

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

MEMÒRIES DE LA SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA, LXX

CATALUNYA CAROLÍNGIA

OBRA FUNDADA PER

RAMON D'ABADAL I DE VINYALS

I DIRIGIDA PER

JOSEP M. FONT I RIUS I ANSCARI M. MUNDÓ

VOLUM VI

ELS COMTATS DE ROSSELLÓ, CONFLENT, VALLESPÍR I FENOLLET

A CURA DE

PERE PONSICH

REVISAT I COMPLETAT PER

RAMON ORDEIG I MATA

PREFACI PER

ANSCARI M. MUNDÓ

SEGONA PART

DIPLOMATARI (DOCS. 329 - 649)

MAPES. ÍNDEX

BARCELONA

2006

CATALUNYA CAROLÍNGIA

VI

ELS COMTATS
DE ROSSELLÓ, CONFLENT,
VALLESPÍR I FENOLLET

This One

WXNQ-F6Q-NDUG

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

MEMÒRIES DE LA SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA, LXX

CATALUNYA CAROLÍNGIA

OBRA FUNDADA PER

RAMON D'ABADAL I DE VINYALS

I DIRIGIDA PER

JOSEP M. FONT I RIUS I ANSCARI M. MUNDÓ

VOLUM VI

ELS COMTATS DE ROSSELLÓ, CONFLENT, VALLESPÍR I FENOLLET

A CURA DE

PERE PONSICH

REVISAT I COMPLETAT PER

RAMON ORDEIG I MATA

PREFACI PER

ANSCARI M. MUNDÓ

SEGONA PART

DIPLOMATARI (DOCS. 329 - 649)

MAPES. ÍNDEX

BARCELONA

2006

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Els Comtats de Rosselló, Conflent, Vallespir i Fenollet. — (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica ; 70)
(Catalunya carolíngia ; 6)
Conté: pt. 1. Prefaci ; Introducció ; Diplomatar (docs. 1-328) -- pt. 2. Diplomatar (docs. 329-649) ; Mapes ; Índex
Bibliografia. Índex
ISBN 84-7283-876-5 (o.c.)
I. Ponsich, Pierre, ed. II. Ordeig i Mata, Ramon III. Institut d'Estudis Catalans
IV. Col·lecció: Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica ; 70 V. Col·lecció: Catalunya carolíngia ; 6
1. Rosselló (Comtat) — Història — Fonts 2. Conflent (Comtat) — Història — Fonts
3. Vallespir (Comtat) — Història — Fonts 4. Fenollet (Comtat) — Història — Fonts
944.89"07/09"

La publicació d'aquesta obra
ha estat patrocinada pel Fons Noguera
de la Fundació Raimon Noguera

Ha contribuït a l'edició d'aquesta obra el Ministerio de Educación y Ciencia, Dirección General de Investigación
(Programa de Acciones Complementarias, números BHA2001-5361-E, BHA2002-12228-E, HUM2004-20174-E y
HUM2005-24425-E)

© 2006, Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: desembre de 2006
Tiratge: 450 exemplars

Compost per Víctor Igual, SL
Carrer del Peu de la Creu, 5. 08001 Barcelona

Imprès a Limpergraf, SL
Polígon industrial Can Salvatella. Carrer de Mogoda, 29-31. 08210 Barberà del Vallès

ISBN obra completa: 84-7283-876-5
ISBN segona part: 84-7283-878-1
Dipòsit Legal: B. 54038-2006

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

DOCUMENTS

329 - 649

329

24 JULIOL 951

L'ABAT SUNYER I TOTA LA CONGREGACIÓ DEL MONESTIR DE SANTA MARIA [DE LA GRASSA], SITUAT EN EL COMTAT DE CARCASSONA, PERMUTEN AMB SUNIFRED, COMTE [DE Cerdanya-Conflemt], A PETICIÓ D'AQUEST I EN PRESÈNCIA DEL BISBE GUIAD [DE CARCASSONA], L'ALOU QUE L'ESMENTAT CENOBI TÉ PER DONACIÓ EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA CATLLÀ, PER L'ALOU QUE EL COMTE TÉ PER COMPRA EN EL MATEIX COMTAT, EN ELS LLOCS ANOMENATS LLOTES [TERME DE SANT MIQUEL DE LLOTES] I MARSUGÀ [TERME DE BULATERNERA].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — B. Còpia parcial del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 107, ff. 369v-370, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 74, ex B. — b. MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 65, pàgs. 107-108, ex B.

RE: *Marca hispanica*, cols. 393-394.

Humanis legibus sancctum est et antiquitus¹ roboratum ut² sub commutationis titulum textus scripturarum fierent quatenus alternatim quod sibi unusquisque competit cedentes firmios ut in invicem comutent et roborentur. Igitur, in omnipotentis Dei nomine, nos Suniarius, abba monasterio Sancte Marie virginis situm in comitatu Carchassensis, unacum congregatione sub meo regimine constituta, et ego Sonifredus, comes, convenit nobis atque libenti animo placuit et presentialiter placet ut aliquid de alaudes nostros quos habemus in suburbio Elenense vel in valle Confluente in invicem commutare valeamus. Inlustrata denique sanctorum canonum plenitudine, reperimus hoc firmiter fieri non posse nisi cum assensum et voluntate proprii pontificis in cuius cenobium situm est paroechia. In presencia denique domni Wisandi presulis, necnon et religiosorum clericorum sive laicorum fidelium eorum subter continentur chaterva, peto ego prelibatus Sonifredus comis te venerabili abbate Soniario, unacum congregatione sub suo regimine constituta, ut alaudem vestrum quas habetis in suburbio Elenense, in valle Confluente, in villa nunchupante Chastellano vel in eius terminio, quod tenetis per regimen cenobium Sancte Marie virginis, quod illi vel vobis adveni per donitum Olibani vel sorore sua Guisllane, pro alium meum alaude quod ego habeo in prefato comitatum, in loco vocitante Lotas vel in terminio de Marcugano, qui mihi advenit ex comparatione quod ego teneo per scripturas emcionis [...].

Facta est autem hec scriptura comutacionis vel consenssionis VIII³ kalendas augusti, regni Leu-devico XVI.

[...].

1. antiquissimo b. — 2. vel b. — 3. VIII° a.

330

23 OCTUBRE 951

LEVÀ I LA SEVA ESPOSA SANLÓ DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ], UN HORT I UNA VI-NYA QUE TENEN A FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 119, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 168v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 71, peça 382, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Leva et son épouse Sanla d'un jardin et d'une vigne *ibidem* (Fulla), du V des kalendes de novembre, année XVI du règne de Luis fils de Charles». Divergeix de l'extret en el dia de la clàusula de datació.

In nomine Domini. Ego Leva [...].

Facta donatio X kalendas novembris, anno XVI regnante Ludovico rege, filio Karoli regi.

[...].

331

28 OCTUBRE 951

HOM DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] DIVERSES VINYES SITUADES A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 90, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 54, peça 249, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite au dit monastère de vignes à Ille, du V des kalendes de novembre, année XVI du même règne (de Louis fils de Charles)».

332

1 DESEMBRE 951

TODELERDA FA UNA VENDA A GUITIZÀ.

[O]. Original perdut, potser el document vist per fra Guillem Costa a Arles, AM. — A.* Extret del segle XVII, fet per fra Guillem Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 292, «ex archivo Arulensis».

In nomine Domini. Ego Teudelerdes, femina, vinditrix sum tibi Guitizane [...].

Facta scriptura vindicionis kalendas decembrii, anno XVI regnante Leudovico rege, filio Karlo-ni regi.

[...].

333

[ROMA,] DESEMBRE [951]

EL PAPA AGAPET [III], EN BUTLLA ATORGADA AL MONESTIR DE SANTA MARIA [DE LA GRASSA], CONFIRMA LES POSSESSIONS DEL MONESTIR, ENTRE LES QUALS ESMENTA LES QUE TÉ EN ELS COMTATS DE ROSSELLÓ I CONFLENT. EN EL PRIMER, LES VILLES PESILLÀ [DE LA RIBERA], CORNELLÀ [DE LA RIBERA], ESTAGELL, TOLUGES, VERNET, RIBESALTES, EL VILAR, COVENES, SALSÉS I CÀNOES. EN EL COMTAT DE CONFLENT, PRADA I BOERA.

Reproduïm només els fragments de la butlla que es refereixen als comtats de Rosselló i Conflent, segons l'edició de MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 66, pàgs. 108-113, on el document és qualificat d'«acte remanié».

(...) Et in comitatu Rossilionense, villam Peziliano cum ecclesiis et villaribus et silvis et pascuis et aquaeductum de villa Corneliano usque ad iamdictam villam, sicut Oliba concessit; villam Corneliano cum ipsa ecclesia; villam Stagello cum sua ecclesia; et quantum habet in villa de Tologias cum ecclesia sua; medium Vernetum cum sua ecclesia; villam Ribas Altas cum sua ecclesia; et ipsum Villarem cum sua ecclesia; villam Covaeinges¹ cum sua ecclesia; et in villa Salsanis et in villa de Canoras fontes et piscatorias.

Et in comitatu Conflente, quantum habent in Prata et in Bovaria ad se pertinentia. (...)

1. Camenges, variant preferida per Magnou-Nortier.

334

3 GENER 952

LANDRIC DÓNA A LA SEU DE SANTA EULÀLIA D'ELNA L'ALOU QUE TÉ EN EL TERRITORI D'ELNA, A LA VILLA MOSSELLONS, UNA VINYA A VILA-RASA [TERME DE SANT CEBRIÀ] I CASES I TERRES A LA VILLA «MONTANO». FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE LA SEVA ÀNIMA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 315, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Paris, BN, Col. Moreau, vol. 4, f. 14, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 23, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 23, pàg. 189 (amb data de 3 gener 913).

In nomine Domini. Ego Landericus donator sum ad domum Sancte Eulalie sedis Helenense alodem meum qui michi advenit ex parentorum meorum, propter remedium anime mee. Et est ipse alodes in territorio Helenense, in villa Moselgonas, ipsum alaudem quem ibi habeo vel hereditare debeo, cum illorum affrontationes vel eius termines; et [in]¹ Villa rara, ipsa vinea quem ibidem habeo vel hereditare debeo in locum quem vocant Pocolos, cum eorum fines et termines; et in villa Montano ipsa casa cum ipso casale et ipso ortale et ipsa vinea et ipsas terras, cum eorum affrontationes. Totum quod ibidem habeo vel hereditare debuero, tam quisitum quam ad inquirendum, tam rusticum quam urbanum, omnia et in omnibus ubique, sic dono tibi propter remedium anime mee. Quod si ego donator aut ullusque homo vivens qui contra hanc cartam donacionis venerit pro irrumpendum aut ego donator venero, in primis iram Dei omnipotentis incurrat et a collegio omnium christianorum extraneus fiat. Et inantea ista donacio firmis et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista carta donacio III° nonas ianuarii, anno X^o VI° regnante Leudovico rege, filio Karloni.

Sig+num Landericus, qui ista donacio fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Eldofredus. Sig+num Seniofredus.

Sig+num Ingilelmus presbiter, qui ista donacio scripsi et subscripsi die et anno quo supra.

1. Manca.

335

REIMS, 3 FEBRER 952

EL REI LLUÍS [IV], EN PRECEPTE DONAT A PRECS DEL COMTE GUIFRÉ [II DE BESALÚ], CONCEDEIX AL MONESTIR DE SANT PERE DE CAMPRODON LA IMMUNITAT I EL DRET DE LLIURE ELECCIÓ D'ABAT I LI CONFIRMA TOTS ELS SEUS BÉNS, ENTRE ELS QUALS ELS QUE LI HAN DONAT L'ESMENTAT COMTE I LA SEVA MARE AL VALLESPÍ I AL CONFLENT.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 77-79.

336

REIMS, 4 FEBRER 952

EL REI LLUÍS [IV], EN PRECEPTE DONAT A PRECS DEL MONJO SUNYER, ENVIAT PER GONFRED, ABAT DEL MONESTIR DE SANT GERMÀ I SANT MIQUEL DE CUIXÀ, SITUAT EN EL PAGUS DE CONFLENT, CONCEDEIX A L'ESMENTAT ABAT, ALS SEUS MONJOS, AL SEU MONESTIR I A LES SEVES VILLES I CELLES LA IMMUNITAT. AUTORITZA L'ABAT I ELS MONJOS A EXTIRPAR ELS ERMS DELS PAGUS DE Cerdanya, Fenollet, Berga, Rosselló i Vallespir i ELS PERMET LA LLIURE ELECCIÓ D'ABAT. ENTRE LES POSSESSIONS DEL MONESTIR, ESMENTA LES CELLES DE SANT TOMÀS [DE BALAGUER] I SANT VICENÇ [DE CAMPLLONG] I LES ESGLÉSIES DE SANT PERE DELS FORCATS, SANT ANDREU DE CATLLÀ, VALLMANYA, TAURINYÀ I SANT MARTÍ DE CLERÀ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 91-93.

337

[REIMS, FEBRER 952]

EL REI LLUÍS [IV], EN PRECEPTE [DONAT A PRECS DEL COMTE GUIFRÉ II DE BESALÚ], CONCEDEIX ALS COMTES DE CERDANYA-CONFLENT I BESALÚ, ELS GERMANS SUNIFRED, GUIFRÉ, OLIBA I MIRÓ, ELS BÉNS QUE HAVIEN ESTAT DEL VESCOMTE UNIFRED [DE CONFLENT], CULPABLE DE TRAÏCIÓ, EN EL COMTAT D'OSONA, EN ELS CONFINS DE RIPOLL, I EN LA VALL DEL CONFLENT, EN ELS LLOCS D'ÉVOL, AIGUATÈBIA, FULLÀ I CORNELLÀ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 391-392.

338

31 GENER [953]

RICULF, BISBE D'ELNA, ACUT AL VALLESPÍ, A LA SERRA, PER TAL DE CONSAGRAR-HI L'ESGLÉSIA DE SANT PERE EN PRESÈNCIA DELS ARDIAQUES I DE CLERGUES, NOBLES I FIDELS. AMB AQUEST MOTIU LI CONFIRMA LES PRIMÍCIES, ELS ALOUS I LES OBLACIONS DELS FIDELS, LA SOTMET A SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'EL-

NA PER MITJÀ DEL PAGAMENT D'UN CENS ANUAL EN OCASIÓ DEL SÍNODE I LI CONCEDEIX EL TERME PARROQUIAL.

[O]. Original perdut. — A Còpia del segle xv, incompleta: Perpinyà, APO, Sèrie [1] B 350 (Procuració reial de Rosselló i Cerdanya, registre XXI), ff. 142v-143, sense indicació de font.

a.* ALART, *Cartulaire*, doc. VIII, pàg. 19-20, ex A. — b. MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom IV, ap. XLI, pàgs. 406-407, sense indicació de font (ex a). — c.* GIGOT, *Les plus anciens documents*, núm. IX, pàgs. 382-383, ex A. — d. ORDEIG, *Les dotales*, I, núm. 69, pàgs. 169-170, ex a.

Quoniam sicut dudum ex latere dormientis Ade fabricata est Eva¹, similiter² ex latere Christi in cruce fabricata est Ecclesia. [Bene]dictus³ per omnia Deus qui tali favore talem exhibuit medelam, ut peccatum in quo primus parens ceciderat in mirum proprio cruore detegeret, et decursum obediendo ipsum restitueret in loco unde primitus per inobedientiam ceciderat⁴, et novit semetipsum non dedignatus subdere ut morte de vita sibi sonaret.

Ideoque, in Dei nomine, anno Incarnacionis Domini [nongentesimo quinquagesimo et tercio]⁵, II kalendas febroarii, adveniens serenissimus et venerabilis Ricolffus, Elnensis episcopus, in Valle⁶ Asperi, in Serra, ad concecrandum ecclesiam in honorem Sancti Petri, apostoli, presentibus bonis hominibus, archidiaconos, clericos et milites et multos alios homines quos amor divinus complacuit venire ibidem.

Ideo ego, iamdictus pontifex, dono et laudo Domino Deo et sancto Petro, apostolo, et reliquis sanctorum ipsius ecclesie primicias, decimas et alodes et oblaciones fidelium quas hodie habet vel de cetero adquisitura erit. Et ut ipsa⁷ sit subdita Sancte Eulalie sedis Elne et clerici ipsius ecclesie vel sacrista persolvant annuatim octo solidos et octo denarios monete curribilis per sinodum, et capellanus quatuor solidos et quatuor denarios.

In et super auctoritate et terminis ipsius ecclesie et parrochie diligentissime inserere curamus: et affron[tat] de I latus in flumine de Bula usque ad culmens⁸ Porte et ex hinc, de secundo latus, in flumine Teullicii usque in iunctura fluminis Bociaci, et ex hinc, de tertio latus, ad Fabrias per eundem flumen, de IIII⁹ latus in Pruneto. Si vero infra dictos terminos ecclesia vel aliqua loco devota vel religiosa in sua⁹ fuerunt in obediencia ecclesie predicte Sancti Petri et in regimine eiusdem auctoritate de qua fungimur subponimus in eternum.

Facta fuit hec scriptura regnante Ludovico rege, filio Caroli.

1. qua c. — 2. inter c. — 3. dictus c. — 4. acciderat c. — 5. *El copista del segle xv escriví, per error, la datació següent: millesimo quadringentesimo septuagesimo et tercio; aquí donem, entre claudàtors, la datació restituïda per Alart, però corregint el mot noningentesimo.* — 6. villa c. — 7. Omet a. — 8. culmerus c. — 9. parrochia(?), afègeix a.

LLOP DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] LA MEITAT D'UN MAS QUE TÉ EN EL BISBAT D'ELNA, A LA PARRÒQUIA DE SANT PERE DE LA SERRA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle xii en el Cartoral Major de Cuixà, f. 44v, perdut. — B.* Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 15, peça 65, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite par Loup au dit monastère de la moitié d'une métairie dans la diocèse d'Elne, paroisse de Saint Pierre de la Serra, *ad proprium alodium*, le 6 des kalendes de mars, année XVII du règne de Louis».

340

30 JULIOL 953

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflent] ACUDÍ TEMPS ENRERE A LA VALL DEL CONFLENT, AL CENOBI FUNDAT EN HONOR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ, EN EL LLOC ANOMENAT CUIXÀ, HI TROBÀ UNA ESGLESIOLA PETITA I POBRA DEDICADA A SANT GERMÀ, LA DESTRUÍ I HI CONSTRUÍ UNA ESGLÉSIA MERAVELLOSA. ÀRA, A PRECS DEL COMTE ESMENTAT, EL BISBE RICULF D'ELNA ACUT A CONSAGRAR-LA EN PRESENCIA D'ELL, DE LA SEVA MARE AVA I DEL SEU GERMÀ OLIBA, DE L'ABAT GONFRED, DE CANONGES, DE MONJOS I DE LAICS. LA COMTESSA AVA I ELS COMTES SUNIFRED I OLIBA LA DOTEN AMB BÉNS IMMOBLES I AMB LA TERCERA PART DE LA CERA DEL PASQUER DE LA VALL DEL CONFLENT I ALTRES PERSONATGES LA DOTEN TAMBÉ AMB DIFERENTS BÉNS. EL BISBE LA DOTA AMB ELS DELMES, LES PRIMÍCIES I LES OBLACIONS DELS FIDELS DE L'ALOU DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ ANOMENAT VALLMANYA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII dins el Cartoral Major de Cuixà, f. 10, perdut. — B. Còpia de Guillem Costa, feta vers 1644-1660: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 102-103v, ex A. — C. Regest de Guillem Costa, fet vers 1644-1660: París, BN, col. Baluze, vol. 117, ff. 214v-215, ex A. — D. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. de Languedoc (Bénédictins), vol. 74, ff. 262-263, ex a.

a. *Marca hispanica*, ap. XC, cols. 868-870, «ex chartulario monasterii Cuxanensis» (ex B, per mitjà de C). — b. MONSALVATJE, *Noticias*, vol. 23, ap. XXV, pàgs. 407-410, sense indicació de font (ex a). — c. ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 77, pàgs. 179-181, ex B. — d.* ORDEIG, *Les dotalles*, vol. I, núm. 70, pàgs. 170-173, ex B.

Cunctipotenti regi gubernanti sive presidenti in arche poli, qui principio ex nichilo Verboque creans omnia sediturque gubernans, sceptrum regimen perpetim affatimque ineffabiliter possidens, trophea verba delegerans, quatuor postmodum climata bipertito orbe diffuso, eiusdemque Verbo incarnato, apostolicos suos binos ubique exercitatione predicationis ingerans, ut sancta scilicet Ecclesia paulatim vigore concepta de die in diem crescendo proficeret sine ruga aut macula, dominicos filios procreandos adoptaret, mox per universam terram crevit; ut universe scilicet Ecclesie que per universo orbi longe lateque a fidelibus Dei constructe sunt vel cotidie construuntur propter malos vel discordantes sive contradicentes precepta dominica velque evangelica, propriam habere sponsum, id est, Cristum ei in dotis titulum fid[ei] assignatum.

Ob hoc igitur sanctorum orthodoxorum patrum instituta veniens vir inlustrissimus in iuvenili etate institutus Sanctoque spiramine Spiritu compunctus, non infimus sed nobili genere ortus Seniofredus, divina suffragante clementia comis, in valle vocitante Confluente, in locum cenobii qui est fundatus in honore Sancti Mikaelis archangeli et precipuique Sancti Germani confessoris, cuius vocabulum est Coxano. Et invenit ibi ecclesiolam parvulam, ex luta et lapidibus confectam, in onore supranominati Sancti Germani confessoris, quod est caput ecclesie ipsius. Hiddemque tactus¹ dolore intrinsecus, tacite cogitavi quod opus perficere potuisset, qualiter a [celestis] regni fastigia pervenire valeat. Propter hoc, non ingenio humano nec arte hominum sed divino Spiritu Sancto inlustrante, dextruxit prefatam ecclesiolam Sancti Germani confessoris, edificavit eam mirifice ex calce e

lapidibus et lignis delodati mirifice; propter spem veniam remunerationis bone memorie domni Mironis comiti, generatori sui, sanitatemque ex remissione Auvane, genitricis sue, necnon et Olibane fratre suo simulque et propter veniam peccaminum suorum, ut ante Deum mereatur adipisci regna celorum.

Post edificationem sancti istius templi adveniens vir reverentissimus sancte Elenensis ecclesie Riculfus humilis episcopus ob deprecationem domni Sonifredi, inlustrissimi comiti, simulque et genitricis sue et fratribus ad consecrandam vel dedicandam ecclesiam quo prelibatus comis Sonifredus honorifice reedificavit in honore Sancti Germani, Christi confessoris. Conglobati sunt autem simul pariter in diem consecrationis vel dispensationis domnus Riculfus presul simulque et Gondefredus abba, necnon et Auva comitissa cum filiis suis, id est, Sonifredo inlustrissimo comiti et Olibane comiti, fundatores vel reedificatores prelibato domno Sancti Germani. Aderant in eorum obsequio viri religiosissimi tam etiam canonicis quam monachi sive etiam fideles laici, eorum continentur subtus caterva.

Dono ego Ava, comitissa, in die dispensationis fabricata ecclesia in honore Sancti Germani, confessoris Christi, vineas meas quod habeo in villa Arriano vel in eius terminis. Et ego Sonifredus, humilis comes, dono similiter a prelibatum domum Sancti Germani omnem hereditatem quod habeo in villa Cirisago vel eius termines, qui mihi aveni per cartam emtionis. Et ego Oliba, comes, similiter dono a prelibati Sancti Germani alodem meum quod habeo in villa Savorra vel in eius termines, qui mihi aveni per cartam emptionis de homine nomine Bersindo. Et ego Guitardus dono a prefatum Sancti Germani campo uno quod habeo in termino de Asperi; et afrontat de uno latus in ipsa via qui discurrit ad Confluente vel in Rosselione, de alia parte in via qui vadit de Lotas ad isola de Terreia de me donatore, et de quarta parte in terra qui fuit de Constantino, qui fuit quondam. Et ego Bernardus, vicecomes, dono in die consecrationis a prefatum domum Sancti Germani omnem hereditatem meam quod habeo in villa Ciresago vel in eius termines et in villa Saltone vel in eius termines, qui mihi aveni ex voce parentum [m]eorum propter remedium anime ienitori meo et pro veniam peccaminum [m]eorum. Et ego Isnardus similiter dono a supranominatum domum Sancti Germani vinea quod habeo in valle Confluente, in termino de Vinçano, qui mihi aveni per cartam e[m]ptionis; et est ipsa vinea in ipsa Gaiardia, habet afrontationes de III partibus in riba, de IIII in vinea Sancti Mikaeli. Et ego Sonifredus, comis, dono in diem dedicationis prelibata ecclesie a luminaria concinanda in honore Sancti Germani, confessoris Christi, et Sancti Mikaelis, archangeli, tertiam partem de ceram qui mihi advenit de pasquarium de valle Confluente. Et ego Recosindus dono in diem dedicationis fabricatam ecclesie in honore Sancti Germani, confessoris Christi, et Sancti Mikaelis, archangeli, vinea una qui advenit ex comparatione in termino de Savorla.

Hec omnia nempe superius scripta nos donatores, fundatores vel rehedificatores donamus, cedimus vel tradimus a suprascriptum domum Sancti Germani et isto presente domno Gondefredo, abbate, et monachis sub ipsius regimine constitutis, tam etiam presente abbate et monachis et successoribus eorum qui in iamdicto cenobio secundum regulam sancti Benedicti militaturi sunt, vel servatum in potestate habeant tenere et fructuare et redibitiones exigere sine alicuius contradictione. Quod si nos donatores aut alia secularis persona contra hoc titulum donationis, tradicionis vel consignationis venerit ad minorandam vel diluendam, non valeat quod requirit, sed sit culpabilis Deo et sancti Germani, confessoris Christi. Et in presenti seculo quod tenemus legique nostre in vinculo terriplantatione prefata res et quante meliorata fuerint vel valere potuerint, et hoc titulum tradicionis vel donationis inrumpi non permittatur, sed inconvulsum permaneat. Et, ut verius credatur, manibus propriis subterfirmavimus vel corroboravimus.

Et ego Riculfus, sancte Elenensis ecclesie humilis episcopus, dono in diem dispensationis fabricate ecclesie decimas et primitias et oblationes fidelium de alaudem Sancti Germani confessoris et Sancti Mikaelis archangeli nuncupante Valle Magna, ut abates vel monachi tam presentes quam et successores eorum potestatem habeant eas usuandi vel distribuendi, sicut regula sancti Benedicti edocet.

Exarata est autem hec scriptura donationis, dotis, tradicionis, anno Incarnationis Domini DCCCCLIII, indictione VIII, die tertio kalendas augusti, anno Ludevici regi regno XVIII.

S+ Riculfus episcopus. + Bonefatus presbiter. Sonifredus SSS., qui hoc titulum donationis fecit. Oliba comis +. Bernardus viciscomes, qui hanc donatione feci. Sign+ Isnardus, qui hanc donatione fecit. Sign+um Recosindus, qui hanc donatione fecit. + Obba levita. Voluradus levita +. Soniefredus levita+. Sign+um Bonellus +. Arnallus +. Lepardus +. Amelius +. Sign+um Bernardus.

Daniel presbiter, qui hoc titulum dotis vel donationis scripsi et + sub die et anno quod supra.

1. hactus d.

341

10 AGOST 953

HILDEBRAND DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ, A L'ABAT GONFRED I ALS SEUS MONJOS L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL SUBURBI D'ELNA, EN ELS LLOCS DE CORBERA, TUÏR I LLUPIÀ.

Existeixen dues versions del document present. La que transcrivim en primer lloc és més curta i només esmenta els llocs de Corbera, Tuïr i Llupià. L'altra, en canvi, hi afegeix el lloc de *Nerano*, situat dins el terme de Llupià, i el de *Puliano*, *qui alium nomen vocant Miliaso*. No queda clar si aquest últim lloc s'ha d'identificar amb Polig o amb Millars (Vegeu PONSICH, *Le domaine foncier*, pàg. 80). En totes dues versions hi ha l'error inexplicable de situar el monestir de Cuixà en el comtat de Rosselló.

I

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 98v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 8, ff. 75-76, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom. I, núm. 77, ex A.

In nomine Domini. Ego Elebrandus donator sum in primis Domini omnipotenti et Sancti Michaelis archangeli et Sancti Germani cenobii, qui est fundatus in comitatu Rossilionense, in valle Confluente, iuxta fluvium Litterano, in locum quem vocant Coxano. Ibidem donamus casas casalibus, ortis ortalibus, terras, vineas, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, in omnia et in omnibus quantum habeo in Corbaria vel in Tecorio sive in Lupiano, qui michi advenit hec omnia de comparatione. Sic dono hec omnia suprascripta ad Deum omnipotentem et isti sancti suprascripti totum et ab integrum cum illorum affrontationes et cum illorum adiacentias, in ea vero ratione istis sanctis suprascriptis et ipse abbas et sui monachi presentes et futuri habeant, teneant et possideant.

Quod si ego donator aut ullusque homo qui contra ista carta donatione venerit per inrumpendum, ullusque homo aut ego venero, in primis iram Dei omnipotentis incurrat et a liminibus sanc-

ta Dei ecclesia et a sancta comunione extraneus efficiatur; et sicut Datan et Abiron quos terra absorbit ita illum absorbeat; et cum Iuda proditore Domini sit condemnatus dampnatione perpetua et in iudicio non resurgat; et in supra auri libra componat. Et inantea ista donatio firmis et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista carta donatione IIII idus augusti, anno XVIII regnante Lodoyco rege, filio Charlo rege.

Sig+num Ellebrandus, qui ista donatione fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Stradarius. Sig+num Sentramundus. Sig+num Wilisclus.

Sig+num Adulfus presbiter, qui ista donatione scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

II

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 43, perdut. — B. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 137v, ex A. — C. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 8, f. 74, ex A. — D.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom. I, núm. 76, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 78, pàgs. 181-182, ex BC.

In nomine Domini. Ego Eldebrandus donator sum in primis Deum omnipotentem et Sancti Michaelis archangeli et Sancti Germani cenobii, qui sunt fundati in comitatu Rossilionense, in valle Confluenta, iuxta fluvium Litterano, in locum quem vocant Coxiano. Ibidem dono alodem meum qui michi advenit de comparatione sive de concamiatione. Est ipse alodes in comitatu Rossilionense, in suburbio Elenense, in villa Tecorio, et in terminos eius; et in terminio de Lupiano, in locum quem vocant Nerano¹; et in Corbaria, et in terminos eius; et in Puliano², qui alium nomen vocant Miliaso et in terminos eius. In suprascriptis locis et villis vel termines, sic dono Deo et Sancti Michaelis archangeli et Sancti Germani cenobii in chasas, in chasalibus, in curtis, in curtalibus, in ortis, in ortalibus, in terris, in vineis, in pratis, paschuis, in silvis, in garricis, in aquis aquarum, vieductibus vel reductibus earum, exiis vel regressiis eorum, terminis et limitibus vel aiacentiis earum, rusticum et urbanum, tam divisum quam in dividendum, tam acquisitum quam etquerendum. Sic dono Deo et suprascriptis sanctis et Confredo abbate sive et ipsos monachos qui in ipso cenobio sunt presentes et futuri.

Et qui contra hanc carta donatione vel elemosinaria venerit ad inrumpendum, in primis iram Dei omnipotentis incurrat et collegio christianorum et a liminibus sancta Dei ecclesia et a sancta comunione et a cetu christiano extraneus efficiatur; et sicut absorbit terra Datan et Abiron ita illum absorbeat; et cum Iuda traditore Domini sit condemnatus dampnatione³ perpetua. Et in supra auri libra componat, et si hoc repetit non valeat vindicare. Et inantea ista charta donationis vel elemosinaria firmis et stabilis permaneat omni tempore.

Facta charta donationis vel elemosinaria IIII idus augusti, anno XVIII regnante Ludovico rege, filio Charlo rege.

Sig+num Eldebrandus, qui ista donatione fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Stradarius. Sig+num Sentramundus. Sig+num Willisclus.

Sig+num Adalphus presbiter, qui ista donatione scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

1. Verano a. — 2. Fuliano a. — 3. dampnatus a.

342

1 NOVEMBRE [936-953]

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest de 1586 en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 49, D3. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); calendas novembris, anno [...] regnante Ludovico rege, filio Carloni».

343

17 OCTUBRE 954

SUNIFRED DÓNA A SANT MIQUEL DE CUIXÀ UN ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE Cerdanya, A LA VILLA ENVEIG.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.
Regest ex París, BN, Col. Baluze, vol. 107, f. 368v.

344

20 OCTUBRE 954

SARGÍS DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA DOS MASOS QUE TÉ EN EL TERRITORI DE PAÇÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 100, perdut. — B.* Regest del segle XVIII, fet per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 272, ex A.

El regest de Fossà diu: «Don de deux métairies au terroir de Passa *ad omnem integritatem*, fait per Sargisus à l'église de Sancte Eulalie d'Elna, le 13 des kalendes de novembre, année Ière du règne de Lothaire».

345

4 NOVEMBRE 954

ELLÓ, JUNT AMB LA SEVA FILLA ENQUÍLIA, ACUT AL MONESTIR DE SANT JOAN [DE LES ABADESSES] I DEMANA A L'ABADESSA RANLÓ I A TOTA LA CONGREGACIÓ QUE REBIN L'ESMENTADA FILLA AMB LA SEVA HERETAT. AQUESTA ÉS FORMADA PER L'ALOU QUE EL SEU PARE, EL DIFUNT OLIBÀ, LI DONÀ EN EL COMTAT D'OSONA, EN EL CASTELL DE LLAÉS, I PER L'ALOU QUE OLIBÀ HERETÀ DEL SEU PARE, EL BISBE RADULF, EN EL SUBURBI D'ELNA, EN EL LLOC ANOMENAT PI. TOT ÉS LLIURAT AL MONESTIR PER TAL QUE ENQUÍLIA HI SERVEIXI DÉU SOTA LA REGLA DE SANT BENET.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 714, pàgs. 550-551.

346

23 FEBRER 955

ADULF PREVERE DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA PROPIETAT QUE TÉ A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 92, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 56, peça 262, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère *in comitatu Confluente* par Aduulf, prêtre, d'un tènement à Ille, du VII des kalendes de mars, année I du même règne (Lothaire)».

In nomine Domini. Ego Adaulfus [... in comitatu Confluente...].
Facta donatione ista VII kalendas marci, anno primo regnante Leutario rege, filio Ludevici.
[...].

347

21 ABRIL 955

L'ABAT FRODALL I TOTA LA CONGREGACIÓ DEL CENOBI DE SANT ESTEVE FUNDAT EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, SOBRE LA VILLA D'AGUSÀ, PERMUTEN AMB RICULF, BISBE D'ELNA, DUES VINYES I DOS CAMPS QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS ELS TERMES DE LES VILLES DITES SANT CEBRIÀ I TOLUGES, PER L'ESGLÉSIA DE SANT MAMET [TERME DE SANT ESTEVE DEL MONESTIR] AMB EL SEU ALOU, ELS SEUS DELMES I PRIMÍCIES I ALTRES DRETS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, ff. 124v-125, perdut. — B.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 8, ff. 140-141, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 65, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 137 (amb data d'1 maig). — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 65, pàg. 325 (amb data d'1 maig).

Vox legum et iuris est ut «qualis est emptio, talis est comutatio: emptio et comutatio, nisi per vim et metum extorserit, simul habeant firmitatem»¹. In nomine Domini. Ego Fraudaldus, abba, et concta congregatio cenobium Sancti Stephani, qui est fundatus in comitatu Russillionense, super villa Agudano, super alveo Ted, nos simul in unum comutatores sumus tibi Riculfo, gratia Dei sedis Elenensis episcopo, comutatore.

Comutamur nos tibi vineas II et campos II quod nos habemus in comitatu Russulionense, infra fines et termines de villa Sancto Cipriano. Et habet in ipsas duas vineas medalatas V, et in ipsos campos similiter medalatas V. Et affrontat ipsa vinea: de uno latus in ipso terminio vel in ipsas vineas qui sunt de ipso alode Adiliacho que vocant ipsa Turre, de alio latus in vinea vel in terra Igoaldo levita, de tercio latus in vinea de Sancta Eulalia sedis Elenensis ecclesie, de quarto vero latus conlaterat in ipsa strata publica vel iniungit in terra de cenobii Sancti Stephani. Et alia vinea affrontat: de uno latus in vinea

de cenobium Sancti Andree, de alio in ipsa via publica, de tertio et quarto latus in vineas de Sancto Cipriano. Et ipse unus campus qui est ad ipso pratello affrontat: de duas partes in terra Ermesinda femina, de tercio in terra Tructeberto, de quarto vero latus in terra de cenobium Sancti Andree vel iniungit in terra Olibane. Et alius campus qui est ad ipso vivario affrontat: de uno latus in ipso vivario, de alio latus in terra de cenobium Sancti Stephani vel in terra Ermesinda femina, de tercio latus in terra Gairaldo, condam qui fuit, de quarto vero latus in terra de Sancta Eulalia vel de Sancto Cipriano.

Et infra fines et termines de villa Tologias similiter comuto vobis ipsos casales cum ipso cortale et ipsas terras, quantum quod Guandalgaudes ibi donavit ad cenobium Sancti Stephani et Wadaldus episcopus, condam qui fuit, comutavit cum Ariberto et Ozilo femina.

Et accepimus nos iamdicti Fraudaldus abbas et cuncta congregatio cenobium Sancti Stephani, comutatores, de te iamdicto Riculfo episcopo, comutatore, in comutatione, ipsa ecclesia que vocant Sancti Mammetis cum ipso suo alode et suas primitias et suas decimas et suum servitium, tercios et paratas et omnes reddibitiones quas reddere debet Sancte Eulalie sedis Elenensis, totum ab integre, cum omni voce apositionis vestre.

Quem vero hec omnia superius inserta, de nostro iure in tuo tradimus potestate, ut de ab hodierno die et tempore maneat tibi et ecclesie tue firma potestas. Quod si ego iamdictus Fraudaldus abba et cuncta congregatio cenobium Sancti Stephani comutatores aut ullus de successoribus vestris aut ullus homo qui contra ista comutatione venerit pro inrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia superius inserta melioratum fuerit, in duplo tibi et ecclesie tue componere faciat. Et inantea ista comutatio firmam et stabilem habeat roborem.

Facta comutatione ista sub die XI kalendas maii, anno I regnante Leuthario rege, filio Lodoici regis.

Fraudaldus abba, qui ista comutatione fecit et firmare rogavit. Durandus presbiter et monachus. Sig+num Gaufredus comes. Gomaredus presbiter, hacs indignus monachus. Riculfus clericus et monachus. Fraimallus levita. Riculfus subdiachonus. Siniuldu presbiter et monachus. Oriolus subdiachonus. Ypolitus monachus. Reinardus monachus. Miro clericus et monachus.

1. Cf. *Liber Iudiciorum*, V, 4, 1.

RICULF, BISBE D'ELNA, PERMUTA AMB ELS ESPOSOS CONTIJOC I OSILANA L'ALOU QUE TÉ A LA VILLA TOLUGES, ADQUIRIT PER MITJÀ D'UNA PERMUTA FETA AMB EL CENOBI DE SANT ESTEVE [D'AGUSÀ], PEL CAMP QUE HAVIA TINGUT EL DIFUNT ELDEVIC EN EL TERRITORI DEL VIC D'ELNA, SOBRE «IPSA VASSELLA».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 187v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 8, f. 139, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 66, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 137. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 66, pàg. 325.

Vox legum et iuris est ut «qualis est emptio, talis est comutatio: emptio et comutatio, nisi per vim et metum extorserit, simul habeant firmitatem»¹. In nomine Domini. Ego Riculfus, gratia Dei sedis Elenensis episcopus, comutator sum tibi Gonteigo et uxori tue Ozhilane, comutatores.

Comuto vobis allodem meum quem habeo in comitatu Russilionense, in villa Tologias vel in eius terminio, ipsum alode quod quondam Guandalgaudes domum Sancti Stephani cenobii donavit, omnia quantum ille ibidem habuit et ibi tenuit et domum Sancti Stephani cenobii donavit et Wadaldus episcopus ibi commutavit apud Ariberto et Ozilone, id est in casalibus et curtis et terris, et ego Riculfus comutator com[utavi] apud Fraudaldo abba et cuncta congregatione cenobium Sancti Stephani, sic comuto vobis ab omnem integritatem cum exia et regressia earum et cum illorum affrontationes.

Et accepi ego, iamdictus Richulfus episcopus, comutator, in comutatione, de te iamdicto Gondeiogo et uxori tue Ozilane ipso campo que vocant de Eldevigo, condam qui fuit, qui est in comitatu Russulionense, infra fines et terminos de vicho Elna, super ipsa Vassella, totum ab integre, cum exia et regressia sua.

Quem vero hec omnia superius inserta de meo iure in vestro trado potestate ut quicquid de hec omnia superius inserta facere volueritis liberam in Dei nomine habeatis potestatem. Quod si ego, iamdictus Riculfus episcopus, comutator, aut ullus de successoribus meis aut ullus homo qui contra ista comutatione venerit pro inrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia superius inserta melioratum fuerit, in duplo vobis componere faciat. Et inantea ista commutatio inrumpere non permittatur, sed plenam in omnibus habeant firmitatem.

Facta scriptura comutationis sub die XI kalendas mai, anno I regnante Leutario rege, filio Ludovico rege.

1. Cf. *Liber Iudiciorum*, V, 4, 1.

349

25 ABRIL 955

DADILÀ DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ, AL SEU ABAT GONFRED I ALS SEUS MONJOS L'ALOU QUE TÉ PER PERMUTA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA LLEBRERA [TERME DE VALLESTÀVIA]. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE LA SEVA ÀNIMA.

[O]. Original perdut. — A. Còpia de 28 de juny de 1636: Perpinyà, APO, papers de la família Oms, sèrie E, «d'après un parchemin des archives de Cuxa».

a.* ALART, *Cartulaire*, doc. IX, pàgs. 20-21, ex A.

In nomine Domini. Ego Dadila donator sum Dei et Sancti Michaelis archangeli et Sancti Germani senobium situm in valle Confluente, iuxta flumen Literano, locum que vocant Cuxano, dono ego alaudem meam que michi avenit pro camiatione de congregatione Sancti Michaelis archangeli. Et est ipse alaude in suburbio Elenense, in valle Confluente, in villa que vocant Lepuraria. Dono ego in ibidem villa vel in eius terminis vel in ag[ac]entiis suarum kasas, casalibus, ortis, ortalibus cum illorum arboribus, terras cultas vel incultas, pratis, pasquis, silvis, garriciis, aquis aquarum, viaductibus. Et afrontant ipse alaude: de una parte in Valurtii, de alia in ipso collo de Lepuraria, de tertia in flumine Lentiliano, de quarta in ipso collo de Palumarias.

Dono ego ipsum alaude supranominatum a supranominatum senobium et Gondefredo abbati et monachis ibidem Deo servientibus presentes et futuros, sic dono ab integrum [quicquid continetur] infra istas quatuor afronta[tiones ...] propter remedium anime [mee. Si quis contra ista] scriptura do-

natione vel [.....]t venerit ad inrumpendum, in primis [iram] Dei i[nc]urrat, et maledictus in infernum descendat, et portas paradisi extraneus efficiatur. Et inantea ista donatio firmis permaneat omnique tempore et non fiat dirrupta.

Facta karta donatione VII chalendas madii, anno primo regnante Lutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Dadila, qui ista donatione feci et testes firmare rogavi. Sig+num Elias. Rodemundus. Sig+num Elias.

Daniel presbiter, qui ista donatione scripsi et + die et anno quo supra.

350

7 MAIG 955

EL MONJO ODILÓ DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ [DE CUIXÀ], AL SEU ABAT GONFRED I ALS SEUS MONJOS UN ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA ILLA, AIXÍ COM UN MAS I LA MEITAT D'UN HORT SITUATS EN LA MATEIXA VILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 90, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII: Perpinyà, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 78, ex A — D. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 8, f. 144, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 79, pàgs. 182-183, ex BD.

In nomine Domini. Ego Odila, monachus, donator sum Deo in elemosina et Sancti Michaeli et Sancti Germani cenobii siti atque fundati in valle Confluente, iusta fluvium Literano. Ibi dono alaudem meum qui michi advenit pro comparatione. Et est ipse alaudes in comitatu Rossilionense, infra terminos de villa¹ Insola, in locum que vocant Monte Nero sive in Monte Nadalino² sive in Valle³ Agra. Et affrontat ipse alaudes: de uno latus in flumen Tede et pervenit in ipso rivo Valle Agra et per ipsos bennales qui fuerunt de Lupone usque in ipso puio Petroso; deinde pervenit ad ipsos bennales de Rupidaria et pervenit usque in terminos Anna; de alio latus affrontat in ipsa strata publica qui vadit de Issola ad Annas, et deinde descendit ab ipsa strata de Monte Albo, et deinde descendit usque in flumen Tede. Quantum infra istas affrontationes includunt sic dono Deo et a supranominatis sanctis ab omnem integritatem quantum ibidem vissus sum habere vel possidere in chasas, casalibus, curtes, curtalibus, ortis, ortalibus, terras, vineas cultas vel incultas, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, exiis vel regresiis earum, rusticum et urbanum. Et in villa Insula dono a supranominatis sanctis manso I° qui michi avenit de ex comparatione; et affrontat: de duas partes in strada publica, de III in orto Ansemundo, de IIII in chasas quod ego vendidi ad Dominico vel orto. Et in ipsa villa orto I° quod ego habeo cum Stephano, et affrontat: de III latus in orto Gontalego vel heredes suos, de IIII in orto Elderico. De ipso orto quantum infra istas affrontationes includunt, ipsa medietate ab integrum; et ipso manso cum ipsa curte ab integrum. Quantum superius insertum est, sic dono Deo et supranominatis sanctis ab integrum propter remedium anime mee, ut ab odierno die et tempore habeant et teneant supranominatis sanctis et Gondofredo abba et monachis ibidem Deo servientes, presentes et futuris. Qui contra hanc carta donatione venerit pro inrumpendum, in primis iram Dei incurrat et a collegio christianorum et a liminibus sancte Dei Ecclesiae et a sancta comunione et a cetu christiano extraneus efficiatur; et cum Iuda Scariotti porcione accipiat; et insuper auri libra componet, et si hoc repetit non valeat vindicare.

Facta carta donatione nonis madii, anno primo regnante Leutario rege, filio Ludoyci regi.
 Sig+num Odilo monachus, qui hoc feci et testes firmare rogavi. Sig+num Petrus. Sig+num Basinus. Sig+num Rando.

Daniel presbiter, qui ista carta donatione scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

1. valla a. — 2. in monte Nadalino] in monde Vadalino a. — 3. ville a.

351

2 JULIOL 955

GUIART DÓNA A L'ABAT GONFRED [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] I A LA SEVA COMUNITAT UN ALOU QUE TÉ EN EL TERRITORI DE LA VILLA ILLA, EN EL LLOC DIT LLOTES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 91v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 55, peça 257, ex A. — D. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 18, peça 257, ex B.

Els regests de Fossà, que completen la informació de l'extret parisenc, diuen: «Donation faite au même abbé Gondefred et sa communauté par Guitard de son aleu au terroir d'Ille, lieu de Lotas, du VI des nones de juillet, année I du règne de Lothaire» (C); «Donatio facta per Guitardum de alodio in dicta villa Insula, loco vocato Lotas, 6 nonis iulii anno I eiusdem regis (Leutharii)» (D).

In nomine Domini. Ego Guitardus [...].

Facta carta donationis VI nonas iulii, anno primo regnante Leutario rege, filio Leudeyco.
 [...].

352

28 JULIOL 955

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflemt] DÓNA AL MONESTIR DE SANT PERE [DE RODES] L'ALOU QUE TÉ A LA VALL DEL CONFLENT, SOTA EL CASTELL DE VINÇA, A LA VILLA VILELLA [TERME DE RIGARDÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en un «Libre de les donacions de Conflemt fetas al monastir de Sant Pere de Rodas», perdut. — B.* Còpia parcial del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 234, f. 355, ex A.

Probablement es tracta del mateix document que, segons altres fonts, portava data del 28 de juliol de 939 (Doc. 254). L'única variant notable és que en la clàusula de datació del document present consta l'any vintè, en comptes de l'any quart, del regnat del rei Lluís, fill de Carles. Com que Lluís IV d'Ultramar morí durant l'any dinovè del seu regnat, l'any correcte ha d'ésser molt probablement el quart i, per tant, el 939. No obstant això, com que no disposem del text sencer, oferim aquí la còpia parcial de Baluze.

In nomine Domini. Ego Seniofredus, comes, donator sum in hon[ore] Domini nostri Ihesu Christi ad domum Sancti Petri qui est situs in vertice montium quem [dicunt] Viridaria, ibique dono aliquod

de alodem meum quod emi de Suniario sub[di]acono, et est in suburbio Elnense, in valle Confluente, sub castro de Vinsa[no], in locum quem vocant Vilella. Dono casas cum curtes [...]¹ afrontantur [...]².

Fac[ta] carta donacione vel elemosinaria V kalendas augusti, anno XX regnante Lod[o]ico rege, filio Karlonis.

Seniofredus comes +, qui hoc fecit [...]³.

+ Sunnarius presbiter, qui hoc scripsit die et anno quo supra.

1. etc. B. — 2. etc. B. — 3. etc. B.

353

13 AGOST 955

ARTAU LEVITA DÓNA AL CENOBI [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TÉ A LA VALL DEL CON-
FLENT, EN ELS LÍMITS DE LA VILLA FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, «in sacco cuius inscriptio est “Fulla, Pi, Arria”», núm. 3, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 44, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Artaldum levitam dicto coenobio de alodio in valle Confluenti, infra fines de villa Foliano; idus augusti, anno I regnante Leuthario rege, filio Ludovici».

354

24 AGOST 955

RADULF I DURAN DONEN AL CENOBI [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TENEN A LA VILLA FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, «in sacco cuius inscriptio est “Fulla, Pi, Arria”», núm. 4, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 44, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Rodulfum et Durandum dicto coenobio de alodio in dicta villa (Foliano); 9 kalendas setembris, anno I regnante Leuthario».

355

18 SETEMBRE 955

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest de 1586 en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 48, DD. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); 14 kalendas octobris, anno II regnante eodem (Leutario)».

EL PAPA AGAPET [II] DÓNA A SEGUER, ABAT DEL MONESTIR DE SANT MARTÍ DE LES, SITUAT A LA RIBA DEL RIU AUDE, LES ESGLÉSIES DE SANTA MARIA DE «CORONULAS», SANT ESTEVE DE «BOLORDA», SANT JOAN DE «COMBRETO», SANT PERE DE PÈIRALADA, I LES VILLES DE BOIS, «PELRUS», CASSANYES, «BAROSA», TERRES I VINYES EN EL VIC D'ÀTSAT, I LA VILLA ANOMENADA ARTÒSOLS, TOT EN ELS COMTATS DE FENOLLET, RASÈS I ROSSELLÓ.

[O]. Original perdut, potser el document conservat a l'arxiu de l'arquebisbat de Narbona fins al segle XVIII (cf. a).

a.* *Histoire générale de Languedoc*, vol. II, París, 1733, *preuves*, núm. LXXXIII, cols. 95-96 (amb data de 954), ex «Archives de l'archevêché de Narbonne». — b.* *Gallia christiana*, vol. VI, *instrumenta ecclesiae Electensis*, núm. III, col. 104, sense indicació de font. — c. BOUQUET, *Recueil*, vol. IX, pàg. 233, ex a. — d. MIGNE, *Patrologiae*, vol. 133, col. 928, ex c. — e. *Histoire générale de Languedoc*, vol. V, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. 96-LXXXIII, cols. 218-220, ex a. — f. MONSALVATJE, *Monasterios del antiguo condado de Besalú*, ap. XXIII, pàgs. 163-164, sense indicació de font (ex e).

RE: JAFFÉ, *Regesta*, núm. 3670 (2817).

Agapitus episcopus, servus servorum Dei, Segario, religioso abbati venerabilis monasterii Sancti Martini que vocatur Lenis¹, qui est in ripa de flumine Atace², in valle Bolicarnea³, et per eum in eodem venerabili monasterio in perpetuum.

Cum magna nobis sollicitudine insistit cura pro universis ecclesiis ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis proprie utilitatis stipendia consequantur. Ideo convenit nos pastoralis tota mentis integritate procurare et sedule eorum utilitatum subsidia illis conferre, ut Domino nostro omnipotenti id quod pro eius sanctimoniis honore etiam et laude atque gloria, eius divine maiestatis venerabilium ut nostrorum erat contulisse locis, sitque acceptabile, nobisque ad eius locum locupletissima misericordia dignum huiusmodi pii operis insidere in sydereis conferatur arcibus remuneratione⁴. Igitur quia petistis a nobis, quatenus ecclesiam Sancte Marie que est⁵ in Coronulas⁶, cum terris et vineis et cum omni redibicione sua; pari modo et ecclesiam Sancti Stephani qui est in Bolorda, item⁷ cum terris et vineis et cum omnibus pertinenciis suis; simili modo et ecclesiam Sancti Iohannis que est in Combreto, cum omnibus suis pertinenciis; pariterque et ecclesiam Sancti Petri que est in Petra lata, item⁸ cum terris et vineis; verum etiam et villam de⁹ Buxo¹⁰ et Pelrus¹¹, cum terris et vineis, et silvis et aquimolis suis; similiter in villa que dicitur¹² Kasanias¹³ cum casis et vineis et terris¹⁴, et medietatem de villa que dicitur Barosa; necnon in vigo Adesate terris et vineis; pari modo et villa que dicitur Artosolo¹⁵ cum omnia sua pertinencia. Pari¹⁶ infra comitatu Fenioletense¹⁷, et comitatu Redense, et Rosselione¹⁸, tue¹⁹ religiositati ad te necdum²⁰ emissa perceptionis²¹ in perpetuum concedere deberemus.

Ita sane ut a vobis vestrisque successoribus singulis quibusque indicionibus²² pensus nomine rationibus ecclesiasticis decem argenti solidi anno²³ denarios duodecim difficultate postposita persolvatur omnem quemquam indigent²⁴ de nostra melioracione seu diffinicionem indifferenter vos sine dubio procurantes efficiatur, nullaue preterea ad dandum annue pensus a vobis mora proveniat, sed ultro accionariis sancte nostre Ecclesie apto tempore persolvatur²⁵; statuentes²⁶ apostolica censura, auctoritate beati Petri apostolorum principis, sub divini iudicii obtestatione anatematis interdictum,

ut nulli umquam nostrorum successorum pontificum vel alie cuilibet²⁷ magne parveque personae²⁸ ipse prenominati loci a potestate et ditione iamfati monasterii auferre presumat. Si quis autem temerario ausu magna parvaque persona contra hunc nostrum apostolicum preceptum agere presumpserit, sciat se anathematis vinculo innodari, et a regno Dei alienum, et cum omnibus impiis eterno incendii supplicio condemnatum. At vero qui observator extiterit precepti, gratiam atque misericordiam vitamque eternam a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur.

Scriptum per manum Leonis, scriniarii²⁹ sancte Romane ecclesie, in mense octobris, indictione XIII³⁰.

+ Bene valete.

1. Alenis b. — 2. Ataze b. — 3. Bolecarnea b. — 4. Cum magna nobis sollicitudine ... remuneratione] etc. b. — 5. vocant b. — 6. Choronula b. — 7. iam b. — 8. iam b. — 9. quae vocatur b. — 10. Buixo b. — 11. Perlus b. — 12. vocatur b. — 13. Cassanges a. — 14. et terris *omet* b. — 15. Attosol a. — 16. b. — 17. Feniliotense b. — 18. Rosolione b. — 19. et b. — 20. te necdum] dandum b. — 21. petitionis b. — 22. indictionibus b. — 23. ... a. — 24. omnem quemquam indigent] a. — 25. persolvant a. — 26. statuit a. — 27. ecclesie a. — 28. pensus a. — 29. scriptoris a. — 30. quarta decima b.

357

16 GENER 956

BELL I CONEMIR, MARMESSORS D'ERIFONS, RELIGIÓS, DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA PEÇA DE TERRA INCULTA SITUADA A VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 99, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 158, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 59, peça 294, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Bellus et Congemir, exécuteurs testamentaires de Harifonsus, religieux, d'une pièce de terre inculte *ibidem* (Vall Ventosa), du 17 des kalendes de février, année II du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Bellus et Congemirus [...].

Facta donatione ista XVII kalendas febroarii, anno II regnante Leutario rege, filio Leudevici. [...].

358

24 GENER 956

RANGARS VEN A L'ARXIPRESTE AMALRIC LA MEITAT D'UNA TERRA I D'UN MOLÍ QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS ELS LÍMITS DEL VIC D'ELNA, PER CINQ SOUS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 239v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 8, f. 205, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 67, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 67, pàg. 325.

In nomine Domini. Ego Rangardis, femina, venditrix sum tibi Amalrico archipresbitero, emptori meo. Per¹ ista scriptura vinditionis mee vindo tibi terra mea et ipso molino qui ibidem est, cum suo caputaquis superiore et subteriore et cum ipsos molinares et cum sua usivilia² quod ad ipso molino pertinet, et est ipsa terra cum ipso molino et cum ipsos molinares et cum suum caputaquis superiore et discurrente subteriore in comitatu Rusulionense, infra fines et termines de vico Helna.

Et affrontat ipsa terra cum ipso molino et cum ipsos molinares: de uno latu in via qui venit de Tresmales ad ipso guado de Techo, et de alio in terra de Sancta Eulalia, de tercio in terra Igoaldo levita vel de Segario, vel subiungit in flumen Techo de quarto vero latus.

Quantum infra istas affrontationes includunt sic vindo tibi ipsa terra et ipso molino cum ipsos molinares, sicut superius insertum est, ipsa medietate ab omnem integritatem, cum exio et regressio suo, propter pretium quod inter me et te bene convenit in nostre difinitionis, id est solidos V, tantum quod emptor michi dedisti et ego vinditrix manibus meis recepi; et nichilque de ipsum precium non remansit; et est manifestum.

Que vero de ista omnia iam superius inserta de meo iure in tuo trado donaciones ad proprium perhabendum cum omni voce apositionis mee. Et qui contra ista vinditione venerit, aut ego aut ullusque homo, tunc compono quod superius resonat in duplo. Et inantea ista vinditio firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista vinditio VIII kalendas februarii, anno secundo regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Sig+num Rangardis, qui ista vindicione fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Baron. Sig+num Adalbertus. Sig+num Gaufredus.

In Christi nomine. Iohannes presbiter, qui ista vinditione scripsi et subscripsi die et anno quod supra.

1. Qui C. — 2. casavilia C.

359

23 JUNY 956

ELS MARMESSORS DEL PREVERE BORRELL DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] L'ALOU DE FLAÇA [TERME DE SERDINYÀ], AMB ELS SEUS TERMES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, «in sacco cuius inscriptio est "Donations"», núm. 20, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 24, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta dicto monasterio per manumissores Borrelli praesbiteri de alodio de Flassiano cum eius terminis; novem kalendas iulii, anno 2 regnante Leutario rege, filio Ludovici».

360

19 AGOST 956

ERMESÈN PERMUTA AMB L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA I AMB EL BISBE RICULF DE LA SEU D'ELNA QUATRE MUJADES DE VINYA QUE TÉ PEL SEU DIFUNT FILL SUNIFRED EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TER-

RITORI DE LA VILLA HORTOLANES [TERME DE PIÀ], PER SET VINYES SITUADES EN EL MATEIX INDRET, LLEGADES PER SUNIFRED A L'ESMENTADA ESGLÉSIA. ELS DÓNA, A MÉS, CASES AMB TERRES I FOSSATS DINS ELS LÍMITS DE LA VILLA PERACALÇ [TERME DE CLAIRÀ], PROP DE TÀPIA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 117v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 8, ff. 221-222, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 68, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 137. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 68, pàg. 325.

«Qualis est emptio, talis est comutatio, sed simul in unum habeat firmitatem»¹. In nomine Domini. Ego Ermesinda, femina, conkamiatrix sum ad domum Sancta Eulalia vel a Riculfo, episcopo gratia Dei sedis Elenense, comutatrix sum tibi alodem meum proprium, quem ego habeo in comitatu Russulionense, qui michi Ermesinda advenit de filio meo, nomine Suniefredo, qui fuit condam. Et sunt ipsas vineas infra fines et termines de villa Ortulanes, ad locum quem vocant ab ipso Nogario; et sunt modiatas IIII.

Et affrontat ipsa una vinea: de parte circi in vinea Leuvane vel de Eigone, et de aquilone in vinea de Alodia, et de altano in vinea Ermesindo qui fuit condam, et de meridie in vinea Auriolo. Et alia vinea affrontat: de parte circi in vinea Aldano, et de aquilone in ipsa gravaria, et de altano in vinea Wiscafredo, et de meridie in vinea Ranessindo. Et tertia vinea affrontat: de parte circi in vinea de Agilberto, et de aquilone in vinea de Bricio, et de altano in vinea de Benedicto presbitero, qui fuit condam, et de meridie in terra Leuvane. Et ipsa quarta vinea affrontat: de parte circi in vinea de Suniefredo, qui fuit condam, et de aquilone in vinea Olibane, et de altano in vinea Ranessindo, et de meridie in terra Leuvane.

Quantum infra istas affrontationes includunt de ipsas vineas iam superius insertas sic comuto ego, iamdicta Ermesinda femina, ad domum Sancta Eulalia vel a Riculfo episcopo pro ipsas alias vineas VII prout sunt infra fines et termines de villa Ortulanes quod Suniefredus, qui fuit condam, magnavit donare ad domum Sancta Eulalia propter remedium anime mee.

Et ideo ego, iamdicta Ermesinda femina, dono ad iamdicta Sancta Eulalia vel a Riculfo, episcopo gratia Dei sedis Elenense, infra fines et termines de villa Petra chalice, in locum quem vocant prope ipsa Tapia, ipsas kassas cum ipsa terra que ibidem est et cum ipsos fossatos et cum ipsa fexa de terra que ibidem est iuxta ipsos fossatos. Et affrontant ipsas kassas cum ipsa fexa de terra que ibidem est: de uno latus in rivo Aquilino, et alio latus in via qui discurrit de villa Petra calice ad villa Apiano vel ubique, et de tercio latus affrontat in via qui discurrit de villa Turrillias a Tortoria, et de quarto latus affrontat in ipso fossato de ipsa Tapia de Wisado² vel in ipsa terra de iamdicto Wissado archipresbitero.

Quantum infra istas IIII affrontationes includunt de ipsas casas cum ipsa terra que ibidem est et cum ipsos fossatos et cum ipsa fexa que ibidem est, sic dono ego, iamdicta Ermesinda femina, ad domum Sancta Eulalia vel a Riculfo, episcopo gracia Dei sedis Elenensis, propter remedium anime mee et propter remedium anime de filio meo, nomine Suniefredo, qui fuit condam, ab integre, cum exio vel regressio earum et cum omnia supraposita earum et cum omnes affrontationes earum.

Quod si ego comutatrix vel donatrix aut ullusque homo qui contra ista scriptura comutationis vel donationis venerit ad irumpendum, quantum ad eo tempore immelioratum fuerit, in duplo componere faciat ad iamdicta Sancta Eulalia vel ad iamdicto Riculfo, episcopo gratia Dei sedis Elenense. Et inantea ista scriptura comutationis vel donationis inrumpere non permittatur, sed plenam in omnibus habeat firmitatem omnique tempore.

Facta ista scriptura comutationis vel donationis XIII kalendas septembris, anno II regnante Leutario rege, filio Leudovico rege.

Sig+num Ermesinda femina, qui ista scriptura comutationis vel donationis fecit et testes firmare rogavit, ad roborandum tradidit. Sig+num Kadovalus. Sig+num Godafredus. Sig+num Gallinnus. Seniofredus levita. Wilafredus presbiter.

In Christi nomine. Wifredus presbiter, qui ista scriptura comutationis vel donationis scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

1. Cf. *Liber Iudiciorum*, V, 4, 1. — 2. Visado C.

361

24 AGOST 956

EJOFRED I LA SEVA MULLER OVANDINA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA PROPIETAT QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL CASTELL DE CAMELES, EN EL TERRITORI DE RELLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 105, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 159, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 62, peça 319, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Ercofred et sa femme Ovandina d'un tènement au comté de Roussillon, château de Camelas, terroir de Reliano, du 8 des kalendes de septembre, année 2 du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Eicofredo [...].

Facta ista donatio VIII kalendas septembris, anno II regnante Leutario rege, filio Ludoyci condam. [...].

362

2 NOVEMBRE 956

SENTRAMON, GUILLEM, RAMIR, TEUTER I BELLA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TENEN A LA VILLA ÍLLA, EN EL LLOC ANOMENAT LLOTES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 90v, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 55, peça 251, ex A. — C.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 18, ex A.

Els regests de Fossà diuen: «Donation faite au dit monastère par Sentramundus, Willielmus, Ranemirus, Tedarius et Bella, femme, d'un aleu à Illa, le 4 des nones de novembre, année III du règne de Lothaire» (B); «Donatio de alodio in dicta villa Insula, loco vocato Lotas, facta per Sentramundum et alios, 4 nonas novembris anno 3 regni eiusdem Lotharii (filio Ludovici)» (C).

363

6 NOVEMBRE 956

ELS ESPOSOS GUIS I LINGÜES FAN UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII dins el Cartoral Major de Cuixà, f. 94, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156v, ex A.

In nomine Domini. Ego Wisus et uxor mea Linguis [...].

Facta scriptura donationis VIII idus novembris, anno III regnante Leutario rege, filio Ludoyci.

[...].

364

27 NOVEMBRE 956

JOAN I LA SEVA ESPOSA FAQUILÓ DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA QUE TENEN A VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 105, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 159v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 63, peça 320, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Jean et son épouse Fahilo d'une vigne à Vallventosa, du 5 des kalendes d'octobre, année III du règne (de Lothaire)». Divergeix de l'extret en el mes de la clàusula de datació.

In nomine Domini. Ego Iovannes et uxor mea Fahilo [...].

Facta carta donationis V kalendas decembris, anno III regnante Leutario rege, filio Ludoyco.

[...].

365

1 GENER 957

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflent] DÓNA AL MONESTIR DE SANTA MARIA DE RIPOLL UNS BÉNS A LA VILLA ÉVOL [TERME D'OLETA], EN EL TERRITORI D'ELNA, EN EL CONFLENT, I UNS ALTRES A LA VALL DE MERLÈS, EN EL COMTAT DE BERGA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.

Regest redactat ex *Marca hispanica*, ap. XCII, cols. 871-872.

366

29 GENER 957

GISCAFRED PREVERE VEN A L'ABAT SUNYER [DE LA GRASSA] L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERME DE LA VILLA CORNELLÀ [DE LA RIBERA], PEL PREU DE DOTZE SOLDADES.

O.* Carcassona, ADép de l'Aude, H 65, núm. 1. Pergamí deteriorat de la part superior.

a. MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 74, pàg. 124, ex O.

In nomine Domini. Ego Giscafredus, presbiter, vinditor sum tibi Sugario abba, emtore. Per hanc scr[i]p[turam v]estre vindicionis me vindo tibi alodem meum que abeo in comitatu Resolionense, infra terminos de villa Corneliano; et advenit mihi per comparacionem. Ista omnia vindo tibi, id est casales, curtiales, ortales, regaleis vel subregaleis, arboribus pomiferis, terris cum illorum affrontaciones vel termines et cum omni voce oposicionis me et cum exies et re[gre]sies¹ suos, de quantum in iamdicto² loco abeo vel ereditare debeo pro quacumque voce. Sic vindo tibi ab omnem integritatae propter precium solidatas XII, tantum quod tu emtor mihi dedisti et ego vinditor presente manibus meis recepi, et de³ ipso precio aput te emtore nihil remansit, est manifestum.

Cum vero ista omnia superscripta de meo iure in tuo trado dominio, potestate, cum exies vel regresies earum, ut quiquid exinde facere vel iudicare volueris in Dei nomine abeas potestatem. Quod si ego vinditor aut ullus homo qui contra ista omnia venerit ad inrumpendum, non hoc vale⁴ vindicare set compone tibi ista omnia in duplo. Et inantea ista omnia vindicia firma permanead.

Facta carta vendicione ista IIII kalendas februarii, anno III renante Leutario rege, filio Leudevici.

Sig[+]m Giscafredus, qui anc vindicionem fecimus et testes firmare rogavimus: Giscafredus presbiter.⁵ Sig+m Ansila. Sig+m Principius. Sig+m Arnulfus.

Aigo presbiter, qui anc vindicionem scripsi et SSS. die et anno quod supra⁶.

1. resies O. — 2. *Segueixen les lletres abe, mig raspades.* — 3. dei O. — 4. quale O. — 5. *L'escrivà repetí la subscripció del venedor, que no és autògrafa, probablement per haver-se descuidat d'escriure el mot presbiter.* — 6. siupra O.

367

31 GENER 957

L'ARDIACA MIRÓ, AMB CONSENTIMENT DEL COMTE GUIFRÉ [II DE BESALÚ], GERMÀ SEU, DÓNA AL MONESTIR DE SANT GERMÀ I SANT MIQUEL DE CUIXÀ, A L'ABAT PONÇ I ALS MONJOS L'ALOU QUE TÉ PER DONACIÓ DEL DIT GERMÀ SEU EN EL BISBAT D'ELNA, EN L'ADJACÈNCIA DE SANT PERE DE TUÏR, DINS LA VILLA O EN ELS SEUS TERMES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — B. Còpia parcial del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 107, f. 369, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 80, pàg. 183, ex B.

RE: *Marca hispanica*, col. 395. — *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1096.

Segons que ja assenyalà Abadal, algunes de les subscripcions foren afegides al pergamí original posteriorment. Les colloquem entre < >.

In nomine Domini. Ego Miro, archidiaconus, ob amorem Dei et remedium anime mee, consilio quoque ac voluntate fratris mei Guifredi comitis, dono, concedo et trado omnipotenti Deo et beato Germano confessori Christi sanctoque Mikaeli archangelo cenobii Coxani, quod est fundatus iusta fluvium Literani ad radicem montis K[a]negonis, et tibi Poncio abbati cunctisque monachis ibidem Christo militantibus, tam presentibus quam futuris, ipsum meum alodium quod abeo pro dono fratris mei predicti Guifredi comitis in episcopatu Elenensi, in adiacencia Sancti Petri de Tuir, intus ipsam villam vel in eius terminis [...].

Facta carta huius donationis II° kalendas febroarii, anno III° regnante Leutario rege, filio Ludovici regis.

Miro archidiaconus, qui ista carta feci et testes firmare rogavit.¹ + Guifredus comes. Sig+num Adalbertus. Sig+num Eldesindus. [...] Sig+num Isarnus vicecomes. <Sig+num Bernardus de Fenestras. Sig+num Bernardus de castro Bisolduno. Sig+num Petri de ipsa Clusa. Sig+num Guillelmus de Cruschadas>.

Santio subdiaconus, qui ista carta scripsit rogatus atque iussus die et anno quo + supra.

1. La subscripció de l'ardiaca Miró apareix situada entre les afegides posteriorment, malgrat tractar-se del donador, cosa que no devia succeir en el pergamí original.

368

4 MARÇ 957

BONA FA DONACIÓ AL MONESTIR DE SANT PERE DE CAMPRODON DE LA TERCERA PART D'UN ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE BESALÚ, EN LA VILLA DITA PUJAFRANCOR [TERME DE CAMPRODON] I A «GAUDILANOS», I D'UNES VINYES EN EL VALLESPÍ, A MOLLET [ARA MONTFERRER]. LES ALTRES DUES PARTS D'AQUESTES PROPIETATS LES VEN AL MONESTIR PEL PREU DE DOTZE SOUS.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 319, pàgs. 290-291.

369

17 MARÇ 957

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest de 1586 en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 48, AA. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio): 16 kalendas aprilis, anno 3 Leutarii regis filii Ludovici».

L'ACÒLIT DESIDERI DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ ELS ALOUS QUE TÉ EN LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA FULLÀ; EN EL COMTAT DE RASÈS, A LA VILLA DITA «ADINOS» [PECH DE NINAUTE]; EN LA VALL DUNÉS, A LA VILLA QUILLAN; I EN EL COMTAT DE Cerdanya, A LA VILLA ER. ELS HAVIEN ESTAT CEDITS, A ELL I AL PREVERE ODÓ, PEL LEVITA HORTAL EN ENTRAR AL DIT MONESTIR. SE'N RESERVA LA POSSESSIÓ EN VIDA, FENT-NE ANUALMENT EL SERVEI DE LLUMINÀRIA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 122v, perdut. — B. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 170v, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 2-3, ex A. — D.* Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 79, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 81, pàgs. 183-184, ex BC.

RE: PONSICH, *Le domaine foncier*, pàgs. 82-83.

In nomine Domini. Ego Desiderius, acolitus. Placuit anima mea et placet, nullius quoquegenti imperio nec suadentis ingenio sed propria spontanea hoc elegit bona voluntas, ut cenobium Sancti Michaelis et Sancti Germani, qui est situs in valle Confluente, in suburbio Elenense, in locum qui dicitur Coxano, cartam facere de alodes meos propter redemptionem anime mee et anima Seniofredo comite et animas Itori et Hostallo¹ monacho et genitori atque genetrice, id est Hermelde et Ceireia, et Emulgarie, qui alium nomen vocant Falcheto, que mihi precesserunt, cartas emptionis seu et donationis, sicuti et facio. [Et est] iamdicto [alode in valle] Confluente, in villa Foliano; quantum in ipsa carta resonat quod fecit Hostaldus levita ad Otone presbitero et ad me ipso iamdicto Desidero, id est, casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras, vineas, cultum vel incultum, arboribus pomiferis vel impomiferis, molendinis, aquis aquarum, pratis, pascuis, silvis, garricis, viaductibus vel reductibus, exiis vel regressis earum. In locum qui dicitur ad ipso Puio, qui est supus Clariana, similiter casas, casalibus, hortis, hortilibus, terras, cultum vel incultum, pratis, pascuis, silvis, garricis; et habent affrontaciones: de una parte in ipso riello qui inde discurrit ad Malas, de [alia]² in ipsas Malas, et de III^a in Odellone, et de III^a in monte Clariana, sicut in ipsa carta superius resonat. Et in comitatu que dicitur Redensis, in villa d[e] Adinos³, que vocatur ad ipso Puio, casas, casalibus, hortis, hortilibus, vineas, arboribus, terras cultas vel incultas, silvis, garricis; et affrontant: de una parte in ipsa Rocha, de alia in villa Cornellano, et de III^a ad ipso Faro, et III^a ad ipso puio que vocant Balduca. Et in valle Dunense⁴, in villa que vocant Quillano, casas, casalibus, hortis, hortilibus, vineas, arboribus, terras cultas vel incultas, silvis, garricis, molendinis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus. Et in comitatu Cerdaniense, in villa que vocatur Ezerre⁵, casa cum curte et horreo et palomario; affrontat: de una parte in horto sancte domus Sancti Genesii, et de alia iuxta strata qui pergit ubique, et de III^a in casa de Scamarane, et de III^a in terra Sancti Genesii.

Quantum infra istas affrontationes superius nominatas includunt, sic dono ad ipsas ecclesias iamdictas, qui sunt in ipso cenobis iamdicto, omnem meam hereditatem ab integrum qui est scripta vel inserta in ipsa carta qui fuit facta et fecit Hostaldus⁶ levita ad Otone et ad me ipso iamdicto Desidero quando perexi ad ipso cenobio iamdicto Sancti Michaelis et Sancti Germani. Quod vero ipsa hec omnia in tali conventu facio ut et ego habeam, teneam et posideam cunctis diebus vite mee et

servitium exinde faciam in luminaria per singulos annos et post obitum meum remaneat ab integrum ab ipso iamdicto cenobio.

Facta carta helemosinaria VI kalendas aprilis, anno III° regnante Leutario rege, filio Leudovici.

Desiderius acolitus, qui per egritudinem non potuit scribere, fecit hanc cartam helemosinariam et testes firmare rogavit. Sig+num Belascuti. Sig+num Vivendi. Sig+num Hinitas, presbiter.

Sig+num Ademarius presbiter sive monachus, qui hanc carta helemosinaria scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

1. Hortallo a. — 2. *Ometen* Da. — 3. d[e] Adinos] Dadinos Da. — 4. Dursense a. — 5. Egerre a. — 6. Hortaldus a.

371

6 MAIG 957

ERIFONS I ASNAR DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] L'ALOU QUE TENEN A LA VILLA SAUTÓ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, «in sacco cuius inscriptio est "Donations"», núm. 19, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio eidem (monasterio) facta per Erifonsum et Asinarium de eorum alodio in villa Sautone, 2 nonis maii anno 3 regnante Leutario rege».

372

17 JUNY 957

SUNIFRED I LA SEVA ESPOSA LETBERGA DONEN AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ L'ALOU QUE TENEN EN EL TERME DE LA VILLA ILLA, ENTRE EL ROSSELLÓ I EL CONFLENT, DEL QUAL ASSENYALEN LES AFRONTACIONS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 92, perdut. — B.* Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 80, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 9-10, ex A. — D. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 56, peça 260 (amb data de «4 des kalendes»), ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 82, pàgs. 184-185, ex C.

In nomine Domini. Ego Seniofredus et uxor mea Leudeberga donatores sumus Deo et Sancti Michaelis et Sancti Germani cenobii, qui est situm in valle Confluente, iuxta fluvium Literano, locum vocitante Coxano, alodem nostrum qui advenit ad me Seniofredo per comparatione sive pro alicuius voce et ad me Leudeberga per ipso decimo. Et est ipse alodes in apenditio Confluente sive Rossilionense, in villa Insola sive in eius termines; et affrontat: de I parte in Terra Nera, et de alia in Annas, et de tertia in monte Calvello, et de III^a in rigado¹. Quantum infra istas affrontationes includunt, sic donamus omnia que habemus pro quacumque voce in casas, casalibus, ortis, ortalibus,

terris, vineis, pratis, paschuis, silvis, garricis, molendinis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, cum exiis et regressibus earum.

Hec omnia donamus atque concedimus ad domum Sancti Michaelis sive Sancti Germani confessoris propter remedium animas nostras ut Deus propicius sit in peccatis nostris. Abbates enim et monachi ibidem Deo servientes ita obtineant sicut ceteri alodibus et munificentis Sancti Michaelis pertinentibus abendi seu comutandi liberam habeant in Dei nomine regulariter potestatem. Quod si alicuius homo contra hanc cartam venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare sed componat hec omnia cum sua melioratione. Et inantea ista carta firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta carta donationis sive remunerationis XV kalendas iulii, anno III regnante Leutario rege, filio Ludevici.

Sig+num Suniefredus, Sig+num Leudeberga, qui hanc carta donationis fecimus et testes firmare rogavimus. Guilbertus levita. Amelius levita. Leudevicius. Sig+num Ansemundus.

Laurentius levita, qui hanc carta donationis scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

1. ragado B.

373

19 JUNY 957

ELS ESPOSOS TODERIC I TEDLÈN DONEN AL MONESTIR DE SANTA MARIA [DE LA GRASSA], SITUAT EN EL COMTAT DE CARCASSONA, SOBRE EL RIU ORBIÈU, CINQ VINYES QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERME DE LA VILLA «LINEIROLAS».

[O]. Original perdut. — A. Extret fet per dom Étienne Dulaura el 1692: París, BMaz, Latin 3388, *Synopsis rerum memorabilium*, pàg. 49.

a.* MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 75 (I), pàgs. 124-125, ex A.

Teudericus et uxor sua Teudelannes dederunt ad domum Sanctae Mariae monasterii qui est situs in comitatu Carcasensi, super rivulo Urbionis, quinque vineas sitas in comitatu Rusolionense, infra fines villae de Lineirolas. Et affrontat una vinea [...]¹.

Facta carta donationis XIII kalendas iulii, anno III regnante Lautario rege.

S+m Teudericus. S+m Teudelannes. S+m Teiredus. S+m Tidila. S+m Dulcebertus.

SSS. Donadus presbiter istam cartam scripsit die et anno quod supra.

1. etc. a.

374

7 JULIOL 957

SUNYER, DIFUNT, I LA SEVA MULLER GUINEDELLA DONEN AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ LA MEITAT DE L'ALOU QUE TENEN EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, EN L'APENDICI DE LA VILLA ILLA O DE VALLTORTA. FAN LA DONACIÓ PER A REMEI DE LLURS ÀNIMES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 94, perdut. — B.* Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 81, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, f. 14, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 83, pàgs. 185-186, ex C.

In nomine Domini. Ego Suniarius, qui est condam, et uxor mea Guinidille donatores sumus Deo et Sancti Michaeli archangeli et Sancti Germani cenobii in valle Confluente, iusta fluvium Litherano, locum vocitante Coxano monasterium. Donamus nos alodem nostrum, qui nobis advenit de comparatione vel de parentorum. Et est ipse alodes in suburbio Elenense, in valle Confluente, in apenditio de villa Insola vel de Valle Torta, casas, casalibus, curtes, curtalibus, ortis, ortalibus, terris, vineis, pratis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus earum, terminis seu limitibus et agacenciis earum, rusticum vel urbanum, inquisitum et inquirendum, omnia et in omnibus, exceptis ipsas cartas qui in ipso iudicio resonat.

Et hec omnia quod superius resonat ab omni integritate, ipsa medietate ab omni integritate donamus nos ipsum nostrum alodem supranominatum a supranominatum Sancti Michaeli archangeli et Sancti Germani cenobium situm et monachis ibidem Deo servientes presentes et futuri propter remedium animas nostras. Si quis contra hanc-ista scriptura donationis venit ad inrumpendum, in primis iram Dei incurrat et maledictus in infernum descendat et portas paradisi umquam possideat et ad liminibus sancta Dei Ecclesia extraneus efficiatur. Et inantea ista donatio firmis et stabilis permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta ista scriptura donationis nonis iulii, anno tertio Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Suniarius, Sig+num Guinidilles, qui ista donatione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Prinitis. Sig+num Wifredus.

Oliba monachus sive levita, qui hanc carta donationis scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

375

24 AGOST 957

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest de 1586 en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 48, BB. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio): 9 calendas septembris, anno 3 regnante eodem (Leutario)».

376

3 SETEMBRE 957

L'ARXIPRESTE AMALRIC DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA, MARE DE TOTES LES ESGLÉSIES DEL ROSSELLÓ, DEL CONFLENT I DEL VALLESPÍR, L'ALOU QUE TÉ PER COMPRA EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL LLOC ANOMENAT CIRÀ [TERME DE TRULLARS]. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE L'ÀNIMA DEL SEU SENYOR, EL DIFUNT BISBE GUADALL, I DE LA PRÒPIA ÀNIMA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 90v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 18-19, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 69, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 69, pàg. 326.

In nomine Domini. Ego Amalrichus, archipresbiter, donator sum ad domum Sancta Eulalia sedis Elenensis, matrem ecclesiarum comitatum Rossilionensium sive valle Confluentium sive Valle Asperii. Per hanc scriptura donationis mee dono ego Amalricus, archipresbiter, ad domum Sancta Eulalia alaudem meum proprium, id est terras et vineas, quod ego habeo in comitatu Rossilionense, infra fines et terminos vel aiacentias in locum que dicunt Cizirano, qui michi advenit pro comparatione.

Et affrontat ipse alaude cum ipsas terras et vineas: de uno latus in Riardo qui discurrit iuxta villa Asiniles, de alio latus affrontat in via qui vadit de villa Asiniles a vico Helna, de tercio latus affrontat in terras de cenobium Sancta Maria Arles, vel subiungit in Riardo, de quarto vero latus affrontat in terras Leupardo vel heredes suos.

Quantum infra istas totas affrontationes includunt, sic dono ego Amalrichus, archipresbiter, ad iam supradicta domum Sancta Eulalia ipsum alaudem cum ipsas terras et vineas iam superius nominatos, ab omni integritate, cum illorum affrontationes et termines, cum exiis vel regressiis earum, sine ulla reservatione et sine occasione propter remedium anime de seniori meo Waldaldi, episcopi condam, et propter remedium anime mee. In tali vero ratione dum ego Amalricus, archipresbiter, vivo, te neam et possideam; post obitum meum remaneat ad domum Sancta Eulalia ad proprium alaudem.

Quod si ego Amalricus, archipresbiter, aut ullusque homo qui contra hanc-ista scriptura donationis venerit pro inrumpendum, quantum ad eo tempore ipse alaude cum ipsas terras et vineas que superius resonat inmelioratus fuerit in duplo componat ad iam supradicta domum Sancta Eulalia; et insuper iram Dei omnipotentis incurrat, et cum Iuda traditore participationem habeat, et omnes maledictiones accipiat et iam vitam eternam nunquam possideat. Et inantea ista scriptura donationis firmis et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta scriptura donationis III nonas septembris, anno III regnante Leutario rege, filio Ludovico regi.

Amalricus archipresbiter, qui ista donatione feci et firmare rogavi. Guildeminus presbiter. Sig+num Barone. Sig+num Autario. Sig+num Iohanne, que dicunt Dompnucone. Wisadus levita.

Ermenisclus presbiter, qui ista donationis scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

377

19 OCTUBRE 957

ARNULF, BISBE DE GIRONA, A PRECS DE L'ABAT EIMERIC I DELS MONJOS DEL CENOBI D'ARLES I AMB EL CONSENS DELS SEUS ARDIAQUES I DELS ALTRES CANONGES, ACUT AL PAGUS DE BESALÚ PER TAL DE CONSAGRAR, EN HONOR DE SANTA MARIA I DELS SANTS APÒSTOLS PERE I PAU, LES ESGLÉSIES QUE HI HA A LA VALL D'ALBANYÀ, SÚBDITES DE SANTA MARIA DEL CENOBI D'ARLES.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 326, pàgs. 295-297.

378

22 OCTUBRE 957

GOTMAR, PREVERE I MARMESSOR, DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU SITUAT A FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, «in sacco cuius inscriptio est "Fulla, Pi, Arria"», núm. 5, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 44, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Godomarum praesbiterum, manumissorem, de alodio ibidem (Foliano), 11 kalendas novembris, anno 4 Leutharii».

379

4 NOVEMBRE 957

EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ] VEN A L'ARDIACA VOLVERAD L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS ELS LÍMITS DE MONTNER.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en un cartoral del monestir d'Arles, «in sacco inscripto "Donations y feus", p. 51, v. 17», perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, peça 44, ex A.

El regest de Fossà diu: «Venditio facta per Gaufredum comitem Volverado archilevitae de alodio in comitatu Rossilionensi, infra fines de Monte Nigro, 2 nonas novembris, anno 4 regnante Leutario, filio Ludovici».

380

12 NOVEMBRE 957

ADALBERT I LA SEVA ESPOSA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL SUBURBI DE VALLESPÍ, A LA VILLA ANOMENADA CORBERA. TAMBÉ LI FAN DONACIÓ D'UN ALOU QUE TENEN PER COMPRA A NARBONA, A LA VILLA ANOMENADA «LINARES».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 97v, perdut. — [B]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, f. 97, núm. 116, perdut. — C.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 157v, ex A. — D. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 19, ex B. — E. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 58, peça 286, ex A.

Els regests de Fossà, que completen la informació de l'extret parisenc, diuen: «Donatio de alodio in Valle Asperi, in villa quam vocant Corbera, facta per Adalbertum et uxorem suam; idus novembris, anno 4 regnante Leuthario rege» (D); «Donation faite au dit monastère par Adalbert de son alleu *in comitatu Rossilionense, in suburbio Valle Asperi, in villa quam vocant Corbaria*, d'une vigne à Vallventosa, etc. du 2 des ides de novembre, année IIII du règne de Lothaire» (E).

In nomine Domini. Ego Adalbertus [...] donamus ibidem alodem nostrum qui est in comitatu Rossilionense, in suburbio Valle Asp[er]i, in villa que vocant Corbera, [...]. Et habet affrontationes: de I parte in ipsas Terradas, et de alia parte in ipsas Arenas, et de alia parte in Valle Ventosa superiore, et de III^a parte in vinea Quiticane. Et in Narbona, in ipsa villa que vocat Linares, donamus ibidem [alodem]¹ nostrum qui nobis advenit per comparatione, id est, casas, casalibus, [...].

Facta ista carta donationis II idus novembris, anno IIII regnante Leutario rege, filio Lodoyco. [...].

1. *Omet C.*

381

[951-957]

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflemt] DÓNA AL MONESTIR DE CUIXÀ EL SEU PREDI CORRESPONENT A L'ALTA VALL DE LLEC.

[O]. Original perdut. — A. Notícia en una butlla de 1011, del papa Sergi IV, a favor del monestir de Cuixà.

a.* *Marca hispanica*, ap. CLXIV, col. 979, ex A. — b. ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 84, pàg. 186, ex a.

La notícia extreta de la butlla de 1011 diu: «Hanc denique vallem his terminationibus introclusam iuxta deffinitionem Seniofredi comitis quondam et praeceptionem Leutharii regis ac restaurationem filii nostri, Wifredi comiti, absque ullius inquietudine vobis concedimus». Segons Abadal, la donació del comte Sunifred hagué de fer-se en el temps que va entre la butlla del papa Agapet del desembre de 950 (Doc. 326), que no consigna la possessió, i el precepte del 9 de febrer de 958 (Doc. 383), en el qual ja consta.

382

[951-957]

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflemt] DÓNA AL MONESTIR DE CUIXÀ LA VALL DE SANTA CREU [EN EL PAGUS DE FENOLLET], JUNT AMB LES ESGLÉSIES DE SANTA CREU [DE LAVANYAC], SANT MIQUEL I SANT JOAN [DE MONTFORT].

[O]. Original perdut. — A. Notícia en una butlla de 1011, del papa Sergi IV, a favor del monestir de Cuixà.

a.* *Marca hispanica*, ap. CLXIV, cols. 981, ex A. — b. ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 85, pàg. 186, ex a.

RE: PONSICH, *Le domaine foncier*, pàgs. 78-79.

La notícia extreta de la butlla de 1011 diu: «Sed et vallem Sanctae Crucis cum finibus et terminis ad integrum, quemadmodum determinavit Seniofredus comes per scripturam donationis, cum ecclesiis ibidem sitis, sanctae videlicet Crucis et archangeli Michaelis et beati Iohannis, quae sita est in valle Alba, cum decimis et primitiis sed et omnibus rebus ad eas pertinentibus». La data del document, per les mateixes raons del document anterior, s'ha de situar entre els anys 951 i 957.

383

COMPIÈGNE, 9 FEBRER 958

EL REI LOTARI, EN PRECEPTE DONAT A PRECS DE LA SEVA MARE GERBERGA, CONFIRMA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ, SITUAT A LA VALL DEL CONFLENT, I AL SEU ABAT PONÇ TOTES LES POSSESSIONS QUE TÉ I LES QUE PUGUI ADQUIRIR EN L'ESDEVENIDOR. ENTRE ELLES, ESMENTA LES ESGLÉSIES, LES VILLES I ELS LLOCS DE SANT FRUITÓS [DE TAURINYÀ], SANT MARTÍ DE CLERÀ, SANT ANDREU DE CATLLÀ, SANT SALVADOR DE LLEC, ARBOÇOLS, TORRENT, TARERAC, FULLÀ, SAORRA, VERNET, FILLOLS, ELS FORCATS, LA LLAGUNA, SANT TOMÀS [DE BALAGUER], ALBERET, ENTREVALLS, LLAR, TALLAU, MONCLES, CANAVELLES, VALLMANYA; EN EL PAGUS DE FENOLLET, SANTA CREU [DE VIRÀ] I SANT LLORENÇ [DE PUILLLORENÇ].

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 94-98.

384

28 ABRIL 958

GONTALEC, SENTRAMON I ELS ALTRES MARMESSORS D'ALBA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] TRES VINYES SITUADES EN EL TERRITORI D'ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 91, perdut. — B.* Extret del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156, ex A. — C. Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 55, peça 254, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Gontalechus et les autres exécuteurs testamentaires d'une femme appelée Alba, de trois vignes au terroir d'Ille, du 4 des kalendes de mai, année IIII du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Gontalechus et Sentramundus [...].

Facta donatione ista IIII kalendas madii, anno IIII regnante Leutario rege, filio Leudevici.

[...].

385

1 SETEMBRE 958

EL PREVERE GOTMAR, MARMESSOR O ALMOINER DEL DIFUNT RENARD, DÓNA A LA CASA DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] UN ALOU SITUAT EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA FULLÀ I EN EL SEU TERME.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 121, perdut. — B.* Extret del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 170, ex A. — C. Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 21, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donatio de alodio in villa Folianni facta per manumissores Raymundi; kalendas septembris, anno 4 regnante Leutario».

In nomine Domini. Ego Godemares, presbiter, qui sum manumissor vel helemosinarius de Rainardo, qui fuit condam, et ipse mandavit michi ut cartam fecissem ad domum Sancti Mikaelis [...]. Et est hec omnia in suburbio Elenense, in valle Confluente, in villa Foliano vel in eius termineos. Et affrontat hec omnia: de una parte in villa que vocant Savorra, et de alia in villa Campellas, et de III^a in domum Sancti Clementi. Quantum infra istas affrontationes includunt sic dono [...].

Facta carta helemosinaria die kalendis septembris, anno IIII° regnante Leutario rege, filio Leudevici.

[...].

386

10 SETEMBRE 957 – 9 SETEMBRE 958

ELS ESPOSOS GUINEDER I BERELLA DONEN AL MONESTIR DE LA GRASSA LA VILLA, LA TORRE I L'ESGLÉSIA DE «LINEIROLAS», EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ.

[O]. Original perdut. — A. Extret fet per dom Étienne Dulaura el 1692: París, BMaz, Latin 3388, *Synopsis rerum memorabilium*, pàg. 50.

a.* MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 75 (II), pàgs. 124-125, ex A.

Quiniderius et eius uxor Berildes dederunt Deo et Sanctae Mariae de Crasse locum, villam, turrem et ecclesiam de Lineirolas, in comitatu Rossilionensi, cum terminis, aiacenciis et pertinenciis suis, terris, ortis, vineis, [...]¹.

Facta carta donationis anno IIII regnante Leutario rege.

1. etc. a.

387

24 SETEMBRE 958

RAMON DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TÉ EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DE MOLIG, SOTA EL CASTELL DE PARACOLLS, A LA VILLA MOSSET.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, «in sacco cuius inscriptio est "Infermer"», núm. 12, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 45, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio eidem (monasterio) per Rademundum de alodio quod habebat in suburbio Elnensi, in valle Molegia, sub castro Paracollis, in villa Mosseto; 8 kalendas octobris, anno 5 regnante Leuthario rege, filio Ludovici».

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflent] DÓNA A SANT MIQUEL I SANT GERMÀ [DE CUIXÀ] EL QUE TÉ A LA VALL DEL CONFLENT, AL SUBURBI D'ELNA, A LA VILLA FILLOLS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIII, interpolada: Perpinyà, APO, B 3, «ancien parchemin de Dommaine», núm. 125. Avui perduda. — B. Còpia en paper del segle XVI: Perpinyà, APO, B 3, «sumpta ex sententia lata in favorem Prepositi de Fillols an. 1267».

a.* ALART, *Cartulaire*, doc. X, pàgs. 21-22 (amb data de 959), ex A i B. — b. MONSALVATJE, *Monasterios del antiguo condado de Besalú*, ap. IX, pàgs. 129-130, sense indicació de font (ex a). — c.* GIGOT, *Les plus anciens documents*, núm. X, pàgs. 383-385 (amb data de 959), ex B.

RE: FELIU, *Els antecedents de la remença*, pàgs. 211-212.

La referència que es fa en el text a les fermances, als drets de justícia, a les àrsies, als homicidis i a les cucúcies correspon a una interpolació, tal com ha advertit G. Feliu. Col·loquem entre els signes < > els fragments que considerem interpolats.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Ego Seniofredus, gratia Dei comes, donator sum Domino Deo sanctoque Michaeli et beato Germano, confessore Christi, ipsum meum alodem quod habeo vel habere debeo in suburbio Elenense, in valle Confluente, in villa de Fulols¹ vel in eius finibus et terminis, id est casas, casalibus, ortis, ortalibus, cum arboribus pomiferis vel inpomiferis, terras, vineas, cultas vel heremas, pratis, paschuis, silvis, garricis, aquis aquarum, molendinis, molendinariis, vieductibus vel reductibus cum exi[t]ibus et regressibus suis et cum <firmanciis et iusticiis omnium hominum in eis habitantes, et arsinas et homicidias et cucutias et placitos et cum omnibus servitiis et ademperamenta² que ibi habebamus et cum> aquis et boschis et cum omnibus his que de dominio et potestate nostra unquam fuerunt, ut sint propria de Sancto Michaeli et Sancto Germano sine ullo contradictu. Et est hec omnia in valle Confluente³, in suburbio Elenense⁴, in predicta villa Fulols⁵. Et affrontant hec omnia: de uno latus in aqua Literano, de alia in monte Chanigono, de III^{a6} in loco que vocant⁷ Matres, de IIII^{a8} in termino que vocant⁹ Guadel, qui vadit ad Cornilianum¹⁰, de V^{a11} in loco que vocant¹² rivo Merdario.

Quantum vero habeo vel habere debeo, <sive alodem sive fevum sive compra> sic dono Domino Deo et Sancto Michaeli et Sancto Germano, totum ab integrum, omnia in omnibus, sine ulla reservatione. Quod si ego donator aut ullus quis contra hanc¹³ donationem venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare, sed componat in duplo quod superius resonat cum omni sua melioratione. Et ista donatio firmis et stabilis permaneat modo vel omnique tempore.

Facta est hec donatio pridie kalendas octobris, anno V^{o14} regnante Leutario rege, filio Leudevici. Soniefredus¹⁵ comes +. Sig+num Ennego. Sig+num Rimallus¹⁶. Sig+num Audericus. Adroarius¹⁷ presbiter, qui hanc cartam rogatus scripsi¹⁸ + sub die et anno quo supra.

1. Fullols c. — 2. adempramenta c. — 3. Confluentis c. — 4. Elnensi c. — 5. Fullols c. — 6. tertia c. — 7. que vocant] qui vocatur c. — 8. quarta c. — 9. que vocant] qui vocatur c. — 10. Cornilianum c. — 11. quinta c. — 12. que vocant] qui vocatur c. — 13. Omet a. — 14. quinto c. — 15. Seniofredus c. — 16. Remallus c. — 17. Audroarius c. — 18. scripsit c.

389

1 OCTUBRE 958

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Confent] DÓNA A SANT MIQUEL I SANT GERMÀ [DE CUIXÀ] UN ALOU SITUAT A LA VILLA FILLOLS, AMB TOTS ELS SEUS BÉNS, DRETS I SERVEIS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, «in sacculo inscripto "Praepositura de Fillols"», núm. 2, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 46, ex A.

És molt probable que es tracti del document anterior, amb l'omissió del *pridie* en la clàusula de datació.

El regest de Fossà diu: «Transumptum donationis factae per Seniofredum comitem Deo et Sancto Michaeli et Sancto Germano de alodio in villa Fullols, id est, casis, casalibus, ortis, terris, aquis, molendinis, iusticiis omnium hominum in eis habitantium, homicidis, placitis et aliis servitiis et iuribus; kalendas octobris, anno 5º regnante Leutario».

390

13 DESEMBRE 958

GALÍ DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU AMB VINYES QUE TÉ EN EL TERRITORI DE FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 118v, perdut. — B.* Extret del segle XVIII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 168v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 71, peça 381, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Galindo de son alleu en vignes, au terroir de Fulla, des kalendes de décembre, année V du règne de Lothaire». Divergeix de l'extret en el dia de la clàusula de datació.

In nomine Domini. Ego Galindo [...].

Facta carta donatione vel helemosinaria idus decembri, anno Vº regnante Leutario rege, filio Ludovici.

[...].

391

16 MARÇ 959

LA DEVOTA ELLÓ I ELS SEUS FILLS DURAN PREVERE I SESMON LEVITA, ANOMENAT DOMNUÇ, DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA I AL BISBE RICULF L'ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, AL VALLESPÍ, A L'APENDICI DE LA SERRA DE SANT PERE [TERME DE PRUNET I BELLPUIG], EN EL LLOC ANOMENAT SANT FELIU [DE CALMELLA]. A CANVI, REBEN L'USDEFUIT DE LA PARRÒQUIA DE TRESSERRA AMB L'ESGLÉSIA DE SANT SADURNÍ I ELS IMPOSTOS QUE PERCEP.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 275v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 68-69, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 71, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 137. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 71, pàg. 326.

In nomine Domini. Ego Ailo, femina deodicata, et filiis meis his nominibus, id est Durandus presbiter et Sesemundus levita, quem alio nomine vocant Domnucio, nos simul in unum, donatores sumus domum Sancte Eulalie sedis Elenensis, matrem omnium ecclesiarum Russilionensium sive Confluentium, seu et Riculfo, episcopo ibidem Domino servientem, successoribusque eius ibidem Domino misericordiam deprecantes.

Donamus nos predicti Ailo, femina deodicata, et Durandus presbiter et Sesemundus levita, quem alium nomen vocant Domnucio, predictae ecclesiae Sancte Eulalie sedis Elenensis, omnem alodem nostrum quod nos habemus in comitatu Russilionense, in Valle Asperi, in appenditione de Serra Sancti Petri, in locum quem vocant Sancto Felice vel infra eius fines et termines, id est in domibus, casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, terris et vineis, silvis, garricis, aquis aquarum, molendinis et molinaribus, cum illorum caputaquis decurentis superioribus et subterioribus, et linaribus factis et faciendis, arboris, arboribus pomiferis vel impomiferis, omnia et in omnibus, quantum quod nos ibidem mereamur habere. Qui nobis advenit tam ex parentorum quam ex comparatione et excomutatione, sive et donatione seu ex aprisione, sive et ex qualicumque aquisitione, tam quisitum tam ad inquirendum, tam rusticum quam urbanum, seu glatis, omnia et in omnibus.

Quantum quod nos ibidem mereamur habere, sic donamus nos predicti Ailo, femina deodicata, et Durandus presbiter et Sesemundus levita, quem vocant Domnucio, predicta ecclesia Sancte Eulalie sedis Elenensis, seu et Riculfo, episcopo ibidem Domino serviente, successoresque eius ibidem Domino misericordiam deprecantes, ab omnem integritatem, cum exia et regressia earum et cum illorum affrontationes, cum omni termina et limita eorum, tam cultum quam incultum, omnia et in omnibus, pro amore Dei et propter redemptionem anime mee et anime parentorum meorum; et [pro]¹ ipsa parrochia quam vocant Trasserra vel pro ipsa ecclesia qui ibidem est fundata in honore Sancti Saturnini, martiris Christi, vel pro ipsas primicias et decimas sive et oblationes qui ibidem sunt Domino dandas. Et nullum censum exire faciant de ipsa ecclesia per nullumquemque annum nisi ipsa tertia pars que ad ipsum archidiachonum pertinet de ipsos sinodos. In tali vero deliberatione ut dum vixerimus ista omnia superius inserta teneamus et possideamus et fructificare faciamus cunctis diebus vite nostre et per unumquemque annum de ipsium alode superius insertum persolvere faciamus domum Sancte Eulalie sive Riculfo episcopo vel successores suos ibidem Domino servientes, modios X de vino.

Quem vero hec omnia superius inserta de meo iure in vestro tradito potestate sicut superius insertum est. Quod si nos donatores aut ullus homo qui contra ista scriptura donationis venerit ad irrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia superius inserta melioratum fuerit, in duplo vobis componere faciat. Et inantea ista donatio firma permaneat omnique tempore.

Facta donatione ista sub die XVII° kalendas aprilis, anno V regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Ailo, femina deodicata, qui ista donatione feci et firmare rogavi. Sig+num Durandus presbiter, qui ista donatione feci et firmare rogavi. Sesemundus levita, que alium nomen vocant Domnucio, qui ista donatione fecit et firmare rogavit. Sig+num Wisadus archipresbiter. Sig+num

Oliba levita. + Wadaldus levita. Sig+num Radefredus levita. Sig+num Seniofredus levita. Sig+num Sendedus subdiachonus. Sig+num Wisadus subdiachonus. Sig+num Volveradus levita. Sig+num Widisclus presbiter. Sig+num Iuvinus levita. Sig+num Signefredus presbiter.

Stephanus presbiter, qui ista donatione scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

1. *Manca*.

392

18 MARÇ 959

PERE VEN A SUNIFRED, COMTE DE Cerdanya i Besalú, l'ALOU DE PI AMB LA SEVA ESSLÉSIA, SITUAT EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA PI.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia vista per Monsalvatje a Girona, Arxiu de la Delegació d'Hisenda, «Prueba presentada por el monasterio de Camprodón en un pleito sobre la jurisdicción de la villa de Pi, fol. 674».

RE: MONSALVATJE, *Colección diplomática*, tom I, núm. CXXII, pàg. 193.

El regest de Monsalvatje diu així: «Venta hecha por Pedro á Seniofredo, conde de Cerdaña y de Besalú, del alodio de Pi junto con su iglesia, situado *in suburbio Elenense, in valle Confluente, in villa de Pinu*, con fecha *XV kalendas aprilis, anno V regnante Lothario, Ludovici filio*».

393

28 MARÇ 959

GUIFRÉ, BARÓ RELIGIÓS I TEMORÓS DE DÉU, DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA, MARE DE TOTES LES ESSLÉSIES DEL ROSSELLÓ I DEL CONFLENT, I AL BISBE RICULF, L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA BAGES. A CANVI, REP L'USDEFUIT DE LA PARRÒQUIA DE BRULLÀ AMB LES ESSLÉSIES DE SANT JOAN I SANTA MARIA I ELS IMPOSTOS QUE PERCEBEN.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 97, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 71-72, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 70, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 137 (amb data de 27 març). — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 70, pàg. 326.

In nomine Domini. Ego Wifredus, vir religiosus adque timoratus Deo, donator sum domum Sancte Eulalie sedis Elenensis, matrem omnium ecclesiarum Russilionensium sive Confluentium, seu et Riculfo, gratia Dei episcopo ibidem Domino misericordiam deprecantes. Dono ego, predictus Wifredus, praedicta ecclesia Sancte Eulalia sedis Elenensis omnem alodem meum quem ego habeo in comitatu Russilionense, in villa Baias vel infra eius fines et termines, id est in domibus, curtis, ortis, ortalibus, terris et vineis, pratis, pascuis et stagnis seu glatis, cultum vel incultum, omnia et in omnibus.

Quantum quod ego ibidem mereor habere, tam quisitum quam ad inquirendum, omnia et in omnibus, sic dono adque cedo domum Sancte Eulalie sedis Elenensis seu et Riculpho, ibidem Domino servientem, successoresque eius ibidem Domino misericordiam deprecantes, ab omnem integritatem, cum exia et regressia earum et cum illorum affrontationes; id est ipsam quartam partem de ipsa villa, cum suis territoriis et sui terminibus qui michi advenit tam ex parentorum quam ex comparatione vel excomutatione vel ex qualicumque acquisitione, pro amore Dei et propter remedium anime mee vel parentorum meorum vel pro ipsa parrochia que vocant villa Bruliano vel pro ipsas ecclesias qui in ipsa villa sunt fundatas, id est Sancti Iohannis et Sancte Marie virginis, vel pro ipsas primitias et ipsas decimas et ipsas oblationes qui sunt dandas et tibi, Riculfo episcopo, et successoribus tuis sunt concessas. In tale vero deliberatione ut dum ego Wifredus vivo, teneam et possideam et exfructare faciam ipsa parrochia et ipsas ecclesias et ipsas primitias et ipsas decimas et ipsas oblationes et ipsum alodem iam superius insertum cunctis diebus vite mee. Et tu, Riculfus episcopus, et successores tui tenere facias ipsam meam portionem de ipso stagno et ipsum mansum ubi Wadamirus habitat cum suas terras in sazina de ipso alode. Et ego Wifredus quando venturus ero in ipsa villa Baias honorem habeam apud te, Riculfo episcopo, vel successoribus tuis de ipso stagno in vita mea; et post obitum meum remanere faciat ista omnia superius inserta ab omnem integritatem domum Sancte Eulalie sedis Elenensis, cum exia et regressia earum.

Et si tu, Riculfus episcopus, aut successoribus tuis abstrahere vos volueritis de ista convenientia quod inter me et te facimus in mea vita reddere michi facite aut tu Riculfus episcopus aut ullus de successoribus tuis ista scriptura et ipsum alode et ipso stagno in mea potestate sine ulla deceptione et ulla occasione. Et inantea ista donatio firma permaneat omnique tempore.

Facta donatione ista sub die V kalendas aprilis, anno V regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Wifredus, qui ista donatione fecit et firmare rogavit. Sig+num Aimerudes, uxor de iamdicto Wifredo, qui presens stetit et consciens fuit. Sig+num Amelius. Sig+num Senegildes. Sig+num Sendredus. Sig+num Gontarius. Sig+num Eldericus.

Malangeicus presbiter, qui ista donatione scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

394

27 ABRIL 959

RATFRED I LA SEVA MULLER RIQUILLA DONEN A SANTA EULÀLIA D'ELNA I AL BISBE RICULF LA QUARTA PART D'UN ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA «PALLEIANO» [EL SOLER], I TOT EL QUE TENEN A MONTNER I A ESTAGELL. A CANVI, REBEN QUATRE MUJADES DE VINYA I LA MEITAT D'UN MAS QUE SANTA EULÀLIA TÉ A LA VILLA PERACALÇ [TERME DE CLAIRÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 120 i f. 151v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 75-76, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 72, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàgs. 137-138. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 72, pàg. 326.

In nomine Domini. Ego Ratefredus et uxor mea Richildes donatores sumus domum Sancte Eulalie sedis Elenensis ecclesie, matrem omnium ecclesiarum Russilionensium sive Confluentium, seu

et Riculfo, gratia Dei sedis Elenensis episcopo ibidem Domino serviente, successoresque eius ibidem Domino misericordiam deprecantes.

Nos Ratfredus et uxor mea Richildes [donamus]¹ alodem nostrum quod nos habemus in comitatu Russilionense, in villa Palleiano, id est in ecclesia, in casas, in casalibus, ortis, ortalibus, curtis, curtalibus, in terris, silvis, garricis, pratis, pascuis, aquis aquarum, vieductibus et reductibus, omnia et in omnibus, cum exiis et regressiis earum et cum illorum affrontationes et cum omnis fundis possessionis earum, de ipsa villa que dicunt Palleiano ipsam quartam partem vel de eius ecclesia, qui nobis ex comparatione advenit. Et in alio loco ubi vocant Monte Nigro quantum ibidem abemus vel infra eius fines et termines. Et in alio loco ubi vocant Stagello donamus vobis quantum ibidem abemus vel infra eius fines et termines cum exiis et regressiis earum et cum illorum affrontationes, et cum omnis fundis possessionis earum, tam cultum quam incultum, tam rusticum quam urbanum, omnia et in omnibus; in eius videlicet ratione propter ipsas vineas et ipso medio manso quem habet Sancta Eulalia in villa Petra calce.

Sic donamus nos vobis ipsum alodem nostrum quod superius resonat propter ipsas modiatas quatuor de ipsas vineas et ipsum medium mansum qui fuit Signefredi condam. In tali vero deliberatione ut super nos, iamdicti Raifredus et uxor mea Richildis, Riculfo episcopo superius vixerimus, teneamus et possideamus. Et hec vero alii episcopi ordinati qui fuerint in hac sede, si nobis Ratfredus et uxor mea Richildes ista omnia superius nominata non consenserint aut extollere voluerint, ipsum alodem nostrum reddere faciant in nostra potestate sine ulla deceptione. Et inantea ista donatio mea rata et firma permaneat omnique tempore.

Facta scriptura donatio ista sub die V kalendas madii, anno V regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Ratfredus, Sig+num Richildes femina, nos simul in unum, qui ista scriptura donatione fecimus et testes firmare rogavimus. Bonifacius presbiter. Sig+num Baldefredus. Sig+num Witardus. Sig+num Franco.

Rainardus levita, qui ista scriptura donatione scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

1. *Manca.*

395

20 JUNY 959

ERMETRUIT PERMUTA AMB EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ] I LA SEVA MULLER, LA COMTESSA AVA, LA MEITAT DE L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA BAGES, PER L'ALOU QUE ELS COMTES POSSEEIXEN A LA VILLA TANYERES [TERME DE PERPINYÀ] I QUE HAVIA ESTAT DEL DIFUNT BISBE GUADALL.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 229 (llibre 5, carta 52), perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 108, f. 99v, ex A. — C. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 79-80, ex A. — D.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 73, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 73, pàgs. 326-327 (amb data de 14 juny).

Sembla que la referència que es fa en aquest document a la permuta feta per Ermetruit de l'altra meitat de l'alou amb el bisbe Riculf i els canonges d'Elna ha d'ésser una interpolació perquè aquesta permuta no la féu, almenys d'una manera formal, fins el 26 d'agost de 960 (Doc. 410).

Vox legum et iuris est, ut «qualis est emptio talis est comutatio, simul habeant firmitatem»¹. In nomine Domini. Ego Hermetructes, femina, comutatrix tibi, Gaufredo comite, et uxori tue, Avane comitissa, comutatores.

Comuto vobis alodem meum proprium quem ego habeo in comitatu Rusulionense, in villa Baias vel in eius terminio, de omnem hereditatem meam quem ego ibidem mereor habere, qui michi advenit ex parentorum meorum. Sic comuto vobis ipsam meam medietatem, id est in domibus, curtis, ortis, arboribus, terris et vineis, pratis, pascuis, piscuis et stagnis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus et reductibus, de omnia et in omnibus.

Quantum quod ego ibidem mereor habere sic comuto vobis ipsa medietate et ipsa alia medietate habeo comutata aput Riculfo episcopo et aput ipsos canonicos de domum Sancte Eulalie sedis Ele-nensis. Sic comuto vobis ab omnem integritatem, cum exia et regressia earum et cum illorum affron-taciones. Et accepi ego, iamdicta comutatrix, de vos iamdictos comutatores, in comutacione, alium vestrum alode quod vos habetis in comitatu Russulionense, in villa Taxonarias vel in eius terminio, qui fuit Wadaldi, episcopi condam, id est in domibus, curtis, ortis, cum arboribus, terris et linaribus, garricis, aquis aquarum, omnia et in omnibus quantum quod vos ibidem meretis habere; et infra ter-minio de villa Gotorum, ubi dicunt ad ipsa Ripa, ipsum caputaquis superiore cum suo rego et suo de-cursu, cum petris et arenis ad ortos irrigandos; et ipsum alium caputaquis infra fines et termines de Perpiniane, ubicumque ego aprehendere potuero, ipsa aqua ad molindinos faciendos et operandos, cum illorum regos et cum illorum decursos, cum petris et arenis, cum exia et regressia earum.

Que vero hec omnia superius inserta de meo iure in vestra trado potestate ut quicquid de hec omnia superius inserta facere volueritis, liberam in Dei nomine habeatis potestatem. Quod si ego, iamdicta comutatrix, aut ullus de filiis aut de filiabus aut de heredibus meis aut hullus homo qui contra ista scriptura comutationis venerit pro inrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia supe-rius inserta meliorata fuerit, in duplo vobis componere faciat. Et inantea ista scriptura comutationis inrumpere non permitatur, sed plenam in omnibus habeat firmitatem.

Facta scriptura comutacionis sub die XII kalendas iulii, anno V regnante Leutario rege, filio Lo-doici regis.

Sig+num Hermetructes femina, qui ista comutatione fecit et testes firmare rogavit. + Ermenal-dus presbiter +. Sig+num Daniel. Sig+num Aurucio. + Ademar. + Eldefredus presbiter.

Malangeicus presbiter, qui ista comutatione scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

1. Cf. *Liber Iudiciorum*, V, 4, 1.

TRASUAD VEN A L'ABAT PONÇ I A TOTA LA CONGREGACIÓ DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] LES PARTS QUE HERETÀ D'UN MOLÍ SITUAT EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN LA VALL DEL CONFLENT, EN LA VILLA SAOR-RA, PER VUIT SOUS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 124v, perdut. — B.* Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 87, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, f. 81, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 87, pàg. 187 (amb data de 958), ex C.

In nomine Domini. Ego Trassovadus vinditor sum vobis et domui¹ Sancti Michaelis archangeli et Poncio abba et cuncta congregatio Sancti Michaelis, et in terra. Per hanc scripturam vindicionis mee vindo vobis in comitatu Rosolionense, in valle Confluentana, in villa Savora, sic vindo vobis ipso molinare cum suo caputaquis, ipsa mea tertia parte et ipsum meum decimum, qui michi advenit per parentorum et per genitrice mea condam nomine Elbones. Qui affrontat: de una parte in rivo Sauvarigo, de alia parte in ipso molino de Sancte Michaelis, et de III^a parte in terra de Olibane comite, de quarta parte in molino Wamaurante. Quantum infra ista quatuor affrontationes includunt, sic vindo vobis in ipso molinare ipsa mea tertia parte et ipsum meum decimum ab integro, cum exio et regressio earum, propter precium solidos VIII, et nichilque de ipso precio apud vos non remansit; et est manifestum.

Quem vero ista omnia superius scripta quod ego vobis vindo, dimitto, iuro, in vestro trado dominio et potestate. Et qui contra hanc-ista scriptura venerit ad inrumpendum, aut ego venero, non hoc valeat vindicare, sed componat ista omnia superius scripta in duplo, cum sua melioratione. Et inantea ista vindicio firmis permaneat.

Facta scriptura vindicionis V kalendas iulii, anno V regnante Leutario rege, filio Leudevici.

Sig+num Trasovadus, qui ista vindicione feci et firmare rogavi. Sig+num Wifredus. Sig+num Gofredus. Sig+num Wiliesindus.

Sig+num Bellus presbiter, qui ista vindicione scripsit et subscripsit, die et anno quod supra.

1. domni a.

397

23 AGOST 959

RICULF, BISBE D'ELNA, DÓNA AL LEVITA VOLVERAD L'USDEFUIT D'UNA COROMINA QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL VIC D'ELNA, SOTA LA VILA, AL COSTAT DE L'ESTRADA QUE VA D'ELNA A LA TORRE. TAMBÉ LI DÓNA DUES MUJADES DE VINYA «AD IPSAS SERRAS», AL COSTAT DE LA VIA QUE VA D'ELNA A SANT CEBRIÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 76, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, f. 119, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 76, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 138. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 75, pàg. 327.

In nomine Domini. Ego Riculfus, gratia Dei Helenensis sedis episcopus, donator sum tibi Volverado, levita. Dono tibi de alodem meum quem ego habeo in comitatu Russilionense, in vico Helna, id est condamina I que est subtus ipsa vila. Et affrontat ipsa condomina: de uno latus in terra

Volverado levita, et de alio latus in ipsos ortos de Sancta Eulalia, et de tercio latus in ipsa clausa vel in ipso orto de Guimarani, qui fuit condam, et de quarto vero latus in ipsa strata qui pergit de vico Helna ad ipsa Turre.

Et in alio loco, ubi vocant ad ipsas Serras, dono tibi modiatas II de vineas. Et affrontant ipsas vineas: de uno latus in vinea Guisado archipresbiteri, et de alius duus latus in vineas vel in terras de Sancta Eulalia, et de quarto vero latus in ipsa via qui pergit de vico Helna ad Sancto Cipriano.

Quantum infra istas totas affrontationes includunt de ista omnia superius scripta sic dono tibi ad omnem integritatem, cum exiis et regressiis earum; in eius vero videlicet ratione ut dum tu Volveradus levita vixeris, teneas et possideas et exfructare facias cunctis diebus vite tue, et post obitum vero tuum remanere faciat ad domum Sancte Eulalie propter remedium anime tue. Quod si ego donator ad ullus de successoribus meis qui contra ista scriptura donationis venerit pro inrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia superius inserta melioratum fuerit, in duplo tibi componere faciat. Et in postmodum haec scriptura donationis inconvulsam manebit.

Facta ista scriptura donationis X^{mo} kalendas septembris, anno V^o regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Riculfus episcopus, qui ista scriptura donationis feci et firmare rogavi. Bonifacius presbiter. Sendedus levita. Isarnus levita. Miro levita. Gildmiro presbitero. Aribertus levita. Iuvinnus levita. Seniulduus levita. Garcias presbiter. Signefredus¹ presbiter. Guisadus levita. Amalrichus archipresbiter.

Stephanus presbiter, qui ista scriptura donationis et die et anno quod supra scripsit.

1. Signieredus C.

398

18 SETEMBRE 959

SESAN I ELS ALTRES MARMESSORS DE MAURI DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA PROPIETAT A VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 102, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 61, peça 307, ex A.

El regest de Fossà diu: «Autre (donation) par le même (Sesenandus) et les autres exécuteurs du nommé Mauri d'un tènement à Vall Ventuosa *ab omni integritate*, du 14 des kalendes d'octobre, année VI du dit règne (de Lothaire)».

399

3 OCTUBRE 959

ELLEGARS, ADALRADA I OLIBÀ DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 104, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 159, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12

J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 19, ex A. — D. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 62, peça 315, ex A.

Els regests de Fossà, que completen la informació de l'extret parisenc, diuen: «Donatio facta eidem (coenobio) per Eliardum et Adaldradam de alodio in loco vocato Valle Ventuosa, 5 nonis octobris, anno 6 regni Leutharii, filii Ludovici» (C); «Donation faite par Elliarde, Adalrada et Oliba au dit monastère de leur alleu dans le comté de Roussillon, à Vallventosa, du V des nones d'octobre, année VI du règne de Lothaire» (D).

In nomine Domini. Ego Elliarde et Adalrada et Oliba [...].

Facta carta donatione V nonas octubris, anno VI regnante Leutario rege, filio Leudoyci.

[...].

400

5 OCTUBRE 959

GUILLEM I LA SEVA ESPOSA GUINEDELLA DONEN A SANT MIQUEL I SANT GERMÀ [DE CUIXÀ] UNES QUANTES CASES QUE TENEN EN ELS LLOCS DE FULLÀ I NYER.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 123, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 171v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 73, peça 403, ex A.

El regest de Fossà diu: «Autre (donation) par Guillaume et son épouse Gunidildes de plusieurs fonds à Fulla, le 3 des nones d'octobre, année VI du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Guillermus et uxor nomine Guinidildes donatores sumus Sancti Michaelis archangeli et Sancti Germani confessoris [...] casas cum curte [...] in locum que vocant Follano vel Anger. Et affrontant ipsas casas cum curte et orto: de una parte in rivo Angerres [...].

Facta carta donationis III° nonas octobris, anno VI regnante Leotario rege.

[...].

401

14 OCTUBRE 959

INGELM VEN AL COMTE OLIBA [I DE BESALÚ-VALLESPÍ], FILL DEL COMTE MIRÓ, LES VINYES QUE TÉ PER COMPRA EN EL TERRITORI D'ELNA, AL VALLESPÍ, EN ELS TERMES DE FONTCOBERTA [TERME DE QUEIXÀS] I D'ALTRES LLOCS, PER L'EQUIVALENT DE TRETZE SOUS.

O. Girona, AD, pergamins de Santa Maria de Besalú, núm. 1.

a.* MARQUÈS, *Pergamins de Santa Maria de Besalú*, núm. 1, pàgs. 241-242, ex O.

In nomine Domini. Ego Ingelmus vinditor sum tibi Olibane comite, filio Mironi comite, emto-re. Per hanc scriptura vindicionis mee vindo tibi vineas meas que mihi auenerunt per comparacione

et sunt ipsas vineas in territorio Eleenese, in Valle Asperi, in terminio de Insola [...]mo Morgado, in terminio de Fonte Coperta.

Et ipsa vinea [.]igonis afrontat: de I latus in vinea Morgado, de alia latus in ipsa via publica, de III latus [...] de meos eredes, de IIII vero latus in ipsas vineas eremas [...] eredibus. Ipsa una vinea que est in campo Morgado afrontat: de I latus in vinea Balasco, de alia in vinea Iuliane, de III latus in ipso stirpe, de IIII latus in vinea de ipso mulnario. Et alia vinea afrontat: de II latus in vineas Wantane, de III latus in ipsa stirpe et in [...]ordo de Valle [To]rta, de IIII vero latus in ipso sumo stirpe. Et tercia vinea ad ipsa Guardia afrontat: de I latus in vinea de [...]alago, de alia latus in vinea Wantane, de III latus in ipsa Wardia, de IIII vero latus in ipso riu de Valle Torta. Et ipsa vinea de Fonte Coperta afrontat: de [...]ue parte in terras vel in vinea de Sancta Eulalia. Et alia vinea similiter.

Quantum infra istas afrontaciones includunt de ipsa vinea vindo tibi ipsa medietate ab omni integritate in aderato et definito precium valentem solidos XIII; et nihil de ipsum precium aput te emtore non remansit; et est manifestum.

Que vero ipsas vineas, sicut superius resonat, de meo dominio abeas potestatem ad facere quodcumque volueris. Quod si ego vinditor aut ullusque ista scriptura vindicione inrumpendum, aut ego venero, in duplo tibi componat. Et firmis stabilis maneat omnique tempore.

Facta ista scriptura vindicione II idus octobris, anno VI regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Ingelmus, qui ista scriptura vindicione scribere rogavit et manibus suis firmavit et testes firmare rogavit. Sig+num Gige. Sig+num Teudericus. Sig+num [...].

Leudevinus presbiter, qui ista scriptura vindicione scripsi et SSS. die et anno quod supra.

402

15 OCTUBRE 959

EL COMTES SUNIFRED [II DE Cerdanya-Confent] i OLIBA [I DE BESALÚ-Vallespir] DONEN A ISARN, VESCOMTE [DE CONFENT], UN ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VALL DEL CONFENT, EN EL LLOC ANOMENAT AIGUATÈBIA, TAL COM EL RETENIA EL VESCOMTE UNIFRED ABANS DE LA SEVA MORT I QUE ELLS ADQUIRIRÈN PER LA BAUSIA QUE COMETÉ I DESPRÉS PER PRECEPT REIAL.

[O]. Original perdut. — A.* Còpia del segle XIII: La Seu d'Urgell, AC, *Dotaliorum Ecclesie Urgellensis liber primus*, f. 224, doc. DCCXLVI, ex O. Rúbrica: «Incipiunt cartule cuiusdam ville Sancte Marie sedis, scilicet Aque Tepide». — B.* Còpia de 1382, autoritzada pel notari urgellès Pere de Ministrells: La Seu d'Urgell, AC, perg. num. 76, ex O.

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 136, pàgs. 97-98, ex A.

RE: MONSALVATJE, *Noticias*, vol. 15, núm. MMCXXXI, pàg. 183, ex A.

El precepte reial (*preceptum regis*) esmentat en el text és el que fou expedit a Reims el febrer de 952 (Doc. 337).

In nomine Domini. Ego Soniefredus comes et Oliba comes donatores sumus tibi Isarno, vicescomite¹. Certum quidem et manifestum est enim quia placuit in animis nostris, ita et placet, nullius cogentis imperio nec suadentis ingenio sed propria et expontanea nostra bona hoc elegit voluntas,

ut tibi karta fecissemus donacionis, sicuti et facimus, de alodem nostrum proprium quod² habemus in comitatu Rosolionense³, in valle Confluente, in locum que vocant Aquatepida, cum fines et termines suos, sicut retinebat Huniefredus vicescomites ante dies obitus sui; unde ad nobis pervenit per ipsa bauzia que nobis fecit in fisco et postea per preceptum regis. Et affrontat ipse alaude: de I parte in Quillano, et de alia in serra de Cruce, et de III in Bardollo, de IIII infra fines de Talazo.

Quantum infra istas affrontationes includunt, sic donamus tibi nos supranominati totum ab integrum, casas, casalibus, ortis, ortalibus, silvis, garricis, pratis, pascuis, vieductibus vel reductibus cum exio vel regressio. Et qui contra hanc-istam kartam donacionem venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare sed in duplo componat tantum et aliut tantum.

Facta karta donacione idus octubris, anno VI° regnante Leutario rege, filio Leudevici.

Oliba comes SSS. Bellus presbiter SSS. Guifredus presbiter SSS. Albarus levita SSS. Seniofredus comes SSS.

Adroarius presbiter sive monachus, qui ista donacione scripsit⁴ et SSS. sub die et anno quo supra.

1. vicecomite B. — 2. qui B. — 3. Rossolionese B. — 4. scripsit A.

403

19 NOVEMBRE 959

SESANAN FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII dins el Cartoral Major de Cuixà, f. 102, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 158v, ex A.

In nomine Domini. Ego Sesenandus [...].

Facta scriptura donationis vel traditionis ista XIII kalendas decembris, anno VI regnante Leutario rege, filio Lodoyci regi.

[...].

404

26 FEBRER 960

TODALEC I ELS ALTRES MARMESSORS DE RICULF DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA SITUADA EN EL TERRITORI DE CAMELES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 104, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 159, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 62, peça 317, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Todalec et les autres exécuteurs testamentaires de Riculf d'une vigne au dit terroir de Camelas, du V des kalendes de mars, année VI de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Todaleco [...].
 Facta ista scriptura donationis V kalendas marci, anno VI regnante Leutario rege, filio Ludoyci
 condam.
 [...].

405

31 MARÇ 960

ADALÀ PREVERE DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU O VINYA QUE TÉ A FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 119, perdut. — B.* Extret del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 168v, ex A. — C. Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 71, peça 383, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Atala, prêtre, de son alleu ou vigne *ibidem* (Fulla), du II des kalendes d'avril, année VI du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Atala presbiter [...].
 Facta carta donatione II kalendas aprilis, anno VI regnante Leutario rege, filio Leudevici.
 [...].

406

5 ABRIL 960

GUIDÀRIA DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] LA MEITAT DE LES TERRES I DE LES VINYES QUE TÉ EN EL TERRITORI D'ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle xii en el Cartoral Major de Cuixà, f. 88v, perdut. — B.* Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 54, peça 240, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite au dit monastère par Widaria, femme, de sa moitié de terres et vignes au terroir d'Illa, du 5e avril, année 6 du règne de Lothaire».

407

27 JUNY 960

ARCEDÒNIA I EL SEU FILL SUNIFRED, LEVITA, DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA UNA PART DE L'ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL VILAR ANOMENAT TERRATS. FAN LA DONACIÓ PER A REMEI DE L'ÀNIMA DEL DIFUNT ESGUT I DE LES D'ELLS, AMB LA CONDICIÓN QUE EN TINDRAN L'US-DEFUIT.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 160v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 114-115, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 75, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 74, pàg. 327.

Scripturarum series declarat ut quicumque enim vult evadere in eternum supplicium, de rebus istis transitoriis debet sibi preparare viam salutis eterne. Ob hoc igitur, in Dei nomine ego Arcedonia femina et filius Seniofredus, levita, donatores sumus ad domum Sancta Eulalia, martira Christi, sive mater ecclesiarum Resselionensium, que est fundata in comitatu Resselionense, in villa vico Elena.

Donamus nos iamdicti in iamdicto comitatu Resselionense aliquid de alodem nostrum que vocant Terrados, ipso villare, id est casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, vineas, vinealibus, in terris, cultum vel incultum, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, viaeductibus et reductibus earum, omnia et in omnibus; quantum nos ibidem habemus in iamdicto villare, sic donamus ad iam predicta ecclesia Sancta Eulalia, virginis et martira Christi.

Et affrontant ista hec omnia superius inserta: de parte orientis in ipsa aurelina que discurrit per villare Caginexio vel in ipsa gutina que discurrit per valle Luparia, et pervenit super ipsa cumba de Amilone femina, condam qui fuit; et de meridie affrontat supertus ipsa rocha que dicunt Elevira Curba, et descendit per ipsa rocha; et de parte circi inlaterat in ipsa via qui pergit de villare Caginexio ad ipso Castelletto; et de parte occidentis subiungit in ipsa gutina qui discurrit per ipsos chastaneos, et ascendit per alia gutina que discurrit per ipsos kastaneos de Guivilane, et ascendit ad ipsa ferraria, et pertransit usque ad ipsa tragina, et pervenit ad ipsas Pausellas, deinde adimplebitur usque in ipsa iamdicta rocha.

Quantum in istas omnes affrontationes includunt, sic donamus nos iamdicti ad iam predicta ecclesia vel ad servientes Dei ibidem Domino misericordiam famulantes, ab omnem integritatem, cum exio vel regressio earum, vel cum omnem superposita earum, vel cum omnis fundis possessionis earum, pro amore Dei et pro anima Esseguti, condam qui fuit, et propter remedium animas nostras, ut Deus omnipotens indulgeat et dimittat omnia peccata adque delicta nostra. Et in precium redemptionis animas nostras iamdictas ista hec omnia superius inserta representare dignetur ubi lux permanet et vita regnat in secula seculorum, amen.

Que vero ista hec omnia, sicut superius scriptum vel insertum est, de nostro iure in eius tradimus potestate predicta ecclesia Sancta Eulalia, virginis et martira Christi, ut de ab hodierno die et tempore maneat eius firma potestas. Si quis secularis persona vel quislibet homo assumere vel inrumpere voluerit, non hoc valeat vindicare quod reppetet, sed in primis iram Dei omnipotentis incurrat, et a collegio omnium christianorum ad liminibus sancta Dei Ecclesia efficiatur extraneus, et ad regno Dei sit separatus; Datan et Abiron iuditium sibi sentiat esse daturus et cum Iuda traditore perpetuis ignibus concremandus. Et insuper quantum ad eo tempore ista hec omnia superius inserta meliorationem habuerint, in duplo in potestate predicta ecclesia Sancta Eulalia, virginis et martira Christi, componere faciat. Et inantea ista donatio firmis et stabilis permeneat omnique tempore, hac vero ratione servata: dum nos vixerimus, teneamus et possideamus. Et si tu Seniofredus levita, filius meus, me supervixeris, teneas et possideas; et post obitum nostrum ista scriptura cum istum iamdictum alodem sicut superius comprehensum est in iamdictis locis, quantum nos ibidem habemus vel hereditare debemus, sic remaneat ad iam predicta Sancta Eulalia, virginis et martira Christi, vel ad servientes Dei ibidem Domino misericordiam famulantes vel ad subsecutoribus eorum.

Facta ista donatione V kalendas iulii, anno VI regnante Leutario rege, filio Ludoici condam.
 Sig+num Arcedonia femina, Seniofredus levita, qui simul in unum ista donatione fecimus et testes firmare rogavimus. Teumundus presbiter. Gaudisclus presbiter. Signum Argemirus.
 Teudericus presbiter, qui hanc donationem scripsi et subscripsi die et anno quo supra.

408

1 JULIOL 960

TRASGONÇA DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE CERDANYA, EN EL PAGUS DE LLÍVIA, DINS ELS LÍMITS DE LA VILA DE LLÍVIA, EN EL LLOC ANOMENAT GORGUJA.

Vegeu Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga.
 Regest ex Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 36.

409

17 JULIOL 960

AJÓ DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA SITUADA A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 94, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 56, peça 270, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère d'une vigne *ibidem* (Illa), le XVI des kalendes d'août *anno VI regnante Lotbario*».

In nomine Domini nostri Ihesu Christi. Ego igitur in Dei nomine Aego [...].
 Data in mense iulii, XVI kalendas augustus, LXXX*, anno VI regnante Lotario serenissimo rege, filio Ludoyci.
 [...].

410

26 AGOST 960

ERMETRUIT PERMUTA AMB EL BISBE RICULF I AMB ELS CANONGES DE L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'ELNA LA MEITAT DE L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA BAGES, PER UN ALOU SITUAT EN EL MATEIX COMTAT, A LA VILLA TANYERES. L'ALTRA MEITAT L'HA PERMUTADA AMB EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 347v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, f. 121, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 74, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 138. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 76, pàg. 327 (amb data de 25 novembre).

La permuta amb el comte Gausfred havia tingut lloc el 20 de juny de 959 (Doc. 395).

Vox legum et iuris est, ut «qualis est emtio, talis est comutatio, simul habent firmitatem»¹. In nomine Domini. Ego Ermetrudes, femina, comutatrix vobis Richulfo, episcopo gratia Dei sedis Elenensis, et cunctis canonicis domum Sancte Eulalie sedis Elenensis, comutatores.

Comuto vobis alodem meum quem ego habeo in comitatu Russulionense, in villa Baias vel in eius terminia; qui michi advenit ex parentorum meorum, id est in domibus, curtis, ortis, terris et vineis, pratis, pascuis et piscuis, silvis, garricis et stagnis, aquis aquarum, vieductibus et reductibus. De omnia quantum quod ego ibidem mereor habere, sic comuto vobis ipsa medietate quia ipsa alia medietate habeo concamiata aput Gaudfredo comite.

Sic comuto vobis ab omnem integritatem, cum exia et regressia earum et cum illorum affrontationes, et accepi ego iamdicta comutatrix de vos iamdictos comutatores, in comutatione, alterum vestrum alode quod vos habetis in iamdicto comitatu Russulionense, in villa Texonarias vel in eius terminio, omnia et in omnibus. Quantum quod vos ibidem meretis habere, sic comuto vobis ab omnem integritatem, cum exia et regressia earum et cum illorum affrontationes.

Que vero hec omnia superius inserta de meo iure in vestra trado potestate ut quicquid de hec omnia superius inserta facere volueris liberam in Dei nomine habeatis potestatem. Quod si ego iamdicta comutatrix aut ullus de filiis aut de filiabus meis aut ullus de heredibus meis, aut ullus homo qui contra ista scriptura comutationis venerit pro irrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia superius inserta melioratum fuerit in duplo vobis componere faciat. Et inantea ista scriptura comutationis inrumpere non permitatur, sed plenam in omnibus habeat firmitatem.

Facta scriptura comutationis sub die VII kalendas septembris, anno VI regnante Leutario rege, filio Ludovici regis.

Sig+num Ermetructes femina, qui ista comutatione feci et testes firmare rogavi. Ademar. Eledfredus presbiter. Ermenaldus presbiter. Sig+num Daniel. Sig+num Aurutio.

Malangeicus presbiter, qui ista comutatione scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

1. Cf. *Liber Iudiciorum*, V, 4, 1.

SUNIFRED I LA SEVA MULLER DONEN [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES] DUES CONDOMINES SITUADES A PLADECORTS.

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 48 CC. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio) 12 kalendas octobris, anno 7 regnante eodem (Leutario), per Seniofredum et eius uxorem de duobus condominis in Plano de Curtis».

412

29 OCTUBRE 960

SALOMÓ DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] DUES VINYES SITUADES A FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Major de Cuixà, f. 121v, perdut. — B.* Extret del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 170v, ex A. — C. Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 72, peça 398, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Salomon de deux vignes *ibidem* (à Fullà), du IIII des kalendes de novembre de l'année VII du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Salomon [...].

Facta carta donationis IIIIº kalendas novembris, anno VIIº regnante Leutario rege, filio Leudevici.

[...].

413

29 NOVEMBRE 960

GARSIES PREVERE DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ UN ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN LA VILLA DE SANT FELIU D'AMUNT; CASES I CAMPS EN LA VILLA DE TUÏR D'AVALL; I DIVERSOS BÉNS EN EL COMTAT DE BESALÚ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle xii en el Cartoral Major de Cuixà, f. 31v, perdut. — B. Extret del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 134, ex A. — C. Còpia del segle xviii: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 124-125, ex A. — D.* Còpia del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 84, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 88, pàgs. 187-188, ex C.

In nomine Domini. Ego Garsias, presbiter, donator sum Deo et Sancti Michaelis et Sancti Germani, confessores Christi, qui sunt fundati in valle Confluenti, iuxta fluvium Litterano, in loco vocitante monasterii Coxano. Magnum mihi et satis licitum esse videtur domum Dei edificare ubique et de meis rebus honorare atque concedere, audientem predicationem sanctorum patrum quae elemosina a morte liberat anima, cognoscentem me peccati macula honustum compunctus divina pietate ut pius et misericors sit Deus in peccatis meis, propterea concedo atque trado alodem meum ad supranominatum monasterium, propter remedium animae meae et propter remedium animas Garsiani condam et Wivini et Vinedelde¹, genitori et genitrice mea.

Dono ego iamdictus Garsias, presbiter, alodem qui est in comitatu Rossolionense, in villa quae dicunt a Sancto Felice superiore, qui est iuxta flumen Tede; dono ibidem casas, casalibus, curtes, ortis, ortalibus, terras cultas vel incultas, pratis, paschuis, silvis, garricis, molinares, aquis aquarum, viaeductibus vel reductibus, omnia vel in omnibus, quantum ibidem terra cultam quam incultam quisitum quam adquirendum, cum fines et terminos eorum et cum illorum affrontationes. Qui mihi

advenit per vocem parentorum meorum. Et in villa Tugurio subteriore dono ego iamdictus Garsias casas, casalibus, ortis, ortalibus, curtes; et affrontant ipsas casas cum ipsas curtes: de III partes in casas de ipsos heredes, de IIII parte in via qui discurrit inde. Et in eodem termino dono ego iamdictus Garsias campos II et ipso pugo cum ipsas casas qui est ad ipsa ecclesia Sancti Petri; et affrontat ipse unus campus: de una parte in terra de Seniofredo, fratre meo, et de alia parte in ipsa ecclesia, de III^a in terra Findelane vel de heredes suos, et de IIII in via quae discurrit de valle Confluenti ad vico Elna; et ipse alius campus affrontat: de una parte in terra Riculfo, et de alia in via qui pergit in vico Elna. Et advenit mihi ista omnia tam de parentorum quam ex comparatione.

Quantum infra istas IIII° affrontationes includunt sic dono ego Garsias, presbiter, ad domum Sancti Michaelis omnia ab integrum. Et in comitatu Besuldunense dono ego iamdictus Garsias casas, casalibus, curtes et ortos, ortalibus, terras cultas vel incultas, vineas, arbores, arboribus pomiferis, silvis, garricis, molendinis, aquis aquarum, viaductibus vel reductibus, cum exio vel regressio earum, cum illorum affrontationes, quantumcumque ego abere vel ereditare debeo. Et advenit mihi de comparatione vel de parentorum meorum.

Omnia haec quae superius resonat sic dono ego iamdictus a Sancti Michaelis et Sancti Germani ab integrum propter remedium animae meae. Quod si ego donator aut ullusque homo hanc scripturam venerit ad inrumpendum, in primis iram Dei incurrat et a liminibus sancta Dei Ecclesia extraneus efficiat, et cum maledictis in infernum descendat. Et inantea ista charta donationis vel elemosinaria firmis et stabilis permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta charta donatione III kalendas decembris, anno VII regnante Leutario rege, filio Leudevici.

Garsias presbiter, qui ista donatione elemosinaria fecit et testes firmare rogavit et signavit. Sig+num Soniefredus. Sig+num Selva. Sig+num Riculfus. Ermemirus². Sig+num Durandus.

Adroarius presbiter, qui ista donatione vel elemosinaria scripsit et subscripsit sub die et anno quo supra.

1. Vinidelde D. — 2. Ermenirus a.

GUIFRÉ DÓNA AL CENOBI [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] L'ALOU QUE TÉ A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINS DE LA VILLA FULLÀ, EN EL LLOC ANOMENAT «BARRANEGOS».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 118, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 168, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 21, ex A. — D. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 70, peça 377, ex A.

Els regests de Fossà, que completen la informació de l'extret parisenc, diuen: «Donatio facta per Giafredum dicto coenobio de alodio infra fines de villa Folliano, in loco vocato Barenagos; 12 (kalendas) ianuarii, anno 7 regnante Leutario» (C); «(Donation) par Guifred de son aleu à Fulla, du XII des kelendes de janvier, année VII du même règne (de Lothaire)» (D).

In Dei nomine. Ego Guifredus donator sum Deo [...]. Et est ipse alodis in valle Confluente, infra fines de villa Fauliano, in locum que vocant Barranegos. Sunt casas [...].

Facta carta helemosinaria XII kalendas ianuarii, anno VII regnante Leutario rege, filio Ludoyci. [...].

415

27 DESEMBRE 960

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 47 M. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); 6 kalendas ianuarii, anno 7 regnante Leutario rege».

416

26 FEBRER 961

BELL PREVERE, SUNYER, UN ALTRE BELL I ATÓ, MARMESSORS DE LA COMTESSA AVA [DE Cerdanya-Conflent], LLIUREN A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'ELNA L'ALOU QUE LA DIFUNTA TENIA EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA SERRA DE SANT PERE [TERME DE PRUNET I BELLPUIG], I LES VINYES QUE TENIA A FINESTRET, LLEVAT DE L'ALOU QUE HAVIA COMPRAT A UN PREVERE ANOMENAT CONSTANTÍ. FAN LA DONACIÓ PER A REMEI DE L'ÀNIMA DE LA DIFUNTA AVA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, ff. 318v-319 (llibre 7, carta 51), perdut. — B.* Còpia de mitjan segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 108, ff. 117v-118, ex A. — C. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, f. 147, ex A. — D.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 77, ex A.

a.* *Marca hispanica*, ap. XCVIII, col. 880, ex A (per mitjà de B). — b. MONSALVATJE, *Colección diplomática*, tom I, núm. CXXXII, pàgs. 199-200, ex a.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 77, pàg. 327.

In nomine Domini. Ego Bellus, presbiter, et Suniarius et item alius Bellus et Ato, qui sumus elemosinarii vel manumissores advocati de condam Ava comitissa, donatores sumus ad domum Sanctae Eulaliae sedis Elenensis. Donamus nos iamdicti manumissores, id est domos, curtis et ortos, terras et vineas, cultum vel incultum, pomiferis vel impomiferis, pratis, pascuis, silvis, garricis, vieductibus vel reductibus, sicut quondam Ava precepit nobis¹ vel in suo testamento resonat. Unde nos iamdictos manumissores iuditium obligavimus a serie conditionis, sicut lex iubet. Qui est ipso iamdicto alode in comitatu Rossolionensis, quod habeo in Serra Sancti Petri, de omnem haereditatem meam vel molinos², et de ipsas meas vineas de Fenestreto, unde cartas habeo, exceptus ipsum alodem quod ego emi de Constantino³ presbitero.

Donamus nos iamdictos manumissores ipsum iamdictum alodem, sicut superius resonat, cum fines vel termines ad domum Sanctae Eulaliae⁴ sedis Elenensis propter Deum et remedium animae suae, cum exio et regressio earum. De nostro iure⁵ iamdictos manumissores tradimus ipsos iamdictos alaude, sicut superius scriptum est, ad domum Sancte Eulaliae sedis Elenensis propter Deum et remedium animae suae condam Ava.

Quod si nos donatores aut⁶ ullusque homo qui contra hanc iamdicta donatione ad irrumpendum venerit, non hoc valeat vindicare sed qui hoc fecit componat in vinculo ista omnia quod superius resonat in duplo quantum ad eo tempore in melioratum fuerit. Et inantea ista scriptura donationis firma et stabilis permaneat omni tempore.

Facta ista⁷ carta⁸ donationis quarto kalendas marci, anno septimo regnante Leutario rege, filio Leudevici.

Sig+num Ato, Suniarius, Bellus, Bellus presbiter, qui ista carta donatione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Benedictus. Sig+num Oliba. Sig+num Recosindus. Bermundus.

Audgarius presbiter, qui hanc cartam donationis scripsi et sub [SSS.]⁹ sub die et anno quo supra.

1. vobis B. — 2. in...mos B. — 3. Gofiantino BD. — 4. ad *afegeix* B. — 5. vero B. — 6. ad B. — 7. *Omet* a. — 8. *Ometen* BD. — 9. *Ometen* BD.

417

27 FEBRER 961

BELL PREVERE, SUNYER, UN ALTRE BELL I ATÓ, MARMESSORS DE LA DIFUNTA COMTESSA AVA [DE Cerdanya-Conflemt], DONEN AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ, SEGONS QUE ELS MANÀ LA DITA COMTESSA I D'ACORD AMB LES CONDICIONS DEL SEU TESTAMENT, L'ALOU QUE TENIA A LA VALL DEL CONFLENT, EN EL LLOC DE PRATS, A LA VALL DE BALAGUER, AIXÍ COM UNA VINYA A ESTOER I UN ALOU A LA VILLA FINESTRET, COMPRAT AL PREVERE CONSTANTÍ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle xiv en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — B. Còpia del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, f. 369, ex A.

a.* *Marca hispanica*, ap. XCIX, col. 881, ex A (per mitjà de B). — b. MONSALVATJE, *Colección diplomática*, tom I, núm. CXXXIII, ex a. — c.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 90 (b), pàgs. 192-193, ex B.

L'any del regnat de la clàusula de datació ha d'ésser el VII, com en el document anterior i en un altre document del 26 de febrer de 961, en què els marmessors de la comtessa Ava feren donació al monestir de Ripoll d'un alou que tenia en el comtat de Besalú (Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 343, pàg. 310).

In Dei nomine. Ego Bellus, presbyter, et Suniarius et item alius Bellus et Ato¹, qui sumus manumissores vel advocati de condam Ava comitissa, donatores sumus ad domum Sancti Michaelis archangeli et ad domum Sancti Germani monasterii Coxano. Donamus nos iamdictos manumissores, id est, domos, curtes, et ortos, et terras, et vineas, molendinis, aquis aquarum, vieductibus², pascuis, silvis, garricis, pomiferis vel impomiferis, omnia in omnibus sicut condam Ava precepit nobis, et advisavit vel in suo testamento resonat. Unde nos iamdicti manumissores iudicium obligavimus asserie conditionis, sicut lex iubet. Est enim ipse iamdictus alodes in valle Confluente, in locum quem

dicunt Pratos, vel in valle Balagaria, cum fines et terminos eorum. Affrontat autem iste: a prima parte in Cher Angle, de secunda in Puio Alto, de tertia vero in ponte Tete, de quarto vero latus in Sugrano, qui est in serra de Bruguno, ac vadit per cacumine montis usque in monte Morencio, et pervenit in serra de Burgunano. Et ipsa vinea quod habeo in Astovero quod a [...] presbytero cum suis terminos. Et in villa Fenestredo ipsum meum alodem quod emi de Constantino presbytero cum suis terminos. Donamus nos dicti manumissores ipsos iamdictos alodes sicut superius resonat ad domum Sancti Michaelis et ad domum Sancti Germani propter Deum et remedium Avane comitisse, sicut illa iniunxit nobis, cum exiis et regressiis earum. De nostro iure³ iamdictos manumissores tradimus ipsos alodes sicut superius scriptum est cum fines et terminos ad domum Sancti Michaelis cenobii et ad domum Sancti Germani propter Deum et remedium anime Ave comitisse.

Quod si nos donatores aut ullusque homo qui contra hanc iamdicta donatione venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare, sed qui hoc fecerit componat in vinculo omnia ista quod superius resonat in duplo quantum ab eo tempore inmelioratum fuerit. Et inantea ista scriptura donationis firma et stabilis permaneat omni tempore.

Facta ista⁴ carta⁵ donationis III kalendas marci, anno VII⁶ regnante Leutario rege.

Signum Ato, Signum Bellus, Signum alius Bellus presbyter, qui ista carta donatione fecimus et testes firmare rogavimus.⁷

Audigarius presbyter, qui hanc kartam⁸ donationis scripsi.

1. et Ato, omet c. — 2. Mot situat després de garricis per a. — 3. vero a. — 4. Omet a. — 5. Omet c. — 6. VIII a; VII[I] c. — 7. Ometen les subscripcions dels testimonis B i també, per tant, a i c. — 8. kartam a.

418

8 MARÇ 961

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflent] DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMA DE CUIXÀ L'ALOU QUE HAVIA COMPRAT A UNS PARTICULARS EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, CONSISTENT EN UNA SÈRIE DE CAMPS I VINYES ESPARGITS PELS TERMES DE LES VILLES DE PERACALÇ, RIBESALTES I HORTOLANES, I EN PROHIBEIX L'ALIENACIÓ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XI *in*. (segons que es dedueix de les subscripcions dels testimonis del trasllat), perduda. — [B]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 36, perdut. — C. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 132v, ex B. — D. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 217, ex B.

a.* *Marca hispanica*, ap. XCVI, cols. 876-879, ex C. — b. MONSALVATJE, *Monasterios del antiguo condado de Besaluí*, ap. X, ex a. — c.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 89, pàgs. 188-190, ex C.

RE: BRÉQUIGNY, *Table*, vol. I, pàg. 432.

Cum debite conditionis nullus in carne positus evadere poterit, nec tamen ego Soniefredus, gratia Dei comes, sed spem Domini nostri Iesu Christi in secreto cubili cordis mei repositus sum habere, idemque scripturarum series declarat ut quicumque enim vult eternum evadere suplicium, de rebus istis transitoriis debet se preparare viam salutis aeternae, unde ingredi valeat in requiem sempiternam.

Ob hoc igitur ego prelibatus Soniefredus, gratia Dei comes, volo sequi antiquorum sanctorum patrum vestigia, considero pondus peccatorum meorum, et pertimesco eternum iudicium in sensu meo quod opere perficiam, ut ante tribunal Christi veniam merear adipisci de peccatis meis. Et propter remedium anime mee dono atque concedo vel trado ad cenobium qui est fundatus in honore Dei et sancti archangeli Mikaelis, armigeri Domini, et preclarissimi confessoris Christi beatissimi Germani —et est iamdictus monasterius situs vel fundatus in suburbio Elenense, in valle Confluente, in locum vocitantem Coxiano— alodem meum proprium quem habeo in comitatu Rossilionense, in suburbio Elenense, in villa quae dicitur Petra calce vel in suos terminos; quem emi de Ermesinda femina et nepote suo Sentelle; id est, casas, curtes, et ortos, et ortalibus, et ipse ferriginale; et ipse campus qui finitur in ipso cimiterio Sancti Saturnini, et terras et vineas, cum illorum verdegariis. Et affrontat ipse unus campus: de uno latus in terra Gozfredo comite, de alia in ipsas Texonarias, de tertia in terra Benedicto condam, de quarta in via qui pergit ad Apiano. Et alius campus affrontat: de uno latus in terra Sancte Eulalie, de alia in terra Caduale, de tertia [in via] qui pergit ubique. Et ipse campus ad ipso trullare affrontat: de uno latus simul in ipsa via, de alia in terra Olibane, de tertio in vinea Lobosindo, de quarto in via que pergit ubique. Et ad ipsos Asperos campo uno; et affrontat: de uno latus in terra Lavane, de alia in ipsa garriga, de tertio in terra Wisado, de quarto in terra Fortone. Et ipse campus ad campo Ranilde affrontat: de uno latus in terra Wisado, de alia in terra Benedicto condam, de tertio in via qui pergit ubique, de quarto in terra Levane. Et alia terra affrontat: de uno latus in terra Fortone, et de alia in terra Levane, de tertio in terra Trasovario, de quarto in vinea Oriolo. Et ipse campus ad valle Asinaria affrontat: de uno latus in terra Benedicto presbytero, de alia in ipsa garriga, de tertio in terra Fortone, de quarto in ipsa [via] qui pergit ubique. Et alia terra affrontat: de uno latus in terra Levane, de alia in terra Oriolo, de tertio in terra Suniario, de quarto in ipsa via qui pergit ubique. Et alia terra affrontat: de uno latus in terra Levane, de alia in terra Suniario, de tertio in terra Oriolo, de quarto in terra Bricioni. Et ipse campus rotundus affrontat: de uno latus in terra Fortone, et de alias tres partes in terra Wisado. Et ipse campus ad ipsa costa affrontat: de uno latus in ipsa via, de alia in terra Wisado, de tertio in ipsa stirpe; in ista terra ipsa medietate. Et ad Ribes Altes campo uno ad ipsas fines; et affrontat: de uno latus in ipsas Ribas Altas, de alia in terra Sancte Eulalie, de tertio in terra Levane. Et alius campus affrontat: [de uno latus] in terra Sancte Eulalie, de alia in terra Bricione. Et ad ipsos Vallatarios campo uno; et affrontat: de uno latus in terra Oriolo, de alia in terra Lesido, de tertio in terra Ranesindo. Et ipsa una vinea affrontat: de uno latus simul cum ipsas casas et cum curtes et ortos simul cum ipso ferriginale et cum ipso campo qui discurrit usque in cimiterio Sancti Saturnini, de uno latus in ecclesia Sancti Saturnini et pervenit ipsa affrontatio usque in ipso cimiterio, de alia in ipsa via qui pergit ad Ortolanas vel ubicumque, de tertio in ipsa villa Ortolanas, de quarto in flumine Aquilino. Et alia vinea affrontat: de uno latus in vinea Oriolo, de alia in ipsa via qui pergit ubique, de tertio in vinea Olibane qui fuit condam, de quarto similiter in via qui pergit ubique. Et ad ipsa villa Ortolanas vinea una; et affrontat ipsa vinea: de uno latus in vinea Wisado, et de alios tres latus in vinea Oriolo. Et alia petia affrontat: de duos latus in vinea Wisado, de tertio de te ipso emptore. Et in vineas ante villa Ortolanas pecias quatuor; et affrontat: de uno latus in vinea Levane, de alia in terra Ranesindo, de tertio in Bricione. Et ipsa clausa de Anlone affrontat: de uno latus in vinea Oriolo, de alios duos latus in ipsas vias qui pergunt ubique. Et ipsas vineas quartarias ad ipso Nogario affrontat: de uno latus in vinea Sancte Eulalie, de alia in vinea Benedicto, de tertio in flumine Aquilino. Et ipsa vinea ad ipso Sograno affrontat: de uno latus in vinea Levane, de alia in vinea Benedicto, et de tertio et quarto in vinea Sancte Eulalie. Et in ipso termino de Ribas Altas vinea una; et affrontat: de

uno latus in vinea Reinardo, et de alia in vinea Levane. Et alia vinea ad ipso Nogario affrontat: de uno latus in vinea de te emptore, de alia in flumine Aquilino, de tertio in vinea Levane. Et alia vinea affrontat: de uno latus in vinea Levane, de tertio in vinea Sancte Eulalie, de quarto in terra Oriolo. Et ante villa Ortulanas vinea una; et affrontat: de uno latus in vinea Ranessindo, de alia in terra Bricione, de alia tertio in vinea de te ipso emptore.

Quantum infra istos terminos de ista villa supranominata habeo de comparatione vel per qualunque voce, sic dono ad supradictum cenobium ab omni integritate vel ad abbates et monachis ibidem Deo famulantibus in perpetuum in victu et vestimento famulis¹ ibidem Deo servientibus, presentes et futuri, vel in elemosinis ospitum, peregrinorum, pauperum, propter remedium anime mee et anima patris mei Mironi et matri mee Avane. In tali vero pactu dono hunc alodem meum [ad supradictum cenobium] ut nullus abbas vel monachus, neque comes aut episcopus, neque ulla subrogata persona, usque in perpetuum non valeat hec omnia que superius resonat nec vendere nec donare neque comutare neque per aurum vel per argentum neque per alium alodem, neque per ullum ingenium audeat extraere ipsum alodem de ipso cenobio; sed Deo protegente usque in perpetuum in supranominato cenobio permaneat propter remedium anime mee. Abates enim et monachi servientes supradicto loco presentes et futuri ita obtineant hec omnia que superius resonat sicut ceteris alodibus et munificenciis huius cenobii pertinentibus usuandi et fructuandi seu faciendi regulariter habeant potestatem, ut in perpetuum domus Sancti Mikaelis et Sancti Germani sint exinde honorati. Ita tamen ut pro anima mea exorare non pigeant, ut veniam et remedium a Domino Iesu Christo adipisci merear, amen.

Et qui contra hanc donationem seu largionis mercedis causam movere tentaverit aut inrumpi voluerit, peccatis meis anime illius sit obligatum, et quod peccerit evanescat, et a limitibus sancte Dei Ecclesie extraneus efficiatur, et in paradysum quod promisit Deus diligentibus se portionem nunquam accipiat. Et pro temporali iudicio componat hec omnia que superius resonat in quadruplum ad supranominato cenobio perpetim permanenda quantum eo tempore in melioratum fuerit aut carius valere potuerit. Et inantea ista scriptura donationis omnique tempore suam habeat firmitatem.

Facta carta donationis VIII idus marti, anno VII regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Soniefredus, qui hanc scriptura donationis feci et testes firmare rogavi. Bellus subscripsi. S. Languardus. S. Dela. S. Riculfus. S. Lopardus.

Wifredus levita, qui ista carta donationis scripsit et subscripsit sub die et anno quo supra.²

1. formulis a. — 2. *Segueixen les subscripcions dels testimonis del trasllat per mitjà del qual ens ha pervingut el document*: Hii sunt testes, id est, Trasver, Ricolf, et Blachet, Landrig et Raimon, Eg et Emerig, Anserig et Emerig, Duran et Raimon Duran de Apia, Igitza, Antunga et Guilelt.

ORECA VEN A L'ABAT PONÇ I A TOTA LA CONGREGACIÓ DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] L'ALOU QUE TÉ DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA FULLÀ, EN EL LLOC ANOMENAT CERCET.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 123, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 171v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 21, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Venditio facta per Orrecham foeminam Pontilioni abbati de alodio infra fines de villa Foliano, 3 nonas aprilis, anno 7 regnante Leutario rege». Divergeix de l'extret en el dia de la clàusula de datació.

In nomine Domini. Ego Orrecha, femina, venditrix sum Ponchone abba et cuncta congregatione Sancti Michaelis [...] infra fines de villa Foliano, in locum que vocant Cercedo. Vindo vobis terras [...]. Facta carta vinditione III° nonas aprilis, anno VII regnante Leutario rege, filio Ludevici. [...].

420

6 ABRIL 961

LLUMÀ DÓNA AL CENOBI [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] L'ALOU QUE TÉ A LA VILLA ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 89, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 18, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Leudomares dicto coenobio de alodio in villa Insula; 8 idus aprilis, anno 7 regnante eodem (Leuthario rege)».

421

29 JUNY 961

SUNIFRED, ALMOINER DEL DIFUNT LEVITA OTGER, I TRES TESTIMONIS FAN PÚBLIC EL TESTAMENT DE L'ESMENTAT DIFUNT I EL JUREN AMB LES MANS ESTESES DAMUNT L'ALTAR DE L'ESGLÉSIA DE SANT SADURNÍ DE VIC, EN EL COMTAT D'OSONA. ENTRE ELS SEUS LLEGATS, MANÀ LLIURAR DUES EGÜES I UN PARELL DE BOUS AL MONESTIR DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ], SITUAT A LA VALL DEL CONFLENT, DUES «PE-SAS» D'ARGENT A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA, I UN PARELL DE BOUS I UN ASE AL MONESTIR DE SANT ANDREU [DE SUREDA], AL ROSSELLÓ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 890, pàgs. 669-670.

422

29 SETEMBRE 961

L'ARXIPRESTE AMALRIC DÓNA AL CENOBI [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] L'ALOU QUE TÉ A LA VILLA TORRELLES [DE LA SALANCA], EN EL LLOC ANOMENAT «CONANGULAS».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, ff. 73v-74, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 152, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 16, ex A. — D. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 41, peça 176, ex A.

El primer regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donatio facta per Amalricum archipresbiterum dicto coenobio de alodio in villa Torelias, in loco vocato Conangulas; 3 kalendas octobris, anno 8 regnante Leutario, filio Ludovici».

In nomine Domini. Ego Amalricus [...].

Facta carta donationis III kalendas octobris, anno VIII regnante Leutario rege, filio Leudovici. [...].

423

[961]

EL COMTE RAMON [II DE ROERGUE I MARQUÈS DE GÒTIA] DICTA UN CODICIL I, ENTRE MOLTS ALTRES LLEGATS, REPARTEIX EL SEU ALOU DE PERPINYÀ, ADQUIRIT A UN CERT ATÓ, ENTRE SANT FELIU DE GIRONA, SANT PERE DE RODES I LA SEU D'ELNA.

Aquest document fou publicat per Mabillon (*De re diplomatica*, pàg. 572). Fou reeditat a la *Histoire générale de Languedoc*, vol. II, París, 1733, *preuves*, núm. XCVII, cols. 107-113, collacionat amb una còpia de l'antiga Biblioteca Colbert, a París, presa sobre l'original existent a Montalban, i reimprès a la *Histoire générale de Languedoc*, vol. V, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. 111- XCVII, cols. 240-250. El document és molt extens, però aquí només ens interessa la referència a l'alou de Perpinyà.

In nomine Domini. Breve codicillo quod fecit Raymundus comes pro remedium animae suae, et pro genitore suo, et pro genitrice sua, et pro omnibus fidelibus suis. (...) Illo alode de Perpiniani, quod de Attone acquisivi, remaneat illa tertia pars Sancti Felicis ad Gironda, alia tertia pars Sancti Petri de Rodas, alia tertia pars ad illa sede de Helna. (...)

424

9 ABRIL 962

SESOVIJA DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA [D'ELNA], MARE DE TOTES LES ESGLÉSIES DEL ROSSELLÓ, DEL CONFLENT I DEL VALLESPÍR, UNA PEÇA DE TERRA DE L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERME DEL VIC D'ELNA, SOBRE LA VILA. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE L'ÀNIMA DEL DIFUNT PREVERE MALANYEU I DE LA SEVA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 216, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, f. 177, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 78, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 78, pàg. 328.

In nomine Domini. Ego Sesoigia, femina, donatrix sum domum Sancte Eulalie, martira Christi, matrem ecclesiarum Russilionensium sive Confluentium necnon et Valle Asperi. Placuit in animis meis et placet ut ego, Sesoigia femina, donare faciam de alodem meum quem ego habeo in comitatu Russilionense, infra fines et termines de vico Helna, super ipsa villa.

Sic dono ego, Sesoigia femina, ad domum Sancte Eulalie petia I de terra qui mihi advenit per ex-comparatione; et abet ipsa terra in longitudine dextros XXV et in latitudine per totum dextros VIII°. Et affrontat: de II latus in terra de Sancta Eulalia, et de III° latus in terra qui fuit de Borrello, et de IIII° vero latus in terra de Sancto Stephano, et subiungit in terra de Gofredo.

Quantum in istas IIII^{or} affrontaciones includunt vel dextri suprascripti resonat, sic dono ego Sesoigia femina a domum Sancte Eulalie ipsa terra suprascripta ab omnem integritatem, pro timore Dei et pro redemptione anime Malangeci presbiteri, qui fuit condam, et pro redemptione anime de me, iamdicta donatrice, ut ille et ego veniam mereamur accipere apud Dominum, Deum nostrum.

Quod si ego donatrix aut ullus homo qui contra ista scriptura donationis venerit pro inrumpendum, hoc quod querit non apetat sed in primis iram Dei omnipotentis incurrat; et cum Datan et Abiron et cum Iuda, qui Dominum tradidit, similis se esse cognoscat, et a liminibus sancta Dei Ecclesia extraneus sit. Et inantea ista scriptura donationis inconvulsam manebit.

Facta ista scriptura donationis V° idus aprilis, anno VIII° regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Sig+num Sesoigia femina, qui ista scriptura donationis scribere fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Segarius. Sig+num Ugo. Sig+num Luianus.

Stephanus presbiter, qui ista scriptura donationis scripsit et subscripsit die et anno quo supra

425

10 MAIG 962

GOTFORT I LA SEVA ESPOSA TEBERGA, MARMESSORS DE GOMARIJA I DEL SEU FILL ASTRE, DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA POSSESSIÓ SITUADA EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, SOTA EL CASTELL DE CAMELES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 102, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 159, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 61, peça 308, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Godefortus et son épouse Teudeberga, exécuteurs testamentaires d'une femme nommée Gomariga et son fils Astre, d'un tènement *in comitatu Rossilionensi, sub castrum Camelas*, du VI des ides de mai, année VIII du même règne (de Lothaire)».

In nomine Domini. Ego Godefortus [... in comitatu Rossilionensi, sub castrum Camelas ...].

Facta ista donatione VI idus mai, anno VIII regnante Leutario rege, filio Ludoyci regi.

[...].

426

[NARBONA,] 13 MAIG 962

EN PRESENCIA DEL JUTGE I DE MOLTS SACERDOTS I BONS HOMES, L'ARQUEBISBE EIMERIC [DE NARBONA], EL BISBE ARNULF [DE GIRONA], LA COMTESSA GARSENDA [DE TOLOSA], MATFRED I ADELAIDA [VESCOM-

TES DE NARBONA], EN QUALITAT D'ALMOINERS DE LA VESCOMTESSA RIQUILLA [DE NARBONA], FAN PÚBLIC EL SEU TESTAMENT I, JUNT AMB QUATRE TESTIMONIS, EL JUREN DINS L'ESGLÉSIA DE LA SANTA CREU DE LA CIUTAT DE NARBONA. DECLAREN QUE, ENTRE ELS SEUS MOLTS LLEGATS, MANÀ LLIURAR L'ALOU QUE TENIA EN EL ROSSELLÓ, EN LA VILLA DE SANT LLORENÇ [DE LA SALANCA], A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'ELNA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 349, pàgs. 313-315.

427

23 JUNY 962

ADALBERT I LA SEVA ESPOSA BLIDEGARS VENEN A L'ABAT PONÇ I AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ [DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ I UN ALTRE EN EL TERRITORI DE VALLESPÍR, EN EL LLOC ANOMENAT CORBERA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 42, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 137v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 14, peça 59, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 91, pàg. 193, ex B.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Vente faite par Adalbert et son épouse Blidgards à Pontius, abbé de Cuxa et sa communauté de leur alleu propre dans le comté de Roussillon à (en blanc) et d'un autre dans le territoire du Vallespir, lieu appelé Corbera, s'en réservant la jouissance à la charge d'en payer la tasque. Du 9 des kalendes de juillet, année VIII du règne de Lothaire fils de Louis».

In nomine Domini. Ego Adalbertus et uxor mea Blidgards¹ vinditores sumus tibi Pontio abba et cuncta congregatione Sancti Mikaelis et Sancti Germani [...].

Facta hanc-ista scriptura vinditionis VIII kalendas iuli, anno VIII regnante Leutario rege [filio] Ludevici.

[...].

1. Olidgards a.

428

18 GENER 963

L'ARXIPRESTE MALANYEU DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA [D'ELNA] TRES MUJADES DE VINYA I TRES PECES DE TERRA DE L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS EL TERME DEL VIC D'ELNA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 323v, perdut. — B.* Còpia parcial del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, f. 227, ex A. — C.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 272, ex A.

El regest de Fossà (cf. C) diu: «Donation faite à l'église de Sancte Eulalie per Malangeicus prêtre d'un aleu au terroir d'Elne et vignes, le 15 des calendes de février, année 9 du règne de Lothaire».

No podem pas identificar l'arxipreste Malanyeu del document present amb el prevere Malanyeu que actuà d'escrivè de molts documents entre els anys 922 (Doc. 197) i 960 (Doc. 410), sempre com a simple prevere, perquè l'any 962 ja era difunt (Doc. 424).

In nomine Domini. Ego Malangeicus, archipresbiter, donator sum domum Sancte Eulalie de ipsum meum alodem quod ego [habeo] in comitatu Russulionense, infra fines et termines de vico Elna: modiatas tres de vineas et pecias tres de terras cum illorum affrontationes vel cum exiis vel regressiis earum, ab omnem integritatem, sine ulla occasione, sine ulla reservatione, pro timore [...].

Die XV kalendas februarii, anno VIII regnante Leutario.

Signum Malangeicus. Admarius. Guges. Bonushomo. Stephane.

429

25 MARÇ 963

GUILLESÈN DÓNA UNA VINYA QUE TÉ A SAORRA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 125, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 172, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 74, peça 412, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Villemont d'une vigne *ibidem* (Sahorra), du 8 des kelendes d'avril, année IX du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Guilesindus [...][Savorra] [...].

Facta ista scriptura helemosinaria VIIIº kalendas aprelis, anno VIII regnante Leutario rege, filio Leudevici.

[...].

430

5 ABRIL 963

SUNIFRED I SALOMÓ, MARMESSORS DE SINDILÀ, DONEN A SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ UNA VINYA I UN HORT QUE EL DIFUNT TENIA PER HERÈNCIA I PER COMPRA A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA ANOMENADA FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 120, perdut. — B.* Còpia parcial del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 169, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 71, peça 389, ex A.

El regest de Fossà diu: «Autre (donation) par Salomon, exécuteur testamentaire de Sintilan, d'une vigne et un jardin à Fulla, *cum omni integritate*, des nones d'avril, année IX du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Seniofredus et Salomone, qui sumus manumissores de homine nomine Sintilani, qui fuit condam. Precepit nobis ut carta faceremus ad Sancti Mikaeli et Sancti Germani qui sunt fundati in valle Confluente, iuxta fluvium Literano, in locum que vocant Coxano, de ipsa sua vinea una et ortale unum; qui illi advenit per parentorum quam de comparatione. Et est ipsa vinea et ipse ortale in valle Confluente, in villa que vocant Foliano; et est ipsa vinea in locum ubi vocant Intramos Montes. Et affrontat: de una parte in ipso Cabanile, et de duas in vineas filiis Bolina, et de tres in stirpe. Et affrontat ipse ortale: de duas partes in vias et de III^a in rivo qui pergit ubique. Quantum [...].

Facta carta donationis nonas aprilis, anno VIII regnante Leutario rege, filio Ludovici.
[...].

431

27 ABRIL 963

ELS ESPOSOS BLANDRIC I DEUDA DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA QUE ANOMENEN LA GRASSA I A LA DE SANT MARTÍ [DELS PUITES] L'ALOU QUE TENEN EN LA VILLA DITA «CUDÉS», EN L'APENDICI DEL CASTELL DE «SERA», EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ.

[O]. Original perdut. — A. Extret fet per dom Étienne Dulaura el 1692: París, BMaz, Latin 3388, *Synopsis rerum memorabilium*, pàg. 50.

a.* MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 78, pàgs. 129-130, ex A.

Blandericus et uxor eius Deuda dederunt ad domum Sanctae Mariae quam vocant Crassa vel ad domum Sancti Martini alodem suum in villa quam vocant Cudes, in apendicio de castro Sera, in comitatu Rusione.

Facta scriptura donationis V kalendas maii, anno VIII regnante Leutario rege, filio Leudovici. Sig+num Blanderico, Sig+num Deuda, qui istam scripturam donationis fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Gondefredo. Sig+num Amalrico. Sig+num Dutero.

Suniarius sacer, qui istam cartam donationis scripsit et sub SSS. die et anno quod supra.

432

28 JUNY 963

L'ARXIPRESTE AMALRIC DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'ELNA L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA DITA TORRELLES [DE LA SALANCA] I ALS LLOCS ANOMENATS SANT HIPÒLIT [DE LA SALANCA], JUEGUES [TERME DE TORRELLES DE LA SALANCA], NILS [TERME DE PONTELLÀ], CIRÀ [TERME DE TRULLARS], RARD, AMB L'ESGLÉSIA DE SANT MIQUEL [TERME DE BAGES DE ROSSELLÓ], I MONTORIOL [DE LES ILLES], AMB L'ESGLÉSIA DE SANT JULIÀ [DEL VILAR, TERME DE QUEIXÀS]. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE L'ÀNIMA DEL SEU DIFUNT SENYOR GUADALL [BISBE D'ELNA] I DE LA SEVA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, ff. 350v-351, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 9, ff. 215-218, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 79, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 79, pàg. 328.

In nomine Domini. Ego Amalriqus, archipresbiter, donator sum domum Sancte Eulalie sedis Elenensis, in comitatu Ressonionense, in villa que vocant Torrellias.

Dono ego ad predicta ecclesia ipsum meum alodem quod ego habeo infra fines et termines de villa Torrellias, propter remedium anime mee. Dono ego ipsum meum manso domenico, cum ipsos alios mansos qui ibidem aderant, cum ipsas curtes et cum ipsos ortos et cum ipsos olivarios et cum ipsos arbores qui ibidem sunt, cum exios et regressios earum, et cum illarum affrontationes. Et in alio loco dono ipso manso que Amalricus tenet, qui est super ipso puteo, et cum ipsa curte et ipso quintano qui ibidem est, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, alio manso qui fuit de Elperico, cum ipsa curte, cum exio et regressio suo, et cum suas affrontationes. Et in alio loco, de ipso manso quod Geldregudus tenet ipsa medietate, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, ipso manso qui fuit de Dominico condam, cum ipsa curte et cum ipso ortale, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et alio manso ubi Nicessius habitat, cum ipsa curte et ipso orto, cum suo exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et alio manso ubi Campus habitat, cum curte et orto et cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et ipso ferraginale qui fuit de Anselmo condam, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, ipso campo qui est ad molinare, que vocant ad ipso Portale, cum exio et regresio et cum suas affrontationes. Et in alio loco, ipsa terra quod ego emi de Tudiselo presbitero, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, ipso campo qui est ad Conangulo, cum exio, cum regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, ipso campo qui fuit de Ysmael, qui est ad ipsa Madrigaria, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, facxa I qui est ad ipsa Camalaria, qui fuit de Geldredo, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, facxa una qui fuit de Geldredo, qui est ad ipsa Clota, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco qui est supra ipsa villa que vocant Torrellias, ad ipso Portale, et cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, ad ipso palatiolo qui est in pignus, cassas, terras que sunt ad ipso poiale, quantum ibidem habeo, sive cultum et ermum, ab omnem integritatem, cum exios et regressios earum, et cum illorum affrontationes. Et in ipso terminio de villa que vocant Torrellias [...] ad ipsa predicta ecclesia super [...] que habeo in palatiolo, quantum ego ibidem habeo vel habere debeo de ipsas vineas que ego Derandus complantavit ab integrum, cum exios et regressios earum et cum illorum affrontationes. Et in ibidem loco, maliola I quod plantavit Speraindeo, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in ibidem loco, vinea una quod Tructerandi teneo, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in ibidem loco, [vinea una quod Hone]stus tenebat, qui fuit condam, cum exios et regressios earum et cum illas affrontationes ab integre. Et in ibidem loco, alia vinea quod Tructerandus tenebat ab integre, cum exio et regressio suo. In ibidem loco, facxas II de vineas qui fuerunt de Valentino et de Signefredo condam, ab integre, cum exios et regressios earum et cum illorum affrontationes. Et infra fines de Sancto Ypolito dono vineas meas ad ipsa predicta ecclesia, que fuit de Minuide femina ab integre, cum exios et regressios earum et cum illorum affrontationes. Et in fines de Turrilias, ad ipsos puiales, pecias de terras, ipsa mea hereditate qui michi advenit de Gissilone femina, ab integre, cum exios et regressios earum et cum illorum affron-

tationes. Et in alio loco, vinea I qui fuit de Iohanne ab integre, cum exio et regressio suo, et cum suas affrontationes. Et in alio loco, vinea I qui ad ipso Vasalice ab integre, cum exio et regressio suo, cum suas affrontationes. Et in alio loco, vinea una qui est in Nutidaigas, ab ipso Petroso que nominant, ab integre, cum exio et regressio suo et cum ipsas affrontationes. Et in alio loco, vinea una que vocant [.....] villa de Torrelías, ab integrum, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, vinea que plantavit Gisalmones, ab integre, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, vineas II qui sunt ad ipsa via de Sancto Stephano, ab integre, cum exios et regressios earum. Et in alio loco, vinea I ad Biarzo, cum exio et regressio suo, et cum suas affrontationes ab integre, [et advenit] michi ista omnia superius scripta tam de parentorum quam de excomparatione.

Et in alio loco, ubi vocant Aseniles, sic dono ipsum meum alode que ego ibidem habeo in eius fines et termines, ad ipsa predicta ecclesia superius scripta, id est in casas, in casalibus, in curtis, in curtalibus, in ortalibus, in terris, in vineis, in arboribus, in pomiferis vel impomiferis, in pratis, in silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, omnia et in omnibus, cultum et erumum, quantum ibidem habeo vel hereditare debeo, ab omnem integritatem, cum exios et regressios eorum, et cum illorum affrontationes, et advenit michi pro comparatione.

Et in alio loco, que Ciserato vocant, sic dono ipsum meum alode ad ipsa predicta ecclesia superius scripta, id est in casas, in casalibus, in curtis, in curtalibus, in terris, in vineis, in arboribus, in pomiferis vel inpomiferis, et ipso molendino sicut molere debet, et ipsum cultum et erumum, omnia et in omnibus, quantum ibidem habeo vel ereditare debeo, ab omnem integritatem, cum exio et regressio suo et cum illorum affrontationes, qui mihi advenit per comparatione.

Et in alio loco, ubi vocant Rio Arido, sic dono ad ipsa predicta ecclesia superius scripta ipsum meum alode quod ego ibidem habeo, id est in casas, casalibus, in curtis, in curtalibus, in ortis, in ortalibus, in terris, in vineis, in arboris, in pomiferis vel impomiferis, et cum ipsos molendinis sicut molere debent, et cum ipsa ecclesia qui ibidem est fundata in honore Sancti Michaelis, sic dono ad ipsa iamdicta ecclesia superius scripta, quantum ibidem habeo vel hereditare debeo, ab omnem integritatem, cum exios et regressios eorum et cum illorum affrontationes.

Et in alio loco, ubi dicunt Monte Auriolo, que alium nomen vocant Giramont, sic dono ad ipsa predicta ecclesia superius scripta ipsus meum alode, id est casas, in casalibus, in curtis, in curtalibus, in ortis, in ortalibus, in terris, in vineis, in arboris, in pomiferis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, cum ipsa ecclesia qui ibidem est fundata in honore Sancti Iuliani, omnia et in omnibus, quantum ibidem visus sum habere, ab integre, cum exios et regressios earum et cum illorum affrontationes.

Et infra fines de villa que vocant Torrelías, vinea I qui est ad Biarzo, que fuit de Ysmael qui fuit condam, ab integre, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes.

Quantum infra istas totas affrontaciones includunt, sic dono ipsa hec omnia sicut superius insertum est, ad ipsa predicta superius ecclesia propter remedium anime seniori meo Wadaldi, qui fuit condam, et propter remedium anime mee; in tali vero deliberatione ut dum Amalricus archipresbiter vivo, teneam et prossideam et efructare faciam, et post obitum meum remaneat ad ipsa predicta ecclesia Sancte Eulalie sedis Elenensis ipsa hec omnia, sicut superius scriptum est, ab integre. Et qui contra hanc-ista carta donatione venerit ad irrumpendum, aut aliquid de fratribus vel de eredibus aut de propinquis meis, aut ullus vivens homo aut ego donator venero, tunc componat ipsa hec omnia sicut superius est scripta in duplo. Et inantea ista carta donatione firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista carta donatione IIII kalendas iulii, anno IX regnante Leutario rege, filio Ludovici regis.

Sig+num Amalricus archipresbiter, qui ista donatione feci et firmare rogavi. + Teudericus presbiter. Witisclus presbiter. Ermenisclus presbiter. Stephanus presbiter. Amalrichus presbiter.

Argimirus presbiter, qui ista carta donatione scripsit cum litteras superpositas in versiculo VIII et subscripsit sub die et anno quo supra.

433

10 SETEMBRE 962 – 9 SETEMBRE 963

ÉS ESMENTAT L'ABAT ARNULF DEL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES.

[O]. Original perdut.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1085.

El regest de *Gallia christiana* diu: «Arulae. Series abbatum. (...) Arnulfus¹ sedebat etiam anno (...) nono regnante Lothario, filio Ludovici regis».

1. Arlusus, *per error*.

434

5 JUNY 964

SALLA VEN AL SEU GERMÀ ISARN, VESCOMTE [DE CONFLENT], UN ALOU HERETAT DEL SEU PARE EN EL COMTAT DE CONFLENT, EN EL TERME DE LA VILLA ANOMENADA AIGUATÈBIA, PEL PREU DE CENT SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 83. Al dors: «Aquatepida» (s. XII-XIII).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 148, pàg. 105, ex O.

In nomine Domini. Ego Salla vinditor sum tibi Isarno vicescomite, fratri meo, emptore. Per hanc scriptura vinditionis mee vindo tibi ipsum meum alodem quem habeo in comitatu Confluentem, in terminio de villa que dicunt Aquatepida, qui michi advenit de ienitori meo. Sic vindo tibi ipsum meum alodem cum suas affrontationes quod ibidem habeo vel per quacumque voce habere debeo ab integrum, cum exio et regressio suo, in pretium solidos C, quod tu emptor mihi dedisti et ego vinditor manibus meis recepi; et est manifestum.

Quem vero predictum alodem quem tibi vindo de meo iure in tuo trado dominio et potestatem. Quod si ego vinditor aut ullusque homo, filiis vel de heredibus meis inquietare voluerit, non hoc valeat vindicare, sed componat tibi in duplo ipsum alodem cum omnem suam immeliorationem. Et inantea ista vinditio firmis permaneat omnique tempore.

Facta vinditione nonas iunii, anno X^o regnante Lothario rege, filio Leudevici regis.

Salla, qui hanc vinditione feci et firmare rogavi et SSS.* Miro SSS.* (*Cris mó*) Godtemarus (*Cris mó*). * Sig+num Emenus.

SSS. Sunierus presbiter, qui hanc vinditione scripsit et SSS. sub die et anno quod supra.

435

17 SETEMBRE 964

SESANAN DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] DIFERENTS PROPIETATS QUE TÉ EN EL COM-TAT DE VALLESPÍR, EN EL TERME DE LA VILLA VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 102, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 158v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 61, peça 306, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Sesenandus de plusieurs fonds *in comitatu Valle Asperi, infra fines de villa Valle Ventuosa... ad integrum*, du XV des kalendes d'octobre, année XI de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Sesenandus [... in comitatu Valle Asperi, infra fines de villa Valle Ventuosa... ad integrum ...].

Facta ista donatione XV kalendas octubris, anno XI regnante Leutario rege, filio Ludoyci regi. [...].

436

30 DESEMBRE 964

RAMIR PREVERE FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE CUIXÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII dins el Cartoral Major de Cuixà, f. 92, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156, ex A.

In nomine Domini. Ego Ranimiro presbitero, [...].

Facta carta donatione III kalendas ienuarii, anno XI regnante Leutario rege, filio Ludevici. [...].

437

25 FEBRER 965

SUNIFRED [II], COMTE DE Cerdanya i Besalú, DÓNA AL MONESTIR DE SANT PERE DE CAMPRODON L'A-LOU QUE TÉ A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA PI, AMB L'ESGLÉSIA DE SANT PAU. FA LA DONACIÓ AMB EL CONSENTIMENT DEL BISBE D'ELNA.

[O]. Original perdut. — [A]. Regest en una acta de 1421 feta pel monestir de Camprodon. — [B]. Regest vist per Monsalvatje a Girona, Arxiu de la Delegació d'Hisenda, «Prueba presentada por el monasterio de Camprodón en un pleito sobre la jurisdicción de la villa de Pi, contra el noble Antonio de Oms, barón de Santa Pau, fol. 663», ex A.

RE: MONSALVATJE, *Colección diplomática*, tom I, núm. CXXV, pàg. 194, i núm. CXXXVIII, pàg. 204.

El primer regest de Monsalvatje diu així: «*Donación hecha por el conde de Cerdeña y Besalú, Seniofredo, al monasterio de San Pedro de Campredón del alodium que tenebat in valle Confluente, in villa de Pinu, totum integrit cum ipsa ecclesia Sancti Pauli, con el consentimiento del obispo de Elna, con fecha V kalendas martii regnante Lothario. No dice el año; pero como el conde Seniofredo compró dicho alodio con fecha 5 de las calendas de Abril del año 959, cuando menos debe datarse en el año siguiente de 960*».

I el seu segon regest, trasllat de l'acta de 1421, diu: «Cum Seniofredus comes donatione pura titulo venditionis dedit et vendidit monasterio Sancti Petri Campo Rotundo, et monachis eiusdem, totum alodium cum decima et aliis iuribus, et ecclesiam Sancti Pauli de Pinu, Elenense diocesis, cum mansis, casis, casalibus, ortis, ortalibus, terris, cultis et incultis, silvis, garricis, pascuis, bosquis, aquas, aqueductibus et reductibus, et ingresibus eorum, hominibus et feminis, valeis iuribus suis, etc., etc., in instrumento dicte donationis et venditionis facto quinto kalendas marci, feria tertia, anno undecimo regnante Lotario rege, filio Ludovici».

438

30 MAIG 965

ELS MARMESSORS D'UNA DONA ANOMENADA GUANTA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA QUE LA DIFUNTA TENIA A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 93v, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 56, peça 269, ex A.

El regest de Fossà diu: «Autre (donation) faite au dit monastère d'une vigne *ibidem* (Ille) par les exécuteurs testamentaires d'une femme nommée Quanta, le 3 des kalendes de juin, année XI du règne de Lothaire».

439

13 SETEMBRE 965

EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES] DÓNA AL MONESTIR DE SANT QUIRZE DE COLERA L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE PERALADA, EN EL SUBURBI DEL CASTELL DE TOLÓ [TERME DE PERALADA], DINS ELS TERMES DEL MONESTIR, AL CIM DE LES MUNTANYES, EN EL LLOCS DITS EL TORN I LA CALMA [TERME DE RABÓS D'EMPORDÀ]. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE LES ÀNIMES DEL SEU FILL GAUSBERT I DE LA SEVA MULLER AVA. EL BISBE SUNYER [D'ELNA, FILL SEU,] HO APROVA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 367, pàgs. 330-331.

440

30 OCTUBRE 965

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflemt] DÓNA AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES, SITUAT EN EL COMTAT DE VALLESPÍR, L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE Cerdanya, EN ELS LLOCS ANOMENATS ELS FORCATS I BOLQUERA, AMB ELS VILARS I MASOS D'OVANÇA, CASELLES [ARA LA CABANASSA] I BOLQUERA, TOTS ELS QUALS TÉ PER APRISIÓ I DONACIÓ DE LA SEVA MARE, LA COMTESSA AVA.

EXCEPTUA DE LA DONACIÓ TOT EL QUE TÉ EL MONESTIR DE SANT GERMÀ DE CUIXÀ EN ELS ESMEN-
TATS LLOCS.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.
Regest redactat ex *Marca hispanica*, ap. CV, col. 888.

441

11 DESEMBRE 965

OSTÈN I GUADALL, MARMESSORS DE SUNIGELL, DONEN AL MONESTIR DE CUIXÀ UN ALOU QUE EL DIFUNT
TENIA EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERRITORI DE TORRELLES [DE LA SALANCA].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 83, perdut. — B.* Extret del
segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 154v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fos-
sà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 49, peça 213, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation d'un alleu au comté de
Roussillon dans le terroir de Torrelles, fait au monastère de Cuxa par Ostendus et Wadalde, exécuteurs testa-
mentaires de Sunegilde, le 3 des ides de décembre, année XII du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Ostendus [...].

Facta ista scriptura donatione III° idus decembris, anno XII regnante Leutario rege, filio Lo-
doyci regi.

[...].

442

6 AGOST 966

L'ARXIPRESTE AMALRIC DÓNA AL MONESTIR [DE CUIXÀ] UN MAS QUE TÉ A LA VILLA TORRELLES [DE LA
SALANCA] I UN ALOU EN EL TERME DE CAMELES, EN EL LLOC ANOMENAT «DUIUGIO».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 71, perdut. — B.* Extret del
segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 151v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fos-
sà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 16, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donatio de I manso in villa Tor-
relias facta dicto coenobio per Amalrichum archipresbiterum, de alodio in termino de Camellas, loco vocato
Duiugio, 8 idus augusti, anno 12 regnante Leuthario rege».

In Dei nomine. Ego Amalricus, archipresbiter, [...].

Facta ista scriptura donationis VIII idus augusti, anno XII regnante Leutario rege, filio Leodoi-
co rege.

Amalricus presbiter, qui ista scriptura donationis fecit [...].

443

1 OCTUBRE 966

EL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflent] FA TESTAMENT I NOMENA MARMESSORS ELS SEUS FIDELS VESCOMTES ISARN [DE CONFLENT] I BERNAT [DE CERDANYA], ENNEGÓ DIT FALCUÇ, ERMEMIR, ORIOL DE TORTELLÀ I MIRÓ PREVERE. LLEGA AL CENOBI DE SANTA MARIA D'ARLES BÉNS SITUATS A TORDERES, FINESTRET I ELS FORCATS; AL CENOBI DE SANT PAU DE FENOLLET ELS BÉNS QUE TÉ A CAMPOSSÍ I PALMES; AL CENOBI DE SANT MARTÍ DE LES ELS ALOUS QUE TÉ AL VIC D'ÀTSAT; AL CENOBI DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ [DE CUIXÀ] ELS ALOUS DELS ANGLES, MATAMALA, URÚS, TAVÈRNOLES I SORNIÀ; I AL MONESTIR DE SANT ANDREU [DE SUREDA] UN ALOU QUE TÉ AL COMTAT DE ROSSELLÓ. FA DEIXES TAMBÉ A LA SEU I ALS CANONGES DE SANTA EULÀLIA D'ELNA I AL MONESTIR DE SANT GENÍS [DE FONTANES]. DISPOSA QUE ELS SEUS ALOUS NO ANOMENATS EN AQUEST TESTAMENT SIGUIN ADJUDICATS A SANT MIQUEL [DE CUIXÀ].

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 374, pàgs. 334-337.

444

30 OCTUBRE 966

ELS VESCOMTES ISARN [DE CONFLENT] I BERNAT [DE CERDANYA], ENNEGÓ DIT FALCUÇ, ERMEMIR, ORIOL DE TORTELLÀ I MIRÓ SACERDOT, MARMESSORS DEL DIFUNT COMTE SUNIFRED [II DE CERDANYA-BESALÚ], DONEN AL MONESTIR DE SANT PERE DE CAMPRODON, ENTRE ALTRES COSES, ELS ALOUS DE PI I SAORRA, SITUATS A LA VALL DEL CONFLENT.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 375, pàgs. 337-338.

445

29 NOVEMBRE 966

ELS VESCOMTES ISARN [DE CONFLENT] I BERNAT [DE CERDANYA], ENNEGÓ DIT FALCUÇ, ERMEMIR, ORIOL DE TORTELLÀ I MIRÓ PREVERE, ALMOINERS DEL DIFUNT COMTE SUNIFRED [II DE CERDANYA-CONFLENT], DONEN AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ [DE CUIXÀ] L'ALOU DELS ANGLES, AMB EL MERCAT, I MATAMALA, AMB LES VILLES I VILARETS; EN EL COMTAT DE CERDANYA, L'ALOU D'URÚS; I EN EL COMTAT DE FENOLLET, L'ALOU DE TAVÈRNOLES I SORNIÀ.

[O]. Original perdut, antigament a l'arxiu de Cuixà, «in sacco cuius inscriptio est "Donations"», núm. 10. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, f. 369v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 23, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 93, pàgs. 196-197, ex B.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donatio facta per Isarnum vicecomitem et aliis, eleemosinarium Seniofredi comitis dicto coenobio de alodio de Angulas cum ipso mercato et Matamala cum villis et villarunculis suis et omnia adiacentia eorum; et in comitatu Cerdaniense de alodio quem dicunt de Arucio cum villis et villarunculis suis et omni adiacentia eorum; et de alodio in comitatu Feneolesi quod habebat dictus comes in Tavernulas et in Sorniano; 3º kalendas novembris anno 12 regnante Leutario filio Ludovici».

In nomine Domini. Ego Isarnus, vicecomes, et Bernardus vicecomes et Ennego, quem alio nomine vocant Falcutio, et Ermemir et Oriolus de Tortelliano et Miro presbiter, qui sumus elemosinarii de condam Seniofredo comite, qui fuit condam, donatores sumus ad domum Sancti Michaelis et Sancti Germani confessoris Christi, cuius cenobium fundatum est in valle Confluente, ipsum alodem de Angulos cum ipso mercato, et Matamala cum villis et villarunculis [...].

Facta ista scriptura donationis tercio kalendas decembris, anno XII regnante Leutario rege, filio Leudovico.

Isarnus vicecomes subscripsit, Bernardus vicecomes subscripsit, Ennego subscripsit, Miro sacer subscripsit, qui hanc cartam fecimus et testes firmare rogavimus [...].

Obulus presbiter atque monachus, qui hanc cartam donationis fecit et subscripsit sub die et anno quod supra.

446

8 JULIOL 967

ATÓ, BISBE D'OSONA, AMB EL CONSENTIMENT DEL BISBE D'ELNA [SUNYER], CONSAGRA L'ESGLÉSIA MONÀSTICA DE SANTA MARIA D'ARLES O EL SEU ALTAR DE SANT MIQUEL.

[O]. Original perdut, potser la «scriptura antiga» vista per M. Llot al monestir d'Arles.

RE: LLOT, *Libre de la translatió*, ff. 79v-80v. — PUJADES, *Crónica*, V, pàg. 195. — ORDEIG, *Les dotalties*, vol. I, núm. 87, pàgs. 198-199.

El regest de M. Llot diu: «Primerament en lo altar de sanct Miquel en un saquet se trobaren de las vestidures de la santissima Maria, senyora nostra (...). En un altre saquet se trobaren tan solament, les Reliquies de sanct Vicent, una part de la sua carn, y de les conjunctures dels nirvis. Les quals Reliquies foren fundades per mans de Antoni, Bisbe de la yglesia de sanct Pere de *Ausonensis*, ab voluntat y consentiment del Bisbe de Elna. Apres diu la matexa scriptura antiga de aquesta manera: *Actum fuit hoc VIII Idus Iulii, anno dominice Trabeationis DCCCCLXVIII, indicione X, sub principibus terre¹ huius Seniofredo² et Olibano, comites, Miroque³ levite*».

1. Llot llegí Arue. — 2. Llot llegí Semofredo. — 3. Llot llegí cisiminioque *en comptes de* comites Miroque.

447

22 AGOST 967

ERMOFRED I ELIES, MARMESSORS DE VIVEND, DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE EL DIFUNT TENIA A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINES DE LA VILLA FINESTRET, EN EL LLOC ANOMENAT «IPSO PUGO».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 114, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 166, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 68, peça 362, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite par Ermonfred et Helias, exécuteurs testamentaires du nommé Juventias, d'un alleu à Fenestret en Conflent, du XI des kalendes de setembre, année XIII du règne de Lothaire fils de Louis».

In nomine Domini. Ego Ermonfredus et Helias, qui sumus manumissores vel elemosinarii de condam homine nomine Viventio, [...] in valle Confluente, infra fines de villa Fenestreto, in locum que vocant ipso Pugo. Sunt ipsas casas [...].

Facta carta elemosinaria XI kalendas septembris, anno XIII regnante Leutario rege, filio Ludoyci regis.

[...].

448

25 AGOST 967

EL LEVITA SUNIFRED FA TESTAMENT, ABANS DE POSAR-SE EN CAMÍ, I NOMENA MARMESSORS ADONET, FRANCONET PREVERE I TODERIC PREVERE. LLEGA AL CENOBI DE SANTA MARIA D'ARLES EL SEU ALOU DE PALALDÀ, AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ ELS BÉNS QUE TÉ A MONTBOLÓ I A LA SEU DE SANTA EULÀLIA D'ELNA ELS BÉNS QUE TÉ A MALLOLES, LLEVAT DELS QUE HI DEIXA A L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE MALLOLES. A MÉS LLEGA A DIFERENTS PERSONES, ENTRE LES QUALS EL SEU FILL ARIMANY, ELS BÉNS QUE TÉ A LES VILLES BRULLÀ I TATZÓ D'AVALL, A LA JAÇA [TERME DE BRULLÀ], A LA ROCA [D'ALBERA] I AL VIC D'ELNA, I A DIFERENTS ESGLÉSIES EL SEU «LIBER IUDICUM», LA SEVA VAIXELLA I ALTRES OBJECTES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 137, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 10, ff. 103-105, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 80, ex A.

a. PI DE COSPRONS, *Biographies carlovingiennes*, «pièces justificatives», pàg. 9, ex B. — b. ALART, *Cartulaire*, doc. XII, pàgs. 24-27, ex a.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 80, pàg. 328.

El levita Sunifred d'aquest document ha d'ésser el mateix que, junt amb la seva mare Arcedònia, vídua d'Esgut, féu una donació a Santa Eulàlia d'Elna el 27 de juny de 960 (Doc. 407).

Scripturarum series declarat ut quicumque enim vult evadere eternum suplicium, de rebus istis transitoriis debet sibi preparare viam salutis eterne. Ob hoc igitur, in Dei nomine, ego Seniofredus, levita, timeo et paveo penas inferni et cupio pervenire ad gaudia eterna paradisi, Deo propicio, sano animo, sed humana fragilitas metuens kasu nequando absit, repentina mors michi perveniat, ut uno meum testamentum fieri voluit, ut dum tempus vite mee mature devenerit, universa que notavero darique iussero, firmum et stabilitum¹ permaneant, ut robori suo obtineat firmamentum, etenim re-

media celestia sunt querenda. Tunc primum sic iubeo atque discerno ut fiant manumissores mei, id est Adonet et Franchonet presbitero et Teuderico presbitero, et precipio vobis ut si ego in isto itinere obiero vel a seculo migravero, dividere faciatis omnes res meas mobiles vel immobiles que ego vobis iniungo vel manumitto.

In primis, id est ad cenobium Sancta Maria que vocant Arulas, scriptura donationis faciatis de alodem meum in locum quem dicunt Palaciodano: ipso meo villare trada[ti]s² vel alia omnia quantumque ego habeo infra fines et termines de iamdicto Palaciodani vel in parrochia Sancti Martini et in Valle Ventuosa similiter, et in villa Lupiano similiter.

Et precipio vobis ut ad cenobium Sancti Michaelis archangeli, qui est fundatus in locum que vocant Cuxano, scriptura donationis faciatis de omnia quantumque ego habeo in terminio de Monte Baudone vel in ipso villare que dicunt Savatichos, sive in ipso Petrasio vel in ipsa Clotta, quantumque in iamdictis habeo vel habere debeo.

Et precipio vobis ut ad domum Sancta Eulalia sedis Elenensis, mater ecclesiarum Ressolionensium, scriptura donationis facias de omnia quod quantum ego habeo in villa Maliola vel infra eius fines et terminos, exceptus ipsa vinea quem vocant Palatio Monnosio que dono ad domum Sancta Maria in iamdicta villa.

Et ad Olibane, filio Belielde femina de Villa nova, scriptura donationis faciatis de omnia quantum abeo in villa Bruliano, exceptus ipsas terras que sunt in locum que dicunt Darnago, et in villa Tacidone subteriore similiter. Et ad Olibane, filio iamdicto, donare faciatis ipsas vineas que sunt in locum que vocant Iaci. Et ad Albovino donare faciatis omnia quantumque ego habeo in ipsa Rocha et in rio profundo vel habere debeo, et exinde precium donare faciat solidos L in manu de istos iamdictos manumissores; et ipsa scriptura que feceritis ad Albovino, equaliter faciatis ad uxore sua. Et precipio vobis ut scriptura donationis faciatis ad Bentione de omnia quantumque ego habeo in Monte Forchato vel infra eius fines et terminos, vel in ipsas Pilosas de Villa nova.

Et ipsas meas vachas donare faciatis propter remedium anime de genitrice mea vel propter remedium anime mee, que fuerunt de genitrice mea, maiores vel minores. Et ipsas meas III proprias, donare faciatis ad Armagno, filio meo. Et ipsos porchos, ipsas duas partes, donare faciatis propter remedium animas nostras. Et de ipsas equas, donare faciatis ipsas duas partes propter remedium anime de ienitori meo vel de ienitrice mea; et ipsam tertiam partem donare faciatis ad Ardmagno, filio meo, et ad matre sua. Et ipsas oves, ipsa medietate donare faciatis propter remedium anime de genitori meo vel de ienitrice mea, et alia medietate donare faciatis ad Ardmagno, filio meo, et ad matre sua. Et precipio vobis ut ad Ardmagno, filio meo, donare faciatis kavallo I colore liarro, lancea et dardum, scutum et targa, et ipsum meum cornum.

Et ad manumissore meo Teuderico, presbitero, ipso meo banchale novo, propter remedium anime de ienitori meo vel de ienitrice mea. Et ipso choto vermilio que est in villa vicho Elna et alium banchale vetulus, donare faciatis ad manumissore meo Franchone, presbitero, propter remedium anime de ienitore meo vel de ienitrice mea. Et ipsa mea chortina donare faciatis ad domum Sancti Stephani, martiris Christi, que est in villa vicho. Et ipsos meos servos Adifonso cum filios suos et fratre suo Vischafredo, donare faciatis Addone, meo avvocato. Et precipio vobis alios servos meos et ancillas ad filio meo Ardmagno. Et alios drapos meos que superius non sunt nominati, donare faciatis ad Ardmagno, filio meo. Et ipsa vexella que est in ipsa Rocha, et ad domum Sancti Felicis vel ad cenobium Sancti Genesii donare faciatis; ad Bomalia³ femina, omnes arcas meas; et servios donare faciatis ad Ardmagno et ad matre sua. Et omnes tonnas que sunt in vico Elna, maiores vel minores, donare faciatis ad filio meo Ardmagno et ad matre sua. Et ipso meo Libro Iudicum donare faciatis

ad domum Sancta Eulalia, matrem ecclesiarum Ressionensium. Et asinos meos duos ad filio meo Ardmagno et matre sua; et omnes boves meos et ferramentas, donare faciatis ad filio meo Ardmagno et ad matre sua.

Et omnem bladum meum quod est in comitatu Impuritano vel Ierundense, donare faciatis propter remedium anime de ienitori vel de ienitrice mea. Et precipio vobis ut omnem bladum meum que est in Monte Forchato vel in cunctis aliis locis, in comitatu Ressionense, ipsas duas partes de vinnea et annona milium et legumen, donare faciatis propter remedium anime de ienitori meo vel de ienitrice mea; et ipsam tertiam partem donare faciatis ad Ardmagno, filio meo, et matre sua. Dico vobis de Centullo, non dono, sed dimitto cum filios vel filias suas quia nullam rationem in eos non habeo.

Ista hec omnia, sicut superius scriptum vel insertum est, precipio vobis ut donare faciatis, propter amorem Dei et propter remedium animas nostras, ut superius diximus in sanctis Dei ecclesiis, in sacerdotibus vel in pauperibus vel ubique dicitur largire, ut animas nostras iamdictas dignas in consortio efficiant beatorum ubi lux permanet et vita regnat in secula seculorum, amen. Et inantea iste brevis testamentum firmis permaneat omnique tempore, sicut superius scriptum vel insertum est.

Factum istum breve testamentum VIII kalendas septembris, anno XIII regnante Leutario rege, filio Ludoici.

Signefredus levita, qui hunc testamentum fieri voluit et fecit et firmare rogavit.

Quod superius erravimus, subterius emendavimus: ipsos L solidos de Albovino donare faciatis ad domum cenobium Sancti Petri apostoli ad Rodas, et ipsos C⁴ solidos de Guitardo ad cenobium Sancti Quirici, et alios C solidos de Seniofredo et Olibane ad cenobium Sancti Andree, et alios C solidos de Adone ad cenobium Sancti Genesii; et ipsum alode de Palatio Rodegario ad filio meo Ardmagno, et ipso manso de vicho Elna cum ipso ferraginale teneat et possideat, ad obitum remaneat ad domum Sancta Eulalia.

Teudericus presbiter, qui hunc testamentum scripsi et subscripsi die et anno quod supra.

1. firmum et stabilitum *repeteix* C. — 2. *Manca* [ti]. — 3. *Lectura dubtosa*. — 4. *Potser* MC.

449

[ABANS DE 9 SETEMBRE 967]

ELS COMTES GAUSFRED I AVA [DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES] DONEN A LLUR FILL, EL BISBE SUNYER [D'ELNA], L'ALOU DE CÀNOES, AMB L'ESGLÉSIA DE SANT QUIRC I ELS SEUS DELMES I PRIMÍCIES.

Aquesta notícia consta en un document del 12 de juliol de 1036 publicat diverses vegades, últimament per MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 96, pàgs. 146-147. Es tracta d'un document en el qual consta que l'abat Radulf de la Grassa i dos dels seus monjos presentaren als comtes d'Empúries Hug i Guilla i a llurs fills Ponç i Ramon la carta d'adquisició de l'alou i de l'església de Sant Quirc de Cànoes per part del bisbe Sunyer, per donació que li feren els seus pares, els comtes Gausfred i Ava, pares també del comte Hug. Pel que fa a la data del document present, vegeu el document següent.

(...) et ostenderunt nobis cartas donationis, unde acquisivit Suniarius episcopus alodem quae vocant Kanovas, cum ecclesia quae vocant Sancti Quirici cum decimis et primitiis et cum omni iure ecclesiastico, de Gaufrido comite, patre suo, et de matre sua, nomine Ava comitissa (...)

450

[10 SETEMBRE 966 - 9 SETEMBRE 967]

EL BISBE SUNYER [D'ELNA] DÓNA AL MONESTIR DE SANTA MARIA DE LA GRASSA L'ALOU DE CÀNOES, AMB L'ESGLÉSIA DE SANT QUIRC I ELS SEUS DELMES I PRIMÍCIES.

Aquesta notícia consta també en el document del 12 de juliol de 1036 esmentat en el document anterior i publicat per MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 96, pàgs. 146-147. Hi consta que l'abat Radulf de la Grassa i dos dels seus monjos presentaren als comtes d'Empúries Hug i Guilla i a llurs fills Ponç i Ramon, a més de la carta d'adquisició de l'alou i de l'església de Sant Quirc de Cànoes per part del bisbe Sunyer, la carta de donació que en féu el bisbe susdit al monestir de la Grassa. Segons FORTANER, *Notice*, pàg. 67, aquesta donació tingué lloc l'any tretzè del rei Lotari: «La 13e année du Roi Lothaire, il [Sunarius] fit don à cette abbaye [Ste.-Marie-de-la-Grasse] du fief de *Kanouas*, et de l'église de St.-Quirice». Si prenem com a inici del regnat d'aquest rei el 10 de setembre de 954, data de la mort del seu pare, Lluís d'Ultramar, l'any tretzè va del 10 de setembre de 966 al 9 de setembre de 967.

(...) et aliam cartam, quomodo dedit istum alodem supranominatum ad domum Sanctae Mariae coenobii quae vocant Crassa, totum et ab integrum, cum ecclesia quae vocant Sancti Quirici et cum decimis et primitiis sine ulla reservatione (...)

451

14 MAIG 968

TRASUAD DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA QUE TÉ A SAORRA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 125, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 172, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 74, peça 413, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) d'une vigne *ibidem* (Sahorra), par Deinsubado, du 2 des ides de mai, année XIII du même règne (de Lothaire)».

In nomine Domini. Ego Trasaibado [...] [Savorra] [...].

Facta carta donationis helemosinaria IIe idus madii, anno XIII regnante Leutario rege, filio Leudevici.

[...].

452

4 AGOST 968

EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES] I EL SEU FILL SUNYER, BISBE [D'ELNA], RECONeixEN AL MONESTIR DE SANT PERE DE RODES LA PROPIETAT DE LES PESQUERES I DE L'ESTANY DE CASTELLÓ [D'EMPÚRIES], AMB LES SEVES TRES ILLES, SEGONS LA CONCESSIÓ QUE HAVIEN FET ANTERIORMENT A L'ABAT HILDESIND, CONFIRMADA PEL REI LLUÍS [IV] AMB UN PRECEPT. UN CERT ADALBERT, PERÒ, HO HA-

VIA IMPUGNAT. L'ABAT, EN OCASIÓ DE LA FESTA DE SANT PERE, SOTMETÉ LA QÜESTIÓ AL COMTE GAUSFRED I AL SEU FILL SUNYER, AL BISBE DE GIRONA ARNULF, AL VESCOMTE DE ROSSELLÓ ORUÇÓ, AL VESCOMTE D'EMPÚRIES ADALBERT I ALS ALTRES CLERGUES I PROHOMS QUE S'HAVIEN APLEGAT AL MONESTIR. LLEGIT EL PRECEPT REIAL, TOTS UNÀNIMAMENT LLOAREN LA DONACIÓ I RECONEGUEREN LA POTESTAT DEL MONESTIR.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 391, pàgs. 351-353.

453

20 DESEMBRE 968

CODARIC DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA QUE TÉ EN EL TERRITORI D'ILLA, A LA VALL DE LLOTES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 87v, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 53, peça 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite au dit monastère par Codaric d'une vigne au terroir d'Ille, *in valle Lotas, ab omnem integritatem*, du XIII des kalendes de janvier année XIII du règne de Lothaire».

454

[ROMA,] DESEMBRE [968]

EL PAPA JOAN [XIII], A PETICIÓ DEL COMTE OLIBA [I DE Cerdanya-Conflemt] i DE L'ABAT GARÍ [DE CUIXÀ], CONFIRMA, TAL COM HO FEREN ELS SEUS ANTECESSORS I ELS REIS FRANCS, ELS BÉNS I LA IMMUNITAT DEL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ [DE CUIXÀ], CONSIGNA L'INVENTARI DELS DITS BÉNS I CONSTATA LA SUBJECCIÓ DEL CENOBI A L'ESGLÉSIA ROMANA. ENTRE ELS BÉNS, ESMENTA L'ALOU DE CUIXÀ AMB LES VILLES DE CODALET, TAURINYÀ I CORTS, LES VILLES I ESGLÉSIES DE CLERÀ, CATLLÀ, TORRENT, TARERAC, MOSSET, LES FALGUERES, SORNIA I ELS ALOUS DE MOLIG, ARBOÇOLS, PLANIOLS I ENTRE-RIUS. TAMBÉ, DINS LA VALL DEL CONFLENT, LES VILLES DE FULLÀ, «SECUNDIANUM», CORNEL·LA, VERNET, CIRAC, RIÀ, NYER, EN, ÉVOL, JÚJOLS, CAMPELLES, FLAÇA, SAORRA, FILLOLS, TORRENT, PI, PORCINYANS I ESCARÓ. EN EL COMTAT DE FENOLLET, L'ESGLÉSIA DE SANTA CREU [DE VIRÀ]. EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, ELS ALOUS DE PERACALÇ, SANT FELIU, MILLARS, ILLA, TUÏR, VALLVENTOSA, CORBERA I NEFIAC. PER ÚLTIM, ENTRE EL VALLESPÍR I LA VALL DE CONFLENT, L'ALOU DE VALLMANYA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 14, perdut. — B. Còpia en una butlla de Climent IV de 1267: Vaticà, Archivio Segretto, Registre de Climent IV, any III, tom. III, 4019. — C. Còpia del segle XIV, per Guillem Bedoc, «ex libro dicti monasterii intitulato: Liber diversas scripturas ad jurisdictiones abbatís monasterii Sancti Michaelis de Cuixano pertinentes» [Cartoral Menor]. — D. Còpia parcial del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 215v, ex A. — E. Còpia de Jacint Vilar, notari de Prada de Conflemt, de 1670, ex C. — F. Còpia de Josep Vilaroja, notari de Perpinyà, de 1679: Perpinyà, APO, sèrie H 66, pàg. 8, ex E. — G. Còpia anterior a 1740, ex O. — H. Còpia anterior a 1740, ex G. — I. Còpia de 1740: Codalet, Arxiu Municipal, ex H. — J. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. de Languedoc (Bénédictins), vol. 74, f. 286, ex a.

a.* *Marca hispanica*, ap. CXXXV, cols. 934-936 (amb data de 985), ex A. — b. BOUQUET, *Recueil*, vol. IX, pàg. 250, ex a. — c. COCQUELINES, *Bullarum*, vol. I, pàgs. 284-285, ex a. — d. MARINI, *I papiri diplomatici*, pàgs. 51-54, ex B. — e. MIGNE, *Patrologiae*, vol. 135, cols. 969-972, ex d. — f. FONT, *Histoire... de Cuxà*, pàg. 381, ex I. — g.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, núm. 94, ex a i d.

RE: JAFFÉ, *Regesta*, núm. 3735 (2863).

Iohannes, episcopus, servus servorum Dei, dilecto nobis in Christo filio Warino, religioso abbati sacri monasterii Sancti Michaelis archangelis et Beati Germani, quod situm est in valle Confluenti et in loco qui [vocatur]¹ Coxanus, ac per te successoribus tuis regularibus abbatibus eiusdem monasterii in perpetuum apostolicam benedictionem et gratiam.

Cum magna nobis sollicitudinis cura insistas ad vigilandum pro universis ecclesiis Dei ne aliqua earum necessitatis iacturam in posterum patiatur, dignum duximus pietatis intuitu loca ad omnipotentis Dei honorem bene ordinata apostolici privilegii auctoritate muniri et cum omnibus que ad se pertinent rebus confirmari.

Igitur quia interventu Olibe, laudabilis et magnifici comitis, postulasti a nobis quatinus reconfirmaremus tibi tuisque successoribus regularibus abbatibus predictum monasterium quod suus frater bone memorie, comes Seniofredus, pro amore celestis patrie renovavit, dotavit et auxit, aggregatis monachis ad laudem et servitium celestis regis et honorem predictorum sanctorum, videlicet archangelis Michaelis et Germani confessoris, inclinati tuis eiusque precibus, idipsum venerabile monasterium super ripam Litterani fluminis constitutum, cum omnibus finibus et terminis suis omnibusque rebus mobilibus et immobilibus generaliter et integrum sibi pertinentibus, ad usum et stipendium regularium fratrum ibidem nunc et in posterum Deo servientium reconfirmamus, corroboramus et presenti protectione sub continua immunitate stabilimus, sicut a decessoribus nostris sanctis pontificibus atque christianissimis Francorum regibus videtur confirmatum seu corroboratum.

In primis villam Cotoleti et villam Tauriani cum ecclesia Sancti Fructuosi et omnibus rebus sibi pertinentibus. Item villam que dicitur Cortis et omnia posita inter nos affines in circuitu monasterii, id est, ab orientalis parte finis per summitatem serre que pergitur ad iugum de Cleirano et itur ad montem qui dicitur Lacarias, et sic ducitur per ipsum usque in montem qui dicitur Canegonis, et deinde ad meridiem descenditur per serram super locum qui dicitur Miliarias, et pervenitur ad crucem super villam que dicitur Curtis, deinde tenditur usque ad rupem sive cherum Clarinti, et venit per summitatem de serra usque in rivum Merdarium et ducitur usque fluvium qui dicitur Tede; et a parte circii, hoc est ab occidentali fronte, venit in stratam publicam quam dicunt Duas Sorores, et venit usque ad Litteranum per ipsam viam publicam; deinde a parte aquilonali sub Sancto Felice tenditur et pervenitur usque in alodem Sancte Marie. Item alibi ecclesiam Sancti Martini cum villa de Cleirano, cum finibus et aiacentiis suis. Item villam Castellani cum duabus ecclesiis ibi fundatis, hoc est, Sancti Andree et Beate Marie semper virginis, cum alode suo et cum decimis et primitis suis et cum omni ornatu earum; ipsa villa posita est intra fines sive adfrontationes, id est, ex una parte in terminum de Moligio vel in ipsa Petra ficta, et ex alia parte in ipsa arca de Casalone, et vadit per comam qua pergitur ad flumen Tede, de tertia parte habet ipsos casales de Mengone, item a quarta terminum de Canoa vel Petra ficta, et venit usque in flumen Tede. Et ultra ipsum flumen quantum tenebat Seniofredus comes in die obitus sui. Et villam Torrentis cum finibus et terminis sive adiacentiis suis, sicut per scripturam idem monasterium habere videtur. Villam Taresagii ex integro et alodem de Moligio quantum ipsi monasterio pertinet. Item quantum pertinet de alode Mosedo et quantum ei pertinet de alode de Arbuzolos, et Planizolos et Interrivos. Et

in villa Moseto, et in villa Felgaria, per fines et terminos suos. Item in villa Sauriniano ecclesiam Sancti Michaelis cum omnibus rebus ad se pertinentibus. In comitatu namque Feniliotensi confirmamus omnes res ipsi monasterio pertinentes. In valle Confluenti omnes res sibi pertinentes cum finibus et terminis suis. Item in comitatu Cerdaniensi villa Oruz cum villis et villarunculis suis et cum omnibus adiacentiis earum, et alodem de Anglos² cum ipso mercato et cum finibus et terminis suis. Villam Lagunam cum ecclesia Sancti Vincentii et cum finibus et terminis suis. Villam Balagarii cum ecclesia Sancti Thome et cum villis et villarunculis suis et cum omnibus terminis suis. Et villam Larem, Mazonculas, et Talaz, et Ozenias cum ecclesia Sancti Stephani; et Saltonem cum ecclesia Sancti Mauriti, et parrochiam Sancti Petri de Inforcato; et ecclesiam [Sancti]³ Salvatoris de Sponna cum decimis et primitiis suis; villam Vulcaria cum finibus suis; Aragolizam cum alode et ecclesiam Sancti Iacobi; Bulvir cum ecclesia Sancte Cecilie et cum ipso poio, parochia Sancti Thome que est in Ventegiola cum decimis et primitiis suis. Item omnes res ipsi monasterio pertinentes in comitatu Cerdaniensi cum finibus suis. Et in comitatu Bergedano alodem de Spongiola et Monte Nigro et omnes alodes ipsi monasterio pertinentes. Et in valle Confluyente villam Folianum, Secundianum, Cornelianum, Vernetum, Cirisacum, Arrianum, Anger, Henne. Et in villa Evulo, Iuliulo, Campilias, Flazanum, Saorra, Foliolum, Torrendum, et Pinum, Porcinianum, et Ascaronem, et omnes alias res eiusdem vestri monasterii positas in valle Confluyente. Item in comitatu Feniliotensi ecclesiam Sancte Crucis cum castello et omnibus rebus ad se pertinentibus. In comitatu Rosilionensi alodem de Petra calcis, Sancti Felicis, Miliarium, Insula, Tuvorium, Vallem Ventuosam, Corbariam, Nifiagum⁴, Poium Vuscani. Et in terminio de Valle Asperi et valle Confluenti ipsum alodem de Valle Magna cum fines et terminos suos. In comitatu Bisuldunensi alodem de Centenno cum finibus et terminis suis, vel in aliis locis posita. Item in comitatu Ausonensi alodem de Saliforas et alium alodem qui fuit Oddonis.

Hec igitur omnia que istis sive aliis vocabulis nuncupantur, et omnes res in quocunque loco positas que dici et nominari possunt et que nunc usque eidem monasterio pertinent et inantea per aliquod conquistum usque in finem seculi sive per litteras sive sine litteris pertinere debent, tibi predicto filio nostro Warino abbati successoribusque tuis omnimodo concedimus et per hanc nostram protectionem perenniter confirmamus, cum terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, ecclesiis, villis, casis, edificiis, curtis et incultis, aquis et aquimolis, decimis et primitiis et universis usibus et redditibus, cum servis et ancillis, aldionibus et aldeabus, et cum omnibus que dici et nominari possunt. Statuentes Dei et nostra auctoritate, immo et protestantes, ut nullus rex, nullus episcopus, nullus dux, nullus comes vel vicecomes, nullaque hominum magna vel parva persona audeat tibi et successoribus tuis violentiam aut contrarietatem aliquam facere de universis rebus que supra leguntur pertinentibus ipsi monasterio Beati Michaelis et Sancti Germani; neque alicui eorum liceat homines vestros liberos aut servos sine voluntate vestra molestare sive in servitum trahere, sed amodo et usque in finem seculi isdem vester locus cum omnibus que sibi nunc pertinent et inantea pertinere debent quiete et pacifice maneat sub ditione sancte Romane matris ecclesie, cuius iuris est, ad regularem et monasticam tranquillitatem, omnium hominum penitus et ubique contradictione remota.

Si quis autem, quod non credimus, huic nostro apostolico privilegio in aliquo contrarius esse presumpserit, nisi ex toto resipuerit, sciat se maledictum, reprobatum atque anathematizatum et a societate fidelium Christi et sancte Dei Ecclesia separatum, et cum omnibus impiis sine fine dammandum et perpetuo incendio cum Iuda traditore concremandum, ex auctoritate Dei omnipotentis et beati Petri apostolorum principis nostroque apostolico iudicio. Qui vero hec que a nobis decreta

sunt custodire et diligenter observare studuerit benedictionis gratiam a misericordissimo Domino per nostram et omnium sanctorum interventionem consequi mereatur et gaudia perpetua beatitudinis angelicis iunctus agminibus valeat feliciter obtinere.

Scriptum per manum Stephani, notarii regionarii et scriniarii sancte sedis apostolice, in mense decembrio, indictione duodecima.

Bene valete.

1. *Manca*. — 2. Anylos g. — 3. *Manca*. — 4. Nisiagum f.

455

[ROMA,] DESEMBRE [968]

EL PAPA JOAN [XIII], A PRECS DEL COMTE OLIBA [I DE Cerdanya-Conflent], QUE HA ACUDIT A PREGAR ALS SEPULCRES DELS SANTS PERE I PAU, CONCEDEIX AL MONESTIR D'ARLES, CONSTRUÏT PEL GERMÀ DE L'AVI DE L'ESMENTAT COMTE I SITUAT EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL VALLESPÍR, AL COSTAT DEL RIU TEC, LA IMMUNITAT I LA DEPENDÈNCIA DIRECTA DE LA SEU ROMANA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia, potser del segle XIII, en un cartoral del monestir d'Arles, perdut. — B.* Còpia del segle XVII, de la mà de fra Guillem Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 307v-308, «ex archivo Arulensis coenobii». — C. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. de Languedoc (Bénédictins), vol. 74, f. 269, ex a.

a. *Marca hispanica*, ap. CX, cols. 893-894, ex A (per mitjà de B). — b. *Gallia christiana*, vol. VI, *instrumenta ecclesiae Helenensis*, núm. VI, col. 480 (amb data de 879), ex a. — c. BOUQUET, *Recueil*, vol. IX, pàg. 178, ex a. — d. COCQUELINES, *Bullarium*, vol. I, pàg. 263, ex a. — e. MIGNE, *Patrologiae*, vol. 135, pàg. 967, ex c. — f. MONSALVATJE, *Monasterio de Santa María de Arles*, ap. XI, pàgs. 28-30, sense indicació de font (ex a). — g. *Catalunya Romànica*, vol. XXV, pàg. 68.

RE: JAFFÉ, *Regesta*, núm. 3734 (2862). — PONSICH, *Les origines*, pàgs. 80-83.

Cal fer notar que aquesta butlla situa el monestir d'Arles, amb el Vallespir, dins el comtat de Rosselló. Tanmateix els patrons laics del cenobi eren els comtes de Cerdanya-Conflent, atès que havia estat construït pel germà de l'avi del comte Oliba («constructum a fratre avi sui»), personatge que es pot identificar tant amb els comtes Miró el Vell i Radulf, els quals sembla que ho foren de Conflent i Rosselló, respectivament, com amb l'abat Sunifred d'Arles, germà d'ambdós comtes i de Guifré el Pelós. En qualsevol cas, la nova abadia d'Arles, successora de la que havia estat fundada als Banys d'Arles, devia haver estat bastida entre els anys 881 i 900.

Iohannes, episcopus, servus servorum Dei, universis Christi fidelibus presentibus et futuris salutem in Domino perpetuam.

Si semper concedenda sunt que piis desideriis congruum, quanto magis ea que pro divini cultus constantia pertinere noscuntur omnimodo non sunt neganda. Et ideo sciat omnium vestrorum bonitas atque industria quia vir Deum timens et inclitus comes, nomine Oliba, veniens oratum Romam ad beatissimorum apostolorum Petri et Pauli sacratissima corpora, postulavit a nobis ut monasterium quod vocatur Arules, constructum a fratre avi sui ad honorem Domini et semper virginis Dei Genitricis Marie, positum territorio comitatus Rossilionensis, in loco qui Vallis Asperi vocatur, iuxta rippam fluminis Theci¹, quod vulgaris nomine etiam nuncupatur [...]², sub et perpetua immunita-

te sanctorum patrum cum deffensione sancte nostre sedis apostolice manendum decernimus cum omnibus rebus et possessionibus sibi pertinentibus.

Unde inclinati precibus enim humilitatis, per hanc nostram apostolicam et inviolabilem preceptionem statuimus idipsum Dei Genitricis monasterium ex integro pro sua stabilitate perpetualiter ad dicionem atque tuicionem sancte matris Ecclesie persisti debere, confirmantes illi omnes res que iure et rationabiliter sibi a principio pertinent et usque in finem seculi pertinere debent in cellis, ecclesiis, ornamentis, sacris vasis, et utensilibus, in villis, casis, casalibus, servis, ancillis, liberis, et affrunciis, aquis, cum ipsis aquarum ex utraque parte ripparum verdigariis et circumiacenciis, et terris et aquimolis cum suis caputaquis et ipsis aqueductibus ac piscariis, omnibusque locis cultis et incultis, et cum universis usibus, redditibus seu decimacionibus, et tributis; promulgantes etiam hec omnia et quecumque legaliter dici et nominari possunt per fines et terminos suos inconcussa et indempnia manere ad dominium ipsius sacri cenobii et utilitatem regularis abbatis seu monachis ibidem Deo servientium.

Quoquo tempore nequaquam licentia sit alicui episcopo, duci, comiti aut ulle hominum magne parveque persone aliquid de omnibus que ei pertinent et inantea pertinere debent tollere aut violenter possidere sive in quoquam molestiam et contrarietatem facere; sed cuncta mobilia et immobilia generaliter et integro salva seu integra persistent ad usum et incrementum ipsius sacri monasterii seu protectione nostre sedis apostolice perpetuis temporibus presenti XII^a indicione. Dicimus etiam ut abbas qui ibidem pro tempore fuerit, si, quod absit, a regulare proposito et institutione beati Benedicti deviaverit, sive res monasterii eiusdem alienaverit, licentiam habeat predictus comes Oliba sive sui eundem abbatem expellendi foras et quod ab eo alienatum fuerit ad proprium ius revocandi, et pro ipso alium Deo dignum abbatem constituendi, approbata rei veritate. Constituentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione hec que a nobis decreta sunt perpetuis temporibus inviolabiliter ab omnibus observanda.

Si quis autem, quod non credimus, temerario ausu adversus huius nostre preceptionis seriem contraire presumpserit, sciat se, nisi resipuerit, iudicio Dei omnipotentis et predictae semper virginis Dei Genitricis Marie beatissimorumque apostolorum Petri et Pauli et omnium episcoporum nostreque apostolice humilitati auctoritate cum omnibus impiis perpetuo incendio et indissolubili anathemate dampnatum. At vero qui observator et custos eius in toto extiterit, gratia et misericordia a celesti rege obtineat, omniumque peccatorum suorum in presenti absolutionem et in futuro eternam gloriam cum sanctis angelis consequatur.

Scriptum per manum Leonis, notarii regionarii atque scriniarii sedis apostolice, in mense decembris et indicione XII^a.

+ Bene valete.

1. Thesi B. — 2. *Manca el nom vulgar.*

LLOP, PRIMICER I ARDIACA DE LA SEU DE TOLOSA, DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ, QUE REGEIX L'ABAT GARÍ, L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE TRAMESAIGÜES, EN EL PAGUS TOLOSÀ, ENTRE ELS RIUS ARIEJA I LHERS, AMB L'ALOU D'AMPOULHIAC I ALTRES DIVERSOS ALOUS I VINYES,

PERQUÈ HI POSI ELS MONJOS QUE PUGUIN MANTENIR-S'HI, ELS QUALS ROMANDRAN SEMPRE SUBJECTES A CUIXÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en un cartoral del monestir de Boulbonne, perdut. — B. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Doat, vol. 82, ff. 314-317v, ex A.

a. *Histoire générale de Languedoc*, vol. II, París, 1733, *preuves*, núm. CII (c), col. 118 (edició parcial), ex A. — b. *Gallia christiana*, vol. XIII, *instrumenta ecclesiae Tolosanae*, cols. 5-6, sense indicació de font (ex a). — c.* *Gallia christiana*, vol. XIII, *instrumenta ecclesiae Mirapicensis*, cols. 227-229, ex A. — d. *Histoire générale de Languedoc*, vol. V, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. 116-III (edició parcial), ex a. — e.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 95, pàgs. 200-201, ex B.

RE: MABILLON, *Acta sanctorum ordinis sancti Benedicti*, vol. VII, pàg. 277.

Priscorum patrum sagacitas et legum sancxit autoritas, divina quoque non renuit sed firmavit beatitas, ut omni homini fas et liberum¹ esset de facultatibus suis quod velit facere, tantum² ut si vendere dareve, aut pro animae suae salute sanctis Dei aliquid de suis oppidis vel agrorum fundis domibusve cuperet impertire, istud³ in cartula digestum ac testibus adstipulatum firmum permaneret in posterum, est exemplum ex hoc dominicum atque praeceptum omnimodis amplectendum.

Igitur nongentesimo⁴ et sexagesimo nono dominicae Trabeationis anno, indictione duodecima, cum iam mundus verteretur in senio et multorum refrigesceret caritas⁵, ego in Christi nomine Lupus, primicerius atque archidiaconus Sancti Stephani sedis Tolosae⁶, divino praemotus imperio cogitare coepi animo de examinis die atque extremo qualiter possem vada tetri Acherontis inlaesus transmeare et intra paradisi moenia perenniter laetare. Quamobrem facio cartam Sancto Michaeli et Sancto Germano quorum basilicae sunt fundatae in coenobio Coxano, qui est situs in valle Confluenti, super fluvium Litteranum et ad radicem montis Caniconi, de ipsos meos alodes qui sunt in pago Tolosano⁷ et in ministerio Agarnagense sive de Canneto seu de Lucianense vel de ipsa Puia⁸, id est ipse alodes qui est infra Ambas Aquas, id est, inter Aregia et Irce alba, cum ipsa ecclesia quae est in honore Sanctae Mariae, quod ego emi de Pontione vel de Teuderico presbitero, cum ipsa vinea quae est ultra Irce. Et in alio loco, ultra flumen Aregiae, ipsum alodem de Ampulliac⁹ quem adquisivi de Amelio Simplicio et de Amelio Nicetio¹⁰, totum et ad integrum. Et in alio loco ipsum alodem quem dicunt Teixonarias, cum ipsa ecclesia quae est fundata in honore Sancti Martini, quem adquisivi de Bolbona¹¹ et de Bernardo atque de Iuvolino et Eldiardo sive de Mancione, totum et ad integrum. Item in alio loco ipsum alodem de Curte Vetula cum ipso caput maso, cum terris et vineis et cum ipsa silva de Monte Ruco. Et in alio loco ipsa vinea Cudre. Et in alio loco ipsa vinea quae fuit de Mancione. Et in alio loco ipsa vinea de Cuntevolaria¹². Et in alio loco ipsas vineas quae sunt ad ipsa Faia. Et in alio loco ipsam medietatem de ipso alode qui est in alio Ampulliac¹³, quem adquisivi de Geraldo¹⁴ clerico et de Amelio Simplicio.

Quantum ego, iam supradictus Lupus, primicerius sedis Sancti Stephani urbis Tolosae¹⁵, in istis locis denominatis visus sum¹⁶ habere vel possidere¹⁷ totum et integrum, cum exitu¹⁸ et regressu earum, quaesitum vel ad inquirendum, divisum vel ad dividendum, cum omnia supraposita earum, id est in ecclesiis, in domibus, in curtibus, in terris, in vineis, in silvis et garricis, pomis, pomiferis, pratis, pascuis, molinariis, aquis aquarumque ductibus¹⁹ vel reductibus, tam rusticum quam et urbanum. Et advenit mihi ista omnia per adtractum scripturarum vel ex comparatione. Ista omnia superius scripta sic trado atque cedo ad praedictum coenobium Sancti Michaelis Coxani, ubi domnus Wari-

nus abba degere videtur cum monachis sub regula sancti Benedicti constitutis, propter remedium animae meae et animae senioris mei Hugoni²⁰ episcopi et animarum genitoris mei et genitricis meae et omnium parentorum meorum et cunctorum fidelium christianorum, ut omnes in istam eleemosynam participationem habeant et merces nobis ad crescat in die iudicii et participationem mereamur habere in consortio monachorum fideliter Deo famulantium. In ea vero ratione ut ipse abbas et alii qui futuri erunt monachos ibidem in illo loco constituent qui ibidem Deo serviant iuxta possibilitatem loci ipsius, et semper subiecti maneant²¹ ad supradictum Sancti Michaelis coenobium. Et oppono ego talem vinculum ut nullus abba neque monachus neque ullus comes, neque ulla potestas, neque ullus homo, neque ulla femina, vendere nec alienare, nec comutare, neque usum, neque fundum, neque ad sanctum, neque ad sanctam, neque ad hominem, neque ad feminam, licentiam non habeant. Et si aliquis homo aut femina hoc, quod absit, fecerit, licentiam habeat ille episcopus qui illo tempore fuerit in Sanctum Stephanum in urbe Tolosa²² istum praedictum alodem ad opus Sancti Stephani apprehendere, et donet centum solidos ad coenobium Sancti Michaelis de Coxano. Et dono ego, praedictus Lupus, ad supradictum coenobium Sancti Michaelis de Coxano casalem unum infra muros Tolosae²³, qui mihi advenit ex alode parentorum meorum. De repetitione vero si quis, ego aut ullus homo aut ulla persona fuerit, qui contra hanc chartam inquietare praesumpserit, quicumque hoc fecerit in primis iram Dei incurrat et a liminibus sanctae Dei Ecclesiae extraneus fiat et cum Iuda traditore participationem habeat.

Facta charta eleemosynaria ista idus iulii, sub die feria quinta, anno decimo quinto regnante Leutario rege.

+ Lupone, primicerio Sancti Stephani, qui hanc chartam scribere iussi et testes firmare rogavi. Sig+num Willabertus²⁴ levita. Sig+num Landericus²⁵. Sig+num Itarius. Sig+num Stephanus. Sig+num Eimo presbiter. + Odo decanus²⁶. + Elias paraфонista. + Rodaldus archiclavus²⁷ firmavit. + Willelmus de Leutria²⁸.

Ebulus presbiter atque monachus, qui hanc chartam rogatus scripsi, et cum literas rasas duas in octavo versu, sub die annoque quo supra.

1. et liberum] libera d. — 2. sanctum d. — 3. ipsud d. — 4. noningentesimo d. — 5. karitas d. — 6. Tholosae d. — 7. Tholosano d. — 8. Pina d. — 9. Ampuliaco d. — 10. Nigecio d. — 11. Balbonae d. — 12. Cuntevolarias d. — 13. Ampuliaco d. — 14. Geralló d. — 15. Tholosae d. — 16. sum *omet* d. — 17. suum *afegeix* d. — 18. exus d. — 19. aquarumque ductibus] aquarum viae ductibus d. — 20. Ugoni d. — 21. permaneant d. — 22. Tholosa d. — 23. Tholosae d. — 24. Willabertus d. — 25. Landericus d. — 26. + Odo decanus] Sig+num Odonis decani d. — 27. archiclaves d. — 28. + Willelmus de Leutria] Sig+num Willelmi d.

FRUJÀ I LA SEVA MULLER TOTADONA VENEN A MIRÓ UNES TERRES, VINYES I CASES QUE ELL HERETÀ DELS SEUS PARES EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA DITA TORRELLES [DE LA SALANCA] I A BIGARANES [TERME DE SANTA MARIA LA MAR], PER L'EQUIVALENT DE TRENTA SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 89. Al dors: «Rossello» (s. xvii).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 158, pàg. 111, ex O.

In nomine Domini. Fruga [et]¹ uxori mea Totadonna tibi entori, Miro. Per anc scriptura vinditionis nostre vindimus tibi terras, vineas, kasas, casalibus, ortis, arboribus qui michi advenit de parentorum in comitato Rosselgo, in villa que dicitur Torrelgas et Vicaranas; et habent afrontationes: de I parte in ipsa mare, de alia in Tede, de III parte in villa Mutacones, de IIII part[e] in Aquilino. Quantum infra istas afrontationes includunt ipsa hec omnia ipsa mea portione ab intecro ubicumque invenire potueris, propter pre[cio]² placibile solidos XXX in rem valente. Aut ullus omo qui contra anc ista carta vinditionis venerit ad inrumpendum duplamus tibi componere faciamus. Ineante ista carta vinditionis firmis permaneat.

Facta karta vinditionis XV regnante Leodario rege.

Sig+ Fruga, Sig+ Totadonna, qui hanc vinditionis fecimus, testes firmare rogavimus. Sig+ Walaonso. Sig+ Bulgarane. Sig+ Eldefredo.

Bulgara presbiter rogitus scripsit SSS. die annoque supra.

1. Manca. — 2. Manca, per abreuvement.

458

15 SETEMBRE 969

ERMESÈN DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ ELS ALOUS QUE HAVIEN ESTAT DEL SEU MARIT GUANDALGOT EN LA VILLA DE SANT CEBRIÀ, COMTAT DE ROSSELLÓ, I EN LA VILLA DE PORQUERES, COMTAT DE BESALÚ; TAMBÉ LI DÓNA ELS ALOUS DE VILELLA I DE VALELLS, EN EL CONFLENT, PERÒ EN RETINDRÀ LA POSSESSIÓ MENTRE VIURÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 31, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 134, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: París, Col. Moreau, vol. 10, ff. 177-178, ex A. — D.* Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 89, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 96, pàgs. 201-202, ex C.

In Dei nomine. Ego Ermesinda donatrix sum Deo et Sancti Michaeli et Sancto Germano quorum basilicae sunt sitae in cenobio Coxano, iuxta rivolum Litterani, alodes meos qui mihi adven-runt per filios meos Landericum et Seniofredum, propter remedium animae meae et animarum praedictorum filiorum meorum et anima senioris mei Guandalgaudi et animae nepotis¹ mei Guandalgaudi.

Quae sunt ipsi alaudes tam in comitatu Rossilionensi quam in comitatu Bisuldunensi quam et in valle Confluenti. Qui ipsi alaudes qui est in comitatu Rossilionensi, in villa Sancti Cipriani vel in eius terminis seu aiacentiis, id est casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, et arbores cum arboribus, vineas, vinealibus, terris cultis vel incultis, omnia et in omnibus quantum ibidem habuit Guandalgaudus. Et habet affrontationes: de una parte in Becal, de alia in Palatiolo, de III in mare, de IIII^a in flumine Techo.

Et ipse alaudes qui est in Bisuldunense, in villa Porcharias, ipsam medietatem de ipso alode que fuit de marito meo Guandalgaudo, id est casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, vineis, vinealibus, arbores cum arboribus, verdegariis, terras cultas et incultas, silvis, garricis, et cum ipsas

pischatorias, pratis et paschuis, vieductibus vel reductibus; et ipsum campum cum suis olivariis et aliis arboribus ab omni integritate; et affrontat haec omnia: de una parte in villa Vimeagi, de alia in villa Lomii, de III^a in villa Alba, de IIII^a in ipso stagno et in villa Mauregadi similiter. Haec omnia superius scripta sic dono ad praedictum cenobium ita ut ab odierno die et hora habitatores praedicti cenobi teneant et possideant et quidquid exinde facere vel diffinire voluerint liberam in Dei nomine habeant potestatem.

Et in valle Confluente, in villa Vilella vel in terminis eius, sic dono vineas VII; et sunt ex ipsis V in Pariete Romano et in Cassania I, et a parte Seniofredi I. Et ante ecclesiam Sanctae Eulaliae ipsos casales cum ipsis oliveriis et ipsum alaudem de Valillos cum sumi integritate, id est cum casis, casalibus, curtes, curtalibus, ortis, ortalibus, arboribus fructiferis et infructiferis, terras cultas et incultas, paschuis, silvis, garricis, vieductibus vel reductibus, cum exiis et regressiis eorum et earum ab omni integritate; et affrontat: de una parte in rivo Fagesso, de alia in area de Bulgarello, de alia in rivo Gardano, de IIII^a in ipsa gutinea ad Vineal. Quantum infra quatuor affrontationes includitur, id est ipsum alaudem de Valillos et ipsum alodem de Vilella, sic dono ad praedictum cenobium, in tale conventu istos duos alaude ut dum vixero teneam et possideam et per unumquemque annum donem ad domum Sancti Michaelis unam ceram, et post obitum meum remaneat ad domum Sancti Michaelis ab omni integritate. Quod si quis de erediis meis seu de quibuslibet hominum contra hanc cartam venire voluerit ad inquietandum, hoc minime valeat adipiscere sed coacte in valle praedicta omnia in duplo unacum libra de auro componat, et ista carta in omnibus firma persistat.

Facta carta donationis sive elemosinaria XVII kalendarum octobres, anno XVI regnante Leutario rege, filio Ledovici.

Sig+num Ermesinda, quae hanc cartam elemosinariam feci et testes firmare rogavi. Sig+num Riculfus. Sig+num Landericus. Sig+num Heofredius. Sig+num Ademirus. Si+num Iulianus.

Ebulus presbiter atque monachus, qui hanc cartam rogatus elemosinariam scripsi et subscripsi sub die et anno quo supra.

1. neptis D.

459

23 FEBRER 970

EITOR DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANT PERE DE TORRELLES UNA POSSESSIÓ QUE TÉ EN EL MATEIX TERME.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 66, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 149v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 34, peça 138, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation faite à l'église de Saint Pierre de Torrelles par Ettore d'un tènement au même terroir, le 8 des kalendes de mars, année XVI du règne de Lothaire fils de Louis».

In nomine Domini. Ego Eitore [...].

Facta carta donationis VII kalendas marci, anno XIX regnante Leutario, filio Lodovici regi.

[...].

460

10 JUNY 970

ERMIGI DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] L'ALOU QUE TÉ A LA VALL DE CERDANYA, EN EL LLOC ANOMENAT URÚS.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.

Regest ex Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 36.

461

12 JULIOL 970

SESOVIJA DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA, MARE DE TOTES LES ESGLÉSIES DEL ROSSELLÓ, DEL CONFLENT I DEL VALLESPÍR, L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS ELS TERMES DEL VIC D'ELNA, DE LA VILLA «SECURNIANO», ANOMENADA PALAU ROTGER [AVUI PALAU DEL VIDRE], DE LA VILLA DE RAÓ, ANOMENADA MONTESCABRE [AVUI MONTESCOT], I DE «RASTI» O DE LA VILLA POLLESTRES. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE LES ÀNIMES DE MALANYEU PREVERE, DELS SEUS FILLS ADALBERT I UGÓ, TOTS DIFUNTS, I DE LA SEVA. SE'N RESERVA L'USDEFUIT.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 200, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 10, ff. 192-193, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 81, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 81, pàg. 328.

Scriptura series declarat ut quicumque enim vult evadere eterne suplicium, de rebus istis transitoriis debet sibi preparare viam salutis eterne. Hab hoc igitur ego, in Dei nomine, Sesoiga femina donatrix sum domum Sancte Eulalie, martira Christi, sedis Elenensis, matrem ecclesiarum Russulionensium adque valle Confluentium necnon et Valle Aspirensium, omnem alodem meum quem ego habeo in comitatu Ressonionense, infra fines et termines de vicho Elna, id est casas, casilibus, curtis, curtalibus, terras et vineas, ortis, ortalibus, omnia et in omnibus, quantum¹ quod ego infra fines et termines de vicho Elna abeo, sic dono a predicta ecclesia ab integre.

Et in alio loco, infra fines et termines de villa Securniano, cui alium nomen vocant Palatio Rodegario, similiter dono a predicta ecclesia domum Sancte Eulalie ipsum meum alodem quod ego ibidem habeo, totum et ab integre. Et in alio loco, infra fines et termines de villa Rodesadi, cui nomen vocant Monte Scaprii, similiter dono ego Sesoigia femina a predicta ecclesia ipsum meum alodem quod ego ibidem habeo, totum et ab integre. Et in alio loco, infra fines et termines de Rasti vel de villa Polestros, similiter dono a predicta ecclesia omnem alodem meum quod ego habeo ibidem in eius fines et termines.

Et advenit michi hec omnia superius scripta in iamdictis locis tam per parentorum quam per ex-comparatione sive per qualicumque adquisitione, omnia et in omnibus, sicut superius resonat vel scriptum est, sic dono adque trado ad domum Sancte Eulalie, martira Christi, ab omnem integritatem, cum exiis et regressis earum et cum illorum affrontationes, pro timore Dei et pro redemptione

anime Malangeici presbiteri, qui fuit condam, vel de filios meos Adalberti et Ugone, qui fuerunt condam, vel de me donatrice, Sesoigie femina.

Quod si ego donatrix aut ullus homo qui contra ista scriptura donationis venerit pro irrumpendum, hoc quod querit non appetat sed in duplo vel triplo componere faciat ista omnia, sicut superius est reiteratum, ad domum Sancte Eulalie, martira Christi. Et inantea ista scriptura donationis firma et stabilis permaneat omnique tempore. Ea vero videlicet ratione servata: ut dum ego Sesoigia femina viva fuero, teneam et possideam et exfructare faciam cunctis diebus vite mee; post obitum vero meum remaneat ad domum Sancte Eulalie, sicut superius est pernotatum.

Facta ista scriptura donationis sub die IIII idus iulii, anno XVI° regnante Leutario rege, filio Leudevici regis.

Sig+num Sesoigia femina, qui ista scriptura donationis scribi fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Teudemares. Sig+num Adalbertus. Pontius presbiter.

Stephanus presbiter, qui ista donationis scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

1. quantum, *repeteix* C.

462

I

[ROMA, GENER 971]

EL PAPA JOAN [XIII], EN BUTLLA ADREÇADA ALS BISBES GUI SAD D'URGELL, PERE DE BARCELONA I SUNYER D'ELNA, ELS NOTIFICA QUE HA UNIT ELS DRETS METROPOLITANS DE LA SEU DE TARRAGONA A LA D'OSONA I QUE N'HA NOMENAT ARQUEBISBE EL BISBE D'AQUESTA SEU, ATÓ, AL QUAL HA LLIURAT EL PALLI.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 1088, pàg. 792.

II

[ROMA,] GENER [971]

EL PAPA JOAN [XIII], EN BUTLLA ADREÇADA A SUNYER, BISBE [D'ELNA], I AL SEU PARE, EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES], AIXÍ COM AL POBLE, A L'ARDIACA I ALS ALTRES CANONGES DE GIRONA, ELS FA SABER QUE HA UNIT ELS DRETS METROPOLITANS DE LA SEU DE TARRAGONA A LA D'OSONA, DE LA QUAL HA NOMENAT ARQUEBISBE EL BISBE ATÓ I L'HA CONSTITUÏT PROVISOR DE LA SEU DE GIRONA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 406, pàgs. 360-361.

463

7 NOVEMBRE 971

A PETICIÓ DE L'ABAT GUIMERÀ [DE SANT GENÍS DE FONTANES], QUE CONFESSA HAVER PERDUT LES ESCRITURES DEL MONESTIR PER CULPA DE LA SEVA NEGLIGÈNCIA, ELS JUTGES SUNIFRED, OLIBÀ I ADROER

DETERMINEN, EN PRESENCIA DEL BISBE SUNYER D'ELNA, QUINES ESGLÉSIES, HISENDES I POSSESSIONS PERTANYEN AL DIT CENOBI.

[O]. Original perdut, probablement el document vist al segle xvii a Sant Genís de Fontanes, AM. — A.* Regest del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 108, f. 125.

RE: *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 205-209 (amb data de 972).

El text del regest del segle xvii diu així: «En quin any es estat fundat lo monastir de S. Genís nos pot treure clarament dels actes y escrits del archiu de aquesta casa, sols consta de un acte fet a 7° idus novembris anno 18 regnante Lothario, filio Ludovici regis, que seria lo any de 846, que instant serts jutges dits Sunefredo, Oliva y Adruario, in presentia Suniarii episcopi sedis Elenensis y de altrs molts personas de probitat, axí ecclesiasticas com seculars, dels quals noms se colige eran godos, y encara de las ultimas clausulas del acte es troban estas paraulas: *Et nos iudices postquam audivimus tanta rei novitatis bene novimus, altercavimus inter nos et perquisivimus in lege gotorum et invenimus in Lib. 7° Tl^o 5° Era 6^a et paulo inferius citat altera legum gottorum Lib. 2° Tl^o 4 etc.*, per a determinar y judicar que esglesias, hacienda y possessions eran de aquest monastir per haver perdut lo abat Guimara las escripturas per sa negligencia. Ab tot senyalar per fundador dest monastir a Sentimiro referint lo privilegi que havia donat Ludovico, pare de Lothario, anno sexto sui imperii, que seria lo any de 823 per esta forma». Segueix amb l'encapçalament del precepte de l'any 819 (Doc. 12), fins al mot «*dubitamus*», després del qual afegeix: «*Et resonabat in ipsa scriptura preceptum regale quod Guimera perdidit pro sua negligentia: Notuit clementie nostre*». Prossegueix amb el text del precepte del 819 i després afegeix: «Cassi las mateixas paraulas posa en altre privilegi lo emperador Lothari fill de Ludovico». Per últim copia un fragment del precepte de l'any 834 (Doc. 19).

464

22 GENER 972

BERNAT, BISBE [DE COSERANS], CONSAGRA, A PETICIÓ DE L'ABAT GARÍ [DE CUIXÀ], L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA [DE TRAMESAIGÜES] AMB PERMÍS DEL BISBE UGÓ DE TOLOSA. AMB AQUEST MOTIU ÉS CONFIRMADA AL MONESTIR DE CUIXÀ LA DONACIÓ QUE EL PRIMICER I ARDIACA LLOP LI HAVIA FET D'AQUESTA ESGLÉSIA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en un cartoral del monestir de Boulbonne, perdut. — [B]. Còpia en pergami al monestir de Boulbonne, perduda. — C. Còpia del segle xvii: París, BN, Col. Doat, vol. 82, f. 344v, ex B.

a.* *Gallia christiana*, vol. XIII, *instrumenta*, col. 229, ex A. — b.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 97, pàgs. 202-203, ex. C.

La donació de l'església de Tramesaigües al monestir de Cuixà havia estat feta el 15 de juliol de 969 (Doc. 456).

Anno DCCCCLXXII¹, indictione I², Trabeationis Domini nostri Iesu Christi, XI³ kalendas februarii, feria IV⁴, quomodo⁵ iussit Garinus abbas Bernardo praesuli dedicare ecclesiam quae est fundata in honore Sanctae Mariae virginis, cum iussione Hugonis, pontificis sedis Tolosae⁶, propter remedium animae Luponi archidiaconi sive primiscerii Sancti Stephani, qui hanc ecclesiam vel caeteros alodes vel ecclesias tradidit Deo vel sancto Michaeli archangelo⁷ sive sancto Germani confessoris monasterio de Coxano.

Confirmamus illi⁸ titulum traditionis vel donationis, ut nulli unquam hominum liceat hunc locum usurpare neque minuere, neque calumniam facere, neque ad hunc locum⁹ dominium quod¹⁰ iure pertinere videtur. Et quicumque¹¹ hanc confirmationem vel excommunicationem¹² irrumpere voluerit, sint separati a liminibus sanctae Ecclesiae Dei vel a consortio bonorum hominum¹³; et accipiant damnationem cum impiis et sceleratis in infernum, nisi cum satisfactione emendaverint. Et quicumque hunc locum adcreverint vel honoraverint de beneficiis suis, accipiant haereditatem regni coelestis¹⁴ et Dei et audiant illam vocem quam Dominus dicturus erit in die iudicii: «Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi»¹⁵.

Facta carta¹⁶ donationis huius XI¹⁷ kalendas februarii, anno XVIII¹⁸ regnante Leutario rege, filio Ludovici.

1. noningentesimo septuagesimo nono b. — 2. quarta b. — 3. undecimo b. — 4. sexta b. — 5. quod b. — 6. Tholosanae b. — 7. *Omet* b. — 8. hoc b. — 9. usurpare neque minuere, ... ad hunc locum *omet* b. — 10. vel b. — 11. qui b. — 12. excommunicationem b. — 13. omnium b. — 14. Christi b. — 15. Mat. 25, 34. — 16. dote b. — 17. undecimo b. — 18. decimo octavo b.

465

4 MARÇ 972

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 47 N. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); 4 nonas martii, anno 18 regnante Leutario rege».

466

2 MAIG 972

RAMIR I ELS ALTRES MARMESSORS D'ENRIC DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA EN EL TERME D'ILLA, EN EL LLOC ANOMENAT «MONTE NERO».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 87v, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 53, peça 234, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite par *Ranimirus* et les autres exécuteurs testamentaires du nommé Henri, au dit monastère, d'une vigne au même terroir d'Ille, lieu dit *Monte Nero*, du 6 des nones de mai, année XVIII du règne de Lothaire fils de Louis».

467

8 MAIG 972

DOLCET, MARMESSOR DE SUNYER, DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA QUE EL DIFUNT TENIA A SAORRA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 125v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 172, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 74, peça 415, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Dolohidus, exécuteur testamentaire du nommé Sunier, d'une vigne *ibidem* (Sahorra), du VIII des ides de mai, année XVIII du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Dolohidus [...] [Saorra] [...].

Facta ista scriptura helemosinaria VIII° idus madii, anno XVIII regnante Leutario rege, filio Leudevici.
[...].

468

26 JULIOL 972

GIBERT DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'ELNA, MARE DE TOTES LES ESGLÉSIES DEL ROSSELLÓ, DEL VALLESPÍ I DEL CONFLENT, I AL BISBE SUNYER DE L'ESMENTADA SEU, L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERME DE LA VILLA TANYÀ [TERME DE LA ROCA D'ALBERA], AL PEU DEL MONT ALBERA, ADQUIRIT AL BISBE GUADALL PER PERMUTA. FA LA DONACIÓ AMB EL PACTE DE TENIR L'USDEFUIT VITALICI D'AQUEST ALOU I EL DE LA VILLA «SENATORIS».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 169, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, ff. 45-46, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 83, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 139 (amb data de 26 agost). — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 83, pàg. 329 (amb data de 25 juliol).

In nomine Domini. Ego Guidbertus donator sum domum Sancte Eulalie sedis Elenensis, mater ecclesiarum Russulionensium seu Valle Aspirensium necnon et valle Confluentium, seu ad domno Soniario, gratia Dei sedis Elenensis episcopo, vel successores Sancte Eulalie martiris. Sic dono vobis ipsum meum alodem quem ego habeo in comitatu Russulionense, infra fines et terminum de villa Tagnano, qui est ad radicem montis Albarica, vel intus in ipsa villa cum ipsa claustra qui ibidem esset, cum ipsos verdegarios, vel cum ipso vivario, id est casas, casalibus, curtes, curtalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus earum, molendinis cum illorum cursu et decursu, et cum ipsa oliveta vel ceteris arboribus pomiferis vel inpomiferis, ficulneis, glandiferis, oglatis, tam rusticum quam et urbanum, omnia et in omnibus quantum quod ego ibidem habeo pro scriptura comutatio quod michi fecit Guadalldus episcopus, qui fuit condam, cum exiis et regressiis earum, et cum illorum affrontationes vel cum omni fundamenta vel superposita eorum, vel com omni limita earum.

Ista omnia, sicut superius est scriptum, sic dono a predicta ecclesia, seu a domno Soniario, gratia Dei presul, vel ad successores eorum, ab integre, sicut superius est reiteratum; quando videlicet ratione servata, ut dum ego vivus fuero, teneam et possideam et exfructare faciam cunctis diebus vite mee. Et vos scriptura ususfructuarium michi faciatis de ipsum alodem que dicunt villa Senatoris;

post obitum vero meum pervenire faciat ista scriptura cum ipsos alodes a domum Sancte Eulalie martira vel ad ipsos successores, qui ad eo tempore ibidem misericordiam Deo deprecantes erunt.

Quod si ego donator aut ullusque homo qui contra ista scriptura donationis venerit ad pro inrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia superius scripta melioratum fuerit in duplo vobis componere faciat. Et inantea ista scriptura donationis firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta scriptura donationis VII kalendas augusti, anno XVIII regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Sig+num Guidbertus, qui ista donacione scribere fecit et testes firmare rogavit. Francho presbiter. Signefredus levita. Sig+num Teudivares.

Stephanus presbiter, qui ista scriptura donationis scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

469

30 JULIOL 972

AVA, COMTESSA [DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES], I EL SEU FILL SUNYER, BISBE D'ELNA, DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA, MARE DE TOTES LES ESGLÉSIES DEL ROSSELLÓ, DEL VALLESPÍR I DEL CONFLENT, L'ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A TRULLARS, AMB LES VILLES, ELS VILARS I L'ESGLÉSIA DE SANT ACISCLE.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 20 (llibre 1, carta 26), perdut. — B.* Còpia de mitjan segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 108, ff. 91-92, ex A. — C.* Còpia de mitjan segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 108, ff. 147-148, ex A. — D. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, ff. 47-49, ex A. — E.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 82, ex A. — F. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. de Languedoc (Bénédictins), vol. 74, ff. 271-272, ex a.

a. BALUZE, *Capitularia*, París, 1677, vol. II, ap. CXLIV, cols. 1543-1544, i Venècia, 1773, vol. II, ap. CXLIV, cols. 1019-1020, ex A (per mitjà de B o C). — b. MANSI, *Sacrorum conciliorum*, vol. XVIII, ap. CXLIV, cols. 1019-1020, ex a.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, cols. 1037-1038. — MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 139. — LACVIER, *Le cartulaire*, núm. 82, pàg. 329.

Scripturarum series declarat ut quicunque enim vult evadere eternum suplicium de rebus istis transitoriis debet sibi preparare viam salutis eternę. Ob hoc igitur, ego in Dei nomine Ava comitissa¹ et filius meus nomine Soniarius, gratia Dei sedis Elenensis presul, donatores sumus ad domum Sanctę Eulalię martiris, matris ecclesiarum Russilionensium² et³ Valle Aspirensium necnon et valle Confluentium. Sic donamus nos iam predicti, ego Ava comitissa et domnus Soniarius, gratia Dei sedis Elenensis⁴ episcopus, sic donamus ipsum nostrum alodem quem nos habemus in comitatu Russilionensi⁵, quem nuncupant nomine Troliars, ad iam predictam ecclesiam Sanctę Eulalię martiris. Et advenit mihi⁶, ad me iamdictam Avam comitissam, ipse alodius superius prescriptus tam per parentum vocem quam per excomparationem aut per excomutationem sive per donationem aut per impignoracionem vel per qualemcunque acquisitionem, et mihi Soniario episcopo advenit per donationem de genitrice mea iam superius prescripta, nomine Ava comitissa.

Et habet ipse alodius nomen⁷ Troliars, cum ipsas villas vel cum ipsos villares vel cum ipsa ecclesia quam nuncupant Sanctum Aciscum martirem, affrontationes et terminos: de oriente in ipso Rivo Arido ubi⁸ fundata esse dinoscitur ipsa ecclesiola cui dicunt⁹ nomen¹⁰ Sanctae Eulaliae, et collaterat vel subiungit usque ad ipsas termines de Asiniles vel de Candello quod est de cenobio Sancti Andreae apostoli; de meridie affrontat vel collaterat usque in ipsum locum ubi vocabulum est Fontem Genesii; de occiduo affrontat vel subiungit atque collaterat in ipsas affrontationes vel termines de Terrados et percurrit usque ad ipsum locum ubi vocabulum est ad ipsa Vassa; de circio affrontat in ipsa Guardia que est in ipso terminio de Pontiliano et collaterat ad ipsam Ribam¹¹ fractam vel subiungit in ipso Rivo Arido qui exinde pergit.

Quantum infra istas quatuor affrontationes vel collaterationes¹² atque subiunctiones per girum atque per circuitum earum pertinet¹³ vel pertinere debet¹⁴, sic donamus nos iam suprascripti, ego Ava comitissa et filius meus gratia Dei sedis Elenensis¹⁵ nomine Soniarius presul, ad domum Sanctę Eulalię martiris ipsum alodem superius scriptum cum ipsa villa vel cum ipsa ecclesia, id est casas, casalibus, curtis, curtalibus, hortis, hortilibus, terris et vineis, vinealibus, petris, puteis, fontibus, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarumve, ductibus vel reductibus earum, oglatis tam rusticum quam urbanum; seu et ipsa ecclesia Sancti Aciscum cum ipsas primitias et ipsas decimas vel panes propositionis vel cum ipsas redibitiones quas ipsa ecclesia habet vel habere debet omnia et in omnibus sicut superius resonat. Sic donamus ad predictam ecclesiam Sanctę Eulalię martiris, cum omni integritate, cum exitibus et regressibus earum, et cum omnibus fundis vel superposita earum vel cum omni limite earum, totum et ab integre.

Quod si nos donatores aut ulla secularis potestas tam laicorum quam clericorum aut sexus feminarum qui de ea demere de hac ecclesia aliquid abstrahere voluerit, in primis iram Dei omnipotentis incurrat et a liminibus sanctę Dei Ecclesię et a collegio omnium christianorum habeantur extranei et cum Datan et Abiron simul habeant participationem. Et hoc quod querit non appetat sed in duplo vel in triplo componere faciat ad domum Sanctę Eulalię martiris vel ad ipsos assistentes qui a dicto tempore misericordiam Dei deprecantes erunt. Et inantea ista scriptura donationis firmam et stabile habeat velle atque robur. Ea vero ratione videlicet servata, ut dum ego Ava comitissa viva fuero, teneam et possideam et exfructare faciam cunctis diebus vite meae; post obitum vero meum pervenire faciat ipsos alodes sicut superius est reiteratum ad domum Sanctę Eulalię martiris pro timore Dei et pro redemptione anime meę vel pro redemptione anime domni Soniarii, gratia Dei sedis Elenensis¹⁶ theologi, ut post huius vite labentis cursum reddere ei faciat Deus omnipotens premium eternum cum corona glorie in resurrectione iustorum ubi semper fulgent sancti ante conspectum Dei.

Facta ista scriptura donationis sub die III° ¹⁷ kalendas augusti, anno X^oVIII^o ¹⁸ regnante Leutario rege, filio Ludovici regis.

Sig+num Ave comitisse, que istam donationem feci et testes firmare rogavi. Suniarius episcopus +. Volveraldus archilevita SSS. + Volveraldus levita SSS. + Seniuldus levita. + Amalricus levita. + Gotteredus¹⁹ presbiter. + Wisadus levita. + Pontius archilevita. + Auriolus levita.

Stephanus presbiter, qui istam scripturam donationis scripsit sub die et anno quo supra.

1. commitisa B. — 2. Rossilionensium B. — 3. seu B. — 4. Helenensis E. — 5. Rossilionensi B. — 6. enim C. — 7. nomine B. — 8. hubi B. — 9. dicitur C. — 10. nomine B. — 11. rivam CE. — 12. collataciones C. — 13. pertinent B. — 14. debent B. — 15. Helenensis E. — 16. Helenensis E. — 17. tercio E. — 18. decimo octavo E. — 19. Cibtereus C, Gotfredus E.

470

26 DESEMBRE 971 o 972

HOM VEN AL COMTE OLIBA [I DE Cerdanya-Conflent] UNES TERRES SITUADES EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT.

[O]. Original perdut, probablement el pergamí que es conservava a Ripoll, AM, a principis del segle XIX. — A.* Regest de principis del segle XIX, fet per R. d'Olzinelles: Vic, AE, Mensa, llig. 2059, plec VIII, f. 10.

El regest d'Olzinelles diu així: «Venta al Conde Oliba de tierras en el suburbio de Elna, valle del Conflent; 7 [calendas] Enero año 18 o 19 de Lotario».

471

15 MARÇ 973

RADULF I LA SEVA ESPOSA GUILLA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL] DE CUIXÀ UNA VINYA QUE TENEN A CUIXÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 72v, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 39, peça 170, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite par Radulfe et son épouse Gile au dit monastère de Cuxa d'une vigne à Cuxa; des ides de mars année XIX du règne de Lothaire fils de Louis».

472

15 MAIG 973

ROMELLA I EL SEU FILL ADALBERT, LEVITA, DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA L'ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A VILAMULACA, PERÒ SE'N RESERVEN L'USDEFUIT MENTRE VISQUIN.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 92v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, ff. 77-78, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 84, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 84, pàg. 329.

Scripturarum series declarat ut quicumque enim vult evadere¹ eternum suplicium de rebus istis transitoriis debet sibi preparare viam vite eterne. Ad hoc ego, in Dei nomine, Romelles femina et filius meus nomine Adalbertus, levita, donatores sumus domum Sancte Eulalie sedis Helenensis, matrem omnium ecclesiarum Russilionensium seu Valle Aspirensium necnon valle Confluentium.

Donamus nos iam predicti ad iam predicta ecclesia Sancta Eulalia alodem nostrum que nos habemus in comitatu Rossilionense, in villa Mulaca vel infra eius fines et termines, id est in casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus earum, cultum vel incultum, tam rusticum quam urbanum, oglatis, omnia et in om-

nibus, sicut superius dicit, sic donamus a predicta ecclesia nos iam superius scripti ab omnem integritatem, cum exiis et regressiis earum et cum illorum affrontationes et cum omni limita earum vel cum omni fundamenta vel superposita earum. Et advenit nobis hec omnia superius scripta per scripturam emptio- nis quod nobis scribere fecit Eudalecus presbiter et manu sua subscripsit et testes ad roborandum tradit.

Quod si nos donatores aut ullus homo vel sexus feminarum qui contra ista scriptura donationis ve- nerit pro inrumpendum, hoc quod querit non appetat sed in primis iram Dei omnipotentis incurrat et a liminibus sancta Dei Ecclesia extranei sint, et cum Datan et Abiron et cum Iuda traditore abitatio- nem abeat. Et inantea ista scriptura donationis veram habeat vellem adque robur. In eius vero videli- cet ratione, dum ego Romelles femina et filius superius prenominatus, nomine Adalbertus levita, nos vivi fuerimus, teneamus et possideamus et exfructare faciamus cunctis diebus vitae nostrae; post obi- tum vero nostrum perveniant ista omnia superius reiterata in cultum Dei et obsequium domum Sancte Eulalie pro timore Dei et pro redemptione anime Eudaleco presbitero et pro redemptione animas nostras, de nos iam superius scriptos, ut nos veniam mereamur accipere a tribunal Christi, amen.

Facta ista scriptura donationis subtus die idus madi, anno XVIII regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Sig+num Romeldes femina, Adalbertus levita, nos qui ista scriptura donationem fecimus et tes- tes firmare rogavimus. Sig+num Aster. Sig+num Folcradus. Sig+num Salomon. Auriolus levita. + Giscafredus levita.

+ Stephanus presbiter, qui ista scriptura donationis scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

1. evadere, *repeteix* C.

473

11 JUNY 973

GUILLEM FA UNA DONACIÓ AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 43v, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 138, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, núm. 98, pàg. 203, ex B.

In nomine Domini. Ego Guillelmus [...] ad domum Sancti Mikaelis cenobii Cuxano [...].
Facta karta ista donatione III idus iunii, anno XVIII regnante Leutario rege, filio Ludevici rege.
[...].

474

11 JUNY 973

GUINEDELLA DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNS ALOUS AL VALLESPÍR, A LA VILLA ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, núm. 40, perdut. — B.* Re- gest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 14, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Guinedeldis foemina de alodiis in Valle¹ Asperi, in villa Insula, 3 idus iunii, anno 19 regnante Leutario rege».

1. Villa, *per error*.

475

20 OCTUBRE 973

LA DEVOTA ELLÓ DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA [D'ELNA], MARE DE LES ESGLÉSIES DEL ROSSELLÓ, DEL CONFLENT I DEL VALLESPÍR, I AL BISBE SUNYER DIFERENTS BÉNS IMMOBLES QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERME DE LA VILLA BRULLÀ, EN ELS LLOCS ANOMENATS «PUIO AURILO» I DARNAC; EN EL VIC D'ELNA, TANT EN EL MERCADAL COM A L'ALTRA BANDA DEL RIU TEC; EN EL LLOC ANOMENAT LA SALANCA; I AL VALLESPÍR, EN EL TERME DE LA VILLA OMS, A LA COSTA. TAMBÉ ELS DÓNA ALTRES BÉNS QUE TÉ EN EL COMTAT D'EMPÚRIES. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE LES ÀNIMES DELS SEUS PARES I DEL PREVERE DURAN, FILL D'ELLA, AIXÍ COM DE LA PRÒPIA ÀNIMA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 257, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, ff. 92-93, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 85, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 139. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 85, pàg. 329.

In nomine Domini. Ego Ailo, femina devota, dono atque concedo domum Sancte Eulalie, martiris Christi, matrem ecclesiarum Rusulionensium seu valle Confluentium et Valle Aspirensium, et Suniario episcopo successorum eius ibidem misericordiam Dei deprecantes. Certum quidem et manifestum est enim quia sic placuit in animis meis et placet ut ad domum Sancte Eulalie scriptura donationis fecissem, sicuti et facio, pro anima genitori mei et genitrice mea et pro anima Durandi presbiteri, qui fuit, et pro me famula Dei iam supranominata, ut in diem iudicii veniam habere mereamur.

Dono atque concedo iam superius nominata ad domum Sancte Eulalie, martiris Christi, in comitatu Russulionense, infra fines et termines de villa Bruliano, in loco ubi vocant Puio Auriolo, maleolo uno; et in iamdicta villa Bruliano vel infra eius fines et termines dono illi omnem hereditatem meam quod ego ibidem habeo vel mereor habere. Qui michi advenit tam per parentorum quam ex comparatione sive comutatione vel pro qualicumque adquisicione, id est casas et casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus earum, cultum vel incultum, tam rusticum quam et urbanum, oglatis, molindino I cum alias mundares et cum illorum cursu et decursu vel cum illorum caputaquis, omnia et in omnibus, sicut superius scriptum est. Sic dono atque concedo a domum Sancte Eulalie, ab omnem integritatem, cum exiis et regressiis earum, et cum illorum affrontationes, et cum omni fundamenta vel superposita earum et cum omnibus arboribus earum, vel quantum hodie retineo in mea potestate.

Et in alio loco, in locum ubi vocant Darnago, similiter. Et in alio loco, in vico Helnae, ad ipso mercadale, dono manso uno cum ipsa curte, quem filius meus Durandus, presbiter, emit de Poncione qui fuit, cum exio et regressio suo et cum suas affrontationes. Et in alio loco, infra terminio de vico Helna, ultra flumen Techo, dono casas cum curtes et ortos cum ipsos arboribus et cum ipsas ter-

ras quod ego ibidem habeo, qui mihi advenit per parentorum meorum, cum illorum affrontationes, cum exiis et regressiis earum. Et in alio loco, ubi vocant Salanca, dono faixas III de terras cum illorum affrontationes. Et in Valle Asperi, infra fines et termines de villa Hulmos, in locum ubi vocant ad ipsa Costa, dono maso uno cum ipsas terras et vineas et cum ipsos verdegarios quod ego emi cum viro meo Guisandi, qui fuit, de condam Guadaldi episcopi, qui fuit condam, vel successores eius, ad eius fines et termines cum exiis et regressiis earum et cum illorum affrontationes. Et in alio loco, in comitatu Impuritanense, in villa Palatiolo et in villa Furtiano et in villa Pauo et in locum que dicitur Budiga, in iamdictas villas vel infra earum fines et termines.

Sic dono predicta ecclesia Sancta Eulalia quantum quod filius meus nomine Sessemundus, qui vocant Domnucio, in iamdictas villas hereditare debet, et ille exinde reverti vel Durando presbitero, fratri suo, per ipsum furtum vel sacrilegium quod ille fecit in domum Sancte Eulalie, sicut in ipso iudicio resonat, quod ipse Durandus habeat roboratum et firmatum. Omnia et in omnibus, sicut superius scriptum est, sic dono adque trado per istam scriptura a predicta ecclesia Sancta Eulalia sine ulla reservatione. Quod si ego donatrix aut ulla secularis potestas tam laicorum quam clericorum vel sexus feminearum qui contra ista scriptura donationis venerit pro inrumpendum, aut hoc quod querit, non apetat sed in duplo vel triplo componat domum Sancte Eulalie. Et inantea ista donatio firma sit firmiorque permaneat.

Facta ista scriptura sub die X^oIII^o kalendas novembris, anno XX regnante Leutario rege, filii Ludovici regis.

Sig+num Ailo, femina devota, qui ista scriptura donationis scribere fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Trasoarius presbiter. Sig+num Bonefacius. Sig+num Adalardus presbiter.

Stephanus presbiter, qui ista scriptura donationis scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

476

4 NOVEMBRE 973

SEGUER I LA SEVA MULLER RECEBERGA DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA I AL BISBE SUNYER [DE LA SEU D'ELNA] L'ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS EL TERME DEL VIC D'ELNA, AMB LA CONDICIÓN QUE EN TINDRAN L'USDEFUIT EN VIDA DE SEGUER. FAN LA DONACIÓ PER A REMEI DE LLURS ÀNIMES I DE L'ÀNIMA D'ELLESÈN.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 124, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, f. 94, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 86, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 86, pàg. 329.

In nomine Domini. Ego Segarius et uxor mea¹ Receverga, femina, donatores sumus vobis, domum Sancte Eulalie vel a Soniario episcopo sive ad successores eius, ipsum nostrum alodem quod nos habemus in comitatu Rossolionense, infra fines et termines de vico Helna, id est in casas, in casalibus, in curtis, in curtalibus, terras et vineas, pratis, pascuis, aquis aquarum, cultum vel incultum, tam rusticum quam et urbanum, omnia et in omnibus, quantum nos habemus vel ereditare debemus in vico Elna vel in eius fines et termines, cum exiis et regressiis earum, et cum illorum affrontationes. Qui nobis advenit per comparatioen tam de ex parentorum vel ex qualicumque voce, propter remedium ani-

mas nostras et propter remedium animae Segarii et de Eldesinda femina et de Receverga. In ea videlicet ratione, ut dum ego Segarius vivo, teneam et possideam et exfructuare faciam, et post obitum vero meum remaneat ad domum Sancta Eulalia iste alodes suprascriptus vel a successores eius que ad illum diem presentes erunt ante altare Sanctae Eulaliae ibidem Domino misericordiam deprecantes.

Que vero hec omnia superius scripta de nostro iuramus in vestro tradimus dominio et potestate, ut quicquid exinde facere volueritis libere in Dei nomine abeatis potestate, sicut superius premissum est. Quod si nos donatores ad ullus homo qui contra ista scriptura donationis venerit ad inrumpendum, aut nos venerimus, non hoc valeat vindicare quod repetit, sed in duplo vobis componere faciat. Et inantea ista scriptura donationis firma firmiorque permaneat.

Facta scriptura donationis pridie nonas novembris, anno XX regnante Leutario rege, filio Lodoici regis.

Sig+num Segarius, Sig+num Receverga, qui ista scriptura donatione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Godemares. Sig+num Adalbertus. Sig+num Eldefredus. Arnallus levita.

Sig+num Golteredus presbiter, qui ista scriptura donatione scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

1. tua C.

477

4 GENER 974

EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES] I EL SEU FILL, EL BISBE SUNYER [D'ELNA], DONEN AL MONESTIR DE SANT PERE DE RODES EXTENSOS DOMINIS EN EL COMTAT DE PERALADA: TOTES LES TERRES LITORALS COMPRESSES ENTRE EL LLOC DE «LENTISCLUM» I LA PUNTA DELS TRES FRARES, AMB ELS PORTS I LES PESQUERES; ELS CASTELLS DE VERDERA I MIRALLES, AMB ELS BOSCOS I POSSESSIONS; TERRES A LA VALL DE LLANÇÀ, AMB ELS PORTS I LES PESQUERES; L'ESGLÉSIA DE SANT BALDIRI DE TAVELLERA [TERME DEL PORT DE LA SELVA] I ALTRES BÉNS. AQUESTES PROPIETATS PERTANYEN ALS DONADORS EN PART PER DONACIÓ REIAL I EN PART PER HERÈNCIA DE LLURS AVANTPASSATS.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 420, pàgs. 368-371.

478

23 MARÇ 974

LANDOER DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] LES TERRES QUE TÉ A VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 103, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 159, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 62, peça 313, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Landoarius de ses terres et vignes *ibidem* (à Vallventosa) *ab omni integritate*, du X des kalendes d'avril, année XX du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Londoarius [...].

Facta ista scriptura donationis X kalendas aprilis, anno XX regnante Leutario rege, filio Ludoyci. [...].

479

8 ABRIL 974

MARTÍ I LA SEVA MULLER BASÍLIA VENEN A SALLA, ARDIACA [DE LA CATEDRAL D'URGELL], I A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], UNA VINYA QUE TENEN PER COMPRA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC DIT «AD IPSO PRADO», PEL PREU DE VINT SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 92. Al dors: «De Astaver» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 165, pàg. 115, ex O.

In nomine Domini. Ego Martinus et uxor mea Baslia vinditores sumus vobis Sanla archidiachonus et Bernardo vicecomite, emtores. Per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus vobis vinea nostra qui nobis advenit de comparacione. Est ipsa vinea in suburbio Elenense, in val de Confluyente, infra fines de villa Astovere, in loco que vocant ad ipso Prado. Et afrontat ipsa vinea: de I latius in ipso Prado, et de alia in via qui vadit ad Fagedas, et de III in vinea Teudericho ad Rodas, et de IIII in ipso stirpe.

Quantum in istas afrontaciones includunt de ipsa vinea, sic vindimus vobis ipsa vinea cum ipsos arbores ab omnem integritatem propter precium solidos XX, et nichilque de ipso precio aput vos emtores non remansit, est manifestum.

Quem vero de nostro iuro in vestro tradimus vobis dominio abeat potestatem. Quod si nos vinditores venerimus aut ullus omo qui contra ista scriptura vindicionis venerit ad isrumpendum induplamus vobis perpetim abitura. Hec-ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta vindicio VI idus aprilii, anno XX regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Martinus, Sig+num Baslia, qui ista vindicione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Miro. Sig+num Sechofredus presbiter. Sig+num Chilabertus.

Witardus presbiter, qui ista vindicione scripsit et SSS. die [et]¹ anno quod supra.

¹ 1. *Manca*.

480

9 ABRIL 974

ESTEVE I LA SEVA ESPOSA ERMELLA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] L'ALOU QUE TENEN EN EL ROSSELLÓ, EN EL TERME D'ILLA, A LLOTES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 94v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, peça 272, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Etienne et son épouse *Ermille* de leur propre alleu au terroir d'Ille en Roussillon, ou *in Lotas*, du V des ides d'avril, année XX du même règne (de Lothaire)».

In nomine [Domini]. Ego Stephanus [...].

Facta ista scriptura donationis V idus aprilis, anno XX° regnante Leutario rege, filio Ludevici. [...].

481

ABRIL [974]

EL PAPA BENET [VI], EN BUTLLA ATORGADA A L'ABAT HILDESIND DE SANT PERE DE RODES, CONFIRMA AL SEU MONESTIR ELS PRIVILEGIS I LES DONACIONS QUE LI CONCEDEIXEN LA IMMUNITAT I LA LLIURE ELECCIÓ D'ABAT I LI RECONeix LA POSSESSIÓ DELS SEUS BÉNS, UNA PART DELS QUALS CONSTA EN LA CARTA QUE FEREN EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES] I EL BISBE SUNYER [D'ELNA] I EN EL PRECEPT DEL REI LLUÍS [IV]. TAMBÉ LI CONCEDEIX QUE ESTIGUI SOTA EL PATROCINI I LA PROTECCIÓ DE LA SANTA SEU. ENTRE ELS BÉNS ESMENTATS CONSTEN LA VILLA VILELLA EN EL CONFLENT; L'ESGLÉSIA DE SANT ANDREU DE PESILLÀ EN EL COMTAT DE FENOLLET; LES ESGLÉSIES DE SANT SALVADOR DE VILARMILÀ, SANTA COLOMA DE CONJUNTA [TUÏR], SANT MARTÍ DE POLLESTRES, SANT PERE DE TORRELLES I LA VILLA LLUPIÀ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ; I ELS ALOUS DE CAMPELLS I VALLICROSA I L'ESGLÉSIA DE SANT MIQUEL DE RIUNOGUERS EN EL COMTAT DE VALLESPÍ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 421, pàgs. 372-374.

482

6 MAIG 974

RANLÓ [VESCOMTESSA], GISCLAMON SACERDOT, GUADAMIR I ESCLUA, EN QUALITAT DE MARMESSORS DEL DIFUNT ISARN [VESCOMTE DE CONFLENT], DONEN ALS SEUS FILLS SALLA, ARDIACA [DE LA CATEDRAL D'URGELL], I BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], DOS ALOUS, L'UN ANOMENAT PI, SITUAT AL COMTAT DE Cerdanya, I L'ALTRE DIT AIGUATÈBIA, SITUAT A LA VALL DEL CONFLENT.

[O]. Original perdut. — A.* Còpia del segle XIII: La Seu d'Urgell, AC, *Dotaliorum Ecclesie Urgellensis liber primus*, f. 224, doc. DCCXLVII, ex O. Rúbrica: «Scriptura Isarni vicecomitis qualiter dimisit suum alodium inter Bernardum et Sallanem».

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 166, pàgs. 115-116, ex A.

In nomine Domini conditoris salvatorique ac gubernatoris nostri Dei. Nos pariter, id est, Ranllo femina et Guisclamundus sacerdos et Guadamirus et Sclua, qui sumus manumissores de homine condam Isarno nomine, qui nobis precepit dum adhuc vivere ut kartam faceremus donacionis vel inmelioracionis ad filios suos Sallane, archidiaconatus honore, et Bernardo, vicecomite, de duobus alodiis suis, Pinum videlicet et Aquam Tepidam.

Nos denique prefacti manumissores, eius iussioni obtemperantes, vobis Sallano archidiacono et Bernardo vicecomite facimus karta donacionis vel inmelioracionis de predictis duobus alodis patris vestri. Quorum unus est situs in comitatu Cerdaniense et vocatur Pinus; et in eadem villa vel in eis aiacenciis donamus vobis per iussionem patris vestri casas, casalibus, ortos, ortalibus, terras cultas vel incultas, vineas cum illorum arboribus, molendinis cum aquis et cum illorum caputaquis et illorum discurrebus, pratis, aquis aquarum, ductibus vel reductibus. Et hec omnia abet affrontaciones: a parte orientis in serra Sancti Augustini, a parte vero meridiana affrontat in monte Katino, a parte vero occidentali affrontat in rivo Orosina, et a parte aquilonali affrontat in albeo Seguere.

Alius vero alodius, qui est in valle Confluenti vocaturque Aquatepida, ipsam villam cum casis, casalibus, ortis, ortalibus, arboribus, terris cultis et eremis, molendinis cum aquis et cum illorum caputaquis, pratis, pascuis, silvis, garricis cum omnibus illorum aiacenciis ad eandem villam pertinentibus et cum omnibus exiis et regressiis earum vel quicquid ibidem habuit predictus vester pater de parentorum seu de comparacione, necnon et per scribaturam donacionis quod ei fecit senior suus, Seniofredus comes. Et affron[tat] ipsa villa de Aquatepida cum suis aiacenciis: de I parte in flumine Oleta, de alia in serra de Talacio, de tercio in ipsa archa de Portello, de III^a in chubile de Micha, de V^a in colle de Cruce, de VI^a quoque pervenit usque in flumen Oleta.

Quantum infra istas predictas affrontaciones includitur in ipsis locis superius nuncupatis, sic facimus vobis kartam donacionis vel inmelioracionis per preceptum predicti patris vestri, quantum ille ibidem abuit vel abere debuit ab omnem integritate, ita ut ab hac die et ora quieti teneatis et possideatis absque ulla inquietudine vel contradictione habetisque potestatem quodcumque volueritis ex eis facere vel cuicumque volueris illos dare. Quod si nos manumissores aut aliquis de heredibus prefati patri vestri aut quislibet suffecta persona contra hanc kartam donacionis vel inmelioracionis ad contradicendum vel ad inrumpendum venire studerit, nullo modo hoc valeat vindicare sed ex verbis suis evachuatus XXX^a auri libras vobis in mallo choatus exsolvat. Et hec karta donacionis atque inmelioracionis omni tempore rata persistat.

Facta karta donacionis atque inmelioracionis IIe nonas madii, anno XX° regnante Leutario rege, Leudovici regis filio.

Sig+num Ranlo femina, Guisclamundus presbiter SSS., Sig+num Guadamirus, Sig+num Sclua, qui per iussionem predicti Isarni hanc kartam donacionis atque inmelioracionis fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Bonefilius. Sig+num Langoardus. Sig+num Sancio. Ballro iudex SSS.

Guifredus presbiter, qui ista karta donacionis vel inmelioracionis scripsit et SSS. die et anno quo supra.

483

7 MAIG 974

ASPIR PREVERE VEN A RANLÓ, VESCOMTESSA [DE CONFLENT], UNA VINYA QUE TÉ PER COMPRA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC DIT «FIGULOS», PER L'EQUIVALENT DE TRES SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 93. Al dors: «De Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 167, pàgs. 116-117, i làmina 11, ex O.

In nomine Domini. Ego Aspiris, presbiter, vinditor sum tibi Ranlone, vicechomitissa, emtrice. Per han[c]¹ scriptura vinditionis mee vindo tibi vinea mea, qui michi advenit de comparatione. Et est ipsa vinea in suburbio Helenense, in valle Confluente, infra fines de villa Astuer, in lochum que vouchant Figulos. Et affrontat ipsa vinea: de una latus in vinea Bradilane, et de alia in cumba qui inde discurrit, et de tercia in ipsa via qui venit de monte ad Aspirano, et de IIII in vinea de filiis Dodoni, qui fuit condam, et pervenit usque in stirpe.

Quantum infra istas affrontationes includunt de ipsa vinea sic vindo tibi ab omnem integritatem, cum exiis vel regressis earum, propter precium solidos III in rem valente, et nichilque de ipso precio apud te emtrice non remansit; et est manifestum. Quem vero ipsa vinea quod superius insertum est de meo iuro in tuo trado tibi dominio, habeas potestatem facere quod volueris. Quod si ego vinditor aud uullus homo qui contra hanc-ista scriptura vindictio venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare quod appetat sed in duplo componere tibi faciam cum omnem suam immelioratione. Hec vinditio firmis permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta ista² scriptura vinditionis nonas madii, anno XX regnante Leutario rege, Ludovici filio.

Asperius presbiter, qui ista scriptura vindicione feci et SSS. et firmavi et rogavi testes³ firmare.* Sig+m Suniarius. Sig+m Amalrichus. Sig+m Wadamirus.

Wifredus presbiter, qui ista vinditione scripsi et SSS. die et anno quod supra.

1. Manca [c]. — 2. Repeteix ista per error. — 3. Repeteix tes per error.

484

19 MAIG 974

MIRÓ DÓNA AL CENOBI DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ UNA VINYA QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL SUBURBI D'ELNA, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ANOMENADA VALLVENTOSA, EN EL LLOC DE SANTA CECÍLIA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 98v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 158, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 59, peça 291, ex A.

El regest de Fossà diu: «Autre (donation) par Miron d'une vigne en Roussillon, à Vallventosa, du 10 des kalendes de juin, année XX de Lothaire». Divergeix de l'extret en el dia de la clàusula de datació.

In nomine Domini. Ego Miro donator sum Deo et Sancto Mikaele archangelo et Sancto Germano confessore Christi cenobio vocitante Coxiano [...]. Et est ipsa vinea in comitatu Rossilionense, in suburbio Elenense, infra fines de villa que vocant Valle Ventosa, in locum que dicitur a Sancta Cecilia, [...] et de IIII affrontat in ipso puio vel in ipso Cabanille [...].

Facta carta helemosinaria IIII° X^o [kalendas] iunii, anno XX regnante Leutario rege, filio Ludoyci.

[...].

ELS BISBES SUNYER D'ELNA, MIRÓ DE GIRONA, FRUJÀ D'OSONA, GUI SAD D'URGELL, ISOL DE TOLOSA, BERNAT DE COSERANS I FRANCO DE CARCASSONA, SOTA EL PRINCIPAT D'OLIBA I ERMENGARS [COMTES DE Cerdanya-Confient], DEDIQUEN ELS SET ALTARS DE LA NOVA ESGLÉSIA DE SANT MIQUEL DEL MONESTIR DE CUIXÀ, COMENÇADA A CONSTRUIR PEL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Confient] I COMPLETADA, DESPRÉS DE LA SEVA MORT, PELS SEUS GERMANS I SUCCESSORS OLIBA I MIRÓ I PER L'ABAT GARÍ; EXCOMUNIQUEN I MALEEIXEN TOTS ELS QUI ATEMPTIN CONTRA ELS BÉNS DE LA CASA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 11, perdut. — B.* Còpia de 1644-1660, feta per fra G. Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 104v-106, ex A.

- a. *Marca hispanica*, ap. CXIX, cols. 909-912, «ex chartulario monasterii Cuxanensis» (ex A, per mitjà de B). — b. MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom III, ap. XXVI, pàgs. 411-415, sense indicació de font (ex a). — c. ABADAL *Eixalada-Cuixà*, ap. 99, pàgs. 319-321, ex B. — d. ORDEIG, *Les dotalties*, vol. I, núm. 91, pàgs. 218-221 (amb data de 28 setembre), ex B.

Hom reconeix en aquest document l'estil ampulós —«torturat», diu R. d'Abadal (cf. c)— del comte i bisbe Miró, germà dels comtes de Cerdanya Sunifred i Oliba. Pel que fa a la data, tant el sermó del monjo Garsies del segle XI (cf. *Marca hispanica*, cols. 1072-1082) com la narració del monjo Vicenç Pisà del XV (cf. *Histoire générale de Languedoc*, V, Tolosa, 1875, cols. 60-64) porten, quan es refereixen al document present, en comptes de la frase «retro kalendarum mensis octobris» de la clàusula de datació, aquesta altra expressió: «quarto kalendas octobris» o «III° kalendas octobris». Aquest dia correspon al 28 de setembre, vigília de la festa de sant Miquel, dia assenyalat en el calendari litúrgic de Cuixà com el de la festa «in dedicatione ecclesiae» (cf. LEMARIÉ, *Le sanctoral de Saint-Michel de Cuxa*, pàg. 93). És la data adoptada per PONSICH, *Les problèmes*, pàgs. 24-25 i nota 10, i per ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàgs. 95-96 de l'extret, bé que en l'ap. 99 hi deixà «30 setembre».

No obstant això, MUNDÓ, *Recherches* (cf. *Obres completes*, I, pàg. 362), defensa que tant el text original de la dotalia com el del monjo Garsies devien dir «retro», equivalent a «pridie» (30 de setembre); ho argumenta també en el «Prefaci» del volum present. Mundó hi demostra, a més, que l'any ha d'ésser el 975: en ell coincidirien la indicció, el de l'encarnació i l'any 20 del rei Lotari, calculats segons nous elements d'interpretació cronològica.

Postquam Salvator erpigena omnium, ineffabiliter calcata morte resurgens, et exubias atri raptas de fauce profundi, evehit excelsum quicquid suscepit ab imis, et secum quod sumpsit ad dexteram genitoris considens, abensque nova pompa triumphi, bisenos primum selectos divino et consubstantiali irradiatos spiritu viros, quadrifido destinavit in climate, ut terrigenis fidem premonstrarent sidereo recto calle scandere ad regna. At ipsi tearchica cum gratia Domini sui solerter adimplentes munia, omnigena populorum efferat mansuefacta chorea, Christi faboraliter manciparunt iuga. Exin tridica atque unidica quibusque ut fas Dei formibus universaliter promulgata, cum iam iamque simbolica divina numinis farta passim repleta florerent orrea, nonnulli per universa climata longe lateque ecclesias construerunt, suisque rebus easdem ditaverunt, ut clericorum monachorumque cetibus ibidem degentibus Deoque militantibus suorum sustentarentur alimentis, et egenorum necessitates eorum pellerentur opibus vel aiumentis. Quorum vestigia imitantes omnes orthodoxi sino matris Ecclesie edocati, eorumque documentis imbuta, opitulatione superni iuvaminis fulti, firmiter sancteque prout potuere tenuerunt.

Proinde igitur princeps quondam Soniefredus, divino afflatu spiramine, inter ceteros specialiter elegit quendam cenobiolum in honore Domini et invocatione almi ac beatissimi archangeli Mikaelis in valle Confluentana, in locum quem Coxanum dudum voluit vocitare vetustas situm, et licet exili fabrica constructum, gazis tamen fecit illum non mediocrem, monachis quoque undecunque collectis abbatibus iusta morem regule ibidem constituit atque sublimavit, cuius morigeris monachi famulantur obsequiis. Illis quoque assentientibus¹, locavit ibi abbatem egregium, nomine Guarinum, qui ceu ut sidus lucidum affatim vibrare satagit cosmum. Prelibata igitur ecclesiola Sancti Mikaelis prius angusto fabricata fuerat machina giro, quod neque tunc poterat plebs veneranda capi. Set bone rei consultum et presentis abetur vite subsidium et eterne remunerationis expectare cernitur premium.

Ob id ergo eidem princeps cum conibentia sui proprii pontificis ceterorumque episcoporum, abbatum, clericorum, plebeiumque fidelium, colligens consilium, ut erga prefata ecclesiola in loco congruo in onore beati archangeli Mikaelis honorabile constru[er]et templum. Sed nec angusta prius substraxit fana eidem princeps vel abba, sed assidue in prisco peragens cerimonia templo, donec rite sequens consummaretur opus. Abbate quoque monachisque cum aminiculo eidem principi assidue incepto iam opus desudantibus, fatali casu ab hac vita eidem princeps subtractus, percepturus dignum operis sui fructum migravit ad Christum. Cuius omnipotens suis non reddat debita culpis, sed per interventum predicti archangeli eluat probra omnipotens Pater, et vite crimina tollat. Successerunt igitur huic sui duo clarissimi fratres, qui prompti amore pio, ceptum iam opus, prout potuere, adiuvare satagerunt. Abbas quoque monachique cum auxilio supradictorum principum in huiusce opere assidue laborantibus, cum opitulatione Dei omnipotentis perducunt ceptum opus ad diem completionis.

Solerti igitur cura hoc egerunt predicti principes vel abba, divino spirati flamine, et iusta septem dona Spiritus Sancti, septem in hoc templo erexerunt altaria septemque episcopos congregaverunt, qui prelibatum templum vel altaria annuente Deo venerabiliter dedicaverunt. Nam hec sunt nomina horum episcoporum: Suniarius, utpote sancte sedis Elenensis ecclesie venerandus, in cuius diocesi² prelibata ecclesia constructa esse videtur; Miro, sancte sedis Ierundensis ecclesie perhumilis episcopus, ad cuius dictione unacum fratri suo, domni Olibani comitis, ipse pertinet locus; Fruia, sancte sedis Ausonensis ecclesie egregius pontifex; Wisadus, sancte sedis Urgilensis ecclesie eximius antistitis; Isolus, sancte sedis Tolosanensis ecclesie reverentissimus presul; Bernardus, sancte sedis Chose-ranensis ecclesie egregius opilio; Franco, sancte sedis Carcasensis ecclesie eximius pastor. Hii septem episcopi, Dei altitonantis misericordia annuente, sub principe domni Olibani sueque coniugi, domne Ermengarde, prefatum templum vel altaria dicarent, statuentes etiam sub anathematis vinculo ut nullus ex rebus huius cenobii aliquid abstraere atentet.

Quia itaque omnis ecclesiastice rei quantitas sicut remedium venie tribuit conferenti, ita damnum rite preparat fraudatori, devotio etenim uniuscuiusque sicut gratanter votum contulit Deo, ita definivit quod plenitudo votorum conservaretur in loco, in quo videlicet si consolata tenetur, manet gratia offerentis, ita si frustratur, iminet perniciēs defraudantis. Ideo votum fieri volumus omnibus fidelibus sancte Dei Ecclesie, quia quod ecclesie conferuntur, Christo donantur, et quicquid ecclesie subtrahuntur, Christo tolluntur. Cum igitur omnia que Dei ecclesiis conferuntur, eius sint, qua insania agitur ut de manu Dei quis auferat quod nonnullis opositionibus se tenere contendat. Ne igitur inaudita presumptio, hoc est, invasione templi fiat, omnes nos septem episcopi sub anathematis vinculo id fieri proibemus.

Quod si quis nostra monita temerare presumpserit et aliquid ex rebus huius cenobii iuste ibidem conlatis subtrahere temptaverit, et male distracta confusione restituat; et, nisi se correxerit, et a satis-

factionem eidem ecclesie humiliter venerit, a liminibus sancte Dei Ecclesie arceatur et insuper sacrilegii ultione feriat; et secundum leges mundanas, ut sacrilegus, componere cogatur, et cum Iuda nefandissimo traditore, qui ea que Domino mittebatur asportabat, flammis atrocibus infernalibusque tradatur; Datan et Abiron contemnentibus legis divine iudicium sentiat et, nisi se correxerit, ad instar istorum transgressorum cruciandus perenniter in infernum vivus descendat, ubi vermes non moriuntur et ignis non exstinguitur et ubi de calore nimium transibunt ad aquas nivium et ubi fetorem intolerabilem et indicibilia tormenta transgressores sustinent. Et super penas quas assidue sancta Dei Ecclesia in psalmo transgressoribus canit, eis eminearum involvantur etiam in penis «ut rota, et transeant sicut stipula ante fatiem venti, sicut ignis qui comburit silvam et sicut flama comburit montes, ita persequatur illos omnipotens Deus in tempestate sua et in ira sua exturbet eos, impleat facies eorum ignominia et querant nomen omnipotentis Dei, erubescant et conturbentur in seculum seculi et confundantur et pereant et cognoscant quia nomen illi Dominus»³; et ipse Deus omnipotens ulciscens sancte Ecclesie in secula seculorum. Omnes igitur maledictiones Veteris ac Novi Testamenti illis transgressoribus superveniant et, nisi se correxerit, penas et in hac vita et in futuro superluant.

Et ut hec scriptura vel excommunicatio firmiorem obtineat roborem, nos supradicti septem episcopi manibus nostris subter firmamus, clericis⁴ et ceteris ordinibus sancte Dei Ecclesie roborare optamus subscriptionibus et signis.

Acta est igitur hec scriptura vel dedicatio retro kalendarum mensis octobris, elapsis dominice Trabeationis annis bis novenis iubeleis lu[s]tris que trizenis, inditione terna, anno bis deno Leutario Franchorum rege presidente regno.

Suniarius, episcopus Elenensis +, Miro, episcopus Gerundensis +, Fruga, episcopus Ausonensis +, Guisadus, episcopus Urgellensis +, Ysolus, episcopus Tolosanensis +, Bernardus, episcopus Casoranensis +, Francus episcopus.

1. absentibus, B. — 2. dicessu, B. — 3. Ps. 82, 14-19. — 4. deltis, B.

486

22 GENER 975

EL SOTSDIACA JOAN, ANOMENAT SUNIFRED, DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA I AL BISBE SUNYER DE LA SEU D'ELNA ELS ALOUS QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN ELS TERRITORIS DE LA VILLA PAÇA, DE LA VILLA PRUNET D'AMUNT, AMB L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA, DEL VILAR QUE ANOMENEN PRUNET D'AVALL, DE VILANOVA [DEL MONT, ARA MONTESQUIU D'ALBERA], DEL VILAR TATZÓ I DEL LLOC ANOMENAT «MATA LOBARIA». AQUESTS ALOUS ELS HA HERETAT DEL SEU PARE, EL DIFUNT ODILÓ, I ELS HA RECUPERAT PER LA INTERVENCIÓ DEL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ]. SE'N RESERVA L'USDEFUIT.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, ff. 171v-172, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, ff. 157-158, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 87, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 140. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 87, pàg. 330.

In nomine Domini. Ego Iohannes, que vocant Seniofredo, subdiachonus, donator sum domum sedis Elenensis Sancte Eulalie seu domno Soniario, gratia Dei presul.

Certum quidem et manifestum est enim quia sic placuit animis meis et placet, nullus quogentis imperio nec suadentis ingenio, sed propria expontanea michi hoc elegit bona voluntas, ut a domum Sancte Eulalie et domino Soniario, episcopo, scriptura donationis fecissem de alodes meos, quem ego habeo in comitatu Russulionense, infra fines et termines de villa Paciano vel infra fines et termines de villa Prunedello superiore, cum ipsa ecclesia quam vocant Sancta Maria, vel in alio villare subteriore quem vocant Prunedello. Et in alio loco, in Villa nova, qui est ad radicem montis Albarie vel infra eius fines et termines. Et in alio loco, in villare Hatzio vel infra eius fines et termines. Et in alio loco, ubi vocant Mata Lobaría. In iamdictis locis superius scriptis sic dono ego ad domum Sancte Eulalie et domino Suniario, episcopo, quantum quod ego ibidem habeo vel hereditare debeo et hodie retineo in mea potestate vel inantea acquirere potuero per qualicumque acquisitione, id est in casas, in casalibus, curtes, curtalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, molindinis, molinares, vieductibus vel reductibus earum, cultum vel incultum, ogli-tis, tam rusticum quam et urbanum.

Omnia et in omnibus, sicut scriptum est, sic dono ego ad domum Sancte Eulalie seu a domno Soniario; gratia Dei sedis Elenensis episcopus; qui michi advenit pro genitori meo, nomine Odilone, condam qui fuit, et pro ipsa reditione quam michi fecit Gauzefredus, memoratus comes, ad omnem integritatem, cum exiis et regressiis earum et cum earum affrontationes. In tali vero videlicet ratione, dum ego Iohannes, subdiachonus, quem vocant Signefredo, vivus fuero, teneam et possideam et exfructare faciam cunctis diebus vite mee; et post obitum meum ista omnia superius scripta remaneat ad domum Sancte Eulalie sedis Elenensis et domno Soniario, episcopo, vel successoribus suis misericordiam Dei famulantibus, sine ulla occasione et sine ulla reservatione.

Quod si ego donator aut ullus homo vel sexus feminarum, aut ulla secularis potestas, qui contra ista scriptura donationis venerit pro inrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia superius scripta melioratus fuerit, in duplo vel triplo componere faciat domum Sancte Eulalie sedis Elenensis et domno Soniario, gratia Dei episcopo, vel successoribus suis misericordiam Dei famulantibus. Et inantea ista scriptura firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista scriptura donationis sub die XI kalendas februarii, anno XXI regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Iohannes subdiachonus, quem vocant Seniofredo, qui ista scriptura donatione fecit et firmare rogavit. Seniulduus levita. Stephanus levita. Ischafredus levita. Amalricus presbiter. Vicifredus presbiter. Addallandus presbiter.

Stephanus presbiter, qui ista scriptura donatione scripsi et subscripsi die et anno quo supra.

SESAN DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] DUES VINYES QUE TÉ A VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 101, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 158v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 60, peça 302, ex A.

El regest de Fossà, que completa la informació de l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Segenandus de deux vignes à Vall Ventuosa, le 8 des kalendes de mars, année XXI du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Seienandus [...].

Facta ista scriptura donationis VIII kalendas marci, anno XXI regnante Leutario rege, filio Ludoyci.

[...].

488

28 JUNY 975

EL COMTE OLIBA [I DE CERDANYA-CONFLENT], LA SEVA ESPOSA ERMENGARS I EL BISBE MIRÓ [DE GIRONA, COMTE DE BESALÚ] DONEN AL CENOBI DE SANTA MARIA DE RIPOLL ELS ALOUS QUE TENEN PER PRECEPTE REIAL A CAUSA DE LA BAUSIA DEL DIFUNT VESCOMTE GUIFRÉ [O UNIFRED], ANOMENAT FALQUET. UN DELS ALOUS ES TROBA SITUAT A LA VALL DEL CONFLENT, EN EL SUBURBI D'ELNA, EN ELS APENDICIS DE FULLÀ I DE CORNELLÀ, AMB L'ESGLÉSIA DE SANT CLIMENT [DE LA SERRA].

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 1195, pàgs. 863-864.

489

28 SETEMBRE 975

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 47 O. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); 4 kalendas 8^{bris}, anno 22 regnante Leutario rege».

VEGEU EL DOCUMENT 485 DEL 30 SETEMBRE '974' [975].

490

17 FEBRER 976

DUES O MÉS PERSONES FAN UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 71, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 151v, ex A.

In nomine Domini. Nos simul in unum [...].

Facta ista scriptura donatione XIII kalendas marcii, anno XXII regnante Leutario rege, filio Lodoici regi.

[...].

491

22 FEBRER 976

EITOR, MARIA, ALLOARA I JEREMIES DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA SITUADA A TORRELLES [DE LA SALANCA].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 71, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 38, peça 162, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite au dit monastère par Iter, Marie, Alloara et Jérémie d'une vigne à Torrelles, du 8 des kalendes de mars, année XXII du règne de Lothaire».

492

5 ABRIL 976

EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES] I EL SEU FILL SUNYER, BISBE [D'ELNA], DONEN AL MONESTIR DE SANTA MARIA DE ROSES LA PORCIÓ DE MAR QUE VA DES DE LA DESEMBOCADURA DE LA MUGA FINS AL PORT DE CREUS, AMB LA PESCA, ELS NAUFRAGIS I TOTS ELS DRETS SOBRE EL MAR. TAMBÉ LI DONEN LA PORCIÓ DE MUNTANYA QUE VA DES DEL PORT DE JÓNCOLS I DEL CAP NORFEU FINS AL CAP MORELL, A MÉS DE DIVERSOS DRETS I BÉNS EN ELS COMTATS DE PERALADA I EMPÚRIES.

Vegeu Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada, núm. 434, pàgs. 383-386.

493

19 ABRIL 976

EITOR, OLIBÀ DIACA I TRUCTURÀ DONEN AL MONESTIR DE CUIXÀ UNA VINYA SITUADA A TORRELLES [DE LA SALANCA].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 67, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 149v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 34, peça 142, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite au monastère de Cuxa par Eter, Oliba diacre et Tructurannus d'une vigne à Torrelles, le XIII des kalendes de mai, année XXII du règne de Lothaire fils de Louis».

In nomine Domini. Ego Eter [...].

Facta karta donatione vel elemosinaria XIII kalendas madii, anno XXII regnante Leutario rege, filio Ludovici regis.

[...].

CELSE DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA I AL BISBE SUNYER DE LA SEU D'ELNA L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A VILA-RASA [TERME DE SANT CEBRIÀ DE ROSSELLÓ] I A VALLÒRIA [TERME DE BANYULS DE LA MARENDA]. FA LA DONACIÓ, AMB RESERVA D'USDEFUIT, PER A LA REDEMPCIÓ DE LA SEVA ÀNIMA I DE L'ÀNIMA DEL DIFUNT TRASUAD, MARIT D'ELLA, EL QUAL HAVIA ADQUIRIT AQUELLA HERETAT I HAVIA MANAT DONAR-LA ALS SANTS DE DÉU DESPRÉS DE LA MORT DE CELSA I DE LLUR FILL EIMERIC, ARA DIFUNT.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 194v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, ff. 189-190, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 88, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 140. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 88, pàg. 330.

In nomine Domini. Ego Celsa, femina, donatrix sum tibi Sancte Eulalie sedis Helenensis, matrem ecclesiarum Russulionensium seu Valle Aspirensium necnon et valle Confluentium. Certum quidem et manifestum est enim quare sic placuit in animis meis et placet, nullus quogentis imperio nec suadentis ingenio, sed propria et expontanea mihi hoc elegit bona voluntas, ut ad domum Sancte Eulalie sedis Elenensis seu domno Suniario, gratia Dei sedis Elenensis presul, scriptura donationis fecissem, sicuti et facio.

Dono ego Celsa, femina, superius scripta ad predicta ecclesia seu ad predicto episcopo ipsum meum alodem quod ego habeo in comitatu Russulionense, in Villa rara sive infra eius fines et termines, id est casas, casilibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, pratis, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus earum, cultum vel incultum, tam quisitum quam ad inquirendum. Et in ipsa Vassa Auria, in ipsa piscatione, duas partes ibidem apprehendere faciant servuli domum Sancte Eulalie.

Omnia et in omnibus, sicut superius scriptum est, sic dono ego predicta Celsa, femina, ad predicta ecclesia domum Sancte Eulalie et ad predicto episcopo, domno Suniario, totum et ab integre, cum exiis et regressiis et cum illorum affrontationes, sine ulla occasione et sine ulla reservatione, pro timore Dei et pro redemptione anime mee et pro redemptione anime Trasovadi, viri mei, qui ipsa hereditate adquisivit et ille in ipsa scriptura donationis ordinavit quod post obitum meum vel de filio nostro, nomine Aimerici, qui fuit condam, ipsa ereditas superius scripta in sanctis Dei pervenire fecisset, sicuti et facit. In eius vero videlicet ratione: dum ego Celsa, femina, viva fuero, teneam et possideam et exfructare faciam cunctis diebus vite mee; post obitum meum pervenire faciat ad domum Sancte Eulalie seu domno Suniario, episcopo.

Quod si ego donatrix aut ullus homo vel sexus feminarum qui contra ista scriptura donationis venerit pro inrumpendum, componere faciat domum Sancte Eulalie in duplo vel triplo. Et inantea ista scriptura donationis firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista scriptura donationis sub die XII kalendas madi, anno XXII regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Sig+num Celsa femina, qui ista scriptura donationis fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Trasovarius. Sig+num Levira. Sig+num Landericus.

Stephanus presbiter, qui ista scriptura donationis scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

SUNDURLÀ DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA I AL BISBE SUNYER DE LA SEU D'ELNA ELS ALOUS QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA BRULLÀ, AL TERME D'ORTAFÀ, A LA VILLA «SECURNIANO», ANOMENADA PALAU ROTGER [ARA PALAU DEL VIDRE], A LA VILLA «BONITI» I A LA ROCA [D'ALBERA], PERÒ SE'N RESERVA L'USDEFUIT VITALICI. EL SEU FILL GUIMERÀ ELS DÓNA TAMBÉ LA CASA I EL CAMP QUE TÉ A LA VILLA BRULLÀ, LA VINYA DE LA ROCA [D'ALBERA] I EL CAMP D'«ORSIGANO», AL VOLÓ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 203, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, ff. 198-199, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 89, ex A.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 140. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 89, pàg. 330.

In nomine Domini. Ego Sundurla et filius meus, nomine Guimara, nos simul in unum, donatores sumus domum Sancte Eulalie seu domno Soniario, gratia Dei sedis Elenensis episcopo. Certum quidem et manifestum est enim quia sic placuit in animis nostris et placet nullus quogentis imperio nec suadentis ingenio, sed propria et expontanea nobis hoc elegit bona voluntas, ut ad domum Sancte Eulalie et domno Soniario, episcopo, scriptura donationis fecissemus, sicuti et facimus.

Donamus nos predicti a predicta ecclesia seu a predicto episcopo ipsum alodem nostrum quod nos habemus in comitatu Russulionense, in villa Bruliano vel infra eius fines et termines, id est casas, casalibus, curtes, curtalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, molindinis, mundaribus cum illorum cursu et decursu, et cum ipsas riarias et cum ipsos sacrarios qui sunt prope Sancto Iohanne, cultum vel incultum, glatis, tam rusticum quam et urbanum, tam quisitum quam et inquirendum, ficulneis, pomiferis seu ceteris arboribus. Et in alio loco, infra terminio de Ortafano, in locum ubi vocant Stalag, simul dono ego Sundurla ad domum Sancte Eulalie et domino Soniario, episcopo, ipsas meas vineas quod ego ibidem habeo. Et in villa Securniano, que vocant Palatio Rodegario, vel infra eius fines et termines, et in villa Boniti vel infra eius termines, similiter dono terras et vineas, casas, casalibus, ortis, ortalibus, ficulneis pomiferis seu ceteris arboribus, cultum vel incultum, glatis, tam quisitum quam et inquirendum. Et in alio loco, in ipsa Rocha, in iamdicta villa vel infra eius fines et termines, similiter dono a predicta ecclesia et a predicto episcopo casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas, molindinos, mundaes cum illorum caputaquis, cum cursi et decursu superioris et subterioris, cultum vel incultum, tam quisitum quam et inquirendum.

Et ego predictus Guimara dono a predicta ecclesia et a predicto episcopo ipsum alodem quod ego habeo in villa Bruilano, id est casa I cum ipso chintanale, et campo I infra termini de iamdicta villa; et infra terminio de ipsa Rocha vinea I; et in locum ubi dicunt Orsigano, ad ipso Volone, campo I.

Ista omnia superius scripta in iamdictis locis sic donamus a predicta ecclesia et a predicto episcopo ab omnem integritatem, cum exiis et regressiis earum, et cum illorum affrontationes. Et advenit mihi Sundurla per parentorum meorum tam per comparatione quam per excomutatione sive per qualicumque aquisitione, et michi Guimara advenit per scripturam quod michi fecit genitor meus, nomine Sundurla, in eius vero videlicet ratione: dum ego Sundurla vivus fuero, teneam et possideam et exfructare faciam cunctis diebus vite tue; post obitum vero meum remaneat ad domum Sancte Eulalie seu domno Suniario, episcopo, pro amore Dei et pro redemptione anime mee.

Quod si ego donator Sundurla et ego Guimara aut ullus homo vel sexus feminarum qui contra

ista scriptura donationis venerit pro irrumpendum, quantum ad eo tempore hec omnia superius scripta melioratum fuerit, in duplo vel triplo componere faciat domum Sancte Eulalie et domno Soniario, episcopo. Et inantea ista scriptura donationis firma et stabilis permaneat omni tempore.

Facta ista scriptura donationis sub die III kalendas septembris, anno XXII regnante Leutario rege, filio Ludoici regis.

Sig+num Sundurla, qui ista scriptura donationis fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Guimara, qui ista donatione fecit et firmavit. Sig+num Meldredus. Sig+num Radulfus. Sig+num Suniefredus.

Stephanus presbiter, qui ista scriptura donationes scripsit et subscripsit sub die et anno quo supra.

496

7 SETEMBRE 976

DURAN I LA SEVA MULLER GUINEDELLA VENEN AL COMTE OLIBA [I DE Cerdanya-Conflent] L'ALOU DE LA VILLA BAÓ, AL COMTAT DE ROSSELLÓ, AMB L'ESGLÉSIA DE SANT VICENÇ I SANT JOAN I ELS SEUS DRETS, PER CENT SOUS. TENEN L'ALOU EN PENYORA DE LA DONA ORSÈN PEL FORFET COMÈS PEL SEU MARIT GUITART.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 53, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 141, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 11, ff. 163-164, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 100, pàgs. 205-206, ex C.

In nomine Domini. Ego Durandus et uxor sua Guinedilles tibi Olibane, comite, vendimus alodem nostrum proprium qui nobis advenit ex carta impignoratione quod nobis impignoravit femina nomine Arsindes pro ipsa foresfactura quod fecit vir suus, nomine Guitardus.

Et est alodes in comitatu Rosolinense, ipsa villa quem vocant Basoni, cum fines et termines, exiis, regresiis eorum, et cum ipsa ecclesia que vocant Sancto Vincentio et Sancto Iohanne, et cum ipsas decimas et premicias et oblationes fidelium, et cum ipsas casas et casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, arboribus pomiferis et impomiferis, terris cultis vel incultis, vineis, vinealibus, pratis et paschuis, silvis et garricis, molinis et molinariis. Et habet affrontationes ipsa villa predicta: de una parte in ipso Bule vel in alode Sancti Stephani cenobii, de alia in ipso Solario de Orzone et in ipsa riba de termine Orlo, et de III^a parte in termine de Vila nova, de IIII^a parte in termine de Be-xano. Quantum infra istas affrontationes includunt sic vindimus tibi nos ipso iamdicto alode cum ipsa ecclesia, exceptus ipso maso cum ipsas terras quod Blanchetus tenet, et exceptus ipsum alium medium mansum cum ipsas terras quod Sanctus Stephanus tenet. Ipsud aliud sicut superius insertum est, totum ab integrum propter pretium solidos C^m.

Quare vero hec omnia predicta de nostro iure in tuo tradimus potestate et exinde facere quod volueris firmissimam habeas potestatem. Quod si nos vinditores aut ullus vivens homo qui ista scriptura vinditionem inquietare presumserit non hoc valeat vindicare sed componat in duplo cum sua melioratione; et non sit discripta nulloque tempore.

Facta scriptura vindicione VII idus septembris, anno XXII regnante Leutario rege.

Signum Durandus, Signum Vinedilles, simul in unum, qui ista scriptura vinditione scribere iussimus et testes rogavimus firmare. Signum Richelmus. Signum Amalricus. Signum Bonushomo. Miro levita.

Signum Vives presbiter, qui ista scriptura vindicione rogatus scripsi et subscripsi die et anno quod supra.

497

28 SETEMBRE 976

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 48 EE. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); anno 23 regnante eodem (Leutario), 4 calendas octobris».

498

2 GENER 977

ABBÓ I LA SEVA MULLER SUNLÓ VENEN A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], UNES CASES I DOS MORERS QUE TENEN PER COMPRA A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINES DE LA VILLA ESTOER, PEL PREU DE TRES SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 96. Al dors: «K[arta] de Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 170, pàgs. 119-120, i làmina 12, ex O.

In nomine Domini. Ego Abbo et uxor mea Sunlo vinditores sumus tibi Bernardo, vicehomite, emtoris. Per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus tibi chassas cum ipsa curte, cum exio et regresio suo et ipso superposito cum ipsos morarios II, qui nobis advenit de comparacione.

Et sunt ipsas chasas cum ipsa curte, cum exio et regressio suo et cum ipso superposito et cum ipsos morarios II, in val de Confluente, infra fines de villa Astovere,¹ in ipsa villa. Et afrontant ipsas chasas: de II latius de me comparatore, et de III in chassa Elleberto vel eredes suos, et de IIII in ipsa via. Quantum in istas afrontaciones includunt de ipsas chassas cum ipsa curte et cum ipsos morarios II et cum exio et regresio suo, sic vindimus vobis ab integro propter precium solidos III et nichilque de ipso precio apud vos emtores non remansit; est manifestum.

Quem vero de nostro iuramus in tuo trado tibi dominio abeas potestatem. Quod si nos vinditores venerimus aut ullus homo qui contra ista scriptura vindicionis venerit inrumpendum induplamus tibi perpetim abitura; hec vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta vindicio IIII nonas ienuarii, anno XXIII regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Abbo, [Sig+num Sunlo,] qui ista vindicione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Wifredo. Sig+num Martino. Sig+num Ballomares.

Witardus presbiter, qui ista vindicione scripsit et SSS. die [et]² anno quod supra.

1. *Segueixen els mots in loco, ratllats.* — 2. *Manca.*

GUINEDELLA, DITA DODA, ERMEMIR, GUI SAD, ISARN, SALLA LEVITA, GUILLEM I OLIBÀ, MARMESSORS DEL DIFUNT LEUDEVÍ, DONEN AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ L'ALOU DE VALLESTÀVIA, SITUAT A LA VALL DEL CONFLENT, EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DE LENTILLÀ, I EN FIXEN LES AFRONTACIONS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 115, perdut. — B. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 12, f. 1, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 69, peça 365, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 101, pàgs. 206-207, ex B.

In Christi nomine. Nos pariter, id est Winilles, que alio nomine vocant Doda, et Ermemirus et Wisado et Isarnus et Salla et Guillelmus et Oliba, qui sumus manumissores vel helemosinarii de homine condam nomine Leudevino, facimus cartam pro eius anima ad cenobium Sancti Michaelis vocitatum Coxano de suo proprio alode qui dicitur Stavia.

Et est ipsa alodes in valle Confluente et in suburbio Elenense, in valle Nintillani. Et habet affrontationes: de I parte in Marveto¹, et de alia in serra de Leco, de III in serra de Leboraria, de IIII^a in monte Canigoni. Quantum infra istas IIII affrontationes predictus Ledevinus habuit vel habere debuit pro qualicumque voce in predicta Stavia vel infra eius terminos, sic donamus, concedimus atque tradimus ad predictum cenobium, ita ut ab hac die abbas et monachi ibidem habitantes teneant, possideant, et que exinde regulariter facere voluerint liberam in Dei nomine habeeant potestatem.

Quod si nos aut aliquis hominum contra hanc cartam venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare sed predicta omnia in duplo componens maledictionibus subiaceat. Et hec charta firma et stabilis persistat.

Facta charta eleemosinaria VII idus februarii, anno XXIII regnante rege Leutario, Ludoigi regis filio.

Signum Winidilles, qui alio nomine vocar Doda, Ermemirus, Signum Wissado, Signum Isarnus, Salla levita christianus, Signum Guillelmus, Signum Oliba, qui hanc cartam fecimus et testes firmare rogavimus. Signum Adroarius. Signum Salamon.

Signum Guifredus presbiter atque monachus, qui hanc chartam scripsit et subscripsit die et anno quo supra.

1. Marvelo a.

ESTEVE, PREVERE, TEDLÈN I GISCAFRED DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA SITUADA A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 91, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 55, peça 255, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) d'une vigne *ibidem* (Ille) faite au dit monastère par Etienne, prêtre, Teudelennis, femme, et Guschafred, le 14 des kalendes de mars, année XXIII du même règne (de Lothaire)».

In nomine Domini. Ego Stephanus, presbiter, [...].

Facta ista carta donatione XIII kalendas marci, anno XX° III° regnante Leutario rege, filio Ludovici.

[...].

501

18 FEBRER 977

ELS ESPOSOS LLOMBARD I SESNANDA VENEN A LA VESCOMTESSA RANLÓ [DE CONFLENT] UNA TERRA I LA MEITAT D'UNA CORT QUE TENEN PER HERÈNCIA I PER COMPRA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC DIT LA «CINTA», PEL PREU DE CINC SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 98. Al dors: «[De] Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 172, pàgs. 121-122, ex O.

In nomine Domini. Ego Lonchovardus et uxor mea Sesenanda vinditores sumus tibi Ranlone vissechometissa, emtores. Per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus tibi terra nostra et de ipsa curte qui fuit de Berano ipsa medietate, qui nobis advenit de parentorum vel de comparacione. Est ipsa terra cum ipsa¹ curte in suburbio Elenense, in val de Confluente, infra fines de villa Astovere, in locho que vochant ad ipsa Cinta. Et afrontat ipsa terra: de I latus in terra Mirone, et de alia in terra de me comparatrice, et de III in ipsa strada, et de IIII in ipsas vineas.

Quantum in istas afrontaciones includunt de ipsa terra sic vindo tibi ab integro et de ipsa curte ipsa medietate quod superius ressonat ab integro, propter precium solidos V et nichilque de ipo precio apud te emtrice non remansit, est manifestum. Quem vero de nostro iuramus in tuo tradimus tibi dominio abeas potestatem. Quod si nos vinditores venerimus aut ullus homo qui contra ista scriptura vindicionis venerit ad inrumpendum induplamus tibi perpetim abitura, hec-ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta vindicio XII kalendas marci, anno XXIII regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Lonchovardus, Sig+num Sesenanda, qui ista vindicione fecimus et testes firmare rogamus. Sig+num Unifredo. Sig+num Tudulfo. Sig+num Wadalfo.

Witardus presbiter, qui ista vindicione scripsit et SSS. die [et]² anno quod supra.

1. *Repeteix* cum ipsa. — 2. *Manca*.

502

18 JULIOL 977

FLODERAN I ELS ALTRES MARMESSORS DE GUIDEBAU DONEN AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ L'A-
LOU QUE TENIA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA FU-
LLÀ, DE LA VILLA CONAT I DEL VILAR LLÚGOLS, AIXÍ COM EN ELS LLOCS DE MONTORIOL I NABILLES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 117v, perdut. — B.* Extret
del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 168, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO,
fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 70, peça 376, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Floderandus et les autres
exécuteurs testamentaires du nommé Guidebaud de son alleu à Fulla, Conat, Lugols, etc., du XV des kalendes
d'aout, année XXIII du règne de Lothaire».

In Dei nomine. Ego Floderandus [...] ut scriptura fecissemus de aliquit alodem suum ad domum
Sancti Michaelis archangeli qui est situs in valle Confluente cenobium Coxano, sicuti et facimus, ca-
sas et vineas et terras qui sunt in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Foliano
vel in ibidem villa seu et infra fines de villa Cognaddo vel in villare Lugulus et sunt in villa Foliano
[...]. Et est ipsa I^a terra in locum que vocant Monte Oriolo [...]. Et ipsa casa qui est in Nabinlas [...].

Facta carta donationis XV° kalendas augusti, anno XX° III regnante Leutario rege, filio Lu-
devici.

[...].

503

15 NOVEMBRE 977

ELS BISBES MIRÓ DE GIRONA I FRUJÀ D'OSONA, DAVANT DELS COMTES OLIBA [I DE CERDANYA-CON-
FLENT] I BORRELL [II DE BARCELONA-OSONA], DELS ABATS I CANONGES PRESENTS I DE MOLTS ALTRES
CLERGUES I LAICS, CONSAGREN L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MONESTIR DE RIPOLL. AMB AQUEST MO-
TIU EL COMTE OLIBA PROMULGA UN DECRET, ACORDAT PELS BISBES FRUJÀ D'OSONA, MIRÓ DE GIRONA,
GUISAD D'URGELL, SUNYER D'ELNA I VIVES DE BARCELONA I PELS ESMENTATS COMTES OLIBA I BOR-
RELL I PEL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES], CONFIRMANT AL CENOBI TOTS ELS PRIVILEGIS
I DONACIONS, PRESENTS I FUTURS.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 1242, pàgs. 893-895.

504

[971-977]

SUNYER, BISBE D'ELNA, EXCOMUNICA I ANATEMATITZA EL LEVITA VOLVERAD I ELS ALTRES HOMES I DO-
NES, TANT CLERGUES COM LAICS, QUE HAN GOSAT ENVAIR ELS DOMINIS I LES PARRÒQUIES DELS COMTATS

DE VALLESPÍR I DE CONFLENT PERTANYENTS A LA SEU I A LA DIÒCESI DE SANTA EULÀLIA [D'ELNA]. TAMBÉ EXCOMUNICA ELS PREVERES DE LES ESGLÉSIES DE LES MATEIXES PARRÒQUIES QUE GOSIN BATEJAR-HI, ENTERRAR-HI O CELEBRAR-HI MISSES SENSE LA SEVA LLICÈNCIA, PRÈVIA ESMENA. EXCLOU DE L'EXCOMUNIÓ I DE L'ANATEMA EL COMTE OLIBA [DE Cerdanya-Conflemt] I EL SEU GERMÀ, EL BISBE MIRÓ [DE GIRONA, COMTE DE BESALÚ-VALLESPÍR], AIXÍ COM ELS CENOBIS DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] I SANTA MARIA DE VALLESPÍR [O D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, perdut.

a.* BALUZE, *Capitularia*, París, 1677, vol. II, cols. 673-674, i Venècia, 1773, vol. II, cols. 465-468, ex A.

RE: *Marca hispanica*, col. 401. — *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1037. — PONSICH, *Le Conflent et ses comtes*, pàgs. 279-281.

Aquest decret episcopal d'excomunió no porta data. No obstant això, cal datar-lo entre l'any 971, en què el comte Miró esdevingué bisbe de Girona, i les acaballes del 977, en què el bisbe Sunyer d'Elna encara vivia (Doc. 503), si no més enllà. El levita Volverad havia rebut una donació del bisbe Riculf d'Elna el 23 d'agost de 959 (Doc. 397) i subscrigué l'escriptura de donació que feren a favor de la seu elnense la comtessa Ava i el seu fill Sunyer, bisbe d'Elna, el 30 de juliol de 972 (Doc. 469). Això últim mostra que en l'esmentada data tenia bones relacions amb el bisbe Sunyer i, per consegüent, és probable que l'excomunió i els fets que la provocaren tinguessin lloc posteriorment.

Quamvis igitur sint aliqui in cursu huius declivi temporis qui propter desiderium regni caelorum Christo favente a noxiis vitiorum sordibus se abstrahant et ad compunctionem laudabilem assidue se provocent, tamen e contra existunt plures Ecclesiae catholicae inimici, qui instinctu diaboli tamdiu se pestilentissimis damnabilis cloacae foetoribus praefocant quandiu rei et nudi in profundissimis gehennae flammis aeterna damnati morte descendant, nihil secum praeter peccata portantes. Huius rei causa extant quidam pervasores sanctae matris Ecclesiae, qui se fatentur christianos esse, et non sunt, sed sunt synagoga Satanae, videlicet quia iustitiam Dei deferentes, et suam volentes constitutare, iustitiae Dei non sunt subiecti; sed substantias sanctarum ecclesiarum, acsi immanissimi lupi, rapientes, corpora et animas suas diabolo tradere non dubitavere, inretiti laqueis illius.

Quapropter ego Sugnerius, favente larga clementia Christi, episcopus sanctae sedis Helenensis, excommunico et anathematizo cum clero mihi commissio tam viros quam mulieres, tam clericos quam laicos, eos videlicet et Volveradus levita, qui ausi fuerunt inrumpere et invadere substantias seu parrochias quae ad sedem Sanctae Eulaliae seu diocesim pertinere videntur, quae sunt in comitatu Valle Asperi et in comitatu Confluenti; ita ut excommunicati et abominati permaneant et sequestrati a liminibus sanctae matris Ecclesiae, nisi ad satisfactionem et emendationem infra istos octo dies venerint, et ecclesias quas violenter rapuerunt ad sedem Sanctae Eulaliae reddiderint, et honorem et debitum et census qui mihi ex ipsis ecclesiis debetur reddiderint. Presbyteros etiam ipsarum ecclesiarum, qui baptizare vivos vel sepelire mortuos aut missas canere vel aliquod sacrum ministerium in eis extra voluntatem meam facere ausi fuerint, simili modo excommunico et anathematizo; ita ut non habeant licentiam baptizare quemquam vel sepelire aut¹ missas canere vel aliquod sacrum ministerium celebrare usque ad satisfactionem et emendationem veniant.

Ab hoc igitur anathematizationis et excommunicationis vinculo excludimus Olibanum comitem et Mironem fratrem eius, episcopum, coenobium eius Sancti Michaelis et omnes habitantes in eo, et coenobium Sanctae Mariae in Valle Asperi; ita tamen ut non recipiant illos, neque habeant cum eis

colloquium aut ullam participationem, quos nos excommunicamus. Quod si fecerint, in eodem excommunicationis et anathematizationis vinculo permaneant.

Ab hodierna igitur die constituimus ei terminum usque ad octo dies, ut veniant ad satisfactionem et congruam emendationem omnes qui ecclesiae diocesis Sanctae Eulaliae sine voluntate mea, id est Sugnerii episcopi, invadere aut tenere praesumpserint vel praesumunt et honorem et debitum et censum qui mihi ex ipsis ecclesiis debetur reddiderint. Sin autem emendare noluerint, omnes personae, sive laici sive presbyteri sive feminae, qui contra voluntatem meam iniuste tenere ecclesias et censum earum, sicut iam diximus, praesumpserint, quae sunt diocesis Sanctae Eulaliae, vel presbyteri qui in eas aliquod sacrum ministerium super excommunicationem meam celebrare praesumpserint, et omnes consentientes et adiutores eorum, sint anathema maranatha et sint excommunicati et a liminibus sanctae matris Ecclesiae expulsi, et a consortio omnium sanctorum extranei, et a corpore ac sanguine Domini nostri Iesu Christi alieni, et a consortio christianae religionis segregati, nisi ad dignam poenitentiam atque satisfactionem infra suprascriptum tempus coram Deo et coram me venerint, cuius vicem veri pastoris fungimur, quamvis indigni.

Quem et supplices deprecamur ut oris nostri alloquio aurem pietatis accommodans, quos excommunicamus excommunicet et quos anathematizamus anathematizet, unus et verus Deus, Dominus noster Iesus Christus, qui venturus est iudicare vivos et mortuos et seculum per ignem, amen.

1. ad a.

505

[967-977]

SUNYER, BISBE D'ELNA, SUBSCRIU LA DOTALIA DE L'ESGLÉSIA DE SANT MARTÍ DE BAUSITGES [TERME D'ESPOLLA], SITUADA EN EL TERRITORI DE PERALADA, CONSAGRADA PEL BISBE GOTMAR[II] DE GIRONA EL 15 DE DESEMBRE DE 946.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 271, pàgs. 248-250.

506

1 MARÇ 978

GARÍ, ABAT DE CUIXÀ, ACOMPANYAT D'UN MESTRE D'OBRES MOLT EXPERT, ACUT AL MONESTIR DE SANT HILARI [DE CARCASSONA], ON L'ESMENTAT MESTRE, FETES LES OPORTUNES EXPLORACIONS, DESCOBREIX L'ANTIC SEPULCRE DE SANT HILARI. LA INVENCió I EL TRASLLAT DEL COS D'AQUEST SANT A UN NOU SEPULCRE SE CELEBRA SOLEMNEMENT AMB ASSISTÈNCIA DEL COMTE ROGER I DEL BISBE FRANCO DE CARCASSONA, DELS ABATS GARÍ I BENET, D'UNA MULTITUD DE PRÒCERS I CLERGUES ILLUSTRES I D'UNA GERACIÓ DE PAGESOS.

[O]. Original perdut, antigament al monestir de Sant Hilari de Carcassona. — A. Còpia de Gratian Capot, feta vers 1665-1670: París, BN, Col. Doat, vol. 71, ff. 280-282v, ex O.

- a. *Histoire générale de Languedoc*, vol. II, París, 1733, *preuves*, núm. CV, cols. 120-122, ex O. — b. *Gallia christiana*, vol. VI, *instrumenta ecclesiae Carcassonensis*, núm. XVI, cols. 426-427, ex a. — c. MABILLON, *Acta sanctorum ordinis sancti Benedicti*, vol. VII, pàgs. 542-543, ex a. — d. *Histoire générale de Languedoc*, vol. V, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. 119, ex a. — e.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 102, pàgs. 207-208, ex Acd.

Les notícies sobre el monestir de Cuixà i el seu abat Garí contingudes en aquest document en justifiquen la inclusió en aquest diplomatarí. Es tracta d'un text hagiogràfic d'invenció de relíquies, amb els miracles corresponents, al qual s'afegí el privilegi concedit pel comte Roger de Carcassona, potser en un moment en què els drets del monestir eren conculcats. Per tant, donem l'única data que apareix en el text, 1 de març de 978, però amb el benentès que fou redactat posteriorment.

Anno Incarnationis Domini DCCCCLXXVIII, kalendas martii, apud provinciam Karkassensem, imperante Rogerio comite eiusdem provinciae, praesulatus etiam decus regente praesule Francone, in coenobio almi Hilarii presidente Benedicto abbate, ab eorum nutu vel providentia actum est concilio inito cum provincialibus episcopis et abbatibus. Sanctissimi praesulis et in mirabilibus clari domini Hilarii artus, qui humo tegebantur a tellure, subreptos post altare, quod ipse olim egregius sanctusque Hilarius unacum vicinis circumquaque commanentibus episcopis consecraverat, cum honore tumularent. Quamobrem in praestito die kalendarum martii conglobati sunt pariter praedicti proceros, id est, Rogerius comes cum coniuge sua Adalais et domnus episcopus Franco et abbates Warinus et Benedictus caeterorumque tam procerum quam etiam illustrissimorum virorum et clericorum insignis turma, nec non et pagensium utriusque sexus copiosa plebs, in praedicto coenobio.

Adduxerat autem praefatus abbas secum a radicibus Pyrenei montis exque arcisterio Coxiano, in honore Agii Stratiotis Urani¹ constructum, structorem miri laboris virum. Hic, cum trepidare cerneret ad tangendum sancti viri locellum non solum clericos sed etiam abbates atque pontificem, fideliter accessit, et mausolaeum cum calibe dissolutum patefecit; cumque ipse artifex et plurimi qui circumstabant perspicacibus oculis, beati viri vellent videre corpusculum, quia apertum erat vas, per unius fere horae spatium, ita vacuum viderunt sepulchrum ut nihil in eo nisi solum saxum inspicerent; unde maestificati omnes qui aderant, cum magno gemitu flectentes genua, coeperunt Dominum enixius exorare. Ut autem saepius ipse artifex obtutus coepit reducere ad vas, illico sanctum conspexit corpus et Deo gratias clamavit, addens et dicens: «Ecce sancti Hilarii corpus hic habetur totum». Quod omnes audientes aspexerunt et ita, ut ipse clamabat, viderunt.

Exinde dum cum laudibus defertur super altare a pontifice et caeteris fidelibus, odor suavissimus emanavit de sancto corpore; et extemplo caecus quidam qui aderat illuminatus est. Quo viso, episcopus unacum abbatibus caeterisque fidelibus magno cum gaudio laudes coeperunt in altissimis reboare Domino. Apertis denique eiusdem basilicae ianuis, qui prae foribus erant intrantes et miracula aspicientes, Dominum laudabant gaudentes. Dehinc missa a praesule celebrata, et post excubias totam per noctem expletas, dies alter inluxerant in qua plebs innumerabilis ex urbibus circumadstantibus advenerat. Cumque a praesule, ut decebat, recineretur missa, statim ut benedictionem dedit super populum, puerulus quidam a suo patre adductus, qui a matris alvo fuerat caecus, apertis oculis, luminis huius coepit aspicere decus. Quanta autem sint tunc in plebibus gaudia facta, nullo modo potest effari humana lingua. Sed quid dicam? Tanta hunc temporis facta sunt miracula per sancti Hilarii gloriosa merita, quanta per hominum ora nequeunt loqui haec labra. Posuerunt autem, ut decebant, beatissimi viri membra post altaris arulam in saxea arca, et in utroque latere duorum suorum alumnorum Benedicti Celsique indiderunt corpora. In quo loco Dominus, per sancti Hilarii sociorumque eius merita insignia, quotidie non desistit patrare miracula.

Hoc autem statuimus non esse omitendum, quod praedictus Rogerius comes spoponderat ante sanctissimi Hilarii sepulchrum, ut se permitteret propalari in publicum omnem redditum quod ab antiquis comitibus seu a se fuerat in eodem coenobio quolibet modo impositum, nullatenus ab aliquo vel a se deinceps esse exigendum; quod et factum est. Nam cum ossa sancti viri essent super altare reposita, praefatus princeps sua cum coniuge, accepto libello regulae, remisit in manibus episcopi et abbatis, ita dicens: «Ab hac hora nullum censum nullumque servitium hoc reddat monasterium, sed secundum regulam sancti Benedicti post huius abbatis obitum eligant sibi abbatem, et nullus comes neque episcopus de ordinatione illa audeat accipere servitium. Sed neque de allodibus, neque de rebus eiusdem monasterii audet quislibet aliquid tangere contra voluntatem abbatis, vel monachorum». Spopondit autem et privilegium atque praeceptum eidem coenobio acquisiturum, et duodecim monachos omni anno vestiturum. Cuius rei testes sunt tam episcopus quam abbates et caeteri qui aderant utriusque sexus vel ordinis.

Hanc autem scripturam censuimus, qui adfuimus, in sepulchro beati Hilarii esse ponendam, poscentes eum, ut ipse pro nobis Dominum exoret quatenus cum illo vitam perfruamur aeternam per cuncta saeculorum saecula. Amen.

1. *El sant guerrer celestial, és a dir, sant Miquel arcàngel.*

507

15 MARÇ 978

RADULF FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 72, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 151v, ex A.

In nomine Domini. Ego Radaulfus¹ [...].

Facta ista donationis idus marci, anno XXIII regnante Leutario rege, filii Leudevici regi. [...].

1. Radailfus B.

508

5 ABRIL 978

EL PREVERE ANSEMON DÓNA AL MONESTIR DE SANT PERE DE CAMPRODON DIVERSOS BÉNS QUE TÉ EN EL COMTAT DE BESALÚ. TAMBÉ LI DÓNA UNA VINYA QUE TÉ EN EL COMTAT D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA ESCARÓ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 446, pàgs. 398-399.

509

26 ABRIL 978

BELL I LA SEVA ESPOSA ERMENGARS DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA PROPIETAT SITUADA EN EL TERRITORI D'ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 92v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 56, peça 261, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Bellus et son épouse Ermenkarde d'un tènement au terroir d'Ille *ab omnem integritatem*, du VI des kalendas de mai, année XXIII du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Bellus [... *ab omnem integritatem*].

Facta ista carta donacione cum exio et regressio earum *ab omnem integritatem* VI kalendas maii, anno XXIII regnante Leutario rege, filio Ludevici.

[...].

510

17 NOVEMBRE 978

SUNYER I ELS ALTRES MARMESSORS D'UNA DONA ANOMENADA LINGÜES DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU SITUAT A LA VILLA FINESTRET, MÉS ENLLÀ DEL RIU LENTILLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 115, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 166v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 20, ex A. — D. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 69, peça 366, ex A.

Els regests de Fossà, que completen l'extret parisenc, diuen: «Donatio facta per manumissores Lingis feminae dicto coenobio de alodio in villa Fenestreto, ultra ipsam aquam Lintilliani contra toro. 15 kal. decembris, anno 25 regnante Leuthario filio Ludovici» (C) i «(Donation) par Suniarius et les autres exécuteurs testamentaires d'une femme appelée Lingis de son alleu au terroir de Fenestret, du XV des kalendes de décembre, année XXV du règne de Lothaire» (D).

In nomine Domini. Nos Suniarius, Tulgas, Fortis [...] [Finestret] [...].

Facta carta helemosinaria XV kalendas decembris, anno XXV regnante Leutario rege, filio Ludevici.

[...].

511

[VERS 942-978]

HOM FA TESTAMENT I, ENTRE ALTRES LLEGATS, DÓNA TOT EL QUE TÉ EN EL COMTAT DE CONFLENT AL CENOBI DE SANT JOAN [DE LES ABADESSES].

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.

Regest redactat ex JUNYENT, *Diplomatari de la catedral de Vic*, núm. 363, pàg. 304 (amb data de [964]).

512

19 GENER 979

ELS ESPOSOS PRIM I SILÍDIA VENEN AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I A LA SEVA MULLER GUILLA UNA TERRA QUE TENEN PER COMPRA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESPIRÀ, EN EL LLOC DIT LA «PEDA», PEL PREU D'UN SOU.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 103. Al dors: «De Aspira» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 181, pàgs. 126-127, ex O.

In nomine Domini. Ego Primus et uxor sua Silidia vinditores sumus vobis Bernardo vicescomite et uxor sua Wisla, hemtores. Per hanc scriptura vindicionis vindimus vobis terra nostra qui nobis advenit de comparacione et est ipsa terra in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Aspirano, in locum que vocant ad ipsa Peda. Et affrontat ipsa terra: de uno latas in vinea Malangeico, et de II in terra de nos eredes, et de III in ipsa serra, et de IIII in maleo de Malangeigo vel in ipso torrente.

Quantum infra istas totas affrontaciones includunt de ipsa terra ab ipsa complantacione sic vindimus vobis ab omnem integritatem, cum omni voce posesionis sue, cum fundus et lemitibus earum, cum exio vel regresio suo, propter pre[cio]¹ solido I et de ipso precio aput vos emtores nihil non remansit; est manifestum.

Quem vero ipsa omnia quod superius resonat de nostro iuravamus in vestro tradimus vobis dominio, abeat potestatem facere quod volueritis. Quod si nos vinditores aut ulusque homo qui contra hanc-ista scriptura vindicionis venerit ad isrumpendum aut nos venerimus, quantum ad eodem tempore ipsa omnia quod superius resonat immelioratum fuerit induplamus vobis perpetim abitura. Hec vindicio firmis et stabilis permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta scriptura vindicionis XIII kalendas febroari, anno XXV regnante Leutario rege, filio Ludovici regis.

Sig+num Primo, Sig+num Silicia, nos qui ista scriptura vindicione fecimus et firmamus et testes firmare rogavimus. Sig+num Clauderedo. Sig+num Teudemare. Poncone SSS.*

Asperius presbiter, qui ista scriptura vindicione scripsi et SSS. die et anno quod supra.

1. Manca, per abreujament.

513

20 GENER 979

ELS ESPOSOS EINARD I TRUITELL VENEN A BERNAT [VESCOMTE DE CONFLENT] I A LA SEVA MULLER GUILLA UN MALLOL QUE TENEN PER COMPRA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC DIT «MALIOLAS», AL «GENEBRELLO», PEL PREU DE DOS SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 104. Al dors: «De Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 182, pàg. 127, ex O.

In nomine Domini. Ego Einardo et uxor mea Tructille vinditores sumus vobis Bernardo et uxor mea Wisla, emtores. Per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus vobis maliolo qui nobis advenit de comp[?]antacione¹. Est ipse maliolus in suburbio Elenense, in val de Confluente, infra fines de villa Astovere, in loco que vocant Maliolas, ad ipso Genebrello. Et afrontat ipse maliolus: de I latus in vinea Elleberto, et de alia in vinea Sancti Stephani, et de III in terra Ranlone, et de IIII in vinea Eichone.

Quantum in istas afrontaciones includunt de ipso maliolo sic vindimus vobis ipsa nostra medietate ab integro, propter precium solidos II; et nichilque de ipso precio apud vos emtores non remansit; est manifestum.

Quem vero de nostro iuramus in vestro tradimus vobis dominio, [a]beatis² potestatem. Quod si nos vinditores aut ullusque homo qui contra ista scriptura vindicionis venerit ad isrumpendum aut nos vinditores venerimus induplamus vobis perpetim abitura. Hec-ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta scriptura vindicio XIII kalendas febroarii, anno XXV regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Einardo, Sig+num Tructille, qui ista vindicione fecimus et testes firmare rogavimus. Vives presbiter SSS.* Wifredus presbiter SSS.* Sig+num Loncovardo.

Witardus presbiter, qui ista vindicione scrissi et SSS. die [et]³ anno quod supra.

1. Manca [l]. — 2. [a] *illegible per un forat*. — 3. Manca.

514

22 FEBRER 979

MIRÓ, COMTE [DE BESALÚ] I BISBE DE GIRONA, DICTA TESTAMENT I, ENTRE ELS MOLTS LLEGATS QUE DISPOSA, DEIXA AL CENOBI DE SANTA MARIA D'ARLES LA PART QUE TÉ DE L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE COSTOJA I AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ L'ALOU QUE TÉ A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA FULLÀ; L'ALOU QUE TÉ AL COMTAT DE BESALÚ, A LA VILLA HORTMOIER I A «SALSELAS»; I DIVERSOS BÉNS QUE TÉ AL COMTAT DE CERDANYA, A LA VALL DE BROCÀ O DE LILLET, ALS LLOCS DE CERCS, RIUTORT I VALLFOGONA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 453, pàgs. 409-413.

515

11 MARÇ 979

ADROER, LA SEVA ESPOSA ELVIRA I ERMESÈN VENEN A BERNAT [VESCOMTE DE CONFLENT] I A LA SEVA MULLER GUILLA DUES PECES DE VINYA I UNA DE TERRA QUE TENEN PER HERÈNCIA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESPIRÀ, EN EL LLOC DIT LA «PEDA», PEL PREU DE DOS SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 105. Al dors: «K[arta] de villa Aspirano» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 184, pàg. 128, ex O.

In nomine Domini. Ego Adrovario et uxor mea Adalvira et Ermesinda vinditores sumus vobis Bernardo et uxor tua Gisla, emtores. Per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus vobis pecia II¹ de vineas et pecia de terra qui nobis advenit de parentorum. Et sunt ipsas pecias de vineas in suburbio Ele-nense, in valle Confluente, infra fines de villa Aspirano, in loco que vocant ad ipsa Peda. Et afrontant ipsas II pecias de vineas cum ipsa terra de totesque partes in vinea vel in terra de nos comparatores.

Quantum in istas afrontaciones includunt de ipsas pecias de vineas cum ipsa terra sic vindimus vobis ab integro propter precium solidos II et nichilque de ipso precio apud vos emtores non [re]mansit²; est manifestum.

Quem vero de nostro iuramus in vestro tradimus vobis domi[ni]o³, abeatis potestatem. Quod si nos vinditores venerimus aut ullus homo qui contra ista scriptura vindicionis venerit ad isrumpendum induplamus vobis perpetim abitura. Hec-ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta ista scriptura vindicio V idus marcii, anno XXV regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Adrovario, Sig+num Adalvira, Sig+num Ermesinda, qui ista vindicione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Contaleco. Sig+num Ennecho. Sig+num Recemiro.

Witardus presbiter, qui ista vindicione scripsit et SSS. die [et]⁴ anno quod supra.

1. I *corregit*. — 2. *Manca* [re]. — 3. *Manca* [ni]. — 4. *Manca*.

516

6 MARÇ 979

BONFILL DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A BULATERNERA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 48, perdut. — [B]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 95, perdut. — C. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 134, ex A. — D.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze 117, f. 157, ex B. — E. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 57, peça 275, ex B.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 103, pàg. 209, ex C.

El regest de Fossà, que completa la informació dels extrets parisencs, diu: «Donation faite par Bonefilus au dit monastère de son alleu dans le comté de Roussillon, à Boule, du 3 des nones de mars, année XXV du règne de Lothaire». Divergeix en el dia de la clàusula de datació.

In Dei nomine.¹ Ego Bonefilius donator sum Deo et Sancto archangelo Mikaeli vel Sancto Germano confessore Christi monasterio Coxiani [...] (circa finem).²

Facta carta elemosinaria II nonas marci, anno XXV regnante Leutario rege, filio Ludovici.
[...].

1. In nomine Domini D. — 2. donator sum ... (circa finem) *omet* D.

517

ROMA, ABRIL 979

EL PAPA BENET [VII], EN BUTLLA ADREÇADA A HILDESIND, BISBE [D'ELNA] I ABAT DE SANT PERE DE RODES, CONFIRMA LA PROTECCIÓ PAPAL DONADA A L'ESMENTAT MONESTIR I A LES SEVES POSSESSIONS, LES QUALS ES TROBEN DISSEMINADES DES DE LA CIUTAT DE NARBONA FINS ALS CONFINIS D'HISPÀNIA. A MÉS, COMMUNA ELS INVASORS DE PROPIETATS DEL CENOBI A RETORNAR-LES-HI.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 454, pàgs. 414-415.

518

27 JULIOL 979

ODÓ I ESTEVE PERMUTEN AMB EL MONESTIR DE SANTA MARIA DE LA GRASSA L'ALOU QUE TENEN EN LA VILLA ANOMENADA ESTAGELL.

[O]. Original perdut. — A. Extret fet per dom Étienne Dulaure el 1692: París, BMaz, Latin 3388, *Synopsis rerum memorabilium*, pàg. 50.

a.* MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 81, pàg. 132, ex A.

Odon et Stefano commutatores fuerunt et donaverunt ad domum Sanctae Mariae monasterii quem vocant Grassa et ad dominum abbatem vel cunctam congregationem alodem suum in villa quam vocant Stagello.

Facta carta commutationis VI kalendas agustas, anno XXV regnante Leutario rege.

Sig+num Odo, Sig+ Stefano, qui istam cartam donationis seu commutationis fecimus et testes firmare rogavimus. S+g Siguinus. S+g Hacfredus.

Guieredus presbiter, qui hanc cartam commutationis scripsit sub die SSS. [et anno quod supra].

519

26 OCTUBRE 979

DURAN DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA SITUADA A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 92v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 56, peça 263, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Durandus d'une vigne *ibidem* (Ille), du 7 des ides de 9bre de l'année 26 du même règne (de Lothaire)». Divergeix en el dia de la clàusula de datació, ja que porta *ides* en comptes de *kalendas*.

In nomine Domini. Ego Durando [...].

Facta carta donatione ista VII kalendas novembris, anno XX° VI° regnante Leutario rege, filio Ludevici.

[...].

520

18 MARÇ 980

ALTEMIR, DIT BONFILL, DÓNA AL CENOBI DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ], SITUAT EN EL COMTAT D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, TOT EL QUE TÉ PER HERÈNCIA O PER COMPRA EN LA VILLA «BULA» [BULATERNERA] I EN EL COMTAT DE Cerdanya.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 37, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 134v, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 12, ff. 104-105, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 104, pàg. 209, ex C.

In nomine Domini. Ego Altemirus, quem vocant Bonefilium, donator sum Deo et Sancti Michaelis archangelo cenobio qui est situs in comitatu Elenense, in valle Confluente, iuxta fluvium Litterani, omnia quae habeo in villa quae nuncupatur Bula, vel in comitatu Cerdania, tam de ereditate quam etiam de comparatione, in domibus, curtis, terris, vineis, cultis vel incultis, aquis vel aquatibus, ortis vel arboribus, garricis vel rupibus, omnia et in omnibus in quantum dici vel nominari qui potest. De quantum eredito vel ereditari debeo pro quacumque voce, ad domum praedictum ei ab integro concedo atque trado; et nichil exinde ad opus meum non reservo, sed omnia et in omnibus ei concedo atque trado ut domus eius exinde sit honoratus et constructus. Et qui aliquid refectionem inde habuerint exorare non pigeant pro genitores genitricisque omnium meorum vivorum et defunctorum, presentium scilicet ac futurorum, nec non et pro me peccati pondere pregravatus, ut veniam ac remedium a Domino adipisci mereamur. Volo enim ut omnia quae supra texui cunctis diebus in potestate et dominatione domui praedicti maneat perenniter. Servientes vero qui ibidem deservierunt haec omnia ita obtineant sicut ceteris alaudibus et munificentis domui illis pertinentibus. Et qui contra hanc mercedem largitionis venire temptaverit vel inquietare presumserit, peccatis meis anima illius sit obligatum que pro hac re cupio esse purgatus. Et quantum ad eum tempus immelioratum haec omnia superius scripta fuerit, quadruplum componere faciat ad iamdicta domo. Et inantea ista scriptura firmis permaneat.

Facta charta mercedem largitionis seu donationis et Sancti Michaelis traditionis XV kalendas aprilis, anno XXVI regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Signum Altemirus, que vocant Bonefilium, qui ista scriptura donationis fieri iussi et firmare rogavi. Goltredus presbiter. Signum Bardina. Signum Miro et Bonushomo levita.

Signum Asinardus¹ presbiter, qui ista charta elemosina scripsi et subscripsi die annoque praefixo.

1. Afinardus a.

521

19 ABRIL 980

EL MONJO TRAVER VEN AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I A LA SEVA ESPOSA GUILLA LA MEITAT D'UNA VINYA QUE TÉ PER COMPRA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINES DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC DIT «MALIOLAS», PEL PREU D'UN SOU.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 106. Al dors: «K[arta] de Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels segles IX i X*, núm. 185, pàgs. 128-129, ex O.

In nomine Domini. Ego Trassovario, monachus, vinditor sum vobis Bernardo, vicecomite, et uxor mea Gisla, emtores. Per hanc scripturam vindicionis mee vindo vobis vinea mea qui michi advenit de comparacione. Est ipsa vinea in suburbio Ellenense, in valle Confluente, infra fines de villa Astovere, in loco que vocant Maliolas. Et afrontat ipsa vinea: de I latius in vinea Bertrude, et de alia in vinea Adrovatio, et de III in ipsa Mata, et de IIII ad ipso Genebrello.

Quantum in istas afrontaciones includunt de ipsa vinea sic vindo vobis ipsa mea medietate ab integro propter precium solidi I; et nichilque¹ de ipso precio apud vos emtores non remansit; est manifestum.

Quem vero de meo iuro in vestro trado vobis dominio, abeatis potestatem. Quod si ego vinditor venero aut ullus homo qui contra ista scriptura vindicionis venerit ad isrumpendum in duplo vobis perpetim abitura. Hec-ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta ista scriptura vindicio XIII kalendas madii, anno XXVI regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Trassovario, qui ista vindicione feci et testes firmare rogavi. Sig+num Mascaron. Sig+num Daco. Sig+num Recemiro.

Witardus presbiter, qui ista vindicione scripsi et SSS. die et anno quod supra.

1. *Repeteix* que.

522

10 SETEMBRE 979 – 9 SETEMBRE 980

HOM VEN A UN PARTICULAR UNA VINYA SITUADA EN EL COMTAT D'ELNA, AL VALLESPÍ.

[O]. Original perdut. — A. Regest del segle xv: Sant Joan de les Abadesses, AM, *Llibre de Canalars*, I, f. 153, sac 19, núm. 2.

a.* UDINA, *El Archivo Condal*, ap. II, núm. 279, pàg. 497, ex A.

El regest del segle xv diu així: «Vinea sita in comitatu Elnensi, in Valle Aspirii, venditur privato. Anno xxvi regnante Leuthario rege, filio Ludovici regis».

523

5 NOVEMBRE 980

OLIBÀ I LA SEVA ESPOSA LETGARS DONEN AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES UNA VINYA QUE TENEN EN EL PAGUS DE ROSSELLÓ, A L'APENDICI DE PALALDÀ.

[O]. Original perdut, potser el document vist per Fossà en el monestir d'Arles, AM, «in sacco inscripto "Co-dalet, als Banys, Palauda", v. 1». — A.* Regest del segle XVIII, fet per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, peça 57, potser ex O.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Olibam et uxorem suam Levegards domui Sanctae Mariae de Arulis de vinea sua propria in pago Russilionense, in appendicio de Palatiodani ... nonis novembris anno 27 regnante Leutario rege».

524

21 NOVEMBRE 980

OLIBÀ DIACA DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANT PERE DE TORRELLES I AL PREVERE BONUÇ, TAMBÉ ANOMENAT TODALEC, UNA PEÇA DE TERRA SITUADA EN EL MATEIX LLOC.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 72, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 151v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 39, peça 168, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite par Oliba, diacre, à la dite chapelle de St. Pierre de Torrelles ou Bonution, prêtre, autrement appelé Todalech, d'une pièce de terre au même terroir, du XI des kalendes de décembre, année XXVII du règne de Lothaire, fils du roi Louis».

Scripturarum series declarat [...].

Facta ista scriptura donationis XI kalendas decembris, anno XXVII regnante Lothario rege, filio Lodoici regis.

[...].

525

1 FEBRER 981

ELS ALMOINERS DEL DIFUNT GUITART FAN PÚBLIC EL SEU TESTAMENT I EL JUREN, JUNT AMB TRES TESTIMONIS, AMB LES MANS ESTESES DAMUNT L'ALTAR DE SANTA MARIA DEL BUC [CASTELLNOU DE BAGES], EN EL COMTAT DE MANRESA. DECLAREN QUE MANÀ FER LLEGATS A DIVERSOS MONESTIRS, ENTRE ELLS AL DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ, AL QUAL CONCEDÍ L'ALOU QUE TENIA EN EL COMTAT DE Cerdanya.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 1334, pàgs. 957-959.

526

2 MARÇ 981

BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], PERMUTA AMB EL BISBE SALLA, GERMÀ SEU, I AMB ELS CANONGES DE LA SEU D'URGELL UNS ALOUS QUE TÉ EN ELS COMTATS DE BERGA, URGELL I Cerdanya PER UN ALOU QUE L'ESMENTADA SEU TÉ EN EL COMTAT D'OSONA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.

Regest redactat ex BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 188, pàg. 24.

527

11 MARÇ [981]

GAUSFRED, COMTE DE ROSSELLÓ, DÓNA AL MONESTIR DE SANT QUIRZE [DE COLERA] UN ALOU QUE TÉ A BANYULS [DE LA MARENDA].

[O]. Original perdut. — [A]. Extret de R. d'Olzinelles, anterior a 1835: Vic, AE, llig. 2059, foli perdut en l'incendi de 1936, segons una nota conservada en la documentació de S. Sobrequés per a *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, dipositada a Barcelona, Arxiu Històric de la Ciutat.

Sobrequés advertí que l'any 27 de Lluís era erroni perquè l'únic rei Lluís que regnà 27 anys fou Lluís el Piadós, però que no fou coetani del comte Gausfred de Rosselló. Ell mateix suggerí la possibilitat que es tractés d'una mala lectura i que calia llegir Lotari en comptes de Lluís. Consta que el 9 de juliol de 981 el monestir de Sant Quirze de Colera tenia un alou a Banyuls de la Marena (Doc. 532).

L'extret d'Olzinelles deia així: «5 idus març, any 27 de Lluís. Donació feu Gaufrido, compte de Roselló, a Sant Quirch de un alou a Banyuls».

528

16 MARÇ 981

ELS ESPOSOS FERRIOL I ADA FAN UNA VENDA A BELLSOM I A LA SEVA MULLER QUERA.

[O]. Original perdut, potser el document vist per fra Guillem Costa a Arles, AM. — A.* Extret del segle XVII, fet per fra Guillem Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 296v, «ex archivo Arulensis coenobii».

In nomine Domini. Ego Firriolus et uxor mea, nomine Ada, vinditores sumus vobis Bellumhomo et uxori sue Kerio [...].

Facta scriptura vindicione ista octavodecimo kalendas aprilii, anno XXVII regnante Leutario rege, filio Lodoici.

[...].

ELS ESPOSOS ATÓ I EJÓ VENEN A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], I A LA SEVA ESPOSA GUILLA UNA VINYA QUE TENEN PER HERÈNCIA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC DIT «MALIOLAS», PEL PREU D'UN SOU I SIS DINERS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 110. Al dors: «K[arta] de Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 190, pàg. 26, ex O.

In nomine Domini. Ego Atto et uxor mea Eicho vinditores sumus vobis Bernardo, vicecomite, et uxori tue Gisla, emtores. Per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus vobis vinea nostra, qui nobis advenit de parentorum. Est ipsa vinea in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Astovere, in loco que vocant Maliolas. Et afrontat ipsa vinea: de II latus in vinea de nos comparatores, et de III in vinea Ranlone, et de IIII in vinea Calinno.

Quantum in istas afrontaciones includunt de ipsa vinea sic vindimus vobis ab integro propter precium solido I et denarios VI et nichilque de ipso precio apud vos emtores non remansit; est manifestum.

Quem vero de nostro iuramus in vestro tradimus vobis dominio abeatis potestatem. Quod si nos vinditores venerimus aut ullus omo qui contra ista scriptura vindicionis venerit ad isrumpendum induplamus vobis perpetim abitura. Hec-ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Fac[ta]¹ ista scriptura vindicio V kalendas madii, anno XXVII regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Atto, Sig+num Eicho, qui ista vindicione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Ennecho. Sig+num Eldesindo. Sig+num Wifredo.

Witardus presbiter, qui ista vindicione scripsit et SSS. die [et]² anno quod supra.

1. *Manca*. — 2. *Manca*.

EITOR DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ UNA PEÇA DE TERRA SITUADA EN EL TERRITORI DE TORRELLES [DE LA SALANCA]. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE LA SEVA ÀNIMA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 68, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 150v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 35, peça 148, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite au monastère de Cuxa par Ictor d'une pièce de terre au terroir de Torrelles, du XIII des kalendes de juin, année XXVII du règne de Lothaire fils de Louis».

In nomine Domini. Ego Ictor donator sum Deo et Sancti Mikaheli Coxano pecia I de terra propter remedium anime mee [...].

Facta donatione ista XIII kalendas iunii, anno XXVII regnante Leutario rege, filio Ludovici. [...].

531

26 MAIG 981

BALBONA, GUIFRÉ I ALLIÓ VENEN A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], I A LA SEVA MULLER GUILLA UNA TERRA QUE TENEN EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINES DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC ANOMENAT EL «CHONCO DE BALLOMARE», PEL PREU D'UN SOU I UN DINER.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 111. Al dors: «K[arta] de Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 191, pàgs. 26-27, ex O.

In nomine Domini. Ego Ballebona et Wifredo et Alio vinditores sumus vobis Bernardo, vicecomite, et uxor mea Gisla, emtores. Per hanc scripturam vindicionis nostre vindimus vobis terra nostra cum ipso eremo, qui nobis advenit de parentorum. Est ipsa terra in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Astovere, in loco que vocant ad ipso Chonco de Ballomare. Et afrontat ipsa terra: de II latius in ipsa cumba, et de III in terra Mirone vel heredes suos, et de IIII in terra Trassebado condam.

Quantum in istas afrontaciones includunt de ipsa terra cum eremo sic vindimus vobis ab integro propter precium solido I et denario I; et nichilque de ipso precio apud vos emtores non remansit; est manifestum.

Quem vero de nostro iuramus in vestro tradimus vobis dominio abeatis potestatem. Quod si nos vinditores venerimus aut ullus homo qui contra ista scriptura vindicionis venerit ad isrumpendum in duplamus vobis perpetim abitura. Et inantea ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta vindicio VII kalendas iunii, anno XXVII regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Ballebona, Sig+num Wifredo, Sig+num Alio, qui ista vindicione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Adalberto. Sig+num Enecho. Sig+num Abbo.

Witardus presbiter, qui ista vindicione scripsi et SSS. die [et]¹ anno quod supra.

1. *Manca*.

532

LAON, 9 JULIOL 981

EL REI LOTARI, EN PRECEPT DONAT A PRECS DEL DUC GAUSFRED DE ROSSELLÓ, LI CONCEDEIX UNES TERRES ERMES VORA LA MAR, EN EL PAGUS DE ROSSELLÓ, EN EL LLOC DIT COTLLIURE O BANYULS [DE LA MARENDA], I EN FIXA ELS TERMENALS. EN DONAR-NE LES AFRONTACIONS I EN REFERIR-SE AL CAMÍ DEL COLL DE LA CREU, N'EXCEPTUA UN ALOU QUE PERTANY AL MONESTIR DE SANT QUIRZE [DE COLERA].

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 393-394.

Gausfred I, comte de Rosselló, aquí anomenat duc, havia donat al monestir de Sant Quirze de Colera un alou a Banyuls de la Marenda el dia 11 de març anterior (Doc. 527).

533

LAON, 9 JULIOL 981

EL REI LOTARI, EN PRECEPTE DONAT A PRECS DEL DUC GAUSFRED DE ROSSELLÓ, CONFIRMA AL MONESTIR DE SANT GENÍS DE FONTANES, DESTRUÏT PELS PAGANS I ARA REEDIFICAT, LES SEVES POSSESSIONS, ENTRE LES QUALS ESMENTA L'ALOU DE L'ENTORN DEL MONESTIR, LA VILLA DE SANT PERE D'ARGELERS, LES CELLES DE SANT JOAN [LA CELLA] I SANT LLORENÇ DE TORRENTS [ARA DITA DE GALÍCIA] I GRAN NOMBRE DE VILLES SITUADES EN EL PAGUS DE ROSSELLÓ. TAMBÉ ESMENTA LES CELLES DE SANT MARTÍ [D'ESCARÓ] I SANT CUGAT [TERME DE SOANYES] I NOMBROSES VILLES SITUADES EN EL COMTAT DE CONFLENT.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 210-213.

534

18 AGOST 981

EITOR, TEMENT LES PENES DE L'INVERN, DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA PEÇA DE TERRA QUE TÉ A TORRELLES [DE LA SALANCA].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 71v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 151v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 38, peça 165, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Ictor d'une pièce de terre à Torrelles, le 15 des kalendes d'octobre, année XXVII du règne de Lothaire». Divergeix en el nom del mes.

In nomine Domini. Ego Ictor timeo penas inferni [...].

Facta carta elemosinaria XV kalendas septembris, anno XXVII regnante Leutario rege, filio Ludovici.

[...].

535

AGOST 981

ROGER, COMTE [DE CARCASSONA-RASÈS], LA SEVA ESPOSA ADELAIDA I LLURS FILLS RAMON I BERNAT FAN DONACIÓ AL CENOBI DE SANT SADURNÍ [DESPRÉS DIT DE SANT HILARI, PROP DE CARCASSONA], ON HI HA EL SEPULCRE DE SANT HILARI, DE DIVERSOS ALOUS QUE TENEN AL CARCASSÈS. HO FAN EN AGRAÏMENT AL

SANT PER HAVER-LOS AJUDAT EN LA VICTÒRIA OBTINGUDA CONTRA L'EXÈRCIT DEL COMTE OLIBA [I DE Cerdanya-Conflemt], EL QUAL HAVIA ENVAÏT LLURS TERRES.

[O]. Original perdut, abans a l'abadia de Sant Hilari de Carcassona, AM. — A. Còpia de Gratian Capot, feta vers 1665-1670: París, BN, Col. Doat, vol. 71, f. 284, ex O.

a. CATEL, *Mémoires*, pàg. 623, ex O. — b.* *Histoire générale de Languedoc*, vol. II, París, 1733, *preuves*, núm. CXVI, col. 135, ex a. — c. *Histoire générale de Languedoc*, vol. V, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. 134-CXVI, cols. 293-294, ex b. — d. *Catalunya Romànica*, vol. XXV, pàg. 213, sense indicació de la font usada.

RE: PONSICH, *Le Conflent et ses comtes*, pàgs. 285-286.

Com a conseqüència d'aquesta batalla contra l'exèrcit del comte Roger el Vell, sembla que el comte Oliba Cabreta incorporà als seus dominis el Perapertusès i el Donasà. Els comtes Roger i Adelaida foren pares, a més de Ramon i de Bernat, que són esmentats en aquest document, d'Ermesenda, futura comtessa de Barcelona, i de Pere, futur bisbe de Girona.

Patres decreverunt temporibus priscis et sanxerunt legaliter, ut donationis textus firmum sub scripturarum titulo roboraretur cum testibus. Christi vero annuente clementia, ego Roggarius comes, simulque cum coniuge comitissa Adalaice, seu Regimundo sobole, atque Bernardo sobole, qui necdum est latice consecratus baptismatis, pietate compunctus, reminiscensque qui dicit amonitione prophetica: «Date elemosinam, et omnia munda sunt vobis»¹.

Quamobrem volo, ut sicut mihi in animo venit, sit notum fidelibus christianis cum ergo venisset iniuste Oliba comes contra me cum exercitu magno hostiliter, in magna ferocitate et impetu suae virtutis, et devastasset in igne et praeda super terra mea omne quod potuit, ego cum eum Roggarius comes persequeretur, non confidens in mea virtute, nec in meum auxilium, sed in misericordia Domini speravi. Et beatum Christi confessorem Ilarium deprecatus fui ut pro mea victoria Dominum deprecari non dedignaretur. Cum ergo reverterer ego Roggarius, et omnes meos fideles vidissem incolumes et absque vulnerum signo, cognovique inimicos mortuos et vulneratos, atque in fugam conversos, intellexi quod Ilarius almificus deprecatus per me Dominum fuit.

Et ut fertur, nonnulli ante me eum praeire viderent, spopondique ego Roggarius comes ibi in campo, ut alodes meos quorum haec sunt nomina: Venantiannum cum ecclesia Sanctae Mariae, cum villaris et appenditiis et decimis et primitiis et omnibus ad supradictum alodem pertinentibus; villare Asinario cum ecclesia Sancti Cyprinani, cum suis decimis; Nonnone villare cum ecclesia Sancti Saturnini, cum suis decimis; Barancianello cum ecclesia Sancti Michaelis, cum suis terminis atque decimis; Quenciago cum ecclesia Sancti Petri, cum suis decimis, sicut priscis temporibus domini qui fuerunt de iamdictis alodibus tenuerunt, donarem.

Donamus itaque ego Roggarius, comes, et coniux mea Adalaix, comitissa, supradictos alodes, sicut iam resonat, ad coenobium quod est consecratum in beati Saturnini honore, ubi mausoleatus beatus Ilarius miro honore quiescit. Iubemus ergo ut Benedictus abba et grex qui Domino serviunt vel inantea sunt servituri, super eos alodes teneant stipendiam monachorum et in elemosinis pauperum, et in omne opus bonum illorum, et non sit licitum potestatibus ullis, nec regibus, neque comitibus, vel pontificibus, seu abbatibus, aut monachis, neque ulli sexui hominum, usurpare aliquid de supradictis alodibus nec minuere ex rebus monachorum.

Et sunt isti alodes infra fines vel terminos Carcassenses, ut mihi vero videtur; affrontationes habent: de parte altano in Molavento vel Orriolos, [...]². Quantum ego Roggarius, comes, teneo vel ha-

bere debeo infra istas quatuor affrontationes, cum terminis et limitibus, et fundis et possessionibus, [...]³, sic donamus, [...]⁴.

Facta est scriptura haec donationis in mense augusto, anno XXVII regnante Leutario rege.

S. Roggarius comes, qui cartam istam scribere iussi, et cum coniuge Adalaice, et sobole Raymundo, et manibus firmavi, et testes ad roborandum tradidi. Sig+ Bernardi. Sig+ Inginardi. Sig+ Poncii.

Isarnus monachus et sacerdos iussus scripsit.

1. Luc. 11, 41. — 2. etc. b. — 3. etc. b. — 4. etc. b.

536

20 OCTUBRE 981

EL SACERDOT GUIFRÉ, ANOMENAT BRUNICARD, ATORGA TESTAMENT ABANS D'EMPRENDRE UN PELEGRINATGE I, ENTRE ELS DIVERSOS LLEGATS QUE DISPOSA, MANA LLIURAR AL CENOBI DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] L'HERETAT QUE TÉ A LA CERDANYA.

Vegeu Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa, núm. 1353, pàgs. 969-971.

537

24 OCTUBRE 981

INGILRADA, VOLENT ANAR EN PELEGRINATGE A SANTA MARIA «QUE DICUNT YNICIO» [«ANICIUM», ARA LO PUÈG, A L'ALVÈRNIA] I TEMENT UNA MORT SOBTADA, NOMENA ALMOINERS EL SEU FILL FRUJÀ, ESCLUA, FILL DE BARÓ, EL CLERGUE SUNIFRED I EL SEU FIDEL SENIOL PER TAL QUE DISTRIBUEIXIN ELS SEUS BÉNS. ENTRE ELS LLEGATS QUE DISPOSA, CONCEDEIX AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ L'ALOU QUE TÉ A CASTELLFOLLIT [DE LA ROCA].

Vegeu Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa, núm. 1354, pàgs. 971-972.

538

17 NOVEMBRE 981

SUNIFRED PREVERE DÓNA AL CENOBI [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU SITUAT A LA VILLA FILLOLS.

[O]. Original perdut. Potser el document de l'antic arxiu del monestir de Sant Miquel de Cuixà, «in sacculo inscripto "Praepositura de Fillols"», núm. 4. — [A]. Còpia del segle xiv en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — B.* Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 46, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Seniofredum presbiterum dicto coenobio de alodio in villa Füllols, 15 kalendas decembris anno 28 regnante Leutario».

539

2 GENER 982

TRUITER PREVERE I ELS ALTRES MARMESSORS DE BELLÓ DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN CAMP SITUAT EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERRITORI DE LA VILLA ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 87, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 155v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 52, peça 232, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Tructarius, prêtre et les autres exécuteurs testamentaires de Bellon, d'un champ dans le comté de Roussillon, au terroir de la ville d'Ille, ab omni integritate, des nones de Janvier, anée XXVIII du règne de Lothaire».

In nomine Domini. Ego Tructarius, presbiter, [...].

Facta ista carta donacione V nonas ienuarii, anno XXVIII regnante Leutario rege, filio Ludevici. [...].

540

20 GENER 982

GISCAFRED CLERGUE DÓNA AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ EL SEU ALOU DE LA VILLA ILLA, EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, CONSISTENT EN UN MALLOL, TRES CAMPS I UN LLINAR. EN RETINDRÀ LA POSSESSIÓ MENTRE VIURÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, fol. 89, perdut. — B. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 13, ff. 1-2, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 89, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 105, pàg. 210, ex B.

In nomine Domini. Ego Guiscafredus, clericus, donator sum ad domum Sancti Michaelis in cenobio Coxano alodem meum qui michi advenit tam de parentorum quam ex comparatione. Et est ipse alodes in comitatu Rossilionense, in suburbio Elenense, in apendicique de villa Insola. Et unum maleolum est in Coniliarias, in locum quod dicunt Ventenago, quod planteverunt Gitardus et filius eius Miro et Aribertus; et habet affrontationes cum suis stirpibus: de Iª parte in Arivano, de alia in Ventenago, de IIIª in vinea Suniarii, de IIIª in ipsa strata publica. Et unum campum similiter dono qui est ad ipsum pratum cum ipsum brachium ab integre; et habet affrontationes ipse campus cum ipso brachio: de una parte in medio alveo Tedi, de alia in terra Senguladus, de dus, de tercia in ipso Volono, de quarta at ipsa era ipsos clotos. Et est alius campus ad ipsa fontem in ipso prato, et habet affrontationes: de una parte in media Tede aqua, de duas in terra Gontalegi, de quarta in ipsos Cheisalencos. Et tercius campus est ad ipsum Mated, et habet affrontationes: de una parte in terra de filiis Stephani, de alia in ipso Buleso, de tercia in campo de Luboni condam, de quarta in terra Sancti Stephani. Et in alio loco est ipsa Aneta ad ipso linares, et habet affrontationes: de una parte in via publica, de alia in clausa Stephani presbiteri, de duas in ipso verdegario de Sentille.

Quantum infra omnes predictas affrontationes includunt sic dono ad predictum cenobium cum omni integritate; in tali conventu ut dum vivo teneam et possideam, et post obitum meum remaneat ad domum Sancti Michaelis sine ulla inquietudine. Quod si ego donator aut ullus homo contra hanc cartam venire voluerit, non valeat obtinere quod voluerit set predicta omnia in duplo legaliter supradicto cenobio componat. Et hec carta firma persistat.

Facta carta donationis XIII kalendas februarii, anno XX° VIII° regnante rege Lothario, filio Ludovici.

Signum Wiscafredus, qui hanc donationem feci et testes firmare rogavi. Trasemundus presbiter. Signum Petrus presbiter. Signum Stephanus.

Ebulus¹ presbiter atque monachus, qui hanc cartam scripsit sub die annoque subscripsit quo supra.

1. Ebulus a.

541

22 GENER 982

ELS ESPOSOS ENNEGÓ I QUIMBERGA DONEN AL CENOBI [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU QUE TENEN EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA CANOÀ [TERME DE PRADA] O EN ELS SEUS CONFINS.

[O]. Original perdut. Potser el document de l'antic arxiu del monestir de Sant Miquel de Cuixà, «in sacco cuius inscriptio est "Priorat de S. Jaume de Calahons"», num. I. — [A]. Còpia del segle xiv en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — B.* Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 45, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Ennego et Guindibergam eius uxorem dicto coenobio de alodio in suburbio Elenensi, in valle Confluenti, in villa Kanoa vel in eius fines, II kalendas februarii, anno 28 regnante Leutario rege, filio Ludovici».

542

11 FEBRER 982

FRUITERAN DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ VUIT SALINES, AMB ELS ESTRIS CORRESPONDENTS, QUE TÉ A L'ESTANY MAJOR DE LA VILLA TORRELLES [DE LA SALANCA], EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle xii en el Cartoral Major de Cuixà, f. 70, perdut. — B. Extret del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 151, ex A. — C. Còpia del segle xviii: París, BN, Col. Moreau, vol. 13, f. 3, ex A. — D. Còpia del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 90, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 106, pàgs. 210-211, ex C.

In nomine Domini. Ego Fructeirandus donator sum tibi Sancti Michaelis monasterii ubi dicitur Cuxiano. Per han scriptura donationis mee dono vobis salinas VIII cum ipsos coctorios et cum ip-

sos abeveratorios¹ et cum ipsa agulia; qui mihi advenit per parentorum. Et est ista omnia superius scripta in comitatu Rossilionense, infra fines et terminos de villa Torrelías, in locum que vocant stagno maiore, a Puio Oriolo; et afrontat: de circi in salinas de te donatore, et de aquilone afrontat in ipsa agulia, et de altano afrontat in salinas Adalberto presbitero vel fratri suo Seniofredo, et de meridie afrontat in salinas de te donatore. Quantum infra istas iamdictas IIII^{or} affrontationes includunt de ista omnia superius scripta, sic dono ego tibi cum omni integritate, cum exio et regressio earum, et cum omni voce apositionis mee sine ulla reservatione.

Quem vero ista omnia superius scripta de meo iure in tuo trado dominio et potestatem habendi, vendendi, donandi, comutandi, et omnia quicquid exinde voluerit facere sit tibi firma potestas ex presenti die et tempore. Quo si ego donator aut ullusque homo qui contra ista carta donationem venerit pro inrumpendum, aut ego venero, quantum ad eo tempore inmelioratum compono ego ista omnia superius scripta in duplo. Et inantea ista donatio firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta carta donatione III idus februarii, anno XXVIII regnante Leutario rege, filio Ludoici regi.

Signum Fructeirandus, qui ista carta donatione fecit et testes firmare rogavit. Signum Saturnino. Signum Felicio. Seniofredus subdiaconus.

Adalbertus presbiter, qui ista scriptura donatione scripsit et sub die et anno quod supra.

1. aberieratorios a.

543

21 FEBRER 982

ELS ESPOSOS ASTOALL I BELLA DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNES VINYES QUE TENEN A SAORRA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 125, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 172, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 74, peça 414, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Astovaldus et son épouse Bella de vignes *ibidem* (Sahorra), du IX des kalendes de mars, année XXVIII du même règne (de Lothaire)».

In nomine Domini. Ego Astovaldus et uxor mea Bella [...].

Facta carta donationis VIII° kalendas marcii, anno XXVIII regnante Leutario rege, filio Leudevici.

[...].

544

2 MARÇ 982

ELLESÈN, SENDRED, ELLEMAR I ERMENGARS, MARMESSORS DEL DIFUNT ADROER, DONEN UNA VINYA AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ, SITUAT A LA VALL DEL CONFLENT.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 120, perdut. — B.* Còpia parcial del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 169, ex A.

In nomine Domini. Ego Eldesindus et Sendredus et Ellomares et Ermengardis femina, qui sumus manumissores de homine nomine Adroario, qui fuit condam. Precepit nobis ut carta fecissemus ad cenobio Sancti Mikaeli qui est situs in valle Confluente, iuxta fluvium Literano, vocitante Coxano, sicuti et facimus, de vinea una. [...]

Facta carta helemosinaria VI nonas marcii, anno XXVIII regnante Leutario rege.
[...].

545

29 MARÇ 982

ELS ESPOSOS EGILÀ I GUNTILLA DONEN A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], I A LA SEVA MULLER GUILLA UNA VINYA QUE TENEN PER COMPLANTACIÓ EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC DIT «RODAS», PEL PREU DE QUATRE SOUS I SIS DINERS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 113. Al dors: «De Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 194, pàgs. 29-30, ex O.

In nomine Domini. Ego Egila et uxor mea Contille donatores sumus vobis Bernardo, vicescomite, et uxor mea Gisla, emtores. Per hanc scripturam donacionis nostre donamus vobis vinea nostra propria qui nobis advenit de complantacione. Est ipsa vinea in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Astovere, in loco que vocant Rodas¹. Et afrontat ipsa vinea: de II latius in vinea de nos emtores, et de III in vinea Eriman Daco, et de IIII in vinea Mirone.

Quantum infra istas afrontaciones includunt de ipsa vinea sic donamus vobis ipsa vinea ab integro pro ipsa legem quod nos debuimus solvere solidatas IIII et denarios VI.

Quem vero predicta² vinea sicut superius ressonat de nostro iuramus in vestro tradimus dominio et potestatem, ut quicquid exinde facere vel iudicare quod volueris liberam et firmissimam in Dei nomine abeat potestatem. Quod si nos donatores aut ullusque homo qui contra hanc-ista carta donacione venerit ad inrumpendum aut nos ipsi venerimus, tunc componamus ista omnia quod superius ressonat in duplo cum omni suo inmelioracione. Et inantea ista donacio firmis permaneat omnique tempore.

Facta ista donacione IIII kalendas aprilii, anno XXVIII regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Sig+num Egila, Sig+num Contille, qui ista donacione³ fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Alarico. Sig+num Donnuco. Sig+num Willelmo.

Witardus presbiter, qui ista donacione scripsi et SSS. die [et]⁴ anno quod supra.

1. Escrit damunt un mot raspat que acabava amb la lletra t. — 2. predicta, per error. — 3. Segueixen 3 o 4 lletres esborrades. — 4. Manca.

546

30 MARÇ 982

ASPIR PREVERE VEN AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I A LA SEVA MULLER GUILLA DUES VINYES QUE TÉ EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS D'ESPIRÀ, EN EL LLOC DIT «FIGULOS», PEL PREU DE QUATRE SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 114. Al dors: «Aspira» (s. xiv-xv).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 195, pàg. 30, ex O.

In nomine Domini. Ego Asperius, presbiter, vinditor sum vobis Bernardo, vicecomite, et uxori sue Wisla, hemtores. Per hanc scriptura vindicionis vindo vobis pecias duas de vineas, qui mihi adveniunt de comparacione. Et sunt ipsas pecias de vineas in suburbio Ellenense, in valle Conflente, in fines de Aspirano, in locum que vogant Figulos. Et affrontat ipsa una pecia de vinea: de I latus in rivo Leco, et de II in coma, et de III in vinea Adovira, et de IIII de vos comparatores. Et alia pecia de vinea affrontat: de II latus in vineas¹ Adovira², et de III in vinea Ranlone, et de IIII de vos comparatores.

Quantum infra istas totas affrontaciones includunt de ipsas pecias de vineas sic vindo vobis ab omnem integritatem propter precium solidos IIII, et de ipso precio³ aput vos hemtores nihil non remansit; et est manifestum.

Quem vero ipsa omnia quod superius resonat de meo iuro in vestro tradimus vobis dominio, abeatis potestatem facere quod volueritis. Quod si ego aut ulusque homo qui contra hanc-ista scriptura vindicionis venerit ad isrumpendum, quantum ad eodem tempore ipsa omnia quod superius resonat immelioratum fuerit in duplo vobis perpetim abitura. Hec vindicio firmis permaneat omnique tempore et non sid disrupta.

Facta scriptura vindicionis III kalendas apreli, anno XXVIII regnante Leutario rege, filio Ludovici.

Asperius presbiter, qui ista vindicione feci et firmavi et testes firmare rogavi.⁴ Sig+num Clauderedo. Witardus presbiter SSS.* Sig+num Recemiro.

Asperius presbiter, qui ista scriptura vindicione scripsi et SSS. die et anno quod supra.

1. comas, *corregit per vineas*. — 2. et Dovira, *corregit per Adovira*. — 3. precuo. — 4. *De la mateixa mà que la resta del document, cosa que confirma que el venedor i l'escriu són la mateixa persona*.

547

7 ABRIL 982

ELS ESPOSOS SENTILL I ADELAIDA PERMUTEN AMB L'ABAT DONAT I TOTA LA CONGREGACIÓ DEL CENOBI DE SANTA MARIA [DE LA GRASSA], SITUAT SOBRE EL RIU ORBIÈU, ELS ALOUS QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN LES VILLES DITES PESILLÀ [DE LA RIBERA] I CORNELLÀ [DE LA RIBERA], PELS ALOUS QUE EL MONESTIR TÉ A LLOTES I MONTORIOL, ELS QUALS HAVIEN ESTAT DEL COMTE SUNIFRED [II DE Cerdanya-Conflemt] I D'ALTRES PERSONES.

[O]. Original perdut. — A. Extret fet per dom Étienne Dulaure el 1692: París, BMaz, Latin 3388, *Synopsis rerum memorabilium*, pàgs. 50-51.

a.* MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 82, pàg. 133, ex A.

El comte Sunifred II de Cerdanya-Conflent havia permutat amb al monestir de la Grassa el seu alou de Llotes el 24 de juliol de 951 (Doc. 329).

Sintille et Adalai, eius uxor, dederunt Donato abbati et cunctae congregationi degenti in cenobio Sanctae Mariae, quod est situm super flumine quod nuncupante Urbionem, et commutarunt alodes suos quos habebant in comitatu Rusolionense, in villa quam dicunt Petiliano et in villa quam nuncupant Corneliano vel in earum terminis seu aiacentiis, casas, casalia, curtes, hortos, terras cultas vel incultas, arbores, prata, pascua, aquas, [...]¹. Abbas autem et monachi dederunt Sintille in commutatione in loco quem dicunt Lotas vel Monte Auriolo, qui fuit Seniofredo comite, de Ulibano et de Rigardane vel de Spolii, alodes qui in ipsa scriptura resonant.

Facta est scriptura VII idus aprilis, anno XXVIII Leutario Francorum rege regnante.

Sig+num Sintille, Sig+ Adalei, nos qui anc scripturam commutationis fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Wifredus. Sig+num [Gi]scafredus. Sig+num Seniofredus.

Sender[e]dus² presbiter scripsit et sub SSS. die et anno quod supra.

1. *etc.* — 2. Senderdus a.

548

6 MAIG 982

GUIS I ALLEREDA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA TINENÇA AL ROSSELLÓ, A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 87v, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 53, núm. 236, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite au dit monastère par Quisso et Allereda, femme, *ab omnem integritatem*, d'un tènement à Ille en Roussillon, du 2 des nones de mai, année XXVIII du règne de Lothaire».

549

11 AGOST 982

ELS ESPOSOS OLIBÀ I QUINTOL FAN UNA DONACIÓ AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 44, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 138, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 107, pàg. 211, ex B.

In nomine Domini. Ego Oliba et uxor sua Chintilona donaturus sumus nos ad cenobium Sancti Mikaelis Cuxano [...].

Facta ista scriptura donationis III idus augusti, anno XXVIII regnante Lotario rege, filio Ludovici regi.
[...].

550

4 SETEMBRE 982

L'ARDIACA VOLVERAD DÓNA A LA CASA DE SANTA MARIA DE LA GRASSA, SITUADA EN EL COMTAT DE CARCASSONA, SOBRE EL RIU ORBIÈU, AIXÍ COM A L'ABAT DONAT I A LA CONGREGACIÓ DE MONJOS QUE HI VIUEN, L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA MONTNER.

[O]. Original perdut. — A. Extret fet per dom Étienne Dulaure el 1692: París, BMaz, Latin 3388, *Synopsis rerum memorabilium*, pàg. 51.

a.* MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 83, pàgs. 133-134, ex A.

L'ardiaca Volverad havia comprat aquest alou el 4 de novembre de 957 (Doc. 379).

Volveradus archilevita donavit domui Sanctae Mariae quam vocant Crassam, quae est sita vel fundata in comitatu Carcasense, super alveum Urbionis, vel domno Donato abbati et congregationi monachorum quae ibidem erat, alodem quem habebat in comitatu Russilionense, in villa Monte Nigro vel infra eius fines et termines, id est casas, curtes, hortos, terras, vineas, [...]¹.

Facta scriptura donacionis sub die II nonas setembris, anno XXVIII regnante Leutario, filio Leudoici regis.

SSS. Volveradus archilevita, qui hanc scripturam donacionis feci et testes signare rogavi. Sig+num Godemar. Sig+num Amalricus. Sig+num Seguinus.

Stefanus presbiter, qui istam scripturam donationis scripsit SSS. die et anno quod supra.

1. etc. —

551

27 SETEMBRE 982

LOFRED FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 97, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 157v, ex A.

In nomine Domini. Ego Lofredus [...].

Facta scriptura donationis Vº kalendas octobris, anno XXVIII regnante Leutario rege, filio Ludoyci rege.

[...].

552

28 DESEMBRE 982

L'ARDIACA VOLVERAD I ELS ALTRES MARMESSORS D'AMELL DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA PEÇA DE TERRA I UNES VINYES SITUADES A VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 105, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 159v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 63, peça 321, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Volverade archidiacre et autres exécuteurs testamentaires du nommé *Amilii* d'une pièce de terre et de vignes *ibidem* (à Vallventosa), du V des kalendes de janvier anée XXVIII du même règne (de Lothaire)».

In nomine Domini. Ego Volveradus [...].

Facta carta donationis V kalendas ienuari, anno XXVIII regnante Leutario rege, filio Ludoyci. [...].

553

PARENTIGNAT, 982

LOTARI, REI DELS FRANCS, EN PRECEPT ATORGAT A PRECS DE L'ABAT SUNIFRED DE RIPOLL, CONFIRMA LES POSSESSIONS DEL DIT MONESTIR. ENTRE AQUESTES, ELS ALOUS D'ÉVOL I «BULA» [BULATERNERA] I L'ESGLÉSIA DE SANT CLIMENT [DE LA SERRA] EN EL COMTAT DE CONFLENT I LA VILLA ANOMENADA «HERMOS» I LES CASES DE REIRÓS AL VALLESPÍR.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 166-174.

Jordi Rubió, en l'índex alfabètic de noms de l'esmentat volum d'aquesta obra, identificà l'església de Sant Climent amb la parroquial de Cirac, però un document del 28 de juny de 975 mostra que es tracta de Sant Climent de la Serra, del municipi de Cornellà de Conflent (Doc. 488).

554

BOUSSAC, 982

LOTARI, REI DELS FRANCS, EN PRECEPT ATORGAT A PRECS DE LA SEVA MULLER, EMMA, I D'HILDESIND, BISBE D'ELNA I ABAT DE SANT PERE DE RODES, CONFIRMA LES POSSESSIONS DEL DIT MONESTIR.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 235-244, i *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 483, pàgs. 434-435.

555

28 GENER 983

ELS ESPOSOS VIDAL I AVA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA QUE TENEN A VALLVENTOSA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 100, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 158v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 60, peça 299, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite par Vidal et son épouse Ava au dit monastère d'une vigne à Vallventosa, du 5 des kalendes de février, année XXVIII du roi Lothaire».

In nomine Domini. Ego Vidal [...].

Facta carta donacione V kalendas februarii, anno XXVIII regnante Leutario rege, filio Ludoyci. [...].

556

21 ABRIL 983

SENDRED DÓNA AL CENOBI DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] UNS ALOUS QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERME DE PAÇA I A VILALLONGA, I UN ALTRE ALOU QUE TÉ A LA Cerdanya, a la villa que anomenen PALAU.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 86, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 155, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 18, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donatio facta per Sendredum dicto coenobio Sancti Michaelis de alodiis in comitatu Rossilionis in termino de Paçano et in Villa longa... et de alio in Ceritania, in villa quae vocatur Palatio; 11 kalendas maii anno 29 regnante Leuthario rege».

In nomine Domini. Ego Sendredus [...].

Facta carta elemosinaria XI° kalendas madi, anno XXVIII° regnante Leutario rege, filio Ludovico. [...].

557

14 JUNY 983

EL BISBE HILDESIND [D'ELNA] I ELS ALTRES ALMOINERS DEL DIFUNT CLERGUE GUIGÓ, FILL DE GUITIZÀ, FAN PÚBLIC EL SEU TESTAMENT DAVANT EL JUTGE ORUÇ I EL CLERGUE ATÓ, EN PRESÈNCIA DE SACERDOTS I LAICS, ENTRE ELS QUALS EL VESCOMTE GUANDALGOT [DE BESALÚ]. TRES TESTIMONIS JUREN DAMUNT

L'ALTAR DE SANT PERE DE L'ESGLÉSIA DE DARNIUS, SITUADA EN EL COMTAT DE BESALÚ, QUE EREN PRESENTS EN EL MOMENT QUE EL SUSDIT GUIGÓ DICTÀ EL SEU TESTAMENT. DECLAREN QUE, ENTRE ELS NOMBROSOS BÉNS QUE MANÀ REPARTIR, LLEGÀ AL CENOBI DE SANT LLORENÇ PROP BAGÀ L'ALOU QUE TENIA EN EL COMTAT DE VALLESPÍ, EN EL LLOC DIT LES ILLES; AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] L'ALOU QUE TENIA EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN LA VILLA TANYERES; A GUIGÓ, NEBOT SEU, ELS ALOUS QUE TENIA A TANYERES, VALLICROSA, NEFIAC, REGLELLA, MILLARS, RELLÀ, LLUPIÀ I ALTRES LLOCS; I AL CENOBI DE SANTA MARIA D'ARLES UNS MASOS QUE TENIA EN EL COMTAT DE BESALÚ. EL TESTADOR MORÍ EL 25 DE DESEMBRE PROPPASSAT.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 486, pàgs. 438-441.

558

18 FEBRER 984

L'ABAT TODERIC [DE CAMPRODÒN] I EL PREVERE MIRÓ, MARMESSORS DEL DIFUNT BISBE MIRÓ [DE GIRONA], COMPLINT EL SEU MANDAT, DONEN AL CENOBI DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ, AL SEU ABAT GARÍ I ALS SEUS MONJOS UN ALOU SITUAT A LA VILLA FULLÀ, A LA VALL DEL CONFLENT, I UN ALTRE SITUAT A CERCS, RIUTORT I VALLFOGONA, A LES VALLS DE BROCÀ O DE LILLET, EN EL COMTAT DE Cerdanya.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 120, perdut. — B. Còpia del segle XVII, incompleta: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 169v, ex A.

a. *Marca hispanica*, ap. CXXXII, col. 932, ex A (per mitjà de B). — b. MONSALVATJE, *Monasterios del antiguo condado de Besalú*, ap. XII, ex a. — c.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 108, pàgs. 211-212, ex B.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1097. — BRÉQUIGNY, *Table*, vol. I, pàg. 468.

In Dei nomine. Ego Teudericus, abba, et Miro presbyter, qui sumus manumissores vel helemosinarij de homine nomine Mironi, episcopi, qui fuit condam. Et precepit nobis ut cartam fecissemus, sicuti et facimus, de suos alodes ad cenobium Sancti Michaelis archangelis et Sancti Germani confessoris, cuius basilica sita est in valle Confluenti, in locum que dicitur Coxano, iuxta fluvium Litterano. Precepit nobis ut donare faciamus per scripturam legitimam, sicuti et facimus, alodes suos. Et est in valle Confluente, in villa Foliano, quantum invenire poterit in predicta valle Confluente. Et in comitatu Cerdaniense, in valle Bocoranense vel Lilitense, in locum que vocitant Cerkos vel Rio Torto vel Valle Fecunda, quantum ibidem abuit vel hereditare debuit per vocem genitoris sui et genitricis sue vel qualicumque voce, et quantum ipse episcopus Miro quondam in predictas valles postea adquisivit; exceptus uno manso de Puio, ubi Durandus habitavit.

Hec omnia sic donamus vel tradimus nos supranominati manumissores per scripturam firmam ad supradictum cenobium propter remedium anime sue. Quantum ille habuit vel habere debuit in supranominatas valles, per qualicumque voce meruit habere, sic donamus vel tradimus ad supranominatum monasterium et presentem abbatem Warino vel monachis ibidem servientibus Deo sub regula constitutis; sic donamus hec omnia et in omnibus cum exio vel regressio earum ab integrum, ut ab odierno die vel tempore ibi mancipata subiaceat. Et tam presens abba et monachis ibidem Deo

servientes et successores illorum qui in prefato monasterio vel sanctis ibidem connominatis militant vel militaturi erunt in illorum obsequio tenere et fructuare faciant secundum institutas sanctorum patrum et regula sancti Benedicti abbatis. Et inantea hoc titulum donationis firmum, corroboratum, vel enixum sit et confirmatum.

Facta carta donatione vel helemosinaria XII kalendas marci, anno XXX regnante Leutario¹ rege, filio Ludovici.

Miro sacer. [...].

1. Leutaria c.

559

13 ABRIL 984

ELS ALMOINERS DEL DIFUNT MIRÓ, BISBE DE GIRONA, FAN UNA DONACIÓ AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES [I AL SEU ABAT TUBAU].

[O]. Original perdut.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1085.

El regest de *Gallia christiana* diu: «Arulae. Series abbatum. (...) Theobaldus et Theudebaldus, non vero Radbaldus, occurrit (...) sub quo forsan abbate anno XXX regnante Leutario, idibus aprilis, Miro Gerundensis episcopus seu ipsius eleemosynarii sese munificos erga monasterium exhibuerunt».

560

28 ABRIL 984

RANLÓ I ELDEVIC VENEN A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], I A LA SEVA MULLER GUILLA DUES PECES DE VINYA QUE TENEN PER HERÈNCIA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A L'APENDICI D'ESTOER, EN EL LLOC DIT ESPIRÀ, PER L'EQUIVALENT DE SIS SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 118. Al dors: «In valle [As]pira» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 199, pàgs. 33-34, ex O.

In nomine [Domini]¹. Ego Ranlo, femina, et Eldovigus vinditores sumus vobis Bernardus, vicescomis, et uxori sue Gisla, emtores. Per hanc scriptura vindicionis vindimus vobis pecias II de vineas qui nobis advenit de parentes, et est in suburbio Elenense, in valle Conflente, in apendicio de Astovere. Et sunt ipsas II pecias de vineas in locum ubi dicitur Aspirano. Et est ipsa I pecia de vinea in locum ubi dicitur Ginebrello; et afrontat ipsa vinea: de II latus in vinea de nos comparatores, et de III de nos vinditores, et de IIII in vinea Eldeberto. Et ipsa alia pecia de vinea, qui est ibidem prope, afrontat: de I parte in terra Mirone, et de alia in vinea Egone, et de III de nos comparatores, et de IIII in vinea filiis Suniefredo condam.

Quantum inter istas afrontaciones includunt sic vindimus vobis ipsas II pecias de vineas, ipsa I pecia ab intecrum et ipsa alia vinea ipsa medietatem. Et ille omo qui plantavit ipsa vinea nec vinde-re nec comutare non poterat ad alios nisi a nos comparatores. Et nos vinditores sic vindimus vobis ipsa nostra ereditatem ab intecrum in aderato vel definito precio solidos VI in rem valentem; et est manifestum, ut de ex presenti die et ano et tempore quidquid ista omnia facere, agere vel iudicare volueritis libera et firmissimam in Dei nomine abeatís potestatem a proprio². Et inantea ista vindicio firmis et stabilis permaneat et non siat disrumta nulloque tempore.

Facta carta vindicionis III kalendas madii, anno XXX regnantem Leutario rege, filio Leudevici.

Sign+u Ranlo femina, sign+u Eldovigus, qui ista carta vindicionis fecimus et testes firmare rogavit. Sign+u Miro. Sign+u Langovardus. Sign+u Geruvinus.

Astrovarius presbiter, qui ista carta rogitus scripsit et SSS. die et anno quod supra.

1. *Manca*. — 2. a proprio] oproprio.

561

28 JUNY 984

EN JUDICI PRESIDIT PEL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I PEL JUTGE I SACERDOT SUNIFRED, EL MANDATARI DE L'ESMENTAT VESCOMTE, AGUARD, RECLAMA A GUADAMIR, SUNIGELL, GUIFRÉ PREVERE, SUNIFRED, DANIEL, CRISTÒFOL, TUDISCLE I TRENCÀ CATORZE PECES DE TERRA SITUADES A RALLEU I A «TINO», PERTANYENTS A L'ALOU D'AIGUATÈBIA, LES QUALS AFIRMA QUE DETENEN INJUSTAMENT. TRES TESTIMONIS DECLAREN SOTA JURAMENT, PRESTAT A L'ESGLÉSIA DE SANT FELIU D'AIGUATÈBIA, QUE LES TERRES EN LITIGI LES HAVIEN POSSEÏDES EL VESCOMTE UNIFRED, EN HERÈNCIA DEL SEU PARE GUADAMIR, I DESPRÉS EL VESCOMTE ISARN, PARE DEL VESCOMTE BERNAT. COM QUE NO PODEN PROVAR LLURS DRETS, ELS DEMANDATS REONEIXEN QUE LES TERRES PERTANYEN AL VESCOMTE BERNAT I AL SEU GERMÀ SALLA, BISBE [D'URGELL].

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 122. Al dors: «K[arta] de Aquatepida» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 203, pàgs. 35-36, ex O.

In iudicio Bernardo vicescomite et Soniefredo sacer et iudice et in presencia Wifredo presbitero et Bradilane presbitero et Anselmo presbitero, Miro, Donuco, Borrelo, Galito, Guansero, Sanderedo, Bellus, Cristoforus et Aguardo sagone et aliorum bonorum hominum que ibidem aderant, recognoscimus nos Guadamiro, Sonegille, Wifredus presbiter, Soniefredo, Daniel, Cristoforo, Todisclo, Trencano, a petitione Aguardo, que alium nomen vocant Beloto, qui est mandatarius vel asertor Bernardo vicescomite, qualiter nos petivit de ipsas terras qui sunt in Eralice et in Tino vel in eius agencias et sunt de ipso alode de Aquatepida, quod nos tenebamus iniuste. Et sunt ipsas pecias de terras XIII.

Unde predictus Bernardus vicescomes protulit testes legitimos de ipsos pagasensisque, id est Trencanus et Guadamirus et alius Guadamirus, que vocant Duro, qui hoc testificant sicuti et iurant. Iurati autem dicimus in primis per Deum patrem omnipotentem et per Ihesum Christum filium eius Sanctumque Spiritum, qui est in trinitatem unus et verus Deus, et per reliquias sancti Felicis, martiris Christi, cuius basilica fundata esse dignoscitur in villa Aquatepida, ubi as manus nostras conti-

nemus atque iurando contangimus, quia nos suprascripti testes scimus et bene in veritate notum abemus. Et vidimus ipsas terras tenentes et dominantes ad Unifredo vicescomitem per vocem ienitori suo Guadamiro et postea ad Isarno vicescomite, ienitori predicto Bernardo vicescomite; cuius iamdictus Aguardus mandatarius, ut aseritur, nos iamdictos Guadamiro, Sonegille, Wifredo presbitero, Soniefredo, Daniel, Cristoforo, Todisclo, Trencano, Baldomare et alio Soniefredo petivit in iudicio ante predicto vicescomite vel iudice. Unde vos supradictus iudex nos interrogastis diligenter plures vices et placitos legitimos nobis dedistis, quid ad hec responderemus aut si potuebamur exinde aut scripturas aut ullum documentum aut ullam vocem aut ullum indicium veritatis per quam ipsas iamdictas terras convincere potuissemus aut non.

Set nos iam supradicti in omnibus nos recognoscimus vel exvacuamus, quia exinde non posumus abere nec scripturas neque nullum documentum nec nullam vocem veritatis per quam ipsas terras convincere posumus nec modo nec ulloque tempore; sed hodie per lege et iusticia plus debet esse de isto predicto Bernardo vicescomite vel de fratre suo, Sallane episcopo, quam de nos aut de ullumque hominem. Et ea [que] dicimus recte veraciter nos recognoscimus vel exvacuamus in vestrorum iudicio.

Facta nostra recognicione vel exvacuacione IIII kalendas iulii, annos XXX regnante Leutario rege, filio Lodevici.

Sig+num Guadamiro, Sig+num Sonegille, Sig+num Soniefredo, Sig+num Daniel, Sig+num Cristoforo, Sig+num Todisclo, Sig+num Trencano, Sig+num Baldomare, Sig+num Soniefredo, qui ista recognicione fecimus et firmare rogavimus. Wifredus presbiter SSS.* Anselmo presbiter SSS.* Bradila presbiter SSS.* Sig+num Alrenardo. Sig+num Galito. Sig+num Senderedo. Soniefredus sacer et iudex SSS.*

Igela presbiter, qui ista recognicione vel exvacuacione scripsit et SSS. die et anno quod supra.

562

31 DE MARÇ [955-985]

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 48 FF. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); pridie kalendas aprilis, anno [...] regnante eodem (Leutario)».

563

31 DESEMBRE 985

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 47. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); 2 kalendas ianuarii, anno 32 regnante Leutario rege».

564

19 MARÇ 986

ELS ESPOSOS ERIFONS I ADALÈS VENEN AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I A LA SEVA MULLER GUILLA UNA CASA QUE TENEN EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA DITA ESTOER, PER L'EQUIVALENT DE NOU SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 124. Al dors: «De Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 205, pàgs. 37-38, ex O.

In nomine Domini. Ego Arivonsus et uxori sue Adalece vinditores sumus vobis Bernardo, vicescomis, et uxori sue Wisla, emtores. Per hanc scriptura vindicionis vindimus vobis cassa cum curte et cum exio et regresio [et]¹ suo superposito et ipso closo, qui nobis advenit per ipso filolatico, et est ipsa omnia in suburbio Elenense, in valle Conflente, infra ipsa villa de Astovere. Et afrontat ipsa casa, cum curte et cum ipso closo: de II partes in ipsa strata, [et] de III in ipso torrente, et de IIII in ipsa casa de Lunesindo.

Quantum inter istas afrontaciones includunt sic vindimus vobis ipsa casa, cum curte et cum exio et regressio et suo superposito et ipso closo ab omnem intecrietatem in precio placibile solidos VIII in rem valentem; et est manifestum, ut de ex presenti die et anno et tempore quidquid ista omnia facere, age[re]² vel iudicare volueritis, libera et firmissimam in Dei nomine abeatis potestatem a proprio³. Et inantea ista vindicio firmis permaneat omniue tempore.

Facta carta vindicionis IIIIX kalendas aprelis, anno I regnante Lodovici rege, filio Leutario.

Sign+u Arivonsus, sign+u Adalece, qui ista carta vindicionis fecimus et testes rogavimus firmare. Sign+u Miro. Sign+u Trasoverus. Sign+u Suniefredus.

Adrovarius presbiter, qui ista carta rogatus iscripsit et SSS. die et anno quod supra.

1. *Manca*. — 2. *Manca* [re]. — 3. a proprio] oproprio.

565

21 JULIOL 986

LEUDEVÍ I ELS ALTRES MARMESSORS DE DURAN DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] DIFERENTS CASES, TERRES I VINYES SITUADES A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 93v, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 56, peça 268, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donation faite au dit monastère par Leudevinus et les autres exécuteurs testamentaires de Durand, de maisons, terres et vignes à Ille, du 12 des kalendes d'août, année Ire du règne de Louis».

566

26 JULIOL 986

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 47 Q. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); 7 calendas augusti, anno I regnante Ludovico».

567

6 AGOST 986

OLIBÀ I LA SEVA ESPOSA SINDILÓ DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'ELNA UN MAS QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS ELS CONFINES DE LA VILLA NILS [TERME DE PONTELLÀ]. FAN LA DONACIÓ PER A REMEI DE LLURS ÀNIMES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 95v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 13, f. 147, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 90, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 90, pàg. 330.

In nomine Domini. Ego Oliba et uxor mea Sindilo donatores sumus domum Sancte Eulalie sedis Elenensis. Certum quidem et manifestum est enim quia placuit in animis nostris et placet ut scriptura donationis fecissemus ad domum Sancte Eulalie infra fines et termines de villa Aseniles, de maso I que est in comitatu Rossilionenses, in villa Aseniles. Et advenit nobis per comparatione et affrontat: de uno latus in terra Udangario, et de alio latus in terra Desiderio, et de III latus in casa de Mirone condam qui fuit, et de IIII vero latus in ipsa via qui pergit ad domum Sancta Maria. Quantum infra istas IIII^{or} affrontationes includunt, sic donamus ipso maso ad domum Sancta Eulalia, ab omne integritate, cum exio et regressio suo et cum eius affrontationes, propter remedium animas nostras. Quod si nos donatores aut ullus homo qui contra ista scriptura venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare quod petet, set componat ista omnia cum sua melioratione in duplo. Et inantea ista scriptura donatione firma et stabilis permaneat omni-que tempore.

Facta ista donatione VIII idus augusti, anno primo regnante Leudoico rege, filio Leutario.

Sig+num Oliba, Sig+num Sindilo, qui simul in unum ista scriptura donatione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Wadaldus. Sig+num Iohannes.

+ Tructarius presbiter, qui ista scriptura donatione scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

568

12 OCTUBRE 986

EN PRESÈNCIA DEL JUTGE GUILLEM, DE TRES SACERDOTS I DE MOLTS BONS HOMES, GUIFRÉ I ELS PREVERES JOAN I OLIBÀ, EN QUALITAT D'ALMOINERS I TESTIMONIS DEL DIFUNT GUILLEMÓ, FAN PÚBLIC EL SEU TESTAMENT, DICTAT A SANT ANDREU DE SOBRE-ROCA ABANS D'ANAR A ROMA EN PELEGRINATGE, I EL JURAREN DAMUNT L'ALTAR DE SANT CRISTÒFOL DE COGOLLS [TERME DE LES PLANES D'HOSTOLES]. ENTRE MOLTS ALTRES LLEGATS, MANÀ DONAR AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ L'ALOU QUE TENIA A LA CERDANYA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 506, pàgs. 453-455.

569

3 NOVEMBRE 986

RATFRED PREVERE FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] DE BÉNS SITUATS A TORRELLES [DE LA SALANCA].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 65, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 149, ex A.

In Christi nomine. Ego Ratefredus, presbiter, [...].

Facta ista scriptura donatione III nonas novembris, anno I^o regnante Lodovico rege, filio Lotarii regi.

[...]¹.

1. *Al marge*: Torrelles.

570

14 NOVEMBRE 986

HOM ESMENTA L'ABAT TUBAU DEL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES.

[O]. Original perdut.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1085.

El regest de *Gallia christiana* diu: «Arulae. Series abbatum. (...) Theobaldus et Theudebaldus, non vero Radbaldus, occurrit annis XXXII et XXXIII regni Lotharii, XVIII calendas decembris».

571

2 MARÇ 986 - 1 MARÇ 987

EL PREVERE DURAN I ELS ALTRES EXECUTORS DE L'ÚLTIMA VOLUNTAT D'ELLÓ DONEN AL MONESTIR [DE SANT JOAN DE LES ABADESSES] TRES ALOUS: UN, SITUAT EN EL COMTAT DE Cerdanya, A LA VILLA UR; UN ALTRE, EN EL COMTAT DE CONFLENT, A LA VILLA FULLÀ; I EL TERCER, EN EL COMTAT DE BERGA, EN EL RIU DE LA PINYA.

Vegeu Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga.

Regest redactat ex UDINA, *El Archivo Condal*, ap. II, núm. 284, pàgs. 497-498, i MARTÍ, *Dietari*, vol. I, pàg. 138, núm. 139.

572

26 MAIG 987

EN JUDICI PRESIDIT PEL COMTE BORRELL [DE BARCELONA-GIRONA] I PER TRES JUTGES, EN PRESÈNCIA DEL BISBE GOTMAR DE GIRONA I DE NOMBROSOS SACERDOTS, DIAQUES I LAICS, HILDESIND, BISBE D'ELNA I ABAT DE SANT PERE DE RODES, PRESENTA QUERELLA PER UN ALOU SITUAT EN EL COMTAT DE GIRONA, EN EL LLOC ANOMENAT OLIVARS [TERME DE SANT JULIÀ DE RAMIS]. EL CLERGUE ESTEVE HAVIA ORDENAT EN EL SEU TESTAMENT DE VENDRE AQUEST ALOU A LA SEVA NEBODA GERBERGA PER CENT SOUS, ELS QUALS ELLA HAVIA DE PAGAR A SANT PERE DE ROMA O HAVIA DE FER DONACIÓ DE L'ALOU A SANT PERE DE RODES. GERBERGA NO VA FER NI UNA COSA NI L'ALTRA, SINÓ QUE VA RETENIR L'ALOU, JUNTAMENT AMB EL SEU MARIT DURSAC, I EL VA LLEGAR A LES SEVES FILLES TEDLÈN I GUILLA. AQUESTES ARA, PER ORDRE JUDICIAL, FAN EVACUACIÓ DE L'ALOU A FAVOR DE SANT PERE DE RODES.

Vegeu Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada, núm. 508, pàgs. 456-457.

573

27 AGOST 987

SALLA, BISBE [D'URGELL], PERMUTA AMB EL SEU GERMÀ BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], L'ALOU QUE TÉ PER HERÈNCIA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA D'AIGUATÈBIA, PER L'ALOU QUE EL VESCOMTE BERNAT POSSEEIX A ORRIOLS [EN EL COMTAT DE BERGA].

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 127. Al dors: «De Aquatepida» (s. XIII-XIV). — A. Còpia del segle XIII: La Seu d'Urgell, AC, *Dotaliorum Ecclesie Urgellensis liber primus*, f. 233, doc. 788.

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 211, pàg. 43, i làmina 3, ex O.

La localització d'Orriols en el comtat de Berga és assenyalada en el text d'un document datat el 2 de març de 981 (Doc. 526).

In nomine Domini. Ego Salla, gratia Dei episcopus, commutator sum tibi fratri meo Bernardus, vicescomite. Per hanc scriptura commutationis commuto tibi aulodem meum proprium qui mihi advenit de parentorum, et est ipso aulode in suburbio Elenense, in valle Confluente, in villa que vocant Aquatepida vel infra suos terminos. Et affrontat ipsos aulodes: de una parte in villa que vocant Quilgano, et de alia in ipso collo de Cruce, et de III in ipsa villa de Bardolle, et de IIII in ipsa serra de Talaze. Quantum infra istas affrontaciones includunt sic commuto tibi ipsum meum aulode cum casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras cultas vel incultas, molindinis cum illorum caputaquis, pratis, pascuis, garricis, silvis, aquis aquarum, viaductibus vel reductibus, cultum vel eremum, cum exiis et regressiis earum, omnia et omnibus quantum ibidem abeo vel abere debeo per omnesque voces ab integrum pro ipsum tuum aulode que vocant Urriolos; et est manifestum.

Quem vero predicto ipso aulode sicut superius resonat de meo iure in tuo trado dominio et potestate ad omnia quecumque facere volueris. Quod si ego commutator aut ullusque homo qui contra hanc-ista commutatione venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare sed componat tibi ipsum aulode in duplo cum omni sua immelioracione quantum ad eo tempore immelioratum fuerit. Et inantea ista commutacio firma et stabilis permaneat inconvulsa et non sit disrupta.

Facta ista commutacio VI kalendas setember, anno I quod obiit Leudevici regi, filio Leutarii rege.

Salla, gratia Dei presul, qui ista commutatione feci et firmare rogavi SSS.* Sig+num Unufredo, que vocant Marcucio. Sig+num Seniofredus. Sig+num Senderedus. Sig+num Miro. Sig+num Ermemirus. Ygela presbiter SSS.*

S+ Ranemirus presbiter rogitus scripsi et sub SSS. die et anno quod supra.

574

21 NOVEMBRE 987

EL COMTE OLIBA [I DE BESALÚ-VALLESPÍR] DÓNA AL MONESTIR DE SANT PERE DE CAMPRODON L'ALOU QUE HERETÀ DELS SEUS PARES, ELS DIFUNTS COMTES MIRÓ I AVA, EN EL COMTAT DE VALLESPÍR, A LA VILLA DITA MIRALLES [TERME DE PRATS DE MOLLÓ]. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE LA SEVA ÀNIMA.

[O]. Original perdut. — A.* Còpia del segle XVI, Barcelona, AR (ACA), Monacals d'Hisenda, vol. 840, f. 38.

a. MONSALVATJE, *Colección diplomática*, tom I, doc. CXCI, pàgs. 236-237, ex A.

In Christi nomine. Ego Olibane, gratia Dei comes, donator sum domum Sancti Petri coenobii Campo Rotundo aulodem meum proprium, qui mihi advenit per vocem genitori meo quondam Miron comite et Avane quondam comitissa. Et est ipso alodes in comitatu Valle Asperi, in villa que dicunt Miralles. In ibidem loco dono ego, iamdictus comes, casa, casalis, curtis, curtalís, ortis, ortalís, terras cultas vel incultas, vineas vel vinealis, arboribus fructuosus vel infructuosus, pascuis, silvis, garricis, aquis aquarum, molinis vel molinariis, viaductibus vel reductibus, omnia et omnibus quicquid dici vel nominari potest. Et habet affrontaciones hec omnia quod superius resonat: de parte orientis in locum que dicunt Serra longa, a meridie infrontat in fines et terminos in villa que dicunt Avellanadello, et de occiduo in ipsa serra de collo de Ares, de parte vero circi infrontat in fines vel termines de villa que dicunt Prados. Quantum infra istas quatuor affrontaciones includunt vel resonant, sic dono ego iamdictus comes ad prefatum coenobium ista supranominata propter Deum et remedium anime mee, totum ab integrum cum fines et termines et cum exiis vel regressiis earum.

Quem vero hec omnia ista supranominata de meo iuro in potestatem beati Petri apostoli dono et trado propter Deum et remedium anime mee, ut ipsi abbati vel ipsi monachi qui ibi Deo famulant vel famulaturi erunt teneant et possideant omnique tempore. Quod si ego donator aut ullus homo qui contra ista scriptura donationis venerit ad inrumpendum vel minorandum, non hoc valeat vindicare quod requirit set componere faciat ista omnia in duplo cum omnem suam inmelioratione; et semper sit culpabilis Deo et omnibus sanctis. Et inantea ista scriptura donationis firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista scriptura donationis undecimo chalendarum decembrium, anno primo regnante Ugo no rege.

Oliba, gratia Dei comes SSS., qui hanc donatione fecit et testes firmare rogavit. Sig+num Gualdalgodus vicescomes. Sig+num Miro vicescomes. Sig+num Adalbertus. Sig+num Guillem. Sig+num alio Adalberto. Sig+num Oriol. Sig+num Bonifilius. Sig+num Ato.

SSS. Vives sacer, qui ista scriptura donationis scripsit et subscripsit die et anno quod supra.

575

29 DESEMBRE 987

SERFDEDÉU PREVERE, ARNAU I HERIBERT, EN QUALITAT DE MARMESSORS D'UNA DONA ANOMENADA EM-VIÓ, DONEN AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES L'ALOU QUE LA DIFUNTA TENIA A PLADECORTS, EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, AL VALLESPÍ, EN ELS TERMES DE VIVERS I DE «LACCENDO».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Petit Cartoral del monestir d'Arles, f. 14, perdut. — B.* Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, f. 84, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom. I, núm. 7, ex A.

In nomine Domini. Ego Servusdei, presbiter, et Arnallus et Eribertus donatores sumus ad cenobium Sancta Maria Arularum ipsum alodem de Plani Curtis qui est in comitatu Rossolionensi, in Valle Asperi, in termino de Vivers et de Laccendo, id est, de ipsa Riba Alta usque ad ipsos terminos de Castelar et usque in flumine Tech, id est in casas, in cales, in ortos, in ortales, in terras cultas vel incultas, in molendinis vel in molinariis, et in olivariis, in linariis, in silvis, garricis, in aquis aquarum, omnia et in omnibus, totum ab integrum, qui nobis advenit per manumissoria de condam Emvio femina, unde nos iudicium obligavimus asserie conditionis. Quem vero predicto alode, sicut superius resonat, de nostro iure tradimus in dominio et potestate supradicti cenobii, propter remedium supradicte Emvio in perpetuum habendam. Quod si nos donatores aut ullus homo qui contra ista carta donationis venerit ad inrumpendum, componat ipsa omnia quod superius resonat in duplo, com omnia sua inmelioratione. Et inantea ista carta firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta carta donationis IIII calendas ianuarii, anno primo regnante Hugone rege.

Sig+num Arnallus, Sig+num Eribertus, Servusdei presbiter, qui ista carta donatione fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Igiga. Sig+num Wistrimirus. Sig+num Stradredus. Sig+num Recosindus.

Wifredus levita, qui ista carta scripsit + die et anno quod supra.

576

987

EL COMTE OLIBA [I DE BESALÚ-VALLESPÍR] I INGILBERGA OFEREIXEN I LLIUREN AL MONESTIR [DE SANT JOAN DE LES ABADESSES] LLUR FILLA INGILBERGA PERQUÈ HI SIGUI MONJA I, EN QUALITAT DE LEGÍTIMA I D'HERÈNCIA SEVA, DONEN AL MONESTIR I A L'ABADESSA FREDEBURGA UN ALOU SITUAT AL VALLESPÍR, EN EL LLOC ANOMENAT TELLET, AMB L'ESGLÉSIA DE SANT PERE.

[O]. Original perdut. — A. Regest del segle xv: Sant Joan de les Abadesses, AM, *Llibre de Canalars* I, f. 153, sac 19, núm. 4.

a.* UDINA, *El Archivo Condal*, ap. II, núm. 285, pàg. 498, ex A.

Sobre el mot *comitissa* afegit al nom d'Ingilberga, vegeu MUNDÓ, *Entorn de les famílies* (cf. *Obres completes*, I, pàgs. 328-332).

El regest del segle xv diu així: «Oliba comes et Ingilberga¹ <comitissa> offerunt et tradunt huic monasterio Ingilbergam, eorum filiam, in monialem et pro eius legitima et hereditate donant huic monasterio et Fredeburge abbatisse alodium situm in Valle Aspirii, in loco vocato Talledo, quantum inhibi habent, ut carta adquisicionis resonat. Et donant ecclesiam Sancti Petri de Taleto cum suis decimis et primiciis et oblacionibus². Anno Trabeacionis dominice DCCCCLXXXVI, anno vero primo quo Hugo rex sumpsit exordium regnandi».

1. Singilberga a. — 2. obbencionibus a.

577

10 FEBRER 988

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 48 PP. — B.* Regest del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio); idus februarii, anno I regnante Hugoni rege».

578

14 FEBRER 988

LA COMTESSA ERMENGARS DÓNA AL SEU MARIT, EL COMTE OLIBA [I DE BESALÚ-VALLESPÍR], EL SEU ALOU DE COSTOJA, EN EL PAGUS D'ELNA, EN EL COMTAT DE VALLESPÍR, AMB L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA I TOT EL QUE LI PERTANY.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en un cartoral del monestir d'Arles, ara perdut. — B. Còpia de 1324, feta per Tomàs Terrer, escrivà del Vallespir: Barcelona, AR (ACA), Cancelleria, Vària, vol. 346, ff. 11v-13,

potser ex A. — C.* Còpia de mitjan segle XVII, feta per fra Guillem Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 308-308v, ex A.

- a. BALUZE, *Capitularia*, París, 1677, vol. II, ap. CXX, col. 1515, i Venècia, 1773, vol. II, ap. CXX, col. 1001 (amb data de 888), «ex chartulario monasterii Arulensis» (ex A per mitjà de C). — b. *Marca hispanica*, ap. CXXXVIII, col. 940 (amb data de 988), «ex chartulario monasterii Arulensis» (ex A per mitjà de C). — c. MANSI, *Sacrorum conciliorum*, vol. XVIII, ap. CXX, col. 1001 (amb data de 888), ex a. — d. MONSALVATJE, *Monasterio de Santa María de Arles*, ap. XXXVII, pàgs. 107-108, sense indicació de font (ex b).

In nomine Domini. Ego Ermengards, cometissa, donator sum tibi viro meo Oliba, gratia Dei comes. Manifestum est enim quia placuit in animis meis et placet nullus quogentis imperio nec suadentis ingenio, sed propria expontanea mea elegi cum Deo, ut tibi suprascripto viro meo donatione fecissem de aliquit de proprietate mea, sicuti et facio. Dono namque tibi alaudem meum vocitatum nomine Custuaia, qui est in pago Elenense, in comitatu Valle Asperi, cum ipsa ecclesia Sancta Maria qui ibidem est, cum decimis et primiciis suis et oblationes fidelium, cum suo cimiterio, et cum ipsos domos qui sunt circa ipsam ecclesiam, cum illorum exios et regressios earum.

Et dono tibi ipsum meum alaudem qui est in pago Elenense, in comitatu Valle Asperi; et est iamdictus alaundes casas, casalibus, curtis, curtalibus, terris, vineis, pratis, pascuis, ortis, ortalibus, molendinis, cum illorum caputaquis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, arboribus fructuosos vel infructuosos, cum exios et regressios earum. Et afrontat ipse alaundes: de parte orientis in terminio de ipsos Ortos vel de Mazaned, de meridie in Villa rubia, de occiduo in terminio de Serra longa vel in Monte Nigro, de circi in terminio de ipso Frexano vel in Gurgomuio.

Quantum infra istas afrontationes includunt, sic dono tibi iamdictos alaundes cum ipsa ecclesia ab integre, ut quicquid exinde facere vel iudicare volueris, liberam in Dei nomine abeas potestatem. Quod si ego donatrix aut ullusque homo qui contra hanc donatione venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare, set componat omnia superius scripta in duplo cum omni sua inmelioracione. Et inantea ista donatio firma permaneat omnique tempore.

Facta donatione XVI kalendas marcii, anno I regnante Ugone rege.

Sig+m Ermengards cometissa, que hanc-ista donatione fecit et testes firmare rogavit. Sig+m Wifredus. Sig+m Seniofredus. Sig+m Adalbertus.

Gischlamirus¹ presbiter, qui hanc-ista donatione scripsit et sub [SSS.] die et anno quod supra.

1. Pischlamirus C i edicions, però Gisclamirus en el doc. 581.

EL COMTE OLIBA [I DE BESALÚ-VALLESPÍ] DÓNA AL CENOBI DE SANTA MARIA D'ARLES L'ALOU DE COSTOJA AMB L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA I TOT EL QUE LI PERTANY, EL QUAL TÉ PER COMPRA I PER DONACIÓ DE LA SEVA ESPOSA, LA COMTESSA ERMENGARS. FA LA DONACIÓ PER OBTENIR LA REMISSIÓ DELS SEUS PECATS AMB LA INTERCESSIÓ DE LA MARE DE DÉU I DELS SANTS LES RELÍQUIES DELS QUALS ES VENEREN EN EL CENOBI.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en un cartoral del monestir d'Arles, ara perdut. — B. Còpia de 1324, feta per Tomàs Terrer, escrivà de Vallespir: Barcelona, AR (ACA), Cancelleria, Vària, vol. 346, ff. 13-15, potser ex A. — C.* Còpia de mitjan segle XVII, feta per fra Guillem Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 306v, ex A.

- a. *Marca hispanica*, ap. CXXXIX, col. 941, «ex eodem chartulario [monasterii Arulensis]» (ex A per mitjà de C).
— b. MONSALVATJE, *Monasterio de Santa María de Arles*, ap. XIII, pàgs. 33-34, sense indicació de font (ex a).

La comtessa Ermengars havia fet donació del seu alou de Costoja al seu marit, el comte Oliba, el mateix dia (Doc. 578).

Pleraque etenim antiquissimorum patrum exempla extant helemosinam dandi, et veluti sacra scriptura declarat, quicunque vult evadere suplicium eternum debet de rebus istis transitoriis parere sibi viam salutis aeternae.

Ob hoc igitur in Dei nomine ego Oliba, gratia Dei comes, his et aliis plurimis preceptis divinis instructus, ob remedium anime mee et absolucionem peccaminum meorum, volo de rebus meis honorare domum Dei. Et ideo dono vel concedo ad domum Sancte Marie cenobii Arulas alaudem vocitatum nomine Costoia cum ipsa ecclesia Sancte Marie qui ibidem est, cum decimis et primiciis et oblaciones fidelium, cum suo cimiterio, et cum ipsos domos qui sunt circa ipsam ecclesiam, cum illorum exios et regressios earum; qui est in pago Helenense, in comitatu Valle Asperi. Et est iamdictus alaudis casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, terris, vineis, pratis, pascuis, arboribus fructuosus vel infructuosus, silvis, garricis, molinis, molinariis, cum eorum caputaquis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, omnia et in omnibus quod ibidem in loco habeo. Qui mihi advenit per comparacione vel per donacione que mihi fecit uxor mea Ermengardis comitissa vel per quacumque voce.

Omnia ad integrum trado vel dono ad predicto cenobio, ut per intercessionem sancte Dei Genitricis Marie et sanctorum reliquie qui ibi venerantur, seu per oraciones fidelium fratrum remissionem peccatorum adipisci a Domino merear. Et ille quicquid exinde facere vel iudicare voluerit liberam in Dei nomine maneat illi firma perhenne potestas. Quod si ego donator aut ullus homo qui contra hanc scripturam ad inrumpendum venerit, non hoc valeat vindicare, sed componat omnia superius scripta in duplo cum omni sua immelioracione. Et inantea ista donacione firma permaneat omnique tempore.

Facta donacione XVI kalendas marcii, anno I regnante Ugone rege.

Oliba, gratia Dei comes, qui ista donacione feci et firmare rogavi. S+ Senderedus. S+ Seniofredus. S+ Adalbertus. S+ Wifredus, agnomen Bonushomo.

S+ Eroigius presbiter, cognomento Marco, qui et iudex, qui hec scripsi et + die et anno quod supra.

EL COMTE OLIBA [I DE Cerdanya-Confient] DÓNA AL MONESTIR [DE RIPOLL] ELS ALOUS QUE TÉ A PLANÈS I ALS FORCATS [TERME DE SANT PERE DELS FORCATS] I EL QUE TÉ A «RIVO MALO», EN EL CONFIENT.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en el Cartoral Verd del monestir de Ripoll, f. 78, perdut l'any 1835. — B.* Regest de R. d'Olzinelles, anterior a 1835: Barcelona, BC, ms. 430, f. 14v.

El regest d'Olzinelles diu: «Donación al monasterio por el conde Oliba de los alodios de Planedes y Forcados, y el de Rivo Malo, en el Conflent. 16 de las calendas de Marzo, año 1º de Hugón. Cartulario verde fol. 78 retro».

581

15 FEBRER 988

ELS COMTES OLIBA I ERMENGARS DONEN AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ, AL SEU ABAT GARÍ I ALS SEUS MONJOS, L'ALOU QUE TENEN PER COMPRA EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA BAÓ, AMB L'ESGLÉSIA DE SANT VICENÇ I SANT JOAN I ELS SEUS DRETS, I EN FIXEN LES AFRONTACIONS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 49, perdut. — [B]. Còpia del segle XIV, interpolada, en el Cartoral Menor de Cuixà, f. 47, perdut. — C. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 139, ex A. — D. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, f. 371v, ex B. — E. Còpia del notari Onofre Balaguer, feta el 23 de juliol de 1649: Perpinyà, APO, fons del marquès Josep d'Oms, ex B. — F. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, ff. 65-66, ex A i B.

a. *Histoire générale de Languedoc*, vol. V, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. CXLV, ex F. — b. ALART, *Cartulaire*, ap. XV, pàgs. 29-31, ex E. — c. MONSALVATJE. *Monasterios del antiguo condado de Besalú*, ap. XIII, i vol. 23, ap. XXXVIII, ex a. — d.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 109, pàgs. 212-213, ex CF.

Pleraque etenim antiquissimorum patrum exempla extant elemosinam dandi, et veluti sacra scriptura declarat: «Quicumque vult evadere supplicium eternum debet sibi de rebus istis transitoriis parare viam salutis eterne». Ob hoc igitur in Dei nomine ego Oliba, gratia Dei comes, et Ermengardis, comitissa, his et aliis plurimis divinis preceptis instructi, ob remedium animarum nostrarum et ablutione peccaminum nostrorum, volumus de rebus nostris honorare domum Dei. Et ideo donamus vel concedimus ad domum Sancti Michaelis cenobium Coxani alodem nostrum quod habemus in comitatu Rosselionensi, id est villam quae dicunt Basone cum ecclesia Sancti Vincentii et Sancti Iohannis qui ibidem est, cum decimis et primitis et oblationes fidelium. Et est ipse alaudis: casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, vineis, vinealibus, pascuis, pratis, silvis, garricis, arboribus fructuosus vel infructuosus, molendinis cum illorum caputaquis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus cum exiis et regresiis eorum. Qui nobis advenit per comparatione sive donatione vel pro qualicumque voce.

Qui affrontat ipse alaudis: de parte orientis in terminio Sancti Stephani in ipsa riba ultra Ted ad guad quam vocant Tiraculs, et inde pervenit subtus ipsa Siglod¹ usque in ipsa Bula, et sic pergit per media coma Lobrega, et inde pergit per ipsa strada que vadit per ipsa plana usque in ipso Staniol qui est ad ipsa Mata Uliastrina; de parte circii in terminio de Bexans, in ipsa serra qui est super Cavel, et per ipse serra pervenit in ipsa gutina et descendit in ipso decursu aque qui venit de Cauce et vocant Bula; de occiduo descendit per ipsa Bula et pervenit in ipsa Guardia, et subtus ipsa Guardia pervenit in via que pergit ad Pidiliano, et inde descendit per ipso seminario qui est in ipsa garriga, et descendit per ipsos Prelones, et inde per ipso terminio de Villa nova pervenit usque in flumen de Ted; de meridie affrontat in terminio de Orle sive de Sancta Eugenia ad ipsum Soler de Orucio vicecomite, et inde descendit subtus ipsa riba usque ad ipsum guad de Tiraculs.

Haec omnia superius scripta donamus atque concedimus vel tradimus in potestate Sancti Michaelis archangeli et Guarino abbate et monachis ibidem deservientibus, propter remedium animarum nostrarum et parentum nostrorum, ad proprium alaudem. Quod si nos donatores aut ullus homo vel femina qui contra hanc cartam donationis venerit ad irrumpendum, non hoc valeat vindicare; et in primis iram Dei incurrat et excommunicatus permaneat et maledictus et in infernum descendat, et cum Iuda Scarioth partem habeat. Et postea suprascriptum alaudem in duplo componat cum omni sua melioratione. Et inantea ista carta donationis firma et stabilis permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta carta donationis XVI chalendas martii, anno I regnante Ugone rege.

Oliba, gratia Dei comes, et Ermengards, comitissa, qui hanc cartam donationis mandavimus scribere et testes firmare rogavimus. Sig+num Sendredus. Sig+num Unifredus. Sig+num Seniofredus.

Gisclamirus, qui hanc cartam donationis scripsit et SSS. die et anno quo supra.

1. Sigbod d.

582

15 FEBRER 988

LA COMTESSA ERMENGARS DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ L'ALOU QUE TÉ PER COMPRA I PEL DESÈ MATRIMONIAL A LA VILLA BAÓ, EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, AMB LES ESGLÉSIES DE SANT VICENÇ I SANT JOAN I LLURS DRETS; I EN FIXA LES AFRONTACIONS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 39v i 50, perdut. — B. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 135v, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, f. 64, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 110, pàgs. 213-214, ex BC.

In Dei nomine. Ego Ermengardis, comitissa, donator sum Domino Deo et Sancti Michaeli archangelo monasterium locum vocitatum Coxiano, iuxta fluvium Literano. Manifestum est enim quod placuit animis meis et placet nullius cogentis imperio nec suadentis ingenio sed proprio expontanea mea elegi cum Domino, ut prescripto loco carta donationis fecissem de proprietate mea, sicuti et facio. Dono namque alaudem meum proprium quod habeo in comitatum Rossellionense villam que dicitur de Basone cum ipsas ecclesias que ibidem sunt Sancti Vincentii et Sancti Iohannis, cum decimis et primiciis et oblationes fidelium, quantum ibidem habeo et habere debeo tam ex comparatione quam per meum decimum seu quacumque voce. Et est ipse alaudis: casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, terris et vineis, pratis, pascuis, silvis, garricis, arboribus fructuosis vel infructuosis, molinis, molinariis cum eorum caputaquis, aquis aquarum, vieductibus et reductibus, cum exiis et regresiis earum.

Qui afrontat iamdictus alaudis: de parte orientis in termino alaudis¹ Sancti Stephani in ipso Ted ad ipsum guad de Tiraculs, et inde pervenit suptus ipsa Siclod usque in ipsa Bula, et inde pervenit subtus ipsa riba Scortegada, et inde ascendit per media coma Lobrega, et inde pergit per ipso seminario qui vadit per ipsa plana et per ipsa coma qui de Staniole de Baso, et inde per ipsa coma de Cavel pervenit usque in ipsa serra; de parte circi in termino de Bexas, in ipsa serra qui est super Cavel

et vadit per ipsa serra, et descendit in ipsa coma et descendit per ipsa gutina in ipsa Bula, et de ipsa Bula pervenit ad sumitatem de ipsa Guardia; de occiduo in termino de Vila nova, et descendit de ipsa Guardia in via qui pergit ad Pedilia, et inde per ipso seminario pervenit in ipsa via qui pergit per ipsa garriga de Vila nova, et pervenit ad ipsos Perelios, et inde per ipso termino de Vila nova pervenit usque in medio flumen Ted; de meridie afrontat in termino de Orle, ad ipso Soler de Oruc vicecomite, et pervenit per ipsa riba usque ad ipsum quad² de Tiraculis.

Hec omnia superius scripta dono atque trado in potestate Sancti Michaelis ad proprio. Quod si ego donatrix aut ullus homo qui contra hanc donationem venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare sed componat in duplo cum omni sua inmelioracione. Et inantea ista donatio firma permaneat.

Facta donatio XVI kalendas marcii, anno I^o regnante Ugone rege.

Sig+num Ermengardis comitissa, qui hanc donationem feci et testes firmare rogavi. Sig+num Sendredus. Sig+num Adalbertus. Sig+num Seniofredus.

Sig+num Eroigis presbiter, cognomento Marcho, qui et iudex, qui hec scripsi et SSS. die et anno quo supra.

1. claudis a. — 2. grad a.

583

[979 – FEBRER 988]

HILDESIND, BISBE D'ELNA, CONSAGRA L'ESGLÉSIA DE LES SANTES JUSTA I RUFINA DE PRATS DE MOLLÓ. AMB AQUEST MOTIU OLIBA, COMTE DE BESALÚ, LA SEVA MULLER, LA COMTESSA ERMENGARS, I LLURS FILLS BERNAT, GUIFRÉ I OLIBA, LI CONCEDEIXEN L'ESPAI DEL VOLTANT DE L'EDIFICI PER A CEMENTIRI I UN MAS.

Aquesta notícia es troba inclosa en la dotació de la mateixa església de Prats de Molló datada el 23 d'abril de 1245 i publicada dins *Marca hispanica*, ap. DXVII, cols. 1437-1438. En publiquem només els passatges que es refereixen a la dedicació i la dotació dels anys 979-988, en què coincidiren els personatges esmentats, segons les edicions de JUNYENT, *Diplomatari i escrits literaris*, doc. 9, pàgs. 15-16, i ORDEIG, *Les dotacions*, vol. I, núm. 107, pàgs. 254-255. La consagració no pogué fer-se després del febrer de 988 perquè fou durant aquest mes que Oliba Cabreta abandonà el govern dels seus comtats i es retirà al monestir de Montecassino (cf. ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàgs. 109-113).

(...) Et est sciendum quod, quando olim alia ecclesia fuit ibidem consecrata in honore dictarum virginum per venerabilem patrem Ildesindum, episcopum Elnensem, excellentissimus Oliba, comes Bisulduni, cum uxore sua nomine Ermengardis, comitissa, et filiis suis Bernardo, Guifredo et Oliba, dederunt ad cimiterium in circuitu eiusdem ecclesiae de una parte usque ad ipsum Pratum. Cuius afrontatio est nunc usque ad honorem Perellae et Petri de Masone; et de alia parte super ipsa ecclesia ipsum mansum cum clausa quae servetur cum ipso et terminatur in terram mansi de Masone; et de alia parte usque ad ipsum torrentem; et de alia parte usque ad honorem bordae de Moreria et in borda Loercera. Item dederunt amplius quendam mansum in quo quondam habitabat Desiderius, cum pertinentiis suis, et modo vocatur mansus de capellano. Et Falcutius dedit eidem ecclesiae unam vineam. (...)

EL CLERGUE ATÓ, ANOMENAT BONUÇ, DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'ELNA L'ALOU QUE TÉ PER HERÈNCIA I COMPRA EN EL COMTAT DE VALLESPÍR, EN L'ADJACÈNCIA DEL VIC DE LA VILLA CERET, EN EL LLOC ANOMENAT REIRÓS [TERME D'OMS]. FA LA DONACIÓ, AMB RESERVA D'USDEFUIT, A CANVI DE L'USDEFUIT VITALICI DE LA PARRÒQUIA DE SANT PERE DE CERET.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 318, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, f. 68, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 91, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 91, pàg. 330 (amb data de 6 maig 988).

Queda clar que la donació de l'alou de Reirós era condicionada per la fruïció vitalícia de la parròquia de Sant Pere de Ceret i dels seus rèdits. Un altre exemple de simonia, corrent en aquesta època, que la reforma gregoriana sancionaria al segle següent.

In Christi nomine. Ego Atto, clericus, que alium nomen vocant Bonutionem, dono alodem meum proprium ad ecclesiam Sancte Eulalie sedis Elenensis. Et est ipse alodes in comitatu Valle Asperi, in aiacentia de vico villa Ceriseto, in locum que nuncupant Roveroso. Et advenit michi tam per successionem parentorum meorum quam de excomparatione. In iamdicto loco dono ad prefatam ecclesiam casas, casales, curtes, curtalibus, ortos, ortalibus, vineis, vinealibus, terras cultas vel incultas, arboribus pomiferis vel impomiferis, pratis, pascuis, silvis, garricis et aquis, omnia et in omnibus, quantum in predicto loco habeo vel hereditare debeo pro qualicumque voce.

Hec omnia superius scripta dono ad prefata ecclesia cum fines et termines et adiacentias et illorum affrontationes, cum exiis vel regressiis earum, sub ista videlicet ratione ut dictus Atto vivo teneam et possideam iamdictum alodem usufructuario, et de ipsos fruges faciam que voluero omnibus diebus vite mee; post obitum meum remaneat ad predictam sedem.

Hec omnia superius scripta dono ad prefata sedem propter remedium anime mee et propter parrochiam Sancti Petri qui est sita in vico villa Ceriseto vel in eius adiacentias. Quod si predictam parrochiam Sancti Petri episcopus prefate sedis quocumque modo de mea potestate quocumque tempore subtraxerit [...] prescripta ecclesia prescriptum alodem, et ego ex ipsum alodem faciam quod voluero. Quod si ullus homo vivens hanc scripturam mee venditionis sicut superius scriptum est quocumque tempore violare presumpserit, non valeat vindicare quod peciedit, sed hec omnia supra inserta, quantum ad eo tempore in melioratam fuerit in diplo prefate ecclesie componere cogatur et scriptura firma et stabilis permaneat omni tempore, secundum modum superius comprehensum.

Facta hec scriptura die VIII kalendas mai, anno primo Ugone Franchorum rege regnante.

Sig+num Atonis, qui hanc scripturam feci et testes firmari rogavi. Sonifredus. + Oliba presbiter. Aribertus levita. + Amelius levita.

Suniarius monachus et presbiter, qui hanc scripturam scripsi et subscripsi et signavi die et anno quo supra.

585

22 MAIG 988

RANOVIGA I ELS ALTRES MARMESSORS D'ALBARIC DONEN [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN CAMP I UNA VINYA SITUATS A CORBERA [DEL CASTELL].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 98v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 158, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 58, peça 292, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Ranoviga et les autres exécuteurs testamentaires d'Albaric, d'un champ et d'une vigne à Corbera, du XI des kalendes de juin, année I du règne d'Hugues».

In nomine Domini. Ego Ranoviga, femina, [...].

Facta ista carta donacione XI kalendas iunii, anno I regnante Ugone rege.

[...].

586

26 MAIG 988

DACÓ PREVERE, BONFILL PREVERE I REQUESENS, MARMESSORS DEL DIFUNT MIRÓ, DONEN AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ, TAL COM ELS MANÀ EN EL SEU TESTAMENT, UN MAS SITUAT A LA VILLA FULLÀ, A LA VALL DEL CONFLENT, I UN ALTRE MAS I UNA PEÇA DE TERRA SITUATS A LA VILLA BAJANDE, EN EL COMTAT DE Cerdanya.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 118, perdut. — B. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, ff. 72-73, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 111, pàgs. 214-215, ex B.

In Dei nomine. Dacho presbiter et Bonefilius presbiter et Recosindus, qui sumus manumissores vel elemosinarii de condam Mironi. Et sic precepit nobis vel iniussit in suo testamento ut scriptura faciamus, sicuti et facimus, ad domum Sancti Michaelis monasterii de Coxano de suo alode que ad illum advenit de servo suo Godemari condam.

Et est ipse alodes in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Foliano vel in ipsa villa. Et ipse alodes: casas, casalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, arboribus pomiferis vel impomiferis, terras et vineas cultas vel incultas, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, omnia et in omnibus quantum pertinet ad ipso manso qui fuit de iamdicto Godemari condam, exceptus ipsa clausa cum ipsos nogarios qui est iuxta ipso torrente qui discurrit de Aqua Chanella qui remanet ad Adatrudem, uxori sue, et a filiis suis. Et affrontat ipse alodes: de I parte in locum qui vocant Fines, de alia in rivo que vocant Vernedese, de III in Petra forale, de IIII in Terraga.

Quantum infra istas affrontationes includunt sic donamus vel tradimus alodem de condam Mironi sicut superius insertum est ad domum Sancti Michaelis predicto monasterio ab integrum, ut

inde ipsi monachi qui ibidem sunt Deo servientes et Sancti Michaelis monasterii teneant et possideant sicut aliis munificenciis vel ceteris alodibus de domum Sancti Michaelis propter remedium anime de iamdicto Mironi condam.

Et in comitatu Cerdaniense, in villa Baianida vel infra suas fines, maso I. Et afrontat ipse mansus: de I parte in casa Sancta Maria monasterii Rivipullo, de alia in casa Marchucone clerico, de III^a in quintana. Et ad rivo qui vocant Esna pecia I de terra que affrontat: de I parte in terra Marchucone clerico, de alia in terra de iamdicto Mirone condam, de III in rivo qui vocant Esna. Quantum infra istas affrontationes includunt, sic donamus vel tradimus ipso manso et ipsa terra ab integrum ad predictum Sancti Michaelis monasterii propter remedium anime iamdicto Mironi condam; est manifestum.

Si quis contra hanc charta donacionis venerit ad inrumpendum non hoc valeat vindicare quod appetet sed in duplo componere faciat. Et inantea ista carta firma et stabilis maneat omni tempore.

Facta ista carta donationis VII kalendas iunii, anno I regnante Ugone rege Franchorum.

Dacho presbiter, Signum Bonefilius presbiter, Signum Recosindo, qui ista carta donationis fecimus et firmare rogavimus. Signum Durando. Signum Vudisilo. Signum Vellemare.

Dacho sacerdos, qui ista charta donationis scripsit et subscripsit die et anno prefixo.

587

1 SETEMBRE 988

EN PRESÈNCIA DEL SACERDOT OLIBÀ, DEL JUTGE GUIMERÀ I DE DIVERSOS BONS HOMES, DURAN SACERDOT, BELLUÇ I ANSULF TESTIFIQUEN I JUREN DAVANT L'ALTAR DE L'ESGLÉSIA DE SANT VICENÇ QUE ÉS SITUADA EN EL COMTAT D'OSONA, AL COSTAT DEL CASTELL DE LLUÇÀ, QUE VEIEREN I OÏREN COM SUNIFRED [DE LLUÇÀ] FIRMÀ EL SEU TESTAMENT I ENCOMANÀ LA SEVA ALMOINA ALS SEUS ALMOINERS EN-GONÇA, GUI SAD, SUNYER I OTGER. ENTRE ELS LLEGATS QUE DISPOSÀ, MANÀ LLIURAR A SANT MIQUEL DE CUIXÀ UNA EGUA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 1541, pàgs. 1099-1101.

588

20 DESEMBRE 988

OLIBÀ PREVERE I EL SEU FILL MIRÓ DONEN A LA CASA DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ L'ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL TERME DE LA VILLA TORRELLES [DE LA SALANCA], FORMAT PER CASES, HORTS, TERRES, VINYES I UNES SALINES AMB ELS ESTRIS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 65, perdut. — B. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 3, f. 110, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 112, pàgs. 215-216, ex B.

Segons Abadal (cf. a), s'ha d'identificar el rei Carles de la clàusula de datació amb el pretendent Carles de Lorena, que lluità contra el rei Hug.

In nomine Domini. Ego Oliba, presbiter, et filio meo, nomine Mirone, nos simul in unum, donatores sumus ad domum Sancti Michaelis Coxano alodium nostrum in comitatu Rossolionense, in terminum de villa Torrillias, id est, in casas, casalis, ortis, ortalis, terras et vineas et salinas cum coctoribus et abeuratoribus. Et affrontat ipso manso: de circi in manso de Guadallo vel de fratri suo Teuderico, et afrontat de aquilone in ipso orto. Et ipso orto affrontat: de circi in ipsa curte de Guadallo, de altano affrontat in orto de Volverado archilevita, de meridie affrontat in orto de Scuario vel in ipso maso. Et ipso maso affrontat: in orto, de altano in maso Suniario, de meridie affrontat in strada publica. Et alio orto affrontat: de circi in orto Volverado archilevita, et de aquilone affrontat in ipsa vinea nostra, de altano affrontat in vinea Bonsinda, de meridie affrontat in foragine Volverado archilevita. Et ipsa vinea affrontat: de circi in vinea Guadallo, de aquilone affrontat in vinea Guillelmo vel de Sancto Iuliano, de altano affrontat in vinea Bosinda. Et ipsa vinea qui est a via de Mutationes affrontat: de circi in vinea Sancti Iuliani, de aquilone affrontat in vinea Alavico, de altano de Guitardo, de meridie in ipsa via. Et alia vinea qui est in Fumigaria affrontat: de circi in vinea Stephano, de aquilone de Sancta Eulalia [...], de altano similiter, de meridie in Ratfredo [...] presbiteri. Et alia terra qui est in Salanca affrontat: a circi in terra [...] presbiteri, de aquilone de Eymerico, de altano in ipsa via, de meridie in terra Stephano. Et alia terra que est in Toro affrontat: de circi in terra Seniofredo, de aquilone de Sancto Iuliano, de altano de Ratfredo, de meridie de Sancto Michael. Et in stanco Quantano ipsas salinas qui fuerunt de Spanla vel de Davine, fratri suo.

Quantum infra ista et omnia superius scripta abent affrontationes sic donamus ad iamdictum locum. Qui contra ista nostra donatio venerit pro inrumpendum, aut nos venerimus, non hoc valeat vindicare sed componere vobis ista omnia in duplo. Et inantea ista nostra donatio suam obtineat firmitatem.

Facta ista nostra donatio XIII chalendas ianuarii, anno I regnante Charlone rege.

Oliba presbiter, Signum Miro, nos qui istam donationem fecimus et testes firmare rogavimus. [...].

Oliba presbiter, qui ista carta donatione scripsi et subscripsi die et anno que supra.

589

26 DESEMBRE 988

ELS ESPOSOS ENNEGÓ I SORELLA VENEN A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], I A LA SEVA MULLER GUILLA UNA VINYA QUE TENEN PER COMPLANTACIÓ EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC ANOMENAT «RODAS», PER L'EQUIVALENT DE TRES SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 131. Al dors: «K[arta] de Confluente» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 217, pàg. 50, ex O.

In nomine Domini. Ego Ennego et uxori sue Sorella vinditores sumus vobis Bernardo, vicescomis, et Visla, entores. Per hanc scriptura vindicionis nostre vindimus vobis vinea I, qui nobis advenit per complantacione, et est in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Astovere, in locum ubi dicitur Rodas. Et afrontat ipsa vinea: de I parte in ipsa via qui discurrit a Faiedas, et de alia parte de Mirone, et de III parte in vinea Wimarane, et de IIII parte de nos entores.

Quantum inter istas afrontaciones includunt sic vindimus vobis ipsa vinea ab intecrum in precio placibile solidos III in rem valentem; et est manifestum. Ut de ex presenti die et anno et tempore

quidquid ista omnia facere, aiere vel iudicare volueritis libera et firmissimam in Dei nomine abeatís potestatem a proprio¹. Et inantea ista vindicio firmis permaneat.

Facta carta vindicionis VII kalendas ianuarii, anno II regnantem Ugo magno rege.

Sign+u Ennego, sign+u Sorella, qui ista carta vindicionis fecimus et testes rogamus firmare. Sign+u Fel. Sign+u Iohannes. Sign+u alius Iohannes.

Adrovarius presbiter, qui ista carta rogitus iscripsit et SSS. die et anno quod supra.

1. a proprio] oproprio.

590

5 GENER 989

EL MONJO DURAN I LA SEVA GERMANA LINGÜES DONEN A LLUR GERMÀ MATFRED EL TERÇ DELS ALOUS QUE LLUR DIFUNTA MARE ELLÓ TENIA A LA VILLA FULLÀ, A LA VALL DEL CONFLENT, I A LA VILLA VENTOLÀ, A LA VALL DE LA Cerdanya.

O. Perpinyà, APO, sèrie G 476 (Priorat de Cornellà de Conflent).

a. ALART, *Cartulaire*, ap. XVI, pàgs. 31-32, ex O. — b. ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 113, pàg. 216, ex a. — c.* GIGOT, *Les plus anciens documents*, núm. XIV, pàgs. 389-390, ex O.

In Dei nomine. Ego Durandus, monachus, et soror mea Linguis, filii Walavonsi et ienitrice nostra Eiloni conda[m], tibi fratre nostro Matefredo. Certum quidem et manifestum est enim quia sic placuit in animis nostris et placet ut nullus quoqueientis imperio nec suadentis ingenio sed propria expontanea nostra hoc elegit bona voluntas, ut tibi iamdicto Matefredo faciamus tibi carta de ipsa tertia parte de alode qui fuit de genitrice nostra iamdicta Eiloni conda[m], sicuti et facimus.

Et est ipse alodes in valle Confluente, infra fines vel termines de villa Fauliano. Et affronta ipse alodes: de una parte in villa Saorra, de alia in rivo Vernedese, de III in villa Campelias, de IIII in Stallo. Quantum infra istas affrontaciones includunt sic donamus tibi de ipso alode iamdicto, sicut superius insertum est, ipsa tertia parte in casas, in casalibus, in curtis, in curtalibus, in ortis, in ortalibus, in terris, in vineis, cultis vel incultis, silvis, garricis, aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, molendinis, molinaribus, in arboribus pomiferis vel impomiferis; sic concedimus tibi sicut superius insertum est ipsa tertia parte.

Et in valle Cerdaniense, infra fines vel termines de villa Ventolano, de ipso alode qui fuit de ienitrice nostra, sic concedimus tibi similiter ipsa tertia parte abendi, vindendi, donadi seu etiam comutandi, ut de ab odierne die et tempora.

Si quis contra hac carta donacione venerit ad inrumpendum, aut nos donatores aut ulla subrogata persona inquietare voluerit, in duplo tibi componere faciat. Et inantea ista carta firma et stabilis maneat omnique tempore.

Facta ista carta donacione nonas ienuarii, anno II regnante Ugone magno rege Francorum.

Durandus monachus SSS.*, Si+gnum Linguis, qui ista carta donacionis fecimus et bonis omnibus firmare petivimus. Si+gnum Elias. Si+gnum Langovardo. Si+gnum Oriolo.

Dacho sacer, qui ista carta donacionis scribsi et sub SSS. die et anno que prefixati sunt.

591

20 FEBRER 989

EL COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ-EMPÚRIES] DICTA TESTAMENT I NOMENA MARMESSORS GUILLA, MULLER SEVA, GUILLEM I UN ALTRE GUILLEM. ENTRE ELS LLEGATS QUE DISPOSA, DÓNA A LA SEU DE SANTA EULÀLIA D'ELNA L'ESGLÉSIA DE LA VILLA LLUPIÀ, EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, I L'ALOU DE LA VILLA CABANES, EN EL COMTAT DE PERALADA. AL CENOBI DE SANT ANDREU [DE SUREDA], L'ESGLÉSIA I L'ALOU DE SANT JULIÀ DE VILAMULACA I ELS ALOUS DE BANYULS [DELS ASPRES] I DE «MEDIAS». AL CENOBI DE SANT GENÍS [DE FONTANES], L'ALOU DE LA CLUSA. AL CENOBI DE SANT ESTEVE [D'AGUSÀ], CINQ EGÜES I CINQ VAQUES. PER A DESPRÉS DE LA MORT DE LA COMTESSA GUILLA, DISPOSA QUE DETERMINATS BÉNS SIGUIN PER AL FILL QUE HERETARÀ EL CASTELL D'OLTRERA AMB EL COMTAT DE ROSSELLÓ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 519, pàgs. 462-464.

592

22 FEBRER 989

DURAN, LA SEVA ESPOSA ELLEGARS I LLUR FILL OSTÈN, LEVITA, FAN UNA DONACIÓ A LA CASA DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 46, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 138v, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 114, pàg. 217, ex B.

In nomine Domini. Ego Durandus et uxor mea Eliardis et filius meus Ostendus, levita. Nos simul in unum donatores sumus ad domum Sancti Mikaelis Coxano [...].

Facta ista carta donatione VIII kalendas marci, anno secundo regnante Ugo magno rege.

[...].

593

13 SETEMBRE 989

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 49 QQ. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio idus septembris anno 3 regnante Hugone magno vel rege».

594

FEBRER [990]

EL PAPA JOAN [XV], A PETICIÓ D'HILDESIND, BISBE [D'ELNA] I ABAT DEL MONESTIR DE SANT PERE DE RODES, CONFIRMA LES POSSESSIONS DE L'ESMENTAT MONESTIR, LA SEVA SUBJECCIÓ A LA SEU DE SANT PERE DE ROMA, LA SEVA IMMUNITAT I LA LLIURE ELECCIÓ D'ABAT. ENTRE LES POSSESSIONS, ESMENTA LA VILLA VILELLA A LA VALL DEL CONFLENT; L'ESGLÉSIA DE SANT ANDREU DE PESILLÀ EN EL COMTAT DE FENOLLET; LES ESGLÉSIES DE SANT SALVADOR DE VILARMILÀ, SANTA COLOMA DE CONJUNTA [TUÏR], SANT MARTÍ DE POLLESTRES, SANT PERE DE TORRELLES I SANT ANDREU DE BIGARANES I LA VILLA LLUPIÀ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ; I ELS ALOUS DE CAMPSELLS I VALLICROSA I L'ESGLÉSIA DE SANT MIQUEL DE RIUNOQUERS EN EL COMTAT DE VALLESPÍR.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 523, pàgs. 465-468.

595

6 JUNY 990

ADALBERT LEVITA DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN MAS SITUAT EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA SAORRA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 124v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 171v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 73, peça 408, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Autre (donation) par Adalbert d'une métairie en Conflent, à Sahorre, du 7 des ides de juin, année 3e du règne d'Hugues le Grand».

In Dei nomine. Ego Adalbertus, levita, [...] ipso suo manso cum ipsa curte, cum exio et regressio earum, qui ad illum advenit de comparatione, qui est in suburbio Helenense, in valle Confluentis, infra fines de villa Saorra. [...].

Facta carta donationis VIII idus iunii, anno tercio regnante Ugo magno rege.

[...].

596

30 JUNY 990

HILDESIND, BISBE [D'ELNA] I ABAT DE SANT PERE DE RODES, I ELS MONJOS D'AQUEST MONESTIR DONEN AL PREVERE MASCARÓ, A CANVI D'UN ALOU QUE AQUEST DÓNA AL MONESTIR, TRES MUJADES DE VINYA SITUADES EN EL TERME DE «RIARDO» [VERS CELRÀ], EN EL LLOC ANOMENAT «RECONCHUM», I UNA ALTRA VINYA QUE HAVIA ESTAT D'ORSÈN. A LA SEVA MORT, AQUESTS BÉNS TORNARAN A LA PROPIETAT DEL MONESTIR.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 525, pàgs. 469-470.

ASNAR I LA SEVA ESPOSA DACOLINA DONEN AL CENOBI DE SANT GENÍS, SANTA MARIA I SANT MIQUEL, FUNDAT EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL VILAR ANOMENAT FONTANES, SOBRE EL RIU TEC, AIXÍ COM A L'ABAT GUIMERÀ I A TOTA LA CONGREGACIÓ, UN ALOU QUE TENEN EN EL COMTAT DE CONFLENT, A LES VILLES DITES SOANYES, MARIANS I ESCARÓ; I UN ALTRE ALOU EN EL COMTAT DE CERDANYA. ES RESERVEN L'USDEFUIT VITALICI DELS BÉNS DONATS A CANVI DEL PAGAMENT ANUAL D'UN CENS CONSISTENT EN UN PERNIL VALORAT EN DOS DINERS.

[O]. Original perdut, abans potser al monestir de Sant Genís de Fontanes, AM.

a.* MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom III, ap. XIV, pàgs. 380-381, sense indicació de font.

Segons aquesta carta, Hug Capet no era reconegut en el comtat de Rosselló quatre anys després de la mort del rei Lluís V, fill de Lotari.

In nomine Domini. Ego Asenarius et uxor mea Dacholina donatores sumus ad coenobium Sancti Gennesii et Sancta Maria, matre Domini, et ad Sancto Michaeli, archangelo, quae sunt fundatae in comitatu Rossilionensi, et in vilarium quem vocant Fontanas, super alveum Teco, vel a Wimaranne abbate vel ad ipsam congregationem quae ibidem Deo serviunt. Donamus nos iamdicti omnem alodem nostrum, quod nos habemus in comitatu Confluenti, in villa Soanies, vel infra eius fines et terminos, id est cassas, cassalibus, curtis, curtalibus, ortis, terras et vineas et vinealibus, pratis, pascuibus, silvis, garricis, aquis aquarum sive ductibus vel reductibus earum, omnia et in omnibus quantum quod nos ibidem habemus et haereditare debemus, pro qualicumque voce oppositionis nostrae vel quantum nos de hodie inantea comparare vel augmentare potuerimus, sive per donatum de ullum hominem vel ulla femina invenire potuerimus. Et in villa Maradanus¹ vel infra eius fines et terminos, similiter. Et in villa Ascarum vel infra eius fines et terminos, similiter. Et in comitatu Cerdaniense, in villa Lubium vel infra eius fines et terminos, similiter.

Quantum infra istos iam suprascriptos comitatos vel villulas earum nos habemus vel invenire potuerimus, sic donamus nos ad iam supradictas ecclesias vel ad servientes ibidem Domino, misericordiam Dei deprecantes, ab omni integritate, sine ulla occasione vel sine ulla reservatione.

Quae vero ista omnia superius scriptae partes de nostro iure in vestro trademus dominio et potestate, pro habendi, vendendi, dandi vel etiam commutandi. Et quoquod exinde facere volueritis, liberam in Dei nomine habeatis potestatem in eius conventum vel in eius rationem, ut dum nos vivemus teneamus ego Assenarius et uxor mea Dacholina omnibus diebus vitae nostrae ipsos alaudes iam suprascriptos ab omni integritate. Et per unumquemque annum de ipsum alodem iam suprascriptum in servitium donemus pernam unam valentem denarios duos.

Quod si nos donatores aut ullus homo aut ulla saecularis potestas, qui contra istam hanc chartam donationis venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare, sed in duplo vel in triplo vobis componere faciat. Et inantea istam donationis firmam optineat roborem.

Facta ista scriptura donationis VIII kalendas augusti, anno IV quod obiit Ludovicus rex, Leoteirii regis filius, Christum regnantem regem expectantem.

Signum Asenarius, Signum Dacholina, qui ista charta donationis fecimus et testes firmare rogavimus. Signum Alaricus. Signum Suniarius. Adalvertus presbyter. Segarius levita.

Seniofredus² levita, qui ista scriptura donationis scripsi et sub SSS. die et anno quod superius.

1. Maiadanus a. — 2. Seniofredus a.

598

28 AGOST 990

USENYAC DÓNA [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA SITUADA A FULLÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 121v, perdut. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 72, peça 397, ex A.

El regest de Fossà diu: «Autre (donation) par Usengac d'une autre vigne *ibidem* (à Fullà) du V des kalendes de septembre, année IIII du règne d'Hugues».

599

26 OCTUBRE 990

LANDRIC DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ UNA VINYA AL COMTAT DE ROSSELLÓ, AL VI-NYAR ANOMENAT «CALLARIOS».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 81v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 154, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 48, peça 207, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite par Landeriq au dit monastère de St. Michel de *Cuxano* d'une vigne dans le comté de Roussillon, *in vineario qui dicitur Callarios*, le 7 des kalendes de 9bre année IIII du règne d'Hugues».

In nomine Domini. Ego Landerigus donator sum a cenobii Sancti Mikaelis Coxano vinea mea propria qui mihi advenit per comparatione. Et est ipsa vinea in comitatu Rosselionense, in vinario que dicunt Callarios [...].

Facta ista carta donatione VII° kalendas novembris, anno IIII regnante Ugo rege.

[...].

600

17 NOVEMBRE 990

ESTEVE I ELS ALTRES ALMOINERS DE BERNAT DONEN A LA CASA DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ L'ALOU QUE AQUEST TENIA EN L'ADJACÈNCIA DE «BULA» [BULATERNERA].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 37, perdut. — [B]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 94v, perdut. — C. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze,

vol. 117, f. 134v, ex A. — D. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 157, ex B. — E. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 57, peça 274, ex B.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 115, pàg. 217, ex C.

In Dei nomine. Ego Stephanus et Oda et Oliba presbiter et alius Oliba et Ebles et alius Stephanus et Languardus, qui sumus elemosinarii de homine nomine Bernardo. Ille nobis mandavit karta facere ad domum Sancti Mikaelis Cuxano de ipso alaude qui ille habuit in aiacentia de Bula [...].

Facta ista karta XV kalendas decembris, anno IIII quod Ugo magno sumsit exordium. [...].

601

18 FEBRER 991

L'ABAT RICULF I LA CONGREGACIÓ DEL MONESTIR DE SANT ESTEVE D'AGUSÀ, SITUAT AL COSTAT DEL RIU TET, PERMUTEN AMB EL BISBE HILDESIND D'ELNA UNS ALOUS QUE EL CENOBI TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS ELS CONFINIS DEL LLOC DE «SALLIX», TAMBÉ ANOMENAT SANT CEBRIÀ [DE ROSSELLÓ], I A LA VILLES «BONID» I «SANAGIX», PER UN ALOU A CAVANAC [TERME D'ESTAGELL], AMB L'ESGLÉSIA QUE HI HA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 252, perdut. — B.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, ff. 214-215, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 93, ex A.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1038. — MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 142. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 92, pàg. 331.

Vox legum et iuris esse decrevit [ut]¹ «qualis est emptio, talis est comutatio: hemcio et comutatio, nisi per vim et metu extorta fuerit, simul in unum habeant firmitatem»². Idcirco, in Dei nomine, ego Riculfus, abba, et cuncta congregatione Sancti Stephani cenobii, martiris Christi, cuius ecclesia esse videtur in comitatu Rossolionense, in locum que vocant Aguzano, iuxta alveum que vocant Ted, comutatores sumus tibi Hildesindo, episcopo sedis Helenense, alodem nostrum qui est in comitatu Rossilioneense, infra fines et termines de Sallix, que alium nomen vocant Sancti Cipriani, id est in casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras cultas vel incultas, vineas, garricis, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarum, viaductibus vel reductibus, omnia et in omnibus, quantum nos ibidem habemus vel adquisire potueritis, cum illorum affrontationes. Et in alio loco, in villa Bonid, quantum nos ibidem habemus vel habere debemus similiter. Et in alio loco, in villa Sanagix, quantum nos ibidem habemus vel habere debemus similiter.

Sic comutamur nos ad domum Sancte Eulalie et ad Hildesindo, gracia Dei episcopo, ab omnem integritatem, cum exiis vel regressis earum et cum illorum afrontationes. Et accepimus nos comutatores de te, Hildesindo episcopo, comutatore, in comutatione, id est ipsum alodem qui est in campo Cavannago, cum ipsa ecclesia qui ibidem est, et cum ipsas primicias et cum ipsas decimas, omnia et in omnibus, quantum ibidem habeo vel adquisire potueritis, pro qualicumque voce.

Quod si nos comutatores aut ullusque homo aut sexus feminarum qui contra hanc-ista carta comutationis venerit pro irrumpendum, aut nos ipsi venerimus, componat ista omnia quod superius

resonat in duplo. Et inantea ista scriptura comutationis firmis et stabilis permaneat omnique tempore, et non sit disrupta.

Facta scriptura comutationis XII calendas marcii, anno IIII regnante Ugone magno rege.

Riculfus abba, qui ista scriptura comutationes feci et firmare rogavi. Bernardus monachus. Ugo monachus.

Bellus presbiter, qui ista scriptura comutationis scripsi et subscripsi die et anno quod supra.

Hildesindus, gratia Dei presul.

1. *Manca*. — 2. Cf. *Liber Iudiciorum*, V, 4, 1.

602

28 FEBRER 991

GUILLA, COMTESSA [DE ROSSELLÓ I EMPÚRIES-PERALADA], GUILLEM I UN ALTRE GUILLEM, EN QUALITAT DE MARMESSORS DEL DIFUNT COMTE GAUSFRED [I DE ROSSELLÓ I EMPÚRIES-PERALADA], DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE LA SEU D'ELNA ELS ALOUS QUE EL DIFUNT TENIA EN EL COMTAT DE PERALADA, A LA VILLA CABANES [D'EMPORDÀ], I EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A LA VILLA PIÀ, INCLOSES LES ESGLÉSIES D'AMBDÓS LLOCS AMB LLURS DELMES, PRIMÍCIES I OBLACIONS.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 134 (llibre 3, carta 50), perdut. — B.* Còpia de mitjan segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 108, ff. 111v-112, ex A. — C.* Còpia de mitjan segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 109, f. 29, ex A. — D.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, f. 216, ex A. — E.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 92, ex A.

a. *Histoire générale de Languedoc*, vol. V, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. CLII, cols. 324-325, ex D. — b. MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom III, ap. XXXVI, pàg. 432, ex a.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 93, pàg. 331.

In nomine Domini. Nos Wisla, comitissa, et Wilielmo et alio Wilielmo, qui sumus tutores vel elemosinarii de condam Gauchzefredi comiti. Certum quidem et manifestum est quia comendavit nobis predictus comes sua elemosina. Et precepit nobis ut¹ scriptura donatione fecissemus ad domum Sancta Eulalia sedis Elenensis² de ipsos suos alodes quod ille habebat in comitatu Petra latense, in villa Cabannas³, vel in eius terminis, et ipsas ecclesias cum decimas et primitias et oblationes; et in comitatu Russulionense, in villa Apiano, ipsa sua ecclesia que dicunt Sancti Quirici cum decimas et primitias et oblationes.

Sic donamus nos suprascripti elemosinarii predicta omnia, sicut superius insertum est, ad predicta ecclesia propter Deum et remedium anime sue, sicut ille nobis iniunxit et nos iuratum vel probatum habemus asseries condiciones, ut firmis sint de predicta ecclesia et cuius exinde potestas est, Deo serviat vel successores sui vel qui ibidem Deo famulantur omnique tempore. Et qui contra ista scriptura donatione venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare quod inquit⁴, sed componat ista donatio in duplo cum⁵ suam omnem inmeliorationem. Et inantea ista donatio in omnibus suam obtineat firmitatem.

Facta scriptura donatione II⁶ kalendas marcii, anno IIII⁷ regnante Ugone rege.

Sig+num Wisla comitissa, Wilielmus SSS., Wilielmus +, qui ista scriptura donatione fecimus et firmare rogavimus. Sig+num Gauhfredus. Sig+num Amelio. Sig+num Lupus.

Wifredus⁸ levita, qui ista scriptura donatione scripsit et sub [SSS.] die et anno quod supra.

1. sua *afegeixen* BC. — 2. Helenensis DE. — 3. Cabbanas BC. — 4. iniqui C. — 5. aut C. — 6. secundo BC. — 7. quarto BC. — 8. Vivfredus DE.

603

18 ABRIL 991

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 49 RR. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Alia (donatio) 14 kalendas madii, anno 4 regnante Hugone magno rege».

604

4 MAIG 991

L'ABAT GUIFRÉ I ELS MONJOS [DEL MONESTIR DE CUIXÀ] PERMUTEN AMB BERNAT ELS ALOUS QUE TENEN EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, DINS ELS CONFINES DE LA VILLA PERACALÇ, DE TÀPIA, D'HORTOLANES I DE PIÀ, PER UNS ALOUS QUE BERNAT TÉ A VILANOVA DE ROTER [ARA DE LA RIBERA] I VALLICROSA [TERME DE CAMELES].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 41, perdut. — B. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 137, ex A. — C. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, f. 227, ex A. — D. Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 93, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 116, pàgs. 217-218, ex BC.

In nomine Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi. Ego Guifredus, nutu Dei abba, simul cum chatervola monachorum a Dei mihi tradita, tibi Bernardo facimus comutationem de alaude nostro quod habemus in comitatu Rosilionense, infra fines de villa Petra calce et in eius fines et terminos; et in ipsa Tapia vel in eius terminos; et in Ortolanis similiter, et in Apiano vel in eius terminos, id est casas, casalibus cum exiis et regresiis earum, ortis, ortalibus et ferragen[al]libus, terras cultas vel incultas, vineis, vinealibus, tam cultum quam et incultum, silvis, garricis, vieductibus vel reductibus, pratis¹, paschuis, aquis aquarum, molendinis cum illorum caputaquis et cum illorum discursu, omnia et in omnibus quantumcumque abemus vel abere debemus pro quacumque voce. Omnia tibi comutamus per alaude tuos quos tu nobis comutasti, id est de Villa nova que vocant Roter et de Val-

le Crosa, ut quicquid exinde facere volueris in Dei nomine plenam abeas potestatem vendendi, comutandi, donandi, licitum sit tibi quicquid ex inde facere volueris ab hodierna die. Et inantea de omnia quod superius resonat de nostro iuro in tuo tradimus dominio et potestate.

Si quis contra hanc scriptura comutationis pro inrumpendum venerit non hoc valeat vindicare quod petit sed in iudicio coactus libram auri componat. Et inantea ista scriptura comutationis firmis et stabilis permaneat omnique tempore et non sit disrupta.

Facta ista scriptura comutationis IIII° nonas madii, anno IIII° regnante Ugone magno rege.

Wifredus abba, qui ista scriptura comutationis feci et testes firmare rogavi. Sig+num Riculfus monachus. Sig+num Suniegillus monachus. Sig+num Wifredus monachus. Sig+num Durandus monachus. Sig+num Wifredus monachus. Sig+num Oliba monachus. Sig+num Asinarius monachus. Sig+num Marcius monachus. Sig+num Ademarius monachus. Sig+num David monachus. Sig+num Fortunio monachus. Sig+num Rotbertus monachus. Sig+num Guifredus monachus. Sig+num Argilla monachus. Sig+num Buiciis monachus. Sig+num Ansefredus monachus. Sig+num [...] monachus. Sig+num Durandus monachus. Sig+num Soniarius monachus. Sig+num Stephanus. Wadamirus monachus. Sig+num Wifredus presbiter. Sig+num Trasvarius monachus. Sig+num Bonefilius monachus, presbiter et monachus. Sig+num Durandus monachus. Sig+num Miro monachus. Sig+num Bernardus. Sig+num Guiscafredus monachus. Sig+num Radulfus monachus. Sig+num Gotredus monachus. Sig+num Guiscafredus sacerdos et monachus. Miro monachus. Sig+num Wifredus monachus. Sig+num Bernardus monachus. Sig+num Dela monachus. Sig+num Rainardus monachus. Sig+num Guillelmus monachus. Sig+num Soniefredus monachus. Sig+num Ballus laicus. Sig+num Ermemirus laicus. Iozbertus laicus.

Sig+num Ellofredus monachus, qui hanc scripturam mutationis scripsi et subscripsi die et anno quo supra.

1. paschis a.

605

3 JULIOL 990 - 2 JULIOL 991

HILDESIND, BISBE [D'ELNA] I ABAT [DE SANT PERE DE RODES], SIGNA UN DOCUMENT.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 530, pàg. 471.

606

15 AGOST 991

EL PREVERE DELÀ DICTA TESTAMENT, EN EL QUAL REPARTEIX ELS SEUS BÉNS ENTRE DIVERSOS MONESTIRS, ESGLÉSIES I PERSONES. LLEGA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ DUES PECES DE TERRA EN EL COMTAT DE Cerdanya, EN ELS LLOCS DE QUEIXANS I «SURREBAS»; AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES DOTZE SOUS.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 531, pàgs. 471-473.

607

9 NOVEMBRE 991

ELS ESPOSOS SENTILL I ADELAIDA DONEN A LLUR FILL UDALGAR ELS ALOUS QUE TENEN A TEULÍS, SANT FELIU D'AVALL, VOLPILLERA, RELLÀ, POLIG I VALLICROSA, SITUATS EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, AL VALLESPÍ I A LA RIBERA, AMB EL PACTE QUE ELS RETINDRÀ ADELAIDA MENTRE VIURÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 197, perdut. — B.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 14, ff. 162-163, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 94, ex A.

RE: LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 94, pàg. 331 (amb data de 2 novembre).

Sentill, fill d'Ansemon, senyor del castell de Cameles, fou pare de Guillem Sentill, vescomte de Vallespir. El germà d'aquest, Udalgar, fou arxipreste de la seu d'Elna.

In nomine Domini. Ego Sintilles et uxor mea Adaliz, nos simul in unum, donatores sumus tibi filio nostro, nomine Udalgaro¹. Certum quidem et manifestum est enim quia sic placuit in animis nostris et placet, nullus quoquegentis imperio sed propria expontanea hoc elegit nobis bona voluntas, sic donamus tibi alodem nostrum quod habemus in Tevolici, cum decimis et primiciis, id est casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras cultas vel incultas, vineis, vinealibus, molinis, molinaribus, in aquis aquarum, vieductibus vel reductibus, in silvis, in garricis, omnia et in omnibus, quantum ibidem habemus vel ereditare debemus pro qualicumque voce.

Et affrontat ipse alodes: de uno latus in rivo que nominatur Bocago, et de alio latus in rivo Sicco, et de tercio latus in ipsas Calmezelas vel ad ipsa Balma, et de quarto latus in ipsa fonte qui est ad ipso Saugo. Et in alio loco, in villare que dicitur Sancti Felicis subteriore et in ipsa Vulpileira, sic donamus tibi ipsum nostrum alodem quod ibidem habemus in Rellano et in Puligo et in Valle Crosa. Qui nobis advenit per ipsa convenientia quod habuimus ab Itore presbitero, cum affrontationes illarum.

Et advenit nobis ipsa omnia qui est suprascripta per parentorum vel comparatione aut pro qualicumque voce. Et est ista omnia in comitatu Rossolionense, vel in Valle Asperi, vel in ipsa Ribeira. Sic donamus tibi alodem nostrum in casas, in casalibus, ortis, ortalibus, terras cultas vel incultas, in vineas, vinealibus, molinis, molindinaribus, in aquis aquarum, pratis, pascuis, silvis, garricis, omnia et in omnibus, quantum ibidem habemus vel hereditare debemus pro qualicumque voce; in tale vero ratione dum ego Adaleiz vivet, teneat et possideat et post obitum suum remaneat ad filio nostro Udalgerio.

Quantum infra istas quatuor affrontationes includitur, sic donamus tibi ipsum nostrum alodem quod superius resonat, totum et ab integrum, propter tuam hereditatem; et ab alios fratres tuos amplius nihil ereditare cum exiis vel regressiis earum. Quod si nos donatores aut ullus homo qui contra hanc-ista carta donationis venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vendicare quod repetit sed componat cum omni sua inmelioratione in duplo. Et inantea ista scriptura donationis firmis et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta carta donationis V idus novembris, anno V regnante Ugo magno rege sumsisit exordium.

Sig+num Sintilles, Sig+num Adaleiz, qui ista carta donationis fecimus et testes firmare rogavimus. Sig+num Emes. Sig+num Miro. Sig+num Landefrago.

Dodus presbiter, qui ista carta donationis scripsit et die et anno quo supra.

1. Udalgeiro C.

608

23 FEBRER 992

SERFDEDÉU DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] UNES TERRES QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, EN EL SUBURBI D'ELNA, DINS ELS CONFINIS I EL TERME DEL CASTELL DE CAMELES, EN EL LLOC ANOMENAT «CHARUBIO».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 98, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 158, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 59, peça 289, ex A.

El regest de Fossà, que ratifica l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Servus Dei d'un tènement à Kamelas, du 7 des kalendes de mars, année V du règne d'Hugues le Grand».

In nomine Domini. Ego Servedei donator sum tibi, ad domum Sancti Mikaelis [...] et sunt ipsas terras in comitatu Rosselionense vel suburbio Elenense, infra fines et terminos de castro Chamelas, in locum que vocant Charubio. Et affrontant ipsas terras: de I latus in pugo de Estoleso, et de alio latus in ipsas condaminas sobiranas, et de III latus in ipsos curtilos, et de IIII vero latus in ponte Venant. Quantum infra istas IIII affrontationes includunt sic dono [...].

Facta carta donatio VII kalendas marci, anno V regnante Ugo magno vel rege.
[...].

609

24 AGOST 992

FRÈDOL DÓNA A ADELAIDA, EN CONCEPTE DE DOT MARITAL, EL DESÈ DELS BÉNS QUE POSSEEIX EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, A TANYERES I A «MONTE SCABRIO», I EN EL COMTAT DE VALLESPÍ, A CORBERA [DEL CASTELL], AIXÍ COM DELS QUE POSSEEIX EN EL COMTAT DE BESALÚ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 535, pàgs. 475-476.

610

6 SETEMBRE 992

ELS ESPOSOS BELASC I ESTEVANA VENEN A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], I A LA SEVA MULLER GUILLA UNA PEÇA DE VINYA QUE TENEN EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESTOER, EN EL LLOC DIT «ROCHA PEDEDERA», PER L'EQUIVALENT DE DOS SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 138. Al dors: «De Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 228, pàg. 60, ex O.

In nomine Domini. Ego Belascho et uxori sue Stevana vinditores sumus vobis Bernardo, visceschomite, et uxori sue Wisla. Per hanc scriptura vindicionis nostre vindimus vobis pecia I de vinea, qui nobis advenit de comparacione. Et est ipsa vinea in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Astovere, in locum ubi dicitur ad ipsa serra a Rocha Pededera. Et afrontat ipsa vinea: de I parte in ipsa via, et de alia de Rocha Pededera, et de III in vinea Archinrado, qui fuit conda, et de IIII parte de vos emtores.

Quantum inter istas afrontaciones includunt, sic vindimus vobis ipsa vinea cum suis arboribus, ipsa nostra hereditatem ab intecrum in precio placibilem solidos II in rem valentem; et est manifestum, ut de ex presenti die et anno et tempore quitquit ista omnia facere, aiere vel iudicare volueritis libera et firmissimam in Dei nomine abeatis potestatem a proprio¹. Et inantea ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta charta vindicionis VIII idus setembris, anno VI regnantem Ugo magno rege.

Si+u Belascho, si+u Stevana, qui ista carta vindicionis fecimus et testes rogavimus firmare. Si+u Suniefredus. Si+u Fel. Si+u Eldefredus.

Adrovarius presbiter, qui ista carta rogitus iscripsit et SSS. die et anno quod supra.

1. a proprio | oproprio.

611

10 FEBRER 993

LA COMTESSA ERMENGARS I ELS SEUS FILLS BERNAT, COMTE [DE BESALÚ-VALLESPÍ], GUIFRÉ, COMTE [DE Cerdanya-Conflemt] i BERENGUER, BISBE [D'ELNA], DONEN AL CENOBI DE SANTA MARIA D'ARLES UN ALOU QUE TENEN PER L'HERÈNCIA DEL COMTE OLIBA I PER COMPRA FETA AL JUTGE GISCAFRED, ANOMENAT LLOBATÓ. L'ALOU ES TROBA EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, AL VALLESPÍ, EN MOLTS LLOCS: EL MAS «COPERTUS», MONTNER INFERIOR, FALGARS, FONTANILLS, CASTANYER, LA PALMA, RIUFERRER SUPERIOR I CASTELL CORB [QUERCORB]. TAMBÉ LI DONEN TRES CAMPS EN EL LLOC DIT BARRIÀ, DINS EL TERME DE LA VILLA POLLESTRES [AL ROSSELLÓ]. FAN LA DONACIÓ PER A REMEI DE L'ÀNIMA DEL COMTE OLIBA I DE LLURS ÀNIMES.

[O]. Original perdut, potser el document que en els segles xvii i xviii era al monestir d'Arles, AM. — [A]. Còpia en un cartoral del monestir d'Arles, perdut. — B.* Còpia del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 305v-306, «ex archivo Arulensis coenobii» (ex A). — C.* Còpia del segle xviii: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 8, ex «Arch. de l'Abb. d'Arles». — D.* Còpia del segle xviii: París, BN, Col. Moreau, vol. 15, ff. 56-57, ex «Arch. de l'Abb. d'Arles». — E. Còpia del segle xviii: París, BN, Col. de Languedoc (Bénédictins), vol. 74, f. 226 (amb data de 893), ex a. — F. Còpia del segle xviii: Barcelona, BC, *Sacrae Cathaloniae antiquitatis monumenta* del pare J. Pasqual, ms. 729, vol. V, ff. 175v-176, ex a.

a. BALUZE, *Capitularia*, París, 1677, vol. II, ap. CXXVII, cols. 1522-1524, i Venècia, 1773, vol. II, ap. CXXVII, col. 1006 (amb data de 893), «ex chartulario monasterii Arulensis» (ex A per mitjà de B). — b. MANSI, *Sacrorum conciliorum*, vol. XVIII, ap. CXXVII, col. 1006 (amb data de 893), ex a.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1038.

In Dei nomine. Ego Ermengardis, comitissa, et filiis meis Bernardo comite et Guifredo comite et Berengario episcopo, nos simul in unum, omnes¹ donatores sumus ad cenobio Sancta Maria Arlas, alaudem nostrum qui nobis advenit per vocem domni nostri Olibano comite vel per comparacionem de Viscafredo iudex, quem alium nomen vocant Lobatone. Et est ipsum alaude in comitatu Rossilionense, in Valle Asperi, in multisque locis, videlicet: ad ipsa clota quem vocant mansus Copertus², cum omnes suas adiacencias et afrontaciones. Et in Monte Nigro subteriore casas coopertas cum curtes et ortos cum omnes suas adiacencias et afrontaciones. Et in loco quem vocant in terminio de Felgars vel³ de Fontanilis, ipsas terras cum ipsos boschos et cum illorum afrontaciones, cum exiis et regressiis earum. Et in alio loco quem vocant Castannario⁴, casas coopertas cum curtes et ortos, cum ipsis pomiferis et cum ipsas terras que ibidem sunt, cum exiis et regressiis earum. Et in alio loco quem vocant Batipalmas⁵, casas cohoptas cum ipsos casales et cum ipso molino, terras et vineas, pomiferis vel inpomiferis arbores, cultum vel incultum, cum exiis et regressiis earum. Et in aliis locis, in Rio Ferrario superiore mansos coopertos cum curtes et ortos, terras et vineas, molinis, molinariis, cultum vel incultum, vieductibus vel reductibus, cum exiis vel regressiis earum. Et in loco que vocant castro Corbi mansos cohoptos cum curtes, curtalibus, ortis, ortalibus, et cum omnes suas adiacencias et afrontaciones.

Sic omnia superius scripta, cum omni integritate, donamus ad supradicto cenobio Sancta Maria Arlas pro anima domni nostri Olibano comite et pro remedio peccatis nostris; videlicet omnes supranominatis mansis, casis, casalibus, coopertis et discoopertis, quintanalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, vineis, vinealibus, terras cultas vel incultas, torrentibus, arboribus pomiferis vel inpomiferis, verdegariis, vernedes, boschos, silvis, garricis, molinis, molinariis, aquis aquarum, caputaquis, vieductibus vel reductibus, exiis et regressiis, omnia et in omnibus, quicquid dici vel nominari potest, tam quisitum quam ad inquirendum.

Et afrontat hec omnia superius scripta vel includit de multis partes in possessione de supradicto cenobio, videlicet: de parte orientis in ipso grado quem vocant Cotaletto, et de meridie in ipsa serra de Monte Nigro superiore vel in ipsa serra que dicunt Astella, que est in terminio de Custoga; et de occiduo in ipso guado de Amilara vel in ipso Puio Oriolo vel in Roca inferiori⁶; et de parte vero cercii in monte Colia. Quantum infra istas quatuor afrontaciones includunt, sicut ad flumen Tixi vel rio Ferrarii invergunt⁷, sic donamus et tradimus de nostro iure⁸ in potestate et dominio supradicto cenobio, ut habeat in Dei nomine liberam et firmissimam potestatem facere vel iudicare inde quodcumque voluerit.

Et in terminio de villa Pollestros, in loco quem vocant Barriano, de prefata comparacione ipsos III campos ab omni integritate cum illorum afrontaciones, cum exiis et regressiis eorum, similiter donamus ad sepefato cenobio.

Quod si nos donatores aut ullusque homo vel femina contra hanc nostram donacionem ad inrumpendum vel aliquid subtrahendum venire voluerit, iusto iudicio Dei et beate Genitricis eius iram incurrat. Et inantea donacio ista firmis et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista karta donacionis III° 9 idus februarii¹⁰, anno VI¹¹ regnante Ugone rege.

Sig+num Ermengardis comitissa, Sig+num Bernardus comes, Sig+num Wifredus comes, qui hanc cartam donacionis fecimus, firmavimus et testes firmare rogavimus. Berengarius episcopus +. Raimundi levita +. Sig+num Dodo. Wiscfredus clericus SSS.

Atto monachus, qui hanc kartam donacione scripsit SSS. et die et anno quod supra.

1. *Ometen* CD. — 2. *Coopert* B. — 3. *terra* CD. — 4. *Castannadrio* CD. — 5. *Batipalmam* CD. — 6. *Inferni* B. — 7. *irrigiatur* CD. — 8. *de nostro iure*] *dicto nomine* CD. — 9. *quarto* CD. — 10. *iunii* CD. — 11. *sexto* CD.

612 .

21 MARÇ 993

SUNIFRED PREVERE I ELS ALTRES MARMESSORS DE GUILLEM DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNES QUANTES VINYES SITUADES A ILLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 90v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 156, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 55, peça 252, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite par Seniofred et les autres exécuteurs testamentaires du nommé Guillaume, au dit monastère, de quelques vignes à Ille ab integrum, du XII des kalendes d'avril, année VI du règne d'Hugues le Grand».

In nomine Domini. Ego Seniofredus, presbiter, [...].

Facta ista carta donacione XII kalendas aprilis, anno VI quod Ugo magnus regnandi sumpsit exordium.

[...].

613

1 ABRIL 993

GUISAD, LA SEVA ESPOSA DISPÒSIDA I TEUDÓ VENEN AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I A LA SEVA MULLER GUILLA L'ALOU QUE TENEN EN EL VALLESPÍ, DINS ELS CONFINS DE VALLVENTOSA, PER L'EQUIVALENT DE TRENTA SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 139. Al dors: «De Aspira» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 229, pàgs. 60-61, ex O.

In nomine Domini. Ego Guisandus et uxori sue Disposida et Teudo vinditores sumus vobis Bernardo, vicescomite, et uxori sue Guilla. Per hanc scripture vindicionis nostre vindimus vobis omnem alodem nostrum que nobis avenit de parentorum in casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas. Et est hec omnia in Valle Asperi, infra fines de Valle Ventosa. Et afronta: de I parte in pugo Rodennello, et de alia parte in ipso Volone, que vocant Millasse, et de III parte in puio Calvello, et de IIII parte in ipsas Isllas.

Quantum infra istas afrontaciones includimus sic vindimus vobis ipsum alodem nostrum quod superius resonat in casas, casalibus, ortis, ortalibus, terras et vineas et ermos, ubicumque invenire potueritis per qualemcumque voce, sic vindimus vobis quod abuimus vel inantea abuimus, cum exiis vel regresiis earum, totum ab integrum in precio solidos XXX in rem valentem; nihil de ipso precio non remansit; et est manifestum: de nostro iuro in vestro tradimus dominio potestate. Quod si nos vindito[res]¹ aud ullusque² homo qui inquietare voluero, non hoc valeat vindicare set in duplo vobis componere faciam cum omnem suam inmelioracionem. Et inantea firma perseveret omnique tempore.

Facta ista carta vindicionis kalendas aprelis, anno VI regnante Ugo magno rege.

Si+num Guisandus, Si+num Disposida, Si+num Teudo, que ista carta vindicionis fecimus et firmare rogavimus. S+ Dela SSS.* Sig+num Guilelmus. Si+num Mirone. Si+num Adrovarius. Sig+num Guitardus. Sig+num Ato.

Ranemirus presbiter, qui ista vindidcione scripsit et SSS. die et anno quod supra.

1. *Manca.* — 2. *Repeteix* que.

614

8 MAIG 993

ENNEGÓ DÓNA AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I A LA SEVA MULLER GUILLA LA MEITAT D'UNA CASA I D'UNA VINYA QUE TÉ PER COMPRA A «ORTAS», A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINES D'ESTOER.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 140. Al dors: «De Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 230, pàgs. 61-62, ex O.

In nomine Domini. Ego Ennego manifestum est quia sic placuit in animis meis et placet ut nullus quoquegentis imperio nec suadentis ingenio set propria et spontanea mihi helegit bona voluntas, ut carta donacionis fecissem ad Bernardo viciscomite et a Guilla, uxori sue, de ipsa casa cum ipsa curte et [...]¹; et I pecia de vinea que est ad Ortas, et est hec omnia in valle Confluente, in fines de Astovero. Et avenit mihi hec omnia de comparacione. Et afrontat ipsa casa cum curte: de I parte in curtina vel in terra Langovardi, et de alia in via, et de III in ipso ortello vel terra de me donatore; et ipsa vinea afrontat: de I parte in rivo Lequo, et de alia in stirpe, et de III et quarta in terra Mirone.

Quantum infra istas afrontaciones includo, ipsa casa cum curte cum exio ab integrum et ipsa vinea,² ipsa mea medietate ab integrum dono vobis de meo iuro in vestro trado dominio potestate. Quod si ego donator aud ullusque homo que inquietare voluero, non hoc valeat vindicare set in duplo componat. Et inantea firma perseveret omnique tempore.

Facta ista donacio VIII idus madii, anno VI regnante Ugo magno rege.

Sig+num Ennego, qui ista donacione fecit et firmare rogavi. Sig+num Languovardi. Sig+num Vidale. Sig+num Adaulfus presbiter SSS.*

Ranemirus presbiter, qui ista donacione scripsit et SSS. die et anno quod supra.

1. *En blanc.* — 2. *Segueixen els mots* quantum infra istas afronta includo, *repetits per error.*

615

26 MAIG 993

L'ARDIACA ACFRED DÓNA AL CENOBI [DE SANTA MARIA D'ARLES] UNA COROMINA SITUADA A LA VALL DE SERRALLONGA [AL VALLESPÍR], SOTA EL VILAR ANOMENAT «AVALLENEDO».

[O]. Original perdut, potser el document vist per Fossà en el monestir d'Arles, «in sacco inscripto "Donations y feus"». — A.* Regest del segle XVIII, fet per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, peça 53, potser ex O.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Hæfredum archilevitam dicto coenobio de condamina in valle vocata Serra longa, subtus villare nuncupatum Avallenedo, 7 calendas iunii, anno 6 quo Ugo, qui fuit dux, regnare coepit in Francia».

616

12 JUNY 993

JERUSALEM, ANOMENADA GUDRELL, DÓNA AL SEU FILL SUNIFRED, VESCOMTE [DE GIRONA], ELS ALOUS QUE TÉ EN ELS COMTATS DE GIRONA, OSONA, BARCELONA, BESALÚ, EMPÚRIES I ROSSELLÓ, I EN EL VALLESPÍR, LLEVAT DEL DESÈ QUE TÉ DEL SEU MARIT GUINIGÍS, ANOMENAT MASCARÓ, DIFUNT. FA LA DONACIÓ AMB LA CONDICIÓ QUE SI ODÓ LEVITA, ELLEMAR I SESMON, GERMANS DE SUNIFRED, TORNAVEN DE LLUR CAPTIVITAT, LES PROPIETATS S'HAURIEN DE REPARTIR EN PARTS IGUALS ENTRE TOTS ELS GERMANS.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 543, pàgs. 479-480.

617

JUNY [993]

EL PAPA JOAN [XV] ENCARREGA A L'ABAT GARÍ QUE CONTINUÏ EN LA CURA DELS CINC MONESTIRS PAPALS: SANT PERE DE LESAT, EN EL COMTAT DE TOLOSA; SANT HILARI, EN EL COMTAT DE CARCASSONA; SANT MIQUEL [DE CUIXÀ], EN LA VALL DEL CONFLENT; SANT PERE DE GARNIER [MAS-GARNIER, EN EL TOLOSA]; I SANTA MARIA D'ALET, EN EL COMTAT DE RASÈS. CONFIRMA TOTS EL BÉNS D'AQUESTS MONESTIRS A ELL I ALS ABATS QUE AMB EL CONSENTIMENT PAPAL HI HAN ESTAT ORDENATS: BENET, A LESAT, SANT HILARI I ALET; UGÓ, A GARNIER [MAS-GARNIER]; I GUIFRÉ, A CUIXÀ. ELS REFERMA EL PRIVILEGI D'EXEMPCIÓ EPISCOPAL, EL DRET D'ELECCIÓ ABACIAL I LA SUBJECCIÓ A LA SEU ROMANA.

[O]. Original perdut, antigament conservat al monestir de Lesat. — A. Còpia del segle XVII, en una gran part il·legible: París, BN, Latin 3780 (antic Colbert 937), f. 186, ex O.

a.* *Marca hispanica*, ap. CLVII, cols. 966-968 (amb data de 1008), ex A. — b.* *Gallia christiana*, vol. XIII, *instrumenta ecclesiae Rovensis*, núm. II, cols. 149-151, «ex schedis R. P. Eustachii Davesne». — c. COCQUELINES, *Bullarum*, vol. I, pàg. 307 (amb data de 1008), ex a. — d.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, doc. 117, pàgs. 218-220, ex A i a.

RE: JAFFÉ, *Regesta*, núm. 3850 (2947).

Iohannes episcopus, servus servorum Dei, carissimo ac spiritali in domino Iesu Christo filio Guarino¹, sanctissimo abbati, tuisque successoribus in monasterio nostro Lesato Deo rite servientibus in perpetuum.

Summam gerentes curam ac sollicitudinem venerabilium locorum, quantum ex divino adiutorio nobis possibilitas datur, de eorum perseverantia studere debemus. Tali namque studio et clementia divina placatur et stabilitas ecclesiarum Dei continuatur, tam pro animabus Romanae sedis pontificum sive regum caeterorumque principum seu cunctis protegentibus Christo sanctaeque Ecclesiae inhaerentibus instituta subicere² non rennueremus, ut in futuro perpetuam habeamus salvam et indeficientem mercedem, tradimus et corroboramus religiositati tuae regimen abbatiarum nostrarum quinque, videlicet Sancti Petri Lesatensis in comitatu Tolosanensi, monasterium Sancti Hilarii in comitatu Carcassensi³, verum etiam et monasterium Sancti Michaelis archangeli situm in valle Confluenti, immo monasterium Sancti Petri qui dicitur Garnensis simulque monasterium Sanctae Mariae Electensis⁴ in comitatu Redensi. Cunctaque praedicta monasteria in integrum confirmantes corroborantesque tibi et per te eidem sacro monasterio omnes res omniaque iura quae in⁵ eis a primordio foundationis eorum et usque nunc quolibet modo pertinere probantur, id est generaliter terras, vineas, casales fundos, praedia, rura, castella, munitiones, casas, moenia, hortos, molendinos, piscarias, colonias, mansos, servos et ancillas, peculia et supellectilia, iamdicta monasteria cum omni integritate et undique inibi pertinentia, tibi tuisque successoribus concedimus atque confirmamus. Denique tuoque consensu⁶ nostrae auctoritatis horum abbatum qui in praefata monasteria ordinati sunt, cum summa securitate, cum Dei timore, perfruantur ac defendant, scilicet Benedictus abbas monasterii Sancti Petri Lesatensis, Sancti Hilarii et Sanctae Mariae Electensis, et abbas Hugo Sancti Petri Garnensis, et Sancti Michaelis archangeli abbas Gifredus⁷ possessor; ita ut sub tua ditione ac⁸ defensione semper persistant a praesenti sexta indictione diebus vitae vestrae⁹ vestrisque successoribus usque in finem seculi detinendum¹⁰.

Unde nos quod iustum est congoscentes vestraeque piae petitioni liberalite paterna faventes tam praescripta monasteria quam omnes res ad ipsa undecumque pertinentes utrarumque omnia quae episcoporum reliquorumque secularium hominum potestate, lite remota, sub tuo usu dum huius luce seculi frui videberis, et postmodum successorum tuorum abbatum, iure perenni persistere decernimus¹¹. Ut de his quae ab talis¹² regibus, principibus cunctisque Deum¹³ timentibus ibi concessa sunt, nulla qualibet occasione vel alicuius scriptionis titulo omnino imminuantur; quatenus in Dei laudibus conversantes pro incolumitate nostra et clementissimi imperatoris ac totius Ecclesiae liberius¹⁴ Dominum valeant deprecari. Nullus etiam episcoporum aut quilibet abbatum seu vicinarum¹⁵ sanctissimarum¹⁶ ecclesiarum quilibet sacerdos in eadem monasteria ius sibi ecclesiasticum aliquo modo vendicet¹⁷ aut¹⁸ defendat, nisi forte a patre monasterii vel fratribus pro negotio aliquo ecclesiastico¹⁹ fuerit invitatus. Si vero, quod non obtamus, monachi in praelibatis monasteriis vel abbates constituti, tepidi in Dei amore aut praevaricatores regulae conspiciantur²⁰ existere, a te tuisque successoribus abbatibus corrigendos instituimus. Abbatem vero eisdem²¹ monasteriis²² non alium set quem dignum moribus atque aptum disciplinae monachicae²³ communi consensu congregatio tota poposcerit ordinari, et eum, sicut sanctorum patrum dicta referunt, sine mundano et corruptibili munere consecrari monemus ac praecipimus, ne tantae cupiditatis errore animae quae Deo salvandae sunt pereant et per rapacitatis avaritiam luridus²⁴ eos²⁵ serpens venenis inficiat, quod²⁶ Spiritus Sancti gratia irrigandae²⁷ debuerant salvari²⁸.

Si autem pro tanta talique consecratione, contra priorum²⁹ sanctorum dogmata, aliquod donum vel praemium qualibet occasione petatum fuerit, et aliter fieri nequiverit, tunc electo abbati fuerit ei licitum, sine ullius mortalis³⁰ impedimento, apostolica consecratione et benedictione, cuius ipsa monasteria prostrata³¹ sunt, fideliter petere et sine dubio feliciter consecrare. Immo ut nullus³² cuiuscunque sit dignitatis et³³ potestatis³⁴ virorum vel etiam mulierum audeat ibi³⁵ praesacratissime³⁶ mo-

nasteria de omnibus rebus sibi pertinentibus molestari aut iniuste inquietari vel disvestiri³⁷, quatenus omnipotenti Deo ibidem famulantibus quiete et tolerabiliter semper liceat monasticae conversationis vitam perducere³⁸. Hanc autem scriptorum nostrorum paginam omni in futuro tempore a te vel post te abbatibus ordinati³⁹ in praedicta monasteria succedentibus, firma⁴⁰ statuimus illibataque⁴¹ servari, ut vestra monasteria, iuvante Deo⁴², illorum tantummodo sit iure contempto⁴³, et⁴⁴ coenobia que illa nulli alterius⁴⁵ ecclesiae subiaceant alicuius canonicae iussionis, aut laicorum vel mulierum ditione deserviens, prae sola sancta matre Romana ecclesia⁴⁶. Set remotis vexationibus a cunctis gravaminibus divinum opus sub te degentes fratres cum summa devotione perficiant.

Si quis autem, quod non obtamus, huius nostri fuerit ausus decreti paginam contraire vel de cetero⁴⁷ molestari⁴⁸, maledictionibus damnaticis sub anathematis innodetur, et Iuda⁴⁹ percellatur⁵⁰ maledictione traditoris; nam⁵¹ observantes ex meritis atque precibus apostolorum futurae vitae⁵² praemii praecellantur⁵³.

Scriptum per manum Benedicti, scriniarii sanctae Romanae ecclesiae, in mense iunio, indictione VI⁵⁴, feliciter.

Bene valete.

1. Garino b. — 2. subiacere b. — 3. Carcasense ad. — 4. Electensi ad. — 5. *Ometen* ad. — 6. concessu b. — 7. Giffredus a; Giffridus b. — 8. et b. — 9. vitae vestrae] vestrae vitae b. — 10. detinendam b. — 11. decrevimus b. — 12. ab talis] abitat a; ab Italis b. — 13. Dominum b. — 14. liberis b. — 15. abbatum seu vicinarum] a. — 16. *Omet* b. — 17. vindicet b. — 18. ac b. — 19. *Omet* b. — 20. conspiciuntur b. — 21. eidem ad. — 22. monasteria ad. — 23. disciplinae monachicae] monachicae disciplinae b. — 24. lividus b. — 25. eas ad. — 26. quae ad. — 27. irrigante b. — 28. satiari b. — 29. piorum b. — 30. ullius mortali] ullo mortali b. — 31. postrata d. — 32. nullo ad. — 33. *Ometen* ad. — 34. potestati ad. — 35. *Omet* b. — 36. post sacratissima b. — 37. divestiri b. — 38. producere b. — 39. praeordinatis b. — 40. firmam b. — 41. illibatamque b. — 42. Domino b. — 43. contento b; contempto d. — 44. *Omet* b. — 45. alteri b. — 46. Romana ecclesia] ecclesia Romana b. — 47. de cetero] decreto b. — 48. molestari b. — 49. inde b. — 50. praedicta b. — 51. non b. — 52. futurae vitae] vitae futurae b. — 53. percellantur b. — 54. sexta b.

618

13 NOVEMBRE 993

ELS ESPOSOS GALÍ I BONUÇA VENEN A BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], I A LA SEVA MULLER GUILLA UNA PEÇA DE VINYA QUE TENEN PER COMPRA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINIS DE LA VILLA ESTOER, PER L'EQUIVALENT D'UN SOU.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 143. Al dors: «De Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 234, pàg. 67, i làmina 6, ex O.

In nomine Domini. Ego Galindo et uxori sue Bonuca vinditores sumus vobis Bernardo, vicescomite, et uxori sue Wisla, emtores. Per hanc scriptura vindicionis nostre vindimus vobis pecia I de vinea, qui nobis advenit de comparacione. Et est ipsa vinea in suburbio Elenense, in valle Confluente, infra fines de villa Astovere, in locum ubi dicitur ad ipsas Planas, super ipso campo. Et afrontat ipsa vinea: de II partes in vinea de Eldeberto, et de III vel de IIII de filios Randemira, qui fuit conda. Quantum inter istas afrontaciones includunt sic vindimus vobis ipsa vinea cum exio et regressio ab omnem integrietatem, in aderato vel definito precio solido I in rem valentem; et est manifestum. Ut de ex presenti die et anno et tempore quitquit ista omnia facere, aiere vel iudicare vo-

lueritis, libera et firmissimam in Dei nomine abeatis potestatem a proprio¹. Et inantea ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta carta vindicionis idus novembrii, anno VII regnantem Ugo magno rege.

Sign+um Galinno, S+um Bonuca, qui ista carta vindicionis fecimus et firmamus et testes firmare rogavimus. S+um Lunesindus. S+um Gonterus. S+um Alaricus.

Adrovarius presbiter, qui ista carta rogitus iscripsit et SSS. die et anno quod supra.

1. a proprio] oproprio.

619

19 NOVEMBRE 993

BERENGUER, BISBE D'ELNA, ACUT AL VALLESPÍR, A LA VILLA ANOMENADA RIUFERRER, PER TAL DE CON-SAGRAR LES ESGLÉSIES DE SANT ESTEVE [D'ARLES] I SANT MARTÍ [DE CORTSAVÍ], EDIFICADES PELS PARES DELS QUI ARA HABITEN EN L'ESMENTADA VILLA, ELS QUALS LES DOTEN AMB ELS TERRENYS PER A LLURS CEMENTIRIS I LES SOTMETEN A LA SEU DE SANTA EULÀLIA D'ELNA. S'ESTABLEIX QUE DELS DELMES, LES PRIMÍCIES I LES OBLACIONS QUE ELS SACERDOTS HAN DE REBRE PER CONSTITUCIÓ DEL BISBE, PAGUIN ELS TERÇOS, LES PARADES, ELS CENSOS SINODALS I TOTS ELS ALTRES PAGAMENTS ECLESIASTICS A SANTA EULÀLIA [D'ELNA]. PER ÚLTIM, SÓN FIXATS ELS TERMES PARROQUIALS RESPECTIUS.

[O]. Original perdut, probablement el document del monestir d'Arles copiat per G. Costa. — A.* Còpia de vers 1644-1660, feta per G. Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 278-278v, «ex archivo Arulensis coenobii».

a. *Marca hispánica*, ap. CXLII, cols. 947-948, «ex archivo monasterii Arulensis» (ex A). — b. MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom III, ap. VIII, pàgs. 365-366, ex a. — c. ORDEIG, *Les dotalies*, vol. I, núm. 110, pàgs. 259-260, ex A.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1038.

In nomine Domini Dei eterni. Sub die Incarnationis Domini nostri Iesu Christi anno DCCCCXCIII¹, inditione V, veniens vir reverentissimus domnus Berengarius, sedis Elenense episcopus, in Valle Asperi, in villa que nuncupant Rivo Ferrario, ad dedicandas ecclesias quas edificaverunt parentes de nos qui sumus modo presentes, videlicet Seniullo presbitero, Gischafredo iudice et Fruilano presbitero, Eudo et Teudo, Vidiano et Gerardo² et Gischafredo et Durando et Mascaroni et Ellesindo et Genrico et Martino et Dominico et Seniofredo et Rasimir et Mannarico et nos eas per successionem parentorum nostrorum tradimus eas iamdicto venerabili patri nostro, Berengario episcopo, consecrandas in honore Sancti Stephani, martiris Christi, et Sancti Martini. Et donamus in circuitum ipsarum ecclesiarum cimiteria secundum canonicam auctoritatem: in circuitu ecclesie Sancti Stephani cimiterium XXX^a passuum, et in circuitu ecclesie Santi Martini cimiterium XXX^a passuum, ibidem Christo Domino famulantes, tam vivis quam etiam mortuis.

Et ut ipsas ecclesias semper subdite sint Sancte Eulalie sedis Elenense matrem ecclesie et ipsi sacerdotes qui ibi primicias et decimas et oblationes fidelium per constitutionem iamdicti patris nostri Berengarii episcopi vel successoribus suis ibidem acceperint, tercias atque paradas; et ad sinodum

primum relias III et ad alium sinodum relias III, et omnes redibitiones ecclesiasticas per auctoritatem canonice potestati Sancte Eulalie persolvi non diferant.

Et sunt termini parrochiarum ecclesiarum ipsarum isti: de una parte affrontat in parrochia Sancti Andree et Sancti Martini de Palaciocan, et de alia parte in parrochia de Sancta Maria de Costoga, et de tertia parte in parrochia de Sancta Maria de Moledo, et quartus terminus in cacumine de Canigone.

Et hec omnia ita sunt definita a nobis ut de ista omnia suprascripta nullus comes, nec vicescomes, nec villicus, nec centenarius, nec decanus exinde aliquid potestatem habeat, sed semper iure ecclesiastice maneat mancipatum. Quod si ulla secularis potestas aut quislibet homo de ista omnia superius scripta aliquid subtrahere voluerit, aut per malam occasionem in alio modo transferre aut aliud mutare quam nos ordinamus, excommunicatus permaneat et a liminibus sancte Dei Ecclesie extraneus fiat; et insuper componat in vinculo auri libras III. Et insuper ista dotis inrumpi non permittatur, sed plenissimam obtineat firmitatem.

Facta dote sub die XIII kalendas decembris, anno VII quod Ugo magnus regnandi sumpsit exordium.

Sennullus presbiter, Wiskafredus iudex, Fruila presbiter. [...]³. Seniofredus vicescomes +. Bernardus, gratia Dei comes, +. Francus, iocarius +. Berengarius, sancte sedis Elenensis episcopus, +.

Domenicus presbiter, qui ista dote scripsit die et anno quod supra.

1. DCCCCXCVII, *corregit al marge* A. — 2. Gerurdo A. — 3. Etc. A.

620

18 DESEMBRE 993

SENTILL, ABAT DE SANTA MARIA D'ARLES, PRESENTA QUERELLA DAVANT EL TRIBUNAL DE LA COMTESSA ERMENGARS I DEL SEU FILL BERENGUER, BISBE D'ELNA, EN EL COMTAT DE VALLESPÍ, A CASTELLNOU, PER RAÓ DE L'ALOU DE TORDERES. CONGREGATS ELS VEÏNS MÉS VELLS DE LES VILLES TÀPIES I FORQUES DAVANT L'ESGLÉSIA DE SANT MARTÍ [DE FORQUES], ELEGEIXEN TRES TESTIMONIS QUE, UN COP PRESTAT JURAMENT DAMUNT L'ALTAR I LES RELÍQUIES DELS MÀRTIRS ABDÓ I SENÉN, RECORREN I DETERMINEN ELS ANTICS LÍMITS DE L'ALOU.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del 22 de març de 1001, feta per Adalbert per manament de l'abat Sentill, perduda. Probablement el pergamí vist a Arles, AM, per G. Costa. — B.* Còpia del segle XVII, per G. Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 313v-315, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 9, «collationnée sur la charte originale», «Arch. du monast. de Notre Dame d'Arles» (ex A).

a.* *Marca hispanica*, ap. CXLIII, cols. 948-950, «ex chartulario monasterii Arulensis» (de fet, però, ex A per mitjà de B). — b. MONSALVATJE, *Monasterio de Santa María de Arles*, ap. XIV, ex a.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1038 i col. 1085.

Al final de la còpia parisenca hi ha escrit, de la mà de fra Guillem Costa, el següent: «Al dit acte van cusits altres dos actes antichs exhibint testimonis experts y fan per la terminació de Torderas. En tots dos *anno VII regnante Ugone in Francia*, com en lo alt dit. Dels dos actes, lo hu és molt llarch». Sembla evident, doncs, que

es tractava de tres pergamins cosits entre ells. Fossà féu la seva còpia de la «charte originale», és a dir, la de 1001. En l'edició de 1688, però, s'apuntà que el document s'havia copiat del cartoral del monestir d'Arles. Sembla que Baluze ho devia deduir erròniament del fet que tota una sèrie de documents copiats en els primers folis del quadern que després s'integrà en el volum 117 de la Collection Baluze (ff. 266-315), del qual tragué el text per a l'edició, provenien del cartoral.

Notitia edita de anticos terminos et limites comprobatos et¹ veraciter demonstratos et de divisione qui fuit facta per ipsos terminos qui sunt inter alodes vel villares que nuncupant Tordarias sive villas vel villarunculis qui sunt circa predicto alode² Tordarias, id est, villas que nuncupant Tapias et Furchas et Altedo³ et ipsum Villare.⁴

Dum residebat nobilis matrona Ermengardis comitissa in comitatu⁵ Valle Asperi, in Castro Novo, unacum filio suo Berengario, episcopo sedis Sancte Eulalie Elenensis⁶ ecclesie, necnon et cum nuru sua Tota, itidem comitissa, et cum suis proceres qui in predicto comanent comitatu, id est Oliba vicescomes et Miro, Segario, Guilelmo, Fraudulone, Adalberto, Lobatone, et Salamone saione, seu iudices qui iussi sunt negotias seculares iudicare et legibus diffinire⁷, id est, Guilelmo et Sonifredo iudices, et aliorum multorum bonorum hominum qui ibidem erant congregati ad⁸ constitutos placitos. In eorum presentia venit Sintillus, abba cenobio Sancte Marie Arulas, suamque ingentem⁹ prompsit¹⁰ querelam de predicto¹¹ alode¹² Tordarias, que debebat tenere ab integrum per anticos¹³ terminos et limites per regimen prefati cenobii sicut ipsi eredes vel possessores qui ab¹⁴ initio predictum alodem adquisierunt et de eremum ad culturam traxerunt, sive successores eorum qui post illos per scripturas empcionis vel donationis eum adquisierunt et tenuerunt. Et infra predictos terminos nullus homo non debet edificium facere nec ullam laborationem sine blandimento de ipsos abates vel monachos qui regunt predictum cenobium sub regula almi patris Benedicti. Sed sciunt isti circumstantes qui comanent in predictas villas qui sunt circa predicto alode¹⁵ Tordarias, quia non possumus abere¹⁶ homines annosos vel senes qui nobis insinuent aut demonstrent quia per alios locos sunt ipsi terminos evulsi et ipsas limites tractas et laboratas. Et isti inspectores qui stant iuxta ipsos terminos sciunt eos unde fuerunt constructi et sciunt nostram ignorantiam quia per alios locos incogniti sumus de¹⁷ predictos terminos, et per presumptivam novitatem sunt introducti infra nostro alode¹⁸.

Denique, ut audivit iamdicta Ermengardis tam magnam querimoniam vel clamorem de predicto abate suisque monachis, diligenter eam auscultavit et requisivit consilium ad predictos iudices et seniores quomodo potuissent tam magnam clamorem et tam grandem altercationem per directum finire. Predicti vero iudices ei dixerunt: «In lege reperimus scriptum quia non est minor reatus vera subprimere¹⁹ quam falsa confingere; et si amonitus quisquam a iudice de ea re que²⁰ noverit testimonium peribere noluerit, si nobilis persona est, nullus homo non debet ulterius suum testimonium recipere; si vero minor ingenua persona est, et dignitatem et testimonium debet carere et centum flagella infamatus suscipere»²¹. Ut autem audivit predicta comitissa et predicti seniores talem consilium quod lex precipit²², ordinaverunt ut omnes convicini²³ inspectores qui in predictas villas Tapias vel Furchas fuerunt nati vel nutriti, fecissent venire in eorum presencia, et qui plus essent annosi et plus sciunt veritatem de predictos terminos, et iurassent quod veritatem exinde non celassent et mendacium non dixissent.

Quod ut audierunt omnes convicini de predictas villas quod talem iudicium abebant²⁴ ordinatum vel sancitum supranominate potestates et iudices, placuit illis. Et fuerunt summo diluculo congregati ante ecclesiam Sancti Martini, qui situs esse videtur in sepe iamdicto alode Tordarias. Et elegerunt inter se tria testimonia qui supradictum sacramentum in iamdicta ecclesia Sancti Martini

supra eius altare sive supra sanctos martires Abdon et Sennen manibus iuraverunt et ipsos terminos insinuaverunt et²⁵ demonstraverunt; quorum²⁶ nomina hec sunt: Sinofredus²⁷, Stefanus, Altimirus. Predicti testes exierunt de iamdicta ecclesia, et ascenderunt in ipsa serra qui est supra ipsa ecclesia, ubi ipse vie se iungunt, ipsa videlicet qui venit de Sancto Petro Paciano ab ipso seminario qui venit de Sancto Stefano. In ibidem loco perrexerunt²⁸ predicti testes primi, et omnes homines a longe secus eos, et ambulaverunt per²⁹ ipso termine qui est subtus iamdicto seminario que pergit a Sancto Stefano, et descenderunt prope ipsa³⁰ comma et reverterunt contra orientem, etprehendiderunt unum angulum, et invenerunt ibi terminos infra alodem Sancte Marie et Sancto Martino. Postea ascenderunt per ipso termine de ipso campo qui fuit de ipso Suniario vel erede³¹ suo usque in ipso puio que dicunt Buziga, et descenderunt per terminos de Buziga usque in terminio de Paciano vel de Tapias; postea intraverunt infra terminos de Tapias et pediaverunt ibi condamina I per voce Sancte Marie; postea reverterunt in predicta serra qui est ante Sancto Martino et ambulaverunt contra orientem secus ipsa condamina de Sancta Maria; et pervenerunt per ipsa limite usque in ipso seminario³² que³³ vadit ad Tapias, et reverterunt ante ipsa porta que fuit de Suniario; et³⁴ postea intraverunt inter ipsa terra de Belelo vel de heredes suos et ipso campo de Sancto Martino usque ad ipso campo qui fuit de Belelo, et pervenerunt iuxta ipso³⁵ campo usque ad parietem de ipso maso³⁶ qui fuit de Bellone; et ambulaverunt iuxta ipsas parietes de ipso maso³⁷ qui fuit de Suniario, et circumdarunt ipso maso usque ad ipso perario; et ibi invenerunt infra sterquilinio iuxta ipsam parietem terminum anticum, et descendit per ipso vallo usque in ipso aquale; et ascenderunt inde per ipsum terminum qui est inter campo de Bonefilio et de villa Furchas, et pervenerunt usque ad domo de Bonefilio; et perrexerunt inde per ipsam viam usque ad ipsam limitem qui est in terra de Sancta Maria Grassa et alodem de Tordarias; et pervadit per ipsas limites et per ipsas sepes de ipsos ortos³⁸ de Forchas, qui sunt super ipsas casas; et ascendit inde per unum limitem usque in ipso margine qui est in ipso puio de Mirone; et descendit inde per ipsos terminos secus ipsa comella usque in ipso rivo iuxta ortale³⁹ qui fuit de Languardo, et ascendit inde per medium alveum usque ad ipsa salzeda; ibi exit terminus de ipso rivo, et vadit in directum per ipsa via vetere de Casania usque in ipsa vinea qui est in ipso ferrario. Sed ut ambulaverunt secus ipsa vinea, pervenerunt in ipso rivo et tenuit ipsa via que vadit ad ipso villare usque in ipso margine de vinerario de Alcedo et ambulaverunt pro ipso margine⁴⁰ contra meridiem usque in ipsa comella; et ascendit ipse terminus inde usque in ipso collo ad ipso clapario. Et ibi concordaverunt quod per predicta comella debet predictus terminus ascendere. Et ascenderunt de ipso collo usque in ipso puio ante ipsas chasas de ipso villare; et descenderunt de ipso puio et pervenerunt usque in ipso orto⁴¹ de Bonefacio; et descenderunt inde super ipso perario usque ad ipso Portello qui est in ipso aquale iuxta ipso orto⁴² de Gumarane. Et ascenderunt inde per ipsa charraria vetere usque in ipso puio ad ipsas petras naturales. Et descenderunt secus ipso ortale⁴³ in ipsa comma qui est subtus ipso casale⁴⁴ que fecit Bonefilius; et ascendit inde per ipsa comella usque in ipso collo antequam perveniat ad Fossa de Umilio, et est predictus collus ante Charios Albos. Deinde inantea non ambulaverunt predicti testes, sed ibi dixerunt quod non sciebant amplius terminare predictos alodes.

Facta est hec noticia XV⁴⁵ kalendas ianuarii, anno VII⁴⁶ quod cepit regnare Ugo in Francia.

S+n Poncius, S+n Aigredus, S+n Ballofredus, S+n Androarius, S+n Galindus, S+n Sintricus, S+n Arivonsus, S+n Segarius, qui fuimus visores aut auditores de ista diffinitione. S+n Ermengardis comitissa. S+n Salamon saio. S+n Sonifredus iudex.

Suniullus⁴⁷ presbiter, qui hanc noticiam subscripsit sub die annoque prefixo. Deo gratias. Amen. Sonifredus iudex, <alia manu>.

Adalbertus⁴⁸, qui hunc relatum transcripsit, iubente domno Sintillo abate, in presencia virorum ibidem circum adstantium⁴⁹, XI⁵⁰ kalendas aprelīi⁵¹, anno V⁵² quod cepit Rodobertus regnare in Francia.

Sicardus⁵³, Ariulfus, Guanta⁵⁴, Durando, Oliba, Riculfo, in cuius presencia hec relatio transcripta est et illorum manibus roborata.

1. *Omet* B. — 2. alodio C. — 3. Alcedo C. — 4. Notitia edita... Villare, *omet* a. — 5. in, *afegeix* B. — 6. Elnensis C. — 7. definire C. — 8. et B. — 9. ingenti B. — 10. promit B, promsit a. — 11. *Omet* a. — 12. alodio C. — 13. antiquos C. — 14. ob C. — 15. alodio C. — 16. habere Ca. — 17. et C. — 18. alodio C. — 19. suppressere a. — 20. quam a. — 21. Cf. *Liber Iudiciorum*, II, 4, 2. — 22. percipit C. — 23. convicinos et C. — 24. habebant Ca. — 25. ipsos terminos insinuaverunt et, *ometen* Ba. — 26. corum B. — 27. Sigofredus Ba. — 28. prorerunt C. — 29. pro C. — 30. iam B. — 31. herede Ca. — 32. semetario B. — 33. quod C, qui a. — 34. *Ometen* Ba. — 35. qui fuit de Belelo, et pervenerunt iuxta ipso, *repeteix* C. — 36. manso C. — 37. manso C. — 38. hortos Ca. — 39. hortale Ca. — 40. de vineario de Alcedo et ambulaverunt pro ipso margine, *ometen* Ba. — 41. horto a. — 42. horto Ca. — 43. hortale a. — 44. cortale C. — 45. decimo quinto C. — 46. septimo C. — 47. Siniullus C. — 48. Vaulbertus Ba. — 49. circumstancium C. — 50. decimo primo C. — 51. aprilis C. — 52. quinto C. — 53. Silardus C. — 54. Quanta C.

621

3 JULIOL 993 – 2 JULIOL 994

SENTILL, ABAT DE SANTA MARIA D'ARLES, PERMUTA AMB MIRÓ UN ALOU, EN PRESÈNCIA DEL BISBE BERENGUER D'ELNA.

[O]. Original perdut.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1085.

El regest de *Gallia christiana* diu: «Arulae. Series abbatum. (...) Sintillus (...) cum quodam Mirone alodem commutavit, praesente eodem Berengario, Helenensi episcopo, anno superiore [anno septimo quo Hugo regnare coepit].»

622

28 AGOST [994]

UNA DONA ANOMENADA OSSEJA FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ].

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major del monestir de Cuixà, f. 121, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 170v, ex A.

Com que el rei Hug morí durant l'any desè del seu regnat, cal corregir la xifra XIII de la clàusula de datació probablement per VIII.

In nomine Domini. Ego Osega, femina, [...].

Facta ista carta donatione V kalendas septembris, anno [VIII]¹ regnante Ugo magno vel rege.

Sig+num Osega. [...]

1. XIII B.

623

17 ABRIL 995

ELS ESPOSOS FRANCO I GALÍCIA DONEN AL MONESTIR DE SANT PERE DE CAMPRODON UNA VINYA QUE TENEN PER COMPRA EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, DINS ELS CONFINES DE LA VILLA SAORRA, EN EL LLOC ANOMENAT «TOROPILADO».

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia, probablement, vista per Monsalvatje a Girona, Arxiu de la Delegació d'Hisenda.

RE: MONSALVATJE, *Colección diplomática*, tom I, núm. CCIII, pàg. 240.

El regest de Monsalvatje diu així: «Donación otorgada por Franco y su esposa Galicia á favor del monasterio de Camprodón de *peña* I de viña, la cual les pertenecía por compra y se hallaba enclavada *in suburbio Elenense, in valle Confluente, [infra] fines de villa Saborra*, en el lugar denominado *Toropilado*. *Facta karta donationis XV kalendas madi, anno VIII Ugo magno regnandi sumpsit exordium*».

624

3 JULIOL 995

GAUFRED SACERDOT FA UNA DONACIÓ AL CENOBI DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 33, perdut. — B. Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 129v, ex A.

a.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 118, pàg. 220, ex. B.

In nomine Domini. Ego Gaufredus, sacer, donator sum Domino Deo et Sancti Mikaelis vel Sancti Germani cenobii Coxiani, qui est situs in valle Confluente, iuxta fluvium Litteranis [...].

Facta ista scriptura donationis vel largitionis V nonas iulii, anno VIII regnante Ugone magno rege. Wifredus presbiter, qui hanc scripturam feci et firmare rogavi.
[...].

625

2 NOVEMBRE 995

BERNAT, VESCOMTE [DE CONFLENT], I LA SEVA ESPOSA GUILLA DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE LA SEU D'URGELL I AL BISBE SALLA UNS ALOUS QUE TENEN EN EL COMTAT DE BERGA, EN ELS LLOCS DE VILADA I «SPUNGIA», A CANVI DE L'ALOU QUE L'ESMENTADA SEU EPISCOPAL TÉ A TORROELLA [TERME DE NAVARS]. BERNAT I GUILLA RETINDRAN TOTS AQUESTS ALOUS MENTRE VIURAN, DESPRÉS ELS RETINDRÀ EL FILL D'ELLS QUE ELEGEIXEN I, A LA MORT D'AQUEST, RESTARAN EN PODER DE LA SEU URGELLENCA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.

Regest redactat ex BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 242, pàgs. 74-75.

626

24 FEBRER 996

SALLA, BISBE [D'URGELL], DÓNA A SANTA MARIA DE LA SEU D'URGELL EL CASTELL DE CARCOLZE, SITUAT EN EL COMTAT D'URGELL. FA LA DONACIÓ AMB EL PACTE QUE EL RETINDRÀ EL SEU NEBOT ERMENGOL, FILL DEL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT], MENTRE VIURÀ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.

Regest redactat ex BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 244, pàgs. 76-77.

627

26 FEBRER 996

SALLA, BISBE [D'URGELL], VEN AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I A LA SEVA MULLER GUILLA ELS ALOUS QUE TÉ EN EL COMTAT DE ROSSELLÓ, AL VALLESPÍ I AL CONFLENT, PEL PREU DE CENT SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 149. Al dors: «In valle Asperi» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 245, pàgs. 77-78, ex O.

In nomine Domini. Ego Salla, gratia Dei presul, vinditor sum ego Bernardo, vicecommite, et uxor sua Wislla, emtores. Per hanc scriptura vindicionis mee vindo vobis alodes meos propios, qui michi adveniunt de parentorum vel de comparacio[ne]¹ vel per qualicumque voce. Et sunt ipsi alodes in commitatum Resolionense vel in Valle Asperi sive in Confluent.

Vindo ego vobis in ibidem comitatos omnem hereditatem meam, id est kasas, chasalibus, ortis, ortalibus, terras cultas vel incultas, vineas, arboribus, molindinis, cum illorum caputaquis, pratis, pascuis, silvis, garricis, cum exiis vel regresiis earum et cum illorum afrontaciones. Quantumque ego ibidem abeo vel abere debeo tam de parentorum quam de comparacione vel per qualicumque voce sic vindo vobis ab integrum in precio quod inter me et vos convenit solidos centum; et est manifestum.

Quem vero predictos istos alodes que ego habeo infra istos comitatos de meo iuro in vestro trado dominio et potestatem ad proprio ad omnia quecumque volueritis facere. Et si quis contra hanc-ista carta vindicione venerit ad inrumpendum aut ego vinditor venero aut ullusque homo qui vobis inquietare voluerit, non hoc valeat vindicare sed in duplo vobis componere faciat aut ego facio cum sua inmelioracione. Et inantea ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta ista vindicio V kalendas marci, anno VIII regnante Ugo magno vel rege.

Bulgarus presbiter SSS.* Salla, gratia Dei episcopus, qui ista vindicione feci et firmare rogavi et SSS.* Sig+num Soniefredus de Boxedeira. Sig+num Lub Sancio, filio Blancheto.

Ygela presbiter, qui ista carta vindicione scripsit et SSS. die et anno quod supra.

1. *Manca*.

628

OCTUBRE [988-996]

ARNAU, FILL DE GARSÈN, DÓNA A SANTA MARIA DE LA GRASSA L'ALOU QUE TÉ PER HERÈNCIA EN EL PAGUS DE TOLOSA, EN EL TERME ANOMENAT «SUPERNICO», EN LA VILLA D'AX [DELS TERMES], PERÒ SE'N RESERVA LA POTESTAT PER A ELL, MENTRE VISQUI, I PER A UN FILL LEGÍTIM, SI EL TÉ. SI ALGÚ [D'ENTRE ELS SEUS HEREUS] VOLGUÉS SOSTREURE A LA GRASSA L'ESMENTAT ALOU, QUE AQUEST PASSI AL PODER DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ I QUE EL COMTE BERNAT, FILL D'OLIBA [COMTE DE Cerdanya-Conflemt], I ELS SEUS GERMANS [COM A PATRONS DEL MONESTIR DE CUIXÀ] PAGUIN MIL SOUS A LA GRASSA EN COMPENSACIÓ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia en pergamí a l'abadia de la Grassa, AM, perduda. — B. Còpia de 1668-1669: París, BN, Col. Doat, vol. 66, ff. 155-156, ex A. — C. Regest de 1692, fet per dom Étienne Dulaur: París, BMaz, Latin 3388, *Synopsis rerum memorabilium*, pàg. 52.

a. MAHUL, *Cartulaire*, vol. II, pàg. 227 (amplis extrets). — b.* MAGNOU-NORTIER, *Recueil*, núm. 84, pàgs. 134-135 (amb data de 987), ex B.

En la clàusula de datació consta que el document present fou atorgat un dissabte d'octubre del regnat del rei Hug, és a dir, entre els anys 987 i 996. El protagonisme que s'hi dona a Bernat Tallaferro i als seus germans, fills d'Oliba Cabreta, revela que aquest ja havia renunciat al govern per retirar-se al monestir de Montecassino, cosa que féu el febrer de 988, o que ja havia mort en el seu retir, probablement l'any 990 (Vegeu ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàgs. 109-113).

In Dei nomen. Arnaldo, filium Garsindae, donatore. Donator sum ego ipsum alodem meum quae mihi advenit de alode parentorum meorum, qui est in pago Tholosano, in ministerio Supernico, in villa quae dicitur Aquis, ipsa villa Aquis cum ipsas ecclesias Sancti Vincentii et cum ipsa ecclesia Sancti Iohannis et cum Tiniago, excepto duos casales, cum ipsa haereditate, sic dono tibi; et in alio loco, ipsum alode de Vexis cum ipsum alode de Aniaus, et cum ipso alode de Burco, et cum ipso alode de Ausa, et cum ipso alode de Beceras, et cum ipso alode de Urdexio, et cum ipso alode de Urla, et cum ipsa medietate de Merengos ab ipsa medietate de ipsa ecclesia Sancti Petri, et cum ipso alode de Sobernico, tam quisitum quam ad inquirendum vel inquirere potueris. In tale vero ratione: dum ego vivit Arnaldus, mea sit potestas; si infans de me aparuit legitimus de muliere, remaneat ad illum; et si infans de me non aparuit legitimus de muliere, remaneat ad Deum patrem omnipotentem et ad Christum filium Dei et ad Sanctam Mariam quae vocant Grassa, propter animam meam Arnaldus et parentorum meorum quibus ipsa hereditas succedit. Si est ullus homo aut ulla femina qui tollere voluerit ad Deum patrem omnipotentem et ad Sanctam Mariam quae vocant Grassa, remaneat Sancti Michaelis a Cuxano et donant Bernardus comitis, filius Olibane, cum fratres suos, solidos M ad Sanctam Mariam quae vocant Grassa propter Arnaldo vel parentes suos. Ista carta firmis et stabilis sit apud Deum omnique tempore.

Facta carta donationis ista in mense octobri, in die sabbati, sub die feria VII^a, anno regnante Ugone rege.

Sig+num Arnaldo, qui carta ista scribere rogavit, firmavit et firmare rogavit. S[ig+num] Boliar-de. S[ig+num] Bernardo. S[ig+num] Godino. S[ig+num] Dominico. S[ig+num] Barone.

S[ig+num] Ioh[annes] presbiter rogitus scripsit.

629

9 DESEMBRE 996

EN PRESÈNCIA DEL SACERDOT MIRÓ, DEL JUTGE SENDRED I DE MOLTS BONS HOMES, ELS ALMOINERS DE GUITART, MORT EN UNA LLUITA A LA VALL D'ANDORRA, FAN PÚBLIC, JUNT AMB ELS TESTIMONIS, EL SEU TESTAMENT I EL JUREN DAVANT L'ALTAR DE SANT ANDREU DE VILALLOBENT. ENTRE ELS LLEGATS QUE DISPOSÀ, VOLGUÉ QUE L'ALOU QUE TENIA A SALTÈGUET [TERME D'ALP] FOS LLIURAT AL CENOBI DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Urgell, Cerdanya i Berga*.

Regest redactat ex BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 247, pàgs. 79-80.

630

21 FEBRER 997

SALLA, SEGONS EL SEU TESTAMENT SACRAMENTAL, LLEGÀ TRES PECES DE TERRA AL CENOBI DE SANTA MARIA D'ARLES.

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 46. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Testamentum sacramentale Sanlani, quo legavit coenobio Beatae Mariae Arularum tres petias terrae. Actum 9 calendas martii, anno Iº regnante Rodoberto rege. Signatum a tergo».

631

4 MARÇ 997

GUILLEM, PER TAL D'OBTENIR EL PERDÓ DE DÉU, DEMANA ALS SEUS AMICS GONDEBERT SACERDOT, BONFILL, OLIBÀ SACERDOT I GUILLEMÓ I A LA SEVA ESPOSA ADALTRUDA QUE FACIN ENCOMANAR LA SEVA ÀNIMA I QUE DISTRIBUEIXIN EL SEU HAVER. DÓNA LA MEITAT DE L'ALOU QUE TÉ EN ELS COMTATS DE MANRESA, OSONA, Cerdanya i Conflent a LA SEVA FILLA GODEBERGA I L'ALTRA MEITAT A LA SEVA ESPOSA ADALTRUDA AMB LA CONDICIÓN QUE QUAN ELLA MORI PASSI A LA SEU DE VIC. MANA QUE TOTS ELS ALTRES BÉNS MOBLES SIGUIN LLIURATS A LES ESGLÉSIES, ALS SACERDOTS I A LA REDEMPCIÓN DELS CAPTIUS PER A REMEI DE LA SEVA ÀNIMA.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 1759, pàgs. 1248-1249.

632

11 MAIG 997

ODÓ DÓNA AL MONESTIR DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] L'ALOU QUE TÉ EN EL COMTAT DE CONFLENT O DE ROSSELLÓ, EN ELS LLOCS ANOMENATS «BULA» [BULATERNERA] I REGLELLA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 96v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 157, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 58, peça 281, ex A. — D. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 19, ex A.

Els regests de Fossà diuen: «Donation faite au dit monastère par Odon de son alleu en Conflent, à Boule et Reglella, *ab integrum*, du 5 des ides de mai, année Ire du règne de Robert» (C) i «Donatio facta per Odonem de alodiis in locos vocatos Bula vel Regulela, 5 idus maii anno I regni Rodberti» (D).

In Dei nomine. Ego Oddo donator sum ad domum Sancti Mikaelii archangeli qui est situs in valle Conflente, iuxta fluvium Literanis. Manifestum est enim quia dono ibidem omnem alaudem meum quod habeo per quacumque voce in comitatu Conflente vel Rossilionense, in locis que nuncupantur Bula vel Regulela [...].

Facta carta ista V idus madi, anno I^o regnante Rotberto [...].

633

20 MAIG 997

LEUDEVÍ DÓNA AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UNA VINYA QUE TÉ A TOLUGES.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 59v, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 143v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 29, peça 114, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Donation faite au dit monastère par Leudovino d'une vigne à Tologias, le 13 des kalendes de juin, année I du règne de Robert».

In nomine Domini. Ego Leudovino [...].

Facta carta donationis XIII kalendas iunii, anno primo regnante Rodberto rege.

[...].

634

[997]

OLIBÀ I LA SEVA ESPOSA BONADONA DONEN A L'ESGLÉSIA DE SANT MARTÍ [DE CANIGÓ] ELS ALOUS QUE TENEN A MARIANS I SOANYES.

[O]. Original perdut. — [A]. Regest de 1586 en l'Inventari de l'arxiu del monestir de Canigó fet per Jaume d'Agullana, núm. 549.

RE.* PUIGGARÍ, *Notices* (amb la data de 997), ex A.

El regest de Puiggarí diu: «Oliba et sa femme Bonadona donnent à la *domus Sancti Martini* leurs alleux à Marinyans et à Souanyas».

635

17 MARÇ 998

EL COMTE BERNAT [I DE BESALÚ-VALLESPÍR] DÓNA AL CENOBI DE SANTA MARIA D'ARLES L'IMPOST, CENS O PASQUARI QUE ELS HOMES DE RIUFERRER I DE TOTA LA VALL QUE TENEN ALOU CURIAL, ANOMENAT VULGARMENT FEUDAL, LI HAN DE PAGAR.

[O]. Original perdut, potser el document que es conservava a Arles, AM, en el segle XVII.— A.* Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 294-294v, ex O.

Sobre l'expressió «alodem curialem que vulgo dicimus fevalem» que trobem en el text present, vegeu MAGNOU, *Note sur le sens du mot «fevum»*, annex II, pàg. 152, i BONNASSIE, *Catalunya mil anys enrera*, tom I, pàg. 187.

In Christi nomine, cuius hordinatione cuncta disponuntur atque utiliter reguntur. Ego Bernardus, comes, dono Domino Deo et Sancta Maria cenobio Arulas funcctionem vel censum sive pascuatico quod illi homines qui manent in Rivo Ferrario sive alii que infra terminos de predicta valle habent alodem curialem que vulgo dicimus fevalem. Tale censum quod illi homines vel feminas hodie donant aut donare debent per directum a me, suprascripto Bernardo, aud ad ullum hominem per voce comitalem, sic dono ab integrum illum a predicto monasterio sine ulla reservatione. Terminatur vero predictus feus: de una parte in ipsa abadia et in ipsa chuchularia, et de alia parte in flumen Tech, et de III^a in feo de Cotsavino, et de IIII^a in fevo de Monte Baudono.

Quantum infra predictas affrontationes includit sic maneat suprascriptam funcctione in dominatione predicti monasterii perhenniter mancipata sine alicuius contradiccione vel minoratione. Et quicquid exinde abas et monachi presentes et futuri secundum monasticum decretum facere velint, liberam habeant potestatem. Et advenit mihi suprascripta omnia per voce parentorum meorum.

Quod si ego donator aud ullus vivens homo aud sexu femineo hanc scriptura donationis a me edita temerare conaverit aud invalidam eam fieri voluerit, omnipotens Deus unacum sanctis suis eis resistet et insuper supranominata omnia similem alodem censualem a predicto monasterio conponere cogatur in duplo et sacrilega ultione feriat. Et hec scriptura semper maneat inconvulsa.

Facta carta donationis XVI° kalendas aprilis, anno II regnante Rodberto, filio Ugone.

S+gnum Bernardus +, gratia Dei comes, qui hanc donationem feci et testibus ad roborandum tradidi. Illefredus sacer. Reimundus levita. Giscafredus levita. Seniofredus iudex.

Sendredus levita, qui ista scriptura donationis scripsi et sub die et anno prefixo.

636

21 MARÇ 998

OLIBÀ DÓNA A FREDER UNA YINYA QUE TÉ AL VALLESPÍR, A REINERS, «AD AQUAS CALIDAS».

[O]. Original perdut, potser el document que antigament era al monestir d'Arles, AM, «in sacco inscripto "Sacristia", I, v. 1». — A.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, peça 63, potser ex O.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta per Olibam, Fredario, de quadam vinea in Valle Asperi, in adiacentia de [...], in Rio Nigro estremaris, ad Aquas Calidas; 12 kalendas aprilis anno 2 regnante Rodberto rege».

637

19 JULIOL 998

SUNIFRED SACERDOT, ORUÇA I GUIFRÉ PERMUTEN AMB ELS MONJOS DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ UNA VINYA I UNA PEÇA DE TERRA QUE TENEN EN EL TERRITORI DE TORRELLES [DE LA SALANCA], PER UNA ALTRA TERRA I UN PETIT HORT SITUATS EN EL MATEIX LLOC.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 84, perdut. — B.* Extret del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 154v, ex A. — C. Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 239, pàg. 50, peça 219, ex A.

El regest de Fossà, que completa l'extret parisenc, diu: «Echange faite par Sunifred, prêtre, et Aurucia et Guifred et les religieux de Saint Michel de Cuxa; les premiers cèdent une vigne et une pièce de terre au terroir de Torrelles (ès lieux appelés Frumigeras et Tor), pour un autre fonds et un petit jardin à Torrelles, du 14 des kalendes d'août, année 2e du règne de Robert».

Vox legum et iuris est [ut «qualis est emptio, talis est comutatio: emptio et comutatio, nisi per vim et metum extorserit, simul habeant firmitatem»]¹. In Christi nomine. Ego Soniefredus, presbiter, [...].

Facta ista scriptura comutationis XIII° kalendas augusti, anno II° regnante Rodberto rege, filio Ugoni regi.

[...].

1. Cf. *Liber Iudiciorum*, V, 4, 1.

638

24 OCTUBRE 997 – 23 OCTUBRE 998

ELS MARMESSORS DE LA SENYORA BONA DONEN AL MONESTIR [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] UN ALOU SITUAT EN EL SUBURBI D'ELNA, A LA VALL DEL CONFLENT, EN L'ADJACÈNCIA DE LA VALL DE MOLIG, EN EL VILAR CROELLS [TERME DE CAMPOME].

[O]. Original perdut, potser el document que antigament era a Cuixà, AM, «in sacco cuius inscriptio est “Infermer”», núm. 4. — A.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, pàg. 44, potser ex O.

El regest de Fossà diu: «Donatio facta dicto monasterio per eleemosinarios dominae Bonae de alodio in suburbio Elnensi, in valle Confluente, in adiacentia de valle Molegia, in villari Crosello, anno 2 regnante Rodberto».

639

[988 - 998]

ELS ABATS GARÍ I GUIFRÉ I ELS MONJOS DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ] PERMUTEN AMB HONORADA I ELS SEUS FILLS PERE I TODEBERT L'ALOU QUE TENEN A LA VALL DEL CONFLENT, A LA VILLA ESTOER I A ESPIRÀ [DE CONFLENT], PER UNS BÉNS INDETERMINATS.

Aquesta notícia es troba en un document del 5 de setembre de 1003 conservat a la Seu d'Urgell, AC, núm. 164 (publicat per VILLANUEVA, *Viage*, vol. X, ap. XXIV, pàgs. 284-285, i per BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 287). Guifré fou nomenat abat rector de Cuixà, segons que sembla, en ocasió de la marxa de l'abat Garí cap a Itàlia l'any 988; l'abat Garí, que conservà la direcció superior del cenobi, morí pels volts de 998 (Vegeu ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàgs. 116-117). Oferim, a partir de l'edició de Baraut, els fragments del document de 1003 que ens interessin aquí.

In Dei nomine. Ego Honorata, deodicata, et filiis meis Petrus et Tedbertus vinditores sumus tibi Wisla, vicescomitissa, et filiis tuis Ermengaudus archilevita et Arnallus vicescomes, emptores. Per hanc scriptura vindicionis nostre vindimus vobis alodem nostrum quod abemus in valle Confluente, in villa Astover vel in Aspirano (...). Et advenit nobis per comutationem Sancti Mikaelis et de Warini abbati vel de Wifredo vel de servis Sancti Mikaelis. (...)

640

11 OCTUBRE 999

GUILLEM, PER TAL D'OBTENIR EL PERDÓ DELS SEUS PECATS, ACCEPTA PELEGRINAR ALS SEPULCRES DE SANT PERE I D'ALTRES SANTS. PREGA, DONCS, ALS SEUS AMICS DACÓ SACERDOT I JUTGE, SENDRED SACERDOT, REQUESENS I BORRELL QUE, EN CAS DE SOBREVENIR-LI LA MORT, DISTRIBUEIXIN ELS SEUS BÉNS ENTRE LES ESGLÉSIES, ELS SACERDOTS, ELS POBRES I ELS CAPTIUS. DISPOSA, PERÒ, ELS LLEGATS QUE S'HAN DE DONAR A DIVERSOS MONESTIRS I ESGLÉSIES, ENTRE ELS QUALS AL CENOBI DE SANT MIQUEL [DE CUIXÀ].

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats d'Osona i Manresa*, núm. 1826, pàgs. 1296-1297.

641

[998-999]

DODA DÓNA A L'ESGLÉSIA DE SANT MARTÍ [DE CANIGÓ] UNA PEÇA DE TERRA QUE TÉ A LA COMA, EN EL TERRITORI DE TORÈN [TERME DE SAORRA].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest de 1586 en l'Inventari de l'arxiu del monestir de Canigó fet per Jaume d'Agullana.

RE: *PUIGGARÍ, *Notices* (amb la data de 998-999), ex A.

El regest de Puiggarí diu: «Doda donne à la *domus Sancti Martini* une pièce de terre à la Coma, territoire de Thorent».

642

22 FEBRER 1000

EL COMTE BERNAT [I DE BESALÚ-VALLESPÍ I FENOLLET], EN PRESÈNCIA DEL BISBE D'ELNA BERENGUER, DELS COMTES GUIFRÉ I OLIBA, DELS VESCOMTES PERE I ARNAU I D'OLIBÀ DURAN, DÓNA AL MONESTIR

DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ, AL SEU ABAT GUIFRÉ I ALS SEUS SUCCESSORS, EL MONESTIR DE SANT PAU DE MONISAT, EN EL COMTAT DE FENOLLET, PERQUÈ HI INSTITUEIXIN MONJOS SEGONS LA REGLA DE SANT BENET I SOTA LA POTESTAT DE CUIXÀ.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia del segle xiv en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — B. Còpia del segle xvii, feta per fra Guillem Costa: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, ff. 371-371v, ex A. — C. Còpia del segle xviii: París, BN, Col. De Camps, vol. 4 (Nouvelles acquisitions françaises, vol. 7332), f. 460, ex a.

a. *Marca hispanica*, ap. CXLVII, cols. 954-955, ex A. — b. MONSALVATJE, *Monasterios del antiguo condado de Besalú*, ap. XXI, pàgs. 158-159, ex a. — c. MONSALVATJE, *Colección diplomática*, tom I, ap. CCX, pàgs. 244-245, ex a. — d.* ABADAL *Eixalada-Cuixà*, ap. 119, pàgs. 220-221, ex B. — e. JUNYENT, *Diplomatari i escrits literaris*, núm. 24, pàgs. 33-34, sense indicació de la font usada (ex B). — f. *Catalunya Romànica*, vol. XXV, pàg. 291.

RE: BRÉQUIGNY, *Table*, vol. I, pàg. 504.

Conditor Deus omnium rerum praesse voluit omnibus subiectis praelatos qui die noctuque eius vineam specularentur, et postmodum cum subditis praemium vitae aeternae consequerentur. Et quoniam disponente Deo ad hoc electa est procerum sublimitas quo subiectorum corrigatur immoderata moralitas, hac de causa ego, in Dei nomine, Bernardus, gratia Dei comes, in praesentia honestorum et nobilium hominum, sicuti sunt Berengarius, episcopus Helenensis, ac comites Guifredus atque eius frater Oliba, dono monasterium meum vocabulo Monisaten, quod est in honore Sancti Pauli apostoli in provincia Gociae, in comitatu Faunolitense, in diocesi Narbonatis ecclesiae, quae est in honore sanctorum Iusti et Pastoris, ad coenobium Sancti Michaelis Coxani et tibi Guifredo eiusdem loci abbati et suscesoribus tuis, ut eundem locum instituatis, ac mores monasticos intromittatis; quas mores venerabilis memoriae Warinus, decessor tuus, iuxta regulam dilecti domni Benedicti te edocavit, et ipse post eum recto tramite neque ad dexteram neque ad sinistram usque hodie declinare cognovimus.

Et propter hoc tibi, carissime Guifrede, ac tuis successoribus locum tenentibus eiusdem archangeli dono atque concedo ab hodierna die et deinceps supranominatum locum, ut eum regulariter manere faciat, et possideatis omnia quae ad eum pertinent in Dei servitio tam culta quam inculta, tam urbana quam rustica, tam constructa quam adhuc construenda, tam quaesita quam inquirenda, tam modo adepta quam in posterum adipiscenda. Omnia in omnibus iure proprio tibi ac tuis successoribus trado, ut omnia quae ad eum pertinent dominemini sicut suos est dominis dominia possidere sine ullo contradictore. Et ut regulam sancti Benedicti ibi inreprehensibiliter faciat tenere.

Et ut haec mea donatio firma et stabilis permaneat omni tempore. In praesentia supradictorum virorum, scilicet Berengarii episcopi et Guifredi ac Olivae comitum, necnon et Petri vicecomitis, et Olivae Durandi, et vicecomitis Arnalli, in potestate sancti archangeli trado tibi et successoribus tuis in perpetuam habendam.

Facta haec donatio anno Dominicae Incarnationis millesimo, indictione XIII, VIII kalendas martii, regnante Rotberto rege.

S. Bernardus, gratia Dei comes, qui hanc donationem scribere iussi et testibus ut firmarent rogavi. S. Guifredus comes. S. Oliba comes. S. Berengarius, gratia Dei Helenensis episcopus. S. Petrus vicecomes. S. Oliba Duran. S. Arnallus vicecomes.

Petrus ypodiasconus scripsit.

643

28 JUNY 1000

HOM FA UNA DONACIÓ [AL MONESTIR DE SANTA MARIA D'ARLES].

[O]. Original perdut. — [A]. Regest, potser de 1586, en l'Inventari de l'arxiu del monestir d'Arles fet per Agullana, pàg. 47 B. — B.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 237, ex A.

El regest de Fossà diu: «Donatio; 4 calendas iulii, anno 4 regnante Rodoberto rege».

644

14 AGOST 1000

L'ABAT GUIFRÉ I ELS MONJOS DEL CENOBI [DE SANT MIQUEL DE CUIXÀ] PERMUTEN AMB EL COMTE GUIFRÉ [II DE Cerdanya-Conflent] UN ALOU QUE EL MONESTIR TÉ A CORNELLÀ [DE CONFLENT] PELS ALOUS QUE EL COMTE TÉ A SEROLA I CANAVELLES.

[O]. Original perdut, potser el document que antigament era a Cuixà, AM, «in sacco cuius inscriptio est "Canavellas, Erola, etc..."», núm. 1. — A.* Regest del segle XVIII: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 24, *Recueil*, tom I, núm. 238, potser ex O.

El regest de Fossà diu: «Permutatio per Wifredum abbatem simul cum coenobio cum Wifrido comite de alodio quod habebat in Corniliano monasterium pro omnibus quae idem comes habebat in Erola et Canavellis; 19 kalendas septembris, anno 4 regnante Rodberto rege».

645

24 OCTUBRE 999 - 23 OCTUBRE 1000

BERENGUER, BISBE D'ELNA, SIGNA COM A TESTIMONI EN UNA ESCRIPTURA ENTRE MIRÓ I SENTILL, ABAT D'ARLES.

[O]. Original perdut.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1038. — MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàg. 144.

En parlar del bisbe Berenguer d'Elna, la *Gallia christiana* inclou un regest, al qual fa referència Monsalvatje, que diu: «Idem anno quarto regnante Roberto rege testis occurrit in charta commutationis Mironem inter et Sintillum abbatem Arulensem».

646

28 OCTUBRE 1000

ELLEBERT, LA SEVA MULLER ERMETRUIT I QUIXOL VENEN AL VESCOMTE BERNAT [DE CONFLENT] I A LA SEVA ESPOSA GUILLA UNA CASA I UNA TERRA QUE TENEN EN EL COMTAT DE CONFLENT, A LA VALL D'ESTOER, PEL PREU DE CINC SOUS.

O.* La Seu d'Urgell, AC, perg. núm. 160. Al dors: «De Astover» (s. XIII-XIV).

a. BARAUT, *Els documents, dels anys 981-1010*, núm. 268, pàgs. 98-99, ex O.

In nomine Domini. Ego Eldebert et uxori mea Ermetruit et Kixilo venditores sumus vobis Bernardo, vicescomite, et uxori sue Willa, emptores. Per hanc scriptura vendicionis nostre vendimus nos vobis casa cum cortelio et cum ipsa terra et ipso superposito qui ibidem est. Et est ipsa terra in comitato Confluento, in valle Astuario. Et afrontat ista omnia: de I latus in ipsa via qui pergit ubique, et de alia et de III et de IIII vero latus afrontat in ipso alode de ipsos comparatores.

Quantum infra istas IIII^{or} afrontationes includunt sic vendimus nos vobis ista omnia superius scripta ab omni integritate, cum exio vel regressio earum, propter precium quod inter nos et vos bene convenit solidos V; et nihil quod de ipso precio apud vos emptores non remansit; et est manifestum. Quem vero ista omnia de nostro iuro in vestro tradimus dominio potestatem ad abendum et faciendum quodcumque volueritis. Quod si nos venditores aut ullus homo qui contra ista scriptura vendicione venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare quod repetit set componat ista superius scripta in duplo. Et inantea ista scriptura vendicio firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta ista scriptura vendicio V kalendas novembris, anno V regnante Rodberto, filio Ugone.

Sig+num Eldeberto, Sig+num Ermetruit, Sig+num Kixilo, qui simul in unum ista scriptura vendicio fieri iussimus et firmare rogavimus. Sig+num Wifredo. Sig+num Miro. Sig+num Trasver.

SSS. Sonierius presbiter, qui ista scriptura vendicione rogatus scripsit et sub SSS. die et anno quod supra.

647

1 NOVEMBRE 1000

EN JUDICI TINGUT EN PRESÈNCIA DEL BISBE BERENGUER D'ELNA, DIVERSOS CLERGUES EXPOSEN QUE EL LEVITA ORIOL, CABISCOL DE LA SEU D'ELNA, DISPOSÀ, ABANS DE MORIR, QUE L'ALOU QUE TENIA EN EL PAGUS DE ROSSELLÓ, AL VIC D'ELNA, PASSÉS A L'ESGLÉSIA DE SANTA EULÀLIA D'ELNA. ERMELLA, NEBODA D'ORIOL, EL RECLAMA I EXHIBEIX EL DOCUMENT DE LA DONACIÓ FETA A FAVOR SEU PEL SEU ONCLE. EL JUTGE EXAMINA EL DOCUMENT I N'ESTABLEIX LA FALSEDAT. EN CONSEQÜÈNCIA, ERMELLA I EL SEU ESPÒS ELDRIC CEDEIXEN L'ALOU A L'ESMENTADA ESGLÉSIA.

[O]. Original perdut. — [A]. Còpia de 1140-1147 en el Cartoral d'Elna, f. 126v, perdut. — B. Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: París, BN, Col. Moreau, vol. 16, ff. 191-193, ex A. — C.* Còpia del segle XVIII, certificada per Fossà: Perpinyà, APO, fons Fossà, 12 J 25, *Recueil*, tom II, núm. 96, ex A.

a.* *Histoire générale de Languedoc*, vol. V, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. 158, cols. 337-339, ex B.

RE: MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom I, pàgs. 144-145. — LACVIVIER, *Le cartulaire*, núm. 96, pàgs. 331-332.

Sacrae legis sacris decenter imperavit oraculis, quia solus Pater omnipotens tam immense divinitatis imperiis hoc cordibus imprimuntur humanis, ut iustitiam diligerent habitatores terre, et si obediendum est Deo, diligenda est iusticia quae, si fuerit dilecta, instanter erit operandum in illa.

Idcirco, dum resideret venerabilis Berengarius, gratia Dei sedis Helenensis episcopus, in pago Rossilionense, in vicho Elna, unacum multitudine clericorum suorum katerva, scilicet presbiterorum et hordine levitarum, id est Amaliricus presbyter et claviger, Aurutius presbiter, Suniarius levita, Adalardus presbiter, Adroarius¹ presbiter, Goltredus presbiter, Volveradus archilevita, Austendus archilevita, Aribertus levita, Durandus levita, Udalgarius presbiter, Eldemarus levita, Teoferedus² caputscolis et levita, Petrus levita, Raimundus levita, Amalricus levita, Marchucius levita; laicorum vero nobilium Sonifredus, vicecomes Cerdaniense, Bernardus, Segovinus, item³ Bernardus, Gauzbertus, Durandus, Aigulfus⁴, Finardus et aliorum multorum hominum, qui ibidem aderant simul et cum iudice qui iussus est iudicare, causas dirimere et legibus definire, id est Guilielmus.

In istorum namque presentia venerunt quidam de fratribus, qui dixerunt predicto episcopo: «Iubere nos audire: frater noster Auriolus, levita, capudscole beatissime Eulalie virginis, quando egritudine est retemptus, unde migravit de hoc seculo, adhuc in suo sensu proprio loquelaque integra permanente, venerunt supradicti sacerdotes cum aliquis de levitarum ad visitandum eum, sicut nos facere consuetum est. Et coram illius audientibus tantum modo verbis promulgavit atque constituit alodem suum, quod ille habebat in pago Ressonlionense, in vicho Elna, id est solario cum curte et clauso, et cum ipsa fexa I de terra, qui ibidem est, ut si de hac egritudine mori contigerit, quomodo fecit, fuisset ipsum alodem de prelibata ecclesia. Et exinde nobis recedentibus iam demens effectus erat. Venerunt alii homines, qui malicioso animo habebant, fecerunt de hoc, quod predictum est, voluntatem suam immutare et scriptura donationis facere in nomine nepta sua, nomine Ermelde, et viro suo Eldericho. Et non licebit eam facere nec roborare nec aliquid a vicibus suis instituere, qui eam legitime signis aut suscriptionibus confirmare, sicut in lege preceptum est, donec spiritum exalaret».

Et ab hac causa iamdictus episcopus misit assertorem suum, iamdicto Austendo archilevita, ut⁵ predicto Eldhericho et uxori suae Ermelde fecisset perquirere, et in sua presentia exhibere et legaliter prosequeri, sicuti et feci[t] a petitione illius vel ab interrogatione de supradicto iudice. Isti homines in suis responsis dixerunt: «De hac causa, unde nos petistis, scriptura donationis habemus, quod condamnatio Auriolus ad me iamdicte Ermelde in sua vita fecit et ordinavit et in mea potestate tradidit». Et iussit eam predictus iudex, ut eandem scripturam in suam presentiam exhibere, sicuti et fecerunt. Et predictus iudex audivit eam legentem et relegentem, et invenit eam mendacem atque falsissimam, et contra lege fuerat facta et ad vice morientis, nec signis nec suscriptionibus fuerat roborata nec legaliter confecta, sed signis et suscriptionibus adulterinis fuerat manifesta. Et pro hac causa interrogavit predictus iudex iamdicto Elderico, si se audebat presumere ad Dei iudicium, ut in eadem fraudem conscius non extitisset, aut eadem cartula, que in placito offertur, mendacem nescisse; et ille dixit: «Possum». Et predictus iudex dedit ei placitum constitutum ut se purificaret, ut ad Dei iudicium possit pervenire.

Et ex illis inde recedentibus miserunt asertores suos a predicto episcopo, id est Austendus, Gauzbertus et Aigulfus, ut se veritate legisque in eis feriendi erant parceret, et predictum alodem pro qua altercatio erat, acciperet. Et ille, intercedentibus istis vel aliis bonisque hominibus, adquie-

vit. Et ego iamdictus Eldericus et ego Ermelde iam sumus professi de hac causa que superius dictum est, et cedimus atque tradimus iamdictum alodem a prelibata ecclesia vel in manu Berengario episcopo, ut in eorum iure inrevocabili modo perpetualiter firmetur. Et notum sit omnibus hominibus et in cunctis personis ibi convenientibus in harum noticia valitura consistat.

Data et confirmata notitia sub die kalendarum novembrium, anno V quod Rodbertus, Franchorum rex, regnandi sumpsit exordium.

Ostendus archilevita. Teutfredus levita, qui et coripanta. Wolveradus archilevita. Raimundus levita. Marcutius levita. Amalrichus levita. Udalgarus presbiter. Amaliricus⁶ presbiter et claviger. Seniullus presbiter. Aribertus presbiter. Sig+num Bernardus. Sig+num Gauzbertus. Sig+num Bernardus. Sig+num Durandus. Sig+num Aigulfus⁷. Sig+num alio Bernardo. Sig+num Segoinus. Aurucius⁸ presbiter. Ego Wilielmus, iudex, huius edictionis tactu necessitate oculorum signoque impressionis corroborans. Soniarius levita.

Sig+num Wilielmus levita, qui hanc notitiam scripsit et die et anno quo supra.

1. Adroardus a. — 2. Tesfredus a. — 3. id est Ca. — 4. Rigulfus a. — 5. et a. — 6. Amalricius a. — 7. Vigulfus a. — 8. Airicius Ca.

648

[1000]

EL PREVERE ANTONI DÓNA UNA VINYA A L'ESGLÉSIA DE SANT MARTÍ [DE CANIGÓ], ALHORA QUE Crespà I LA SEVA ESPOSA DODA LI'N DONEN UNA ALTRA.

[O]. Original perdut. — [A]. Regest de 1586 en l'Inventari de l'arxiu del monestir de Canigó fet per Jaume d'Agullana.

RE: *PUIGGARÍ, *Notices* (amb data de 1000), ex A.

El regest de Puiggarí diu: «Antoine, prêtre, donne une vigne à la *domus Sancti Martini*; Crespà et Doda, son épouse, une autre».

649

[993-1003]

BERENGUER, BISBE D'ELNA, SUBSCRIU L'ACTA DE FUNDACIÓ DEL MONESTIR DE SANT PERE DE BESALÚ, ATORGADA PER MIRÓ, BISBE DE GIRONA I COMTE DE BESALÚ, EL 24 DE NOVEMBRE DE 977.

Vegeu *Catalunya carolíngia. Els comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada*, núm. 441, pàgs. 393-396. Els anys 993-1003 corresponen als del pontificat de Berenguer d'Elna.

APÈNDIX

DOCUMENTS FALSOS

Com en els volums anteriors, apleguem aquí els documents que són producte d'una falsificació. Els criteris de falsedat d'aquests documents els hem exposat en un apartat de la «Introducció» titulat «Les falsificacions».

I

27 JUNY 788

DANIEL, ARQUEBISBE DE NARBONA, EN CONCILI REUNIT DINS LA BASÍLICA DE SANT JUST I SANT PASTOR DE NARBONA PER TRACTAR SOBRE L'HERETGIA DEL BISBE FELIU D'URGELL I SOBRE ALTRES AFERS ECLESIASTICS, ACREDITA AMB DIVERSOS TESTIMONIS LA PERTINENÇA DEL PAGUS DE RASÈS A LA DIÒCESI NARBONESA, EN CONTRA DE LA PRETENSIO DEL BISBE VINEDER D'ELNA SOBRE L'ESMENTAT TERRITORI, I RECLAMA EL LÍMIT AMB LA DIÒCESI DE BESIERS EN EL RIU ORB. TAMBÉ RECLAMA LA SUBJECCIÓ DE LA DIÒCESI D'OSONA, EN LA QUAL NO HI HA BISBE PER LA INFESTACIÓ DELS PAGANS. ELS ARQUEBISBES DANIEL DE NARBONA I ELIFANT D'ARLES I ELS BISBES REUNITS A NARBONA, ENTRE ELS QUALS VINEDER D'ELNA, HO APROVEN I SUBSCRIUEN EL DECRET CONCILIAR.

[O]. Pseudooriginal perdut. — [A]. Còpia en un cartoral existent el segle XVII a l'Arxiu Arquebisbal de Narbona. — B. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. Baluze, vol. 374, pàgs. 93-95, ex A.

a. CATEL, *Mémoires*, pàg. 743, ex A. — b. MARCA, *Dissertationum*, pàgs. 356-357, ex B. — c. LABBÉ, *Sacrosancta concilia*, vol. VII, pàg. 694. — d. HARDOUIN, *Collectio maxima*, vol. IV, col. 823. — e. *Histoire générale de Languedoc*, vol. I, París, 1730, *preuves*, núm. VI, cols. 26-28, ex a. — f. COLETI, *Sacrosancta concilia*, vol. IX, col. 1. — g. *Gallia christiana*, vol. VI, *instrumenta ecclesiae Narbonensis*, núm. II, cols. 2-3, ex e. — h. MANSI, *Sacrorum conciliorum*, vol. XIII, col. 821, ex b. — i. *Histoire générale de Languedoc*, vol. II, Tolosa, 1875, *preuves*, núm. 9-VI, ex e. — j.* WERMINGHOFF, *Concilia*, ap. 6, pàgs. 828-831, ex ai.

Anno Incarnationis dominicae DCCLXXXVIII, indictione XII, gloriosissimo quoque domno imperatore Karolo regnante anno XXIII, V kalendas iulii. Dum pro multis et variis ecclesiasticis negotiis, praesertim pro Felicis, Urgellitanae sedis episcopi, pestifero dogmate, monente per suae auctoritatis litteras domno apostolico Adriano ac domno imperatore per missum suum nomine Desiderium, convenissemus urbem Narbonam intra basilicam Sancti Iusti et Pastoris, ego scilicet Danihel,

licet indignus atque peccator, gratia tamen Dei sanctae metropolitanae praemissae urbis episcopus, necnon et Elifantus, Arelatensis episcopus, cum plurimorum collegio venerabilium episcoporum unacum auctoritate domni apostolici missoque praedicto domni imperatoris Karoli, inter caetera, quae veraci sermone finem acceperunt, orta est querela coram nobis omnibus de parrochia Narbonensi, unde, praecipiente domno imperatore, subtili examinatione et speciali ob prolixas altercationes examinari iussum erat. De qua Danihel episcopus per testes idoneos, iustum scilicet Agathensem et Witeringum Nemausensem episcopum atque Amicum Magalonensem comitem, ceterosque quamplures discutiendo elucidans totum Redensem pagum super Winedurium, Helenensem episcopum, iustissime evindicavit; et marginem parrochiae Narbonensis, quae ex alia parte usque ad fluvium qui vocatur Orbus, quamdiu vocabulum suum idem comitatus retinet, superius et inferius perducit, plenissime ratione Vulfegarii, episcopi Biterrensis, cum praedictis testibus superata.

Praeterea idem Danihel, archiepiscopus, de Ausonensi parrochia rationem adhibens ostendit, quod nullo modo episcopus ponere illic potuisset ob paganorum infestationem; et quemadmodum auxiliante Deo per antecessoris sui industriam quondam ibidem haeresis extincta fuerit; et quia eiusdem pagi plebs, sicut quidam ipsorum in praesentia retulerunt, nulli parrochiae adhaerere vellet nisi Narbonensi ob principalitatem tantae sedis praecipuae. Cuius archiepiscopi rationem salubrem esse comprobantes pro praedictis commoditatibus et, ne confinio Hispaniae occasionem tristitiae ingereremus, unanimiter iusto perpendimus examine, ut nulli sedi deinceps sociata habeatur nisi Narbonensi, servata verumtamen auctoritate, si per se episcopum habere nequiverit.

Rogamus igitur cunctos subsequentes nos et hoc nostrae auctoritatis decreto confirmamus, sancimus, stabilimus, tam de Redensi pago quam etiam de Ausonensi, sive confinio Narbonensi et Biterrensi, quod est Orbus, ut, sicut coram nobis discussum et comprobatum est, ita inconvulsum et incontaminatum, nullius contradictione valente, in perpetuum permaneat. Si quis vero nostram communem contemnens diffinitionem per aliquam insidiam aut subreptionem hoc nostrae firmitatis decretum infregerit aut aliqua machinatione violaverit, si ordine ecclesiastico est adunatus, canonica sententia inrecuperabiliter feriat sicut temerator tanti concilii ac decreti. Quod si laica potestas in hoc se per atrocitatis violentiam miscuerit, nisi a temeraria praesumptione se citissime subtraxerit satisfaciendo quod deliquit, digna ultione totius anathematis sit undique et ubique mulata, Domini nostri Iesu Christi et nostra auctoritate vigente.

Ut autem hoc nostrae firmitatis decretum certiore roborationis obtineat vigorem, manus nostrae subscriptione illud roborare studuimus.

In Christi nomine Danihel, Dei miseratione sedis Narbonensis metropolitanae ecclesiae episcopus, huius decreti institutionem subscripsi. Ego Elefantus, primae sedis Arelatensis episcopus, confirmavi. Ego Desideratus, Diensis episcopus, subscripsi. Ego Salicus, Arausiensis episcopus, subscripsi. In Dei nomine ego Arricho, Tolosanae sedis episcopus, confirmavi. In Dei nomine Donadeus, Wappincensis episcopus. In Dei nomine ego Francolinus, Conseranensis episcopus, subscripsi. Ego Lupus, Cavalionensis episcopus, subscripsi. Ego Arimundus, Uctinensis episcopus, subscripsi. Ego Hiscipio, Carcassensis episcopus, subscripsi. In Christi nomine Magincus, Adtensis episcopus, subscripsi. Witeringus, Nemausensis episcopus, confirmavi. Felix, episcopus Urgellitanae sedis, subscripsi. Ego Bonitus, Valentinae sedis episcopus, subscripsi. Ego Iustus, Agathensis episcopus, subscripsi. Ego Adaulfus, Ierundensis episcopus, subscripsi. In Christi nomine Wenedurius, Helenensis episcopus, subscripsi. Ego Servusdei, Barcinonensis episcopus, subscripsi. Ego Autbertus, Antipolitanae sedis episcopus, subscripsi. Ego Iohannes, Cimelanensis episcopus, subscripsi. Ego [...], Foroiulensis episcopus, subscripsi. Ego Iohannes, Magalonensis episcopus, subscripsi. Ego Asinarius, Vicuiulensis

episcopus. Abraham, Commenensae sedis episcopus, subscripsi. Ego Amatus, Carpentoratensis episcopus, subscripsi. Ego Raganbaldus diaconus, Dunensis vocatus episcopus, subscripsi. Ego Ansebrandus diaconus, ad vicem Landeberti, Eglinensium episcopi, subscripsi. Ego Riccimirus, indignus presbyter, ad vicem Vulfegarii, sedis Biterrensis episcopi, subscripsi.

Ego Arricho, cancellarius acsi indignus presbyter, hoc decretum scripsi die et anno quo supra.

II

ROMA, [FINALS DE 800]

CARLES, REI I EMPERADOR, EN PRECEPTE ADREÇAT A L'ARQUEBISBE DE NARBONA I ALS BISBES D'ELNA I D'URGELL, ELS FA SABER QUE L'ARDIACA PROTASI HA ACUDIT A LA SEVA PRESÈNCIA I LI HA NOTIFICAT LA DESTRUCCIÓ DEL MONESTIR DE SANT ANDREU D'EIXALADA I DE LES SEVES ESCRIPTURES, ENTRE LES QUALS UN PRECEPTE DEL REI PIPÍ; QUE HA CONCEDIT PERMÍS A L'ESMENTAT PROTASI PER A RECONSTRUIR EL MONESTIR A LA VALL DE CONFLENT, EN EL LLOC DIT CUIXÀ, EN HONOR DE SANT GERMÀ D'AUXERRE, AMB LES POSSESSIONS QUE S'ENUMEREN AQUÍ; I QUE, HAVENT-LO ACOMPANYAT A ROMA, EL PAPA ADRIÀ L'HA CONSAGRAT PREVERE I ABAT. ELS DEMANA, DONCS, QUE NO PERMETIN QUE NINGÚ GOSI INVADIR LES POSSESSIONS DEL NOU MONESTIR.

[O]. Pseudooriginal perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 1, perdut. — [B]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — [C]. Còpia del segle XV en l'anomenada Recopilació de Vicenç Pisà, monjo de Cuixà, perduda. — D. Còpia de principis del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 238, ff. 344-345, i Espagnols 117-120, *Crònica universal del Principat de Catalunya*, de J. Puja-des, ex A. — E. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 84-85v, ex A. — F. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 210v-212, ex A. — G. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 255 i 254, ex A. — H. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, ff. 373-374, ex B. — I. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, ff. 379-380, ex C. — J. Còpia de 1670, autoritzada per Jacint Vilar, notari de Prada, perduda. — K. Còpia de 1740, autoritzada per Joan Felip i Balanda, notari de Prada, vista per Font a l'arxiu municipal de Codalet, ex J.

a.* PUJADES, *Crònica universal*, vol. V, pàgs. 151-154, ex D. — b.* FONT, *Histoire... de Cuxa*, «pièces justificatives», núm. 4, pàgs. 366-369, ex K. — c.* MÜHLBACHER, *Die Urkunden der Karolinger*, núm. 306, pàgs. 460-463, ex H. — d. ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàgs. 50-52, ex a.

In nomine sanctę et individue Trinitatis. Carolus, gratia Dei rex et imperator, Narbonensi archiepiscopo necne¹ episcopis Elenensi² et Urgellitano, simul et comitibus seu vicariis atque iudicibus nostris salutem perpetuam ad obtemperandum³ praeceptum.

Notum sit omnibus vobis, quod quidam archidiaconus cognomento Protasius ex parrochiis⁴ vestris ad nos venit cum aliquibus monachis, denuntians nobis causam nimis lamentabilem, cuiusdam scilicet destructionem cenobii per periclitationem⁵ atque inundationem diluvii, quod erat situm in adiacentia Ceredanie⁶ vel in valle⁷ Confluentis, iuxta fluvium Tete, in honore sancti apostoli Andree, in loco qui antiquitus vocitatur⁸ Exalata, quod et piissimus pater noster⁹ Pipinus¹⁰ roboraverat per suum preceptum regale.

Igitur ut hec nostrae serenitatis auribus intimaverunt dicta, inquisivimus inter cetera, si prefatum preceptum haberent vel chartę prediorum monasterii a viris¹¹ fidelibus alicubi, ne perirent, remanserant¹². Comperimus autem a prefato archidiacono veritatem, quia plures cum precepto in illa

ruina perierant¹³ chartę plurimasque eo fatente audivimus remanere. Ut vero imperiali decet excellentiae cunctos videlicet regere cunctisque compati ac maxime famulis Christi, illorum condoluimus męstitudini¹⁴ deflentes pręlibati¹⁵ loci desolationem. Scientes autem, quod sine imperiali dono ac permissu nequaquam posset¹⁶ reędificari¹⁷ monasterium pręscriptum¹⁸ in pristino gradu¹⁹, interrogavimus Protasium²⁰ unacum²¹ monachis ac famulis suis, si congruum nossent locum ad construendam Domino domum atque proficuum habitationem monitis Christi obsequentium²². Intimarunt denique uno simul ore se aptum scire prediolum in valle Confluenti, quod dicitur Coxanum, ubi Deo²³ favente, si nostra permetteret clementia, valerent²⁴ construere templum Domino dignum seu pręclara²⁵ habitacula monachorum. Nos autem Deo gratias agentes pro audito ac²⁶ invento ad hoc opus congruentissimo loco pręcepimus eidem Protasio, ut ibidem²⁷ novum fabricaret in honore almi Germani, Antisiodorensis²⁸ episcopi, cenobium.

Ingenti autem ille repletus gaudio pro accepta a nobis licentia²⁹ ultroneus spopondit ante pręsentiam nostram se Christo militaturum sub norma³⁰ ac regula monachorum et sua predia³¹ vel alodes³², quę in confinio Cuxani³³ vel alibi³⁴ habebat, promisit Domino universorum ac beato Germano per scripturam donationis se daturum. Enimvero cupiens reverti ad propria retentus est a nostra imperiali potentia et profectus una nobiscum Romam³⁵ ad limina beatorum apostolorum Petri et Pauli consecratus³⁶ est nostro regali³⁷ iussu a reverentissimo papa Adriano³⁸ presbiter ac abba. Nempe et³⁹ post ordinationem dimisimus⁴⁰ eum monentes, ut in ędificando in honore beati Germani cęnobio pręcepto obtemperaret nostro.

Proinde pręcipimus vobis omnibus⁴¹ tam episcopis quam abbatibus, comitibus vel vicariis, iudicibus atque centenariis, actionariis et missis nostris, qui in illarum partium marchię nostrę consistitis, ut adiutorium in quantum vobis facultas⁴² suppetit pręscripto famulo Christi ad constituendum⁴³ pręlibatum monasterium faciatis. Interim comperiat omnium vestrorum⁴⁴ sollertia⁴⁵, quod⁴⁶ chartam donationis ex nostro fisco, quod secus Coxianum⁴⁷ locum habere dinoscimur⁴⁸, per hanc scripturam Deo et beato Germano faciatis⁴⁹, scilicet in silvis et garricis, aquis aquarumque ductibus, simul et pascuis cum illum ab integre absque ulla reservatione fluviolum⁵⁰, qui vocatur Litteranus⁵¹ et discurrit a vertice Categonis montis usque in flumen Tete, cum omnia simul⁵² fiscalia ab eodem flumine⁵³ usque in eiusdem montis cacumine ad nostrum imperium pertinentia.

Commonemus⁵⁴ insuper atque compescimus⁵⁵ pro nostro iure regali⁵⁶, ut nulli liceat episcopo, abbati vel comiti seu vicario sive iudici ullęque omnino personę hunc nostrum donum evacuari ac irritum facere, sed pręfatus abbas suique in perpetuum⁵⁷ successores cum monachis futuris potestatem habeant tenere necne⁵⁸ sine ulla inquietudine ad usus necessarios possidere. Et exinde quicquid voluerint facere, quatenus pro⁵⁹ sanctę Dei ecclesię augmento⁶⁰ et nostro totius imperio nostrorumque⁶¹ prosperitate ac salute cum quiete et securitate Domini misericordiam⁶² semper queant⁶³ exorare.

Predia autem vel alodes, quos praescriptus Dei cultor Protasius Domino et beato Germano donat, id est Fangiano⁶⁴, Pomarios⁶⁵, Urgeres⁶⁶, Iovale, Furnulos⁶⁷ et in Cuxano⁶⁸ vel in eius adiacentias, sicut in scripturis eius resonat⁶⁹, cum alios alodes, quos abbas vel monachi adquisierunt⁷⁰ a religiosis vel honestis hominibus per scripturam donationis seu et per suam apprehensionem et per comparisonem vel quolibet modo in Dei servitio et beati Andree possiderant ac per pręceptum divę memorię progenitoris nostri⁷¹ roborata⁷² habebant⁷³. Nos modo rerum omnium creatori et beato Germano, pręclarissimo eius confessori, per hanc nostram imperialem scripturam firmamus atque immunes ab omnium hominum iugo esse decernimus. Sunt autem pręfati alodes in locis subterpositis⁷⁴, id est⁷⁵ in Tresvalles, in Oncenias⁷⁶, in Canabellas⁷⁷, cum finibus suis, terris et vineis, in Lari,

in iamdicto Coxiano⁷⁸, in Cotaletto, in Saltone, in Marasianas⁷⁹, in Agnerre⁸⁰, in Tauriniano⁸¹ et in monte Aliberga⁸².

Cuncta autem hæc vel omnia in hac charta⁸³ superius inserta et a viris fidelibus omnium factori Deo et beato Andreæ apostolo donata, et per præceptum quamvis perditum⁸⁴ roborata et alia quam plura⁸⁵ fisco nostro pertinentia nos nostra sponte eidem Domino plasmatori cunctorum atque sanctissimo Christi confessori Germano simul in unum donamus, conferimus⁸⁶ et sine ulla reservatione⁸⁷ per hanc scripturam donationis in potestate Protasii et monachorum conspectui nostro astantium⁸⁸ tradimus, ut mansuro usque in finem sæculo maneat⁸⁹ stabile et firmum absque disruptione omnium hominum, quod nostro dono regali possiderint⁹⁰ in servitio Domini et Germani beati⁹¹ monachi viventes secundum statuta⁹² almi Benedicti. Episcopis autem, ad quorum diocesim pertinere noscitur locus prælibatus, et comitibus ac iudicibus illarum partium vicinis aliisque fidelibus præcipimus nostris, ut, si insurgere viderint impios viros, qui cupiant pro chartas⁹³ olim perditas⁹⁴ diripere possessiones monasterii, non permittant⁹⁵ eis⁹⁶ invadere, sed perquisita atque inventa rei veritate iuxta assersionem honestorum⁹⁷ virorum prohibeant prævalere voluntatem pravorum.

Celsitudinis enim nostræ præceptum, ut in honore beati Germani fundaretur in Coxiano cenobium, unacum omnia in hac chartula inserta scriptum est iussu nostro Romæ, postquam Deo tribuente imperii culmen suscepit⁹⁸ et Francigenum regnum regere cepit.

Signum Caroli gloriosissimi regis.

Data⁹⁹ quo supra indictione tertia annoque præfixo¹⁰⁰.

Guistrimundus¹⁰¹, indignus presbiter, advicem notarii requisitus hæc¹⁰² exaravi¹⁰³ scedula¹⁰⁴.

1. necnon a. — 2. Helnensi a, Elnensis b. — 3. operandum a. — 4. paroquianis a. — 5. per periclitationem] et perditionem a. — 6. Cerdaniae a. — 7. convalle bc. — 8. vocabatur a. — 9. meus bc. — 10. Pepinus b. — 11. iuris a. — 12. remanserunt a. — 13. perierunt a. — 14. necessitudini a. — 15. praelibatam a. — 16. possint a. — 17. reaedicare a. — 18. praedictum a. — 19. statu a. — 20. praefatum a. — 21. cum a. — 22. obsequentibus a. — 23. Domino a. — 24. possent a. — 25. seu præclara] et caetera a. — 26. seu a. — 27. ibi a. — 28. Antisidorensis a. — 29. laetitia a. — 30. nomine a. — 31. praediola a. — 32. alodium a. — 33. Coxani a. — 34. ubi et ubi bc. — 35. Romæ bc. — 36. consecutus a. — 37. imperiali a. — 38. esse, *afegeix* a. — 39. *Omet* a. — 40. dimissus a. — 41. *Omet* a. — 42. facultatem a. — 43. conficiendum a. — 44. omnium vestrorum] vestrorum omnium a. — 45. solatia a. — 46. quia a. — 47. Coxanum a. — 48. dignoscimus a. — 49. facimus a. — 50. fluviorum a. — 51. Litronum a. — 52. singula a. — 53. ab eodem flumine, *omet* a. — 54. Monemus a. — 55. praecipimus a. — 56. *Omet* a. — 57. in perpetuum, *omet* a. — 58. necnon a. — 59. [statu], *afegeix* c. — 60. *Ometen* ac. — 61. totius imperio nostrorumque] totiusque nostrorum a. — 62. *Omet* a. — 63. possint a. — 64. Fongeano a. — 65. Pomariol a. — 66. Vergeres a. — 67. Furnolos a. — 68. Coxano a. — 69. eius resonat, *omet* a. — 70. adquisierint a. — 71. mei a. — 72. roboratos a. — 73. habeant a. — 74. subscriptis a. — 75. id est, *omet* a. — 76. in Oncenias, *omet* a. — 77. Chanavellas a. — 78. Coxano a. — 79. Maratianas a. — 80. Eugene a. — 81. Tauriniaco a. — 82. Alberga a. — 83. hac charta] hanc chartam a. — 84. quamvis perditum] quavis praedictum a. — 85. plurima a. — 86. *Omet* a. — 87. retentione a. — 88. adstantium a. — 89. manere et a. — 90. possideant a. — 91. dicti bc. — 92. scita bc. — 93. pro chartas] procitas a. — 94. praedictas a. — 95. permittatis a. — 96. *Omet* a. — 97. honestium a. — 98. *Omet* a. — 99. Datum a. — 100. annoque præfixo] anno quo supra a. — 101. Cuiasmundus a. — 102. requisitus hæc, *omet* a. — 103. examinavi a. — 104. schedulam a.

III

[CUIXÀ, 801-814]

PROTASI, ARDIACA D'URGELL I D'ELNA, ASSOCIAT AMB L'ABAT I ELS MONJOS DE SANT ANDREU D'EIXALADA, HAVENT-SE PRODUÏT, AL CAP D'UNS QUANTS ANYS, LA DESTRUCCIÓ D'AQUEST CENOBI A CAUSA D'UNA INUNDACIÓ, ACUDÍ A LA CIUTAT DE COMPIÈGNE PER TAL DE SOL·LICITAR L'AJUT DE L'EMPERADOR CARLES, FILL DE PIPÍ, EL QUAL LI CONCEDÍ QUE RECONSTRUÍS EL MONESTIR A CUIXÀ, EN EL COMTAT DE

CONFLENT, AMB LA CONDICIÓN QUE FOS DEDICAT A SANT GERMÀ D'AUXERRE. ALHORA, HAVENT MANIFESTAT PROTASI EL SEU DESIG DE VIURE SOTA LA REGLA DE SANT BENET, L'EMPERADOR LI MANÀ QUE L'A-COMPANYÉS A ROMA, ON EL PAPA ADRIÀ L'ORDENÀ DE PREVERE I LI CONFERÍ LA BENEDICCIÓ ABACIAL. PER ÚLTIM, L'EMPERADOR CONFIRMÀ EL PRIVILEGI CONCEDIT PEL SEU PARE PIPÍ AL MONESTIR.

[O]. Pseudooriginal perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, ff. 1-2, perdut. — B. Còpia de principis del segle XVII: París, BN, Espagnols 117-120, *Crònica universal del Principat de Catalunya*, de J. Pujades, ex A. — C.* Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 85v-87v, ex A. — D. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 212, ex A. — E. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 254v, ex A. — F. Còpia, probablement de 1740, a l'arxiu municipal de Codalet, potser ex A.

a.* PUJADES, *Crònica universal*, vol. V, pàgs. 154-156, ex B. — b.* FONT, *Histoire... de Cuxa*, «pièces justificatives», núm. 3, pàgs. 363-366, sense indicació de font (ex F). — c. ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàgs. 48-50, ex a.

In nomine Domini. Ego Protasius, Oriheletane¹ sedis et Elenensis² archidiaconus, propter amorem Dei et remedium anime mee accepi societatem et locum cum quodam abbate nomine Tassio³ necnon et fratribus Deo servientibus in cenobio Sancti Andree apostoli, qui⁴ antiquitus est vocitatus Exalada⁵, et dedi eidem apostolo et famulantibus Christo et sibi in⁶ prefato cenobio aliquantulum ex substantia mea. Post annorum namque curricula, Deo permittente, sine cuius nutu nec folium arboris nec unus passerum cadit⁷ in terra, prelibatus locus est destructus ob inundationem nimiam aquarum, ubi tunc periit⁸ abbas cum aliquibus fratribus. Cumque dictam destructionem, quod a dicentibus audivi, oculis conspexissem nimium loci, ipsius anime condolui⁹ et intra me ipsum die noctuque plorans et gemens et nullatenus consolari valens, tandem aptum reperi consilium preces Domino fundendo.

Tunc cepi cogitare qualiter possum¹⁰ ire ad imperatorem Karolum¹¹, filium Pipini¹², ut cum eius consensu ac dono potuissem prefatum rehedicari¹³ cenobium in aliquo loco. Hec itaque tractans mente, quesivi consilium et licenciam senioribus meis episcopis sedibus prescriptis ut ante presenciam pergerem gloriosissimi Karoli¹⁴ imperatoris. Acceptaque licencia eorum et comendaticium¹⁵, VI^o¹⁶ kalendas ianuarii, simul cum fratribus qui ex eodem fuerunt cenobio itinere cepto, venimus ad Narbonam civitatem. Ibidem reperto metropolitano cum eius consilio atque¹⁷ epistola perreximus¹⁸ viam euntes usque in Franciam. Nomina vero monachorum mecum euncium¹⁹ hec sunt: Abila²⁰, Daniel, Samuel²¹, Salomon, Igiga²² et Upila²³ laicus.

Venientes autem in Compinia civitate²⁴, reperimus ibi prescriptum imperatorem residentem in suo palacio. Denunciamus autem eiusdem²⁵ sedis episcopo tristitiam et merorem quam paciebamur, qui et²⁶ valde condolens introduxit nos ante presenciam regis. Tunc prosternimus²⁷ nos ante ipsius pedes et fuis lacrimis prediximus loci nostri desolationem, precantes etiam²⁸ restaurationem. Ille vero hec audiens, contristatus mente et ex intimo²⁹ trahens suspiria a pectore, interrogavit nos si essent perditae carte³⁰ de alodibus quos habebat idem locus aut si essent firmum³¹ per preceptum regale. Nos autem rei veritatem locuti, diximus quia plures perierunt cartule unacum precepto regale a suo proienitore facto. Iterum interrogavit nos, dicens: «Quia Deo permittente ille locus a proienitore meo roboratus nunc, sicut dicitis³², est desolatus, scire volo si est in proximo ubi idem cenobium possit iterum construi congruus locus». Ego autem Protasius ita³³ respondi ei: «Si vestra id, domine³⁴, velit potencia et permittit larga³⁵ clemencia, ut rehedicetur iterum locus prescriptus, scimus aptum esse locum in valle Confluenti ubi, Deo annuente et gloriosissimo regi prelibato donante et

confirmante per suum preceptum regale, habebat predictum cenobium Sancti Andree³⁶ ecclesiam parvulam in honore eiusdem apostoli constructam, simul cum terris et vineis, silvis et garricis, vieductibus et reductibus, simul cum ipsa aqua que descendit de³⁷ Categone monte usque in fluvio Tete, sine ulla inquietudine; et in villare Fangiano³⁸ vel in eius fines³⁹ quicquid fiscus videbatur esse, omnia per preceptum et donativum regale, sicut dixi, possidebant abbas et monachi habitantes in eodem monasterio. Hisdem⁴⁰ enim cum perfectus est locus ad construendum cenobium si Domino largiente et vestra benignitas tribuerit assensum. Locus autem de quo dicimus Coxanus vocatur⁴¹, in quo videlicet loco ego habeo alodem a proenitoribus meis mihi traditum iure hereditario vel adquisitum⁴², quem dabo si Domino tribuente reversus fuero incolomis ad propria et videro construi ibi Christo famulantibus habitacula». Respondens autem imperator, sic ait: «Ego licenciam nullatenus prebeo, nisi iureiurando promisseritis illud vos construi monasterium in honore sancti Germani, Christi confessoris et pontificis Autisiodorensis⁴³. Quod si hoc feceritis, licenciam dabo et vos dono⁴⁴, locupletabo et insuper tribuam reliquias de eius corpore sancto». Nos vero ista audientes, ingenti gaudio repleti, statim assensimus et, ut rex preceperat⁴⁵, manibus propriis iuravimus.

Tunc demum⁴⁶ precepit clericis ac famulis suis vel nobiscum pergerent Autisiodoro⁴⁷ ac dicerent episcopo eiusdem loci ut daret⁴⁸ nobis manum sancti Germani⁴⁹ et dentem unam similiter Amatoris beati. Qui statim pergentes et moram in itinere minime agentes, tandem pervenimus Deo favente ad optatum locum. Ingressique ante episcopum, nuncii⁵⁰ dederunt ei signa⁵¹ imperatoris dicentes quas iusserat dare nobis⁵² reliquias. Ille autem, ut audivit, complens iussa, dedit nobis mirifica dona prefata. Qui reversi ad imperatorem cum gaudio gratias illi egimus pro accepta licencia construendi cenobium in Coxani loco et pro tam gloriosissima munera nobis collata.

Ego igitur⁵³ iamdictus Protasius manifestavi voluntatem meam gloriosissimo imperatori qui volebam Deo militari sub regula monastica patris Benedicti et propterea viam tanti itineris ut me eius obtutibus⁵⁴ presentem⁵⁵, cepi obedi fictionem⁵⁶ loci prescripti. Ille vero⁵⁷ hoc a me audiens aliisque⁵⁸ dicentibus vera esse cognoscens, retinuit nos secum. Et pergens Romam precepit ut cum eo usque ad beatum Petrum, principem apostolorum, pergeremus. Qui Rome pervenientes fecit me ordinari presbiter ad apostolicum virum; et imposuit etiam grave onus, scilicet ut susciperem⁵⁹ curam animarum simul et corporum in prescripto loco habitantium atque conveniencium. Et dedit mihi prefatus papa Adrianus benedictionem abbatis, semper amonendo ut imitarem exempla Benedicti patris, et adiecit: «Illum vero⁶⁰ reminiscere preceptum quod Dominus ait in evangelio: “Nemo mittens manum suam⁶¹ in aratro⁶² et respiciens retro, aptus est regno Dei”⁶³».

Omnia quique⁶⁴ peracta precepit gloriosissimus rex cartam fieri beato Germano ex fisco suo quod habebat iuxta⁶⁵ nominatum locum, scilicet Coxanum, de silvis et garricis⁶⁶, vieductibus et reductibus, aquis⁶⁷ aquarum, pascuis et cuncta sibi pertinencia. Insuper firmavit fiscalia que pater eius, gloriosissimus Pipinus⁶⁸, antea donaverat, sicut in ipsa que iam dixi cartula invenitur. Dimitens itaque nos, data pecunia victui necessaria atque alia ingencia dona, precepit ut quod iuraveramus ad perfectum adduceremus. Regressi⁶⁹ autem incolumes ad propia, mense octobris, pridie idus eiusdem mensis, cum Dei adiutorio ac religiosorum virorum, edificavimus⁷⁰ ecclesiam in honore sanctissimi confessoris Germani, in qua constructo altare collocavimus intus prescriptum thesaurum.

Hoc namque scriptum nos reversi fieri mandavimus ob⁷¹ memoriam futurorum post nos venientium, qualiter iste constructus fuerit locus. Et fuit exaratum imperii Karoli⁷², gloriosissimi regis⁷³ Francorum.

Protasius presbiter, advocatus abba, SSS., qui ista scriptura fieri iussit et roborari pusillis et maioribus quorum nomina subter inserta sunt⁷⁴. Daniel monachus SSS. Salomon⁷⁵ +. Signum+ Erme-

mir⁷⁶ laicus. Signum+⁷⁷ Gontefredus laicus. Signum+⁷⁸ Iulianus laicus. Omnes isti maiores natu. Signum+ Mironis⁷⁹ infantis⁸⁰. Signum+⁸¹ Guilindoni infantis⁸². Signum+⁸³ Signuldi⁸⁴ infantis. Signum+ Teoricus ad memoriam retinendam.

Geesindus, indignus presbiter, qui hanc cartulam commemorationis rogatus scripsit et subscripsit SSS. sub die et anno quod supra.

1. Urgelitanae ab. — 2. Helenensis ab. — 3. Ettasio a; *omet* b. — 4. *Ometen* ab. — 5. est vocitatus Exalada] vocato Exalata ab. — 6. et ab. — 7. cadet ab. — 8. perivit ab. — 9. nimium loci, ipsius anime condolui *ometen* ab. — 10. possem ab. — 11. Carolum ab. — 12. Pepini ab. — 13. reedificare ab. — 14. Caroli ab. — 15. comendatio a, commendatio b. — 16. sexto ab. — 17. et ab. — 18. perrexi ab. — 19. mecum euncium] comitantium ab. — 20. Obila a, Oliba b. — 21. *Ometen* ab. — 22. Igida C, Giga ab. — 23. Veiga ab. — 24. Compinia civitate] Campiniam civitatem ab. — 25. residentem in suo palacio. Denunciamus autem eiusdem] vidente ab. — 26. qui et ometen ab. — 27. prostravimus ab. — 28. *Ometen* ab. — 29. animo ab. — 30. essent perditae] esset praedicta charta ab. — 31. firma ab. — 32. sicut dicitis, *ometen* ab. — 33. sic ab. — 34. id, domine] domine, id ab. — 35. largiri ab. — 36. Sancti Andree *ometen* ab. — 37. a ab. — 38. Fangiana C, Fongiano ab. — 39. finibus ab. — 40. eisdem ab. — 41. Coxanus vocatur] vocatur Coxanus ab. — 42. ex comparatione ab. — 43. Antisidorensis a; Antisiodorensis b. — 44. donis ab. — 45. praecepit ab. — 46. Tunc demum] Tum vero ab. — 47. Antisidoro a; Antisiodoro b. — 48. donaret ab. — 49. sancti Germani] unam ab. — 50. Nancy ab. — 51. insignia ab. — 52. dare nobis] nobis dari ab. — 53. Ego igitur] Ergo ego ab. — 54. optatibus ab. — 55. praesentarem ab. — 56. obedi fictionem] obedientiam ab. — 57. autem ab. — 58. aliis ab. — 59. ad apostolicum virum et imposuit etiam grave onus, scilicet ut susciperem *ometen* ab. — 60. *Ometen* ab. — 61. mittens manum suam] manum suam mittens ab. — 62. in aratro] ad aratrum ab. — 63. Luc. 9, 62. — 64. quippe ab. — 65. circa ab. — 66. garrigiis ab. — 67. *Ometen* ab. — 68. Pepinus ab. — 69. Reversi ab. — 70. aedificavimus ab. — 71. ad ab. — 72. Caroli ab. — 73. *Ometen* ab. — 74. SSS., qui ista scriptura... inserta sunt *omet* a;] ab anno 801 usque ad 829 b. — 75. monachus. Obila monachus. Giga monachus *afegeix* b. — 76. Signum+ Ermemir] Guillelmus ab. — 77. *Ometen* ab. — 78. *Ometen* ab. — 79. Morinis b. — 80. ministrantis ab. *Acaba aquí* b. — 81. *Omet* a. — 82. ministrantis a. — 83. *Omet* a. — 84. Singuldi a. *Acaba aquí* a.

IV

LATERÀ, 16 MAIG 844

EL PAPA SERGI II, EN BUTLLA ATORGADA A PRECS D'ARCHIMIRIC, ABAT DEL CENOBÍ DE SANT PERE DE MONTMAJOR, CONFEREIX LA GRÀCIA DE CONSAGRAR L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA, SANT JOAN, SANT PERE I SANT BENET DEL LLOC ANOMENAT CÓRREC I INDULGÈNCIES ALS QUE HI ACUDIN.

[O]. Pseudooriginal perdut. — [A]. Còpia del segle xv en un cartoral o registre de Sant Joan de Perpinyà. — B.* Còpia del segle xvii: París, BN, Col. Baluze, vol. 108, ff. 137-137v, ex A. — C. Còpia del segle xviii: París, BN, Col. Moreau, vol. I, ff. 160-161, ex A.

RE: MAYEUX, *Saint-Jean le Vieux*, pàgs. 4-5. — PONSICH, *Saint-Jean le Vieux*, pàg. 107, nota 6.

Sergius episcopus, servus servorum Dei, omnibus hanc chartam legentibus charam et apostolicam benedictionem nostram. Beato Petro apostolo talis collata est gratia et potestas, ut quibus vult coelum aperiat et claudat et salvet et perdat, et nobis immeritis a Deo concessa est potestas. Et sciat quod abbas Archimircus misit nobis monachum Tebetum, qui supplicavit nobis ut ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti Ioannis et Sancti Petri et Sancti Benedicti consecrandi gratiam conferremus, quod et facimus. Cum qua consecrationis gratiam talem benedictionem nostram concedimus huic loco de Correcho et coenobio de Sancto Petro Montis Maioris, hiis qui in die consecrationis ibi fuerint, tertiam poenitentiae indulgemus et etiam usque ad caput anni reddimus pacem et capillos possint incidere; et si quis in capite anni vel infra annum mortuus fuerit, ex nostra parte absolu-

tus permaneat; et si infirmitate detentus volens ire et non poterit, predicta gaudeat gratia quae annualiter valeat. Quicumque autem ibi bene fecerit annualiter etiam predictam percipiat benedictionem. Si quis autem huic paginae nostrae concessionis contradixerit aut aliquod impedierit, ne vadat aut ne beneficiat ibidem, inde maledictionem Petri et Pauli et maledictionibus que in veteri testamento legimus repleatur.

Sergius papa secundus, sanctae et apostolicae praesul.

Datum Latarani per manus Ioannis, sancte Romanae ecclesiae diaconi cardinalis, XVII kalendas iunii pontificatus nostri anno primo.

V

24 FEBRER 846

EL COMTE BERÀ [DE CONFLENT] DÓNA AL CENOBI DE SANT ANDREU D'EIXALADA, SITUAT A LA VALL DE NYER, [L'ALOU D'EIXALADA] AMB L'ESGLÉSIA DE SANT ANDREU.

[O]. Pseudooriginal perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, f. 1, perdut. — [B]. Còpia del segle XV en l'anomenada Recopilació de Vicenç Pisà, monjo de Cuixà, perduda, ex A. — C. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, f. 176, ex A. — D.* Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, f. 384v, ex B. — E. Còpia del segle XVIII: París, BN, Col. de Languedoc (Bénédictins), vol. 74, f. 193, ex a.

a.* *Marca hispanica*, ap. XIX, col. 782 (edició incompleta), ex D. — b. *Histoire générale de Languedoc*, vol. II, Tolosa, 1875, ap. 129, cols. 271-272, ex a. — c. MONSALVATJE, *El obispado de Elna*, tom III, ap. II, pàg. 353, sense indicació de la font usada (ex a). — d. *Catalunya Romànica*, vol. VII, pàg. 258 (amb data de 23 febrer 847).

RE: ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàg. 53, nota 119. — PONSICH, *L'administració política del Conflent*, pàg. 258.

In nomine Dei summi. Ego Bera, gratia Dei comes, donator sum Deo omnipotenti et Sancti Andreae apostoli, cuius coenobium situm est in valle Engarra, in locum vocatum Exalata. Audientes praedicationem sanctorum patrum quia eleemosyna a morte liberat animam, propterea trado atque dono [...] cum ecclesiam Sancti Andreae, cum decimis et primiciis et oblationibus, cum exiis et regressiis, viae ductibus et reductibus, pratum et condirectum, pronum et planum, montuosum et vallosum, uberrimum et siccum, cum suis affrontationibus.

Affrontat autem ex una parte [...] Bataller, de tertia in Aquis Sanctis; et descendit per Canavelles, et pergit ad Cunebaler; de quarta a Cher Villar; de quinta a Guardiola; de sexta a Cher Escholat; de septima in Allen. Quantum istae affrontationes includunt, sic trado in dominio et potestate Sancti Andreae, et [...] meae. Si quis contra ista carta donationis paratus ad inrumpendum, in primis iram Dei omnipotentis, et cum Iuda traditore [...] firma et stabilis permaneat.

Facta charta donationis sexto calendas martii, anno sexto regnante Carolo.

S+ Bera, comes gratia Dei, [...] mandavit et testes firmare rogavit. + Concius. + Teuricus. [...] Servusdei.

Attilas clericus, qui ista carta donacionis scripsit sub die SSS. et anno quo supra¹.

1. + Concius... quo supra, *omet* a.

VI

[VERS 892]

RICULF, BISBE D'ELNA, EN LEGACIÓ DE L'ARQUEBISBE EIMERIC DE NARBONA, ACUT A ROMA PER TAL D'EXPOSAR AL PAPA L'AFER DELS BISBES DE GIRONA I D'URGELL, ELS QUALS HAN ESTAT ORDENATS SENSE EL PERMÍS DE L'ARQUEBISBE. OBTINGUT UN DECRET PAPAL DE CONDEMNÀ NO SOLAMENT D'AMBDÓS BISBES, SINÓ TAMBÉ DELS COMTES I DELS ALTRES PERSONATGES QUE ELS HAVIEN DEFENSAT, UN CONCILI APLEGAT A FONTANES, PRESIDIT PELS ARQUEBISBES D'ARLE I DE NARBONA, PROCEDEIX A LLUR DEPOSICIÓ. ALHORA, EN RECOMPENSA DE LA LABOR FETA PER RICULF, EL CONCILI CONCEDEIX QUE EL BISBE D'ELNA I ELS SEUS SUCCESSORS SEGUIN A LA DRETA DE L'ARQUEBISBE DE NARBONA EN ELS CONCILIS I QUE OCUPIN EL SEGON LLOC EN LES ORDENACIONS EPISCOPALS.

Aquestes notícies es troben en un document pretesament fet en temps d'un bisbe d'Elna anomenat Berenguer sobre una escriptura de l'època en què tingueren lloc els esdeveniments narrats, bé que no s'hi precisa cap data. Tampoc no podem saber la data del document del temps del bisbe Berenguer, però com que un dels testimonis, l'arxipreste Udalgar, és documentat els anys 1020 i 1028 (cf. LACVIVIER, *Le cartulaire*, núms. 105 i 106), sembla que hem d'identificar el bisbe amb Berenguer de Gurb, bisbe d'Elna en 1014-1027. De fet, del document en qüestió, només se'n coneixen les còpies fetes al segle XVII a partir del Cartoral d'Elna, una de les quals conservada a París, BN, Col. Baluze, vol. 9, f. 130 (editada per SCHRÖDER, *Die westfränkischen Synoden*, pàgs. 379-380), i una altra conservada a Barcelona, BC, ms. 729, vol. III, f. 325. La primera d'aquestes còpies fou encapçalada amb la rúbrica «Concilium Ruscinonense, habitum in Fontanis circa annum DCCCXCII». La incompatibilitat d'aquesta data amb algun dels personatges que hi són esmentats és comentada, junt amb els criteris de falsedat d'aquest document, en la «Introducció».

Dum ego in Christi nomine Berengarius, sanctae Helenensis sedis episcopus, scripturas in quibus tam ecclesiastici honoris quam rerum ecclesiasticarum monumenta credebantur contineri, perquirem ac invenissem inter eas quandam cartam tam prae nimia vetustate pene deletam, quam a tineis fere conrosam reperi. Verum ne penitus deficiente carta simul rerum, quas significare videbatur, periret memoria, inspectis diligenter literis instar illius novum collegi exemplar, quod ita se habet:

Dum tempore Odonis regis et sanctae primae sedis Narbonensis Aimirici antistitis Agarenorum phalanges adhuc fines Galliae occuparent, duarum ecclesiarum, Gerundensis videlicet et Urgellitanae, futuri episcopi, temporis inventa occasione nec saltem primatis expectata iussione extra ordinem pontificalis adepti sunt ordines. Quod cum praedictus primas ferret moleste ac difficile iter Romanum consulendi requirere pontificem, quid super hac praesumptione decerneret, non haberet, tunc Helenensis ecclesiae Riculfum praesulem rogavit ut vice eius Romam pergeret. At ille mox inclinatus est precibus eius.

Tunc poposcit ab eo ut in omni loco suae ditionis Helenensis ecclesia secundi ordinis post primam sedem Narbonensem locum teneret, tam in ordinatione episcoporum quam in conciliis. Ille vero pollicitus est se esse facturum, si praedictum opus ad honorem Narbonensis ecclesiae perduceret. Tunc praedictus Riculfus, accepta promissione iussum metropolitanorum, videlicet Arelatensis atque Narbonensis, et aliorum episcoporum in eodem conventu assistentium benivole ac fideliter est exsecutus.

Igitur Romam pergit et a pontifice Romano decretum attulit, quo non solum praedicti episcopi ordinem amissione sunt damnati, sed et comites, qui eorum videbantur defensores fieri, et milites et clerici, qui eorum familiaritate erant coniuncti, ab ecclesiastica sunt societate privati. Statutum igitur con-

cilium pro hac re in Fontanis est habitum, quod ambo primates, Arelatensis videlicet ac Narbonensis, et plurimi episcopi sua decorabant praesentia, ubi praedictos male ordinatos deposuerunt episcopos. Sed precibus poscentium plurimorum clementer inclinati rursus eos ordine decoraverunt pontificali.

Et statuerunt ut Helenensis pontifex, qui non tantum contemserit inimicitias hominum, sed etiam praedicti itineris laborem pro amore pariter et honore Narbonensis suscepit ecclesiae, hunc debite et quasi hereditario iure sortiretur honorem, et futuri successores sui ut semper in conciliis sedeant ad dextram primatis Narbonensis ecclesiae et in ordinandis episcopis semper Helenensis ecclesiae praesul secundus fiat.

Factum exemplar anno dominicae Incarnationis M[...], indictione [...], in praesentia testium quorum nomina sunt haec: Udalgarius archipresbyter, Viscafredus archidiaconus, Guilabertus archilevita, Bernardus camararius, Durandus caputscolae, Poncius Eriberti.

VII

3 ABRIL 938

EL REI LLUÍS AUTORITZA EL COMTE SUNIFRED [DE Cerdanya-Conflemt], A PRECS DEL GERMÀ D'AQUEST, GUIFRÉ, A DONAR AL CENOBI DE SANT GERMÀ I SANT MIQUEL [DE CUIXÀ], SITUAT A LA DIÒCESI D'ELNA I A LA VALL DEL CONFLENT, ELS DOMINIS ENUMERATS DINS L'ACTA I CONFIRMA ALHORA TOTS ELS BÉNS DEL MONESTIR.

[O]. Pseudooriginal perdut. — [A]. Còpia del segle XII en el Cartoral Major de Cuixà, f. 21, perdut. — [B]. Còpia del segle XV en l'anomenada Recopilació de Vicenç Pisà, monjo de Cuixà, perduda. — C. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 114v-115v, ex A. — D. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 216v-217, ex A. — E. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 117, ff. 250v i 249, ex A. — F. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, ff. 380v-381v, ex B. — [G]. Còpia de 1651, autoritzada per Onofre Balaguer, notari de Perpinyà. — H. Còpia de 1740, autoritzada per Joan Felip i Balanda, notari de Prada, vista per Font a l'arxiu municipal de Codalet, ex G.

a. *Marca hispanica*, ap. LXXIII, col. 848-849 (amb data de 937), ex A (per mitjà de CD o E). — b. BOUQUET, *Recueil*, vol. IX, núm. V, pàg. 588, ex a. — c. FONT, *Histoire... de Cuxa*, «pièces justificatives», núm. 7, pàgs. 375-377 (amb data de 948), ex H. — d.* LAUER, *Recueil des actes de Louis IV*, núm. VII, pàgs. 18-20, ex CDEF.

RE: BRÉQUIGNY, *Table*, tom I, pàg. 402. — *Catalunya carolíngia. Els diplomes carolingis a Catalunya*, pàgs. 86-87, nota d. — ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàg. 53, nota 119. — PONSICH, *Le domaine foncier*, pàgs. 84-86.

In Christi nomine Salvatoris nostri. Ludoicus auxiliante divina clemencia rex Francorum, omnibus episcopis et abbatibus et ceterorum ordinum clericis in sancta Dei Ecclesia consistentibus, etiam et fidelibus laicis, potestatibus, principibus vel cuiuscunque gradus, praesentibus et futuris. Notum esse volumus universis quod Seniofredus, comes nostrae dicionis, direxerit ad nostram praesentiam quendam Guifredum, fratrem suum, quatinus licentiam haberet ex parte nostra de propria terra suae potestatis donare ad locum quod est aedificatum in honore Dei et sancti Germani et sancti Michaelis archangeli, in diocesi Elenensis sedis et in valle Confluenti.

Idcirco, sicut a praedecessoribus nostris regibus Karolo et Leotario constitutum est, quemadmodum praescriptus Guifredus nobis innotuit, sicut illi mandaverunt sub apostolica excommunica-

tione et voluntatis suae, ita et nos ex nostra auctoritate praecipimus observare in omnibus cunctis suprascriptis praesentibus et futuris. Concedimus ergo praedicto Seniofredo, sicut nobis per hunc legatarium fratrem suum nos rogavit, ad praefatum cenobium tribuere vicinas terras, scilicet montes, campos, silvas et valles, cum villis et omnibus infra positis.

Et sunt affrontationes ex una parte per summitatem serra de Bovaria ad iovum de Clerano, et ad montem qui dicitur Lacarias, et sic tendit usque in Flamidinum; indeque itur ad locum vocitatum Stella, usque in cacumine montis Canigonis; deinde descendit a meridiano fronte per Pogii Aquilarii ad Cherum Clarintum et pervenit per Pogium Parabarium usque in rivum Merdarium, et deducitur usque in fluvium Ted; et a parte septemtrionale venit in strata publica, quam dicunt Duas Sorores, usque in Literanum; et inde sub Sancto Felice tenditur usque in alodem Sanctae Mariae, ad locum quem dicunt Petra fixa, et sic tenditur usque in alodem Sancti Genesii, quoadusque pervenitur ad memoratum locum praefatae Bovariae.

Omnibus praedictis terminis concedo et confirmo cum ecclesia Sancti Fructuosi Sanctique Felicis, necnon et Sancti Martini, cuius basilica sita est in valle Cleirano, cum omnibus decimis et primiciis atque oblationibus fidelium, quibus infra terminis praefatis inventi fuerint: alodem itaque Cirasagii, quantum pertinet comiti, alodem Arriani cum terminis et affrontationibus suis, et omnibus sibi pertinentibus; simili modo alodem Castellani cum terminis et affrontationibus suis, simul cum ipsa ecclesia; valle etiam Balagaria cum terminis et affrontationibus suis, simul cum pratis, pascuis, silvis, garricis, viaeductibus et reductibus, aquis aquarum, exiis et regressiis. Termini autem sunt de una parte in Portello, id est a parte australi; a parte vero orientali in alveo Ted, id est in ponte subteriore, et pervenit per ipsum alveum usque in ipso Agrevalo, et sic tendit in monte Morencio usque in Intervalles, et usque ad Chero Anglo. Ecclesiam quoque Sancti Petri, quae est fundata in Infurcatis, cum decimis et primiciis et oblationibus fidelium; termini autem eiusdem ecclesiae hii sunt: ab una parte in ipso Agrevalo, de alia vero in monte Catella pendente, de tertia in Chero Enegone, et de quarta in Bolcaria, de quinta in strata francisca superiore usque in quado Redesso et sic tendit per ipsa Ted. Villam Vulverri cum terminis et affrontationibus, pratis, pascuis, silvis, garricis, viaeductibus et reductibus, et cum ecclesia Sanctae Ceciliae, cum decimis et primiciis et oblationibus fidelium. Villam etiam Orutii, simul cum villarunculis et omnibus terminis et affrontationibus, pascuis pecorum, aquis aquarum, fontium et discurrentium, viaeductuum et reductuum et omnia sibi pertinentia.

Quodcumque autem habet idem coenobium sive in comitatibus vicinis monasterii, seu in quibuscunque locis, statuimus atque decernimus iure perpetuo possidenda et absque ullius inquietudine tenenda. Omnes ergo praefati loci et in eo Domino servientibus amatores ac defensores et huius brevis nostri mandati observatores, optamus consequi remunerationem et gratiam benedictionis. Aliter autem, quod abesse volumus, agentibus aut in his, quae scripsimus, vel in aliquo iniuste contradicentibus, privari omni bono et subiaceri excommunicationi apostolicae auctoritatis, et perditioni corporis et animae denunciamus, nisi pro emendatione poenitentiae et satisfactionis.

Signum domni nostri Ludovici (*Monograma*) regis gloriosissimi.

Advicem Artaldi archiepiscopi, Godus subiectus Oidiloni¹ cancellarii qui haec relegit et subcripsit.

Actum tertio nonas aprilis, indictione II, anno II regni Ludovici regis Franchorum.

1. Didiloni d, però indica (pàg. XLVIII) que s'ha de corregir per Oidiloni.

VIII

30 DESEMBRE 961

LA COMTESSA AVA DÓNA AL CENOBI DE SANT MIQUEL I SANT GERMÀ DE CUIXÀ, AL SEU ABAT GONFRED I A TOTS ELS MONJOS QUE HI SERVEIXEN DÉU, L'ALOU QUE TÉ AL CONFLENT, A LA VALL DE BALAGUER. FA LA DONACIÓ PER A REMEI DE LA SEVA ÀNIMA I DE LA DEL COMTE MIRÓ [II DE Cerdanya].

[O]. Pseudooriginal perdut. — [A]. Còpia del segle XIV en el Cartoral Menor de Cuixà, perdut. — B. Còpia del segle XVII: París, BN, Col. Baluze, vol. 107, f. 367, ex A.

a. *Marca hispanica*, ap. XCVII, cols. 879-880, ex A (per mitjà de B). — b. MONSALVATJE, *Monasterios del antiguo condado de Besalú*, ap. XI, pàgs. 136-138, sense indicació de font (ex a). — c.* ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, ap. 90 (a), pàgs. 191-192, ex B.

RE: *Gallia christiana*, vol. VI, col. 1097.

In nomine Domini Dei eterni et salvatoris nostri Iesu Christi. Ego Ava, gratia Dei comitissa. Manifestum est enim quia sacra scriptura ait quod helemosina a morte liberat animam et quicumque vult evadere eternum supplicium debet sibi de rebus istis transitoriis parare viam salutis eterne. Ob hoc igitur ego, iamdicta Ava, iis et aliis preceptis divinis instructa, propter remedium anime mee et ablutione peccaminum meorum et pro anima senioris mei, domni Mironis comitis, dono vel concedo ad domum Sancti Michaelis vel Sancti Germani, confessoris Christi, cenobio Coxano, et abbati Gontfredo et monachis presentibus et futuris ibidem Deo servientibus, alodem meum quem habeo in valle Confluente. Sollemniter ego in eadem vallem sic dono ipsam vallem quam vocant Balagariam, cum villis et villarunculis suis et omnibus adiacentiis suis atque terminis.

Et advenit mihi ipsum alode per decimum senioris mei, domni Mironi comitis, sive pro hominibus qui homicidium fecerunt de meos homines sive per comparisonem seu per qualicumque voce. Et est ipse alodis: kasas, kasalibus, curtis, curtalibus, ortis, ortalibus, arboribus pomiferis vel impomiferis, vineas, terras cultas vel incultas, pratis pascuis, pascuariis, silvis, garricis, molendinis, molendinariis, cum suis capudaquis, aquis¹ aquarum vieductibus vel reductibus, cum omnibus exiis vel regressiis eorum, omnia in omnibus quicquid in eadem valle habeo vel per qualicumque voce habere debeo.

Et affrontat predicta alode: de parte aquilonis in Ker Angle vel in alode quod vocant Lar, qui fuit de Sancto Andrea de Exalata et modo est de predicto cenobio; et per ipsa strada subteriore vadit ad Ker Monnos; et inde ascendit usque in Puio Alto, et sic descendit per ipsa Abela usque in Chassanola; inde vadit ad Kero Ononino, et sic pervenit per ipsas Rebedes usque in guardia de Feges, et sic descendit usque ad pontem subteriore de Tete; et de parte circii affrontat in ipso Agreval vel in ipsa serra de Brulanes, et sic vadit per sumitatem montis usque in Sedales sive in monte Morentio vel in chasula de Ker Malo; de parte Spaniae² affrontat in serra de Bruguno vel in Puio Arnoso; de parte altani vadit per ipsa serra qui est ultra Karançano, usque in Iulinano, et sic descendit usque in ipso villare quot vocant Exalada.

Quantum iste affrontationes includunt, sic dono ego, iamdicta Ava, ad predictum cenobium predictum alode propter Deum et remedium anime mee ac senioris mei, Mironi comitis, ut cum anima mea ab ac luce discesserit, obvietur michi obviatorem omnium animarum archangelum Michaellem et intercedat ad Dominum pro omnes temeritatis mee offensas; ut quicquid in hoc seculo mundane conversationis peccata admisi, misericors Deus indulgentiam michi largiri dignetur.

Et ut predictus abbas et omnes successores eius ac monachi presentes et futuri habeant potestatem possidendi, usuandi, exfructuandi in servicio domni et beati Michaelis, archangeli, et sancti Germani, confessoris Christi; et non sit eis licitum dare, comutare aut inalienare. Si quis sane, quod fieri minime credo esse inventum, que contra ista karta donationis venerit ad inrumpendum, aut ego venero, non hoc valeat aut valeam vindicare, sed componat aut componam omnia cum sua inmelioratione in duplo; et insuper ira Dei et beati Michaelis sanctique Germani, confessoris Christi, incurrat perpetuaque sit pena dampnatus et a consortis christianorum sit extraneus et cum Iuda Scarioth sit dampnatus et cum Datan et Abiron ab omnibus fidelibus Dei sit segregatus. Et inantea ista karta firma permaneat et stabilis omnique tempore, et non sit disrupta.

Facta scriptura donationis tertio kalendas ianuarii, anno octavo regnante Leuthario, filio Leudevici regis.

Ava, qui ista karta donationis iussi fieri et testes rogavi firmare. S[ig+num] Hunofredi. S[ig+num] Mirone. S[ig+num] Bellus. Isarnus vicecomes. Wanalgaude viciscomes. Ennego.

Daniel presbyter, qui hanc donacionem rogatus scripsi et subscripsi die et anno quod supra.

1. aquis c. — 2. Spani c, però Spaniae a.

IX

31 DESEMBRE 962

BERNAT, VESCOMTE DE Cerdanya, amb el consentiment del comte Guifré, dóna al cenobi de Sant Miquel de Cuixà tot el que té o rep en honor de l'esmentat monestir en el seu vescomtat, és a dir, els drets pels homicidis, les cugúcies, les àrsies, les eixorquies i totes les servituds. A canvi, rep del monestir dos-cents sous melgoresos.

[O]. Pseudooriginal perdut, antigament a Cuixà, AM, «in sacco cuius inscriptio est "Serdanya"», núm. 11 — [A]. Còpia del 6 de maig de 1270, autoritzada per Guillem, notari de Codalet, vista en el monestir de Cuixà el segle ^{xvii} (cf. D), perduda. — [B]. Còpia del segle ^{xiv} en el Cartoral Menor de Cuixà, f. 212, perdut, ex A. — C. Còpia del segle ^{xv} en la recopilació de Vicenç Pisà, perduda, ex B. — D.* Còpia del segle ^{xvii}: París, BN, Col. Baluze, 107, f. 384, ex A. — E. Còpia del segle ^{xvii}: París, BN, Col. Baluze, 117, f. 188, ex B. — F. Regest del segle ^{xviii}: Perpinyà, APO, fons Fossà, tom I, núm. 238, pàg. 36, ex B.

a.* *Marca hispànica*, ap. CII, cols. 883-884, ex B (per mitjà d'E).

RE: ABADAL, *Eixalada-Cuixà*, pàg. 53, nota 119. — FELIU, *Els antecedents de la remença*, pàg. 211.

El regest de Fossà diu: «Translatum donationis factae per Bernardum Ceritanensis vicecomitem dicto monasterio de omni eo quod habebat vel accipiebat in honore dicti monasterii in omni vicecomitatu suo, scilicet de homicidiis, cuguciis, arciniis et exorquiis et omni servitute. Pridie kalendas ianuarii anno 9º regnante Leuthario rege filio Ludovici».

In nomine Domini. Praesentibus pateat atque futuris quoniam ego Bernardus, Ceritanensium vicecomes, consilio et voluntate Wifredo comite, dono et in presenti trado ad cēnobium Sancti Michaelis de Cuxano et tibi Gotfredo abbati et monachis ibi Deo servientibus, quantum habeo vel accipio per vocem parentorum meorum vel antecessorum in honore Sancti Michaelis de Cuxano,

quae infra omni vicecomitatu meo, scilicet homicidiis, cuguciis, arsinis et exorchis et omni senioratione, ita ut ab hodierno die ac deinceps nullus de successoribus meis in praedicta donatione aliquid non requirant. Et hoc facio propter Deum et remedium anime meae et omnium parentum meorum, tamen accipio de bonis monasterii duscentos solidos Malgurenensis¹.

Facta carta donationis pridie chalendarum ianuariarum, anno nono regnante Leothario rege, filio Ludovici.

Bernardus vicecomes SSS., qui ista carta donationis fieri iussi, firmavi firmarique rogavi. Sig+num Wifredus, gratia Dei comes. Sig+num Oriol. Sig+num Sanla. Sig+num Godefredus. Sig+num Savarico.

Bonifilius sacer, qui ista carta donationis scripsi SSS. die et anno quo supra².

1. Malgurenenses a. — 2. Sig+num Oriol ... quo supra, *omet* a.

X

28 JULIOL 976

MINEMILLA, SENYORA DE PLADECORTS, REP DEL COMTE OLIBA [I DE Cerdanya], EN FEU, A CANVI D'AJUDA I DEFENSA, TOTES LES JUSTÍCIES DEL SEU ALOU DE PLADECORTS, BOSQUERÓS, VILARGELL, OLIUS D'AMUNT I D'AVALL, PALAU I CASTELLET [TERME DE SANT JOAN DE PLADECORTS, AL VALLESPÍ]. EL COMTE OLIBA REP MINEMILLA SOTA LA SEVA GUARDA I DEFENSA I LI CONFEREIX LES PASTURES, LES AIGÜES, ELS BOSCOS, LES MINES I ELS DRETS DE PESCA QUE PERTANYEN A LA SENYORIA COMTAL DES DE CERET FINS AL VOLÓ.

[O]. Pseudooriginal perdut. — A. Còpia de 1313: Perpinyà, APO, B 16, *Liber feudorum* C, f. 89v.

a. ACHÉRY, *Spicilegium*, vol. III, pàg. 705, ex A. — b.* ALART, *Cartulaire*, núm. XIV, pàgs. 28-29, ex A. — c. MONSALVATJE, *Colección diplomática*, tom I, núm. CLXVII, pàgs. 224-225, ex b. — d.* GIGOT, *Les plus anciens documents*, núm. XIII, pàgs. 388-389, ex A. — e. MAGNOU-NORTIER, *La société*, doc. núm. 7 - I, pàgs. 580-581, ex b.

RE: FELIU, *Els antecedents de la remença*, pàgs. 211-212.

In nomine Domini. Ego Minimille, domina de Plans de Curtis, accipio per te Oliba comitem, meum seniore, ad feudum, propter hoc quod me et meos semper manuteneatis et deffendatis et meos, totas meas iusticias que sunt meum alod de Pla de Curtis et de Boscheros et de Vilarcello et de Olivis sobira et inferius et de Palatio et de Casteled.

Et ego Oliba comes accipio te Minemilles et omnes successores qui ibi fuerint, cum tota ista honore et totam aliam quam habes, in mea garda et deffensione semper. Et facio statutionem quod meos heredes similiter faciant per omne tempus, ita quod tu et tuos successores habeatis semper et teneatis istas iusticias de parrochia Pla de Curts et de alia prescripta tua honore a feu per me et meos successores, et sic totum dono et firmo et laudo, videlicet homicidias, cugucias, firmancias et iusticias que ibi esse possunt. Et insuper vobis dono omnes pasturals, aquas et aguals, boschs et nemores¹ presentia seu² futura, et piscationes, sicut pertinere debent ad vestrum³ seniorivum, de Poglaurro quousque pervenitur ad Volum, et de termino de Cered ad usque terminos ipsum Volo; et de

predictis iusticiis vestris et de dominio, quas et quod habetis in Volono; vos et vestros emparamus.⁴ Et de ipsas tuas iusticias et de tuas senorius quas in Volone habes, te et tuos emparo. Quod si ego aut nullus homo venerit ad irrumpendum, non hec valeat vindicare, set firma et stabilis permaneat omni tempore.

Facta est scriptura V kalendas augustas, anno XXII° regnante Leutario, filio Lodeverii.

Sig+num Minemille, Sig+num Olibe comitis, qui ista scriptura feudale seu donationis fecimus et firmare rogamus. Sig+num Cundofredus⁵. Sig+num Sperandeu. Sig+num Lunesus. Sig+num Leupordus. Sig+num Vivazane. Et est factum in conspectu aliorum multorum proborum virorum.

1. meneres b. — 2. et b. — 3. nostrum b. — 4. et de predictis iusticiis ... emparamus, *omet* b. — 5. Cimdofredus b.

MAPES

per Jordi BOLÒS i Víctor HURTADO

Com en els altres volums de *Catalunya carolíngia*, hom ha cregut convenient d'incloure en aquest, dedicat als comtats de Rosselló, Conflent, Vallespir i Fenollet, uns mapes on hi hagi situats els noms de lloc més importants, esmentats als 649 documents publicats en les pàgines precedents.

En aquest volum ho fem en dos mapes. El primer, ens permet de situar els comtats de Rosselló, Conflent, Vallespir i Fenollet en el conjunt de comtats de la Catalunya carolíngia. El segon, serveix per a situar els indrets de poblament més importants, les esglésies, els monestirs, les cel·les monàstiques i els castells que hom troba als documents dels segles carolingis en el territori estudiat. Cal assenyalar que en aquest territori no s'ha inclòs el Perapertusès i el Donasà, però sí el Capcir, contrada amb una personalitat pròpia que, tanmateix, restà, precisament d'ençà d'aquesta època carolíngia, lligada a les terres controlades pels comtes de Cerdanya, que eren alhora comtes de Conflent. El mapa primer ha cabut en un sol full; el segon, fet a una escala molt més detallada, ha calgut repartir-lo en cinc fulls.

Hem dibuixat amb una línia contínua els límits dels comtats, traçats d'acord amb els diversos estudis fets i també d'acord amb els documents publicats en aquesta obra. En el mapa segon hem posat, representats amb un símbol únic, una bona part d'aquells llocs de poblament que hi trobem esmentats com a vil·les (*villae*) o com a vilars (*villares*) i llocs habitats. Hem intentat de situar gairebé tots els indrets poblats mencionats; només hem omès alguns noms actualment molt difícils de localitzar. Tenen un signe propi les esglésies, els monestirs, les cel·les i les fortificacions. Els símbols utilitzats són fonamentalment els mateixos que hem emprat als altres volums de *Catalunya carolíngia* i també en els diferents volums de la col·lecció *Atles dels comtats de la Catalunya carolíngia*.

En cadascun dels llocs esmentats al mapa, hem escrit primerament el topònim en català i, després, en lletra cursiva, hem copiat el nom de lloc tal com surt al document més antic on és esmentat aquest topònim. Aquest és el motiu pel qual alguns dels noms són escrits en nominatiu, d'altres en acusatiu o bé en genitiu o ablatiu. Per aquesta mateixa raó, hem respectat algunes formes poc correctes d'aquests documents dels segles ix i x.

A continuació esmentem algunes obres de referència importants a l'hora de fer aquests mapes:

ABADAL, Ramon d', *Els primers comtes catalans*, Barcelona, 1961.

— *Catalunya carolíngia*, vol. II: *Els diplomes carolingis a Catalunya*, IEC, Barcelona, 1926-1952.

BOLÒS, Jordi, *Els orígens medievals del paisatge català*, IEC - Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2004.

BOLÒS, Jordi; HURTADO, Víctor, *Espace catalan, a Atlas de la France de l'an mil*, Picard, París, 1994, pàgs. 103-112.

— *Atles del Comtat de Besalú (785-988)*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 1998.

— *Atles dels Comtats d'Empúries i Peralada (780-991)*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 1999.

— *Atles del Comtat d'Osona (798-993)*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 2001.

Catalunya Romànica, vol. XIV: *El Rosselló*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1993.

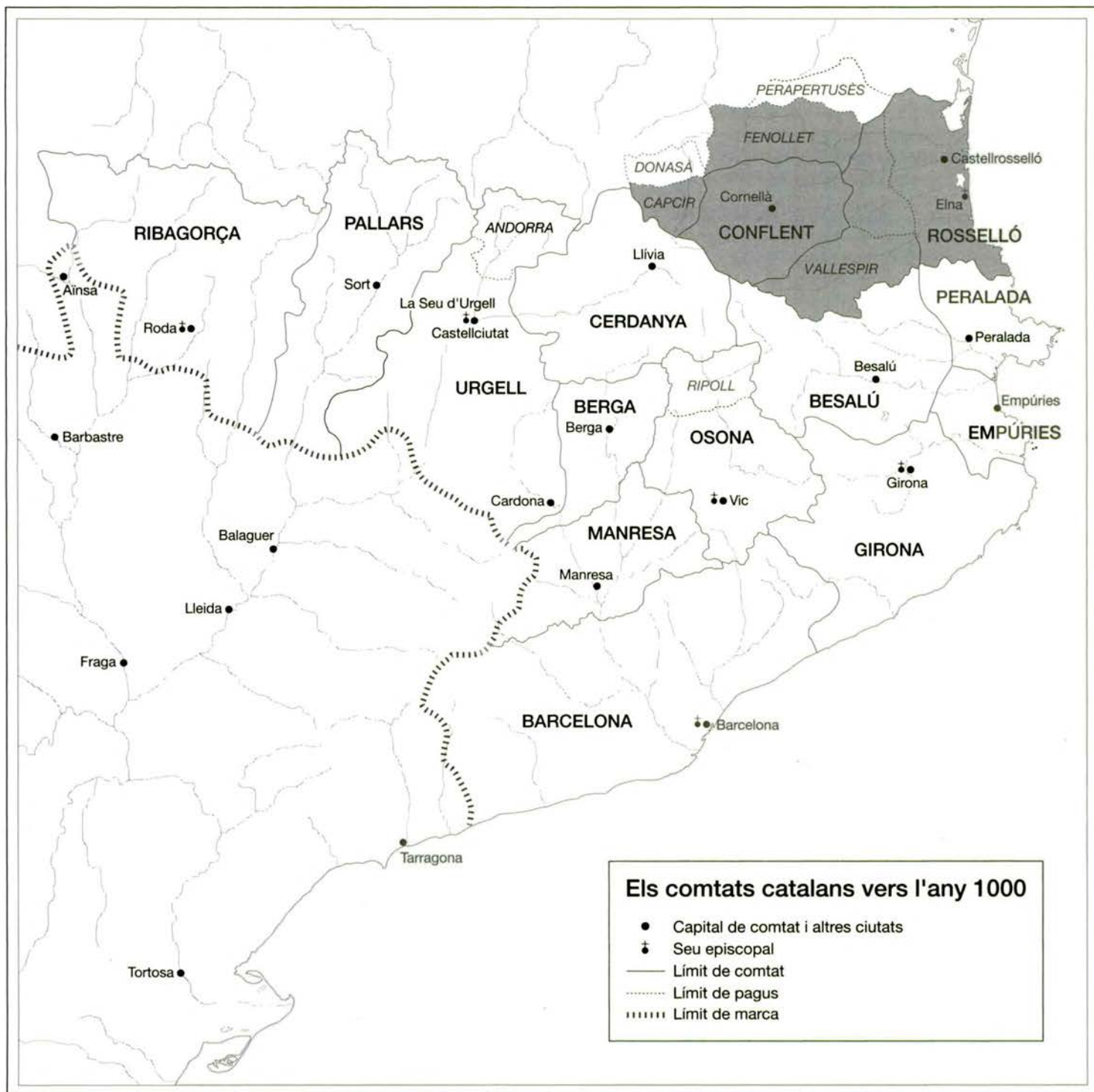
Catalunya Romànica, vol. VII: *La Cerdanya, el Conflent*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1995.

Catalunya Romànica, vol. XXV: *El Vallespir, el Capcir, el Donasà, la Fenolleda, el Perapertusès*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1996.

HURTADO, Víctor; MESTRE, Jesús (directors), *Atles d'Història de Catalunya*, Edicions 62, Barcelona, 1995.

MAGNOU-NORTIER, Elisabeth, *La société laïque et l'Église dans la Province ecclésiastique de Narbonne (zone cispyrénéenne) de la fin du VIIIe à la fin du XIe siècle*, Université de Toulouse - Le Mirail, Tolosa de Llenguadoc, 1974.

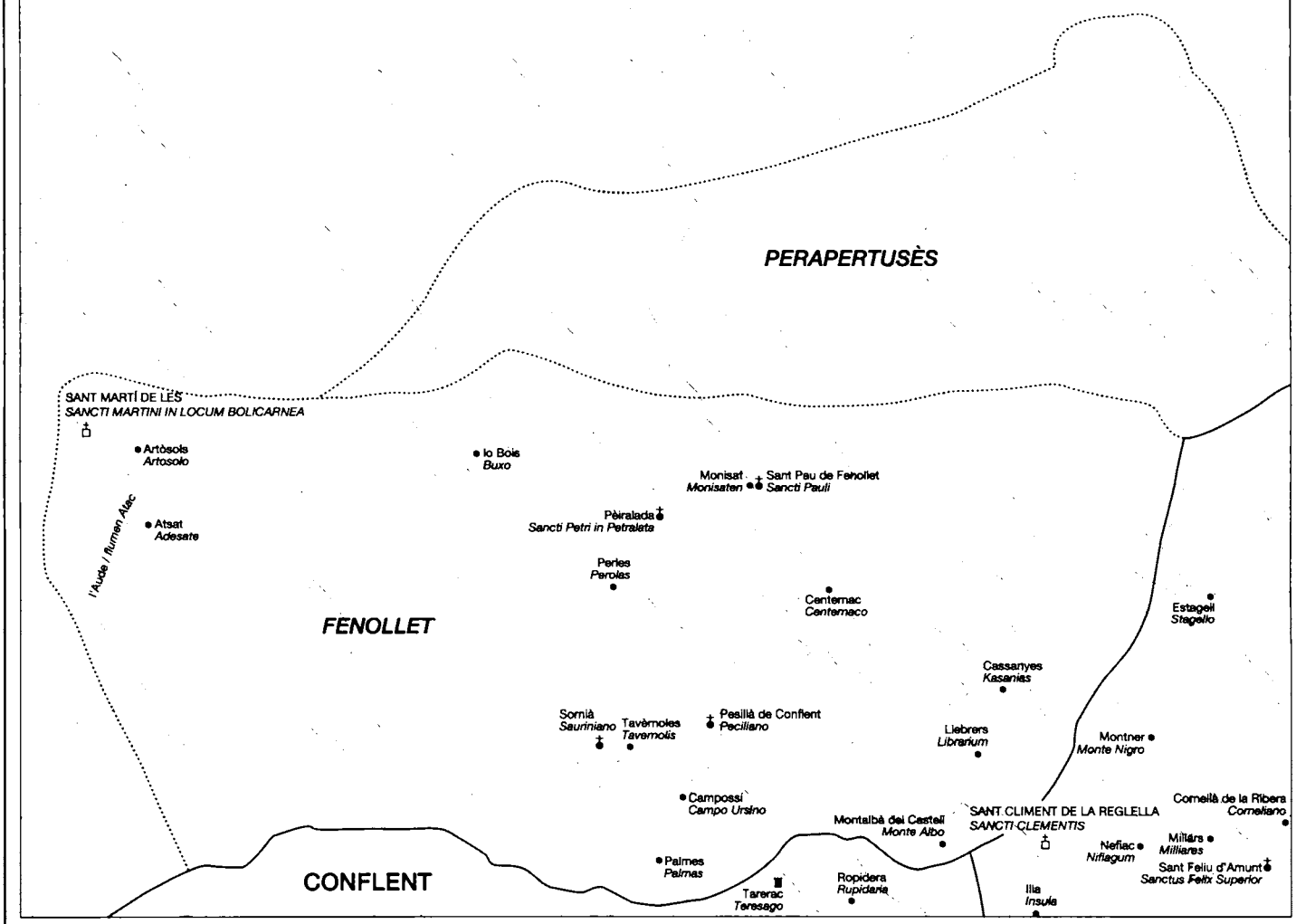
PONSICH, Pere, *Límits històrics i repertori toponímic dels llocs habitats dels antics "Països" de Rosselló, Vallespir, Conflent, Capcir, Cerdanya, Fenolledès*, «Terra nostra» (Prada), núm. 37, 1980.

MAPA 1

Els comtats de Rosselló, Conflent, Vallespir i Fenollet

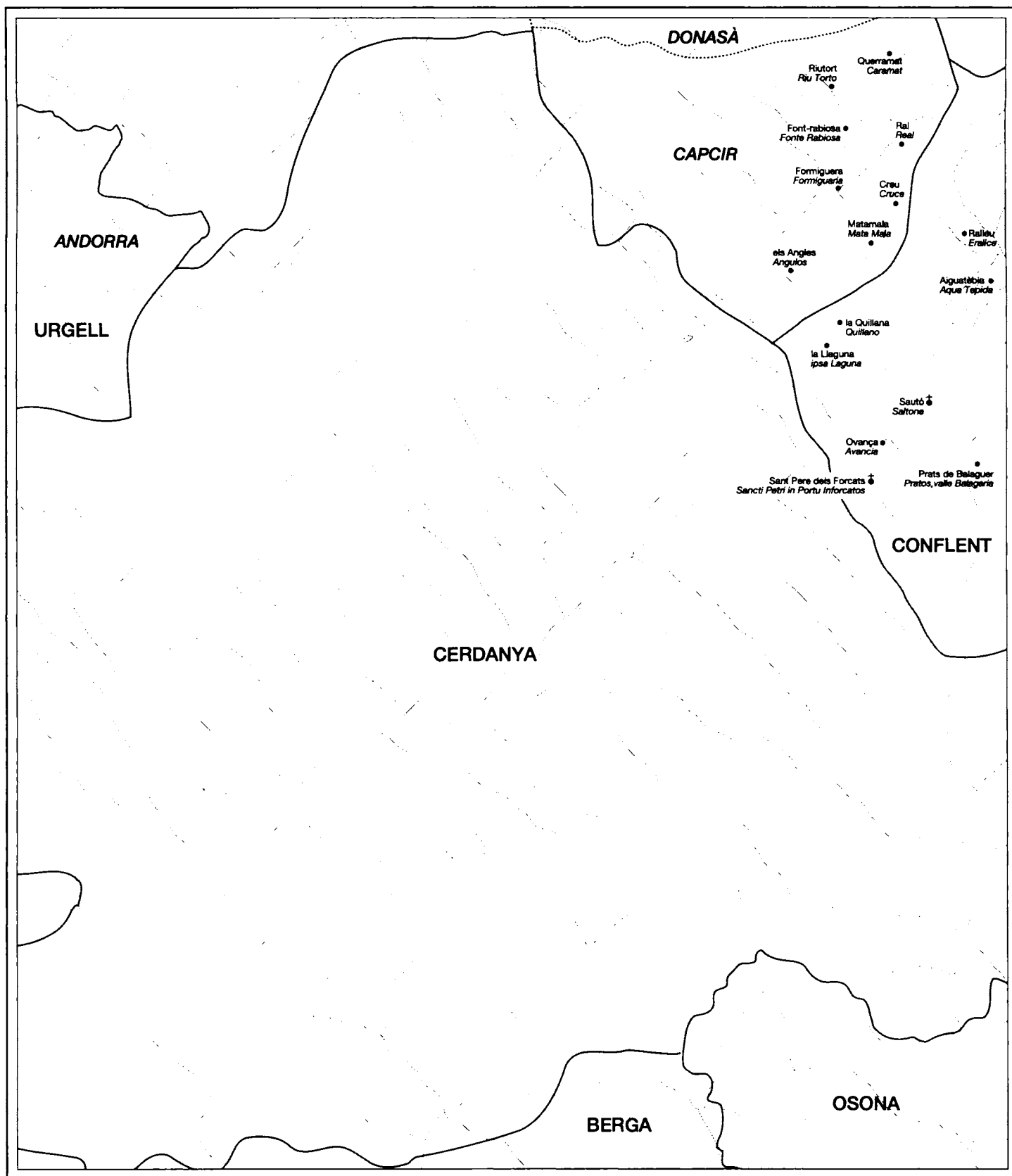
- ⛪ Monestir
- ✙ Església
- ⛪ Cel·la monàstica
- Castell
- Capital de comtat
- Vil·la o lloc de poblament
- ⌵ Coll
- ⌵ Topònim actual
- Apiano Topònim tal com és esmentat a la documentació
- Límit de comtat
- Límit probable de comtat

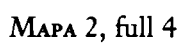
MAPA 2, full 1

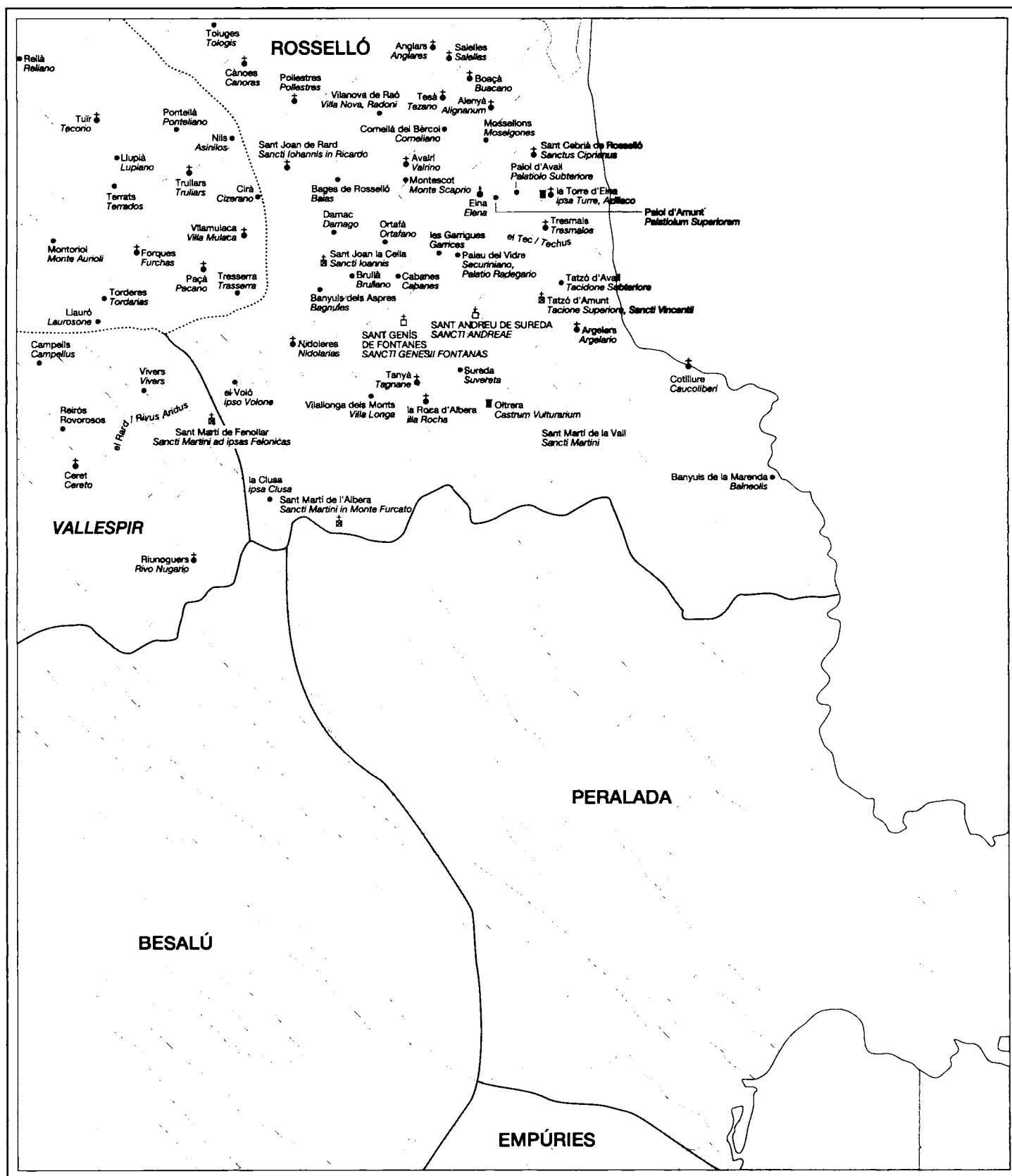

MAPA 2, full 2

MAPA 2, full 3

MAPA 2, full 5

ÍNDEX ALFABÈTIC DE NOMS

per Ramon ORDEIG

Hem inclòs en aquest «Índex» tots els mots toponímics, tots els onomàstics i els noms comuns més importants per llur interès diplomàtic, jurídic o històric del nostre «Diplomatari». Els noms de lloc van impresos en rodona, els de persona en *VERSALETA* i els altres en *cursiva*. Les xifres aràbigues es refereixen als números dels documents del «Diplomatari» i les xifres romanes als números dels documents de l'«Apèndix».

Quan una mateixa paraula apareix sota diverses variants, a continuació de la forma que figura en l'original més antic, o en el seu defecte en la còpia millor, incloem totes les altres formes sota les quals apareix el mot, ordenades alfabèticament. En el lloc corresponent de l'«Índex» fem referència a cada una d'elles. Hem fet entrada independent d'aquells noms de persona que tot i coincidir en la forma, i en el càrrec moltes vegades, no teníem la certesa que es referissin al mateix personatge. Hem procurat donar els noms de lloc i de persona en nominatiu, però en casos difícils o dubtosos els hem conservat en el cas de la declinació en què apareixen en el text.

Procurem donar la identificació dels topònims que apareixen; sempre que ha estat possible donem la forma actual del nom seguida, entre parèntesis, del municipi i de la comarca a què pertany, o del departament, província, regió, estat, etc., en el cas de llocs situats fora de Catalunya. També procurem identificar els personatges amb càrrecs més importants (reis, papes, comtes, bisbes, abats, etc.), llevat d'alguns que apareixen només en els documents falsos. Donem les identifications darrere les entrades llatines, de les quals les separa el signe |. Quan a la forma catalana del mot correspon un altre lloc en l'ordenació alfabètica de l'«Índex», se li dona nova entrada i llavors s'ofereixen aquí les dades geogràfiques o biogràfiques corresponents.

També hem agrupat tots els noms de determinats càrrecs i institucions que apareixen en els documents sota les formes corresponents (abats, bisbes, castells, comtes, etc.).

A causa de l'extensió de l'«Índex» consten en cada entrada només els elements que hem considerat rellevants amb vista a la identificació de topònims i personatges. En el cas dels personatges, consta entre parèntesis el lloc on actuen o on són els béns amb què estan relacionats, però no consta el paper en què actua el personatge, informació no significativa amb vista a la identificació i que, per tant, no hem cregut que hagués de constar a l'«Índex», el qual és només un instrument d'accés als documents. El que sí que queda reflectit a l'«Índex», perquè determina el tipus o qualitat d'informació que se'n podrà trobar al document, és quan el personatge només surt esmentat com a testimoni o de manera tangencial com a propietari d'uns béns, normalment en afrontacions, però no és part en el document; en aquest cas consta, després del nom, «in terra de», «in vinea de», etc., amb l'afegiment de la ubicació entre parèntesis.

Les abreviatures més usades són: arr. = arrondissement; com. = comarca; dep. = departament; mun. = municipi; prov. = província; reg. = regió. Usem, a més, Cf. / cf. (= confer), per a remetre des dels noms llatins, i V. / v. (= vegeu), per a remetre des dels noms catalans. El guió substitueix el mot (o els dos mots, en els casos de noms compostos) que encapçala cada entrada de l'«Índex».

A	370, 372, 374, 381, 382, 396, 413, 417, 418, 427, 445, 454, 456, 458, 464, 473, 485, 496, 499, 506, 516, 520, 540, 542, 549, 558, 581-583, 586, 588, 590, 592, 600, 604, 617, 624, 628, 639, 642, II, III, V, VII-IX.	ABARUS , <i>levita, testis</i> (Vila-seca), 216.
ABADAL , R. d', 2, 5, 10, 21, 23, 26, 27, 37-39, 41-43, 46-48, 50, 55, 57, 59, 60, 65, 67-71, 75, 76, 78, 79, 81-91, 96, 98-104, 106-109, 111, 113-123, 125-127, 131, 144, 149, 161, 164, 250, 255, 260, 263, 267, 298, 300, 302, 313, 326, 329, 340, 341, 350, 367,	<i>abadeses</i> , v. EMMA , FREDEBURGA , RANLÓ . <i>abadia</i> , 635.	<i>abats</i> , v. ADALÀ , ADULF , AGOBARD , AIMAR , ALEXANDRE , ANEDAT , ARNULF , ATILÀ , BABILÀ , BALDRIC , BARÓ , BENET , BERNAT , CASTELLÀ , COMENDAT , DEUDAT , DONAT , DURAN , EIMERIC , ELLEBERT , ELIES , ELISEU , FRIDISCLE , FRODALL , GARÍ , GOMSÈN , GONFRED , GUIFRÉ , GUIMERÀ , GUISAD , GUI-

- TIZÀ, GULFARIC, HILDESIND, HILPERIC, MIRÓ, PONÇ, PROTASI, RADULF, RECAMON, RECEMIR, REQUESSENS, RICULF, SEGUER, SENTILL, SENTIMIR, SESGUT, SUNIFRED, SUNYER, TODERIC, TUBAU, UGÓ.
abba, abbas, pàssim; – *benedictus*, 126.
 Cf. *abats*.
abbatia (=monasterium), 72. Cf. *monestirs*.
abbatissa, pàssim. Cf. *abadesses*.
ABBO, levita, testis (Costoja), 240.
ABBO, testis (Estoer), 531; – *vir Sunlo, vinditor* (Estoer), 498.
ABDON, sanctus martir, 620. || *ABDÓ, sant*.
Abela, ipsa (vers la Cassanya), viii.
Abellario, in ipso (vers Saorra), 231.
ABERALDUS, bonus homo (la Roca d'Albera), 92.
abeveratorius, abeuratorius, 173, 542, 588.
ABILA, monachus (Cuixà), iii.
ABIRON, 79, 174, 188, 190, 197, 202, 224, 228, 232, 236, 237, 273, 276, 277, 288, 294, 341, 407, 424, 469, 472, 485, viii. || *ABIRAM, personatge bíblic*.
ABRAAM, filius Lidingae feminae, 141.
ABRAHAM, clericus, frater Ildegerni presbyteri (Llec), 41.
ABRAHAM, Commenensae sedis episcopus, i.
ABSALON, iudex (in iudicio Salomonis comitis), 56, 60.
ABUNDUS, martyr, 61. || *ABUNDI, màrtir*.
ACFRED, ardiaca d'Elna, v. HACFREDUS.
ACFRED I, comte de Carcassona i de Rasès, v. AQUIFREDUS.
ACFRED, levita, germà de Seguer i d'Amell (Ribelles), 295.
Acheron, taeter, 456. || *Aqueront*.
ACHÉRY, L. d', x.
ACHILA, bonus homo (la Roca d'Albera), 92.
aclamatio, 297.
Acomoles, locus que dicunt (vers Fullà), 309.
Acta Sanctorum, 138.
Acuciano, Acutiano, cf. Aguzano
Acutas, ipsas (vers Costoja), 240.
ADA, uxor Firrioli, vinditrix (Arles), 528.
ADABERTUS, cf. ADEBERTUS.
ADAHULFUS, cf. ADULFUS.
ADALÀ, abat de Sant Andreu de Sureda, v. ADDALA.
ADALA, monachus (Arles), 238.
ADALAI, ADALAI, uxor Sintille, communitrix (Pesillà de la Ribera), 547.
ADALAICE, ADALAI, ADALAIX, comitissa, coniux Roggarii comitis, donatrix (Carcassès), 535; – *coniux Rogerii comitis*, 506. || *ADELAIDA, comtessa de Carcassona*.
ADALANGEICUS, presbiter, scriptor (Elna), 224.
ADALARDUS, presbiter (Elna), 647; – *presbiter, testis* (Elna), 475.
ADALARGUS, filius Alafiae feminae, 227.
ADALBERT (Castelló d'Empúries), 452.
ADALBERT, vescomte d'Empúries, 452.
ADALBERTUS, donator (Corbera del Castell), 380.
ADALBERTUS, levita, donator (Saorra), 595.
ADALBERTUS, levita, filius Romeldes feminae (Vilamulaca), 472.
ADALBERTUS, presbiter, frater Seniofredi (Torrelles de la Salanca), 542; – *presbiter, scriptor* (Torrelles de la Salanca), 542.
ADALBERTUS, procer (Vallespir), 620.
ADALBERTUS, qui fuit condam, filius Sesoigae feminae (Elna), 461.
ADALBERTUS, testis (Baó), 582.
ADALBERTUS, testis (Camprodón), 574.
ADALBERTUS, testis, alius (Camprodón), 574.
ADALBERTUS, testis (Costoja), 578, 579.
ADALBERTUS, testis (Elna), 204, 237, 247, 293, 358.
ADALBERTUS, testis (Elna), 461, 476.
ADALBERTUS, testis (Estoer), 531.
ADALBERTUS, testis (Fontcoberta), 268.
ADALBERTUS, testis (Tuïr), 367.
ADALBERTUS, transcriptor (Arles), 620.
ADALBERTUS, vir Blidgards, vinditor (Corbera del Castell), 427.
ADALECE, uxor Arivonsi, vinditrix (Estoer), 564.
ADALEICUS, presbiter, testis (Vilanova de Raó), 228.
ADALEIZ, ADALIZ, uxor Sintilles, donatrix (Teulís), 607.
ADALGARIUS, notarius ad vicem Goslini (Attigny), 72.
ADALGARIUS, presbiter, scriptor (Argelers), 205.
ADALGRIMUS, testis (Saorra), 231.
ADALGRINUS, vir Sisilo, donator (Elna), 222; – *vir Sisilo, vinditor* (el Bèrcol), 208.
ADALIACRUS, presbiter sive monachus (Cuixà), 298.
ADALINDE, donatrix (Cornellà del Bèrcol), 270.
ADALINDE, uxor Bencioni (Rosselló i Conflent), 165.
ADALMANDUS, signator (Cuixà), 125.
ADALMANUS, vir Livildes, donator (Illa), 256.
ADALRADA, donatrix (Vallventosa), 399.
ADALRADA, femina, donatrix (Vilanova de Raó), 228.
ADALTRUDA, muller i marmessora de Guillem, 631.
ADALUS, presbiter, scriptor (Bajoles), 196.
ADALVERTUS, presbyter, testis (Sant Genís de Fontanes), 597.
ADALVIRA, uxor Adrovarii, vinditrix (Espirà de Conflent), 515.
ADAL[...], filius Elperici et Fachilones (Cuixà), 37.
ADAM, 338. || *ADAM, personatge bíblic*.
ADANARICUS, testis (Palol d'Avall), 232.
ADANASIA, ADDANASIA, uxor Ansefredi (Vallventosa), 277, 284.
ADATRUE, uxor Mironi condam (Fullà), 586.
ADAULFUS (Trullars), 35.
ADAULFUS, donator (Cavanac), 304.
ADAULFUS, lerundensis episcopus, i.
ADAULFUS, presbiter, donator (Illa), 346.
ADAULFUS, ADAULPHUS, presbiter, scriptor (Cuixà), 341.
ADAULFUS, presbiter, testis (Estoer), 614.

- ADAUFLUS, *testis* (Elna), 150.
 ADDALA, *abbas Sancti Andreae*, 163.
 || ADALÀ, abat de Sant Andreu de Sureda.
 ADDALA, *presbiter, testis* (Elna), 150.
 ADDALLANDUS, *presbiter, testis* (Elna), 486.
 ADDANASIA, cf. ADANASIA.
 ADDANASINDA (Fullà), 23.
 ADDAUFLUS, *presbiter, testis* (Elna), 150.
 ADDO, ADO, *advocatus Seniofredi levitae* (Elna), 448; – *manumissor Seniofredi levitae* (Elna), 448.
 ADEBERTUS, *auditor* (Fonollar), 93, 94.
 ADEBERTUS, ADABERTUS, *testis* (Fonollar), 93, 94.
 ADEFONSUS, *vicecomes*, 17. || ALFONS, vescomte de Rosselló.
 ADELAIDA (Enveig, Rigolisa), 313.
 ADELAIDA, comtessa de Carcassona, esposa de Roger I el Vell, v. ADALAICE.
 ADELAIDA, esposa de Frèdol (Tanyeres), 609.
 ADELAIDA, reina, mare de Carles III el Simple, 156, 159, 161.
 ADELAIDA, vescomtessa de Narbona, esposa de Matfred I, 426.
 ADELBERGA, *uxor Firrioli, vinditrix* (Saotira), 231.
 ADEMAR, comte de Narbona, 3, 4.
 ADEMARES, *manumissor Segobertae* (Cornellà de la Ribera), 299.
 ADEMARIUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 ADEMARIUS, *presbiter sive monachus, scriptor* (Cuixà), 370.
 ADEMARUS (Agusà), 26.
 ADEMARUS, *testis* (Bages de Rosselló), 395, 410.
 ADEMIRUS, *testis* (Cuixà), 458.
 Adesate, *vigus*, 356. || Atsat.
 ADESINDA (Fullà), 23.
 ADESINDUS, *testis* (Montoriol), 162.
 ADIFONSUS, *servus Seniofredi levitae* (Elna), 448.
 Adiliacho, cf. Aziliacho.
 ADILIO, *in terra* (Vallespir), 200.
 Adinos, *villa de, que vocatur ad ipso Puio*, cf. Puio.
 ADIVARIUS, *vir Chixilo, donator* (Illa), 321.
 ADMARIUS, *testis* (Elna), 428.
 ADO, cf. ADDO.
 ADOARA, *femina, donatrix* (Palol d'Avall), 232.
 ADOARIUS, ADUARIUS, *bonus homo* (Estoer, Clerà), 120, 121, 122, 123.
 ADOARIUS, *presbiter, scriptor* (Montoriol), 162.
 ADOARUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
 ADOLARDUS, *testis* (Anglars), 210.
 ADOLFUS, *abbas*, 212. || ADULF, abat de Sant Genís de Fontanes.
 ADOLPHUS (Arles), 322.
 ADOVIRA, *in vinea* (Espirà de Conflent), 546.
 adprisio, cf. aprisio.
 ADRIANUS, *domnus apostolicus*, i; – *papa*, ii, iii. || ADRIÀ I, *papa*.
 ADROARIUS, ADROVARIUS, *condam, frater Bonifacii levitae* (Rosselló), 275.
 ADROARIUS, *in orto* (Tanyeres), 291; – *in terra* (Tanyeres), 291; – *testis* (Tanyeres), 265, 291.
 ADROARIUS, *levita, testis* (Elna), 252.
 ADROARIUS, *presbiter* (Elna), 647.
 ADROARIUS, *presbiter, scriptor* (Cuixà), 388, 413; – *presbiter sive monachus, scriptor* (Cuixà), 402.
 ADROARIUS, *presbiter, testis* (Palol d'Amunt), 190.
 ADROARIUS, *qui fuit condam* (Cuixà), 544.
 ADROARIUS, *testis* (Ceret), 58.
 ADROARIUS, *testis* (Cuixà), 499.
 ADROARIUS, *testis* (Elna), 190.
 ADROARIUS, *testis* (Vila-seca), 229.
 ADROARIUS, *vir Arcedoniae, vinditor* (Tanyeres), 265.
 ADROARIUS, *vir Daliae, emptor* (Bajoles), 196.
 ADROER, almoier de la difunta Runa, donada (Vilallonga dels Monts), 214.
 ADROER, jutge, 463.
 ADROVARIUS, cf. ADROARIUS.
 ADROVARIUS, *in vinea* (Estoer), 521.
 ADROVARIUS, *presbiter, scriptor* (Estoer), 564, 589, 610, 618.
 ADROVARIUS, *testis* (Vallventosa), 613.
 ADROVARIUS, *vir Adalvirae, vinditor* (Espirà de Conflent), 515.
 ADRUONSUS, *testis* (Elna, Vila-seca), 224.
 adsertor, assertor, 94, 120, 121, 122, 123.
 Adtensis, *episcopus*, i (cf. MAGINCUS). || Apt.
 ADUARIUS, cf. ADOARIUS.
 ADULF, abat de Sant Genís de Fontanes, v. ADOLFUS.
 ADULF, bisbe de Barcelona, v. ADULFUS.
 ADULFUS, ADAHULFUS, *Barcilonensis episcopus*, 52; – *Barcinonensium episcopus*, 51. || ADULF, bisbe de Barcelona.
advocatus, avocatus, 26, 49, 205, 215, 221, 275, 448.
 AEGO, *donatrix* (Illa), 409.
 AGANUS, *presbiter, scriptor* (Malloles), 217.
 AGAPET II, *papa*, 333, 381. V. AGAPITUS.
 AGAPITUS, *episcopus, servus servorum Dei*, 326, 356. || AGAPET II.
 Agarani, cf. Vernetum.
 Agarenorum, *phalanges*, vi.
 Agarnagense, *ministerium* (in pago Tolosano), 456.
 Agatensis, Agathensis, *episcopus*, 297, i (cf. DAGBERTUS, IUSTUS). || Agde.
 Agde (dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), 179; – bisbe d' (v. DAGOBERT). V. Agatensis.
 AGILA, AGILLA, *auditor* (Fonollar), 93, 94.
 AGILA, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
 AGILA, *clericus vel monachus, item* (Cuixà), 125; – *monachus, signator* (Cuixà), 125.
 AGILA, *monachus* (Arles), 238.
 AGILA, *testis* (Reirós), 219.
 AGILA, *testis* (Rosselló), 97.
 AGILBERTUS, *episcopus*, 138. || AGILBERT, bisbe de Besiers.
 AGILBERTUS, *in vinea de* (Hortolanes), 360.
 ÀGIUS, metropolità de Narbona, 187.
 Aglí, l', riu de la Fenolleda i del Rosselló, v. Aquilinus.
 Agnerre, cf. Anger.
 Ago, *donatrix* (Illa), 312.

- AGOBARDUS, *abbas*, 194. || AGOBARD, abat d'Arles.
- AGOMESINDUS, COMESINDUS, *Aru-lensis abbas*, 310, 322. || GOM-SÈN, abat d'Arles.
- AGONZIUS, *presbiter, testis* (Vila-seca), 218.
- Agreval, Agrevalo, *in campo* (vers Planès), 107; – *in ipso* (vers Planès), vii, viii.
- Agrevolaria, *valles*, 259. || Greulera.
- Agrippinensi, Agrippinensium, *provincia*, 51, 52. || Colònia.
- AGUARDUS, *mandatarius*, 561; – *que alium nomen vocant Beloto, qui est mandatarius vel asertor Bernardo vicescomite* (Aiguatèbia), 561.
- AGUARDUS, *sagone* (Aiguatèbia), 561.
- Agudano, cf. Aguzano.
- agulia, *aguilia*, 173, 542.
- AGULLANA, J. d', 225, 233, 234, 244, 246, 253, 269, 274, 279, 310, 311, 342, 355, 369, 375, 411, 415, 465, 489, 497, 562, 563, 566, 577, 593, 603, 630, 634, 641, 643, 648.
- Agusà (mun. Sant Esteve del Monestir, com. Rosselló), v. Aguzano.
- AGUSTÍ, sant, v. AUGUSTINUS.
- agustus, cf. *augustus*.
- Aguzano, Acuciano, Acutiano, Agudano, *locus*, 26, 27; – *villa*, 347. || Agusà.
- AIDERADUS, AIDERATUS, *testis* (Fonollar), 93.
- AIGA, *femina, in terra* (Elna), 188.
- Aigilone, cf. Aquilinus.
- Argo, *presbiter, scriptor* (Cornellà de la Ribera), 366.
- AIGREDUS, 620; – *visor aut auditor* (Castellnou), 620.
- Aiguatèbia (mun. Aiguatèbia i Talau, com. Conflent), 337. V. Aquatepida.
- Aiguatèbia i Talau (com. Conflent), 76.
- AIGULFUS, *laicus nobilis* (Elna), 647.
- AILO, *femina deodicata, mater Durandi presbiteri et Sesemundi levitae, donatrix* (Elna), 391; – *femina devota, uxor Guisandi, mater Durandi presbiteri, donatrix* (Elna), 475.
- AILO, *femina, donatrix* (Tresmals), 328; – *filia Segoini, condam qui fuit* (Moniano), 328.
- AIMAR, abat de Cuixà, 263. V. AIMARDUS.
- AIMARDUS, AMITARDUS, AYMARDUS, *abbas*, 263, 271, 287. || AIMAR, abat de Cuixà.
- AIMEDRUDES, *uxor Wifredi* (Bages), 393.
- AIMERANUS, *archipresbiter*, 146, 155. || AIMERA, arxipreste d'Elna.
- AIMERICUS, AIMIRICUS, AYMIRICUS, *antistes Narbonensis*, vi; – *archiopilio memoratae urbis [Narbonae]*, 297; – *archipresul*, 297; – *episcopus*, 249. || EIMERIC, arquebisbe de Narbona.
- AIMERICUS, *presbiter, testis* (Elna), 54.
- AIMERICUS, *qui fuit condam, filius Trasovadi et Celsae* (Vila-rasa), 494.
- AIMERICUS, AIMERICUS, AMERICUS, *testis* (Fonollar), 93, 94.
- AIMIRICUS, cf. AIMERICUS.
- AITO, cf. ATTO.
- ALADEUS, *presbiter, emptor* (Elna), 186; – *presbiter, testis* (Elna), 155, 190.
- ALAFIA, *femina, vinditrix*, 227.
- ALAFREDUS, *testis* (Saorra), 231.
- Alamannis, *villa quae vocatur*, 151. || Alemanys.
- ALARIC, comte d'Empúries, 134, 171, 190. V. ALARICUS.
- ALARICUS, *comes condam, vir Rotrudis et genitor Aurioli*, 35; – *condam pater Annae et vir Rautrudis*, 97. || ALARIC, comte d'Empúries.
- ALARICUS, *emptor* (Bages de Rosselló), 242.
- ALARICUS, *filius Ebolone condam qui fuit, vinditor* (Bages de Rosselló), 243.
- ALARICUS, *presbiter* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- ALARICUS, *presbiter, scriptor* (Toévol), 99.
- ALARICUS, *presbiter, testis* (Anglars), 211.
- ALARICUS, *presbiter, testis* (Rosselló i Fenollet), 204.
- ALARICUS, *testis* (Estoer), 545, 618.
- ALARICUS, *testis* (Sant Genís de Fontanes), 597.
- ALART, J.-B., 56, 171, 193, 202, 259, 273, 299, 338, 349, 388, 448, 581, 590, x.
- ALAVICO, *in vinea* (Torrelles de la Salanca), 588.
- alba, *clícia*, 189; – *linea*, 191; – *plana*, 189.
- ALBA, *femina* (Illa), 384.
- Alba, *valles* (a la Fenolleda), 382.
- Alba, *villa*, 458. || Vilauba.
- Albanyà (com. Alt Empordà), 295; – *cella de Sant Pere d'*, 62, 112; – *vall d'*, 377.
- Albareto, 113; – *mons*, 131. || Alberet.
- Albaria, Albarica, *mons*, 36, 92, 168, 174, 183, 197, 209, 220, 468, 486. || Albera, l'.
- ALBARIC, difunt (Corbera del Castell), 585.
- ALBARICUS, *testis* (Rosselló), 259.
- ALBARONUS, *condam, in villare* (l'Albera), 168.
- ALBARUS, 49; – *iudex*, 49, 92, 93, 94.
- ALBARUS, *levita, testis* (Aiguatèbia), 402.
- ALBARUS, *levita, testis* (Vila-seca), 215, 224.
- ALBEMIRUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- Albera, l', massís muntanyós del Pirineu oriental, v. Albaria.
- Alberet (mun. Toès, com. Conflent), 383. V. Albareto.
- albeus, cf. *alveus*.
- Albicia, Albitia, *ipsa* (entre Baixàs i Calce), 26, 27.
- ALBINIANUS (Agusà), 26.
- ALBORNUS, *testis* (Palol d'Amunt), 134.
- ALBOVINUS (la Roca d'Albera), 448.
- ALBOVINUS, *testis* (Anglars), 210.
- ALBUINUS, *in terra* (Vilanova de Raó), 228.
- Alcedo, Altedo, *villa* (vers Torredres), 620.
- ALDANUS, *in vinea de* (Hortolanes), 360.
- ALDELNA, cf. ALDENNA.
- ALDEMARE (Arles), 281.
- ALDEMARES, *donator* (Cavanac), 304.
- ALDEMARUS, cf. ALDOMARUS.
- ALDENNA (Llívia), 87.

- ALDENA, ALDELNA, *femina* (l'Albera), 168.
- ALDERAMNUS, HALDERAMNUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- ALDERAMUS, *testis* (Carcassona), 140.
- ALDERICUS, *qui obiit* (Talau), 98.
- ALDINUS, cf. ALIDINUS.
- ALDINUS, *testis* (Clerà), 122, 123.
- ALDO, *presbiter, testis* (Elna), 155.
- ALDOMARUS, ALDEMARUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- ALDONUS, *testis* (Elna), 54, 66.
- ALDRICUS, cf. ELDERICUS.
- ALDUE, *testis* (Elna), 190.
- Alemanys (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), vil·la, 20, 160. V. Alamannis.
- Alenyà (com. Rosselló), 97, 195.
- Alet (Alet-les-Bains, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), monestir de Santa Maria d', v. Electensis.
- ALEXANDER (Fullà), 23.
- ALEXANDER, *abbas*, 297. || ALEXANDRE, probablement l'abat d'Amer.
- ALFONS, fidel del rei Carles el Calb, 39; – fill de Sunigell i pare de Sunyol i Riculf, 45; – vescomte de Rosselló, 17, 39. V. ADEFONSUS.
- Aliberga, *in monte* (Conflent), 74, II.
- ALIDINUS, ALDINUS (Cuixà), 83; – *pater Aspadii et aliorum*, 106.
- ALIENARDUS, *quondam, pater Gairoardi* (la Torre d'Elna), 251.
- ALIERICUS, *vir Primae*, 139.
- ALIERUS, *filius Elperici et Fachilones* (Cuixà), 37.
- Aliguano, *in stagno* (Vila-rasa), 173.
- ALIO, *vinditor* (Estoer), 531.
- Alione, 48. || Llo.
- ALIRICUS, *presbiter* (Sant Pere d'Elna), 236.
- ALLEMARES, *testis* (Vila-rasa), 173.
- Allen (vers Eixalada), v.
- ALLEREDA (Illa), 548.
- ALLO, *presbiter, scriptor* (Canaveilles), 43.
- ALLO, *presbiter, testis* (Elna), 265.
- ALLO, *presbiter aut monachus, testis* (Elna), 294.
- ALLOARA, *donatrix* (Torrelles de la Salanca), 491.
- ALMERADUS, cf. ELMERADUS.
- ALMERICUS, *presbiter, testis* (Elna), 268.
- ALODIA, *donatrix* (Cavanac), 304.
- ALODIA, *in vinea de* (Hortolanes), 360.
- ALOGAMIUS, ALOCANUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- Alp (com. Baixa Cerdanya), 629.
- ALPOLDUS, *testis* (Elna), 186.
- ALREWARDUS, *testis* (Aiguatèbia), 561.
- Alta Cerdanya, comarca, 223.
- ALTAMIRUS, *vinditor*, 230.
- altare*, 476, 485, 506, 620, III; – *argenteum*, 189; – *beatę Eulalię*, 191; – *sacrosanctum*, 26, 49, 93, 120, 121, 191; – *sanctum*, 191.
- Altedo, cf. Alcedo.
- ALTEMIRUS, *quem vocant Bonefilius, donator* (Bula d'Amunt), 520.
- ALTEMIRUS, *testis* (Vallespir), 200.
- ALTIMIRUS, *ipsa vinea de* (Argelers), 205.
- ALTIMIRUS, *presbiter, testis* (Elna), 150.
- ALTIMIRUS, *testis* (Forques), 620.
- ALTIMIRUS, *testis* (la Roca d'Albera), 135.
- Altino, 326. || Potser Sautó (com. Conflent).
- Aluminarias, *ipsas* (vers la Roca d'Albera), 92.
- ALVARICUS, *mancipius* (Vila-seca), 218.
- Alvèrnia, I, regió (França), 537.
- alveus, albeus*, pàssim. Cf. *rius*.
- AMABILIS (Tresmals), 49; – *testis* (Elna), 49.
- AMADOR, sant, v. AMATOR.
- AMALARIUS, *presbiter, testis* (Elna), 224.
- AMALRICUS, *presbyter et claviger* (Elna), 647.
- AMALRIC, arxipreste d'Elna, v. AMALRICUS.
- AMALRICUS, cf. AMALRICUS.
- AMALRICUS, *testis* (Estoer), 483.
- AMALRICUS, cf. ARNALDUS.
- AMALRICUS, AMALRICUS, AMALRICUS, *archipresbiter, comutator*, 319; – *archipresbiter, donator* (Cirà), 376; – *archipresbiter, donator* (Torrelles de la Salanca), 422, 432, 442; – *archipresbiter, emptor* (Elna, Rard), 293, 358; – *archipresbiter, testis* (Elna), 276, 288, 397. || AMALRIC, arxipreste d'Elna.
- AMALRICUS, *ipso manso que tenet* (Torrelles de la Salanca), 432.
- AMALRICUS, AMALRICUS, *levita* (Elna), 647; – *levita, testis* (Elna), 469.
- AMALRICUS, *presbiter, scriptor* (Cuixà), 442.
- AMALRICUS, AMALRICUS, *presbiter, testis* (Elna), 224, 251, 252, 266, 277, 432, 486.
- AMALRICUS, *testis* (Baó), 496.
- AMALRICUS, *testis* (Cudes), 431.
- AMALRICUS, *testis* (Elna), 190.
- AMALRICUS, *testis* (Malloles), 169.
- AMALRICUS, *testis* (Montner), 550.
- AMANCIUS, *presbiter* (Sant Esteve de Pomers), 56; – *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- AMANTIUS, *presbiter* (Campllong), 86; – *presbiter, vinditor* (Vernet), 54.
- AMARBANUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- AMARELLA, *uxor Principi* (En), 117.
- AMARELLUS, *in terra* (Vila-seca), 238.
- AMARELLUS, *testis* (Malloles), 169.
- AMARIGUS, *vir Feliciae*, 153.
- Amariolas, *villare* (in pago Fenuleto), 24.
- AMATOR, *beatus*, III. || AMADOR, sant.
- AMATUS, *Carpentoratensis episcopus*, I.
- AMATUS, *presbiter, in terra* (Vila-seca), 213.
- Ambas Aquas, 456. || Tramesaigües.
- AMELIA, *filia Lidingae feminae*, 141.
- AMELIUS, *advocatus et elemosinarius de condam Tobias presbiteri* (Argelers), 205.
- AMELIUS, *auditor* (Fonollar), 93, 94.
- AMELIUS, *condam qui fuit* (Vallventosa), 276.
- AMELIUS, *levita, testis* (Ceret, Elna), 584.
- AMELIUS, *levita, testis* (Illa, Cuixà), 372.
- AMELIUS, *monachus condam*, 93, 94.
- || AMELI, monjo de Santa Maria de Vallespir, 11.
- AMELIUS, *quondam* (Catllà), 302.
- AMELIUS, *quondam genitor Ermenardi* (Nidoleres), 140.
- AMELIUS, *testis* (Bages de Rosselló), 393.
- AMELIUS, *testis* (Cuixà), 340.
- AMELIUS, *testis* (Elna), 602.
- AMELIUS, *testis* (Vallventosa), 294.
- AMELIUS NICETIUS (Ampouliac), 456.

- AMELIUS SIMPLICIUS (Ampoulhiac), 456.
- AMELL, germà de Seguer i d'Acfred levita (Ribelles), 295.
- Amer (com. Selva), monestir d', 16.
- AMERICUS, cf. AIMERICUS.
- amictus*, 189.
- AMICUS, *Magalonensis comes*, 1.
- Amilara, *in ipso guado de* (al Vallespir), 611.
- AMILIUS (Vallventosa), 552.
- AMILONE, *femina, condam qui fuit, ipsa cumba de* (Terrats), 407.
- AMINERELLUS, *in vinea* (Vila-seca), 216.
- AMIRICUS, cf. EGMEERICUS.
- AMITARDUS, cf. AIMARDUS.
- Ampulliac, 456. || Ampoulhiac (arr. Muret, dep. Alta Garona, reg. Migdia-Pirineus, França).
- ANASTASIA, *femina, quae et Mater vocabatur* (Elna), 151.
- ANASTASIUS, *in molinare de* (Elna), 166.
- ANASTASIUS, *testis* (Elna), 53.
- ANASTASIUS, *testis* (l'Albera), 168.
- ANASTASIUS, *testis* (Montoriol), 162.
- anathema*, 504.
- anathematizatio*, 504.
- ancilla*, 35, 97, 448, 455, 617; – *fiscalis*, 81; – *inclinata in servitio*, 81.
- ANDEBERTUS, *in terra* (Elna), 73.
- ANDEDATUS, *abbas*, 56. || ANDEDAT, abat de la Grassa.
- ANDELICUS, *condam* (Fullà), 260.
- ANDILA, *bonus homo* (Tanyà), 93.
- Andorra, vall d' (principat), 629.
- ANDREAS, *beatus*, 11; – *sanctus apostolus*, 11. || ANDREU, sant, 149.
- ANDROARIUS, *visor aut auditor* (Castellnou), 620.
- ANESTASIA, ANESTEGSA (En), 115.
- ANESTASIA, *filia Morekati et Wilisindae* (Cuixà), 38.
- ANESTEGSA, cf. ANESTASIA.
- Aneta, *ipsa* (vers Illa), 540.
- ANGELWINUS, *ambasciavit* (Attigny), 72.
- Anger, Agnerre, Angerres, Angerro, Engarra, 326, 454, 11; – *locus*, 400; – *rivus*, 400; – *valles*, v. || Nyer.
- Anglares, 210, 211. || Anglars (mun. Salelles, com. Rosselló), 161.
- Angles, els (com. Capcir), 443. V. Angulos.
- Angulema (dep. Charente, reg. Poitou-Charente, França), v. Eglinensium.
- Angulos, Anglos, 445, 454. || Angles, els.
- Aniaus, *alode de*, 628. || Igniaux.
- Anicium, cf. YNICIUM.
- animalia*, 126.
- ANLONE, *ipsa clausa de* (Hortolanes), 418.
- ANNA, 97; – *femina*, 134; – *filia condam Alarici vel Rautrudes*, 97; – *filia Rotrudes et neptis Berane comitis*, 60; – *uxor Stephani et mater Atonis, condam qui fuit*, 211. || ANNA, filla dels comtes Alaric i Rotruda d'Empúries, néta del comte Berà i muller d'Esteve, 161, 190, 193.
- ANNA, *uxor Nantarii* (Vallventosa), 277.
- ANNA, *uxor Stephani, vinditrix* (Tanyeres), 265.
- Annas, Anna (vers Santa Anna, Illa), 350, 372.
- Annes, 326. || Ans.
- ANNON, *bonus homo* (Llar), 164.
- ANNON, *presbiter condam*, cf. HONNON.
- ANNOT, *testis* (Elna), 191.
- Ans (mun. Sallagosa, com. Alta Cerdanya), 87. V. Annes.
- ansatus ereus*, 189.
- ANSEBADUS, *testis* (Pesillà), 171.
- ANSEBRANDUS, *diaconus*, 1.
- Anseduna, Ansedunense, Ausedinense, 249. || Enserune.
- ANSEFREDUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- ANSEFREDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- ANSEFREDUS, *testis* (Elna), 166.
- ANSEFREDUS, *vir Adanasiae* (Vallventosa), 277, 284.
- ANSELMUS, *condam, ipso ferraginale qui fuit de* (Torrelles de la Salanca), 432.
- ANSELMUS, *presbiter, bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
- ANSEMARUS (Entrevalls), 47.
- ANSEMON, pare de Sentill, senyor del castell de Cameles, 607.
- ANSEMON, prevere (Escaró), 508.
- ANSEMUNDUS, *in orto* (Illa), 350; – *testis* (Illa), 372.
- ANSEMUNDUS, *vinea de (ubi dicunt Kaballos)*, 115.
- ANSEMUNDUS, *vir Kixol, vinditor* (Rosselló), 259.
- ANSEMUNDUS ALARDUS, *testis* (la Torre d'Elna), 251.
- ANSERICHUS, AUCERICUS, *in terra de* (Riuferrer), 93, 94.
- ANSILA, *donator* (Cavanac), 304.
- ANSILA, *presbiter, condam* (Ceret), 221.
- ANSILA, *testis* (Cornellà de la Ribera), 366.
- ANSULF, testimoni (Lluçà), 587.
- ANSULFUS (Fullà), 82.
- ANSULFUS, *monachus* (Arles), 238; – *presbiter* (Arles), 238.
- antestes*, cf. *antistes*.
- Antibes (dep. Alps Marítims, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. Antipolitana.
- antiphonarium*, 189.
- Antipolitana, *episcopus sedis*, 1 (cf. AUTBERTUS). || Antibes.
- antistes, antestes (=episcopus)*, 191, 485, vi. Cf. *bisbes*.
- ANTONI, prevere (Canigó), 648.
- ANTONIUS, *presbiter, scriptor* (Ribesaltes), 202.
- anulus*, 126; – *aureus cum gemis preciosis*, 189; – *aureus optimus cum suis preciosis lapidibus*, 191; – *imperialis*, 10.
- Apiano, 237, 418, 604; – *villa*, 165, 204, 360, 602. || Pià.
- appiliarios*, 126.
- aprisio, adprisio, apprisio, apricio*, 17, 49, 53, 66, 73, 92, 93, 94, 95, 140, 173, 209.
- Apt (dep. Valclusa, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. Adtensis.
- aqua*, pàssim; – *benedicta*, 189.
- Aqua Chanella (vers Fullà), 586.
- aquaeductus*, 26, 27.
- aquamanile*, 189, 191.
- AQUARNUS, *in salinas* (Vila-rasa), 171; – *testis* (Vila-rasa), 173.
- Aquatepida, 482, 561; – *locus que vo-*

- cant*, 402; – *villa*, 434, 561, 573.
 || Aiguatèbia.
 Aquas Calidas (vers Reiners), 636.
 Aqueront, riu mitològic dels Inferns, v. Acheron.
 AQUIFREDUS, AYFREDUS, *comes*, 140; – *comes*, *frater Olibani comitis*, 79.
 || ACFRED I, comte de Carcassona i de Rasès.
 AQUILINA, *uxor Schuani, donatrix* (l'Albera), 197.
 Aquilinus, Aigilone, 457; – *alveus*, 165; – *flumen*, 204, 418; – *rivus*, 360. || Aglí, l'.
 Aquis, *sedes regia*, 10. || Aquisgrà.
 Aquis, *villa*, 628. || Ax dels Termes.
 Aquisgrà, nom català d'Aachen (*Land del Rin del Nord-Westfàlia*, Alemanya), 3, 4, 7, 8, 9, 10, 21; – església de Sant Martí d', 4. V. Aquis.
 Aquis Sanctis (vers Eixalada), v.
 Aquitania, 10. || Aquitània, regió històrica (França), duc d' (v. RAMON III).
ara, sancta, 123, – *venerabilis*, 122.
 Aragoliza, 454. || Rigolisa.
 ARANTOLA, *filia Daculinas et nepta de Odesinda* (Canavelles), 46.
 Aras, *collis de*, cf. Ares.
 Aras, *in ipsas* (vers Formiguera), 79.
 Arausiensis, *episcopus*, i (cf. SALICUS).
 || Orange.
 Arbocia, *villare que dicitur* (vers Prada), 56.
 Arboçols (com. Conflent), 383. V. Arbuzolos.
 Arbuzolos, Arbussolas, 326, 454. || Arboçols.
archa, archa, 91, 448, 454, 482; – *anti-qua, ipsa*, 91; – *ipsa, qui est in ipsa via*, 268; – *saxea*, 506.
 ARCEDONIA, *femina, in terra* (Vila-seca), 213.
 ARCEDONIA, ARCIDONIA, *femina, mater Seniofredi levitae, donatrix* (Terrats), 407; – *femina, uxor Eseguti, emprix* (Tanyà), 209; – *uxor Essecuti* (Ortafà), 183; – *uxor Iseguti, emprix* (Malloles), 217.
 ARCEDONIA, *in terra* (Tresmals), 328.
 ARCEDONIA, *uxor Adroarii, vinditrix* (Tanyeres), 265.
archa, cf. *arca*.
 Archa Mala (vers Vila-seca), 238.
 Archas, *ipsas*, 266. || Arques, les.
archiclavus, 456.
archidiaconatus, 482.
archidiaconus (=archilevita), pàssim.
 Cf. *ardiaques*.
archiepisopus (=archipililo, *archipresul*), pàssim. Cf. *arquebisbes*.
archilevita (=archidiaconus), pàssim.
 Cf. *ardiaques*.
 ARCHIMIRICUS, *abbas*, iv.
 ARCHINRADO, *qui fuit conda, in vinea* (Estoer), 610.
archipililo (=archiepisopus), 297. Cf. *arquebisbes*.
archipresbiter, archipresbyter, pàssim.
 Cf. *arxiprestes*.
archipresul (=archiepisopus), 297. Cf. *arquebisbes*.
arcisterium, 506.
 ARDARICUS (Ocenyes), 103.
 ARDARICUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
 ARDEGARIUS, *vir Flamidiaie, venditor* (Vallespir), 200.
 ARDEMANNUS (Entrevalls), 47.
ardiaques, v. ACFRED, ERMENGOL, GUIFRÉ, LLOP, MIRÓ, OSTÈN, PONÇ, PROTASI, SALLA, VOLVERAD.
 ARDMAGNUS, ARMAGNUS, *filius Seniofredi levitae* (Rosselló), 448.
 ARDO, *consector* (Arles), 17.
 ARDUINUS, *presbyter, scriptor* (Camp-llong), 84.
 Areas, *collis de*, cf. Ares.
 Aregia, *flumen*, 456. || Arieja.
 Arelatensis, Arelatensium, *episcopus*, i (cf. ELIFANTUS); – *metropolitanus*, vi; – *primas*, vi; – *provincia*, 52. || Arle.
 Arenas, *ipsas* (vers Corbera del Castell), 380.
 Arengo (vers Toès), 113.
 Ares, Aras, Areas, *collis de*, 240, 292, 574. || Ares, coll d' (entre el Ripollès i el Vallespir).
 ARGEFREDUS, *saio* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 Argelario, Argelariis, Argilariis, 205; – *ad fluvio*, 162; – *villa*, 124. || Argelers.
 Argelers (com. Rosselló), 533. V. Argelario.
 ARGEMIRUS, *testis* (Terrats), 407.
 ARGEMUD, *in terra de* (Elna), 319.
 ARGEMUNDUS (Agusà), 27; – *iudex* (Agusà), 26; – *iudex* (Elna), 49.
argentum, 122, 126.
 ARGEREDUS, *testis* (la Roca d'Albera), 92.
 ARGERICUS, *auditor* (Elna), 49; – *iuxta campum, iuxta ortum* (Tresmals), 49.
 ARGERICUS, *vir Chilio* (Vila-seca), 172.
 ARGILA, ARGILAS, *comes*, 56; – *filius quondam Berani comiti*, 34. || ARGILA, comte de Rasès-Conflent.
 ARGILA, *condam, in terra* (Palol d'Avall), 232.
 ARGILA, ARGILONE, *condam qui fuit, vir Auzilae feminae* (Elna), 247.
 ARGILA, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 ARGILA, *uxor Teuderici, venditrix* (Reirós), 219.
 ARGILA, *vir Gudilo* (Cameles), 128.
 ARGILA, *vir Sesegontiae* (Elna), 181.
 Argilariis, cf. Argelariis.
 ARGIMIRUS, *presbiter* (Fullà), 23.
 ARGIMIRUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 432.
 ARGIRICUS, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
 ARIANUS, *testis* (Cuixà), 127.
 ARIAS, *monachus* (Arles), 238.
 ARIBERTUS (Toluges), 347, 348.
 ARIBERTUS, *filius Gitardi* (Ventenago), 540.
 ARIBERTUS, *levita* (Elna), 647; – *levita, testis* (Elna), 397, 584.
 ARIBERTUS, *presbiter* (Elna), 647.
 Arieja, riu afluent de la Garona, v. Aregia.
 ARIFREDUS, *iudex* (Elna), 92.
 ARIMUNDUS, *Ucetinsensis episcopus*, i.
 ARIULFUS, *roborator* (Arles), 620.
 Arivano (vers Illa), 540.
 ARIVONSUS, *vir Adalece, vinditor* (Estoer), 564.
 ARIVONSUS, *visor aut auditor* (Castellnou), 620.
 Arle (dep. les Boques del Roine, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), 108; – *arquebisbe de*, 167 (v.

- ROSTANY); -comte d', 3 (v. LAIBULF). V. Arelatensium.
- Arles, Arlas, Arolas, Arulae, Arulas, Arulensis, Arulis, 175, 226, 245, 274, 279, 310, 433, 559, 570, 621; - *abbas*, 310, 322, 645 (cf. AGOMESINDUS, SINTILLUS); - *coenobium*, 130, 579, 635; - *coenobium Beatae Mariae*, 630; - *coenobium Sanctae Mariae*, 238, 376, 448, 575, 611, 620; - *domus Sanctae Mariae de*, 523; - *locus*, 17, 77, 94; - *monasterium*, 61, 94, 455; - *Sancta Maria, qua nuncupant*, 93. || Arles.
- Arles (com. Vallespir), 11; - abat d', pàssim (v. AGOBARD, BERNAT, CASTELLÀ, EIMERIC, GUIMERÀ, GUI SAD, HILPERIC, SUNIFRED, TUBAU); - AM, 77, 80, 129, 130, 139, 141, 142, 152, 153, 178, 194, 199, 226, 227, 230, 248, 258, 281, 282, 332, 528, 620; - cartoral d', 240; - cella d', 17; - cenobi o monestir de Santa Maria d', 10, 17, 80, 93, 95, 108, 142, 225, 226, 233, 234, 244-246, 253, 269, 274, 279, 280, 310, 311, 322, 342, 355, 369, 375, 377, 379, 411, 415, 433, 440, 443, 446, 455, 465, 489, 497, 504, 514, 523, 557, 562, 563, 566, 570, 575, 577-579, 593, 603, 606, 615, 619, 620, 630, 636, 643; - església de Sant Esteve d', 619. V. Arles.
- ARMAGNUS, cf. ARDMAGNUS.
- ARMENTARIUS, *monachus* (Cuixà), 59; - *signator* (Cuixà), 125.
- ARMENTARIUS, *presbiter, scriptor* (Vila-seca), 215, 216.
- ARMINTARIUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 49.
- ARNALDUS, *alias Amalricus, presbiter, testis* (Elna), 237.
- ARNALDUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
- ARNALDUS, *donator* (Cavanac), 304.
- ARNALDUS, *filius Alafiae feminae*, 227.
- ARNALDUS, *filius Garsindae, donator* (Ax dels Termes), 628.
- ARNALLUS, *donator* (Pladecorts), 575.
- ARNALLUS, *levita, testis* (Elna), 476.
- ARNALLUS, *testis* (Cuixà), 340.
- ARNALLUS, *vicecomes*, 642; - *vicecomes, filius Wislae vicescomitissae*, 639. || ARNAU, vescomte de Conflent.
- ARNATUS, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
- ARNAU, vescomte de Conflent, v. ARNALLUS.
- ARNAULLUS, *donator* (Fullà), 309.
- ARNOSTUS, *testis* (Fontcoberta), 268.
- ARNULF, abat d'Arles, v. ARNULFUS.
- ARNULF, bisbe de Girona, 377, 426, 452.
- ARNULFUS, *abbas*, 433. || ARNULF, abat d'Arles.
- ARNULFUS, *testis* (Cornellà de la Ribera), 366.
- ARNUST, arquebisbe metropolità de Narbona, 160, 161, 167, 176, 177, 179, 182.
- AROANDUS, *presbiter, testis* (Elna), 188.
- Arolas, cf. Arles.
- AROVARIUS, *in vinea* (Vila-seca), 216.
- arquebisbes (=metropolitans), v. ÀGIUS, ARNUST, ARTAU, ATÓ, EIMERIC, EMINI, FRÈDOL, GERARD, ROSTANY, SIGEBOD, TEUDARD.
- Arques, les (mun. Bula d'Amunt, com. Rosselló), coll de, v. Archas, *ipsas*.
- ARRECO, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- ARRECTO, *auditor* (Fonollar), 94.
- Arrianum, 55, 165, 275, 454; - *alodis*, vii; - *villa*, 326, 340. || Rià.
- ARRICHO, *cancellarius, presbyter, scriptor*, i.
- ARRICHO, *Tolosanae sedis episcopus*, i. *arsina*, ix.
- ARSINDES, ARSENDIS, ERSENDIS, ER-SINDIS, *coniux Leudovini* (Rosselló i Conflent), 165; - *femina, uxor Leuduini, mater Raimundi et Bentionis* (Rosselló i Fenollet), 204.
- ARSINDES, *femina, uxor Guitardi* (Baó), 496.
- ARTALDUS, *archiepiscopus*, vii. || ARTAU, arquebisbe de Reims.
- ARTALDUS, *levita, donator* (Fullà), 353.
- ARTIMIUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; - *signator* (Cuixà), 125.
- Artosolo, *villa que dicitur*, 356. || Artòsols (mun. Sant Martí de Les, com. Fenolleda).
- Arucius, cf. Oruz.
- arula, 506.
- Arulae, Arulas, Arulensis, cf. Arles.
- arxiprestes, v. AIMERÀ, AMALRIC, GUIFRÉ, GUI SAD, LEUDEVÍ, MALANYEU, PROTASI, SUNIGELL, UDALGAR.
- Ascarone, Ascarum, 454; - *villa*, 121, 597. || Escaró.
- ASENARIUS, *frater Trasemundi* (Tallau), 100.
- ASENARIUS, *monachus* (Eixalada, Cuixà), 47, 125; - *signator* (Cuixà), 125, 126.
- ASENARIUS, *signator, item* (Cuixà), 125.
- ASENARIUS, *testis* (Tanyeres), 237.
- ASENARIUS, *testis* (Vila-seca), 172.
- ASENARIUS, *villaret de* (Reirós), 219.
- ASENARIUS, ASSENARIUS, *vir Dacholi-nae, donator* (Soanyes), 597.
- Aseniles, cf. Asinilos.
- Asillac (mun. la Torre d'Elna, com. Rosselló), v. Aziliaco.
- ASINARDUS, *presbiter, scriptor* (Cuixà), 520.
- Asinaria, *valles* (vers Costoja), 240.
- Asinaria, *valles* (vers Peracalc), 418.
- Asinario, *vilare* (al Carcassès), 535.
- ASINARIUS, *donator* (Sautó), 371.
- ASINARIUS, *donator* (Vernet), 264.
- ASINARIUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- ASINARIUS, *Vicuiuliensis episcopus*, i.
- Asinilos, Aseniles, Asiniles, 293, 432, 469; - *villa*, 221, 376, 567. || Nils.
- asinus, 55, 126, 448.
- ASPADIUS, *filius Alidini* (Cuixà), 106.
- Asperi, Aspirano, 483, 639; - *in fines de*, 546; - *in termino de*, 340; - *locus ubi dicitur*, 560; - *villa*, 512, 515. || Espirà de Conflent.
- Asperi, *valle*, cf. Valle Asperi.
- ASPERIUS, ASPIRS, *presbiter, scriptor* (Espirà de Conflent), 512, 546; - *presbiter, vinditor* (Espirà de Conflent, Estoer), 483, 546.
- Asperos, *ad ipsos*, 418. || Aspres, els.
- ASPERUS, *testis* (Elna), 224.

- ASPIDIUS, *vir Durabilis atque pater Ermenellae et Marcharidae* (Canavelles), 119.
 Aspirano, cf. Asperi.
 Aspres, els (mun. Clairà, com. Rosselló), v. Asperos.
 assertor, cf. adsertor.
 Assumptio, *celebritas*, 138.
 Astella, *ipsa serra que dicunt*, 611. || Estela, puig de l'.
 ASTER, *testis* (Elna), 472.
 ASTOVALDUS, *vir Bellae, donator* (Saorra), 543.
 Astover, Astovere, Astovero, Astuario, Astuer, 417, 560, 614; – *valles*, 646; – *villa*, 120, 121, 136, 479, 483, 498, 501, 513, 521, 529, 531, 545, 564, 589, 610, 618, 639. || Estoer.
 ASTRASIUS, *testis* (Vila-seca), 172.
 ASTRE, fill de Gomarija (Cameles), 425.
 ASTROVARIUS, *presbiter, scriptor* (Espirà de Conflent), 560.
 Atace, *flumen*, 356. || Aude, l'.
 ATALA, *presbiter, donator* (Fullà), 405.
 ATALAMUNDUS (Taurinyà), 50.
 ATALAMUNDUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125.
 ATAULFUS (Ocenyes), 91.
 ATAULFUS, *testis* (Vernet), 81.
 ATAULFUS, ATTAULFUS, *vir Cixilae* (Moncles), 101.
 ATILA (Mata), 56.
 ATILÀ, abat de Sant Policarp de Ràsès, 132.
 ATILA, *monachus* (Eixalada), 55.
 Atiliagó (a Torre del Bisbe), 186.
 ATO, 35.
 ATÓ, bisbe i arquebisbe d'Osona (Vic), 446, 462.
 ATO, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
 ATÓ, clergue (Darnius), 557.
 ATO, ATTO, *clericus, que alium nomen vocant Bonutionem, donator* (Ceret), 584.
 ATO, *eleemosinarius vel manumissor advocatus de condam Ava comitissa*, 416; – *manumissor vel advocatus de condam Ava comitissa*, 417.
 ATO, *filius Stephani et Annane, condam qui fuerunt, vinditor* (Sallés), 211.
 ATO, *sacerdos* (Fonollar), 93, 94.
 ATO, *testis* (Camprodon), 574.
 ATO, *testis* (Elna), 191.
 ATO, ATTO, *testis* (Estoer, Clerà), 120, 121, 123.
 ATO, *testis* (Pesillà de la Ribera), 193.
 ATO, *testis* (Rosselló i Fenollet), 204.
 ATO, *testis* (Vallventosa), 613.
 ATO, *venditor* (Anglars), 210.
 ATRASILANE, *in terra* (Vila-seca), 216.
 Atsat (com. Fenolleda), vic d', 443.
 V. Adesate.
 Attigny (dep. Ardenes, reg. Xampanya-Ardenes, França), 39, 72.
 V. Attiniaco.
 ATTILES, *clericus, scriptor*, v.
 Attilianus (villa desapareguda del terme de Moussan), 167.
 Attiniaco, 72. || Attigny.
 ATTO (Mudagons), 191.
 ATTO (Perpinyà), 423.
 ATTO, cf. ATO.
 ATTO, *monachus, scriptor* (Arles), 611.
 ATTO, *vir Eicho, vinditor* (Estoer), 529.
 ATTO, AITO, *vir Sesenandae* (Codalet), 111.
 Attz Acindecxi (vers Sureda), 155.
 Cf. Iaznail de Achindexi.
 AUCERICUS, cf. ANSERICHUS.
 AUCTA, *bonus homo* (Tanyà), 93.
 AUDALDUS (Vallespir), 77.
 AUDBERTUS, *iudex* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 Aude, l', riu pirinenc del Llenguadoc, v. Atace.
 AUDECARIUS, *diaconus, testis* (Montoriol), 162.
 AUDENARUS, *filius Maurae* (Paçà), 95.
 AUDEIRICHUS, *bonus homo* (Fonollar), 94.
 AUDEIRICUS, *testis* (Fillols), 388.
 AUDESINDUS, AUDESINDUS, AUSINDUS, *Elenensis episcopus*, 110, 138; – *episcopus*, 15, 21, 53, 54, 66, 73, 92, 146; – *Helenensis episcopus*, 52; – *Roscellensium episcopus*, 51. || ODESIND, bisbe d'Elna.
 AUDESINDUS, *presbiter* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 AUDGARIUS, AUDIGARIUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 416, 417.
 auditor, 49, 93, 120, 121, 123.
 AUGUSTINUS, *liber*, 189. || AGUSTÍ, sant.
 augustus, *agustus*, 102, 104, 142 (cf. CAROLUS); – *imperator*, 93, 106, 151 (cf. KARLUS, LAMBERTUS, LUDOICUS); – *serenissimus*, 10 (cf. HLUDOUVICUS).
 Aulione, *ipsa coma de* (vers Tanyà), 209.
 AULO, *femina* (l'Albera), 174.
 AULO, *femina, uxor Recosindi, vinditrix* (Tanyà), 209.
 AUMAR ibin Aumar, *regens Narbona*, 23. || 'UMAR ibn 'Umar, valí de Narbona.
 AUNO, *testis* (Tanyeres), 291.
 aurelina, *ipsa, qui discurrit per villare Caginexio*, 407.
 aureus, *aurum*, 35, 165, 171, 189, 238, 242, 243, 273, 341, 619.
 AURICIUS, ORICIUS (Ocenyes), 91.
 AURILIANUS (Malloles), 169.
 Auriol, l' (al Menerbès, dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), v. Auriolus.
 AURIOLUS, *filius Rotrudis* (Trullars), 35.
 AURIOLUS, *in campo de* (Vilanova de Raó), 228.
 AURIOLUS, *in vinea de* (Hortolanes), 360.
 AURIOLUS, *levita, capudscrole, condam* (Elna), 647; – *levita, testis* (Elna), 469, 472.
 Auriolus, *mons*, 205. || Oriol, puig.
 Auriolus, *mons*, 211. || Auriol, l'.
 Auriolus, *mons qui vocatur*, 151. || Montoriol (mun. la Roca d'Albera).
 AURIOLUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 270.
 AURIOLUS, *testis* (Elna), 224.
 AURIOLUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 AURUCIA, *comutatrix* (Torrelles de la Salanca), 637.
 AURUCIUS, AURUTIUS, cf. OLIBA.
 AURUCIUS, AURUTIUS, *presbiter* (Elna), 647.
 AURUCIUS, AURUTIUS, *testis* (Bages de Rosselló), 395, 410.
 aurum, cf. aureus.
 AUSA, *alode de* (vers Ax dels Termes), 628.

Ausedinense, cf. Anseduna.
 AUSILA, *in terra* (Tresmals), 328.
 AUSILIRO, *testis* (*in iudicio Salomonis comitis*), 60.
 AUSINDUS, *episcopus*, cf. AUDESINDUS.
 AUSINDUS, *presbiter, scriptor*, 97.
 AUSONENSIS, 446; – *comitatus*, 454; – *episcopus*, 485 (cf. FRUGA); – *parrochia*, 1; – *pagus*, 1; – *sedes*, 485. || Osona.
 AUSTENDUS, cf. OSTENDUS.
 AUSTRALDUS, *iudex*, 140.
 AUSTREDUS, *testis* (Elna), 53.
 AUSTRIMIRUS (Palol d'Amunt, Salalles), 30, 132, 147.
 AUSTROMUNDUS, *presbiter* (Trullars), 35.
 AUTANUS, *iudex*, 140.
 AUTARIUS, *testis* (Cirà), 376.
 AUTOBERTUS, *Antipolitanæ sedis episcopus*, 1.
 AUTISIDORO, AUTISIDORENSIS, *episcopus*, 11 (cf. GERMANUS); – *pontifex*, 111 (cf. GERMANUS). || Auxerre.
 AUVA, cf. AVA.
 AUVALDUS (la Roca d'Albera), 92.
 Auxerre (dep. Yonne, reg. Borgonya, França), v. Autisiodoro.
 AUZILA, *femina, uxor Argilone, condam qui fuit, comutatrix* (Elna), 247.
 AVA, AUVA, *comitissa*, 260, 278, 298, 340, 417, VIII; – *comitissa, condam*, 416, 417, 574; – *comitissa, mater Holibani*, 240; – *genitrix Seniofredi comitis*, 340; – *mater Soniefredi comitis*, 418; – *religiosa comitissa*, 298. || AVA, comtessa, muller del comte Miró el Jove, 203, 440.
 AVA, *comitissa, mater Soniarii Elenensis presulis, donatrix* (Trullars), 469; – *comitissa, mater Suniarii episcopi*, 449; – *comitissa, uxor Gaufredi comitis, comutatrix* (Bages de Rosselló), 395. || AVA, comtessa, muller del comte Gausfred I, 439, 504.
 AVA, *uxor Olibani* (Ceret), 58.
 AVA, *uxor Vidalis, donatrix* (Vallventosa), 555.
 Avallenedo, *villare* (vers Serrallonga), 615.
 Avalrinum, Valrinum, *stagnum*, 213,

216, 229, 238. || Avalrí o Valric (mun. Montescot, com. Rosselló).
 AVANE, *testis* (Mallolles), 169.
 AVEFREDUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
 Avelaneto, *villare*, 56. || Avellanet.
 Avellanadello, cf. Avenaledello.
 Avellanet (mun. Els Masos, com. Conflent), v. Avelaneto.
 Avenaledello, Avellanadello, 240, 292; – *villa*, 574. || Vernadell.
 AVECNIUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
avocatus, cf. *advocatus*.
 Ax dels Termes (arr. Foix, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Aquis.
 AYFREDUS, cf. AQUIFREDUS.
 AYMARDUS, cf. AIMARDUS.
 AYMERICUS, cf. AIMERICUS.
 Aziliaco, Adiliacho, *de ipso alode, que vocant ipsa Turre*, 347; – *ipsum alode que vocant, que alium nomen vocabulo dicitur ipsa Turre*, 288; – *villa que nuncupant Turre, quae alium nomen vocant*, 251. || Asil·lac.

B

BABILA, BABILANUS, *abbas*, 17; – *abbas condam*, 93. || BABILÀ, abat de Santa Maria de Vallespir, 11.
 BABILA, *causilicus vel adsertor*, 94; – *mandatarius vel causilicus de Castellano abbate*, 93, 94.
 BADARIA, *testis* (la Roca d'Albera), 135.
 BADUIRA, *uxor Varini* (Elna), 181.
 Bagà, v. Sant Llorenç prop Bagà.
 Bages de Rosselló (com. Rosselló), 293, 432. V. Baias.
 BAGILA, *testis* (Elna), 191.
 Bagniles, *ad ipsos*, 17. || Banyes d'Arles, els.
 Bagnules, *villa*, 236. || Banyuls dels Aspres.
 Bagolas, cf. Baiolas.
 Baianida, *villa*, 586. || Bajande.
 Baias, 196; – *ad ipso collo de*, 216; – *villa*, 213, 216, 220, 229, 236, 238, 242, 243, 393, 395, 410. || Bages de Rosselló.

Baiolas, Bagolas, 196; – *gradus de*, 213, 220; – *stagnum*, 213, 216, 238. || Bajoles.
 Baixanos, Baxiano, Baxianos, Beixans, Bexano, Bexans, Bexas, 26, 27, 165, 496, 581, 582; – *locus*, 27; – *villa*, 204. || Baixàs.
 Baixàs (com. Rosselló), v. Baixanos.
 Bajande (mun. Estavar, com. Alta Cerdanya), v. Baianida.
 Bajoles (mun. Bages de Rosselló, com. Rosselló), v. Baiolas.
 Balacha, *villa*, 65. || Balaga.
 Balaga (mun. Prada, com. Conflent), v. Balacha.
 Balagaria, Balagari, *valles*, 417, VII, VIII; – *villa*, 48, 454. || Balaguer.
 Balaguer (mun. Fontpedrosa, com. Conflent), 336, 383. V. Balagaria.
 BALAGUER, O., notari de Perpinyà (anys 1649-1651), 581, VII.
 BALASCHITA, *uxor Sargisi* (Talau), 89.
 BALASCHUS, BALASCUS, *monachus* (Arles), 238.
 BALASCUS, *in vinea* (Vallespir), 401.
 BALDECONTIA, *in salinas* (Vila-rasa), 173.
 BALDEFREDUS, BALDAFREDUS, VALDEFREDUS (Agusà), 27; – *iudex* (Elna), 17; – *iudex* (Agusà), 26, 27.
 BALDEFREDUS (Campllong), 84.
 BALDEFREDUS, *testis* (Elna), 394.
 BALDEGONTIA (Ocenyes), 91.
 BALDERICUS, *clericus, testis* (Elna), 188.
 BALDERICUS, *levita, quondam qui fuit, filius Landerici et Bellae* (Rard), 293.
 BALDERICUS, *testis* (Rosselló), 259.
 BALDOMARE (Ralleu), 561.
 BALDRIC, abat de Cuixà, 284, 285.
 Balduca, *ad ipso puio que vocant* (al comtat de Rasès), 370.
 BALLEBONA, *vinditrix* (Estoer), 531.
 BALLOFREDUS, *visor aut auditor* (Castellnou), 620.
 BALLOMARES, BALLOMARE (Estoer), 531; – *testis* (Estoer), 498.
 BALLRO, *iudex, testis* (Aiguatèbia), 482.
 BALLUS, *laicus, testis* (Cuixà), 604.
 Balma, *ipsa* (vers Calmella), 607.
 Balma del Moro, la (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), 197.

- balnea, mirabilia*, 61.
- Baltarga (mun. Bellver, com. Baixa Cerdanya), Sant Andreu de, 149.
- BALUZE, È., 10, 17, 23, 24, 27, 34-38, 41-43, 46-48, 50, 55, 57, 59, 60, 65, 67-71, 73, 75, 76-78, 81-86, 88-92, 96, 98-104, 106, 107, 109, 111, 113-123, 125-129, 131, 134, 139, 141, 151-153, 164, 178, 184, 189-191, 196, 199, 208, 210, 224, 227, 230, 235, 238, 240-242, 248, 250, 258, 260, 261, 263, 266, 280, 281, 284-286, 289, 294, 297, 298, 300-303, 305-309, 314, 316, 318, 320, 323, 324, 326, 327, 329, 330, 332, 340, 341, 343, 346, 350-352, 357, 361, 363, 364, 367, 370, 380, 384, 385, 390, 395, 399, 400, 403-405, 409, 412-414, 416-419, 422, 425, 427, 429, 430, 435, 436, 441, 442, 445, 447, 451, 454, 455, 458, 459, 463, 467, 469, 473, 478, 480, 484, 485, 487, 490, 493, 496, 500, 502, 504, 507, 509, 510, 516, 519, 520, 524, 528, 530, 534, 539, 542-544, 549, 551, 552, 555, 556, 558, 569, 578, 579, 581, 582, 585, 592, 595, 599, 600, 602, 604, 608, 611, 612, 619, 620, 622, 624, 632, 633, 635, 637, 642, I-IX.
- banchale, novus*, 448; – *vetulus*, 448.
- Banyes d'Arles, els (com. Vallespir), 5, 10, 17, 142, 238, 455; – cella de Sant Quintí de, 62, 112. V. Bagniles.
- Banyuls de la Marenda (com. Rosselló), 494, 527, 532.
- Banyuls dels Aspres (com. Rosselló), 12, 591. V. Bagnules.
- Baó (com. Rosselló), v. Baso.
- baptisma*, 535.
- Barancianello (al Carcassès), 535.
- BARAUT, C., 136, 148, 402, 434, 457, 479, 482, 483, 498, 501, 512, 513, 515, 521, 526, 529, 531, 545, 546, 560, 561, 564, 573, 589, 610, 613, 614, 618, 625-627, 629, 639, 646.
- Barbadellos, *ipsa serra que dicuntur* (vers Costoja), 240.
- Barcelona (com. Barcelonès), 176, 177; – AR (ACA), 124, 200, 205, 207, 218, 231, 278, 292, 574, 578, 579; – BC, 580, 611, vi; – bisbe de, 185, 462, 503 (v. PERE, TORDERIC, VIVES); – comtat i comte de, 3, 4, 177, 203, 242, 255, 572, 616 (v. BERÀ, BORRELL I, BORRELL II, GUIFRÉ). V. Barcilonensis.
- Barcilonensis, Barchinonensis, Barchinonensis, Barchinonensium, *comitatus*, 191, 268; – *episcopus*, 51, 52, I (cf. ADULFUS, SERVUSDEI). || Barcelona.
- BARDINA, *testis* (Cuixà), 520.
- Bardollo, Bardolle, 402; – *villa*, 573. || Bordoll.
- BARNARIUS, *levita, scriptor* (Formiguera), 79.
- BARO, BARONE, *abbas*, 83, 88, 91, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 109, 111, 120, 121, 122; – *monachus*, 82; – *subdiaconus*, 55. || BARÓ, monjo i abat d'Eixalada, 71, 126, 127, 131.
- BARO, *diachonus* (la Roca d'Albera), 135.
- BARO, *diachonus vel monachus* (Cuixà), 125.
- BARÓ, pare d'Esclua, 537.
- BARO, *testis* (Ax dels Termes), 628.
- BARO, *testis* (Cirà), 376.
- BARO, *testis* (Elna), 237, 358.
- Barosa, *villa que dicitur* (a la Fenolleda), 356.
- Barranegos, *locus que vocant* (vers Fullà), 414.
- Barrianum, *locus quem vocant*, 611; – *stagnum*, 228. || Barrià, estany dit ara de Vilanova (mun. Vilanova de Raó, com. Rosselló).
- Barroca, la (mun. Sant Aniol de Finestres, com. Garrotxa), v. Sobre-roca.
- BARTOLOMEUS, *testis* (Rosselló), 259.
- basilica, baselica*, 26, 34, 49, 93, 94, 120, 121, 123, 236, 260, 261, 456, 458, 506, 558, 561, I, VII.
- BASILIUS, *testis* (Vila-seca), 172.
- BASINUS, *testis* (Illa), 350.
- BASLIA, *uxor Martini, vinditrix* (Es-toer), 479.
- Baso, 26, 27, 165; – *villa*, 204, 496, 581, 582. || Baó.
- Bassa, *ipsa*, 232. || Bassa, la, córrec o riu del Rosselló.
- BASSULINUS, BASULINUS, *monachus condam*, 93, 94. || BASSULÍ, monjo de Santa Maria de Vallespir, 11.
- Bataller (vers Eixalada), v.
- Batipalmas, *locus quem vocant*, 611. || Palma, la.
- Baussitges (mun. Espolla, com. Alt Empordà), 505.
- BAUTIER, R.-H., 108, 147.
- bauzia*, 402.
- Baxiano, Baxianos, Beixans, cf. Baxanos.
- Beata Maria, villam Castellani, *ecclesia*, 454. || Santa Maria de Ri-quer.
- Beata Maria Arularum, *coenobium*, 630. || Santa Maria d'Arles.
- Beatus Germanus, *monasterium*, 454. || Sant Germà de Cuixà.
- Beatus Michael, *monasterium*, 454. || Sant Miquel de Cuixà.
- Becal, cf. Bercale.
- Beceras, *alode de* (vers Ax dels Termes), 628.
- BEDOC, G., copista (any 1267), 454.
- BELASCHO, *vir Stevane, vinditor* (Es-toer), 610.
- BELASCUTUS, *testis* (Cuixà), 370.
- BELASCUTUS, *testis* (Vilella), 261.
- BELASI, esclau del comte Sunifred, 263.
- BELELO, *ad ipso campo qui fuit de* (Forques), 620; – *ipsa terra de* (Forques), 620.
- BELES, *testis* (Vernet), 81.
- BELIELDE, *femina de Villa nova, mater Olibani*, 448.
- BELLA, *femina* (Argelers), 124.
- BELLA, *femina, donatrix* (Llotes), 362.
- BELLA, *uxor Astovaldi, donatrix* (Sorra), 543.
- BELLA, *uxor Landerici et mater Balderici levitae, quondam qui fuit* (Rard), 293.
- Bellagre, riu dit també Bellaguarda, afluent de la Tet (mun. Montalbà del Castell, com. Fenolleda), v. Valle Agra.

- Bellaguarda, v. Bellagre.
 BELLANDRE, donador (Enveig), 223.
 BELLETA, *femina, in kasas* (Elna), 188.
 Bell-lloc, església de Santa Maria d'Elna, dita de (mun. Elna, com. Rosselló), 151.
 BELLO (Illa), 539.
 BELLO, *abius Mironi comitis*, 86. ||
 BELLÓ, comte de Carcassona, 2.
 BELLO, *bonus homo* (Estoer, Clerà), 120, 121, 122.
 BELLO, *frater Spanla* (Canavelles), 116.
 BELLO, *ipsa casa quam emi de* (Vilella), 254.
 BELLO, *testis* (Tanyeres), 265.
 BELLONE, *de ipso maso qui fuit de* (Forques), 620.
 BELLOTRA (Malloles), 169.
 BELLUÇ, testimoni (Lluçà), 587.
 BELLUS (marmessor d'Erifons), 357.
 BELLUS (Moncles), 101.
 BELLUS, BELLONE (Ocenyes), 91, 103; – *in vinea* (Ocenyes), 104.
 BELLUS, *bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
 BELLUS, *eleemosinarius vel manumissor advocatus de condam Ava comitissa*, 416; – *manumissor vel advocatus de condam Ava comitissa*, 417.
 BELLUS, *filius Alafiae feminae*, 227.
 BELLUS, *levita, scriptor* (Vilella), 261.
 BELLUS, *levita, testis* (Nils), 221.
 BELLUS, *presbiter, eleemosinarius vel manumissor advocatus de condam Ava comitissa*, 416; – *presbiter, manumissor vel advocatus de condam Ava comitissa*, 417.
 BELLUS, *presbiter, scriptor* (Agusà), 601.
 BELLUS, *presbiter, scriptor* (Cuixà), 396.
 BELLUS, *presbiter, testis* (Aiguatèbia), 402.
 BELLUS, *presbiter, testis* (Argelers), 205.
 BELLUS, *presbiter, testis* (Elna), 54.
 BELLUS, *testis* (Bajoles), 196.
 BELLUS, *testis* (Cuixà), 418, viii.
 BELLUS, *testis* (la Roca d'Albera), 135.
 BELLUS, *testis* (Rosselló i Fenollet), 204.
 BELLUS, *testis* (Vilanova de Raó), 228.
 BELLUS, *testis, alius* (Vilanova de Raó), 228.
 BELLUS, *vir Ermenkarde, donator* (Illa), 509.
 BELLUSHOMO, *vir Kerio, emptor* (Arles), 528.
 BELOTO, cf. AGUARDUS.
 BENCIO, BENTIO, *filius Arsinde feminae*, 204 (Rosselló i Fenollet); – *vir Adalinde, filius Leudovini et Arsindes* (Rosselló i Conflent), 165.
 BENCÍO I, comte d'Empúries-Rosselló, 134, 181. V. BENTIO.
 BENCO, cf. BENTIO.
 BENEDICTA, *femina, advocata et elemosinaria de condam Adroarii* (Rosselló), 275.
 BENEDICTUS, *abbas*, 506, 535. || BENET, abat de Sant Hilari de Carcassona.
 BENEDICTUS, *abbas monasterii Sancti Petri Lesatensis, Sancti Hilarii et Sanctae Mariae Electensis*, 617. ||
 BENET, abat de Lesat, Sant Hilari de Carcassona i Alet.
 BENEDICTUS, *almus*, ii; – *almus pater*, 620; – *beatus*, 61, 455; – *dilectus dominus*, 642; – *pater*, iii; – *pater noster*, 61; – *sanctus*, 125, 340, 456, 506, 642; – *sanctus, abbas*, 558. || BENET, sant.
 BENEDICTUS, *alumnus sancti Hilarii*, 506.
 BENEDICTUS, *condam, in terra* (Percalc), 418.
 BENEDICTUS, *in terra* (Argelers), 205.
 BENEDICTUS, *in vinea* (Hortolanes), 418.
 BENEDICTUS, *presbiter, in terra (ad valde Asinaria)*, 418.
 BENEDICTUS, *presbiter qui fuit condam, in vinea de* (Hortolanes), 360.
 BENEDICTUS, *presbiter, testis* (Elna), 270.
 BENEDICTUS, *scriniarius sanctae Romanae ecclesiae*, 617.
 BENEDICTUS, *testis* (Elna), 416.
 BENEDICTUS, *testis* (Rosselló), 97.
 BENEDICTUS, *testis* (Vila-seca), 229.
 BENEDICTUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
beneficium, benefitium, 27, 49, 53, 56, 60, 92, 224.
 BENERELLUS (Cuixà), 37.
 BENET, abat de Lesat, Sant Hilari de Carcassona i Alet, v. BENEDICTUS.
 BENET VI, papa, 481.
 BENET VII, papa, 517.
 BENET, sant, 74, 345. V. BENEDICTUS.
bennales, 350.
 BENRELLUS, *testis* (Clerà), 122, 123.
 BENTIO (Montforcat), 448.
 BENTIO, BENCO, *comes*, 190, 224; – *comes, germanus Elmeradi episcopi*, 191. || BENCÍO I.
 BERA, *comes*, v; – *comes condam, avus Annae*, 60; – *comes condam, genitor Argilani*, 34; – *comes condam, genitor Rotrudis*, 35, 60. || BERA I.
 BERA I, comte de Rasès-Conflent i Barcelona, 3, 4, 134. V. BERA.
 BERA, *elemosinarius vel manumissor de condam Mironi comiti*, 150.
 BERA, *filius Argilani* (Terrats, Forques), 34.
 BERA, *ipsa curte qui fuit de* (Estoer), 501.
 BERA, *iudex*, 17.
 BERA, *iudex*, 60, 81, 91, 121, 122, 123, 164; – *subscriber*, 120.
 BERA, pare del rebel Miró, 108.
 BERA, *testis* (Costoja), 240.
 BERA, *testis* (Elna), 191.
 BERA, *testis* (la Torre d'Elna), 251.
 BERA, *testis* (Mollet), 252.
 BERA, *testis* (Pesillà de la Ribera), 193.
 BERA, *testis* (Vila-seca), 216.
 BERA, *vir Garsindae* (Toévol), 99.
 BERALDUS, *testis* (Elna), 66.
 Bercale, Becal, Bercalo, Berchale, 134, 458; – *gutina que vocatur*, 190; – *silva*, 35, 66, 146, 188, 208. || Bèrcol, bosc del.
 Bèrcol, bosc del (mun. Cornellà del Bèrcol, com. Rosselló), v. Bercale.
 BERELDES, *uxor Recusindi* (Cuixà i Fangà), 70.
 BEREMATUS, BERMUTUS (Ocenyes), 91.
 BERENGARIUS, *comes*, 17. || BERENGUER, duc de Tolosa, comte de Rosselló.
 BERENGARIUS, *Elenensis episcopus*, 619, 621, 647; – *episcopus*, 642, 647; – *episcopus, filius Ermengardis comitissae*, 611, 620; – *episcopus Helenensis*, 642. || BERENGUER de Cerdanya, bisbe d'Elna.

- BERENGARIUS, *Helenensis episcopus*, vi. || BERENGUER de Gurb, bisbe d'Elna.
- BERENGUER de Cerdanya, bisbe d'Elna, 645, 649. V. BERENGARIUS.
- BERENGUER de Gurb, bisbe d'Elna, v. BERENGARIUS.
- BERESINDUS, *presbiter, scriptor* (Trullars), 35.
- Berga, (com. Berguedà), comtat de, 203, 365, 526, 571, 625; – pagus de, 336. V. Bergedanus.
- Bergedanus, Bergetanus, Bergitanus, 326; – *comitatus*, 326. || Berga.
- Berguedà, v. Berga.
- BERICANE, *testis* (Narbona, Elna), 211; – *villa* (in suburbio Menar-bense), 211.
- BERICANE, *testis* (Tresmals), 328.
- BERILDES, *uxor Quiniderii* (Lineiro-las), 386.
- BERMUNDUS, *testis* (Elna), 416.
- BERMUTUS (Cuixà), 37.
- BERMUTUS (Ocnyes), cf. BEREMATUS.
- BERNARDUS (Teixonarias), 456.
- BERNARDUS, *abbas*, 175. || BERNAT, abat d'Arles.
- BERNARDUS, *camararius, testis*, vi.
- BERNARDUS, *Choseranensis opilio*, 485; – *episcopus Casoranensis*, 485; – *praesul*, 464. || BERNAT, bisbe de Coserans.
- BERNARDUS, *comes*, 92; – *gloriosus marchio*, 108. || BERNAT III.
- BERNARDUS, *comes*, 619, 635, 642; – *comes, filius Ermengardis comitis-sae*, 611; – *comes, filius Olibane*, 628; – *filius Olibani comitis et Ermengardis comitis-sae*, 583. || BERNAT I, dit Tallafarro.
- BERNARDUS, *commutator* (Vilanova de la Ribera), 604.
- BERNARDUS, *donator* (Catllà), 302; – *filius Guantani* (Catllà), 302.
- BERNARDUS, *donator* (Cavanac), 304.
- BERNARDUS, *homo nomine* (Bulater-nera), 600.
- BERNARDUS, *laicus nobilis* (Elna), 647.
- BERNARDUS, *laicus nobilis, item* (Elna), 647.
- BERNARDUS, *monachus* (Agusà), 601.
- BERNARDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- BERNARDUS, *soboles Roggarii comitis et Adalaice comitis-sae, donator* (Carcassona), 535.
- BERNARDUS, *testis* (Ax dels Termes), 628.
- BERNARDUS, *testis* (Bages de Rosse-lló), 243.
- BERNARDUS, *testis* (Carcassona), 535.
- BERNARDUS, *testis* (Cuixà), 340.
- BERNARDUS, *testis* (Cuixà), 604.
- BERNARDUS, *testis* (Elna), 150.
- BERNARDUS, *vicecomes*, 340, ix; – *vice-comes Ceritanensium*, ix; – *vicecomes, elemosinarius de condam Seniofredi comite*, 445. || BERNAT I, vescomte de Cerdanya.
- BERNARDUS, *vicecomes*, 482, 561, 589; – *vicecomes, emptor* (Estoer), 479, 498; – *vicecomes, filius Isarni vicecomitis*, 561; – *vicecomes, frater Sallani episcopi*, 561, 573; – *vicecomes, vir Guillaie* (Estoer), 614; – *vicecomes, vir Gislai, emptor* (Espirà de Conflent), 512, 546, 560; – *vicecomes, vir Gislai, emptor* (Estoer), 521, 529, 531, 545, 564, 610, 618, 646; – *vicecomes, vir Guillaie, emptor* (Vallventosa), 613; – *vicecomes, vir Wislai*, 627; – *vir Gislai, emptor* (Espirà de Conflent), 515; – *vir Gislai, emptor* (Estoer), 513. || BERNAT I, vescomte de Conflent.
- BERNARDUS de castro Bisolduno, 367.
- BERNARDUS de Fenestras, 367.
- BERNAT, 239.
- BERNAT, abat de Santa Maria d'Arles, v. BERNARDUS.
- BERNAT, bisbe de Coserans, v. BERNARDUS.
- BERNAT I, comte de Besalú, Vallespir i Fenollet, dit Tallafarro, v. BERNARDUS.
- BERNAT III, comte de Rosselló i marquès de Gòtia, v. BERNARDUS.
- BERNAT, fill del comte Radulf i vescomte de Roergue, 148.
- BERNAT I, vescomte de Cerdanya, 443, 444. V. BERNARDUS.
- BERNAT I, vescomte de Conflent, 526, 557, 625, 626. V. BERNARDUS.
- BERNAT de Vic, notari de Girona (any 1256), 218.
- BERSINDUS (Saorra), 340.
- BERTERAMNUS, *testis* (Vallespir), 200.
- BERTERANNUS, *testis* (Elna), 146.
- BERTRANNUS, *testis* (Saorra), 278.
- BERTRUDE, *in vinea* (Estoer), 521.
- BERTUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- Besalú (com. Garrotxa), comtat de, 154, 161, 239, 255, 295, 368, 417, 508, 514, 557, 609, 616; – comte de, pàssim (v. BERNAT I, GUIFRÉ II, MIRÓ, ODILÓ, OLIBA I, SUNIFRED II); – comtessa de, 240 (v. AVA); – pagus de, 62, 112, 133, 377; – Santa Maria de, 401; – Sant Pere de, 649; – vescomte de, 557 (v. GUANDALGOT). V. Besuldunense.
- Besançon (dep. Doubs, reg. Franc Comtat, França), arquebisbe de, 187 (v. EMINI). V. Vesontionensi.
- Besiers (dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), 249; – bisbe de, 138, 185 (v. AGILBERT, REGINARD, RODALL); – comtat de, 28; – comte de, 3 (v. ERLI). V. Biterrensis.
- Besuldunensis, Bisillunensis, Bisoldunus, 151; – *castrum*, 367; – *comes*, 583 (cf. OLIBA); – *comitatus*, 97, 259, 413, 454, 458. || Besalú.
- Betaria, *ad montem que dicitur* (vers Vernet), 54.
- BETERICUS, *diachonus* (Balaguer, Llo), 48; – *diachonus, cancellarius*, 48.
- Beuda (com. Garrotxa), v. Bevida.
- Bevida, *villa*, 259. || Beuda.
- Bexans, Bexano, Bexas, cf. Baixanos.
- Biania, *locus ubi vocant*, 259. || Bianya.
- Bianya (mun. la Vall de Bianya, com. Garrotxa), v. Biania.
- Biarzo (vers Torrelles de la Salanca), 432.
- BIATARIUS, *testis* (Vernet), 81.
- Bigaranes (mun. Santa Maria la Mar, com. Rosselló), 594. V. Vicarnas.
- BIGARTENDUS, 129.
- BILIHILDES, *filia Gillae feminae, commutatrix* (Vila-seca), 229.
- bisbes, v. ADULF, AGILBERT, ARNULF, ATÓ, BERENGUER, BERNAT, DAGOBERT, ELMERAD, ERIFONS, ER-

- MEMIR, FRANCÓ, FRUJÀ, GOTMAR II (de Girona), GOTMAR III (de Girona), GOTMAR (d'Osona), GUADALL, GUIGÓ, GUILARÀ, GUIMERÀ, GUIAD (de Carcassona), GUIAD I (d'Urgell), GUIAD II (d'Urgell), HILDESIND, IDALGUER, INGOBERT, ISOL, JORDI, MIRÓ, ODESIND, PERE, PONÇ, RADULF, RAINAL, RAMNÓ, REGINARD, RICULF I, RICULF II, RODALL, SALLA, SALOMÓ, SUNYER, TODERIC (de Barcelona), TODERIC (de Lodeva), UGÓ, VINEDER, VIVES.
- Bisillunense, cf. Besuldunense.
- BISIO, BISSIO, *testis* (Clerà), 122, 123.
- Bisoldunus, Bisuldunensis, cf. Besuldunensis.
- Biterrensis, Bitarrensis, *episcopus*, 297, 1 (cf. RODALLUS, VULFEGARIUS). 11 Besiers.
- Biturigensi, Biturigensium, *provincia*, 51, 52. 11 Bourges.
- bizion, 189.
- BLADINUS (Cavanac), 304.
- bladum, 448.
- BLANCHETUS (Baó), 496.
- BLANCHETUS, *pater Lub Sancii*, 627.
- BLANDERICUS, *testis* (Vila-seca), 213.
- BLANDERICUS, *vir Deudae, donator* (Cudes), 431.
- BLANDINA (Malloles), 169.
- BLARICUS, *presbiter, scriptor*, 134.
- BLIDGARDS, *uxor Adalberti* (Corbera del Castell), 427.
- BLORAGO, *testis* (Prada), 144.
- Boaçà (mun. Alenyà, com. Rosselló), Sant Martí de, v. Buacano.
- Bociacus, Bocagus, *flumen*, 338; – *rius*, 607. 11 Bussac.
- Bocoranensis, *valles*, 558. 11 Brocà.
- Boera (mun. Prada, com. Conflent), v. Bovaria.
- BOFARULL, P. de, 203.
- Bois, lo (mun. Cauders de Fenollet, com. Fenolleda), v. Buxo.
- Bola, la, torrent que desguassa a la Tet, al Rosselló, v. Bula.
- BOLBONA (Teixonarias), 456.
- Bolcaria, Vulcaria, vii; – *villa*, 454. 11 Bolquera.
- Bolcharia, *rius*, 107. 11 Bolquera, riu.
- BOLIARDE, *testis* (Ax dels Termes), 628.
- Bolicarnea, *valles* (Sant Martí de Les), 356.
- BOLINA, *in vinea filii* (Fullà), 430.
- Bolone, cf. Bula.
- Bolorda, *ecclesia Sancti Stephani qui est in* (donada al monestir de Sant Martí de Les), 356.
- Bolquera (com. Alta Cerdanya), 440. V. Bolcaria.
- Bolquera, riu de l'Alta Cerdanya, v. Bolcharia.
- Bolvir (com. Baixa Cerdanya), v. Bulvir.
- BOMALIA, *femina* (la Roca d'Albera), 448.
- Bompàs (com. Rosselló), 97, 184.
- BONA, cf. SEGOBERTA.
- BONA (Montferrer), 368.
- BONA, *domina* (Molig), 638.
- BONADONA, esposa d'Olibà (Marrians), 634.
- BONALDUS, *testis* (Vallespir), 200.
- BONARIGIUS, *vir Leddae, vinditor*, 258.
- BONEFACIUS, *in ipso orto de* (Forques), 620.
- BONEFACIUS, BONEFATIUS, *levita, advocatus et elemosinarius de condam Adroarii, fratris sui* (Rosselló), 275; – *levita, testis* (Elna), 224, 252, 265, 277.
- BONEFACIUS, BONIFACIUS, *presbiter, testis* (Elna), 394, 397.
- BONEFACIUS, *testis* (Elna), 475.
- BONEFATIUS, *presbiter, testis* (Cuixà), 340.
- BONEFILIUS, *ad domo de* (Forques), 620; – *inter campo de* (Forques), 620; – *subtus ipso casale que fecit* (Forques), 620.
- BONEFILIUS, *donator* (Bula d'Amunt), 516. Cf. ALTEMIRUS.
- BONEFILIUS, *presbiter, manumissor vel elemosinarius de condam Mironi* (Fullà), 586.
- BONEFILIUS, *presbiter, scriptor* (Ceret, Costoja), 221, 240.
- BONEFILIUS, *presbiter et monachus, testis* (Cuixà), 604.
- BONEFILIUS, *testis* (Aiguatèbia), 482.
- BONELLUS, *testis* (Cuixà), 340.
- BONENUS, *clericus, testis* (Estoer), 136.
- BONESINDA, *uxor Danielis, venditrix* (Vallespir), 200.
- BONFILL, almoier de Guillem, 631.
- Bonid, Boniti, *villa* (vers Sant Cebrià de Rosselló), 495, 601.
- BONIFACIUS, *presbiter*, cf. BONEFACIUS.
- BONIFILIUS, *sacer, scriptor* (Cuixà), ix.
- BONIFILIUS, *testis* (Camprodon), 574.
- boni homines, boni omnes*, 17, 35, 60, 81, 92, 93, 94, 120, 121, 122, 123, 144, 164, 464, 561, 620.
- BONISSIMUS, *sacerdos, scriptor*, 56.
- BONISSIUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- Boniti, *villa*, cf. Bonid.
- BONITUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 27.
- BONITUS, *Valentinae sedis episcopus*, i.
- BONNASSIE, P., 635.
- BONOFILIUS, cf. SUNEFREDUS.
- BONSOM, v. TODERIC.
- BONUÇ, anomenat Todalec, prevere (Torrelles de la Salanca), 524.
- BONUCA, *uxor Galindi, venditrix* (Estoer), 618.
- BONUS (Fullà), 82.
- BONUS, *auditor* (Estoer), 120, 121.
- BONUS, *testis* (Vila-seca), 216.
- BONUSHOMO, cf. WIFREDUS.
- BONUSHOMO, *levita, testis* (Cuixà), 520.
- BONUSHOMO, *testis* (Baó), 496.
- BONUSHOMO, *testis* (Elna), 428.
- BONUTIO, cf. ATO.
- Bordeus (dep. Girona, reg. Aquitània, França), v. Burdigalensi.
- Bordoll (mun. Orellà, com. Conflent), v. Bardollo.
- BORRACIOLUS (Agusà), 26, 27.
- BORRANUS (Agusà), 26, 27.
- BORRELL, almoier de Guillem, 640.
- BORRELL I, comte de Barcelona-Osona, sobrenom de Guifré II, v. BORRELLUS.
- BORRELL II, comte de Barcelona-Girona-Osona, 503, 572.
- BORRELLUS (Entrevalls), 47.
- BORRELLUS, *adsertor de Barone abbate*, 120, 121, 122; – *adsertor monasterii Sancti Germani*, 123; – *mandatarius de Barone abbate*, 120, 121; – *mandatarius de cenobio Sancti Germani*, 123; – *mandatarius de monachos Sancti Germani*, 123.

- BORRELLUS, *comes, condam qui fuit, pater Richildes vicecomitissae*, 242, 243. || BORRELL, sobrenom de Guifré II.
- BORRELLUS, *in casas* (Tanyeres), 237; – *in ipso boscho de* (Tanyeres), 291; – *in ipso quintanalo de* (Tanyeres), 237; – *in molinares* (Tanyeres), 237; – *in ortos de* (Tanyeres), 237, 291; – *in terra de* (Tanyeres), 237, 291.
- BORRELLUS, *in terra qui fuit de* (Elna), 424.
- BORRELLUS, *presbiter* (Flaçà), 359.
- BORRELLUS, *signator* (Cuixà), 125.
- BORRELLUS, *bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
- bos, 55, 83, 101, 113, 114, 126, 131, 448.
- Boscheros, x. || Bosquerós.
- BOSINDA, BONSINDA, *in vinea* (Torrelles de la Salanca), 588.
- BOSONUS, *testis* (Eixalada), 55.
- Bosquerós (mun. Sant Joan de Pladecorts, com. Vallespir), v. Boscheros.
- BOTELLA, M., 124.
- BOUGES, T., 297.
- Boulbonne (comuna de Cintegabelle, arr. Muret, dep. Alta Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), monestir de, 456, 464.
- BOUQUET, M., 24, 36, 108, 110, 151, 297, 326, 356, 454, 455, vii.
- Bourges (dep. Cher, reg. Centre, França), v. Biturigensi.
- Boussac (cantó d'Auzon, dep. Alta Loira, reg. Alvèrnia, França), 554.
- Boussac (comuna de Montgaillard, com. Perapertusès, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Buzinacum.
- Bovaria, 326, 333; – *mons*, 56; – *serra de*, vii. || Boera.
- Boxedeira, cf. SONIEFREDUS de Boxedeira.
- BOXO, *ad ipso cairo que dicunt ad* (vers Costoja), 240.
- bracas talgatas*, 55.
- BRADILA, *auditor* (Estoer), 121.
- BRADILA, *bonus homo* (Llar), 164.
- BRADILA, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- BRADILA, *in vinea* (Estoer), 483.
- BRADILA, *presbiter, bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
- Breisach (*Land de Baden-Württemberg*, Alemanya), 255.
- BRÉQUIGNY, M., 24, 60, 81, 107, 120, 121, 123, 125, 126, 127, 164, 260, 418, 558, 642, vii.
- BRICIUS, BRICIONE, *in terra* (Hortolanes), 418; – *in vinea de* (Hortolanes), 360.
- Brocà (mun. Guardiola de Berguedà, com. Berguedà), vall de, 514.
- V. Bocoranensis.
- brodo*, 189.
- BRUDILARUS, *auditor* (Estoer), 120.
- Bruguno, *serra de* (entre el Conflent i el Ripollès), 417, viii.
- Brulanes, *serra de*, viii. || Brullà (mun. Planès).
- Bruliano, Bruilano, *villa*, 275, 393, 448, 475, 495. || Brullà (com. Rosselló).
- Brullà (com. Rosselló), v. Bruliano.
- Brullà (mun. Planès, com. Alta Cerdanya), v. Brulanes.
- BRUNICARD, v. GUIFRÉ.
- Buacano, *villa*, 97. || Boaça.
- Buc, el (mun. Castelnou de Bages, com. Bages), 525.
- Buçac, vers Palaldà (mun. els Banys d'Arles, com. Vallespir), v. Bucago.
- Bucago, *infra terminio de*, 259. || Buçac.
- Budiga, *locus qui dicitur (in comitatu Impuritanense)*, 475.
- BUICHS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- Bula, 266; – *ipsa*, 266. || Bula d'Aumunt (com. Rosselló).
- Bula, 553, 600; – *locus*, 632; – *villa quae nuncupatur*, 520. || Bulaternera.
- Bula, Bolone, Bule, *in ipso decursu aque qui venit de Cauce et vocant*, 581; – *ipsa*, 581, 582; – *ipse*, 26, 27, 496; – *ipse aquaeductus qui dicitur*, 26, 27. || Bola, la.
- Bula, Buleso, Volono, *flumen de*, 338; – *in ipso*, 540. || Bulès, el.
- Bulaternera (com. Rosselló), 329, 516, 520, 553, 600. V. Bula.
- Bulella, *ipsa*, 298. || Bulella, la (mun. Fullà, com. Conflent).
- Bulès, el, riu afluent de la Tet, al Rosselló, v. Bula.
- bulga*, 55.
- BULGARA, *presbiter, scriptor* (Torrelles de la Salanca), 457.
- BULGARA, *testis* (Elna), 237.
- BULGARA, *testis* (Torrelles de la Salanca), 457.
- Bulgarello, *area de* (vers Vilella), 458.
- BULGARUS, *presbiter, testis* (Conflent), 627.
- BULIARANE, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
- Bulvir, Vulverri, 454, vii. || Bolvir.
- BUNNONUS, *signator* (Cuixà), 125.
- Burco, *alode de* (vers Ax dels Termes), 628.
- Burdigalensi, Burdegalsium, *provincia*, 51, 52. || Bordeus.
- Burgunano, *serra de* (al Conflent), 417.
- Bussac, ribera anomenada ara Ribera Ampla (com. Vallespir), v. Bociacus.
- Buxo, *villa*, 356. || Bois, lo.
- Buziga, *in ipso puio que dicunt* (vers Torderes), 620; – *per terminos de* (vers Torderes), 620.
- Buzinacum, 24. || Boussac.

C

- Cabalar, *gurg* (vers Arles), 17.
- caballus*, cf. *cavallus*.
- Cabanassa, la (com. Alta Cerdanya), 440.
- Cabanes (com. Alt Empordà), *villa*, 591. V. Cabannas.
- Cabanes (mun. Sant Genís de Fontanes, com. Rosselló), *villa*, 45.
- Cabanile, *in ipso* (vers Fullà), 430.
- Cabanille, *in ipso* (vers Vallventosa), 484.
- Cabannas, *villa*, 211, 602. || Cabanes (com. Alt Empordà).
- Cabestagnio, *villa*, 210. || Cabestany (com. Rosselló).
- cabra*, cf. *capra*.
- Cadí, el, serra del Prepirineu, v. Katinus.
- CADUALE, *in terra* (Peracalç), 418.
- Caginexio, *villare* (vers Terrats), 407.

- Caira, *ipsa*, 240. || Quera, la.
 Calaons (mun. Catllà, com. Conflent), v. Casalone.
 CALASTUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 Calce, Calceno, Cauce, 581; – *villa*, 204; – *villare*, 26, 27. || Calce (com. Rosselló), 171.
caliga, 189.
 CALINNO, *in vinea* (Estoer), 529.
calix, argenteus, 189; – *cotidianus*, 189.
 Callarios (*in comitatu Rosselionense*), 599.
 CALLOMANDUS, cf. CARLOMANNUS.
 Calma, la (mun. Rabós d'Empordà, com. Alt Empordà), 439.
 Calme, *ipsa*, 266.
 Calmella (com. Rosselló), 239, 391.
 V. Calmezelas.
 Calmellus, *mons* (vers Vallventosa), 323.
 Calmezelas, *ipsas*, 607. || Calmella.
 Calvellus, *mons* (vers Illa), 372; – *puius* (vers Vallventosa), 613.
 CALVILA, KALVILA, *iudex*, 92, 120, 121, 122; – *subscriber*, 121.
 Camalaria (vers Torrelles de la Salanca), 432.
camararius, VI.
 Cameles, Camelas, Camellas, Chamelas, 128, 326, 404, 442, 604; – *castrum*, 259, 268, 425, 608. || Cameles (com. Rosselló), castell i territori de, 320, 324, 327, 361, 607.
camisa, ad textum et missalem, 189.
camisus, 55.
 Campanas, *villa, in suburbio Helenense*, 135.
 Campelias, Campellas, Campilias, 326, 454; – *villa*, 385, 590. || Campelles (mun. Vilafranca, com. Conflent).
 Campellanes (mun. el Soler, com. Rosselló), v. Campiliano.
 Campelles (mun. Vilafranca, com. Conflent), 177. V. Campelias.
 Campells (mun. Oms, com. Rosselló), 481, 594. V. Campellus.
 Campellus, 219. || Campells.
 Campiliano, *villa*, 105. || Campellanes.
 Campilias, cf. Campelias.
 CAMPIO, CANPIO, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
 CAMPIO, KAMPPIO, *presbiter* (Santa Maria d'Elna), 236; – *presbiter, testis* (Elna), 188, 224, 236. || CAMPIÓ, prevere (Elna), 170.
 CAMPIO, *testis* (Mollet), 252.
 Campllong (mun. Vernet, com. Conflent), cella o església de Sant Vicenç de, 2, 336. V. Campus Longus.
 Campome (com. Conflent), 638. V. Campus Ultimus.
 Campossi (com. Fenolleda), 443.
 Camprodon (com. Ripollès), 368, 392; – abat de, 558 (v. TODERIC); – monestir de Sant Pere de, 292, 335, 368, 437, 444, 508, 623. V. Campus Rotundus.
 CAMPUS, *manso ubi habitat* (Torrelles de la Salanca), 432.
 Campus Cerdanus, *locus ubi vocant (infra terminio de Bucago)*, 259.
 Campus Longus, Campus Longensis, 107; – *in ipso ribo que dicitur ad*, 54; – *villare*, 84. || Campllong.
 Campus Longus (vers Formiguera), 79.
 Campus Rotundus, 278; – *coenobium*, 574; – *monasterium Sancti Petri*, 437. || Camprodon.
 Campus Ultimus, 165. || Campome.
 Canavellas, Canabellas, Canavelles (v), Canavellis, Canellas, Kana-vellas, 43, 57, 114, 125, 644, II, v; – *villa*, 46, 60, 81, 116, 119. || Canavelles.
 Canavelles (com. Conflent), 74, 383. V. Canavellas.
cancellarius, cancellarius (=scriptor), 48, 57, 71, 89, 91, 109, I, VII. Cf. ARRICHO, BETERICUS, COMPARATUS, LUCHANUS, WITIDA.
 CANDEIANUS, *presbiter* (Campllong), 86; – *presbiter, vinditor* (Vernet), 54.
candelabrum, 189.
 Candello (vers Nils), 469.
 CANDIGANUS (Sant Esteve de Pomers), 56.
 Canego, cf. Canigo.
 Canellas, cf. Canabellas.
 Canes, *ipsa villa de (in comitatu Bergitano)*, 326.
 Canesmalos, *villa*, 184. || Canomals.
cangaves, duas lanias et una siricia, 55.
 Canigo, Canego, Canico, Catego, Chanigo, Kanego, *cacumen de*, 619; – *mons*, 317, 326, 367, 388, 454, 456, 499, II, III, VII. || Canigó, massís del Pirineu.
 Canigó, Sant Martí de (mun. Castell de Vernet, com. Conflent), església i monestir de, 634, 641, 649.
canis, 55.
 Canneto, *ministerium (in pago Tolosano)*, 456.
 Canoa, Kanoa, 454; – *villa*, 541. || Canoà (mun. Prada, com. Conflent).
 Cànoes (com. Rosselló), *villa*, 25. V. Canoras.
 Canomals (mun. Bompàs, com. Rosselló), v. Canesmalos.
canones, 189, 298, 329; – *quaterniones de*, 189.
canonicus, cannonicus, 216, 236, 270, 340.
 Canoras, Kanovas, 449; – *villa*, 333. || Cànoes.
 CANPIO, cf. CAMPIO.
capa, bizion, 189; – *purpurea*, 189.
 Capcir, el, comarca, v. Capt Cervio.
capellanus, 338.
 CAPOT, G., 24, 171, 193, 202, 506, 535.
capra, cabra, kapra, 55, 85, 109, 115, 131.
capsa, eburnea, 189.
 Capt Cervio, 79. || Capcir, el.
 Caput Monte, *alode que vocant (in suburbio Menarbense)*, 211.
caputscolae, capudscole, caputscolis, 647, VI (cf. AURIOLUS, DURANDUS, TEOFEREDUS).
caractera, 17.
 Carançà, vall de capçalera de la Tet, v. Karançano.
 Carcase, Carcasensis, Carcasiensis, cf. Carcassona.
 Carcassa (mun. Calmella, com. Rosselló), 239.

- Carcassensis, cf. Carcassona.
- Carcassès, territori del Llenguadoc centrat per Carcassona, v. Carcase.
- Carcassona (dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), 2; - ADép de l'Aude, 171, 193, 202, 299, 366; - bisbe de, 138, 242 (v. FRANÇO, GUILARÀ, GUIAD); - comtat de, 147; - comte de, 2, 3, 4, 79, 86, 158 (v. BELLÓ, GISCAFRED, OLIBA); - pagus de, 72, 158. V. Carcasensis.
- Carcassona, Carcase, Carcasensis, Carcasensis, Carcasensis, Carcasensis, Carcasensis, Carcasensis, 218, 535; - civitas, 140; - comitatus, 56, 144, 193, 273, 304, 329, 373, 550, 617; - episcopus, 297, 1 (cf. GISANDUS, HISCIPPIO); - pagus, 171; - pontifex, 191 (cf. GIMERA); - provincia, 506; - sedes, 140, 485; - territorium, 140, 218. || Carcassona, Carcasès.
- Carcolze (mun. el Pont de Bar, com. Alt Urgell), castell de, 626.
- Cardoneta, locus ubi dicitur ad ipsa (vers Malloles), 217.
- Cario Farinazio, ad locum ubi vocabulum est ad (vers Vernet), 54.
- Carisaicus, regium palatium, 24. || Quierzy.
- CARLEMANY, 2, 5. V. CARLES I.
- CARLES I, dit Carlemany, rei de França i emperador, 1, 3, 5, 6, 7, 18, 28. V. CAROLUS.
- CARLES II, dit el Calb, rei de França i emperador, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 39, 40, 44, 45, 62, 63, 64, 74, 107, 132, 144, 146, 152, 198. V. CAROLUS.
- CARLES III, dit el Gros, emperador del Sacre Imperi i rei de França, 107, 139, 144, 146. V. CAROLUS.
- CARLES III, dit el Simple, rei de França, 144, 152, 154, 156, 158-161, 170, 180, 181, 195, 198, 201, 206, 225, 283, 287, 296, 304, 312, 315, 321, 331. V. CAROLUS.
- CARLES I de Lorena, pretendent al tron de França, v. CHARLONE.
- CARLOMAN, rei de França, 129, 130, 131, 132, 133. V. CARLOMANNUS.
- CARLOMANNUS, CALLOMANDUS, KARLAMANNUS, KARLOMANNUS, KARULOMAGNUS, KARULOMANNUS, 129; - rex, 125, 134, 135, 138, 139. || CARLOMAN.
- CARLONUS, cf. CAROLUS.
- CARLUS, cf. CAROLUS.
- CAROLUS, KAROLUS, gloriosissimus imperator, III; - gloriosissimus rex, II; - gloriosissimus rex Francorum, III; - gloriosus, 61; - imperator, I; - imperator, filius Pipini, III; - rex et imperator, II. || CARLES I.
- CAROLUS, CARLUS, CARULUS, KARLUS, KAROLUS, KARULUS, v; - augustus, 102, 104; - Calvus, rex gloriosus, 52; - gloriosissimus rex, 24, 72, 79, 125; - imperante, 95, 98, 102, 103, 104, 106; - imperator, 105; - imperator augustus, 106; - precellentissimus rex, 81; - rex, 23, 24, 26, 27, 34, 35, 37, 38, 41, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 103, 164, vii; - rex excellentissimus, 126; - serenissimus rex, 61. || CARLES II, dit el Calb.
- CAROLUS, KAROLUS, KARULUS, augustus, 142; - imperans, 136; - imperator, 140, 141, 144, 146. || CARLES III, dit el Gros.
- CAROLUS, CARLONUS, CARLUS, CARULUS, CHARLUS, KARLLUS, KARLONUS, KARLUS, KAROLUS, KARULUS, filius Ludovici, 163, 212; - filius Ludoici regis, 224; - gloriosissimus rex Franchorum atque Gotorum, 191; - pater Ludovici, 271, 282; - pater Ludovici regis, 246, 250, 253, 254, 256, 258, 261-264, 269, 274, 279, 281, 284, 286, 292, 300, 308-311, 316, 317, 320, 322-324, 327, 334, 338, 342, 352; - rex, 152, 153, 157, 164, 165, 171, 178, 184, 192, 193, 199, 218, 219, 230, 260; - rex, filius Ludovici, 97, 155, 166, 168, 169, 172, 173, 174, 183, 186, 188, 189, 190, 194, 196, 197, 199, 204, 205, 207-211, 213, 215-217, 225, 226, 231; - rex, filius Ludoici regis, 220; - rex, pater Ludoici, 268, 274, 279; - rex, pater Ludovici regis, 245, 247, 251, 252, 259, 265, 266, 275-277, 285, 288, 289, 291, 293, 294, 301-303, 305-307, 314, 318, 319, 328, 330, 332, 341; - Simplex, 163, 175, 212. || CARLES III, dit el Simple.
- CAROLUS, vir Trassigae, 129.
- Carpentoratensis, episcopus, 1 (cf. AMATUS). || Carpentras (dep. Valclusa, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França).
- carraria, charraria, qui pergit ad Sancta Eugenia, 328; - vetere, 620.
- CARTELIUS, testis (Elna), 150.
- cartula, 456, III.
- Casalone, ipsa arca de, 454. || Calacons.
- Casamor (mun. Cabanelles, com. Alt Empordà), cella de Sant Romà de, 62, 112.
- Casania, ipsa via vetere de (vers Torredes), 620.
- Casa Sationi, villare qui dicitur ad (vers el Forn del Vidre), 36.
- Caselles (mun. la Cabanassa, com. Alta Cerdanya), 440.
- CASIO, testis (Bula d'Amunt), 266.
- Casoranensis, cf. Conseranensis.
- CASPAR, E., 108.
- Cassania (vers Vilella), 458.
- Cassanya, la (mun. Sautó, com. Conflent), v. Chassannola.
- Cassanos, ubi dicunt ad, subus villa Kanavellas, 116.
- Cassanyes (com. Fenolleda), v. Kasanias.
- Castannario, locus quem vocant, 611. || Castanyer (mun. Montboló, com. Vallespir).
- Castelar (vers Vivers), 575.
- Casteled, x. || Castellet.
- CASTELLÀ I, abat fundador de Santa Maria de Vallespir, 5, 11, 13. V. CASTELLANUS.
- CASTELLÀ II, abat de Santa Maria de Vallespir o d'Arles, 112. V. CASTELLANUS.

- CASTELLÀ, abat de Sant Hilari de Carcassona, v. CASTELLANUS.
- CASTELLANA (Llar), 71.
- Castellani, Chastellani, *villa*, 302, 326, 329, 454, vii. || Catllà.
- CASTELLANUS (Terrats, Forques), 34.
- CASTELLANUS, KASTELLANUS, 17; – *abbas*, 17, 61; – *abbas condam*, 93, 94; – *abbas quondam, antecessor Castellani abbatis*, 94. || CASTELLÀ I, abat fundador de Santa Maria de Vallespir.
- CASTELLANUS, KASTELLANUS, *abbas*, 77, 80, 93, 94, 95, 130; – *abbas Sanctae Mariae, quae nuncupant Arulas*, 93. || CASTELLÀ II, abat de Santa Maria de Vallespir o d'Arles.
- CASTELLANUS, *abba*, 140; – *abba, qui fuit antecessor de illo Recamundo abbate*, 140; – *abba quondam qui fuit*, 140. || CASTELLÀ, abat de Sant Hilari de Carcassona.
- CASTELLANUS, *iudex* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- CASTELLANUS, *presbiter, testis* (Elna), 150; – *presbiter et monachus, testis* (Elna), 155.
- CASTELLANUS, *qui fuit condam, que ad alium nomen vocant Donatus*, 197; – *villare* (vers Rocavella), 197. Cf. DONATUS.
- castellare*, 171, 193.
- Castellet (mun. Sant Joan de Pladecorts, com. Vallespir), v. Casteled.
- Castelleto, *ad ipso* (vers Terrats), 407.
- Castellfolit de la Roca (com. Garrotxa), 537.
- Castellnou de Bages (com. Bages), 525.
- Castellnou dels Aspres (com. Rosselló), v. Castrum Novum.
- Castello (vers En), 115, 117.
- Castelló d'Empúries (com. Alt Empordà), vila de, 214, 452.
- Castellrosselló (mun. Perpinyà, com. Rosselló), v. Russilione.
- castells*, v. Cameles, Carcolze, Castellrosselló, Corb, Falcó, Lluçà, Mogrony, Oltretra, Quercorb, Sant Esteve, Sera, Terraça, Toló, Vernet, Vinça.
- castellum, castella*, 108, 210, 240, 454, 617. Cf. *castells*.
- castenata*, 93. Cf. *kastagnarius*.
- CASTINUS (Ocenyes), 91.
- castrum, kastrum*, 17, 55, 56, 107, 123, 171, 184, 254, 259. Cf. *castells*.
- Castrum Novum, 620. || Castellnou dels Aspres.
- casulla, casula*, 191; – *episcopalis obtinma*, 189.
- Catalunya Romànica*, 79, 189, 191, 455, 535, 642, v.
- Catego, cf. Canigo.
- CATEL, G. de, 535, i.
- Catella pendente, *mons*, vii.
- Catllà (com. Conflent), 336, 383. V. Castellani.
- Caucem, cf. Calcem.
- causilicus*, 56, 93, 94. Cf. BABILA, LONGOBARDUS.
- Cavaliensis, *episcopus*, i (cf. LUPUS). || Cavaillon (dep. Valclusa, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França).
- cavallus, caballus, kavallus*, 55, 126, 448.
- Cavanaco, Cavanago, Cavannago, *in campo*, 601; – *infra terminos de*, 304; – *villa*, 165. || Cavanac (mun. Estagell, com. Rosselló).
- Cavel, 581, 582. || Clavel, lo.
- Ceceranum, cf. Cizeranum.
- cella*, 17, 36, 72, 86, 158, 302, 326, 455. Cf. *celles*.
- celles*, v. Arles, Coç, Padern, Prada, Sant Andreu de Catllà, Sant Climent de Reglella, Sant Cugat, Sant Esteve de Nidoleres, Sant Feliu de la Roca, Sant Joan de Rard, Sant Joan la Cella, Sant Julià de Buçac, Sant Julià de Tanyà, Sant Llorenç de Torrents, Sant Martí de Fonollar, Sant Martí de l'Albera, Sant Martí del Forn del Vidre, Sant Martí de Montbram, Sant Martí d'Escaró, Sant Miquel de la Cirera, Sant Pere d'Albanyà, Sant Pere de Riuferrer, Sant Quintí dels Banys d'Arles, Sant Romà de Casamor, Sant Tomàs de Balaguer, Sant Vicenç de Campllong, Sant Vicenç de Tatzó d'Àmunt.
- cellula*, 17, 93, 126, 140, 151. Cf. *celles*.
- Celrà (com. Gironès), 596.
- CELSA, *femina, uxor Trasovadi et mater Aimerici, qui fuit condam, donatrix* (Vila-rasa), 494.
- CELSUS, *alumnus sancti Hilarii*, 506.
- cenobiolum*, 485.
- cenobis*, v. *monestirs*.
- cenobium*, cf. *coenobium*.
- centenarius*, 619.
- Centenno, 454. || Centenys.
- Centenys (mun. Esponellà, com. Pla de l'Estany), v. Centenno.
- Centernac (com. Fenolleda), 161.
- CENTULLUS (Montforcat), 448.
- CENTULLUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- CENTULLUS, *in vinea* (Saorra), 231.
- CENTULLUS, *signator, item* (Cuixà), 125.
- CENTULLUS, *testis* (Toès), 131.
- CENTULLUS, *testis* (Vila-seca), 216.
- cera*, 340, 458.
- Cercedo, *locus*, 419; – *villa*, 300. || Cercet (mun. Fullà, com. Conflent).
- Cercs (com. Berguedà), 514. V. Cercos.
- Cerdà, riu afluent del Tec, v. Cerdanios.
- Cerdania, Cerdaniensis, Ceredania, Ceritania, Ceritanensium, 556, ii; – *comitatus*, 259, 275, 326, 370, 445, 454, 482, 520, 558, 586, 597; – *valles*, 125, 590; – *vicecomes*, 647, ix (cf. BERNARDUS, SONIFREDUS). || Cerdanya, la.
- Cerdanios, *rivus de ipsos*, 219. || Cerdà.
- Cerdanya, la, 149, 536, 568; – *comarca de*, 48; – *comtat de*, 148, 203, 255, 267, 313, 343, 408, 440, 514, 525, 526, 571, 606, 631; – *comte de*, pàssim (v. GUIFRÉ I, GUIFRÉ II, MIRÓ, OLIBA I, OLIBA II, SALOMÓ, SUNIFRED); – *comtesa de*, pàssim (v. AVA, ERMENGARS); – *marquès de*, 28 (v. SUNIFRED); – *pagus de*, 25, 336; – *vall de*, 87, 460; – *vescomte de*, 443-445 (v. BERNAT). V. Cerdania.

- CEREIA, *genetrix Desiderii acoliti*, 370.
 Ceresido, cf. Cereto.
 Ceret (com. Vallespir), església de Sant Pere de, 7; – vic de, 7; – villa de, 6, 7. V. Cereto.
 Cereto, Cered (x), Ceresido, Cerisedo, Ceriseto, Cerset, x; – vicus, 58, 219, 221, 584; – villa, 189, 219, 221, 584. || Ceret.
 Ceritania, Ceritanensium, cf. Cerdania.
 Cercos, *locus que vocitant*, 558. || Cercs.
 Cerset, cf. Cereto.
 CESARIUS, *bonus homo* (Vernet), 81.
 CHALBILA, cf. KALBILA.
 Chamelas, cf. Camelas.
 Charios Albos, *collis ante* (vers Torredes), 620.
 CHARLONE, *rex*, 588. || CARLES I de Lorena.
 CHARLUS, cf. CAROLUS.
 charraria, cf. carraria.
 Charubio, *locus que vocant (infra fines et termines de castro Chamelas)*, 608.
 Chassannola, VIII. || Cassanya, la. *chastaneos, kastaneos, per ipsos*, 407.
 Chastellano, cf. Castellano.
 Cheisalencos, *ipsos* (vers Illa), 540.
 Cher Angle, Chero Anglo, Ker Angle, 417, VII, VIII. || Querangle.
 Cher Escholat (vers Eixalada), v.
 Chero, *ipso*, 292. Cf. Valle de Cheiro.
 Chero Anglo, cf. Cher Angle.
 Chero Enegone (al Conflent), VII.
 Cherum Clarintum, VII. Cf. Clarinti.
 Cher Villar (vers Eixalada), v.
 Chexanos, 268. || Queixàs.
 CHILABERTUS, *testis* (Estoer), 479.
 CHILLIO, *soror Romani presbiteri* (Montoriol), 162.
 CHILLIO, CHILIO, *uxor Argerici* (Vila-seca), 172.
 CHINDIBERGA (Fullà), 23.
 CHINDIBERGA, *filia Mascarani* (Fullà), 23.
 CHINILO, CHINILONE (Ocenyes), 103.
 CHININIVERGA, *femina, condam* (Elna), 188.
 chintana, 278.
 CHINTILA, CINTILA, KINTILA, QUINTILA, *in ortale* (Vila-seca), 216; –
in tera (Vila-seca), 216; – *vir El-dregotae, venditor* (Vila-seca), 213.
 CHINTILO, *femina, soror Sederedi* (Fontcoberta), 268.
 CHINTILO, *uxor Gairolis, venditrix* (Montescot), 220.
 CHINTILONA, *uxor Olibani, donatrix* (Cuixà), 549.
 CHIXILANES, *testis* (Prada), 144. ||
 QUIXOL, *esposa de Miró I*.
 CHIXILO, CIXILO (Elna), 186.
 CHIXILO, *uxor Adivarii, donatrix* (Illa), 321.
 CHIXILO, KIXOL, *uxor Ansemundi, vinditrix* (Rosselló), 259.
 Chonco de Ballomare, *locus que vocant ad ipso* (vers Estoer), 531.
 chortina, 448.
 Choseranensis, cf. Conseranensis.
 Chotalet, cf. Cotalet.
 chotus, *vermilius*, 448.
 CHRISTIANUS, *sacerdos, testis* (Rosselló i Conflent), 165.
 CHRISTOFORUS, *testis* (Tanyeres), 291.
 CHRISTOVOLUS, *venditor* (Vallventosa), 285.
 chuchularia (=cucullaria, cf. NIERMEYER, *Mediae latinitatis lexicon minus*, pàg. 284), *ipsa*, 635.
 Cimelanensis, *episcopus*, 1 (cf. IOHANNES). || Cimiez (dep. Alps Maritimes, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França).
 cimiterium, 418, 578, 579, 583, 619.
 Cinta, *in locho que vocant ad ipsa (infra fines de villa Astovere)*, 501.
 CINTILA, cf. CHINTILA.
 CIPRIANUS, *testis* (Elna), 186.
 Cirà (mun. Trullars, com. Rosselló), v. Cizeranum.
 Cirac (mun. Rià i Cirac, com. Conflent), 553. V. Ciresago.
 Cirasagius, cf. Ciresago.
 Cirera, la (mun. Cabanelles, com. Alt Empordà), cella de Sant Miquel de, 62, 112.
 Ciresago, Cirasagius (VII), Cirisacum, Cirisago, 454, VII; – villa, 340. || Cirac.
 Ciserato, cf. Cizeranum.
 civitas, 140, III. Cf. Carcassona, Compinia, Narbona.
 civiti, isti, 91.
 CIXILA (Codalet), 42.
 CIXILA (Llec), 102.
 CIXILA, *auditor* (Estoer), 120; – *testis* (Estoer), 120, 121.
 CIXILA, CIXILO, *uxor Ataulfi* (Moncles), 101.
 CIXILO (Fullà), 23.
 CIXILO, *filia Mascarani* (Fullà), 23.
 Cizeranum, Ciceranum, Ciserato, Ciziranum, 293; – *locus que dicunt*, 376; – *locus que vocant*, 432; – villare, 35. || Cirà.
 Clairà (com. Rosselló), 360, 394.
 Clariana, *in cacumina montium que nominant*, 79; – mons, 370. || Clariana, massís dit ara de Madres, entre el Capcir i el Conflent.
 Clarianus, Clarinianus, cf. Cleranus.
 Clarinti, *cherum* (a ponent de Cuixà), 326; – *rupem sive cherum*, 454. Cf. Cherum Clarintum.
 CLAUDEREDUS, *testis* (Espirà de Conflent), 512, 546.
 CLAUDIUS, *monachus* (Arles), 238.
 claustra, 92, 151.
 clausus, 216.
 Clavaria, 88. || Clavera.
 Clavel, lo (mun. Baixàs, com. Rosselló), v. Cavell.
 Clavera (mun. Canavelles, com. Conflent), v. Clavaria.
 claviger, 647 (cf. AMALIRICUS).
 Cleiranus, cf. Cleranus.
 Clerà (com. Conflent), 56, 336, 383. V. Cleranus.
 Cleranus, Clarianus, Clarinianus, Cleiranus, Cleyranus, 111, 326; – *iovum de*, VII; – *iugum de*, 454; – *valles*, VII; – villa, 122, 123, 290, 454. || Clerà.
 CLODIUS, *testis* (Argelers), 205.
 Clota, *ipsa* (vers Torrelles de la Salanca), 432.
 Clota Boso (vers Arles), 17.
 Clotta, *ipsa* (vers Montboló), 448.
 Cluny (dep. Saona i Loira, reg. Borgonya, França), 19, 20.
 Clusa, *ipsa*, 228, 367. || Clusa, la (mun. les Cluses, com. Vallespir).
 Clusas Spanie, *citra*, 191. || Cluses, les (com. Vallespir), 31.
 Coç (mun. el Tec, com. Vallespir), cella de, 62, 112, 133.

COCQUELINES, C., 151, 326, 454, 455, 617.
coctorium, 542, 588.
 Codalet (com. Conflent), 74, 326, 454, II, III, VII, IX. V. Cotaletto.
 Codalet dels Banys (mun. Arles, com. Vallespir), vilar, 112, 133. V. Cotaletto.
 CODARIC (Illa), 453.
 Codines (mun. Perpinyà, com. Rosselló), villa, 161. V. Codingos.
 Codingos, *in via qui pergit ad* (vers Tanyeres), 237; – *villa (in comitatu Russilionense)*, 211. || Codines.
coenobium, cenobium, senobium (=monasterium), pàssim. Cf. *monestirs*.
 Cognaddo, *villa*, 502. || Conat.
 Cogolls (mun. les Planes d'Hostoles, com. Garrotxa), 568.
 Colera (mun. Rabós d'Empordà, com. Alt Empordà), monestir de Sant Quirze de, 439, 527, 532.
 COLETI, N., I.
 Colia, *mons* (al Vallespir), 611.
 Coll de la Creu (al sud de Banyuls de la Marenda), 532.
 COLOMER, B., 107.
 Colònia (*Land* del Rin del Nord-Westfàlia, Alemanya), v. Agripinensi.
 Coma (mun. Eus, com. Conflent), v. Comba.
 Coma, la, en el territori de Torèn (mun. Saorra, com. Conflent), 641.
 Coma, *villare* (potser vers Llar), 69.
 Comba, *villa*, 35, 97. || Coma.
 Combella, *ipsa* (vers Vernet), 54.
 Combreto, *ecclesia Sancti Iohannis que est in* (donada al monestir de Sant Martí de Les), 356.
 Comella mediana, Conbella mediana, *ipsa*, 26, 27. || Comella, la (mun. Baixàs, com. Rosselló).
 COMENDATUS, CONMENDATUS, *abbas*, 47, 48, 75; – *presbyter* (Fullà), 23. || COMENDAT, abat d'Eixalada.
 Comenge (dep. Alta Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Commenensis.
comes, pàssim; – *maior*, 200 (cf. Miro); – *precellentissimus*, 126; – *venerantissimus*, 125. Cf. *comtes*.

COMESINDUS, cf. AGOMESINDUS.
comitatus, pàssim. Cf. *comtats*.
 Commenensis, *episcopus sedis*, I (cf. ABRAHAM). || Comenge.
 COMPARATUS, CONPARATUS (Ocnyes), 91.
 COMPARATUS, CONPARATUS (Ocnyes), *item*, 91.
 COMPARATUS (Toès), 131.
 COMPARATUS, CONPARATUS, *presbiter* (Taurinyà), 50; – *presbiter, cancellarius* (Eixalada), 57, 71, 109; – *presbiter, scriptor* (Eixalada, Cui-xà), 65, 70, 85, 88, 96, 101, 103.
 Compinia, *civitas*, III. || Compiègne (dep. Oise, reg. Picardia, França), 383.
comtats, v. Barcelona, Berga, Besalú, Besiers, Carcassona, Cerdanya, Conflent, Elna, Empúries, Fenollet, Girona, Manresa, Narbona, Osona, Peralada, Rasès, Rosselló, Urgell, Vallespir.
comtes, v. ACFRED, ADEMAR, ALARIC, ARGILÀ, BELLÓ, BENCIO, BERA, BERENGUER, BERNAT I, BERNAT III, BORRELL I, BORRELL II, ELMERAD, ERLÍ, ERMENGUER, GAUCELM, GAUSBERT, GAUSFRED I, GISCAFRED, GUARENGOT, GUIFRÉ I, GUIFRÉ II (de Barcelona), GUIFRÉ II (de Besalú), GUIFRÉ II (de Cerdanya), GUISTRIMIRUS, HUG, MIRÓ I, LAIBULF, ODILÓ, ODÓ, OLIBA I (de Cerdanya), OLIBA II (de Carcassona), OLIBA II (de Cerdanya), RADULF, ROGER I, SALOMÓ, SUNIFRED I, SUNIFRED II, SUNYER I.
comtesses, v. AVA (de Cerdanya), AVA (de Rosselló), ERMENGARS, ERMESENDA, GARSEDA, GUILLA, GUINEDELLA, QUIXOL, RIDLINDA, ROTRUDA, TODA, TRUDGARS.
 Conangulas, Conangulo, *ad* (vers Torrelles de la Salanca), 432; – *locus que vocant* (vers Torrelles de la Salanca), 422.
 Conat (com. Conflent), v. Cognaddo.
 Conbella, cf. Comella.
conca, aurea, 189.
 CONCESSUS, *monachus* (Fullà), 23; – *monachus* (Canavelles), 43.

concilium, consilium, 110, 249, 506, I, VI; – *Ruscinonense*, VI; – *sanctum*, 297; – *sinodale*, 110.
 CONCIUS, *testis* (Eixalada), v.
 CONDESALBA (Codalet), 42.
 Conflent, el, 3, 37, 112, 133, 160, 283, 335, 365, 481, 580; – *comtat de*, 144, 255, 511, 533, 553, 571, 631; – *comte de*, pàssim (v. BERA, GUIFRÉ II, MIRÓ, OLIBA I, SALOMÓ, SUNIFRED); – *comtessa de*, pàssim (v. AVA, ERMENGARS); – *pagus de*, 25, 72, 158, 159, 177, 336; – *vall de*, 74, 137, 143, 337, 383, 421, 444, 470, 488, 508, 514, 594; – *vescomte de*, pàssim (v. BERNAT, ISARN, UNIFRED); – *vescomtessa de*, 483, 501 (v. RANLÓ). V. Confluente.
 Confluente, Conflentanus, Confluentium, Confluentana, Confluentanus, Confluentaria, Confluentibus, Confluentium, 35, 151, 165, 300, 340, 372, 627; – *comitatus*, 144, 189, 333, 346, 434, 504, 597, 632, 646; – *ecclesiae*, 174, 188-190, 197, 224, 228, 232, 237, 276, 277, 288, 328, 391, 393, 394, 424, 461, 468, 469, 472, 475, 494; – *pagus*, 72, 158; – *territorium*, 97; – *val de*, 498, 501, 513; – *valles*, 54, 55, 56, 107, 113, 120, 122, 131, 136, 165, 189, 190, 213, 216, 220, 231, 238, 254, 260-262, 271, 275, 278, 298, 300, 302, 309, 326, 329, 340, 341, 349, 350, 352, 353, 370, 372, 374, 376, 385, 388, 392, 396, 402, 413, 414, 417, 418, 430, 437, 445, 447, 454, 456, 458, 461, 468, 469, 472, 475, 479, 482, 483, 485, 494, 499, 502, 512, 515, 520, 521, 529, 531, 541, 544-546, 558, 560, 564, 573, 586, 589, 590, 595, 610, 614, 617, 618, 623, 624, 632, 638, 639, II, III, VII, VIII. || Conflent, el.
 CONFREDUS, *abbas*, cf. GONDEFREDUS.
 CONGEMIRUS (marmessor d'Erifons), 357.
congregatio, congregacio, pàssim.
 Coniliarias (vers Illa), 540.

- Conjunta, nom antic (mun. Santa Coloma de Tuïr, com. Rosselló), 481, 594.
- CONMENDATUS, cf. COMENDATUS.
- COMPARATUS, cf. COMPARATUS.
- consecrare, 125, 126, 138, 619, iv.
- consecratio, 191, 340, 617, iv.
- Conseranensis, Casoranensis, Choseranensis, *episcopus*, 485, i (cf. BERNARDUS, FRANCOLINUS); – *sedes*, 485. || Coserans.
- Consiliaria, *ipsa rocha* (vers Argeles), 205.
- consilium, cf. concilium.
- Consortes, *ipsos* (vers Vernadell), 292.
- conspectores, *ipsi*, 17.
- CONSTANTINUS, *in terra qui fuit de* (Espirà de Conflent), 340.
- CONSTANTINUS, *monachus* (Arles), 238.
- CONSTANTINUS, *ortum qui fuit* (Elna), 53.
- CONSTANTINUS, *presbyter* (Finestret), 416, 417.
- consulatus, 151.
- CONTALECUS, *testis* (Espirà de Conflent), 515.
- CONTEFREDUS (Sant Esteve de Pomers), 56.
- CONTEFREDUS, *abbas*, cf. GONDEFREDUS.
- CONTILDE, *femina, in terra* (Elna), 188.
- CONTILLE, *uxor Egilani, donatrix* (Es-toer), 545.
- conversus, 37, 42, 65, 68, 76, 78, 81, 85, 120, 122, 125. Cf. PROTASIVS.
- Copertus, *mansus* (al Vallespir), 611.
- Corae, *ipsa roca* (vers Costoja), 240.
- Corb, v. Quercorb.
- Corbaria, cf. Corbera.
- CORBELLUS, *in campum* (Tresmals), 49.
- Corbera, Corbaria, 341, 427, 454, 585; – *villa que vocant*, 380. || Corbera del Castell.
- Corbera del Castell (com. Rosselló), 276, 284, 285, 609. V. Corbera.
- Corbi, *castrum*, 17, 611. || Corb.
- Cordarias, 24. || Cordières.
- Cordières (cantó de Tuixà, com. Perapertusès, dep. Aude, reg. Languadoc, França). V. Cordarias.
- COREË, 273. || CORÉ, personatge bíblic.
- coripanta (=caputscolis), 647 (cf. TEUT-FREDUS).
- Cornelianellus, 270. || Cornellanell.
- Cornelianus, 134; – *locus ubi dicitur*, 270; – *villa*, 229. || Cornellà del Bèrcol.
- Cornelianus, Cornilianus, 165, 326, 388, 454, 644. || Cornellà de Conflent.
- Cornelianus, 171, 193, 299; – *villa*, 333, 366, 547. || Cornellà de la Ribera.
- Cornellà de Conflent (com. Conflent), 337, 488, 553. V. Cornelianus.
- Cornellà de la Ribera (com. Rosselló), v. Cornelianus.
- Cornellà del Bèrcol (com. Rosselló), 208. V. Cornelianus.
- Cornellanell (mun. Cornellà del Bèrcol, com. Rosselló), v. Cornelianellus.
- Cornellanus, *villa (in comitatu que dicitur Redensis)*, 370.
- Cornilianus, cf. Cornelianus.
- cornu, 448.
- Coronulas, *ecclesia Sancte Marie que est in* (donada al monestir de Sant Martí de Les), 356.
- corporales, 189.
- Correcho, *locus de*, iv. || Córrec, el, església de (mun. Perpinyà, com. Rosselló).
- Cortis, Curtes, Curtis, 326; – *locus que dicitur ad*, 50; – *villa que dicitur*, 454. || Corts.
- Corts (mun. Taurinyà, com. Conflent), v. Cortis.
- Cortsaví (com. Vallespir), 619. V. Cotsavino.
- Coserans (dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França), bisbe de, 464 (v. BERNAT). V. Conseranensis.
- Cosne-sur-Loire (dep. Nièvre, reg. Borgonya, França), 45.
- cossinus pallius, 189.
- COSTA, G., 17, 77, 129, 139, 141, 152, 153, 178, 199, 227, 230, 248, 258, 280, 281, 332, 340, 455, 485, 528, 578, 579, 619, 620, 642.
- Costa, *locus ubi vocant ad ipsa*, 475. || Costa, la (mun. Oms, com. Rosselló).
- COSTAVULUS, *testis* (Elna), 188.
- Costogia, Costoga, Costoia, Custoga, Custuia, 611; – *alaudem vocatum nomine*, 578, 579; – *alode nostro quem vocant*, 240; – *parrochia de Sancta Maria de*, 619. || Costoja.
- Costoja (com. Vallespir), 514. V. Costogia.
- Cotalet, Chotalet, Cotoleti, 42, 111, 125, ii; – *villa*, 454. || Codalet.
- Cotalet, *in ipso grado quem vocant*, 611. || Codalet dels Banys.
- Côtes d'Arey, les (arr. Vienne, dep. Isère, reg. Roine-Alps, França), 133.
- Cotliure (com. Rosselló), 12, 205, 532.
- Cotsavino, *in feo de*, 635. || Cortsaví.
- Couize (comuna de Palairac, com. Perapertusès, dep. Aude, reg. Languadoc, França). V. Cubiziano.
- Covaeinges, cf. Covengos.
- Covenes (mun. Bompàs, com. Rosselló), v. Covengos.
- Covengos, Covaeinges, *villa*, 97, 333. || Covenes.
- Coxanus, cf. Cuxanus.
- Crassa, Crasa, cf. Grassa.
- CRESPÀ, marit de Doda (Canigó), 648.
- Creu (mun. Matamala, com. Capcir), v. Cruce.
- Creus (mun. Cadaqués, com. Alt Empordà), port de, 492.
- CRIMA, *mater Venealas* (Taurinyà), 85.
- CRISCITURA (Fullà), 82.
- crisma, 189.
- CRISTIANUS, *testis* (Tanyà), 209.
- CRISTOFORUS (Ralleu), 561.
- CRISTOFORUS, *bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
- Crosello, *villare*, 638. || Croells (mun. Campome, com. Conflent).
- Crosellos, *villare* (Vallespir), 142.
- Crosus, *villa* (Vallespir), 200.
- Cruce, *ad ipsa* (vers Fontcoberta), 268.
- Cruce, *in colle de*, 482; – *in ipso collo de*, 573; – *serra de*, 402. || Creu.

Cruce, *in locum ubi dicitur ad (in Arriano)*, 55.
 Cruschadas, 367.
 CRUDILLES, cf. GRUDILLE.
crux, 454; – *aurea*, 189.
Crux, sancta, 382.
 Cubile Secho, *villa que nuncupant*, 259. || Cuilsec.
 Cubiziano, 24. || Couize.
 Cudes, *villa quam vocant (in apendicio de castro Sera)*, 431.
 CUDISCLUS, *in vinea qui fuit (ad Curtes)*, 50.
 Cudre, *ipsa vinea* (vers Tramesaigües), 456.
cugucia, ix, x.
 Cuilsec, ara Capsec (mun. la Vall de Bianya, com. Garrotxa), v. Cubile Secho.
 Cuixà (mun. Codalet, com. Conflent), 74; – abat de, pàssim (v. AIMAR, BALDRIC, GARÍ, GONFRED, PONÇ, PROTASI); – Cartoral Major del monestir de, 23, 26, 27, 37, 38, 41, 42, 43, 46, 47, 48, 50, 55, 57, 59, 60, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 75, 76, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 109, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 128, 131, 164, 241, 250, 256, 260, 284-287, 289, 290, 296, 298, 300, 301, 303, 305-309, 312, 314-316, 318, 320, 321, 323, 324, 326, 327, 330, 331, 339, 340, 341, 346, 350, 351, 357, 370, 372, 374, 380, 384, 385, 390, 396, 398-400, 403-406, 409, 412-414, 418-420, 422, 425, 427, 429, 430, 435, 436, 438, 441, 442, 447, 451, 453, 454, 458, 459, 466, 467, 471, 473, 478, 480, 484, 485, 487, 490, 491, 493, 496, 499, 500, 502, 507, 509, 510, 516, 519, 520, 524, 530, 534, 539, 540, 542-544, 548, 549, 551, 552, 555, 556, 558, 565, 569, 581, 582, 585, 586, 588, 592, 595, 598-600, 604, 608, 612, 624, 632, 633, 637, ii, iii, vii; – Cartoral Menor del mo-

nestir de, 107, 263, 271, 290, 300, 302, 323, 324, 329, 353, 354, 359, 367, 371, 378, 380, 387, 390, 417, 445, 474, 538, 541, 581, 642, ii, v, viii, ix; – monestir de, 23, 149, 192, 223, 241, 256, 264, 286, 289, 290, 296, 300, 301, 312, 315, 316, 318, 321, 323, 324, 327, 381, 382, 436, 441, 442, 493, 604, 606, 622, ix; – monestir o cenobi de Sant Germà de, 38, 65, 107, 440; – monestir o cenobi de Sant Miquel de, 223, 325, 330, 331, 339, 343, 346, 351, 353, 354, 357, 359, 371, 378, 380, 384, 385, 387, 390, 396, 398, 399, 403-406, 408, 409, 412, 414, 419, 420, 422, 421, 425, 435, 438, 443, 447, 451, 453, 460, 466, 467, 471, 473, 474, 478, 480, 487, 490, 491, 500, 504, 507, 509, 510, 514, 519, 520, 525, 534, 536-539, 541, 543, 548, 551, 552, 555, 556, 565, 568, 569, 585, 587, 595, 598, 608, 612, 617, 629, 633, 638-640, 644; – monestir o cenobi de Sant Miquel i Sant Germà de, 267, 302, 306-308, 313, 314, 336, 350, 383, 388, 389, 400, 427, 443, 445, vii. V. Cuxanus.
 CUNDOFREDUS, *testis* (Pladecorts), x.
 Cunebaler (vers Eixalada), v.
 Cuntevolaria, *ipsa vinea de* (vers Tramesaigües), 456.
cuperturio siricio, 55.
curialis, alodis, 635.
 Curtes, cf. Cortis.
 Curte Vetula, *ipsum alodem de* (vers Tramesaigües), 456.
curtina, 55.
 CUSTABILIS, *testis* (Elna), 166, 174.
 Custoga, Custuia, cf. Costogia.
 Cuxanus, Coxanus, Coxianus, Cuxianus, Kuxanus, 38, 50, 70, 125, 305, 530, 544, 588, 592, 600, 628; – *arcisterium*, 506; – *coenobium*, 250, 367, 456, 458, 473, 484, 499, 502, 540, 549, 581, 599, 624, 642, ii, viii, ix; – *locus*, 120, 122, 123, 260, 300, 309, 317, 326, 340, 341, 349, 370,

372, 418, 430, 448, 454, 485, 558, 582, ii, iii; – *monasterium*, 374, 413, 417, 464, 516, 542, 586; – *prediolum*, ii; – *valles*, 271; – *villare*, 37, 38, 55, 78, 83, 96, 106, 125, 128. || Cuixà.

D

DACBERTUS, cf. DAGOBERTUS.
 DACCÓ (Entrevalls), 47.
 DACHO, *presbiter, manumissor vel elemosinarius de condam Mironi* (Fullà), 586; – *sacerdos, scriptor* (Fullà), 586, 590.
 DACHO, *testis* (Cuixà), 127, 131.
 DACHOLINA, *uxor Asenarii, donatrix* (Soanyes), 597.
 DACO (Mata), 56.
 DACO, *presbiter, testis* (Vilella), 254.
 DACÓ, sacerdot i jutge, almoiner de Guillem, 640.
 DACO, *testis* (Estoer), 521.
 DACOBERTUS, cf. DAGOBERTUS.
 DACULINAS, *filia Felecessemas et soror Eterne* (Canavelles), 46.
 DADILA, *donator* (Llebrera), 349.
 DADILA, *femina* (Maures), 194.
 DADILA, *in terra* (Vallespir), 200.
 DADILA, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
 DAGBERTUS, cf. DAGOBERTUS.
 DAGERIUS, *presbiter, testis* (Elna), 66.
 DAGOBERTUS, DACBERTUS, DAGBERTUS, *Agatensis*, 297; – *episcopus*, 249, 297. || DAGOBERT, bisbe d'Agde.
 DAGOBERTUS, DACOBERTUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
 DALIA, *uxor Adroarii, emprix* (Bajoles), 196.
dalmatica, 189.
 DANDIGANUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 DANFI, *scriptor*, 150.
 DANIEL, DANIEL, 49; – *advocatus Richelmi vicecomitis* (Elna), 49.
 DANIEL, *testis* (Tanyeres), 291.
 DANIEL (Palol), 130.
 DANIEL (Ralleu), 561.
 DANIEL (Trullars), 35.
 DANIEL, *bonus homo* (Vernet), 81.
 DANIEL, *monachus* (Cuixà), iii.

- DANIEL, *presbiter* (Cuixà), 125; – *presbyter, subscriptor* (Cuixà), 126.
 DANIEL, *presbiter, scriptor* (Cuixà), 340, 349, 350, VIII.
 DANIEL, *scriptor* (Elna), 155.
 DANIEL, *testis* (Bages de Rosselló), 410.
 DANIEL, *testis* (Elna), 395.
 DANIEL, *testis* (Estoer), 136.
 DANIEL, *testis* (Ribesaltes), 202.
 DANIEL, *vir Bonesindae, vinditor* (Vallespir), 200.
 DANIEL, *archiepiscopus*, 1; – *sanctae metropolitanae urbis episcopus*, 1; – *sedis Narbonensis episcopus*, 1.
 dardus, 448.
 DARDUS (Entrevalls), 47.
 Darnago, *locus que dicunt*, 448; – *locus ubi vocant*, 475. || Darnac, ara Mas Tardiu (mun. Brullà, com. Rosselló).
 Darnius (com. Alt Empordà), 557.
 DATAN, DATHAN, 79, 174, 188, 190, 197, 202, 224, 228, 232, 236, 237, 273, 276, 277, 288, 294, 341, 407, 424, 469, 472, 485, VIII. || DATAN, personatge bíblic.
 DATILA (Ocenyes), 91.
 DATO, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
 DATO, *testis* (Rosselló), 97.
 DATO, *testis* (Vila-seca), 229.
 DATOR, *testis* (Ortafà), 183.
 DAUDA, *iudex*, 97.
 DAUDA, *qui fuit condam, in cassale de* (Argelers), 205.
 DAVID, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 DAVID, *presbiter, advocatus et elemosinarius de condam Adroarii* (Rosselló), 275.
 DAVID, *scriptor* (Vernadell), 292.
 DAVID, *testis* (Vernadell), 292.
 DAVID, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
 DAVINE, *frater de Spanla* (Torrelles de la Salanca), 588.
 DAVINO, *in vinea* (Vilanova de Raó), 228.
 DEBERTUS, *testis* (Palau Rotger), 157.
 decanus, 456, 619.
 decima, *decimae*, 107, 326, 328, 340, 347, 391, 393, 437, 469, 496, 535, 576, 578, 579, 581, 582, 601, 602, 619, v, VII.
 decimum, 292.
 dedicare, 619.
 dedicatio, 191, 340.
 DEFENSOR, *iuxta campum* (Tresmals), 49.
 DEIDONUS, *testis* (Clerà), 122.
 DELA, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 DELÀ, *prevete* (Queixans), 606.
 DELA, *testis* (Cuixà), 418; – *testis* (Vilella), 254.
 DELA, *testis* (Vallventosa), 613.
delevatio, delavatio, 120, 121, 122.
denarius, denerarius, dinarius, diners, 53, 105, 109, 119, 135, 136, 166, 183, 186, 220, 238, 338, 356, 529, 531, 545.
 DEODATUS, *presbiter* (Arles), 17.
 DEODATUS, *testis* (Tanyeres), 291.
deodicata, 213, 216, 238, 391, 639.
deodevota, cf. *deovota*.
deorodona, 189.
deovota, deodevota, devota, 174, 213, 475.
 DERANDUS (Torrelles de la Salanca), 432.
 DESIDERATUS, *Diensis episcopus*, 1.
 DESIDERATUS, *vir Teuderadae, venditor* (Reirós), 219.
 DESIDERIUS (Prats de Molló), 583.
 DESIDERIUS, *DESIDIUS, acolitus* (Cuixà), 370.
 DESIDERIUS, *in ipso alode de* (l'Albera), 197.
 DESIDERIUS, *in terra* (Nils), 567.
 DESIDERIUS, *missus domni imperatoris*, 1.
 DESIDERIUS, *testis* (Cornellà del Bèrcol), 270.
 DESIDERIUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
 DESIDIUS, cf. DESIDERIUS.
 DEUDA, *uxor Blanderici, donatrix* (Cudes), 431.
 DEUDAT, abat de Sant Medir i Sant Genís de Cartellà, 16.
devota, cf. *deovota*.
 DEXTER, *filius Mascarami* (Fullà), 23.
 DEXTER, *testis* (Clerà), 122, 123.
dexter, dextri, 217, 229.
diabolus, 504.
 DIDO, *vir Raso* (Palaldà), 80.
 Diensis, *episcopus*, 1 (cf. DESIDERATUS). || Die (dep. Drôme, reg. Roine-Alps, França).
 DIGNUS, *testis* (l'Albera), 168.
dinarios, diners, cf. *denarios*.
 Dinha (dep. Alps de l'Alta Provença, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. Dunensis.
diocesis, 504, 642, II, VII.
dioprasia, 189.
 DISPOSIDA, *uxor Guisandi, vinditrix* (Vallventosa), 613.
 DOAT, J. de, 24, 144, 171, 193, 202, 456, 464, 506, 535, 628.
 DODA, cf. WINIDILLES.
 DODA (Torèn), 641.
 DODA, esposa de Crespà (Canigó), 649.
 DODO, *in vinea de filiis* (Estoer), 483.
 DODO, *iudex*, 81, 120, 123; – *subscriptor*, 120, 123.
 DODO, *testis* (Arles), 611.
 DODO, *testis (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
 Dodó, vassall d'Otger, fidel del rei Carles el Calb, 64.
 DODUS, *presbiter, scriptor* (Teulís), 607.
 DOLOHIDUS, *donator* (Saorra), 467.
 Domanova (mun. Rodès, com. Conflemt), v. Domo nova.
 DOMENICUS, DOMENICHUS (Riuferre), 93, 94.
 DOMENICUS, *filius Morekati et Wili-sindae* (Cuixà), 38.
 DOMENICUS, *monachus* (Arles), 238; – *que vocant Tassione, monachus* (Arles), 238.
 DOMENICUS, *presbiter, scriptor* (Riuferre), 619.
 DOMENICUS, *testis* (Palau Rotger), 157.
 DOMENICUS, *testis* (Sobrequers), 207.
 DOMENICUS, *venditor* (Reirós), 219.
 DOMFERANUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
 DOMINICUS (Illa), 350.
 DOMINICUS (Riuferre), 619.
 DOMINICUS, *condam* (Torrelles de la Salanca), 432.
 DOMINICUS, *presbiter, testis* (Rosselló), 293.
 DOMINICUS, *testis* (Ax dels Termes), 628.
 DOMNOLF (Prunet), 64.
 DOMNUCIO, cf. SESEMUNDUS.

DOMNUS (Trullars), 35.
 Domo nova, 261. || Domanova.
 Domo nova, *villa que vocatur* (al Perapertusès), 97.
 DOMPNUCO, cf. IOHANNES.
 Donacanum, *villa*, 34. || Donasà, el.
 DONADEUS, *Wappincensis episcopus*, 1.
 DONADUS, *presbiter, scriptor* (la Grassa), 373.
 Donasà, el (dep. Arieja, reg. Llenquadoc, França), 535. V. Donacanum.
 DONAT, abat de la Grassa, v. DONATUS.
 DONATUS (Cuixà), 37.
 DONATUS (l'Albera), 174; – *villare* (vers Rocavella), 209. Cf. CASTELLANUS.
 DONATUS, *abbas*, 547; – *abbas, domnus*, 550. || DONAT, abat de la Grassa.
 DONATUS, *in vinea* (Malloles), 217.
 DONATUS, *signator* (Cuixà), 125.
 DONELUS, *monachus* (Arles), 238.
 DONNO, *in terra de* (Elna), 188.
 DONNUCO, *testis* (Estoer), 545.
 DONUCO, *bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
 DONUS, *in terra* (Malloles), 169.
 Dorres (com. Alta Cerdanya), *villa*, 148.
 dos, 146, 166, 191, 340.
 Dossorons (mun. Codalet, com. Conflent), v. Dues Sorores.
 Douzy (dep. Ardenes, reg. Xampanya-Ardenes, França), 74.
 drapus, 448.
 Dues Sorores, *strata publica quam dicunt*, 326, 454, vii. || Dossorons.
 DUDILA, *presbiter, testis* (Elna), 150.
 Duiugio, *locus (in termino de Camelias)*, 442.
 DULAURA, É., 304, 373, 386, 431, 518, 547, 550, 628.
 DULCEBERTUS, *testis* (Lineirolas), 373.
 DULCHITUS, *presbiter, in terra de* (Vilanova de Raó), 228.
 DULCHONUS, *presbiter, in alaude de* (Vilanova de Raó), 228.
 DULCIDIVS (Fullà), 82.
 DULCIDIVS, *vir Martae* (Ortafà), 183.
 DULGARE, *levita, testis* (Rosselló i Conflent), 165.

Dunense, *valles*, 370. || Dunés, vall a l'entorn de Quillan (v. PONSICH, *Le domaine foncier*, nota 63).
 Dunensis, *episcopus*, 1 (cf. RAGANBALDUS). || Dinha.
 DURABILE, *in vinea de* (Mollet), 252.
 DURABILES, cf. DURABILIS.
 DURABILIS (Ocenyes), 103.
 DURABILIS, *DURABILES, signatrix* (Cuixà), 127; – *uxor Aspidi atque mater Ermenellae et Marcharidae* (Canaelles), 119.
 DURAN, abat de la Grassa, 158. V. DURANDUS.
 DURAN, difunt (Illa), 565.
 DURAN, nebot d'Alfons (al pagus Narbonès), 39.
 DURAN, prevere (Sant Joan de les Abadesses), 571.
 DURAN, sacerdot, testimoni (Lluçà), 587.
 DURANDUS (Riuferter), 619.
 DURANDUS, *abbas*, 171. || DURAN, abat de la Grassa.
 DURANDUS, *capu scolae, testis*, vi.
 DURANDUS, *donator* (Fullà), 354.
 DURANDUS, *donator* (Illa), 519.
 DURANDUS, *habitor* (Puig de Meranges), 558.
 DURANDUS, *laicus nobilis* (Elna), 647.
 DURANDUS, *levita* (Elna), 647.
 DURANDUS, *manumissor Segobertae* (Cornellà de la Ribera), 299.
 DURANDUS, *monachus* (Arles), 238.
 DURANDUS, *monachus, filius Walaconsi et Eiloni, frater Linguis* (Fullà), 590.
 DURANDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 DURANDUS, *monachus, testis alius* (Cuixà), 604.
 DURANDUS, *monachus, testis alius* (Cuixà), 604.
 DURANDUS, *presbiter et monachus* (Agusà), 347.
 DURANDUS, *presbiter, filius Ailo feminae* (Elna), 475; – *presbiter, filius Ailo feminae deodictae, donator* (Elna), 391; – *presbiter, qui fuit, frater Sessemundi Domnucii* (Elna), 475.
 DURANDUS, *presbiter, scriptor*, 93, 94, 173.

DURANDUS, *presbiter, testis* (Elna), 319.
 DURANDUS, *roborator* (Arles), 620.
 DURANDUS, *testis* (Cuixà), 413, 586.
 DURANDUS, *vir Eliardis, pater Ostendi levitae* (Cuixà), 592.
 DURANDUS, *vir Gocundinae, donator* (Cameles), 320.
 DURANDUS, *vir Guinedilles, venditor* (Baó), 496.
 DURAVILES, *testis* (el Soler), 105.
 DURO, cf. GUADAMIRUS.
 DURSAC, marit de Gerberga (Olivars), 572.
 DUTERO, *testis* (Cudes), 431.
 DUTILA, *mandatarius de ipso monasterio* (Cuixà), 131.
 dux, 615. Cf. HUGO.

E

EBLES, *elemosinarius de homine nomine Bernardo* (Bulatnera), 600.
 EBOLONE, *condam qui fuit, pater Alarici* (Bages de Rosselló), 243.
 EBOLONE, EBULUS, *elemosinarius vel manumissor de condam Chininiverga femina* (Elna), 188.
 EBULUS, OBULUS, *presbiter atque monachus, scriptor* (Cuixà), 445, 456, 458, 540.
 eburnea, *capsa*, 189; – *pecten*, 189; – *tabula*, 189.
 ecclesiola, 469.
 ECGOFREDUS, *testis* (Vila-seca), 216.
 Ecterte (vers Rigardà), 55.
 EDRALE, *bonus homo* (Llar), 164.
 EGGRASIUS (Entrevalls), 47.
 EGICA, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
 EGILA, *iudex* (Agusà), 26, 27.
 EGILA, *presbiter, testis* (Vila-seca), 218.
 EGILA, *vir Contille, donator* (Estoer), 545.
 EGILO, *femina, soror Sanderedi* (Fontcoberta), 268.
 Eglinensium, *episcopus*, 1 (cf. LANDEBERTUS). || Angulema.
 EGMERICUS, AMIRICUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *clericus, signator* (Cuixà), 125.
 EGO, EGONE, *mandataria de Alderico* (Talau), 98.

- EGONE, *in vinea* (Espirà de Conflent), 560.
- EICHO, *in vinea* (Estoer), 513; – *uxor Attonis, vinditrix* (Estoer), 529.
- EIGO, *in vinea de* (Hortolanes), 360.
- EIGOFREDUS, *presbiter, scriptor* (Sobrequers), 207.
- EILO, *condam, ienitrix Durandi monachi et Linguis* (Fullà), 590. || ELLÓ, 571.
- EIMERIC, abat d'Arles, 377.
- EIMERIC, arquebisbe de Narbona, 257, 426. V. AIMERICUS.
- EIMO, HEMMO, *abbatissa*, 200, 207. || EMMA, abadessa de Sant Joan de Ripoll.
- EIMO, *presbiter, testis* (Cuixà o Tolosa), 456.
- Eina, riu de l'Alta Cerdanya, v. Esna.
- Einardo, *vir Tructille, vinditor* (Estoer), 513.
- EITORE, *donator* (Torrelles de la Salanca), 459.
- Eixalada (mun. Nyer, com. Conflent), abat d', pàssim (v. BARÓ, COMENDAT, GUITIZÀ); – monestir de Sant Andreu d', 23, 26, 27, 37, 38, 41, 42, 43, 46, 47, 48, 50, 55, 57, 59, 60, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 78, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 107, 109, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 144. V. Exalata.
- ELBONES, *genitrix condam Trassovadi* (Saorta), 396.
- ELCE, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
- ELDEBERT, abat de Sant Esteve d'Agusà, v. ELDEBERTUS.
- ELDEBERT, ELDEBERTUS, *vir Ermetruit, venditor* (Estoer), 646.
- ELDEBERTUS, ELDEPERTUS, *abbas*, 56, 60. || ELDEBERT, abat de Sant Esteve d'Agusà.
- ELDEBERTUS, *elemosinarius vel manumissor de condam Mironi comiti*, 150.
- ELDEBERTUS, *in vinea* (Espirà de Conflent), 560.
- ELDEBERTUS, *in vinea de* (Estoer), 618.
- ELDEBONUS, *presbiter, scriptor*, 136.
- ELDEBORUS, *levita, testis* (Elna), 54.
- ELDEBRANDUS, ELEBRANDUS, ELLEBRANDUS, *donator* (Tuïr), 341.
- ELDEFONSUS, *bonus homo, auditor* (Fonollar), 93, 94.
- ELDEFONSUS, *in campum, iuxta campum* (Tresmals), 49.
- ELDEFREDUS, *monachus* (Arles), 238; – *presbiter et monachus* (Arles), 238.
- ELDEFREDUS, *presbiter, testis* (Elna), 395, 410.
- ELDEFREDUS, *testis* (Elna), 476.
- ELDEFREDUS, *testis* (Estoer), 610.
- ELDEFREDUS, *testis* (Torrelles de la Salanca), 457.
- ELDEGISUS, HELDEGISUS, *monachus* (Arles), 238.
- ELDEGISUS, *sacerdos* (Fonollar), 94.
- ELDEGOTUS, *condam qui fuit, pater Senderedi* (Fontcoberta), 268.
- ELDEGUTUS, *donator* (Vila-seca), 218.
- ELDEMARUS, *levita* (Elna), 647.
- ELDEPERTUS, cf. ELDEBERTUS.
- ELDEQUISUS, *signator* (Cuixà), 127; – *vir Ello* (Toès), 113.
- ELDEREDUS, *in terra* (Vilanova de Raó), 228; – *in vinea* (Vilanova de Raó), 228.
- ELDERICHUS, cf. ELDERICUS.
- ELDERICUS, ALDRICUS, *donator* (Cavanac), 304.
- ELDERICUS, *in orto* (Illa), 350.
- ELDERICUS, *monachus* (Arles), 238; – *presbiter et monachus* (Arles), 238.
- ELDERICUS, *testis* (Bages de Roselló), 393.
- ELDERICUS, *testis* (Elna), 191.
- ELDERICUS, *testis* (Rosselló), 293.
- ELDERICUS, ELDERICHUS, ELDERICHUS, *vir Ermelde* (Elna), 647.
- ELDESINDA, *femina* (Elna), 476.
- ELDESINDUS, *donator* (Illa), 314.
- ELDESINDUS, *manumissor de homine nomine Adroario, qui fuit condam* (Cuixà), 544.
- ELDESINDUS, *monachus condam*, 93, 94. || ELLESÈN, monjo de Santa Maria de Vallespir.
- ELDESINDUS, *presbiter, scriptor* (Cuixà), 106, 123, 125, 126, 127, 131; – *presbyter, subscriptor* (Estoer), 121.
- ELDESINDUS, *presbiter, testis* (Elna), 190.
- ELDEDINDUS, *testis* (Estoer), 529.
- ELDESINDUS, *testis* (Prada), 144.
- ELDESINDUS, *testis* (Tuïr), 367.
- ELDESINDUS, *vicecomes (in iudicio Salomonis comitis)*, 60. || ELLESÈN, vescomte de Cerdanya-Conflent.
- ELDEVIGUS, *condam qui fuit (ipsa Vassella)*, 348.
- ELDEVINSUS, *testis* (Toès), 131.
- ELDEVISUS, ELDEWISUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125, 126.
- ELDEVISUS, ELDUVISUS, *testis* (Clerà), 122, 123.
- ELDHERICHUS, cf. ELDERICUS.
- ELDIARDO (*Teixonarias*), 456.
- ELDOARDUS, *testis* (Elna), 150.
- ELDOFREDUS, *testis* (Elna), 334.
- ELDOVIGUS, *vinditor* (Espirà de Conflent), 560.
- ELDREDO, HELDREDO, *in terra* (Vila-seca), 229; – *in vinea* (Vila-seca), 229.
- ELDREGOTA, ELDRGOTO, *uxor Chintilani, venditrix* (Vila-seca), 213.
- ELDUBINUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- ELDUGUS, *ad ipsas casas superiores de* (vers Tanyà), 209.
- ELDUGUS, *in terra* (Argelers), 205.
- ELDUVISUS, cf. ELDEVISUS.
- ELEBRANDUS, cf. ELDEBRANDUS.
- Electensis, *monasterium Sanctae Mariae*, 617. || Alet.
- electio, 297.
- ELEDA, HELEDA, *deodicata, in terra* (Vila-seca), 238; – *deodicata, in vinea* (Vila-seca), 216; – *deovota, in terra* (Vila-seca), 213.
- Eleenese, cf. Elna.
- ELEFANTUS, cf. ELIFANTUS.
- ELEGUS (Ocenyes), 91.
- elemosina, elemosyna, pàssim; – *paupe-rum*, 193, 273.
- Elena, Elenensis, cf. Elna.
- ELES, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
- ELES, *presbiter, auditor* (Elna), 49.
- ELES, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
- ELES, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.

ELES, ELETE, *vir Placidiae* (Ocenyes), 103.

Elevira Curba, *ipsa rocha que dicunt* (vers Terrats), 407.

ELIANE, *testis* (Malloles), 217.

ELIARDIS, *uxor Durandi* (Cuixà), 592.

ELIAS, *abbas*, 56. || ELIES, abat de Santa Maria de la Grassa.

ELIAS, *paraforista, testis* (Cuixà o Tolosa), 456.

ELIAS, *testis* (Cuixà), 349.

ELIAS, *testis, alius* (Cuixà), 349.

ELIAS, *testis* (Fullà), 590.

ELIES, abat de Santa Maria de la Grassa, 40. V. ELIAS.

ELIFANTUS, ELEFANTUS, *Arelatensis episcopus*, 1; – *primae sedis Arelatensis episcopus*, 1.

ELIMGARDA, *femina, vinditrix* (Arles), 281.

ELISEUS, HELIA, HELISEUS, *abbas*, 26, 27. || ELISEU, abat probablement de Sant Esteve d'Agusà.

ELISEUS, *filius Martae* (Cuixà), 78.

ELISEUS, *levita, testis* (Palol d'Avall), 232.

ELISEUS, *testis* (Clerà), 122, 123.

ELLEBERTUS, *in chassa* (Estoe), 498; – *in vinea* (Estoe), 513.

ELLEBRANDUS, cf. ELDEBRANDUS.

ELLEFREDUS (Illa), 315.

ELLEMAR, captiu, germà del vescomte Sunifred de Girona, 616.

ELLESÈN, monjo de Santa Maria de Vallespir, 11. V. ELDESINDUS.

ELLESÈN, vescomte de Cerdanya-Conflent, v. ELDESINDUS.

ELLESINDUS (Riufer), 619.

ELLIARDE, *donatrix* (Vallventosa), 399.

ELLÓ, difunta, 571. V. EILO.

ELLÓ, mare d'Enquília (Sant Joan de les Abadesses), 345.

ELLO, *signatrix* (Cuixà); 127; – *uxor Eldequisi* (Toès), 113.

ELLOFREDUS, *monachus, scriptor* (Cuixà), 604.

ELLOMARES, *manumissor de homine nomine Adroario, qui fuit condam* (Cuixà), 544.

ELMERAD, bisbe d'Elna, 189, 198. V. ELMERADUS.

ELMERAD, comte palatí, 28.

ELMERADUS, ALMERADUS, HELMERADUS, *antistes*, 191; – *Elenensis episcopus*, 190, 191; – *episcopus*, 190; – *episcopus condam*, 224; – *exiguus presul*, 191. || ELMERAD, bisbe d'Elna.

ELMERICHUS, *consector* (Arles), 17.

Elna, Eleenese, Elena, Elenensis, Ellenensis, Elnensis, Helena, Helenensis, Helna, Hilensis, 95, 165; – *archidiaconus*, iii; – *baselica Sancti Petri in vicho*, 49; – *comitatus*, 147, 240, 520, 522; – *diocesis*, 437; – *ecclesia*, 163, 191, 297, 340, 620, vi; – *episcopatus*, 297, 367; – *episcopus*, pàssim (cf. ALMERADUS, AUDESINDUS, BERENGARIUS, ILDESINDUS, RICULFUS, SUNIARIUS, WADALDUS, WENEDURIUS); – *mercatus publicus*, 35; – *pagus*, 30, 132, 280, 578, 579; – *pontifex*, vi; – *sedes*, 125, 150, 155, 166, 173, 174, 188-190, 197, 208, 210, 211, 213, 216, 220, 221, 224, 228, 232, 236-238, 243, 247, 252, 265, 266, 268, 276, 277, 288, 291, 294, 319, 328, 334, 338, 347, 348, 360, 376, 391, 393, 394, 395, 397, 410, 416, 423, 432, 448, 461, 468, 469, 472, 485, 486, 494, 495, 504, 567, 584, 601, 602, 619, vii; – *suburbium*, 17, 27, 34, 54, 55, 113, 122, 128, 131, 135, 157, 158, 231, 251, 254, 260-262, 271, 278, 288, 309, 329, 341, 349, 352, 370, 374, 385, 387, 388, 392, 418, 479, 483, 484, 499, 501, 502, 512, 513, 515, 521, 529, 531, 540, 541, 545, 546, 560, 564, 573, 586, 589, 595, 608, 610, 618, 623, 638; – *territorium*, 35, 49, 66, 73, 93, 94, 105, 136, 144, 168, 173, 183, 186, 207, 215, 216, 282, 292, 334, 401; – *vicus*, 35, 49, 53, 66, 134, 146, 150, 155, 166, 186, 188-190, 208, 210, 213, 216, 220, 229, 236, 238, 247, 288, 319, 348, 358, 376, 397, 407, 424, 428, 448, 461, 475, 476, 647; – *villa*, 17, 188, 319, 407, 413, 448. || Elna.

Elna (com. Rosselló), 181, 222; – bisbe d', pàssim (v. BERENGUER, ELMERAD, GUADALL, HILDESIND, ODESIND, RAMNÓ, RICULF, SALOMÓ, SUNYER, VINEDER); – Cartoral d', 34, 35, 49, 53, 54, 58, 66, 73, 92, 97, 105, 134, 135, 145, 146, 150, 151, 155, 157, 162, 165, 166, 168-170, 172-174, 180, 181, 183, 184, 186, 188-191, 195-197, 201, 206, 208-211, 213, 215-217, 219-222, 224, 228, 229, 232, 235-238, 242, 243, 247, 251, 252, 259, 265, 266, 268, 270, 275-277, 288, 291, 293, 294, 297, 319, 328, 334, 344, 347, 348, 358, 360, 376, 391, 393-395, 397, 407, 410, 416, 424, 428, 432, 448, 461, 468, 469, 472, 475, 476, 486, 494, 495, 504, 567, 584, 601, 602, 607, 647, vi; – comtat d', 508; – diòcesi d', 339; – església d', 20, 21; – església de Santa Eulàlia d', pàssim (v. Santa Eulàlia); – església de Santa Maria d', 151, 197, 236; – església de Sant Esteve d', 236; – església de Sant Pere d', 197, 236; – *pagus* d', 12, 29, 45, 63, 154; – seu d', 195, 426, 607; – suburbi d', 158, 345, 470, 488; – territori d', 14, 22, 214; – vila d', 161. V. Elna.

ELPERICUS, *manso qui fuit de* (Torrelles de la Salanca), 432.

ELPERICUS, *testis* (Elna), 186.

ELPERICUS, *vir Fachilonis* (Cuixà), 37.

ELSUENS, *testis* (Bajoles), 196.

EMENUS, *testis* (Aiguatèbia), 434.

EMES, *testis* (Teulís), 607.

EMINI, arquebisbe de Besançon, 187.

EMIRO, *uxor Witesindi* (Llar), 71.

EMMA, abadessa de Sant Joan de Ripoll o de les Abadesses, 143, 159, 176, 177, 203. V. EIMO.

EMMA, reina, esposa del rei Lotari, 554.

EMMO, *filia Rotrudes feminae, vinditrix* (Costoja), 240.

EMMO, EMO, *uxor Suniefredi* (Arles), 227, 248, 258; – *uxor Suniefredi Bonofilii* (Arles), 230.

- Emne, Enne, Henne, 118, 326, 454; – *villa*, 57, 115, 117. || En.
- EMO, cf. EMMO.
- emperadors, v. CARLES I, CARLES II, LAMBERT I, LLUÍS I, LOTARI I.
- emperadriu, v. HELENA.
- Empúries (mun. l'Escala, com. Alt Empordà), bisbe d', 147 (v. ERMEMIR); – comtat d', 147, 161, 255, 492, 616; – comte d', pàssim (v. ALARIC, BENCÍO, ERMENGUER, GAUSFRED, HUG, SUNYER); – comtessa d', pàssim (v. AVA, GUILLA, ROTRUDA); – vescomte de, 452 (v. ADALBERT). V. Impuritanus.
- EMULGARIE, *qui alium nomen vocant Falcheto*, 370.
- EMVIO, *femina, condam* (Pladecorts), 575.
- En (mun. Nyer, com. Conflent), 74. V. Emne.
- ENALARIUS, *saio* (Vernet), 81.
- ENDALECUS, *presbiter, testis* (Roselló), 275.
- ENECO, *testis* (Elna), 166.
- ENEGO, *testis* (Elna), 236.
- Engarra, cf. Anger.
- ENGILBERTUS, *vir Guntilde, venditor* (Vallventosa), 318.
- ENGONÇA, almoniera de Sunifred de Lluça, 587.
- ENGULFUS, *testis* (Ribesaltes), 202.
- Enne, cf. Emne.
- ENNECHO, *testis* (Espirà de Conflent), 515; – *testis* (Estoer), 529, 531.
- ENNECHO, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
- ENNECHO, ENNECO, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- ENNECO, *auditor* (Estoer), 120.
- ENNECO, *bonus homo* (Vernet), 81.
- ENNECO, *presbiter et monachus* (Cuixà), 298.
- ENNECO, *testis* (Elna), 49.
- ENNEGÓ, difunt (Llivia), 87.
- ENNEGO, *donator* (Estoer), 614.
- ENNEGO, *in chero* (els Forcats), 107.
- ENNEGO, *quem alio nomine vocant Falcuto, elemosinarius de condam Seniofredo comite*, 445. || ENNEGÓ, dit Falcuç, marmessor del comte Sunifred II de Cerdanya, 443, 444.
- ENNEGO, *testis* (Catllà), 302.
- ENNEGO, *testis* (Cuixà), viii.
- ENNEGO, *testis* (Fillols), 388.
- ENNEGO, *vir Guindibergae, donator* (Canoà), 541.
- ENNEGO, *vir Sorellae, vinditor* (Estoer), 589.
- ENQUÍLIA, filla d'Elló (Sant Joan de les Abadesses), 345.
- ENRIC (Illa), 466.
- ENRICUS, *monachus* (Eixalada), 88.
- Enserune (al Bederrès, dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), v. Anseduna.
- Entre-rius (mun. Eus, com. Conflent), v. Interrivos.
- Entrevalls (mun. Toès, com. Conflent), 74, 383. V. Tresvalles.
- ENUTERIA (Codalet), 42.
- Enveig (com. Alta Cerdanya), villa, 223, 313, 325, 343.
- EODOBERTO, *in terra de* (Elna), 66.
- episcopales, casulas*, 189.
- episcopus*, 297, 367.
- episcopus* (=episcopatus), 297.
- episcopus*, pàssim. Cf. bisbes.
- Epistolarum Decretalium Summorum Pontificum*, 108.
- Eptaticus*, 189.
- EPULONE, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
- equa*, 55, 116, 448.
- Er (com. Alta Cerdanya), v. Ezerre.
- Eralice, 561. || Ralleu.
- ERALIUS (Fullà), 23.
- ERATONUS, *testis* (la Roca d'Albera), 135.
- EREMIS, *levita, testis* (Elna), 66.
- ERESINDUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- ERFRETARIUS, *filius Lidingae feminae*, 141.
- ERIBERTUS, *donator* (Pladecorts), 575.
- ERIFONS, KERIFONSUS, *episcopus*, 191; – *pontifex Vendiscensis*, 191. || ERIFONS, bisbe de Carpentràs.
- ERIFONSUS, *donator* (Sautó), 371.
- ERIFREDUS, *presbiter, scriptor* (Vila-seca), 218.
- ERIGUFREDUS, *mancipius* (Vila-seca), 218.
- ERILDES (Entrevalls), 47.
- ERIMAN DACO, *in vinea* (Estoer), 545.
- ERIMUNDUS, *testis* (Anglars), 210.
- ERIMUNDUS SELLA, *testis* (Elna), 247.
- ERLÍ, comte de Besiers, 3.
- ERMECONTIA, *filia Alidimi* (Cuixà), 106.
- ERMEFREDUS, *testis (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
- ERMEGELDES, *testis* (Reirós), 219.
- ERMEGILDE, *in terra* (Vila-seca), 216.
- ERMEGILDES, *testis* (Rosselló), 293.
- ERMEGILDUS (Trullars), 35.
- ERMEGONCIA, ERMEGONCA, ERMEGONTA, *deodicata, in clauso* (Vila-seca), 216; – *deodicata, in terra* (Vila-seca), 213, 216; – *femina, deodicata, in terra* (Vila-seca), 216; – *genitrix Malagaici presbiteri et Salamonis* (Vila-seca), 216.
- ERMELDE, *nepta Aurioli levitae et uxor Elderichi* (Elna), 647.
- ERMELDUS, ERMELLUS, *testis* (Baó), 26.
- ERMEMIR, bisbe d'Empúries, 147.
- ERMEMIR, *elemosinarius de condam Seniofredo comite*, 445. || ERMEMIR, marmessor del comte Sunifred II de Cerdanya, 443, 444.
- ERMEMIR, *laicus, signator* (Cuixà), iii.
- ERMEMIRUS (Mallolles), 169.
- ERMEMIRUS (Taurinyà), 50.
- ERMEMIRUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
- ERMEMIRUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- ERMEMIRUS, *clericus vel monachus, item* (Cuixà), 125; – *monachus, signator* (Cuixà), 125.
- ERMEMIRUS, *iudex* (Elna), 49.
- ERMEMIRUS, ERMIMIRUS, *iudex (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
- ERMEMIRUS, *laicus, testis* (Cuixà), 604.
- ERMEMIRUS, *manumissor vel elemosinarius de homine condam nomine Leudevino* (Vallestàvia), 499.
- ERMEMIRUS, *monachus* (Cuixà), 96; – *monachus, signator* (Cuixà), 125.
- ERMEMIRUS, *monachus* (Arles), 238.
- ERMEMIRUS, *signator* (Cuixà), 125.
- ERMEMIRUS, *testis* (Aiguatèbia), 573.
- ERMEMIRUS, *testis* (Cuixà), 413.
- ERMENALDUS, *presbiter, testis* (Elna), 395, 410.

- ERMENARDUS, 140; – *qui fuit filius quondam genitore meo nomine Amelio* (Nidoleres), 140.
- ERMENARDUS, *testis* (Ceret), 58.
- ERMENARDUS, *testis, alius* (Ceret), 58.
- ERMENARDUS, *testis* (Pesillà de la Ribera), 193.
- ERMENELLA, ERMENELLAS, *filia Aspidi et Durabilis* (Canavelles), 119; – *signatrix* (Cuixà), 127.
- ERMENGARDIS, ERMENGARDE, ERMENGARDS, *comitissa*, 581, 582; – *comitissa, mater Bernardi comitis, Guifredi comitis et Berengarii episcopi*, 611; – *comitissa, nobilis matrona, mater Berengarii episcopi*, 620; – *comitissa, uxor Olibani comitis*, 578, 579, 583; – *domna, coniux domni Olibani principis*, 485. || ERMENGARS, comtessa, esposa d'Oliba I.
- ERMENGARDIS, *femina, manumissor de homine nomine Adroario, qui fuit condam* (Cuixà), 544.
- ERMENGARDUS, *que alium nomen vocant Vassonis, testis* (Elna), 237.
- ERMENGARDUS, *testis* (Clerà), 122, 123.
- ERMENGARS, comtessa, esposa de Sunyer II de Rosselló-Empúries, v. ERMENGAUDIS.
- ERMENGARS, comtessa, esposa d'Oliba I de Cerdanya-Conflent, v. ERMENGARDIS.
- ERMENGAUDIS, *uxor Suniarii comitis*, 224. || ERMENGARS, comtessa, esposa de Sunyer II.
- ERMENGAUDUS, *archilevita, filius Wislae vicescomitissae*, 639. || ERMENGOL, ardiaca i bisbe d'Urgell.
- ERMENGOL, ardiaca i bisbe d'Urgell, fill del vescomte Bernat de Conflent, 626. V. ERMENGAUDUS.
- ERMENGUER, comte d'Empúries-Peralada, 3, 4.
- ERMENISCLUS, *iudex*, 93, 164.
- ERMENISCLUS, *levita, testis* (Montescot), 220.
- ERMENISCLUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 376; – *presbiter, testis* (Elna), 432.
- ERMENISCLUS, *presbiter, scriptor* (Rosselló i Conflent), 165.
- ERMENISCLUS, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
- ERMENISCLUS, *testis* (Tanyeres), 265.
- ERMENKARDE, *uxor Belli, donatrix* (Illa), 509.
- ERMENRICUS, *testis (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
- ERMESENDA, comtessa de Barcelona, filla de Roger I de Carcassona, 535.
- ERMESENDA, comtessa d'Urgell-Cerdanya, esposa de Sunifred I, 40. V. ERMESINDA.
- ERMESENDA, germana del comte Miró el Jove, 203.
- ERMESINDA, *comitissa*, 107; – *domna, genitrix Sesenandae, Suniefredi, Wifredi, Radulfi et Mironi*, 144; – *uxor Suniefredi comitis*, 56. || ERMESENDA, comtessa d'Urgell-Cerdanya.
- ERMESINDA, ERMESINDA, *femina, comutatrix* (Hortolanes), 360; – *mater Suniefredi, qui fuit condam* (Hortolanes), 360.
- ERMESINDA, *femina* (Peracalç), 418.
- ERMESINDA, *femina, in terra* (Sant Cebrià), 347; – *uxor Guandalgau-di, donatrix* (Sant Cebrià), 458.
- ERMESINDA, *vinditrix* (Espirà de Conflent), 515.
- ERMESINDUS, *qui fuit condam, in vinea de* (Hortolanes), 360.
- ERMESINDUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- ERMETRUCTES, ERMETRUCES, *femina, comutatrix* (Bages de Rosselló), 410.
- ERMETRUCTES, ERMETRUCTE, *femina, venditrix* (Rard), 293.
- ERMETRUIT, *uxor Eldeberti, venditrix* (Estoer), 646.
- ERMIGI (Urús), 460.
- ERMILDUS, *iudex* (Agusà), 26, 27.
- ERMILLE, *in vinea de* (Vila-seca), 216.
- ERMILLE, *uxor Stephani, donatrix* (Llores), 480.
- ERMISSENDA, *in vinea* (Vilella), 254.
- ERMOARA, *in terra* (Vila-seca), 216.
- ERMONFREDUS, *manumissor vel elemosinarius de condam homine nomine Viventio* (Finestret), 447.
- ERMONO, *testis* (Montoriol), 162.
- ERMORGIA (Llar), 71.
- ERNILDE (Alenyà), 195.
- ERNULDES (Llar), 71.
- EROIGIUS, EROIGIS, *presbiter, cognomento Marco, qui et iudex, scriptor* (Arles, Cuixà), 579, 582.
- Erola, 644. || Serola.
- EROVO, *bonus homo* (Llar), 164.
- ERPO, *consector* (Arles), 17.
- ERSENDIS, ERSINDIS, cf. ARSINDES.
- ERSINDA, *uxor Franchoni vicecomitis*, 224. || ORSÈN.
- ERVIGIUS, *auditor* (Estoer), 120, 121.
- ERVIGIUS, *presbiter* (Vila-seca), 172.
- ERVIGUS, *testis* (Elna), 188.
- Escaró (com. Conflent), 84, 100; – cella de Sant Martí d', 533; – villa, 508. V. Ascarone.
- ESCLUA, fill de Baró, almoier d'Ingilrada (Castellfolit de la Roca), 537.
- ESCLUA, *presbiter, testis* (Elna), 265.
- ESCLUA, SCLUA, *vir Aquilinae, donator* (l'Albera), 197.
- ESCREBOGNO, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
- ESEGUDUS, *presbiter, testis* (Elna), 276.
- ESEGUDUS, *testis* (Elna), 191.
- ESEGUTUS, *alode de* (l'Albera), 197.
- ESEGUTUS, ESSEGUTUS, ESSEGUTUS, *ISEGUTUS, condam qui fuit* (Terrats), 407; – *vir Arcedoniae* (Ortafà), 183; – *vir Arcedoniae feminae, emptor* (Tanyà), 209; – *vir Arcedoniae, emptor* (Mallolès), 217.
- ESEGUTUS, ESSEGUDUS, ESSEGUTUS, *donator* (Elna), 236.
- ESEGUTUS, ESEGUTTUS, ESSEGUTUS, *in terra* (Vila-seca), 216, 220.
- ESMARAGDE, abat de Saint-Mihiel de Mosa, v. SMARAGDUS.
- Esna, *rius que vocant*, 586. || Eina.
- Espirà de Conflent (com. Conflent), v. Asperi.
- Espolla (com. Alt Empordà), 505.
- Espona (mun. la Llaguna, com. Capcir), v. Sponna.
- Espunyola, l' (com. Berguedà), v. Spongiola.
- ESSECUTUS, ESSEGUDUS, ESSEGUTUS, cf. ESEGUTUS.
- Etagell (com. Rosselló), 304, 601. V. Stagello.
- Estanyol, l' (mun. Baixàs, com. Rosselló), v. Stagneolus.

Estela, puig de l' (entre Arles i Sant Llorenç de Cerdans, com. Vallespir), v. Astella.
 Estella, puig de l' (trifini amb el Conflent, el Vallespir i el Rosselló), v. Stella.
 ESTER, personatge bíblic, v. HESTER.
 ESTEVE, clergue, oncle de Gerberga (Olivars), 572.
 ESTEVE, fill de Pompiló (Illa), 306.
 ESTEVE, marit d'Anna, fidel del rei Carles el Simple, 161.
 ESTEVE, sant, v. STEPHANUS.
estipendia, cf. *stipendia*.
 Estoer (com. Conflent), 41, 102. V. Astover.
 Estoleso, *in pugo de* (vers Cameles), 608.
 ETER, *donator* (Torrelles de la Salanca), 493.
 ETERNA, *filia Felecessemas et soror Daculinas* (Canavelles), 46.
 EUDALECUS, *monachus* (Arles), 238; – *presbiter* (Arles), 238.
 EUDALECUS, *monachus*, *item* (Arles), 238.
 EUDALECUS, *presbiter* (Vilamulaca), 472.
 EUDO (Riuferrier), 619.
 EUDO, *testis* (Vilanova de Raó), 228.
 EUGENIUS, *testis* (Cuixà), 127.
 EULALIA, *beata*, 191; – *beatissima virgo*, 647; – *virgo*, 191. || EULÀLIA, santa.
 EUMENIUS, *presbiter*, *qui ad comertium vocor Sindila, scriptor* (Paçà), 95.
 Eus (com. Conflent), 35, 97.
 EVA, 338. || Eva, personatge bíblic. *evangelium*, III.
 Evole, Evulo, Iovale, 326, II; – *villa*, 454. || Évol (mun. Oleta, com. Conflent), 337, 553.
 Exalata, Exalada (III, VIII), 50, 55, 120, 121, 122, 123, VIII; – *cenobium*, III; – *locus*, 47, 55, 82, 120, 125, 164, II, V; – *monasterium*, 127; – *villare quot vocant*, VIII. || Eixalada.
 Exaume (vers Campllong), 107.
excommunicatio, 464, 504.
 EXEMENUS, *presbiter*, *condam qui fuit* (Vallventosa), 276.

exempla, 97.
 EXMERATUS, *frater Senderedi* (Fontcoberta), 268.
exorchia, IX.
Expositum in Evangelium et Epistolas, [liber], 189; – *super Genesis, liber*, 189.
exquisitio, 17.
 EYMERICIUS (Torrelles de la Salanca), 588.
 Ezerre, *villa que vocatur*, 370. || Er.

F

Fabrias (vers Sant Pere de la Serra), 338.
 FACHILA, *uxor Savini*, 152.
 FACHILONES, *uxor Elperici* (Cuixà), 37.
facistergium, 189.
 Fagedas, *via qui vadit ad* (vers Estoer), 479.
 Fagessus, *rivus* (vers Vilella), 458.
 Faia, *ipsa* (vers Tramesaigües), 456.
 Faiedas, *ipsa via qui discurrit a* (vers Estoer), 589.
 FALCHETO, cf. EMULGARIE.
 Falcone, *castellum*, 240. || Falcó, castell de (mun. Costoja, com. Vallespir).
 FALCUÇ, v. ENNEGÓ.
 FALCUTIO, cf. ENNEGO.
 FALCUTIUS, *donator* (Prats de Molló), 583.
 Falgars (mun. Arles, com. Vallespir), v. Felgars.
 Falguerias, Felgaria, 326; – *villa*, 454. || Falgueres, les (mun. Mosset, com. Conflent).
 FALQUET, v. GUIFRÉ.
famulus, 126.
 Fangà (mun. Fillols, com. Conflent), v. Fangano.
 Fangano, Fangiano, 70, 125, II, III. || Fangà.
 FARALDUS, *vir Mosindae*, 153.
 FARICINTUS (Estoer), 136.
 Faro, *ad ipso* (al comtat de Rasès), 370.
fatiro, 55.
 Faulianum, cf. Fulianum.
 Faunolitensis, cf. Fenuletus.

FAUVA, *in campo qui fuit de condam* (Bajoles), 196.
 FAUVA, *iudex*, 92, 93, 94, 134, 164; – *subscriber*, 93.
 FAUVA, *testis* (Elna), 191.
 FEDANCIUS, *iudex* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 FEDANTIUS, *condam* (Argelers), 162.
 Feges, *guardia de*, VIII. || Fetges.
 FEL, *testis* (Estoer), 589, 610.
 FELECESSEMAS, *mater Daculinas, Odesindae et Eterne* (Canavelles), 46.
 Felectu, *in serra de* (vers Llar), 119.
 Felgars, Felgares, 240, 611; – *locus ubi vocabulum est*, 58. || Falgars.
 Felgaria, cf. Falguerias.
 FELICIA, *uxor Amarigi*, 153.
 FELICIUS, *testis* (Torrelles de la Salanca), 542.
 Felinas, *alode que vocant*, 211. || Félines-Minervois (dep. Erau, reg. Llenguadoc, França).
 FELIP, J., notari de Prada (any 1740), 326, II, VII.
 FELIU, bisbe d'Urgell, v. FELIX.
 FELIU, G., 388, IX, X.
 FELIU, sant, v. FELIX.
 FELIX, *episcopus Urgellitanae sedis*, I; – *Urgellitanae sedis episcopus*, I. || FELIU, bisbe d'Urgell.
 FELIX, *levita, testis* (Elna), 186.
 FELIX, *martir Christi, sanctus*, 561. || FELIU, sant.
 Femengano (al Conflent), 68.
 Feneolesi, cf. Fenuletus.
 Fenestras, 367. || Finestres.
 Fenestras (vers Formiguera), 79.
 Fenestreto, Fenestredo, 165, 416; – *villa*, 189, 417, 447, 510. || Finestret.
 Feniliotensis, Fenioletense, cf. Fenuletus.
 Fenollet (com. Fenolleda), cenobi de Sant Pau de, 443; – comtat de, 481, 594; – comte de, 642 (v. BERNAT I); – pagus de, 161, 336, 382, 383. V. Fenuletus.
 Fenuletus, Faunolitensis, Feneolesi, Feniliotensis, Fenioletense, Fenullietensis, Funelgetus, *comitatus*, 204, 326, 356, 445, 454, 642; – *pagus*, 24; – *paus*, 96. || Fenollet.
 FERIOLUS, *in terra* (Malloles), 169.

- FERMOSA (Taurinyà), 50.
ferramenta, 55, 83, 126, 448.
ferraria, ipsa, 407.
ferrarius, 197, 620.
Ferrarius, rigus, 17; – *rius*, 611; – *rius quem nuncupant*, 93. || Riu Ferrer, el.
FERREOLUS, monachus (Cuixà), 298.
FERRIOLA (Ocenyes), 103.
FERRIOLA, uxor Ranesindi (En), 57.
FERRIOLUS, bonus homo (Fonollar), 93, 94.
ferrum, 55; – *ad turno*, 55.
FERUTIO, FURRUTIO, 49; – *iudex* (Elna), 49.
Fetges (mun. Sautó, com. Conflent), v. Feges.
FEUDELECUS, bonus homo (Tanyà), 93.
feus, feudus (x), *fevus*, 635, x.
fevalis, alodis curialis que vulgo dicimus, 635.
Figulos, lochus que vohant (infra fines de villa Astuer), 483; – *locus que vogant (in fines de Aspirano)*, 546.
Fillols (com. Conflent), 41, 70, 383. V. *Foliolus*.
filolaticus, ipse, 564.
FINARDUS, laicus nobilis (Elna), 647.
FINDELANE, in terra (Tuïr d'Avall), 413.
Fines, locus qui vocant (vers Fullà), 586.
Finestres (mun. Sant Aniol de Finestres, com. Garrotxa), v. *Fenestras*.
Finestret (com. Conflent), 443. V. *Fenestreto*.
firmancia, x.
FIRRIOLUS, testis (Elna), 49.
FIRRIOLUS, vir Adae, vinditor (Arles), 528.
FIRRIOLUS, vir Adelbergae, vinditor (Saorra), 231.
fiscus, 402, III.
fixorias, 17.
Flaçà (mun. Serdinyà, com. Conflent), v. *Flazanum*.
FLAMIDIA, in terra (Elna), 188.
FLAMIDIA, uxor Ardegarii, vinditrix (Vallespir), 200.
Flamidinum (entre Llaceres i el puig de l'Estella), VII.
Flassianum, cf. Flazanum.
flavellos, spaniscos, 189.
Flazanun, Flassianum, 326, 359, 454. || *Flaçà*.
FLODERANDUS, donator (Fullà), 502.
FLORESINDA (Llar), 75.
FLORESINDUS, presbiter, scriptor (Pellsà de la Ribera), 193.
FLORIDIA, FLURIDIA (Talau), 89.
flumen (=fluvius), pàssim. Cf. *rius*.
FLURIDIA (Elna), 66.
FLURIDIA (Fullà), 23.
FLURIDIA (Talau), cf. *FLORIDIA*.
fluvius (=flumen), pàssim. Cf. *rius*.
Fofred, serra de (mun. Camprodon, com. Ripollès), v. *Fovo Fredo*.
Folanum, Folganum, Folianum, cf. Fulianum.
FOLCRADUS, testis (Elna), 472.
Folietes, villare (in pago Fenuleto), 24.
Foliolus, Fulliols, Fullols, Fulols, 454; – *villa*, 192, 326, 388, 389, 538. || *Fillols*.
Follonichs (mun. Prada, com. Conflent), v. *Fullonicus*.
Fonollar (mun. Morellà i les Illes, com. Vallespir), cella de Sant Martí de, 62, 112. V. *Fullonics*.
FONT, F., 326, 454, II, III, VII.
Fontanas, Fontanis, vi; – *vilarium quem vocant*, 597. || *Fontanes*.
Fontanes, v. Sant Genís de Fontanes.
Fontanilis, 611. || *Fontanills* (mun. Arles, com. Vallespir).
Fontcoberta (mun. Queixàs, com. Rosselló), v. *Fonte Coperta*.
Fonte Coperta, Fonte Cooperta, 268, 401. || *Fontcoberta*.
Fonte Genesii, locus ubi vocabulum est (al sud de Trullars), 469.
Fonte Tentenata, villariunculus (les Fonts, mun. Calce), 171, 193.
Fontjoncosa, vilar de (prop de Narbona), 4.
Fontpedrosa (com. Conflent), 48.
Fonts, les (mun. Calce, com. Rosselló), 171.
Forcados, Inforcadis, Inforcato, Inforcatos, Infurcados, 580, VII; – *in portu*, 107; – *parrochia Sancti Petri de*, 454; – *villa*, 326. || *Forcats, els*.
Forcat, coll de la serra de l'Albera (mun. la Jonquera, com. Alt Empordà), v. *Furcato*.
Forcats, els (mun. Sant Pere dels Forcats, com. Alta Cerdanya), 336, 383, 440, 443. V. *Forcados*.
Forchas, Furchas, 620; – *villa*, 34, 620. || *Forques*.
FOREMICO, in chusum qui fuit (Elna), 53. *foresfactura*, 496.
FORMESINDUS, testis (Elna), 247.
Formiguera, Formiguaria, Fromiguera, aqua que vocatur, 79; – *cenobium*, 79; – *locus*, 79; – *rivus que vocant*, 79; – *villa*, 79. || *Formiguera* (com. Capcir).
Forn del Vidre (mun. la Jonquera, com. Alt Empordà), v. *Valle Vittraria*.
Fórnols (mun. Campome, com. Conflent), v. *Furnulos*.
Foroiulensis, episcopus, I. || *Fréjus*.
Forques (com. Rosselló), església de Sant Martí de, 280. V. *Forchas*.
FORTANER, J., 450.
Fortià (com. Alt Empordà), v. *Furtiano*.
FORTIS, belemosinarius Lingis feminae (Finestret), 510.
FORTISSIMUS, presbiter, in terra (Vilaseca), 213, 220, 238; – *presbiter, testis* (Elna), 162, 190.
FORTONE, in terra (ad valle Asinaria), 418.
FORTUNIVS, monachus, testis (Cuixà), 604.
Fossà, F. de, 26, 27, 49, 53, 54, 58, 66, 80, 94, 95, 97, 105, 130, 134, 135, 142, 144-146, 150, 155, 157, 162, 165, 166, 168-170, 172-174, 180, 181, 183, 186, 188, 189, 192, 194, 195, 197, 201, 204, 206, 209-211, 213, 215-217, 219-223, 225, 226, 228, 229, 232-234, 236-238, 240, 242-244, 246, 247, 251-254, 256, 259, 261, 264-266, 268-271, 274-277, 279, 282, 284-288, 290, 291, 293, 294, 296-298, 300-303, 305-312, 314-325, 327, 328, 330, 331, 334, 339, 341, 342, 344, 346, 347, 348, 350, 351, 353-355, 357-362, 364, 369-372, 374-376, 378-380, 384, 385, 387, 389, 390, 391, 393-400, 404-416, 419, 420, 422, 424, 425, 427-

- 430, 432, 435, 438, 441, 442, 445, 447, 448, 451, 453, 458-461, 465-469, 471, 472, 474-476, 478, 480, 484, 486, 487, 489, 491, 493-495, 499, 500, 502, 509, 510, 516, 519, 523, 524, 530, 534, 538-543, 548, 552, 555, 556, 562, 563, 565-567, 575, 577, 584, 585, 593, 595, 598-604, 607, 608, 611, 612, 615, 620, 630, 632, 633, 636-638, 643, 644, 647, ix.
- Fossa de Umilio (vers Torderes), 620. *fossatos*, 360.
- Fovo Fredo, *ipsa fonte de*, 292; – *ser-ra de*, 292. || Fofred.
- FRAMALLUS, *levita* (Agusà), 347.
- FRAMBERTUS, *testis* (Rosselló), 259.
- FRANA, *presbiter, testis* (Vilella), 254.
- França, v. Franca.
- FRANCHO, *presbiter, manumissor Seniofredi levitae* (Elna), 448; – *presbiter, testis* (Elna), 468.
- FRANCHO, *testis* (Bages de Rosselló), 242. || FRANCO, fill dels vescomtes Odó i Riquilla de Narbona.
- FRANCHO, *vicecomes, vir Ersindae*, 224. || FRANCO, vescomte de Narbona.
- Franchorum, cf. Franchorum.
- Franca, 615, 620, iii. || França.
- Francigenum, *regnum*, ii.
- FRANCO, *bonus homo* (Tanyà), 93.
- FRANCO, FRANCUS, *Carcasensis pastor*, 485; – *episcopus*, 485, 506; – *praesul*, 506. || FRANCO, bisbe de Carcassona.
- FRANCO, fill dels vescomtes Odó i Riquilla de Narbona, bisbe de Carcassona, v. FRANCHO.
- FRANCO, marit de Galícia (Saorra), 623.
- FRANCO, *testis* (Elna), 66.
- FRANCO, *testis* (Elna), 394.
- FRANCO, vescomte de Narbona, v. FRANCHO.
- FRANCOLINUS, *Conseranensis episcopus*, i.
- Franchorum, *Franchorum, christianissimi reges*, 454; – *rex*, 191, 257, 485, 547, 584, 586, 590, 647, iii, vii (cf. CAROLUS, HUGO, LEUTARIUS, LUDOVICUS, ROBERTUS); – *senatus*, 10.
- FRANCUS, *iocarius* (Riuferrer), 619.
- Frankfurt (*Land de Hessen, Alemanya*), 14.
- FRAUBERTUS, *testis* (Palau Rotger), 157.
- FRAUDALDUS, *abbas*, 347, 348. || FRODALL, abat de Sant Esteve d'Agusà.
- FRAUDULONE, *procer* (Castellnou), 620.
- FREDARIUS (Reiners), 636.
- FREDARIUS, *diachonus, scriptor* (la Grasa), 171.
- FREDARIUS, *testis* (Bages de Rosselló), 242.
- FREDEBURGA, *abbatissa*, 576. || FREDEBURGA, abadessa de Sant Joan de Ripoll.
- FREDELATUS, *presbiter, signator* (Cui-xà), 125.
- FREDEMIRUS, *FRIDEMIRUS, mandataris de Audesindo episcopo* (Elna), 92.
- FREDENANDUS, *testis (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
- FREDERIUS (Terrats, Forques), 34.
- FRÈDOL, arquebisbe de Narbona, v. FREDOLDUS.
- FRÈDOL, marit d'Adelaida (Tanyeres), 609.
- FREDOLDUS, *episcopus*, 72. || FRÈDOL, arquebisbe de Narbona.
- FREDUVIDUS, *testis* (Bages de Rosselló), 243.
- Fréjus (dep. Var, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. Foroiulensis.
- freno mulare, 55.
- Frexano, *ipso* (al nord de Costoja), 578.
- FRIDEMIRUS, cf. FREDEMIRUS.
- FRIDIRICUS, *testis* (Saorra), 231.
- FRIDISCLE, abat de Sant Andreu de Sureda, 29. V. FRIDISCLUS.
- FRIDISCLUS, *abbas* (Sant Esteve de Pomers), 56. || FRIDISCLE, abat de Sant Andreu de Sureda.
- FRODALL, abat de Sant Esteve d'Agusà, v. FRAUDALDUS.
- FRODOLANDUS, *testis* (Saorra), 278.
- FROIA (Castellrosselló), 184.
- FROILA (Agusà), 27; – *iudex* (Elna), 17, (Agusà), 26, 27.
- FROILA, FRUGLA, *bonus homo* (Estoer, Clerà), 120, 121, 122.
- FROILA, *testis* (Ortafà), 183.
- FROILA, *testis* (Reirós), 219.
- FROISINDUS, *presbiter, signator* (Cui-xà), 125.
- FRUCTEIRANDUS, *donator* (Torrelles de la Salanca), 542.
- FRUCTUOSUS, *testis* (Elna), 54.
- FRUGA, FRUIA, *Ausonensis pontifex*, 485; – *episcopus Ausonensis*, 485. || FRUJÀ, bisbe d'Osona.
- FRUGA, *vir Totadonnae* (Torrelles de la Salanca), 457.
- FRUGELLUS, *testis* (Vernadell), 292.
- FRUGLA, cf. FROILA.
- FRUILA, *in terra* (Elna), 188.
- FRUILA, FRUILANUS, *presbiter* (Riuferrer), 619.
- FRUJÀ, bisbe d'Osona, 503. V. FRUGA.
- FRUJÀ, fill i almoïner d'Ingilrada (Castellfolit de la Roca), 537.
- Frumigeras (vers Torrelles de la Salanca), 637.
- Frusèn, roca dita de (Rosselló), 45.
- FULCRANNUS, FULCRERANUS, FULGERANUS, *auditor* (Fonollar), 93, 94; – *presbyter, bonus homo* (Tanyà), 93.
- FULGENTIUS, *iudex*, 81, 120, 121, 122, 123, 164; – *subscriptor*, 121, 123.
- Fulianum, Faulianum, Folanum, Folganum, Folanum, 378; – *infra fines de*, 309; – *locus*, 400; – *valles*, 326; – *villa*, 260, 298, 300, 353, 354, 370, 385, 414, 419, 430, 454, 502, 558, 586, 590; – *villare*, 23, 82. || Fullà.
- Fullà (com. Conflent), villa, 46, 159, 177, 286, 330, 337, 383, 390, 405, 412, 488, 514, 571, 598. V. Fulianum.
- Fulliols, Fullols, cf. Foliolus.
- Fullonicas, Fullonichas, *locus*, 93, 94. || Fonollar.
- Fullonicus, *ipsa aeclesiola que dicitur*, 56. || Follonichs.
- Fulols, cf. Foliolus.
- Fumigaria (vers Torrelles de la Salanca), 588.
- funccio, 635.
- Funelgetus, cf. Fenuletus.
- Furcato, *in monte*, 36. || Forcat.
- Furchas, cf. Forchas.
- Furnulos, 165, ii. || Fòrnols.

furnus, cukarius, 50; – *teularius, ipse*, 26, 27.
FURRUTIO, cf. *FERUTIO*.
Furtiano, villa, 475. || *Fortià*.
furtum, 475.

G

GADERICUS, bonus homo (Llar), 164.
Gaiardia, ipsa (vers Vinçà), 340.
GAIRALDUS, in terra (Sant Cebrià), 347.
GAIRARDO, qui fuit condam (Gosac), 259. Cf. *Gausago*.
GAIRO, qui fuit condam (Gosac), 259. Cf. *Gausago*.
GAIROARDUS, filius qui fui Alienardi quondam, vinditor (la Torre d'Elna), 251.
GAIROARDUS, filius qui fuit Ramoardi quondam, testis (la Torre d'Elna), 251.
GAIROLA, in terra (Vila-seca), 216.
GAIROLUS, vir Chintilo, venditor (Montescot), 220.
GALAFREDUS, scriptor, 140.
GALFARICUS (Codalet), 42.
GALÍCIA, esposa de Francó (Saorra), 623.
GALINDO, GALINDU, clericus vel monachus (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
GALINDO, donator (Fullà), 390.
GALINDO, iudex (in iudicio Salomonis comitis), 60.
GALINDO, testis (Vilanova de Raó), 228.
GALINDO, GALINNO, vir Bonucae, vinditor (Estoer), 618.
GALINDUS, visor aut auditor (Castellnou), 620.
GALITO, bonus homo (Aiguatèbia), 561.
GALLE[...] (Trullars), 35.
Gallia, vi. || *Gàllia*.
Gallia christiana, 36, 48, 79, 125, 140, 163, 175, 189, 191, 194, 204, 210, 212, 220, 224, 226, 228, 245, 271, 272, 274, 279, 294, 297, 310, 322, 356, 367, 433, 455, 456, 464, 469, 504, 506, 558, 559, 570, 601, 611, 617, 619-621, 645, i, viii.

GALLINUS, testis (Elna), 360.
GALOFONSUS, cf. *GUALAFONSUS*.
GAMIZANUS, testis (Elna), 66.
Ganganellus, 228. || *Ganganell*, el, affluent de la Bassa.
GANIVA, testis (Malloles), 169.
Gap (dep. Alts Alps, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. *Wappincensis*.
GARCAS, cf. *GARSIAS*.
Gardanus, rivus, 458. || *Rigardà*.
Gardino (prop de Lodi, prov. Milà, Itàlia), 18.
GARÍ, abat de Cuixà, v. *GARINUS*.
GARINUS, GUARINUS, WARINUS, abbas, 454, 456, 464, 506, 558, 581, 639; – *abbas egregius*, 485; – *religiosus abbas*, 454; – *sanctissimus abbas*, 617; – *venerabilis, decessor Guifredi abbatis*, 642. || *GARÍ*, abat de Cuixà.
GARISTONE, campus qui fuit de (Elna), 319.
Garnensis, monasterium Sancti Petri qui dicitur, 617. || *Garnier*, ara Mas-Garnier.
Garriga, ipsa (vers Tanyeres), 237.
Garrigues, les (mun. Palau del Vidre, com. Rosselló), 29, 63.
GARSENDA, comtessa, esposa del comte Guifré II de Barcelona, v. *GARSINDIS*.
GARSENDA, comtessa, esposa del comte Ramon III de Tolosa, 426.
GARSFAON, in terra (Marians), 88.
GARSIA, filius Kardellae (Cuixà), 37.
GARSIAS, condam (Sant Feliu d'Amunt), 413.
GARSIAS, presbiter, donator (Sant Feliu d'Amunt), 413.
GARSIAS, GARCAS, presbiter, testis (Elna), 224, 397.
GARSIES, monjo de Cuixà (s. xi), 485.
GARSINDA, mater Arnaldi (Ax dels Terres), 628.
GARSINDA, uxor Berani (Toévol), 99.
GARSINDIS, comitissa, condam qui fuit, mater Richildes vicecomitissae, 242, 243. || *GARSENDA*, comtessa.
Gascunya, país d'Occitània (França), 10. V. *Wasconia*.
GAUBERTUS, GAUCEBERTUS, comes, cf. *GAUZBERTUS*.

GAUCELM, comte de Rosselló, 3, 4, 14, 16; – *marquès de Gòtia*, 16.
GAUCELMUS, presbiter, elemosinarius vel manumissor de condam Chini-niverga femina (Elna), 188.
GAUCHZEFREDUS, GAUDFREDUS, cf. *GAUZFREDUS*.
Gaudilanos (al comtat de Besalú), 368.
GAUDIOSA, filia Maurecellae (Sautó), 90.
GAUDISCLUS, presbiter, testis (Terrats), 407.
GAUDFREDUS, comes, cf. *GAUZFREDUS*.
GAUDFREDUS, WIFREDUS, presbiter (Cuixà), 624; – *sacerdos, donator* (Cuixà), 624.
GAUDFREDUS, testis (Elna), 224, 358.
GAUFRIDUS, comes, cf. *GAUZFREDUS*.
GAUHFREDUS, testis (Elna), 602.
Gausago, villare que vocant de Gairardo, qui fuerunt condam, et hodie vocant, 259. || *Gosac*.
GAUSBERT I, comte de Rosselló-Empúries, v. *GAUZBERTUS*.
GAUSBERT, fill del comte Gausfred I de Rosselló-Empúries, 439.
GAUSFRED I, comte i duc de Rosselló-Empúries, 439, 452, 462, 477, 481, 492, 503, 527, 532, 533, 591. V. *GAUZFREDUS*.
GAUZBERTUS, GAUBERTUS, GAUCEBERTUS, GAUHBERTUS, GAUTHBERTUS, GAUHTBERTUS, 224; – *comes*, 191, 196, 205, 224; – *comes, frater Elmeradi episcopi*, 191; – *comes, vir Trudegardis*, 196. || *GAUSBERT I*.
GAUZBERTUS, laicus nobilis (Elna), 647.
GAUZFREDUS, GAUCHZEFREDUS, GAUDFREDUS, GAUFREDUS, GAUFRIDUS, GAUZEFREDUS, GODFREDUS, GOZFREDUS, comes, 291, 347, 379, 410; – *comes, condam*, 602; – *comes, in terra* (Peracalç), 418; – *comes, pater Suniarii episcopi*, 449; – *comes, vir Avanae comitissae*, 395; – *memoratus comes*, 486. || *GAUSFRED I*.
Gedella, ipsa (vers Vernadell), 292.
GEESINDUS, presbiter, scriptor (Cuixà), iii.
GEIRAIARDUS, donator (Fullà), 286.

- GELDEMIRUS, *levita, scriptor* (Vallespir), 200.
- GELDREDUS (Torrelles de la Salanca), 432.
- GELDREGUDUS, *ipso manso quod tenet* (Torrelles de la Salanca), 432.
- Gella, *valles* (vers Queixàs), 268.
- GELSÈN, mare del vescomte Remesari, 203.
- gema, *preciosa*, 189.
- Genebrello, *ad ipso* (vers Estoer), 513, 521.
- Genesis, *Expositum super*, 189; – *quaternio optimus super*, 189.
- GENESIUS, *levita* (Trullars), 35.
- GENRICUS (Riuferrer), 619.
- GENTA, *uxor Guisandi, venditrix* (Malloles), 217.
- GEORGIUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
- GERALDUS, *clericus* (Ampoullhiac), 456.
- GERARD, candidat a metropolità de Narbona, 187.
- GERARDUS (Riuferrer), 619.
- GERBERGA, esposa de Dursac, neboda d'Esteve clergue i mare de Tedlèn i Guilla (Olivars), 572.
- GERBERGA, mare del rei Lotari, 383.
- GERIBERNUS, *testis* (Salses), 273.
- GERMANUS, *Autisiodorensis episcopus, almus*, II; – *beatus*, II, III; – *Christi confessor et pontifex Autisiodorensis*, III; – *confessor, sanctus*, 454, 464; – *confessor Christi, beatus*, 367, 388; – *confessor Christi, sanctus*, 340, VIII; – *preclarissimus confessor Christi beatissimus*, 418; – *sanctissimus Christi confessor*, II; – *sanctissimus confessor*, III; – *sanctus*, III, VII. || GERMÀ d'Auxerre, sant.
- GEROLIMUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- Gerundensis, cf. Girona.
- GERUVINUS, *testis* (Espirà de Conflent), 560.
- GESCAFREDUS, GESCHAFREDUS, *signator* (Cuixà), 127; – *vir Onestae* (En), 118.
- GESKAFREDUS (Coma), 69.
- GIFREDUS, cf. GUIFREDUS.
- GIGE, *testis* (Fontcoberta), 401.
- GIGOT, J.-G., 56, 133, 273, 295, 338, 388, 590, x.
- GILDEMIRUS, *presbiter, testis* (Elna), 150.
- GILDEMIRUS, GILDMIRUS, *presbiter, testis* (Elna), 319, 397.
- GILLA, *femina, mater Bilibildes, comutatrix* (Vila-seca), 229.
- Gilmari, *villar de* (in comitatu Bergitano), 326.
- GILRADA, *femina, venditrix* (Palaldà), 282.
- GIMERA, cf. GUIMERA.
- Ginebrello, *locus ubi dicitur* (vers Espirà de Conflent), 560.
- GINTILE, *saio*, 60.
- Giramont, cf. Monte Auriolo.
- GIRGANE, *in terra* (Elna), 188.
- Girona (com. Gironès), 278; – AD, 401; – Arxiu de la Delegació d'Hisenda de, 392, 437, 623; – bisbe de, pàssim (v. ARNULF, GOTMAR II, GOTMAR III, GUIGÓ, MIRÓ); – comtat de, 255, 572, 616; – comte de, 3, 4, 572 (v. BORRELL II, ODILÓ); – seu de, 462; – vescomte de, 616 (v. SUNIFRED). V. Girona.
- Girona, Gerundensis, Ierundensis, *comitatus*, 448; – *ecclesia*, 191, VI; – *episcopus*, 485, 559, I (cf. ADAULFUS, MIRO); – *pontifex*, 191 (cf. WIGO); – *Sanctus Felix ad*, 423; – *sedes*, 485. || Girona.
- GISALMONES, *vinea que plantavit* (Torrelles de la Salanca), 432.
- GISANDUS, *abbas*, cf. WISANDUS.
- GISANDUS, *episcopus*, cf. WISANDUS.
- GISANDUS, *vir Gentae*, cf. GUIсандUS.
- GISCAFRED, comte de Carcassona, 3, 4.
- GISCAFRED, fill del comte Miró el Jove, 203.
- GISCAFREDUS, *levita, testis* (Arles), 635.
- GISCAFREDUS, *levita, testis* (Elna), 472.
- GISCAFREDUS, *presbiter, vinditor* (Cornellà de la Ribera), 366.
- GISCAFREDUS, *testis* (Pesillà de la Ribera), 547.
- GISCAFREDUS, *testis* (Rosselló), 97.
- GISCHAFREDUS (Riuferrer), 619.
- GISCHAFREDUS, *clericus, scriptor* (Malloles), 169.
- GISCHAFREDUS, WISKAFREDUS, *iudex* (Riuferrer), 619.
- GISCHAFREDUS, *testis* (Montescot), 220.
- GISCHAFREDUS, *testis* (Vallventosa), 276.
- GISCHLAMIRUS, GISCLAMIRUS, *presbiter, scriptor* (Costoja), 578; – *scriptor* (Cuixà), 581.
- GISLA, cf. GUILLA.
- GISLERANUS, WILERANNUS, *episcopus*, 138; – *sedes Carcassona episcopus*, 140. || GUILARÀ, bisbe de Carcassona.
- GISSILONE, *femina* (Torrelles de la Salanca), 432.
- GITARDUS, *pater Mironis* (Ventenago), 540.
- GLAUDA, *testis* (la Roca d'Albera), 135.
- GLODESINDA, 225.
- GLODESINDUS, *monachus*, 140.
- GLODOARA, *femina* (Elna), 73.
- Gocia, *provincia*, 642. || Gòtia.
- GOCUNDINA, *uxor Durandi, donatrix* (Cameles), 320.
- GODAFREDUS, *testis* (Elna), 360.
- GODALDUS, *testis* (Fonollar), 93.
- GODEBERGA, filla de Guillem, 631.
- GODEFORTE, GODDEFORTE, *saio* (Elna), 49.
- GODEFORTUS, *vir Teudebergae* (Cameles), 425.
- GODEFREDUS, *testis* (Cuixà), IX.
- GODEMAR, *testis* (in iudicio Salomonis comitis), 60.
- GODEMARES, *presbiter, manumissor vel belemosinarius de Rainardo, qui fuit condam* (Fullà), 385.
- GODEMARES, *testis* (Elna), 476.
- GODEMARUS, *condam, servus Mironi condam* (Fullà), 586.
- GODEMARUS, *testis* (Montner), 550.
- GODERAMNUS, *in campum* (Tresmals), 49.
- GODERICUS, *in vinea* (Marians), 88.
- GODESCALCUS, GODESCHALCHUS, GUADESCALCHUS (Agusà), 27; – *saio* (Agusà), 26, 27.
- GODFREDUS, *comes*, cf. GAUZFREDUS.
- GODIFREDUS, *in casa* (Vilella), 254.
- GODINUS (Vallventosa), 277.
- GODINUS, *testis* (Ax dels Terres), 628.
- GODLANA, *uxor Bentii comitis*, 190. || GOTLANA.

- GODMARUS, *iudex* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- GODOMARUS, *presbiter, manumissor* (Fullà), 378.
- GODUS, *subiectus Odiloni cancellarii*, VII.
- GOFREDUS, *in terra de* (Elna), 424.
- GOFREDUS, *testis* (Saorra), 396.
- GOIFREDUS, *signator* (Cuixà), 125.
- GOLANC (Enveig), 325.
- GOLDERAMNUS (Ocenyes), 91.
- GOLDONE, *in terra* (Elna), 188.
- GOLDREGODO, *uxor Segarii, emprix* (Reirós), 219.
- GOLDREGOT, filla del comte Miró el Jove, 203.
- GOLTEREDUS, GOLTREDUS, *presbiter* (Elna), 647; – *presbiter, scriptor* (Elna), 476.
- GOLTREDUS, *presbiter, testis* (Cuixà), 520.
- GOMAREBUS, *presbiter, hacti indignus monachus* (Agusà), 347.
- GOMARIJA, mare d'Astre (Cameles), 425.
- GOMSÈN, abat d'Arles, v. AGOMESIN-DUS.
- GOMSÈN, nebot d'Alfons (al pagus Narbonès), 39.
- GONDEBERT, sacerdot, almoïner de Guillem, 631.
- GONDEFREDUS, CONFREDUS, GONTEFREDUS, GONDOLFREDUS, GONTFREDUS, GOTFREDUS, *abbas*, 164, 298, 305-307, 314, 315, 326, 340, 341, 349, 350, VIII, IX; – *monasterii Sancti Germani confessoris abbas*, 298; – *presbiter atque indignus abbas*, 298. || GONFRED, abat de Cuixà.
- GONDEFREDUS, *in vinea* (Vila-seca), 229.
- GONDEFREDUS, *testis* (Cudes), 431.
- GONDEMARUS (Ocenyes), 91.
- GONDOLFREDUS, cf. GONDEFREDUS.
- GONDOVARA, *filia Rotrudes feminae et uxor Wiberti* (Costoja), 240.
- GONFRED, abat de Cuixà, 303, 318, 336, 351. V. GONDEFREDUS.
- GONFREDUS, *in terra* (Vila-seca), 213.
- GONTALECHUS (marmessor d'Alba, Illa), 384.
- GONTALEGUS, *in orto* (Illa), 350; – *in terra* (Illa), 540.
- GONTARDUS, *condam, genitor Danielis* (Vallespir), 200.
- GONTARIUS, *in terra* (Vallespir), 200.
- GONTARIUS, *testis* (Bages de Roselló), 393.
- GONTEFREDUS, *abba*, cf. GONDEFREDUS.
- GONTEFREDUS, *laicus, signator* (Cuixà), III.
- GONTEFREDUS, *presbiter* (Cuixà), 125, 126, 164.
- GONTEIOCUS, GONTGOCUS, GONTILEGUS, GUINTIOCUS, GUNTICIUS, *iudex*, 81, 120, 121, 122, 164.
- GONTEIOGUS, *donator* (Cameles), 327.
- GONTEIOGUS, *vir Ozilane* (Toluges), 348.
- GONTEMIRUS, *testis* (Palol d'Avall), 232.
- GONTERUS, *testis* (Estoer), 618.
- GONTFREDUS, cf. GONDEFREDUS.
- Gorgamús, torrent affluent del Tec, prop d'Arles, v. Gurgomuio.
- Gorguja (mun. Llívia, com. Baixa Cerdanya), 87, 408.
- Gosac (mun. Cortsaví, com. Vallespir), v. Gausago.
- GOSLINUS, *ad vicem* (Attigny), 72.
- GOTDEMARUS, *testis* (Aiguatèbia), 434.
- GOTELEBA (Fullà), 23.
- Gothorum*, cf. *Gotorum*.
- Gòtia (antic nom de la Gàl·lia gòtica), 160; – marquès de, 16, 45, 92, 423 (v. BERNAT, GAUCELM, ODALRIC, RAMON); – regne de, 154. V. Gocia.
- GOTLANA, comtessa, filla del comte Miró el Vell i esposa del comte Benció d'Empúries-Rosselló, 134, 181. V. GODLANA.
- GOTMAR II, bisbe de Girona, 505; – monjo de Sant Cugat del Vallès, 255.
- GOTMAR III, bisbe de Girona, 572.
- GOTMAR, bisbe d'Osona, 143.
- Gotorum, Gothorum, Gottorum, lex*, 17, 27, 56, 81, 120, 121, 123, 155, 170, 174, 180, 188, 190, 195, 197, 201, 222, 224, 228, 232, 236, 237, 276, 277, 288, 294; – *liber legis*, 189; – *rex*, 191 (cf. CAROLUS).
- Gotorum, *villa* (a Malloles), 169, 217, 395.
- GOTREDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- GOTTEREDUS, *presbiter, testis* (Elna), 469.
- GOZFREDUS, *comes*, cf. GAUZFREDUS.
- gradiles, ipsos*, 229, 242, 243.
- Grassa, Crassa, Crasa, *cenobium Sancte Marie*, 171, 193, 273; – *domus Sanctae Mariae coenobii quae vocant*, 450; – *domus Sanctae Mariae quam vocant*, 550; – *domus Sanctae Mariae de*, 386; – *Sancta Maria quae vocant*, 628. || Grassa, la.
- Grassa, la (dep. Aude, reg. Languedoc, França), 366; – abat de, pàssim (v. ANEDAT, DURAN, ELIES, RADULF, SUNIFRED, SUNYER); – casa, cenobi o monestir de Santa Maria de, 24, 40, 144, 202, 203, 214, 272, 299, 304, 333, 373, 547, 620. V. Grassa.
- GRAT, F., 132.
- GRATOALUS (Agusà), 26.
- gravaria, ipsa*, 360.
- Graxantaria, *locus ubi vocant, infra fines castro Russilione*, 184.
- Grecia, 189. || Grècia.
- greco, pallium*, 189.
- GREGORIUS, *scriiniarius sanctae Romanae ecclesiae*, 151.
- Greulera (mun. Illa, com. Rosselló), v. Agrevolaria.
- GREZICUS, *testis* (Elna), 224.
- GRISANTUS, *sanctus*, 61.
- GROSTRELDE, *uxor Vencemali, vinditrix* (Conflent), 262.
- GRUDILLE, CRUDILLES, *uxor Wifredi, venditrix* (Torderes), 280.
- GRUIGUS, *testis* (Elna), 224.
- GUADAL, GUADALLUS, *in ipsa curte de* (Torrelles de la Salanca), 588; – *in manso de* (Torrelles de la Salanca), 588; – *in vinea de* (Torrelles de la Salanca), 588.
- GUADALDUS, cf. WADALDUS.
- GUADALL, bisbe d'Elna, 195, 201, 206, 222. V. WADALDUS.
- GUADAMIR, hispà (Tresmals), 22.

- GUADAMIRUS (Ralleu), 561.
 GUADAMIRUS, *ienitor Unifredi vicecomitis* (Aiguatèbia), 561.
 GUADAMIRUS, *manumissor de homine condam Isarno nomine*, 482.
 GUADAMIRUS, *testis* (Bajoles), 196.
 GUADAMIRUS, *testis legitimus* (Aiguatèbia), 561.
 GUADAMIRUS, *testis legitimus, alius, que vocant Duro* (Aiguatèbia), 561.
 Guadel, *in termino que vocant, qui vadit ad Corniliano*, 388. || Joell, coll de.
 GUADESCALCHUS, cf. GODESCALCUS.
 GUALAFONS (Palol d'Amunt), 190. V. QUALAFONSUS.
 GUALAFONSUS, GALOFONSUS, WALAFONSUS, *vir Narbonae* (Elna, Vilarsa), 155, 173.
 GUALAMIRUS, *qui fuit condam, in vinea de* (l'Albera), 197.
 GUALDEBERTUS, *presbiter, scriptor*, 299.
 GUANDALGAUDES (Toluges), 347; – *quondam* (Toluges), 348.
 GUANDALGAUDUS, *maritus Ermesindae* (Sant Cebrià), 458; – *senior Ermesindae* (Sant Cebrià), 458.
 GUANDALGAUDUS, *nepos Ermesindae* (Sant Cebrià), 458.
 GUANDALGODUS, *vicecomes, testis* (Camprodon), 574. || GUANDALGOT, vescomte de Besalú, 557.
 GUANSERO, *bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
 GUANTA, *genitor Bernardi* (Catllà), 302.
 GUANTA, *roborator* (Arles), 620.
 Guardia, *ipsa* (vers Baó), 581, 582.
 Guardia, Wardia, *ipsa* (Vallespir), 401.
 Guardia, *ipsa, que est in ipso terminio de Pontiliano* (vers Pontellà), 469.
 Guardiola (vers Eixalada), v.
 GUARENGOT, comte de palau, 4.
 GUARINUS, cf. GARINUS.
 GUDILO, *uxor Argilani* (Cameles), 128.
 GUDRELL, v. JERUSALEM.
 GUGES, *testis* (Elna), 428.
gugnapie, 109.
 GUIDBERTUS, *donator* (Tanyà), 468.
 GUIDEBALDUS FOLCARIUS, *testis* (Catllà), 302.
 GUIDEBAUD (Fullà), 502.
 GUIEREDUS, *presbiter, scriptor* (Estagell), 518.
 GUIFRÉ (Illa), 307.
 GUIFRÉ, abat de Cuixà, v. GUIFREDUS.
 GUIFRÉ, almoier del difunt Guillemó (Cogolls), 568.
 GUIFRÉ, anomenat Brunicard, sacerdot (Cerdanya), 536.
 GUIFRÉ, anomenat Falquet, vescomte de Conflent, difunt, 488.
 GUIFRÉ, ardiaca i arxipreste d'Elna, v. WIFREDUS.
 GUIFRÉ I, comte de Cerdanya-Urgell, dit el Pelós, 97, 108, 137, 142, 143, 148, 238, 455. V. WIFREDUS.
 GUIFRÉ II, comte de Barcelona, dit Borrell, 177, 242, 243. V. BORRELLUS.
 GUIFRÉ II, comte de Besalú-Vallespir, 278, 335, 337. V. WIFREDUS.
 GUIFRÉ II, comte de Cerdanya-Conflent, v. WIFREDUS.
 GUIFREDUS, GIFREDUS, WIFREDUS, 639; – *abbas*, 604, 642, 644; – *Sancti Michaelis archangeli abbas*, 617. || GUIFRÉ, abat de Cuixà.
 GUIFREDUS, *comes*, cf. WIFREDUS.
 GUIFREDUS, *comutator* (Torrelles de la Salanca), 637.
 GUIFREDUS, *donator* (Fullà), 414.
 GUIFREDUS, *in terra* (Elna), 188; – *testis* (Elna), 188.
 GUIFREDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 GUIFREDUS, *presbiter, scriptor* (Aiguatèbia), 482.
 GUIFREDUS, *presbiter, testis* (Aiguatèbia), 402.
 GUIFREDUS, *presbiter atque monachus, scriptor* (Cuixà), 499.
 GUIFREDUS, *signator* (Cuixà), 125.
 GUIFREDUS, *signator, item* (Cuixà), 125.
 GUIFREDUS, *testis* (el Bèrcol), 208.
 GUIFREDUS, *testis* (Salses), 273.
 GUIFREDUS, *vir Senovesi* (Illa), 303.
 GUIGÓ, bisbe de Girona, 185, 198. V. WIGO.
 GUIGÓ, clergue, fill de Guitizà (Darnius), 557.
 GUIGÓ, nebot del clergue Guigó (Darnius), 557.
 GUILABERTUS, *archilevita, testis*, vi.
 GUILABERTUS, *levita, testis* (Cuixà), 372.
 GUILABERTUS, *presbiter, testis* (Nils), 221.
 GUILARÀ, bisbe de Carcassona, v. GISLERANUS.
 GUILDEMIRUS, *presbiter, testis* (Elna), 376.
 GUILLELMUS, GUILIELMUS, WILIELMUS, *iudex* (Castellnou), 620; – *iudex* (Elna), 647.
 GUILLELMUS, *procer* (Castellnou), 620.
 GUILLELMUS, *testis* (Vallventosa), 613.
 GUILLESINDUS, *donator* (Saorra), 429.
 GUILIELMUS, cf. GUILLELMUS.
 GUILINDO, *infans, signator* (Cuixà), iii.
 GUILINDONA, filla del comte Miró el Jove, 203.
 GUILLA, comtessa, esposa de Gausfred I de Rosselló-Empúries, 591. V. WISLA.
 GUILLA, comtessa, esposa d'Hug I d'Empúries, 449, 450.
 GUILLA, GISLA, VISLA, WILLA, WISLA, WISLLA, *emprrix* (Estoer), 589; – *uxor Bernardi, emprrix* (Espirà de Conflent), 515; – *uxor Bernardi, emprrix* (Estoer), 513; – *uxor Bernardi vicecomitis*, 627; – *uxor Bernardi vicecomitis, emprrix* (Espirà de Conflent, Estoer), 512, 521, 529, 531, 545, 546, 560, 564, 610, 614, 618, 646; – *uxor Bernardi vicecomitis, emprrix* (Vallventosa), 613; – *vicecomitis, mater Ermengaudi archilevitae et Arnalli vicecomitis*, 639. || GUILLA, esposa del vescomte Bernat de Conflent, 625.
 GUILLA, esposa de Radulf (Cuixà), 471.
 GUILLA, filla de Gerberga (Olivars), 572.
 GUILLELMUS, *donator* (Cuixà), 473.
 GUILLELMUS, *in vinea* (Torrelles de la Salanca), 588.
 GUILLELMUS, *manumissor vel helemosinarius de homine condam nomine Leudevino* (Vallestàvia), 499.
 GUILLELMUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 GUILLELMUS de Cruschadas, 367.

GUILLEM, difunt (Illa), 612.
 GUILLEM, jutge (Cogolls), 568.
 GUILLEM, marit d'Adaltruda, 631.
 GUILLEM, marmessor del comte Gausfred I, 591.
 GUILLEM, marmessor del comte Gausfred I, un altre, 591.
 GUILLEM, notari de Codalet (any 1270), ix.
 GUILLEM, testador, 640.
 GUILLEM, *testis* (Camprodon), 574.
 GUILLEMÓ, almoner de Guillem, 631.
 GUILLEMÓ, difunt (Sobre-roca), 568.
 GUILLEM SENTILL, vescomte de Vallespir, 607.
 GUILLERMUS, *vir Guinidildes, donator* (Fullà, Nyer), 400.
 GUILLERMUS ERMILER, *testis* (Argellers), 205.
 Guils de Cerdanya (com. Baixa Cerdanya), v. Higuiles.
 GUIMARA, *filius Sundurlani, donator* (Brullà), 495.
 GUIMARA, *qui fuit condam, in ipso orto de* (Elna), 397.
 GUIMERA, abat de Sant Genís de Fontanes, 463. V. WIMARA.
 GUIMERA, *abbas*, 274, 279. || GUIMERA, abat d'Arles.
 GUIMERA, GIMERA, *episcopus*, 191; – *pontifex Carcassensis*, 191. || GUIMERA, bisbe de Carcassona.
 GUIMERA, germà de Raó, vassall de Lluís I i de Lotari, 6, 7, 18.
 GUIMERA, jutge (Lluçà), 587.
 GUINDIBERGA, *uxor Ennegonis* (Canòà), 541.
 GUINEDELDIS, *faemina, donatrix* (Illa), 474.
 GUINEDELLA, comtessa, esposa de Guifré I, 137, 143.
 GUINEDILLES, VINEDILLES, *uxor Durandi, venditrix* (Baó), 496.
 GUINIDILDES, *uxor Guillermi, donatrix* (Fullà, Nyer), 400.
 GUINIDILLES, *uxor Suniarii, qui est condam, donatrix* (Illa), 374.
 GUINIGS, anomenat Mascaró, difunt, marit de Jerusalem, anomenada Gudrell, 616.
 GUINTIMIRUS, cf. WINTIMIRUS.
 GUINTIOCUS, cf. GONTEIOCUS.

GUI SAD, abat d'Arles, v. WISANDUS.
 GUI SAD, almoner de Sunifred de Lluçà, 587.
 GUI SAD, arxipreste d'Elna, v. WISANDUS.
 GUI SAD, bisbe de Carcassona, v. WISANDUS.
 GUI SAD I, bisbe d'Urgell, v. WISANDUS.
 GUI SAD II, bisbe d'Urgell, 462, 503. V. WISADUS.
 GUI SADUS, *archipresbiter*, cf. WISADUS.
 GUI SADUS, *levita, testis* (Elna), 397.
 GUI SANDUS, *vir Ailo feminae devotae* (Elna), 475.
 GUI SANDUS, *vir Disposidae, vinditor* (Vallventosa), 613.
 GUI SANDUS, GISANDUS, *vir Gentae, venditor* (Malloles), 217.
 GUI SCAFREDUS, WISCAFREDUS, *clericus, donator* (Illa), 540.
 GUI SCAFREDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 GUI SCAFREDUS, *presbiter, testis* (Bages de Rosselló), 243.
 GUI SCAFREDUS, *presbiter, testis* (Elna), 155.
 GUI SCAFREDUS, *sacerdos et monachus, testis* (Cuixà), 604.
 GUI SCAFREDUS, *testis* (Elna), 191.
 GUI SCLAMUNDUS, *sacerdos, manumissor de homine condam Isarno nomine* (Aiguatèbia), 482.
 GUI SLLA, *soror Olhiani* (Catllà), 329.
 GUI STRIMIRUS, *comes*, 147.
 GUI STRIMUNDUS, *presbiter, exarator*, ii.
 GUITARDUS, 448.
 GUITARDUS (Torrelles de la Salanca), 588.
 GUITARDUS, *donator* (Espirà de Conflent), 340.
 GUITARDUS, *donator* (Llotes), 351.
 GUITARDUS, *testis* (Costoja), 240.
 GUITARDUS, *testis* (Vallventosa), 613.
 GUITARDUS, *vir Arsindes* (Baó), 496.
 GUITARIUS, *signator* (Cuixà), 125.
 GUITART, difunt (el Buc), 525.
 GUITART, mort en una lluita a la vall d'Andorra, 629.
 GUITESINDUS, cf. WITESINDUS.
 GUITIGS, fill de l'hispa Guadamir (Tresmals), 22.
 GUITIZA (Arles), 332.

GUITIZÀ, abat d'Eixalada, 74, 76. V. WITIZA.
 GUITIZÀ, pare del clergue Guigó (Darnius), 557.
 GUITIZA, *presbyter*, cf. WITICA.
 GUIVILANE, *per ipsos kastaneos de*, 407.
 GULDERICUS, *testis* (Pesillà de la Ribera), 193.
 GULFARICUS, *abbas*, 79. || GULFARIC, abat de Sant Jaume de Jocó.
 GULFINUS, *iudex*, 140; – *signator*, 140.
 Gulgeles, *villa* (Conflent), 111.
 GULGISCLUS, QUILGISCLUS (Talau i Ocenyes), 114; – *signator* (Cuixà), 127.
 GULTREDUS, *bonus homo* (Vernet), 81.
 GUMARANE, *iuxta ipso orto de* (vers Torderes), 620.
 GUMILA, *iudex* (Elna), 17.
 GUNDILA, *testis* (Palol d'Avall), 232.
 GUNTANUS (Elna), 17.
 GUNTICIUS, cf. GONTEIOCUS.
 GUNTILDE, *uxor Engilberti, venditrix* (Vallventosa), 318.
 Gurgomuio, 578. || Gorgamús.
gurgo nigro, ad (vers Tresmals), 328.
 GUSCHAFRED, *donator* (Illa), 500.
 GUSTREMUNDUS, *campus [de]* (Fullà), 309.
gutina, gutinea, 458, 581; – *que discurrit per ipsa coma de Aulione*, 209; – *que discurrit per ipsos kastaneos de Guivilane*, 407; – *que discurrit per valle Luparia*, 407; – *qui discurrit per ipsos chastaneos*, 407.

H

HACFREDUS, *archilevita, donator* (Serrallonga), 615. || ACFRED, ardia-ca d'Elna.
 HACFREDUS, *testis* (Estagell), 518.
 HALDERAMNUS, cf. ALDERAMNUS.
 HARDOUIN, J., i.
 HARIFONSUS (Vallventosa), 357.
 HASCHARICLA, *bonus homo* (Tanyà), 93.
 Hatzo, cf. Tacio.
 HELDREDO, cf. EL DREDO.
 HELE, *avus Moderatae feminae* (la Roca d'Albera), 135.
 HELEDA, cf. ELEDA.

- Helena, Helenensis, cf. Elena, Elenensis.
- HELENA, emperadriu, 151.
- HELENUS, *testis* (el Soler), 105.
- HELES, *testis* (Pesillà), 171.
- HELIA, HELISEUS, *abbas*, cf. ELISEUS.
- HELIA, *manumissor vel elemosinarius de condam homine nomine Viventio* (Finestret), 447.
- HELISABET, *uxor Kalbilane* (Elna), 146.
- HELMERADUS, cf. ELMERADUS.
- Helna, cf. Elna.
- HELPERICUS, *abbas*, 61. || HILPERIC, *abat d'Arles*.
- HEMMO, cf. EIMO.
- Henne, cf. Emne.
- HEOFREDIUS, *testis* (Cuixà), 458.
- HERELDE, *alia [terra] de* (En), 115.
- HERELDES (Codalet), 42.
- HERMELDE, *genitor Desiderii acoliti*, 370.
- HERMETRUCTES, *femina, comutatrix* (Bages de Rosselló), 395.
- Hermos (villa del Vallespir), 553.
- HESTER, *liber*, 189. || ESTER, *personatge bíblic*.
- HETTERIUS, *testis* (Costoja), 240.
- HICTOR (Elna), 166.
- HICTOR, *bonus homo* (la Roça d'Albera), 92.
- HICTOR, *in terra* (Elna), 188.
- HICTOR, *testis* (Salelles), 211.
- HICTOR, *testis, alius* (Salelles), 211.
- HICTOR, *testis* (Tanyeres), 237.
- HIFREDUS, *presbiter, testis* (Elna), 236.
- Higuiles, *villa que dicitur*, 275. || Guils de Cerdanya.
- HILARIUS, ILARIUS, *almificus*, 535; – *almus*, 506; – *beatus*, 506, 535; – *beatus Christi confessor*, 535; – *clarus dominus*, 506; – *egregius sanctusque*, 506; – *sanctissimus*, 506; – *sanctus*, 506. || HILARI, *sant enterrat al monestir de Sant Hilari de Carcassona*.
- HILARIUS, *episcopus*, 61. || HILARI, *sant enterrat al monestir de Santa Maria d'Arles*.
- HILDERICUS, *presbiter, scriba* (Cuixà), 37, 38, 50.
- HILDESIND, *abat de Sant Pere de Rodes i bisbe d'Elna*, 452, 481, 517, 554, 557, 572, 594, 596, 605. V. HILDESINDUS.
- HILDESINDUS, ILDESINDUS, *episcopus*, 601; – *episcopus Elnensis*, 583, 601; – *presul*, 601. || HILDESIND, *abat de Sant Pere de Rodes i bisbe d'Elna*.
- Hilenensis, cf. Elna.
- HILIANE, HILIRANE, *in terra* (Vila-seca), 229, 238; – *testis* (Vila-seca), 229.
- HILPERIC, *abat d'Arles*, 62. V. HELPERICUS.
- HINITAS, *presbiter, testis* (Cuixà), 370.
- HISCIPPIO, *Carcassensis episcopus*, 1.
- Hispania, Spania, 61, 1, viii; – *citra Clusas*, 191. || Hispània, *nom antic d'Espanya*, 160, 517.
- hispanis*, 1, 3, 4, 8, 9, 22, 28. V. Spani.
- HISSELMUS, ISSELMUS, *saio* (Fonollar), 93, 94.
- Histoire générale de Languedoc*, 17, 24, 34, 36, 49, 53, 54, 55, 58, 60, 66, 79, 81, 92, 93, 94, 97, 105, 140, 144, 171, 189, 224, 236, 238, 240, 249, 252, 257, 266, 288, 294, 356, 423, 456, 485, 506, 535, 581, 602, 647, 1, v.
- HLODOICUS, cf. LUDOICUS.
- HLOTARIUS, *rex gloriosus*, 52. || LOTARI II de Lotaríngia.
- HLUDOICUS (Quierzy), 24.
- HLUDOUVICUS, cf. LUDOICUS.
- HODOACER, cf. ODOACER.
- HOLIBA, cf. OLIBA.
- homicidium*, ix, x.
- HONESTA (Llar), 71.
- HONESTUS, *qui fuit condam, vinea una quod tenebat* (Torrelles de la Salanca), 432.
- HONNON (Ocenyes), 103.
- HONNON, ANNON, HONON, *presbiter et monachus condam*, 93, 94. || ONYÓ, *prevere i monjo de Santa Maria de Vallespir*, 11.
- HONORATA, *deodicata, mater Petri et Tedberti* (Estoer), 639.
- HORESINDA, *femina, donatrix* (Cuixà), 250.
- Hortmoier (mun. Montagut, com. Garrotxa), 514.
- Hortolanes (mun. Pià, com. Roselló), v. Ortolanas.
- Horts, els (mun. Albanyà, com. Alt Empordà), v. Ortos.
- Horts, els (mun. Serdinyà, com. Conflent), v. Orto.
- HOSTALDUS, HOSTALLUS, *levita* (Ful·là), 370; – *monachus* (Cuixà), 370.
- HÜBNER, R., 60, 81, 120, 121, 123, 164.
- HUG I, comte d'Empúries, 449, 450.
- HUG I, dit Capet, rei de França, 580, 588, 597, 598. V. HUGO.
- HUGO, UGO, 621; – *Franchorum rex*, 584; – *in Francia*, 620; – *magnus*, 600, 612, 619, 623; – *magnus rex*, 589, 592, 595, 601, 603, 604, 607, 610, 613, 614, 618, 624; – *magnus rex Francorum*, 590; – *magnus vel rex*, 593, 608, 622, 627; – *pater Rodberti*, 635, 646; – *qui fuit dux*, 615; – *rex*, 574-579, 581, 582, 585, 599, 602, 611, 628; – *rex, pater Rodberti regis*, 637; – *rex Franchorum*, 586. || Hug I, dit Capet, rei de França.
- HUGO, *abbas Sancti Petri Garnensis*, 617. || UGÓ, *abat de Mas-Garnier*.
- HUGO, *episcopus, senior Luponi primicerii atque archidiaconi Sancti Stephani sedis Tolosae*, 456; – *pontifex sedis Tolosae*, 464. || UGÓ, *bisbe de Tolosa*.
- Hulmos, cf. Ulmos.
- HUMFREDUS, 72. || HUMFRID, *comte de Narbona i de Rosselló*.
- HUNCFRIDUS, *diaconus et monachus, germanus Mironi*, 108.
- HUNIEFREDUS, *vicecomes*, cf. UNIFREDUS.
- HUNOFREDUS, *testis* (Cuixà), viii.

I

- Iaci, *locus que vocant*, 448. || Jaça, la.
- Iardo, *portus*, 151. || Jardó, el.
- IASENARUS, *iuxta campum* (Tresmals), 49.
- LAURS, *testis* (Prada), 144.
- Iaznail de Achindexi (vers Sureda), 275. Cf. Attz Acindecci.
- IBA, *bonus homo* (Tanyà), 93.
- ICARIUS, *testis* (la Torre d'Elna), 251.

- ICILO, IUCILO, *signatrix* (Cuixà), 127; – *uxor Sisicuti* (Talaú, Ocenyes), 114.
- ICTOR, *donator* (Torrelles de la Salanca), 530, 534.
- ICTOR, *presbiter, testis* (Bages de Rosselló), 243.
- IDALGUER, bisbe d'Osona, 179, 185.
- IEROBOAM, *filius Nabath*, 108. || JE-ROBOAM, personatge bíblic.
- Ierundensis, cf. Gerundensis.
- IGELA, *presbiter, scriptor* (Aiguatèbia), 561.
- IGIGA, *monachus* (Cuixà), III.
- IGIGA, *testis* (Pladecorts), 575.
- Ignaux (cantó d'Aix dels Termes, arr. Foix, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Aniaus.
- IGOALDUS, *levita, in terra* (Elna, Sant Cebrià), 347, 358; – *levita, testis* (Elna), 224, 252, 288, 319.
- IGUALDUS, *consector* (Arles), 17.
- IHERONIMUS, *diachonus, testis* (Elna), 54.
- ILARIS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- ILARIUS, cf. HILARIUS.
- ILARIUS, *in terra* (Tresmals), 328.
- ILDEGERNUS, ILDIGERNUS, *presbyter, frater Recosindi presbyteri* (Llec), 41.
- ILDEGISUS, *testis* (Estoer), 120.
- ILDERICUS (Mata), 56.
- ILDESINDUS (Mata), 56.
- ILDESINDUS, *episcopus*, cf. HILDESINDUS.
- ILDEVIGIUS, ILDEVEIGIUS, ILDULGUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- ILDOIGIUS, *iudex*, 92; – *subscriber*, 92.
- ILDULGUS, cf. ILDEVIGIUS.
- Illa (com. Rosselló), 32, 154, 256, 259, 287, 296, 301, 303, 305-308, 312, 315, 321, 331, 346, 384, 406, 409, 438, 453, 466, 480, 500, 509, 519, 539, 548, 565, 612. V. Insula.
- ILLEFREDUS, *sacer, testis* (Arles), 635.
- ILLERICUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- Illes, les (mun. Morellàs i les Illes, com. Vallespir), 557.
- Illes, les (mun. Queixàs, com. Rosselló), 259. V. Insulas.
- IMANGARDA, *mancipia* (Vila-seca), 218.
- iminata*, 213.
- imperator*, pàssim; – *augustus*, 93, 106, 151; – *gloriosissimus*, 17. Cf. *emperadors*.
- imperialis, anulus suus*, 10.
- Imperium*, 10.
- Impuritanus, Impuritanensis, *comitatus*, 448, 475. || Empúries.
- incensarius, cum catenis argenteis*, 189.
- INDIOCUS, INTIOCUS, *subscriber* (Estoer), 120, 121.
- Inforcados, Inforcadis, Inforcato, Infurcados, v. Forcados.
- INGELMUS, *vinditor* (Fontcoberta), 401.
- INGILBERGA, *mater Ingilbergae monialis*, 576.
- INGILBERGA, *monialis, filia Olibani comitis et Ingilbergae*, 576. || INGILBERGA, monja i abadessa de Sant Joan de Ripoll.
- INGILBERTUS, *in terra* (Vila-seca), 216.
- INGILBERTUS, *testis* (Rosselló), 97.
- INGILBERTUS, *testis, alius* (Rosselló), 97.
- INGILBERTUS, *testis* (Rosselló), 259.
- INGILELMUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 334.
- INGILRADA, *condam qui fuit, mater Senderedi* (Fontcoberta), 268.
- INGILRADA, mare de Frujà (Castellfolit de la Roca), 537.
- INGINARDUS, *testis* (Carcassona), 535.
- INGOBERT, bisbe d'Urgell, 149.
- Insola, cf. Insula.
- Insolas (vers Serrallonga), 58.
- Insula, Insola, Issola, 350, 401, 454; – *villa*, 314, 326, 350, 351, 362, 372, 374, 420, 474, 540. || Illa.
- Insulas, Islas, *ipsas*, 259, 268, 613. || Illes, les.
- Interrivos, 326, 454. || Entre-rius.
- Intervalles, cf. Tresvalles.
- INTIOCUS, cf. INDIOCUS.
- Intramos Montes, *locus ubi vocant* (vers Fullà), 430.
- INVACANUS, *testis (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
- INVERIA, *testis* (Montoriol), 162.
- INWILARDUS, *iudex*, 49.
- IOANNES, cf. IOHANNES.
- IOANNES, *clericus, scriptor* (Cuixà), 302.
- IOANNES, *in terra* (Elna), 188.
- IOANNES, *sanctae Romanae ecclesiae diaconus cardinalis*, IV.
- IOB, *liber*, 189. || Job, personatge bíblic.
- IOBESINDA, *filia Maurecellae* (Sautó), 90.
- IOBILA, *testis* (Elna), 49.
- IOHANNES, *beatus*, 382. || JOAN, sant.
- IOHANNES, *Cimelanensis episcopus*, I.
- IOHANNES, *episcopus, servus servorum Dei*, 454, 455. || JOAN XIII, papa.
- IOHANNES, *episcopus, servus servorum Dei*, 617. || JOAN XV, papa.
- IOHANNES, *filius Odilone, condam qui fuit*, 486; – *que vocant Seniofredo, subdiachonus, donator* (Elna), 486; – *subdiachonus, quem vocant Signefredo*, 486.
- IOHANNES, IOANNES, *iudex*, 93, 94; – *subscriber*, 93, 94.
- IOHANNES, *Magalonensis episcopus*, I.
- IOHANNES, *monachus* (Arles), 238; – *presbiter et monachus* (Arles), 238.
- IOHANNES, *presbiter, scriptor* (Elna), 358.
- IOHANNES, *presbiter, scriptor* (Aix dels Termes), 628.
- IOHANNES, *que dicunt Dompnuco, testis* (Cirà), 376.
- IOHANNES, *testis* (Estoer), 589.
- IOHANNES, *testis, alius* (Estoer), 589.
- IOHANNES, *testis* (Nils), 567.
- IOHANNES, *vinea I qui fuit de* (Torrelles de la Salanca), 432.
- IOHANNES, *vir Fabilo, donator* (Vall-ventosa), 364.
- IONAS, *notarius ad vicem Hludoici* (Quierzy), 24.
- IORDANUS, *testis* (Carcassona), 140.
- IOSIAS, *presbiter, testis* (Vila-seca), 218.
- Iovale, cf. Evole.
- IOZBERTUS, *laicus, testis* (Cuixà), 604.
- Irce, 456. || Lhers.
- IROIGIUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 166.
- IRUIGIUS, *in terra* (Elna), 319.
- IRZIAUDUS, *auditor* (Elna), 49.
- ISARN, vescomte de Conflent, 443-445. V. ISARNUS.
- ISARNUS, *condam, pater Olibane* (Tanyeres), 237, 265.
- ISARNUS, *homo condam nomine* (Aiguatèbia), 482; – *pater Sallani archidiaconi et Bernardi vicecomitis* (Aiguatèbia), 482; – *vicecomes* (Ai-

- guatèbia), 402; – *vicecomes, elemosinarius de condam Seniofredo comite*, 445; – *vicecomes, frater Salani, emptor* (Aiguatèbia), 434; – *vicecomes, ienitor Bernardi vicecomitis* (Aiguatèbia), 561; – *vicecomes, testis* (Cuixà), 367, VIII. || ISARN, vescomte de Conflent.
- ISARNUS, *levita, testis* (Elna), 397.
- ISARNUS, *manumissor vel belemosinarius de homine condam nomine Leudevino* (Vallestàvia), 499.
- ISARNUS, *monachus et sacerdos, scriptor* (Sant Hilari de Carcassona), 535.
- ISARNUS, *testis* (Bages de Rosselló), 242.
- ISCHAFREDUS, *levita, testis* (Elna), 486.
- ISEGUTUS, cf. ESEGUTUS.
- ISIDERUS, *testis* (*in iudicio Salomonis comitis*), 60.
- ISIL, *testis* (Palol d'Amunt), 134.
- ISIMBERTUS, *missus de Bernardo comite*, 92.
- ISIMBERTUS, *testis* (Rosselló), 97.
- ISIMBERTUS, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
- ISLLAS, cf. INSULAS.
- ISNARDUS, *donator* (Vinçà), 340.
- ISOLUS, *Ysolus, episcopus Tolosanensis*, 485; – *Tolosanensis presul*, 485. || ISOL, bisbe de Tolosa.
- ISPANULA, cf. SPANILA.
- Israel, 108. || Israel, poble bíblic.
- ISSEGUDUS (Mallòles), 169.
- ISSELMUS, cf. HISSELMUS.
- Issola, cf. Insula.
- istrada, cf. strada.
- ISUREDARIUS, *presbiter, testis* (Paçà), 95.
- Itàlia, 639.
- ITARIUS, *testis* (Cuixà o Tolosa), 456.
- ITER (Torrelles de la Salanca), 491.
- ITOR (Cuixà), 370.
- ITOR, *presbiter* (Sant Feliu d'Avall), 607.
- IUBINUS, *filius Maurecellae* (Sautó), 90.
- IUCILO, cf. ICILLO.
- IUDA, *nefandissimus traditor*, 485; – *proditor*, 272; – *qui Dominum tradit*, 299, 424; – *Scarioth*, 350, 581, VIII; – *traditor*, 79, 174, 188, 190, 197, 202, 224, 228, 232, 236, 237, 254, 261, 273, 276, 277, 288, 294, 341, 376, 407, 454, 456, 472, 617, v. || JUDES ISCARIOT.
- IUDIX, 17, 26, 27, 49, 56, 60, 81, 91, 92, 93, 94, 97, 120, 121, 122, 123, 140, 240, 482, 561, 579, 582, 611, 619, 620, 635, 647, II; – *publicus*, 151. Cf. jutges.
- IUDICIUM, *iudicium*, pàssim; – *apostolicum*, 454; – *Dei omnipotentis*, 455; – *divinum*, 326, 356.
- IUDILA, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- IUDIT, *devota* (l'Albera), 174.
- IULIANE, *in vinea* (Vallespir), 401.
- IULIANNA, *uxor Landevarii, venditrix* (Vallventosa), 316.
- IULIANUS, *laicus, signator* (Cuixà), III.
- IULIANUS, *testis* (Cuixà), 458.
- Iulinano (vers Eixalada), VIII.
- IULIONUS, *presbiter, scriptor* (*in iudicio Salomonis comitis*), 60.
- Iuliulus, Iulluls, 326, 454. || Jújols.
- IUMENTA, 126.
- IUS, pàssim; – *ecclesiasticus*, 92.
- IUSTONUS, cf. IUSTUS.
- IUSTUS (Llar), 75.
- IUSTUS, *Agathensis episcopus*, I.
- IUSTUS, *filius Recusindi et Bereldes* (Cuixà, Fangà), 70.
- IUSTUS, *sanctus*, 297, 642. || JUST, sant.
- IUSTUS, IUSTONUS, *testis* (Clerà), 122, 123.
- IUVENALES (Entrevalls), 47.
- IUVINEUS, IUVINNUS, IUVINUS, *levita, testis* (Elna), 319, 391, 397.
- IUVOLINUS (*Teixonarias*), 456.
- J
- Jaça, la (mun. Brullà, com. Rosselló), v. Iaci.
- JAFFÉ, P., 108, 151, 326, 356, 454, 455, 617.
- Jardó, el, port o coll dit avui de la Perxa (com. Alta Cerdanya), v. Iardo.
- JEREMIES (Torrelles de la Salanca), 491.
- JEROBOAM, personatge bíblic, v. IEROBOAM.
- JERUSALEM, anomenada Gudrell, muller de Guinigís Mascaró, difunt, 616.
- JOAN, abat de Sant Andreu de Sureda, 63.
- JOAN, hispà (Fontjoncosa), 4.
- JOAN VIII, papa, 108, 110.
- JOAN X, papa, 187.
- JOAN XIII, papa, 462. V. IOHANNES.
- JOAN XV, papa, 594. V. IOHANNES.
- JOAN, prevere, almoïner del difunt Guillemó (Cogolls), 568.
- JOAN, sant, v. IOHANNES.
- JOB, personatge bíblic, v. Iob.
- Joell, coll de (mun. Fillols, com. Conflent), v. Guadel.
- Jóncols (mun. Roses, com. Alt Empordà), port de, 492.
- Jonquièras (cantó de Gignac, dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), 182.
- JORDI, bisbe d'Osona, 185.
- JUDES ISCARIOT, personatge bíblic, v. IUDA.
- Juegues (mun. Torrelles de la Salanca, com. Rosselló), v. Nutidaigas.
- Jújols (com. Conflent), v. Iulluls.
- JUNYENT, E., 262, 511, 583, 642.
- JUST, sant, v. IUSTUS.
- jutges, v. ABSALON, ALBARUS, ARGEMUNDUS, ARIFREDUS, AUDBERTUS, AUSTRALDUS, AUTANUS, BALDEFREDUS, BALLRO, BERA, CALVILA, CASTELLANUS, DACÓ, DAUDA, DODO, EGILA, ERMEMIRUS, ERMENISCLUS, ERMILDUS, EROIGIUS, FAUVA, FEDANCIUS, FROILA, FULGENTIUS, FURRUTIO, GALINDO, GISCHAFREDUS, GODMARUS, GONTEIOCUS, GUILLELMUS, GULFINUS, GUMILA, ILDOIGIUS, INWILARDUS, IOHANNES, LONGOBARDUS, MANTIO, MEDEMA, MIRO, ODOLBALDUS, ODOVACRUS, RADEPERTUS, RANOALDUS, RECAREDUS, RECO-SINDUS, SALLAMANHO, SAVARICUS, SCLUA, SENDRED, SENIOFREDUS, SESEMUNDUS, SICLOADUS, SINDILA, SONIFREDUS, STEPHANUS, SUNIEMIRUS, SUNIFREDUS, TEODERICUS, TEODOFREDUS, TRASEBADUS, UNIFORTES, VISCAFREDUS, WA-

DEMIRUS, WALAFONSUS, WILLISCUS, WITIZA, WITIRICUS.

K

Kaballos, *ubi dicunt* (vers En), 115.
 KADOVALUS, *testis* (Elna), 360.
 KALBILA, CHALBILA, *vir Helisabet* (Elna), 146.
 KALVILA, cf. CALVILA.
 KAMPIO, cf. CAMPIO.
 Kanavellas, cf. Canavellas.
kancellarius, cf. *cancellarius*.
 KANDIANUS, *presbiter, bonus homo* (Vernet), 81.
 Kanegonis, cf. Canigonis.
 Kanoa, cf. Canoa.
 Kanovas, cf. Canoras.
kapa, 55.
kapra, cf. *capra*.
 Karançano, viii. || Carançà.
 Karcasensis, Karcasiensis, cf. Carcasensis.
 KARDELLA, *mater Garsiane* (Cuixà), 37.
 KARLOMANNUS, KARLAMANNUS, KARULOMAGNUS, KARULOMANNUS, cf. CARLOMANNUS.
 KAROLUS, KARLLUS, KARLUS, cf. CAROLUS.
 KARPIONE, *in terra* (Malloles), 169.
 KARULUS, cf. CAROLUS.
 Kasanias, *villa que dicitur*, 356. || Cassanyes.
 Kassaneto (vers Cuixà), 125.
kastagnarius, 94. Cf. *castenata*.
kastaneos, cf. *chastaneos*.
 KASTELLANUS, *abbas*, cf. CASTELLANUS.
 KASTELLANUS, *monachus* (Cuixà), 70.
 KASTELLANUS, *qui fuit condam, que ad alium nomen vocant Donati, villare*, 174.
kastrum, cf. *castrum*.
 KATELANUS, *presbiter, testis* (Bajoles), 196.
 Katinus, *mons*, 482. || Cadí, el.
kavallus, cf. *cavallus*.
 Ker Angle, cf. Cher Angle.
 KERIFONSUS, cf. ERIFONS.
 KERIO, *uxor Bellibominis, emptrix* (Arles), 528.

Ker Malo, *chasula de* (vers Morenç), viii.
 Ker Monos (entre Llar i Sautó), viii.
 Kero de Audriso (vers Riuferrer), 93, 94.
 Kero Ononino (vers la Cassanya), viii.
 KINTILA, cf. CHINTILA.
 KIXILO, *venditrix* (Estoer), 646.
 KIXOL, cf. CHIXILO.
 Kuxano, cf. Cuxano.

L

LABBÉ, Ph., 108, 1.
 Labeiano, 191. || Labejà (mun. Torrelles de la Salanca, com. Rosselló).
 Lacarias, Laccarias, *ipsas*, 326; – *mons qui dicitur*, 326, 454, vii. || Llaceres.
 Laccendo, *in termino de* (vers Plade-corts), 575.
 LACHIDA, *in terra de* (Elna), 166.
 LACVIVIER, R. de, 49, 53, 54, 58, 66, 97, 105, 134, 135, 146, 150, 155, 157, 162, 165, 166, 168, 169, 172-174, 183, 186, 188, 189, 197, 204, 209-211, 213, 215-217, 219-221, 228, 229, 232, 236-238, 242, 243, 247, 251, 252, 259, 265, 266, 268, 270, 275-277, 288, 291, 293, 294, 297, 319, 328, 334, 347, 348, 358, 360, 376, 391, 393-395, 397, 407, 410, 416, 424, 432, 448, 461, 468, 469, 472, 475, 476, 486, 494, 495, 567, 584, 601, 602, 607, 647, vi.
 Laguna, 326; – *villa*, 454. || Llaguna, la.
 LAIBULF, comte d'Arle, 3.
 LAMBERTUS, *imperator*, 151. || LAMBERT I, emperador del Sacre Imperi i rei d'Itàlia.
lancea, 448.
 LANCBOARDUS, *testis* (Cuixà), 127.
 LANDEBERTUS, *Eglinensium episcopus*, 1.
 LANDEFRAGO, *testis* (Teulís), 607.
 LANDEFREDUS, *testis* (Malloles), 217.
 LANDERICUS, *donator* (Cuixà), 599.
 LANDERICUS, *donator* (Mossellons), 334.

LANDERICUS, *filius Ermesindae* (Sant Cebrià), 458.
 LANDERICUS, *levita, testis* (Rosselló), 293.
 LANDERICUS, *quondam qui fuit, vir Bel-lae et pater Balderici levitae* (Rard), 293.
 LANDERICUS, *testis* (Cuixà), 456, 458.
 LANDERICUS, *testis* (Elna), 494.
 LANDEVARIUS, *vir Iulianae, venditor* (Vallventosa), 316.
 LANDRICUS, *donator* (Ribesaltes), 202.
 Lanetellum, *villare* (vers Trullars), 35.
 LANGOARDUS, LANGOBARDUS, LANGOVAR-DUS, cf. LONGOBARDUS.
 LANGOARDUS, *testis* (Aiguatèbia), 482.
 LANGOARDUS, *testis* (Cuixà), 418.
 LANGOVAR-DUS, LANGUOVAR-DUS, *in terra* (Estoer), 614; – *testis* (Estoer), 614.
 LANGOVAR-DUS, *testis* (Espirà de Conflent), 560.
 LANGOVAR-DUS, *testis* (Fullà), 590.
 LANGUARDUS, *elemosinarius de homine nomine Bernardo* (Bulaternera), 600.
 LANGUARDUS, *iuxta ortale qui fuit de* (vers Torderes), 620.
 Laon (dep. Aisne, reg. Pocardia, França), 532, 533.
 Lar, 57, 67, 118, 119, 326, ii; – *alodis quod vocant*, viii; – *villa*, 71, 454; – *villare*, 75, 109, 116, 164. || Llar.
 LAREDO, *in terra de* (Malloles), 169.
 Lataranus, iv. || Laterà, el, basílica de (Roma, Itàlia).
 LAUDERICUS (l'Albera), 197.
 LAUDESINDUS, *vir Taubercae, vindictor*, 199.
 LAUDOVICUS, cf. LUDOICUS.
 LAUER, Ph., 158, vii.
 Lauquet, affluent de l'Aude, v. Leuco.
 LAURENTIUS, LAURENCIUS, LORENTIUS (Llar, Canavelles), 67, 68, 69, 71, 81; – *filius Wismodae* (Llar), 164.
 LAURENTIUS, *levita, scriptor* (Cuixà), 372.
 LAURENTIUS, *testis* (Eixalada), 55.
 LAURESINDA (Malloles), 169.
 Lauri, *ad kampo* (vers Cuixà), 83.
 LAUTARIUS, *rex*, cf. LEUTARIUS.

- Lavanyac (mun. Puillorenç, com. Fenolleda), 382.
- LAVANTIA, *in casa de* (Fullà), 298.
- LEANUS, *filius Lidingae feminae*, 141.
- LEBERICUS, cf. LEVERICUS.
- Leboraria, Lepuraria, *in ipso collo de*, 349; – *serra de*, 499; – *villa*, 349. || Llebrera.
- Lec, a l'antiga illa de la Clape, entre Narbona i el mar, v. Lítia.
- Leco, Lecco, 41, 102, 125; – *serra de*, 499. || Llec.
- Leco, Lequo, *rius*, 546, 614. || Llec, riu de.
- lectionarium, 189.
- lectulus, 221.
- lectus, 55.
- LEDDA, *uxor Bonarigii, vinditrix*, 258.
- LEDEVINUS, cf. LEUDEVINUS.
- LEDOIGUS, LEDOVICUS, cf. LUDOICUS. *legumen*, 448.
- LEMARIÉ, J., 485.
- Lenis, *monasterium Sancti Martini que vocatur*, 356. || Les.
- Lentiscum, *ipsum* (al Port de la Selva), 477.
- Lentiliano, Lintilliani, Nintillani, *aqua*, 510; – *flumen*, 349; – *in valle*, 499. || Lentillà, riu afluent de la Tet.
- lentos, 55.
- LEO, *notarius regionarius atque scri-niarius sedis apostolice* (Roma), 455; – *notarius regionarius et scri-niarius, scriptor* (Roma), 326; – *scri-niarius sancte Romane ecclesie, scriptor* (Roma), 356.
- LEOBESINDUS, *scriptor* (Agusà), 26, 27.
- LEODARIUS, cf. LEUTARIUS.
- LEODOVINUS, cf. LEUDOVINUS.
- LEODOVINUS, *archipresbiter, testis* (Rosselló i Conflent), 165.
- LEONIGIA, *femina* (Canavelles), 43.
- LEOPARDUS, *genitor Ranlone* (Vernadell), 292.
- LEOPARDUS, *presbiter, mandatarius de Alderico* (Talau), 98.
- LEOPARDUS, *testis* (Pesillà), 171.
- LEOTARIUS, LEOTERIUS, cf. LEUTARIUS.
- LEOTHARIUS, *bonus homo* (Fonollar), 93, 94.
- LEOTHARIUS, cf. LEUTARIUS.
- LEPARDUS, *testis* (Cuixà), 340.
- Lepuraria, cf. Leboraria.
- Lequo, cf. Leco.
- Les (mun. Sant Martí de Les, com. Fenolleda), v. Lenis.
- Lesatus, Lesatensis, *monasterium*, 617; – *monasterium Sancti Petri*, 617. || Lesat (arr. Pàmies, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França).
- LESELCADRUS, *testis* (Paçà), 95.
- LESIDO, *in terra* (Ribesaltes), 418.
- LEUBA (Balaga), 65.
- LEUCFREDUS, *testis* (Ribesaltes), 202.
- Leuco, *fluvius*, 140. || Lauquet.
- LEUDEBERGA, *uxor Suniefredi, dona-trix* (Illa), 308, 372.
- LEUDEVÍ, arxipreste, v. LEODOVINUS.
- LEUDEVICUS, *rex*, cf. LUDOVICUS.
- LEUDEVICUS, *testis* (Illa), 372.
- LEUDEVINUS (Illa), 565.
- LEUDEVINUS, *donator* (Cuixà), 241.
- LEUDEVINUS, LEDEVINUS, *homo con-dam nomen* (Vallestàvia), 499.
- LEUDEVINUS, *presbiter, scriptor* (Fontcoberta), 401.
- LEUDOMARES, *donator* (Illa), 420.
- LEUDOVICUS, *rex*, cf. LUDOICUS.
- LEUDOVINUS, *donator* (Toluges), 633.
- LEUDOVINUS, LEODOVINUS, LEUDUINUS, *vir Arsindes* (Rosselló i Conflent), 165; – *vir Arsindes et genitor Raimundi, quondam* (Rosselló i Fenollet), 204.
- LEUFREDUS, *testis* (Carcassona), 140.
- LEUNTIANUS, LEUNCIANUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- LEUPARDUS, *in terras* (Cirà), 376.
- LEUPORDUS, *testis* (Pladecorts), x.
- LEUTARIUS, LAUTARIUS, LEODARIUS, LEOTARIUS, LEOTERIUS, LEOTHARIUS, LEUTHARIUS, LOTARIUS, LOTHARIUS, LUTARIUS, 354, 355, 375, 378, 389, 411, 428, 437, 538, 559, 562, 570; – *filius Ludovici*, 362, 379, x; – *filius Ludovici regis*, 433, 459, 550, viii; – *Franchorum rex*, 485, 547; – *Ludovici filius*, 392; – *pater Ludovici regis*, 564, 567; – *rex*, 371, 373, 381, 386, 400, 415, 417, 420, 456, 457, 465, 474, 489, 496, 518, 523, 535, 544, 563, vii; – *rex, fi-lius Ludevici*, 346, 349, 351, 353, 357, 359, 363, 364, 366, 369, 370, 372, 374, 380, 384, 385, 387, 388, 390, 391, 394, 396, 399, 401, 402, 405, 412-414, 416, 418, 419, 422, 427, 429-431, 436, 437, 445, 448, 451, 458, 464, 467, 478, 479, 480, 484, 487, 498, 500-502, 509, 510, 513, 515, 516, 519, 520, 521, 528, 529, 530, 531, 534, 539-541, 543, 545, 546, 552, 555, 556, 558, 560, 561, ix; – *rex, filius Lodoici regis*, 347, 348, 350, 358, 360, 367, 376, 393, 395, 397, 403, 410, 424, 425, 432, 434, 435, 441, 442, 447, 461, 468, 469, 472, 473, 475, 476, 486, 490, 493-495, 507, 512, 522, 524, 542, 549, 551; – *rex, fi-lius Ludoici condam*, 361, 404, 407; – *rex, Leudovici regis filius*, 482, 499; – *rex, Ludovici filius*, 483; – *rex, pater Lodovici regis*, 569, 573, 597; – *serenissimus rex, filius Ludoyci*, 409. || LOTARI I, rei de França.
- LEUTARIUS, *testis* (Bages de Rosse-lló), 242.
- LEUTAVARDUS, *condam qui fuit, in ter-ra de* (Elna), 319.
- Leutria, cf. WILHELMUS de Leutria.
- LEUTUCIO, LEUTUTIO, cf. OTTO.
- LEUVA, LAVANE, LEVANE, *in terra de* (Hortolanes), 360, 418; – *in vinea de* (Hortolanes), 360, 418.
- LEVA, *vir Sanlæ, donator* (Fullà), 330.
- LEVEGARDS, *uxor Olibani, donatrix* (Palaldà), 523.
- LEVERICUS, LEBERICUS, *diachonus* (Agusà), 26, 27.
- LEVIATHAN, 79. || LEVIATAN, mons-tre marí, descrit a la Bíblia.
- LEVICHUS, *rex*, cf. LUDOVICUS.
- LEVIRA, *testis* (Elna), 494.
- lex, legis, 56; – *Gotorum*, passim (cf. *Gotorum*); – *liber*, 189.
- Lhers, afluent del riu Arieja, v. Irce.
- liber, 55, 120, 121, 123, 189; – *legis*, 189; – *perfectus*, 126.
- Liber Iudicum, 448.
- libertus, 165.

- libra*, 55; – *auri*, 35, 165, 171, 189, 341, 482, 619; – *de auro optimo*, 238, 242, 243.
- Librarium, *villare*, 24. || Llebrers.
- LIDINGA, *femina*, 141.
- LIDIRA (Ocenyes), 91.
- LIDIRA (Oleta), 109.
- Ligirano, 41. || Ligirà (mun. Fílols, com. Conflent).
- lignum*, 55.
- Lilitensis, *valles*, 558. || Lillet.
- Lillet (mun. la Pobla de Lillet, com. Berguedà), vall de, 514. V. Lilitensis.
- Linares, *ipsa villa que vocat (in Narbona)*, 380.
- LINDOINUS, *vicecomes*, 108. || LINDOI, vescomte de Narbona.
- Lineirolas, *villa (in comitatu Rusolionense)*, 373, 386.
- LINGIS, *femina* (Finestret), 510.
- LINGUIS, *soror Durandi monachi, filia Walavonsi et Eiloni* (Fullà), 590.
- LINGUIS, *uxor Wisi, donatrix* (Cuixà), 363.
- Lintextetum, *villare* (vers Trullars), 35.
- Lintilliani, cf. Lentiliano.
- Lió (dep. Roine, reg. Roine-Alps, França), 108. V. Lugdunum.
- Lipidiano, *villa*, 184. || Potser Labejà.
- Literanus, Litteranus, 326, vii; – *aqua*, 388; – *flumen*, 302, 349, 454; – *fluvius*, ii; – *fluvius*, 341, 350, 367, 372, 374, 413, 430, 456, 520, 544, 558, 582, 624, 632; – *rivulus*, 458; – *rivus*, 56, 144. || Lliterà.
- Litia, *insula*, 72. || Lec.
- LIVIANUS, *presbiter, testis* (l'Albera), 174.
- LIVILA (Palau Rotger), 157.
- LIVILDES, *uxor Adalmani, donatrix* (Illa), 256.
- Liwza, *testis* (Vernadell), 292.
- Llaceres (mun. Taurinyà, com. Conflent), v. Lacarias.
- Llaés (mun. Ripoll, com. Ripollès), castell de, 345.
- Llaguna, la (com. Capcir), 267, 383. V. Laguna.
- Llança (com. Alt Empordà), 477.
- Llar (mun. Canavelles, com. Conflent), 68, 74, 383. V. Lar.
- LLARIS, J. 124.
- Llauró (com. Rosselló), villa, 7, 161.
- Llebrera (mun. Vallestàvia, com. Conflent), v. Leboraria.
- Llebrers (mun. Bellesstar, com. Fenolleda), v. Librarium.
- Llec (mun. Estoer, com. Conflent), 381, 383. V. Leco.
- Llec, affluent del riu Lentillà, al Conflent, v. Leco.
- Lliscó (mun. Eus, com. Conflent), v. Lusco.
- Lliterà, ribera affluent de la Tet, al Conflent, v. Literanus.
- Llívia (com. Baixa Cerdanya), 87, 267, 408.
- Llo (com. Alta Cerdanya), v. Alione.
- Llobera, vall (com. Fenollet), v. Luparia.
- LLOP (Sant Pere de la Serra), 339.
- LLOP, ardiaca i primicer de Tolosa, v. LUPUS.
- LOT, M., 61, 446.
- Llotes (mun. Sant Miquel de Llotes, com. Rosselló), vilar, 161. V. Lotas.
- Lluçà (com. Osona), castell de, 587.
- Llúgols (mun. Rià i Cirac, com. Conflent), v. Lugulus.
- LLUÍS I, dit el Piadós, emperador, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 22, 28, 29, 30, 31, 36, 63, 527; – rei d'Aquitània, 3. V. LUDOICUS.
- LLUÍS II, dit el Germànic, rei de Germània, 139.
- LLUÍS II, dit el Tartamut, rei de França, 112, 126, 127, 129, 130, 131, 144, 170, 180, 181, 195, 198, 201, 206. V. LUDOICUS.
- LLUÍS III, dit el Jove, rei de França, 124, 126, 127, 129, 130, 131. V. LUDOICUS.
- LLUÍS IV, dit el d'Ultramar, rei de França, 255, 257, 283, 287, 292, 296, 312, 315, 321, 331, 335-337, 339, 450, 452, 466, 471, 481. V. LUDOVICUS.
- LLUÍS V, dit el Gandul, rei de França, 565. V. LUDOVICUS.
- LLUÍS VII, dit el Jove, rei de França, 124.
- Llupià (com. Rosselló), 481, 557, 591, 594. V. Lupiano.
- LOBATONE, cf. VISCAFREDUS.
- LOBATONE, *procer* (Castellnou), 620.
- LOBOSINDUS, *in vinea* (Peracalç), 418.
- Lobrega, *coma* (vers Baó), 581, 582.
- Locertetum, villa de (veïna de la villa de Ceret), 7.
- Locras, *ad ipsas* (vers Formiguera), 79.
- Lodeva (dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), bisbe de, 185 (v. TORDERIC).
- LODEVERIUS, cf. LUDOICUS.
- LODIGUS, LODOICUS, LODOVICUS, LODOVIGUS, LODOYCUS, cf. LUDOICUS.
- Loercera, *borda* (vers Prats de Molló), 583.
- LOFREDUS, *donator* (Cuixà), 551.
- Lomii, *villa* (al nord de l'estany de Banyoles), 458.
- LONCHOVARDUS, LONGOVARBUS, *testis* (Estoer), 513; – *vir Sesenan-dae, vinditor* (Estoer), 501.
- LONDOARIUS, *donator* (Vallventosa), 478.
- LONGOARDUS, *bonus homo* (Llar), 164.
- LONGOARDUS, *iudex*, cf. LONGOBARDUS.
- LONGOBARDUS, 56; – *causilicus*, 56; – *mandatarius Andedato abbat*, 56.
- LONGOBARDUS, LANGOARDUS, LANGOBARDUS, LANGOVARBUS, LONGOARDUS, *iudex*, 60, 81, 91, 120, 121, 122, 123, 164; – *subscriber*, 120, 121, 123.
- LONGOBARDUS, *testis* (Vilella), 254.
- LOPARDUS, *testis* (Cuixà), 418.
- LOTARI I, rei de França, fill de Lluís IV d'Ultramar, 344, 383, 398, 406, 438, 450, 453, 466, 470, 471, 491, 527, 532, 533, 548, 553, 554. V. LEUTARIUS.
- LOTARI I, rei d'Itàlia i de Provença, fill de l'emperador Lluís I, 18; – emperador, 19, 20.
- LOTARI II, rei de Lotaríngia, v. HLO-TARIUS.
- Lotaríngia, nom antic de Lorena (França), 52.
- Lotas, 340, 480; – *locus*, 329, 351, 362, 547; – *valles*, 326, 453. || Llotes.

- Lubium, *villa* (in comitatu Cerdanien-
se), 597.
- LUBO, *bonus homo* (Llar), 164.
- LUBO, *condam* (Illa), 540.
- LUB SANCIVS, *filius Blancheti, testis*
(Conflent), 627.
- LUCANUS (Trullars), 35.
- LUCANUS, LUCHANUS, *presbiter, scrip-
tor* (Eixalada, Cuixà), 78, 91, 98,
102, 111; – *presbiter, signator*
(Cuixà), 125; – *presbyter, cancella-
rius* (Ocenyes), 91.
- Lucianense, *ministerium* (in pago To-
losano), 456.
- LUCRECO, *testis* (Elna), 49.
- luctuosa*, 57, 117.
- LUDEMIRUS, *donator* (Cuixà), 289.
- LUDINIA, *femina, soror abie Laurentii*
(Canavelles), 81.
- LUDOICUS, HLODOICUS, HLUDOUVI-
CUS, *imperator, dompnus noster*,
17; – *imperator augustus*, 93; – *se-
renissimus augustus*, 10. || LLuís
I, el Piadós.
- LUDOICUS, LEODOICUS, LEUDOVICUS,
LUDOVIVACUS, LUDOVICUS, LU-
DUVICUS, *pater Caroli*, 163; – *pater
Caroli regis*, 97, 155, 166, 168,
169, 172-174, 183, 186, 188-190,
194, 196, 197, 200, 204, 205,
207-213, 215-217, 225, 226, 231;
– *pater Ludovici*, 124; – *rex*, 109,
111, 120, 121, 123, 125, 130; –
rex, pater Caroli, 224; – *rex, pater
Caroli regis*, 220; – *rex gloriosissi-
mus*, 107; – *serenissimus rex*, 110.
|| LLuís II, dit el Tartamut.
- LUDOICUS, LODOYCUS, LUDEVICUS,
LUDOVICUS, *filius Ludovici*, 124; –
rex, 126, 127, 128, 131. || LLuís
III, dit el Jove.
- LUDOICUS, LAUDOVICUS, LEDOIGUS,
LEDOVICUS, LEODOICUS, LEUDE-
VICUS, LEUDOVICUS, LEVICHUS,
LODEVERIVS (x), LODIGUS, LO-
DOICUS, LODOVICUS, LODOVIGUS,
LODOYCUS, LUDEVICUS, LUDOVI-
CUS, LUDOYCUS, 329; – *condam*,
pater Leutarii regis, 361, 404, 407;
– *filius Caroli*, 256, 271, 282; –
filius Karuli regis, 268, 274, 279; –
pater Leutarii, 362, 379, 392, x; –
pater Leutarii regis, 346, 349, 351,
353, 357, 359, 363, 364, 366,
369, 370, 372, 374, 380, 384,
385, 387, 388, 390, 391, 394,
396, 399, 401, 402, 405, 409,
412-414, 416, 418, 419, 422,
427, 429-431, 436, 437, 445,
448, 451, 458, 464, 467, 478-
480, 483, 484, 487, 498, 500,
501, 502, 513, 515, 516, 519,
520, 521, 528, 529, 530, 531,
534, 539-541, 543, 545, 546,
552, 555, 556, 558, 560, 561, ix;
– *rex*, 241, 270, 273, 278, 280,
298, 299, 304, 340; – *rex Franco-
rum*, 257, vii; – *rex, filius Caroli*,
246, 250, 253, 254, 258, 260-
264, 269, 274, 279, 281, 284,
286, 290, 292, 300, 308-311,
316, 317, 320, 322-324, 327,
334, 338, 342, 352; – *rex, filius
Caroli regis*, 245, 247, 251, 252,
259, 265, 266, 275-277, 285,
288, 289, 291, 293, 294, 301-
303, 305-307, 314, 318, 319,
328, 330, 332, 341; – *rex, pater
Leutarii*, 433, 459, 550, viii; –
rex, pater Leutarii regis, 347, 348,
350, 358, 367, 376, 393, 395,
397, 403, 410, 424, 425, 432,
434, 435, 441, 442, 447, 461,
468, 469, 472, 473, 475, 476,
482, 486, 490, 493-495, 499,
512, 522, 524, 542, 549, 551; –
rex gloriosissimus, vii. || LLuís
IV, dit el d'Ultramar.
- LUDOVICUS, LEUDEVICUS, LEUDOI-
CUS, LODOVICUS, 566, – *rex, filius
Leutarii*, 564, 567; – *rex, filius
Leutarii regis*, 569, 573; – *rex, Le-
oterii regis filius*, 597. || LLuís V,
dit el Gandul.
- Lugdunum, Lugdunensi, Lugdu-
nensium, 108; – *provincia*, 51, 52.
|| Lió.
- Lugulus, *villare*, 502. || Llúgols.
- LUIANUS, *testis* (Elna), 424.
- luminaria*, 193, 340.
- LUNARES, *presbiter, testis* (Elna), 319.
- LUNESINDO, *ipsa casa de* (Estoer), 564.
- LUNESINDUS, *testis* (Estoer), 618.
- LUNESUS, *testis* (Pladecorts), x.
- LUNINA (Talau), 98.
- Luparia, *valles*, 204. || Llobera.
- Luparia, *valles* (vers Terrats), 407.
- LUPERTUS, *clericus, scriptor* (Elna), 17.
- LUPIA, LUPIANE (Moncles), 101.
- Lupiano, 341; – *villa*, 448. || Llu-
pià.
- LUPILA (Ocenyes), 91.
- LUPONE, *per ipsos bennales qui fuerunt
de* (Illa), 350.
- LUPUS, *archidiaconus sive primicerius
Sancti Stephani*, 464; – *primice-
rius atque archidiaconus Sancti Ste-
phani sedis Tolosae*, 456; – *primice-
rius sedis Sancti Stephani urbis
Tolosae*, 456; – *primicerius Sancti
Stephani*, 456. || LLOP, ardiaca i
primicer de Tolosa.
- LUPUS, *auditor, testis* (Estoer), 120,
121.
- LUPUS, *bonus homo* (Vernet), 81.
- LUPUS, *Cavalionensis episcopus*, i.
- LUPUS, *testis* (Elna), 602.
- LUPUS, *testis* (Vilella), 254.
- LUPUS SANTIO, *testis* (Bula d'Amunt),
266.
- Lusco, 56. || Lliscó.
- LUTARIUS, cf. LEUTARIUS.

M

- MABILLON, J., 61, 140, 423, 456, 506.
- Macabeorum, Machabeorum, *liber*,
189; – *quaternio optimus super*, 189.
- Maçanet de Cabrenys (com. Alt
Empordà), *villa de*, 7. V. Maza-
ned.
- MACARIUS, MAGARIUS, *presbyter*
(Ocenyes), 91.
- Macianeda, *ipsa* (vers Costoja), 240.
- Macuculas, Macunculas, Manzun-
culas, Maziunculas, Mazonculas,
Mazunculas, 57, 91, 326, 454; – *lo-
cus*, 76; – *villare*, 101. || Moncles.
- Madrigaria, *ipsa* (vers Torrelles de la
Salanca), 432.
- Magalona (dep. Erau, reg. Llengua-
doc, França), 182; – bisbe de (v.
Ponç). V. Magalonensis.
- Magalonensis, *comes*, i (cf. AMICUS);
– *episcopus*, 297, i (cf. IOHANNES,
PONCIUS). || Magalona.
- MAGARIUS, cf. MACARIUS.
- MAGINCUS, *Adtensis episcopus*, i.

- MAGINIUS (Vila-seca), 229.
 MAGNOU, E., 635.
 MAGNOU-NORTIER, E., 24, 40, 56, 72, 144, 158, 161, 171, 193, 202, 249, 257, 272, 273, 297, 299, 304, 329, 333, 366, 373, 386, 431, 449, 450, 518, 547, 550, 628, x.
 MAGNUS, *testis* (Tanyà), 209.
 Magúncia (*Land de Renània-Palatinat*, Alemanya), v. Moguntinorum.
 MAHUL, M., 144, 171, 193, 202, 628.
 MAIOR (Fullà), 23.
 Maisons (com. Perapertusès, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França). V. Mansiones.
 MALAGAICHUS, MALAGAICUS, cf. MALANGEICUS.
 MALAGNAICUS, *presbiter, signator* (Cuixà), 125.
 MALANGAIGUS, cf. MALANGEICUS.
 MALANGECUS (Codalet), 42.
 MALANGEICUS, *archipresbiter, donator* (Elna), 428. || MALANYEU, arxipreste d'Elna.
 MALANGEICUS, MALANGEIGUS, *in maleo de* (Espirà de Conflent), 512; – *in vinea de* (Espirà de Conflent), 512.
 MALANGEICUS, MALAGAICHUS, MALAGAICUS, MALANGAIGUS, MALANGECUS, MALANGEICUS, *presbiter, emptor* (Vila-seca), 215; – *presbiter, filius Poncii et Ermegonciae, frater Salomonis* (Vila-seca), 216; – *presbiter, qui fuit condam*, 424, 461; – *presbiter, scriptor* (Rosselló), 197, 208, 210, 211, 213, 220, 229, 232, 236-238, 242, 243, 247, 251, 252, 259, 265, 266, 268, 275-277, 288, 291, 293, 294, 319, 328, 393, 395, 410; – *sacer, scriptor*, 263.
 MALANGEICUS, *scriptor* (Palau Rotger), 157.
 MALANYEU, arxipreste d'Elna, v. MALANGEICUS.
 Malas, 370. || Matamala (com. Capcir).
maleolus, maliola, maliolus, malliolus, 216, 229, 252, 432.
 Malgurenensis, *solidos*, ix. || Melgor.
 Maliolas, *locus que vocant (infra fines de villa Astovere)*, 513, 521, 529.
 Malleolas, Maliola, *villa*, 169, 217, 448. || Malloles.
maliolus, cf. *maleolus*.
 Malloles (mun. Perpinyà, com. Rosselló), v. Malleolas.
mallus, 482; – *publicus*, 93, 140.
 MALODIA (Malloles), 169.
 MANCIO (*Teixonarias*), 456.
mandatarius, mandator, 26, 27, 56, 60, 65, 81, 86, 92, 93, 94, 111, 120, 121, 123, 131, 150, 164.
manipulus, cum auro, 189.
 MANNARICUS (Riuferter), 619.
 Manresa (com. Bages), comtat de, 525, 631.
 Manruiono, *ad ipso* (vers Costoja), 240.
 MANSALD (Prunet), 64.
 MANSI, G.-D., 51, 52, 60, 92, 108, 151, 224, 297, 469, 578, 611, i.
 Mansiones, 24. || Maisons.
 MANSOINDUS (Estoer), 136.
mansus, masus, pàssim; – *dominicus*, 266.
 MANTIO, MANZO, *iudex*, 56, 92.
 MANVIGIA, *femina, in terra de* (Mollet), 252.
 Manyeres, mas, al sudest de Tanyà (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), 209.
 MANZIO, *testis* (Elna), 146.
 MANZO, cf. MANTIO.
 Manzunculas, cf. Macuculas.
mapa, 55.
maranatha, 504.
 MARANE, *testis* (Elna), 238.
 Maradanus, Marasianas, Marazanos, Melizanas, 165, ii; – *villa*, 88, 597. || Marians.
 MARCA, P. de, i.
Marca hispanica, 17, 23, 34, 35, 41, 43, 48, 55, 57, 59, 71, 81, 82, 84, 86, 88-91, 93, 99-104, 107, 109, 120, 121, 123, 126, 127, 134, 151, 164, 190, 191, 196, 224, 242, 260, 300, 326, 329, 340, 365, 367, 381, 416-418, 440, 454, 455, 485, 504, 558, 578, 579, 583, 617, 619, 620, 642, v, vii-ix.
 MARCHARIDA, cf. MARGARIDA.
marchio, pàssim. Cf. *marquesos*.
 MARCHO, MARCO, cf. EROIGIUS.
 MARCHUCIUS, cf. MARCUTIUS.
 MARCHUCONE, *clericus* (Bajande), 586.
 MARCIUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 MARCUCIUS, cf. UNUFREDUS.
 Marcugano, *in terminio de*, 329. || Marsugà.
 MARCUTIUS, MARCHUCIUS, *levita* (Elna), 647.
 Maresme, el, comarca, v. Maritima.
 MARGAPLUS, *presbiter, auditor* (Elna), 49.
 MARGARIDA, MARCHARIDA, *filia Aspidi et Durabilis* (Canavelles), 119; – *signatrix* (Cuixà), 127.
 MARGARITUS, *presbiter* (Estoer), 136; – *presbiter, scriptor*, 97, 105.
 MARIA, *donatrix* (Torrelles de la Salanca), 491.
 MARIA, *sancta Dei genitrix*, 579, – *sancta virgo*, 272; – *virgo, Dei genitrix*, 455. || MARIA, santa, mare de Déu, 377, 446.
 Marianis, *villare*, 317. || Maric.
 Marians (mun. Soanyes, com. Conflent), 74, 634. V. Maradanus.
 MARIAS (Cuixà), 96.
 Maric (mun. Vallestàvia, com. Conflent), v. Marianis.
 MARINI, G., 454.
 Maritima, *ipsa*, 191; – *locus*, 268. || Maresme, el.
 MARQUÈS, J. M., 401.
marquesos, v. BERNAT, GAUCELM, GUIFRÉ I, GUIFRÉ II, ODALRIC, SUNIFRED.
 Marsugà (mun. Bulaternera, com. Rosselló), v. Marcugano.
 MARTA, *mater Elisei* (Cuixà), 78.
 MARTA, *uxor Dulcidii* (Ortafà), 183.
 MARTERUS, *testis* (Paçà), 95.
 MARTÍ, J., 571.
 Martini, *villare* (a l'est de la Torre d'Elna), 251.
 MARTINUS (Riuferter), 619.
 MARTINUS, *confessor, sanctus*, 93; – *confessor Christi, sanctus*, 122; – *sanctus*, 123. || MARTÍ, sant.
 MARTINUS, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
 MARTINUS, *testis* (Estoer), 498.

- MARTINUS, *vir Basiliae, vinditor* (Estoer), 479.
martirologium, optimum, 189.
 Marveto, 499. || Marvet (mun. Finestret, com. Conflent).
 MASCARANUS, *pater Dextri, Salbirici, Chindibergae et Cixilone* (Fullà), 23.
 MASCARELLA, J., 79, 107.
 MASCARÓ, prevere, 596.
 MASCARÓ, v. GUINIGÍS.
 MASCARON, *testis* (Estoer), 521.
 MASCARONE (Riuferri), 619.
 Mas-Garnier (arr. Castelsarrasin, dep. Tarn i Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Garnensis.
 Masone, *mansus de* (vers Prats de Molló), 583.
masus, cf. *mansus*.
 Mata (entre Prada i Eus, com. Conflent), vilar, 40. V. Mata.
 Mata, 56; – *ipsa*, 521; – *locus ubi dicitur*, 56; – *villa*, 56; – *villare*, 56; – *villare, infra fines de villa Prata*, 56. || Mata.
mata, ipsa, 92.
 Mata Holiastrina, Mata Oliustrina, Mata Uliastrina, *ipsa* (vers Baixàs), 26, 27, 581.
 Mata Lobaría, *locus ubi vocant*, 486.
 Matamala (com. Capcir), 443, 445. V. Malas.
 Mata Porchos, *locus ubi vocant*, 197. || Mata Porcs, córrec de (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló).
 MATARIUS, *presbiter, testis* (Montoriol), 162.
 Mated, *ad ipsum* (vers Illa), 540.
 MATEFREDUS, *frater Durandi monachi et Linguis* (Fullà), 590.
 MATER, cf. ANASTASIA.
 MATFRED I, vescomte de Narbona, 426.
 MATHFREDUS, *testis* (Bages de Rosselló), 242. || MATFRED, vescomte de Narbona, fill dels vescomtes Odó i Riquilà.
 Matres, *locus que vocant* (vers Fillols), 388.
 MATRONA, *donatrix* (Cavanac), 304.
 MAURA, *mater Audenari* (Paçà), 95.
 MAURECATUS, MORECATUS, *auditor, bonus homo* (Estoer, Clerà), 120, 121, 122, 123.
 MAURECATUS, MAUREGATUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
 MAURECATUS, *bonus homo* (Vernet), 81.
 MAURECELLA, *mater Iubini et aliorum* (Sautó), 90.
 Mauregadi, *villa* (vers Porqueres), 458.
 MAUREGATUS, cf. MAURECATUS.
 MAUREGATUS, *presbiter, testis* (Palol d'Avall), 232; – *presbiter, testis* (Rosselló), 275; – *presbiter, testis* (Vila-seca), 215, 220.
 MAUREGATUS, *quondam, in casas quae fuerunt de* (Vilanova de Raó), 228.
 Maures (mun. Montferrer, com. Vallespir), v. Mauri.
 MAURI, difunt (Vallventosa), 398.
 Mauri, *locus*, 194. || Maures.
 MAUROGATUS, *testis* (Pesillà de la Ribera), 193.
mausolaeum, 506.
 MAXIMUS, *villa* (Rosselló), 218.
 MAYEUX, A., iv.
 Mazaned, 578. || Maçanet de Cabrenys.
 Maziuncullas, Mazonculas, Mazunculas, cf. Macuculas.
medalata, 347.
 MEDEMA, *iudex* (la Roca d'Albera), 92.
 Medias (vers Banyuls dels Aspres), 591.
medicinale, 189.
 MELANARUS, *testis* (Elna), 146.
 MELDREDUS, *testis* (Elna), 495.
 Melgor, després Melguelh, comtat de (dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), v. Malgurenensis.
 Melizanas, cf. Marazanos.
membranula, 297.
 Menarbense, *suburbium* (in comitatu Narbonense), 211. || Menerbès, el.
 Menerba (dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), pagus de, 72.
 Menerbès, el, territori a l'entorn de Menerba, v. Menarbense.
 Menerbules (vers Couize), 24.
 MENO, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 MENGONE, *ipsos casales de* (vers Catllà), 454.
mercadale, 475.
mercat, 20.
mercatus, 151, 445, 454; – *publicus*, 35.
 Merdarius, *rivus*, 326, 388, 454, vii. || Merder, riu afluent de la Tet.
 Merengos, 628. || Mérens (cantó d'Aix dels Termes, arr. Foix, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França).
 Merlès (mun. Santa Maria de Merlès, com. Berguedà), vall de, 365.
meseleus, meus, 261.
metropolis, 297. Cf. Narbona.
metropolitana sedes, 125, i; – *urbs*, i. Cf. Narbona.
metropolitanus, iii; – *Arelatensis*, vi; – *Narbonensis*, vi. Cf. *arquebisbes*.
 Micha, *in chubile de* (vers Aiguatèbia), 482.
 MICHAEL, MIKAEL, *archangelus*, 382, viii; – *archangelus, dominus et beatus*, viii; – *archangelus, sanctus*, 367, 454, 464, vii; – *beatissimus archangelus*, 485; – *beatus*, viii; – *beatus archangelus*, 485; – *sanctus*, 388; – *sanctus archangelus, armiger Domini*, 418. || MIQUEL, arcàngel, sant.
 MIGNE, J. P., 108, 110, 151, 189, 326, 356, 454, 455.
 MIKAEL, cf. MICHAEL.
 MILLANUS, *donator* (Vallventosa), 323.
 Miliars, cf. Milliares.
 Miliarias, 326; – *locus qui dicitur*, 454. || Milleres.
 Miliarius, cf. Milliares.
 Miliaso, cf. Puliano.
milites, 338.
militia, 10.
milium, 448.
 Millars (com. Rosselló), 341, 557. V. Milliares.
 Milleres, coll entre Fillols i Taurinyà, v. Miliarias.
 Milliares, Miliars, Miliarius, 171, 193, 454; – *villa*, 326. || Millars.
 MILO, *fidelis Karoli regis*, 24.
 MINIMILLE, *domina de Plans de Curtis*, x.
 MINUILDE, *femina* (Torrelles de la Salanca), 432.
 MIQUEL, arcàngel, sant, v. MICHAEL.
 MIQUEL, F., 124, 205.
 Miralles, Miralias, *alode nostro que vocant*, 240; – *villa que dicunt*,

574. || Miralles (mun. Prats de Molló i la Presta, com. Vallespir).
- Miralles (mun. Vilajuïga, com. Alt Empordà), castell de, 477.
- MIRANDA, *mater Opilane* (Vila-seca), 172.
- MIRO (Arles), 621, 645.
- MIRÓ, abat fundador de Sant Andreu de Sureda, 14, 63.
- MIRO, *abbas*, 140.
- MIRO, *archidiaconus, frater Guifredi comitis*, 367; – *episcopus, frater Olibani comitis*, 504; – *episcopus Gerundensis*, 485; – *episcopus qui fuit condam*, 558; – *Gerundensis episcopus*, 559; – *Ierundensis episcopus, frater domni Olibani comitis*, 485; – *levita*, 446; – *levita, filius Mironi comitis et Avae comitissae*, 260. || MIRÓ, dit Bonfill.
- MIRO, *auditor* (Elna), 49.
- MIRO, *bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
- MIRO, *clericus et monachus* (Agusà), 347.
- MIRO, *comes*, 23, 81, 82, 84, 86, 90, 100, 107, 116, 121, 123, 124, 125, 134, 150, 151, 164, 174; – *comes, filius domni Suniefredi vel domnae Ermesindae*, 144; – *comes, frater Wifredi comitis*, 79; – *comes maior, condam*, 200; – *comes venerantissimus*, 125; – *precellentissimus comes*, 126. || MIRÓ I, dit el Vell.
- MIRO, *comes*, 164, VIII; – *comes, genitor Seniofredi comitis*, 340; – *comes, genitor Seniofredi comitis et Wifredi comitis et Olibani comitis et Mironi levitae, bonae memoriae*, 260; – *comes, pater Olibani comitis*, 401; – *comes, pater Suniefredi comitis*, 263, 317; – *comes quondam, genitor Olibani comitis*, 574; – *pater Seniofredi comitis*, 271, 418. || MIRÓ II, dit el Jove.
- MIRO, *condam* (Fullà), 586.
- MIRO, *condam, in casa de* (Nils), 567.
- MIRÓ, dit Bonfill, *levita, ardiaca, bisbe de Girona i comte de Besalú-Vallespir*, 337, 488, 503, 514, 649. V. MIRO.
- MIRÓ I, dit el Vell, comte de Conflent-Rosselló, 2, 97, 108, 142, 148, 190, 238, 455. V. MIRO.
- MIRÓ II, dit el Jove, comte de Conflent-Cerdanya, 181, 203, 267. V. MIRO.
- MIRO, *donator* (Vallventosa), 484.
- MIRO, *emptor* (Torrelles de la Salanca), 457.
- MIRO, *filius Ansemundi et Kixol, emptor* (Rosselló), 259.
- MIRO, *filius Gitardi (Ventenago)*, 540.
- MIRO, *filius Olibani presbiteri, donator* (Torrelles de la Salanca), 588.
- MIRÓ, fill de Berà, rebel, 108.
- MIRO, *germanus Huncfridi*, 108.
- MIRO, *infans, signator* (Cuixà), III.
- MIRO, *in ipso puio de* (vers Torderes), 620.
- MIRO, *in terra de* (Espirà de Conflent), 560; – *testis* (Espirà de Conflent), 560.
- MIRO, *in terra de* (Estoer), 501, 531, 614; – *in vinea de* (Estoer), 545, 589.
- MIRO, *in terra de* (Malloles), 169.
- MIRO, *iudex* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- MIRO, *levita, testis* (Baó), 496.
- MIRO, *levita, testis* (Elna), 221, 397.
- MIRO, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- MIRO, *monachus, testis alius* (Cuixà), 604.
- MIRO, *presbiter, elemosinarius de condam Seniofredo comite*, 445; – *presbiter, manumissor vel belemosinarius de homine nomine Mironi episcopi qui fuit condam*, 558; – *sacer*, 445, 558. || MIRÓ, prevere o sacerdot, marmessor del comte Sunifred II de Cerdanya, 443, 444.
- MIRO, *presbiter, scriptor* (Elna), 186.
- MIRO, *procer* (Castellnou), 620.
- MIRÓ, sacerdot (Vilallobent), 629.
- MIRO, *testis* (Aiguatèbia), 434, 573.
- MIRO, *testis* (Cuixà), 520, VIII.
- MIRO, *testis* (Estoer), 479, 564, 646.
- MIRO, *testis* (Teulís), 607.
- MIRO, *testis* (Vallventosa), 613.
- MIRO, *testis* (Vernet), 81.
- MIRO, *vicecomes*, 300. || MIRÓ, vescomte de Conflent.
- MIRO, *vicecomes, testis* (Camprodon), 574. || MIRÓ, vescomte de Besalú.
- MIRO BELELLO (Vallespir), 142.
- missa*, 504, 506.
- missale*, 189; – *cum antiphonario*, 189.
- missus*, 26, 27, 60, 92. Cf. ISIMBERTUS, RECOSINDUS, WITIZA.
- MODERATA, *femina* (la Roca d'Albera), 135.
- modiata*, 55.
- modius*, 55, 391.
- Mogrony (mun. Gombren, com. Ripollès), castell de, 143.
- Moguntinorum, *provincia*, 52. || Magúncia.
- Molata, *locus vocatus, in adiacentia de Palazolo*, 130.
- Molavento (al Carcassès), 535.
- Moledo, cf. Molledo.
- Molegia, Molegica, Molegicca, Molegiga, cf. Mollegio.
- Moletto, cf. Molledo.
- Molig (com. Conflent), v. Mollegio.
- Molledo, Moledo, Moletto, 207; – *parrochia de Sancta Maria de*, 619; – *villa*, 252. || Mollet.
- Mollegio, Molegia, Molegica, Molegicca, Molegiga, Moligio, 454; – *valles*, 35, 326, 387, 638; – *villa*, 165, 326. || Molig.
- Mollet, antic nom de Montferrer (com. Vallespir), 368. V. Molledo.
- monasterium*, pàssim. Cf. monestirs.
- Moncles (mun. Aiguatèbia i Talau, com. Conflent), 383. V. Macuculas.
- Monedarias, *villare (in pago Fenuleto)*, 24.
- Monesteriolum, cf. Monistrolo.
- monestirs*, v. Alet, Amer, Arles, Boulbonne, Camprodon, Canigó, Colera, Cuixà, Eixalada, Grassa, Lesat, Mas-Garnier, Monisat, Montecassino, Ripoll, Santa Maria de Roses, Santa Maria de Vallespir, Sant Andreu de Sureda, Sant Climent de Reglèlla, Sant Esteve d'Agusà, Sant Gèli, Sant Hilari de Carcassona, Sant Genís de Fontanes, Sant Jaume de Jocó, Sant Joan de les Abadesses, Sant Martí de Les, Sant Medir de Cartellà, Sant Pau de Fenollet, Sant Pere de Rodes, Sant

- Policarp de Rasès, Sant Ponç de Tomeres, Sant Tiberi.
monialis, 576.
 Moniano, 45; – *alode que nuncupant* (Rosselló), 328.
 Monisat, Sant Pau de (mun. Sant Pau de Fenollet, com. Fenolleda), v. Monisaten.
 Monisaten, *monasterium*, 642. || Monisat.
 Monistrol, Monesteriolum, 191; – *villa que vocant (in locum Maritima)*, 268. || Monistrol (mun. Cabrera de Mar, com. Maresme).
 Mons Acutus, 58. || Montagut.
 Mons Albus, *ipsa strata de*, 350. || Montalbà del Castell.
 Mons Altus, *locus qui dicitur ad* (vers Estoer), 136.
 MONSALVATJE, F., 17, 53, 54, 60, 61, 66, 79, 92-94, 125, 126, 150, 151, 155, 162, 166, 168, 171, 173, 189-191, 197, 200, 202, 204, 207, 210, 213, 216, 220, 221, 224, 228, 229, 232, 236-238, 240, 243, 247, 251, 252, 254, 260, 265, 266, 268, 276, 278, 288, 294, 297, 319, 328, 338, 340, 347, 348, 356, 360, 388, 391-394, 397, 402, 410, 416-418, 437, 455, 468, 469, 475, 485, 486, 494, 495, 558, 574, 578, 579, 581, 597, 601, 602, 619, 620, 623, 642, 645, 647, v, viii, x.
 Mons Auriolus, Mons Oriolus, 268, 326, 547; – *infra terminio de*, 259; – *locus que vocant*, 502; – *locus ubi dicunt, que alium nomen vocant Giramont*, 432. || Montoriol de les Illes.
 Mons Auriolus, *locus ubi vocabulum est*, 162. || Montoriol (com. Rosselló).
 Mons Bodone, Mons Baudone, 259, 275, 448; – *in fevo de*, 635. || Montboló.
 Mons Forchatus, 448. || Montfortcat.
 Mons Maior, *coenobium de Sancto Petro*, iv. || Montmajor.
 Mons Nadalinus, *locus* (vers Illa), 314, 350.
 Mons Nero, *locus* (vers Illa), 350, 466.
 Mons Niger, 240; – *subteriore*, 611; – *superiore, ipsa serra de*, 611. || Montner (mun. Sant Llorenç de Cerdans).
 Mons Niger, 240, 259. || Montner (mun. Calmella).
 Mons Niger, 578. || Montnegre, el.
 Mons Niger (*in comitatu Bergedano*), 454. || Montner (mun. Sant Jaume de Frontanya).
 Mons Niger, *infra fines de*, 379; – *locus*, 394; – *villa*, 550. || Montner (com. Rosselló).
 Mons Oriolus, cf. Mons Auriolus.
 Mons Scabrius, Mons Scapri, Mons Scaprius, Mons Schapri, 196, 609; – *villa de*, 134; – *villare de Radi, que alium nomen vocant*, 220; – *villa Roderadi, que alium nomen vocant*, 259; – *villa Rodesadi, cui nomen vocant*, 461. || Montescabre.
 Montagut (mun. Montoriol, com. Rosselló), v. Mons Acutus.
 Montalbà del Castell (com. Fenolleda), v. Mons Albus.
 Montalban (dep. Tarn i Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), 423.
 Montano, *villa*, 334.
 Montboló (com. Vallespir), v. Mons Bodone.
 Montdony, riu afluent del Tec, 238.
 Montecassino, monestir de (prov. Frosinone, reg. Laci, Itàlia), 583.
 Monte Ruco, *ipsa silva de* (vers Tramesaigües), 456.
 Montescabre (mun. Montescot, com. Rosselló), v. Mons Scabrius.
 Montescot (com. Rosselló), 172, 213, 215, 216, 218, 220, 259, 461.
 Montferrer (com. Vallespir), 194, 207, 252, 368.
 Montforcat (mun. l'Albera, com. Vallespir), v. Mons Forchatus.
 Montfort (com. Fenolleda), 382.
 Montmajor, monestir prop d'Arle (dep. les Boques del Roine, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. Mons Maior.
 Montnegre, el, cim al límit dels municipis de la Menera i de Serra llonga (com. Vallespir), v. Mons Niger.
 Montner (com. Rosselló), v. Mons Niger.
 Montner (mun. Calmella, com. Rosselló), v. Mons Niger.
 Montner (mun. Sant Jaume de Frontanya, com. Berguedà), v. Mons Niger.
 Montner (mun. Sant Llorenç de Cerdans, com. Vallespir), v. Mons Niger.
 Montoriol (com. Rosselló), v. Mons Auriolus.
 Montoriol, mas (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), v. Auriolus, *mons qui vocatur*.
 Montoriol de les Illes (mun. Sant Miquel de Llores, com. Rosselló), v. Mons Auriolus.
morarios, 498.
 MOREAU, J., 23, 26, 27, 41, 43, 48, 49, 53, 54, 57-59, 66, 71, 82, 84, 86, 88-91, 94, 97, 99-105, 109, 113-121, 123, 125-127, 131, 134, 135, 146, 150, 155, 157, 162, 165, 166, 168, 169, 172-174, 183, 186, 188, 197, 204, 209-211, 213, 215, 216, 219-221, 228, 229, 232, 236-238, 240, 242, 243, 247, 251, 252, 254, 259, 261, 265, 266, 268, 270, 275-277, 288, 291, 293, 294, 297, 298, 302, 319, 328, 334, 341, 347, 348, 350, 358, 360, 370, 372, 374, 376, 391, 393-397, 407, 410, 413, 416, 424, 428, 432, 448, 458, 461, 468, 469, 472, 475, 476, 486, 494-496, 499, 520, 540, 542, 567, 575, 581, 582, 584, 586, 588, 601, 602, 604, 607, 611, 647, iv.
 MORECA, *clericus vel monachus* (Cui-xà), 125.
 MORECATUS, cf. MAURECATUS.
 MOREGATUS, *qui et alio nomine vocant Olibane*, 139.
 MOREKATUS, *pater Domenici et aliorum* (Cuixà), 38.
 Morell, cap (mun. Roses, com. Alt Empordà), 492.
 MORENA, *avia Moderatae feminae* (la Roca d'Albera), 135.

Morencius, Morentius, *mons*, 417, vii, viii. || Morenç, massís entre el Conflent i el Ripollès.
 Moreria, *borda de* (vers Prats de Molló), 583.
 MORGADO, *in campo*, 401; – *in vinea*, 401.
 MORICELLUS, *filius Daculinas et nepotus de Odesinda* (Canavelles), 46.
 Mosedo, Moseto, cf. Mosseto.
 Moselgones, *villa*, 334. || Mosse-llons.
 MOSINDA, *uxor Faraldi*, 153.
 Mosseto, Mosedo, Moseto, 454; – *villa*, 387, 454. || Mosset (com. Conflent).
 Moussan (dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), 167.
 Moxario, *in ipsa serra ad ipso* (vers Costoja), 240.
 Mudagons (mun. Torrelles de la Salanca, com. Rosselló), v. Mutaciones.
 Muga, la, riu pirinenc, 492.
 MÜHLBACHER, E., II.
 Mulaca, *villa*, 472. || Vilamulaca.
 Muliere Morta, 197.
mulus, 55.
mundeburdi, 13, 31, 32, 74, 159. V. *mundeburdus*.
mundeburdus, 72. Cf. *mundeburdi*.
 MUNDÓ, A. M., 95, 485, 576.
 MUNIO, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
 MUNNITUS, *presbiter, scriptor* (l'Albera), 168.
 MURADELLUS, *testis* (Elna), 238.
 MURELGONE, *mancipius* (Vila-seca), 218.
 Mutaciones, Mutacones, Mutationes, 588; – *villa*, 191, 457. || Mudagons.

N

NABATH, *pater Ieroboam*, 108. || NABAT, personatge bíblic.
 Nabilles (mun. Conat, com. Conflent), v. Nabinlas.
 Nabiners (mun. el Pla de Sant Tirs, com. Alt Urgell), v. Napinarios.
 Nabinlas, 502. || Nabilles.

NADALIA, *venditrix* (Reirós), 219.
 Nadalino, *puio*, 326.
 NANTARIUS, *advocatus vel elemosinarius de condam Ansilani presbiter* (Ceret), 221.
 NANTARIUS, *monachus* (Arles), 238.
 NANTARIUS, *vir Annae* (Vallventosa), 277.
 NANTELMUS, *presbiter, scriptor* (Vila-seca), 172; – *presbiter, testis* (Palol d'Amunt), 190.
 NANTIRICUS (Codalet), 42.
 NANTOARIUS, NANTUARIUS, *bonus homo* (Estoer, Clerà), 120, 121, 122, 123.
 Napinarios, *villa que dicitur* (in Orgello), 218. || Nabiners.
 Narbona (dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), 4, 167, 249; – arquebisbat de, 356; – arquebisbe de, pàssim (v. ARNUST, EIMERIC); – Arxiu Arquebisbal, 79, I; – ciutat de, 426, 517; – comtat de, 154; – comte de, 3, 4 (v. ADEMAR); – concili de, 15; – metropolità de, pàssim (v. ÀGIUS, ARNUST, GERARD); – pagus de, 72, 158, 161; – seu metropolitana de, 185; – vescomte de, 242, 426 (v. MATFRED I, ODÓ I); – vescomtessa de, 242, 426 (v. ADELAIDA, RIQUILLA). V. Narbona.
 Narbona, Narbonatis, Narbonensis, Narbonensium, 138, 228, 380; – *archiepiscopus*, 79, 108, II (cf. SIGEBODUS); – *archiepiscopio*, 297 (cf. AIMERICUS); – *civitas*, III; – *comitatus*, 56, 211; – *diocesis*, 642; – *ecclesia*, 79, VI; – *episcopus*, I (cf. DANIHEL); – *metropolis*, 297; – *metropolitana sedes*, 125; – *metropolitanus*, VI; – *pagus*, 171; – *parrochia*, I; – *prima sedes*, VI; – *primas*, VI; – *provincia*, 51, 52; – *regens*, 23 (cf. AUMAR ibin Aumar); – *sancta prima ecclesia*, 79; – *sedes*, I; – *terminus*, 151; – *territorium*, 72; – *urbs*, I. || Narbona.
 NARBONA, *uxor Gualafonsi* (Elna), 155; – *uxor Walafonsi* (Vila-rasa), 173.
 Narbonense, província, 176, 177, 179, 187.

Narbonensis, Narbonensium, cf. Narbona.
 Narbonès, pagus, 39. V. Narbonensis.
 NATALINUS (Codalet), 42.
 NATALINUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
naufragius, neufragius, nofragius, 123, 125, 127, 164.
 Navarando, *locus ubi vocant, et Talltorta* (in comitatu Cerdania), 259. || Potser Aravó o Aransó (mun. Bolvir, com. Baixa Cerdanya).
 Navars (com. Berguedà), 625.
 NAZARIUS, *saio*, 120, 121, 122, 123, 164.
 Nefiac (com. Rosselló), 557. V. Nifiagum.
 Nemausensis, *episcopus*, I (cf. WITERINGUS). || Nîmes.
 Nerano, *locus* (in terminio de Lupiano), 341.
neufregius, cf. *naufregius*.
 NICESSIUS, *manso ubi habitat* (Torrelles de la Salanca), 432.
 Nidolarias, Nitolarias, *cella, super flumen quae dicitur Techus*, 36; – *locus ubi dicitur ad ipsas*, 140. || Nidoleres (mun. Tresserra, com. Rosselló).
 NIERMEYER, J. F., 151.
 Nifiagum, 454. || Nefiac.
 Nils (mun. Pontellà, com. Rosselló), v. Asinilos.
 NIMBERTUS, *frater Sedetrundes feminae, vinditor*, 248.
 Nîmes (dep. Gard, reg. Llenguadoc, França), bisbe de (v. RAINAL). V. Nemausensis.
 Nintillani, cf. Lentiliano.
nofragius, cf. *naufregius*.
 Nogaretum, *villare*, 151.
 Nogario, *ipso* (vers Hortolanes), 360, 418.
nogarius, nogareta, 93, 94.
nomenculator, 151.
 NONIA (Malloles), 169.
 Nonnone, *villare* (al Carcassès), 535.
 NONVOLENDIA (Fullà), 82.
 NONVOLENDIA, *femina* (Llar), 109.
 Norfeu, cap (mun. Roses, com. Alt Empordà), 492.

Normani, 61. || *Normands*.
notarius, 11; – *ad vicem Hludoici*, 24 (cf. *IONAS*); – *regionarius*, 454 (cf. *STEPHANUS*); – *regionarius et scri-narius*, 326, 455 (cf. *LEO*).
noticia revestitoria, 17.
NOTÓ, arquebisbe de Reims, 28.
NOVOLENDIA, femina (Ocenyes), 104.
Nutidaigas, 432. || *Juegues*.
Nyer (com. Conflent), 74. *V. Anger*.

O

OBBA, levita, testis (Cuixà), 340.
oblatio, oblatio, 107, 191, 391, 393, 576, 602, v; – *fidelium*, 338, 340, 496, 578, 579, 581, 582, 619, vii.
OBULUS, cf. *EBULUS*.
OCEIRA, filia Morekati et Wilisindae (Cuixà), 38.
Ocenias, Occenias, Oncenias, Ozenias, Ucenias, 46, 60, 82, 91, 104, 114, 125, 326, 454, II; – *villare*, 91, 103. || *Ocenyes*.
Ocenyes (mun. Orellà, com. Conflent), 74. *V. Ocenias*.
ODA, elemosinaria de homine nomine Bernardo (Bulaternera), 600.
ODA, femina, elemosinaria vel manumissora de condam Chinini-verga femina (Elna), 188.
ODALRIC, marquès de Gòtia, 45.
ODDO, alodem qui fuit de (in comitatu Ausonensi), 454.
ODDO, donator (Bulaternera), 632.
ODDO, rex, cf. *ODO*.
ODDO, vicecomes, 224. || *Odó I*, ves-comte de Narbona.
Odellone, 370. || *Odelló* (mun. Ral, com. Capcir).
ODERBALDUS, cf. *ODOLBALDUS*.
ODERICUS (Codalet), 111.
ODESIND, bisbe d'Elna, v. *AUDESINDUS*.
ODESINDA, filia Daculinas et nepta de Odesinda (Canavelles), 46.
ODESINDA, filia Felecessemas et soror Eterne (Canavelles), 46.
ODILA, condam qui fuit, genitor Iohannis subdiachoni, 486.
ODILA, ODILO, monachus, donator (Cuixà), 350.

ODILÓ, comte de Girona-Besalú, 3, 4.
ODINUS, testis (Clerà, Cuixà), 123, 125.
ODO, ODDO, 138; – *rex*, 150, 162, 165, 184, vi. || *Odó, comte de París i rei de França*, 144, 145, 147, 171.
ODO, ODON, commutator (Estagell), 518.
ODO, decanus (Cuixà o Tolosa), 456.
Odó, levita, captiu, germà del ves-comte Sunifred de Girona, 616.
Odó I, vescomte de Narbona, 242. *V. ODDO*.
ODOACER, HODOACER (Agusà), 27; – *advocatus de Suniario comite* (Agusà), 26; – *qui est mandatarius de Suniario comite* (Agusà), 27.
ODOLBALDUS, ODERBALDUS, ODOLPALDUS, iudex, 56, 81, 122, 123; – *subscriber*, 123.
ODOVACRUS, iudex (Elna), 17.
ODOVICRUS, conspector (Arles), 17.
OFILA, OFILO, quondam qui fuit (Vilanova de Raó), 228.
OIDILO, cancellarius, vii.
OIRILIO, cf. *ORILIO*.
OLCHITUS, presbiter, in terra (Vilaseca), 238.
Olecta, cf. *Oleta*.
OLERBIUS, vinditor (Elna), 53.
Oleta, Olecta, 91, 109; – *flumen*, 482. || *Oleta* (com. Conflent), 365.
OLIBA, cf. *MOREGATUS*.
OLIBA (Cornellà de la Ribera), 333.
OLIBA (Illa), 305.
OLIBA (Reiners), 636.
OLIBA, auditor, testis (Estoer), 120.
OLIBA, avunculus Suniefredi (Tanyeres), 237.
OLIBA, comes, frater Ayfredi comitis, 79; – *comes bonae memoriae*, 158. || *OLIBA II, comte de Carcassona*.
OLIBA, HOLIBA, comes, 340, 455, 535, x; – *comes, dominus, frater Mironis Ierundensis episcopi*, 485; – *comes, dominus noster*, 611; – *comes, donator* (Aiguatèbia), 402; – *comes, donator* (Baó), 581; – *comes, emptor* (Baó), 496; – *comes, filius Mironi comite, emtor* (Vallespir), 401; – *comes, filius Mironi comitis et Avae*

comitissae, 260, 574; – *comes, frater Mironis episcopi*, 504; – *comes, in terra de* (Saorra), 396; – *comes, pater Bernardi comitis*, 628; – *comes, pater Ingilbergae monialis*, 576; – *comes, princeps terre huius*, 446; – *comes, vir Ermengards comitissae*, 578, 579; – *comes Bisulduni, vir Ermengardis comitissae*, 583; – *filius Avane comitissae*, 240; – *frater Sonifredi comitis*, 280, 340; – *laudabilis et magnificus comes*, 454; – *princeps, dominus, vir domne Ermengarde*, 485; – *vir Deum timens et inclitus comes, nomine*, 455. || *OLIBA I, comte de Cerdanya-Conflent i Besalú*, 337, 470, 488, 503, 580.

OLIBA, OLIVA, comes, frater Guifredi comitis, 642; – *filius Olibani comitis et Ermengardis comitissae*, 583. || *OLIBA II, comte de Cerdanya-Berga, abat de Cuixà i de Ripoll, bisbe de Vic*.

OLIBA, condam, filius Isarni condam (Tanyeres), 265; – *filius qui fuit Isarno condam* (Tanyeres), 237.

OLIBÀ, diaca (Torrelles de la Salanca), 493, 524.

OLIBA, donator (Vallventosa), 277, 399; – *que vocant Aurutio, donator* (Vallventosa), 276.

OLIBA, elemosinarius de homine nomine Bernardo (Bulaternera), 600.

OLIBA, filius Ansemundi et Kixol, emptor (Rosselló), 259.

OLIBA, filius Belielde femina de Villanova (Brullà), 448.

OLIBA, filius Radulfi comitis et Ridlindes, 171; – *filius Ridlindis*, 193; – *filius Rodulphi condam*, 193. ||

OLIBÀ, fidel del rei Radulf i fill dels comtes Radulf i Ridlinda, 239.

OLIBÀ, fill del bisbe Radulf, 345.

OLIBA, frater Guisllane (Catllà), 329.

OLIBA, frater Schuani (l'Albera), 197.

OLIBA, in terra (Sant Cebrià), 347.

OLIBA, in vinea (Hortolanes), 360, 418.

OLIBA, in vinea (Vilella), 254.

OLIBÀ, jutge, 463.

OLIBA, levita, testis (Elna), 391.

- OLIBA, marit de Bonadona (Marians), 634.
- OLIBA, *manumissor vel belemosinarius de homine condam nomine Leudevino* (Vallestàvia), 499.
- OLIBA, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- OLIBA, *monachus sive levita, scriptor* (Cuixà), 374.
- OLIBA, *presbiter, elemosinarius de homine nomine Bernardo* (Bulaternera), 600.
- OLIBA, *presbiter, pater Mironi, donator* (Torrelles de la Salanca), 588; – *presbiter, scriptor* (Torrelles de la Salanca), 588.
- OLIBA, *presbiter, testis* (Ceret, Elna), 584.
- OLIBA, prevere, almoïner del difunt Guillemó (Cogolls), 568.
- OLIBA, *roborator* (Arles), 620.
- OLIBA, sacerdot (Lluçà), 587.
- OLIBA, sacerdot, almoïner de Guillem, 631.
- OLIBA, *testis* (Bages de Rosselló), 242.
- OLIBA, *testis* (Elna), 224.
- OLIBA, *testis* (Elna), 416.
- OLIBA, *testis* (Prada), 144.
- OLIBA, *testis* (Reirós), 219.
- OLIBA, *vicecomes, procer Ermengardis comitissae*, 620.
- OLIBA, *vir Avane* (Ceret), 58.
- OLIBA, *vir Chintilonae, donator* (Cuixà), 549.
- OLIBA, *vir Levegards, donator* (Palaldà), 523.
- OLIBA, *vir Sindilo, donator* (Nils), 567.
- OLIBA DURAN, OLIVA DURAN, *vir*, 642.
- Olius d'Amunt (mun. Sant Joan de Pladecorts, com. Vallespir), v. Olivis sobira.
- Olius d'Avall (mun. Sant Joan de Pladecorts, com. Vallespir), v. Olivis inferius.
- OLIVA, *comes*, cf. OLIBA.
- Olivars (mun. Sant Julià de Ramis, com. Gironès), 572.
- Olivella, *ipsa*, 209. || Oliveres, les.
- Oliveres, les (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), 197. V. Olivella.
- Olivis inferius, x. || Olius d'Avall.
- Olivis sobira, x. || Olius d'Amunt.
- Oltrera (mun. Sureda, com. Roselló), castell d', 591. V. Vulturaria.
- OLZINELLES, R. d', 283, 470, 527, 580.
- Oms (com. Rosselló), villa, 161, 584. V. Ulmos.
- Oms, família, 349.
- Oms, J. d', marquès, 581.
- Oncenias, cf. Ocenias.
- Oncés (mun. la Guingueta d'Ix, com. Alta Cerdanya), v. Onzes.
- ONDILA, cf. UNDILA.
- ONESTA, *signatrix* (Cuixà), 127; – *uxor Gescalfredi* (En, Llar), 118.
- ONNON, *presbiter* (Arles), 17.
- ONYÓ, almoïner de la difunta Runa, donada (Vilallonga dels Monts), 214.
- Onzes, 326. || Oncés.
- OPILA, OPPILA, *condam* (Vila-seca), 215, 216; – *filius Mirandae* (Vila-seca), 172.
- opilio (=episcopus), 485. Cf. BERNARDUS.
- Orange (dep. Valclusa, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. Arausiensis.
- orationarius, liber, 189.
- Orb, riu de l'Erau (reg. Llenguadoc, França), v. Orbus.
- Orbièu, l', riu afluent de l'Aude, v. Urbione; – Santa Maria de, 272, v. Grassa, la.
- Orbus, *fluvius*, i. || Orb.
- ORDEIG, R., 79, 149, 176, 191, 280, 338, 340, 446, 485, 583, 619.
- ordinare, 138.
- OREPIANUS (Cuixà), 96.
- ORESINDO, *in terra de* (Fullà), 298.
- organas, 55.
- Orgarese, Urgeres, 125, ii; – *villare*, 46. || Orgeres.
- Orgeix (cantó d'Aix dels Termes, arr. Foix, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Urdexio.
- Orgellus, Orgellitanus, cf. Urgellensis.
- Orgeres (mun. Clerà, com. Conflent), v. Orgarese.
- ORICIUS, cf. AURICIUS.
- Oriheletane, cf. Urgellensis.
- ORILIO, OIRILIO, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125, 126.
- ORIOI, fill de Rotruda, 134. V. AURIOLUS.
- Oriol, puig (mun. Cotlliure, com. Rosselló), v. Auriolus.
- ORIOI, *testis* (Camprodon), 574.
- ORIOI, *testis* (Cuixà), ix.
- ORIOI de Tortellà, marmessor del comte Sunifred II de Cerdanya, 443, 444. V. ORIOIUS de Tortelliano.
- ORIOIUS, *in terra* (Peracalç), 418; – *in vinea* (Peracalç), 418.
- ORIOIUS, *qui fuit condam, frater Recosindi*, 58.
- ORIOIUS, *subdiachonus* (Agusà), 347.
- ORIOIUS, *testis* (Fullà), 590.
- ORIOIUS de Tortelliano, *elemosinarius de condam Seniofredo comite*, 445. || ORIOI de Tortellà.
- Orla (mun. Perpinyà, com. Roselló), v. Orle.
- Orle, Orlo, 496, 581, 582; – *villa*, 217. || Orla.
- Orleans (dep. Loiret, reg. Centre, França), 147.
- Orlu (cantó d'Aix dels Termes, arr. Foix, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Urla.
- ornamenta, 455.
- Orosina, *rivus* (a la Cerdanya), 482.
- ORRECHA, *femina, venditrix* (Fullà), 419.
- Orrias (vers Eixalada), 104.
- Orriolos (al Carcassès), 535.
- Orriols, ara Riols (mun. Navars, com. Bages), v. Urriolos.
- ORSÈN, 596.
- ORSÈN, vescomtessa, esposa del vescomte Francó de Narbona, v. ERSINDA.
- Orsignano, *locus ubi dicunt (ad ipso Volone)*, 495.
- Ortafà (com. Rosselló), 209. V. Ortafano.
- Ortafano, Ortufan, 183, 196, 495; – *villa*, 213. || Ortafà.
- Ortas (vers Estoer), 614.
- Orterrae, *valles* (vers Vilella), 261.
- Orto, *valles*, 326. || Horts, els (mun. Serdinyà, com. Conflent).
- Ortolanas, Ortolanes, Ortulanas, Ortulanes, 604; – *villa*, 360, 418. || Hortolanes.

Ortos, *ipsos*, 578. || Horts, els (mun. Albanya, com. Alt Empordà).

ORUÇ, jutge (Darnius), 557.

ORUCIUS, ORUC, ORZONE, *in ipso Solario de* (el Soler), 496; – *vicecomes, ad ipsum Soler de* (el Soler), 581, 582. || ORUÇÓ, vescomte de Rosselló.

ORUÇÓ, vescomte de Rosselló, 452. V. ORUCIUS.

ORUZ, Arucius, Orutius, 445; – *villa*, 454, VII. || Urús.

ORZONE, cf. ORUCIUS.

OSEGA, *femina, donatrix* (Cuixà), 622.

OSILAN, *testis* (Elna), 166.

Osona, bisbe d', 143, 179, 185, 446, 462, 503 (v. ATÓ, FRUJÀ, GOTMAR, IDALGUER); – comtat i seu episcopal d', 143, 177, 203, 255, 337, 345, 421, 462, 526, 587, 616, 631; – comte d', 503 (v. BORRELL I, BORRELL II). V. AUSONENSIS.

OSTEN, ardiaca d'Elna, v. OSTENDUS.

OSTENDUS (marmessor de Sunigell, a Torrelles de la Salanca), 441.

OSTENDUS, AUSTENDUS, *archilevita*, 647. || OSTÈN, ardiaca d'Elna.

OSTENDUS, *levita, filius Durandi* (Cuixà), 592.

OTGER, almoïner de Sunifred de Lluçà, 587.

OTGER, fidel del rei Carles el Calb, 64.

OTGER, *levita, difunt* (Vic), 421.

OTO, 370; – *presbiter* (Fullà), 370.

OTO, OTTO, *quem et alium nomen vocant Leututione, emptor* (Bages de Rosselló), 242; – *qui alium nomen vocant Leutucio, vinditor* (Bages de Rosselló), 243.

OVANÇA (mun. Montlluís, com. Alta Cerdanya), 440.

OVANDINA, *uxor Eicofredi, donatrix* (Rellà), 361.

ovis, 55, 76, 101, 126, 448.

OZILA, OZILLO, OZHILA, *femina* (Toluges), 347, 348; – *uxor Gonteigi* (Toluges), 348.

P

Paçà (com. Rosselló), 344. V. Pacano. Pacano, Paçano, Paciano, Pasar, 556, 620; – *Sanctus Petrus*, 620; – *villa*, 95, 328, 486. || Paçà.

PACIFICUS (*ad kampo Lauri*), 83.

Padern (cantó de Tuixà, com. Perapertusès, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Paterno.

pagani, 61.

pagenses, 17.

Palaciadan, Palaciodano, cf. Palatiodano.

Palaciolus, cf. Palatiolus.

palacium, palaciolum, cf. *palatium*.

Palaerago, 24. || Palairac.

Palairac (com. Perapertusès, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Palaerago.

Palaldà (mun. els Banys d'Arles, com. Vallespir), 96; – *villa de*, 7. V. Palatiodano.

palatí, comte, 4, 28.

Palatio, x. || Palau (mun. Sant Joan de Pladecorts).

Palatio, *villa*, 556. || Palau de Cerdanya.

Palatiodano, Palaciadan, Palaciodano, 80, 282, 448, 523; – *parrochia Sancti Andreae et Sancti Martini de*, 619. || Palaldà.

Palatiolus, Palaciolus, 30, 132, 134, 147, 188, 458; – *superior, villare quod vocatur*, 190; – *vilarus*, 134; – *villa*, 35, 134, 191. || Palol d'Amunt.

Palatiolus, *subterior*, 232, 251, 319. || Palol d'Avall.

Palatiolus, *villa (in comitatu Impuritanense)*, 475.

Palatio Monnoso, *ipsa vinea quem vocant* (vers Malloles), 448.

Palatio Rodegario, 448; – *villa que nuncupant Securniano, et aliut nomen vocant*, 157; – *villa Securniano, cui alium nomen vocant*, 461; – *villa Securniano, que vocant*, 495. || Palau Rotger.

palatium, palaciolum, palacium, palatiolum, palazolum, 93, 94, 432, III; – *ad Castellano condam edificatum*, 17; – *in rivulo Rivo Ferrario subte-*

riore, 94; – *in villare Rivulo Ferrario subteriore*, 93; – *regium*, 24 (cf. Carisaicus).

Palau (mun. Sant Joan de Pladecorts, com. Vallespir), v. Palatio.

Palau de Cerdanya (com. Alta Cerdanya), v. Palatio.

Palau del Vidre (com. Rosselló), 29, 63, 157, 461, 495.

Palau Rotger, ara Palau del Vidre (com. Rosselló), v. Palatio Rodegario.

Palazolo, *in territorio Rossilionensi*, 130. *palazolum*, cf. *palatium*.

PALAZZO, E., 189.

Pallagano, Pallagiano, Palleiano (avui el Soler), 96; – *villa*, 105, 394.

palleum, pallium, 189.

Palma, la (mun. Montferrer, com. Vallespir), v. Batipalmas.

Palmalata, 104; – *subtus Canellas* (Canavelles), 43.

Palmes (mun. Camposó, com. Fenolleda), 443.

Palol, vers Sant Pere de Riuferrer (mun. Arles, com. Vallespir), 112, 133.

Palol d'Amunt (mun. Elna, com. Rosselló), vilar, 161. V. Palatiolus.

Palol d'Avall (mun. Elna, com. Rosselló), v. Palatiolus.

PALOMBA, *filia Maurecellae* (Sautó), 90.

Palumarias, *in ipso collo de*, 349. || Palomera, coll (mun. la Bastida, com. Rosselló).

panes propositionis, 469.

Panissars (mun. la Jonquera, com. Alt Empordà), 112, 133.

PANTALEON, *testis* (Carcassona), 140.

papa, II, III, IV. Cf. *papes*.

papes, v. ADRIÀ I, AGAPET II, BENET VI, BENET VII, JOAN VIII, JOAN X, JOAN XIII, JOAN XV, ROMÀ, SERGI II, SERGI IV.

Paracollis, *castrum*, 387. || Paracolls de Conflent (mun. Campome, com. Conflent).

parada, cf. *parata*.

parafonista, 456.

PARAPARIAS, *pater Wifredi* (Cuixà), 106.

PARAPARIUS, *bonus homo* (Arles), 17.

parata, parada, 17, 328, 347, 619.

- Pareds Tortes, *villa*, 204. || Pares-tortes.
- Parentignat (cantó de Sauxillanges, dep. lo Puèi de Doma, reg. Alvèrnia, França), 553.
- Parestortes (com. Rosselló), v. Pareds Tortes.
- Pariete Romano (*in villa Vilella*), 458.
- París (França), antiga Biblioteca Colbert, 423; – BMaz, 304, 373, 386, 431, 518, 547, 550, 628; – BN, Col. Baluze, pàssim (v. BALUZE); – BN, Col. De Camps, 642; – BN, Col. de Languedoc (Bénédictins), 35, 55, 60, 113-119, 126, 127, 191, 326, 340, 454, 455, 469, 611, v; – BN, Col. Doat, pàssim (v. DOAT); – BN, Col. Moreau, pàssim (v. MOREAU); – BN, fonds latin, 72, 617; – BN, manuscrits espagnols, II, III; – comte de, 144 (v. ODÓ).
- Parregueres, les (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), 197.
- Pasar, cf. Pacano.
- PASCHALIS (Fullà), 82.
- pascuarium, pasquarium*, 151, 340.
- pascuaticus*, 635.
- PASQUAL, J., 611.
- pastor* (=episcopus), 485. Cf. FRANCO.
- PASTOR, *sanctus*, 297, 642. || PASTOR, sant.
- patena*, 189.
- PATERN (Conflent), 137, 143.
- Paterno, *cella quae vocatur*, 158. || Padern.
- PATERNUS, *presbyter, scriptor* (Llec), 41.
- Pau (com. Alt Empordà), v. Pao.
- PAU, sant, apòstol, 377. V. PAULUS.
- PAU de Narbona, sant, v. PAULUS.
- PAULUS, IV; – *beatissimus apostolus*, 455; – *beatus apostolus*, II; – *sanctus apostolus*, 138, 151. || PAU, sant.
- PAULUS, *cognomine Sergius, beatus, sanctorum apostolorum Petri et Pauli olim discipulus*, 138. || PAU de Narbona, sant.
- Pao, *villa*, 475. || Pau.
- Pausellas, *ad ipsas* (vers Terrats), 407.
- Pazà (cantó de Tuixà, com. Perapertusès, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Petianus.
- Pech de Ninaute, mas (comuna de Limós, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Puio.
- Pecilianus, Pedilia, Petilianus, Pezilianus, Pidilianus, 171, 193, 581, 582; – *villa*, 97, 171, 193, 333, 547. || Pesillà de la Ribera.
- pecten, eburnea*, 189.
- Peda, *locus que vocant ad ipsa* (vers Espirà de Conflent), 512, 515.
- Pedilia, cf. Pecilianus.
- Pedrós, puig entre Illa i Montalbà del Castell, v. Petroso.
- Pèiralada (mun. Sant Pau de Fenollet, com. Fenolleda), v. Petra lata.
- pellicia, pellica*, 55, 109.
- Pelrus (vers lo Bois), 356.
- Peracalç (mun. Clairà, com. Rosselló), v. Petra calce.
- Peralada (com. Alt Empordà), comtat de, 147, 255, 439, 477, 492, 591; – comte de, 3, 4, 602 (v. ERMENGUER, GAUSFRED I); – comtesa de, 602 (v. GUILLA); – territori de, 214, 505. V. Petra latensis.
- Perapertusa (com. Perapertusès, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Petra pertusa.
- Perapertusès, el (dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), 535.
- Perduro, *ad rivo* (vers Costoja), 240.
- PERE (Pi), 392.
- PERE, bisbe de Barcelona, 462.
- PERE, bisbe de Girona, fill de Roger I de Carcassona, 535.
- PERE, sant, apòstol, 377, 640. V. PETRUS.
- PERE, vescomte de Fenollet, v. PETRUS.
- PERE de Ministrells, notari urgellès (any 1382), 402.
- Perelios, cf. Prelones.
- PERELLA, *de Masone*, 583.
- PERFECTUS, *testis* (Argelers), 205.
- Perles (mun. Fossa, com. Fenolleda), v. Perolas.
- Perolas, 326. || Perles.
- PERPETUUS, *presbiter, testis* (Elna), 150.
- Perpiniano, Perpiniane, Perpiniani, Pirpiniano, *illo alode de*, 423; – *in via qui pergit ad*, 237; – *termines de*, 395; – *villa*, 210, 217 (cf. PIRPINIANUS). || Perpinyà.
- Perpinyà (com. Rosselló), 169, 184, 236, 237, 265; – APO, Arxiu Comunal de Prada, 56; – APO, fons del marquès Josep d'Oms, 581; – APO, fons Fossà, pàssim (v. Fossà); – APO, sèries diverses, 273, 338, 349, 388, 454, 590, x; – Sant Joan de, rv. V. Perpiniano.
- Pertús, el (com. Vallespir), 36.
- pesas*, 421.
- Pesillà de Conflent (com. Fenolleda), 481, 594.
- Pesillà de la Ribera (com. Rosselló), *villa*, 161. V. Pecilianus.
- Petianus, *in Petra pertusense*, 147. || Pazà.
- Petilianus, cf. Pecilianus.
- petra*, pàssim; – *alba*, 26, 27; – *fitia*, 56, 151; – *naturale*, 620; – *scripta*, 268.
- Petra calce, *villa que dicitur (infra territorio Karcasiense)*, 218.
- Petra calce, Petra calcis, Petra calice, Petra chalice, 454; – *villa*, 360, 394, 418, 604. || Peracalç.
- Petra ficta, Petra fixa (vers Catllà), 454; – *ad locum quem dicunt*, VII.
- Petra ficta, *villare (in pago Fenulento)*, 24.
- Petra fixa, cf. Petra ficta.
- Petra forale (vers Fullà), 586.
- Petra lata, *ecclesia Sancti Petri que est in*, 356. || Pèiralada.
- Petra latensis, *comitatus*, 211, 602. || Peralada.
- Petra pertusa, Petra pertusense, Petra pertusense, 147; – *pagus*, 24; – *suburbium*, 158; – *territorium*, 97. || Perapertusa.
- Petrasio, *ipso* (vers Montboló), 448.
- PETRASIUS, *advocatus vel elemosinarius de condam Ansilani presbiter* (Ceret), 221.
- PETRASIUS, *in campo* (Vila-seca), 216; – *in terra* (Vila-seca), 216.
- PETRASIUS, *testis* (Vernadell), 292.
- PETRONUS, *testis* (Elna), 53, 54, 66.
- Petrose, *in ipso pugo* (vers Costoja), 240.
- Petroso, *ipso* (vers Juegues), 432.
- Petroso, *puio*, 350. || Pedrós.
- PETROSUS, *testis* (Conflent), 262.
- PETRUS (Malloles), 169.

- PETRUS, *auditor* (Elna), 49.
 PETRUS, *apostolorum princeps, beatus*, 356, 454; – *apostolus, beatus*, 574, IV; – *apostolus, sanctus*, 338; – *beatissimus apostolus*, 455; – *beatus apostolorum princeps*, 151; – *beatus apostolus*, II; – *princeps apostolorum, beatus*, III; – *sanctus*, 49, 94, 326; – *sanctus apostolus*, 138, 151. || PERE, sant.
 PETRUS, *filius Honoratae deodicatae* (Estoer), 639.
 PETRUS, *levita* (Elna), 647.
 PETRUS, *presbiter, testis* (Illa), 540.
 PETRUS, *presbiter, testis* (Vila-seca), 218.
 PETRUS, *subscriber* (Fonollar), 94.
 PETRUS, *testis* (Fontcoberta), 268.
 PETRUS, *testis* (Illa), 350.
 PETRUS, *vicecomes*, 642. || PERE, vescomte de Fenollet.
 PETRUS, *ypodiaton, scriptor*, 642.
 PETRUS de ipsa Clusa, 367.
 PETRUS de Masone, 583.
 PEZILIANO, cf. PECILIANO.
 PI (com. Conflent), 345, 444. V. PINUS.
 PI (mun. Bellver de Cerdanya, com. Baixa Cerdanya), v. PINUS.
 PIÀ (com. Rosselló), 360. V. APIANO.
 PICHEIRE, J., 79.
 PI DE COSPRONS, H., 448.
 PIDILIANUS, cf. PECILIANUS.
 PIERREFITTE-ÈS-BOIS (arr. Montargis, dep. Loiret, reg. Centre, França), 132.
 PIERREFITTE-SUR-LOIRE (arr. Moulins, dep. Allier, reg. Alvèrnia, França), 132.
 PILASAS, *de Villa nova* (vers Vilanova del Mont), 448.
 PIMONE, *presbiter, in terra* (Elna), 319.
 PINUS, 326, 454; – *ecclesia Sancti Pauli de*, 437; – *villa*, 392, 437. || PI (com. Conflent).
 PINUS, 482. || PI (mun. Bellver de Cerdanya).
 PINYA, la, riu afluent de la riera de Merlès, 571.
 PIPINUS, *gloriosissimus*, III; – *pater Karoli imperatoris*, III; – *piissimus pater Karoli imperatoris*, II. || PIPÍ I, dit el Breu, rei dels francs.
 Pirineu, el, serralada, v. Pyreneus.
 PIRPINIANO, cf. PERPINIANO.
 PIRPINIANUS, *testis* (Malloles), 217. Cf. Perpiniano.
 piscatio, 494.
 pischatoria, 458.
 Pla, el (mun. Baixàs, com. Rosselló), v. Planus.
 PLACIANUS, *in terra* (Sobrequers), 207.
 PLACIDIA, *uxor Elete* (Ocneyes), 103.
 placitum, 23, 60, 92, 94, 140, 164; – *laicale*, 120.
 Pladecorts (mun. Sant Joan de Pladecorts, com. Vallespir), v. Plano de Curtis.
 Pla d'en Guinot (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), 197.
 Planas, *ipsas* (vers Costoja), 240.
 Planas, *ipsas* (vers Estoer), 618.
 Planedes, 580. || Planès (com. Alta Cerdanya).
 Planes d'Hostoles, les (com. Garrotxa), 568.
 planeta, 55.
 Plani Curtis, cf. Plano de Curtis.
 Planizolos, Planizolas, 326, 454. || Planíols (mun. Eus, com. Conflent).
 Plano de Curtis, Pla de Curtis (x), Plani Curtis, Plans de Curtis (x), 411, 575, x; – *parrochia*, x. || Pladecorts.
 Planulos (vers Eixalada), 104.
 Planus, *ille* (vers Ocneyes), 68, 91.
 Planus, *ipse*, 26, 27. || Pla, el.
 platea, 140.
 plumacium, 55; – *siricium*, 55.
 Pocolos, *locus quem vocant (in Villa rara)*, 334.
 Pogium Aquilarium, VII.
 Pogium Parabarium, VII.
 Poglauro (vers Pladecorts), x.
 poiale, puiales, *ad ipso*, 432; – *ad ipsos*, 432.
 Poium Vuscani (*in comitatu Rossilionensi*), 454.
 Polig (mun. Cameles, com. Rosselló), 341. V. Puligo.
 Pollestres, Polestros, Pollestros, *villa*, 228, 238, 461, 611. || Pollestres (com. Rosselló), 154, 481, 594.
 Pomario, Pomarios, Pommario, 46, 125, II. || Pomers.
 Pomers (mun. Clerà, com. Conflent), v. Pomario.
 POMPILÓ (Illa), 306.
 POMPONIUS, *testis* (Elna), 49.
 PONÇ, abat de Cuixà, 383. V. PONCIUS.
 PONÇ, ardiaca d'Elna, v. PONTIUS.
 PONÇ, bisbe de Magalona, v. PONCIUS.
 PONÇ I, comte d'Empúries, fill d'Hug I i de Guilla, 449, 450.
 PONCHONE, cf. PONCIUS.
 PONCIUS, PONCHONE, PONTIUS, *abbas*, 367, 396, 419, 427. || PONÇ, abat de Cuixà.
 PONCIUS, PONTIUS, *episcopus*, 249, 297; – *Magalonensis*, 297. || PONÇ, bisbe de Magalona.
 PONCIUS, *genitor Malagaici presbiteri et Salamonis, vir Ermegonciae* (Vila-seca), 216.
 PONCIUS, *qui fuit* (Elna), 475.
 PONCIUS, *testis* (Carcassona), 535.
 PONCIUS, *testis* (la Torre d'Elna), 251.
 PONCIUS, *testis* (Ribesaltes), 202.
 PONCIUS, *visor aut auditor* (Castellnou), 620.
 PONCIUS ERIBERTI, *testis*, VI.
 PONCONE, *testis* (Espirà de Conflent), 512.
 PONSICH, P., 3, 15, 17, 21, 23, 48, 55, 56, 59, 60, 61, 92, 97, 107, 108, 124, 125, 126, 131, 144, 148, 341, 370, 382, 455, 485, 504, 535, IV, V, VII.
 pons subterior de Tete, VIII; – *Tete*, 417.
 PONTAL, O., 249.
 Ponteliano, Pontiliano, 96, 293, 469. || Pontellà.
 Pontellà (com. Rosselló), 221, 432, 567. V. Ponteliano.
 pontifex (=episcopus), 125, 191, 338, 356, 464, 617, III, VI. Cf. bisbes.
 Pontiliano, cf. Ponteliano.
 PONTIUS (Tramesaigües), 456.
 PONTIUS, *abbas*, cf. PONCIUS.
 PONTIUS, *archilevita, testis* (Elna), 469. || PONÇ, ardiaca d'Elna.
 PONTIUS, *episcopus*, cf. PONCIUS.
 PONTIUS, *presbiter, testis* (Elna), 461.
 Porcharias, *villa*, 458. || Porqueres.

- Porcinianum, Porciliarios, 326, 454. || Porcinyans (mun. Nyer, com. Conflent).
- porcus, porchus, 55, 126, 448.
- Porqueres (com. Pla de l'Estany), v. Porcharias.
- Porta, *ad culmens*, 338. || Porta, coll de la, prop la Torre de Vetera (mun. Sant Marçal, com. Rosselló).
- Portale, *ad ipso, locus qui est supra ipsa villa que vocant Torrelías* (vers Torrelles de la Salanca), 432.
- Port de la Selva, el (com. Alt Empordà), 477.
- Portella (vers Oleta), 91.
- Portello, *in* (vers Prats de Balaguer), vii.
- Portello, *in ipsa archa de* (vers Aiguatèbia), 482.
- Portello, *ipso* (vers Torderes), 620.
- Portellum, *ipsum* (entre Paçà i Elna), 95.
- Prada (com. Conflent), 65, 541; – villa, 25, 40. V. Prata.
- Prado, *locus que vocant ad ipso* (vers Estoer), 479.
- Prados, Pratum, 240, 583; – villa que dicunt, 574. || Prats de Molló.
- praeceptum, preceptum, 17, 24, 56, 61, 72, 81, 93, 122, 123, 125, 126, 456, 482, 506, ii; – apostolicum, 356, – divinum, 579; – domini imperatoris, 49; – imperiale, 56; – quod Dominus ait in evangelio, iii; – regale, 56, 121, iii; – regis, 42, 91, 402; – regis Karoli, 56.
- praesul, presul (=episcopus), 155, 191, 221, 329, 464, 468, 485, 486, 494, 573, 601, 627, iv. Cf. bisbes.
- Prata, Prada (ii), Pratas, 56, 333, ii; – cella quae dicitur, 72, 158; – villa, 56; – villa quae dicitur, 144. || Prada.
- Pratos, *locus quem dicunt*, 417. || Prats de Balaguer.
- Prats de Balaguer (mun. Fontpedrosa, com. Conflent), v. Pratos.
- Prats de Molló (mun. Prats de Molló i la Presta, com. Vallespir), v. Prados.
- Pratum, cf. Prados.
- preceptum, cf. praeceptum.
- Prelones, Perelios, *ad ipsos* (vers Vilanova de la Ribera), 582; – *per ipsos* (vers Vilanova de la Ribera), 581.
- premiciae, cf. primiciae.
- prepòsit, 32.
- presul, cf. praesul.
- PRIMA, uxor Alierici, 139.
- primas, vi. Cf. Narbonensis.
- primatus, 297.
- primicerius, primiscerius, 456, 464.
- primiciae, premiciae, primitiae, 107, 326, 328, 338, 340, 347, 391, 393, 469, 496, 535, 576, 578, 579, 581, 582, 601, 602, 619, v, vii.
- PRIMUS, levita, testis (Vila-seca), 172.
- PRIMUS, presbiter, testis (Elna), 190, 268, 294.
- PRIMUS, vir Silidiae, vinditor (Espirà de Conflent), 512.
- princeps, princeps, 485. Cf. OLIBA, SONIEFREDUS.
- PRINCIPIUS, campus que vocant de (Elna), 319; – campus qui fuit de (Elna), 319.
- PRINCIPIUS, testis (Cornellà de la Ribera), 366.
- PRINCIPIUS, vir Amarellae (En), 117.
- PRINITIS, testis (Illa), 374.
- privilegium, 151, 506; – apostolicum, 151, 326, 454.
- proceres, 620.
- proclamatio, 297.
- Prophetas, Prophetarum, minores, 189; – quaternio super, 189.
- PROTASIIUS, 46, 70, 106, 127, ii; – abba, 126, 131, 164; – advocatus abba, 123, 128; – archidiaconus, ii; – archipresbyter, 55; – benedictus abba, 126; – conversus, 37, 42, 46, 65, 68, 76, 78, 85, 120, 122, 125; – conversus, scriptor, 81; – conversus vel presbiter, advocatus abba, 125; – monachus, 47, 57, 71, 82, 88, 91, 99, 101, 102, 103, 104, 109, 120, 121, 122; – monachus, scriptor, 82, 90, 100; – Oriheletane sedis et Elenensis archidiaconus, iii; – presbiter, 41, 50, 60; – presbiter, advocatus abba, 125, iii; – presbiter, scriptor, 83; – presbiter ac abba, ii; – senior meus (Victoris presbyteri), 55. || PROTASI, convers, monjo, arxipreste, abat de Cuixà, 38, 74.
- PROTASIIUS, PRODASIIUS, vir quondam Ravellae (Baó), 26, 27.
- provincia, 51, 52, 642.
- PRUENCA, E., 16.
- Prunera (mun. Albanyà, com. Alt Empordà), 295.
- Prunet i Bellpuig (com. Rosselló), 391, 416.
- Pruneto, Prunedello, 338; – subteriore, villare, 486; – superiore, villa, 486. || Prunet (mun. Prunet i Bellpuig, com. Rosselló), villa, 64.
- psalterium, 189.
- Puèg, Santa Maria de lo (dep. Alta Loira, reg. Alvèrnia, França), 537. V. Anicium.
- Pugas (vers Arles), 17.
- Pugo, ipso (vers Finestret), 447.
- Puia, ipsa (in pago Tolosano), 456.
- puiales, cf. poiale.
- Puig de Meranges (mun. Castellar de n'Hug, com. Berguedà), v. Puio.
- PUIGGARÍ, P., 193, 634, 641, 648.
- Puig Neulós, a la serra de l'Albera, 197.
- Puig Oriol (mun. Cotlliure, com. Rosselló), 12.
- Puigo Rotundo, ipso (vers Verna-dell), 292.
- Puillorenç (com. Fenolleda), 383.
- Puio (in valle Bocoranense vel Lilitense), 558. || Puig de Meranges.
- Puio, in villa de Adinos, que vocatur ad ipso, 370. || Pech de Ninaute (v. PONSICH, Le domaine foncier, nota 63).
- Puio, locus qui dicitur ipso, qui est sup-tus Clariana (vers el massís de Madres), 370.
- Puio Alto (al Conflent), 417, viii.
- Puio Arnoso (al Conflent), viii.
- Puio Auriolo, locus ubi vocant (vers Brullà), 475.
- Puio Iovencale, ipso (vers Fontcoberta), 268.
- Puio Oriolo, infra fines et terminos de villa Torrelías, 542.
- Puio Oriolo, ipso (vers Arles), 611.
- PUJADES, J., 125, 126, 446, ii, iii.
- Pujafrancor (mun. Camprodon, com. Ripollès), villa, 368.
- Puliano, qui alium nomen vocant Miliaso, 341.

Puligo, 607. || Polig.
purpurea, purpureus, 189.
 Pyreneus, *mons*, 506. || Pirineu, el.

Q

quadincos, 55.
 QUALAFONSUS, QUALAONSUS, QUALAUNSUS (Palol d'Amunt), 134.
 || GUALAFONS.
 QUALCIEMARTI, 129.
 QUANTA (Illa), 315, 438.
 QUANTA, *levita, testis* (Vilella), 254.
 Quantano, *in stanco* (vers Torrelles de la Salanca), 588.
 QUARINUS, *presbiter, testis* (Elna), 237.
quaternione, quaterniones, 189; – *obtinios*, 189.
 Queixans (mun. Fontanals de Cerdanya, com. Baixa Cerdanya), 606.
 Queixàs (com. Rosselló), 259, 401, 432. V. Chexanos.
 Quenciago (al Carcassès), 535.
 Quera, la (mun. Sant Llorenç de Cerdans, com. Vallespir), v. Caira.
 Querangle, Roc de (entre Toès i Canavelles), v. Cher Angle.
 Quercorb (mun. Arles, com. Vallespir), 611. V. Corb.
 QUETESINDUS (Canavelles), 43.
 Quierzy (arr. Laon, dep. Aisne, reg. Picardia, França), palau de, 44. V. Carisaicus.
 Quilgano, cf. Quillano.
 QUILGISCLUS, cf. GULGISCLUS.
 Quillano, Quilgano, 402; – *villa*, 573. || Quillana, la (mun. la Llaguna, com. Capcir).
 Quillano, *villa que vocant*, 370. || Quillan (dep. Aude, reg. Languadoc, França).
quinales, 55, 131.
 QUINDIVERGA (Vila-seca), 218.
quintanalo, in ipso, 237.
 QUINTELA, QUINTILA, *manumissor Segobertae* (Cornellà de la Ribera), 299.
 QUINTILA, cf. CHINTILA.
 QUINTINUS, *martyr, beatus*, 61. || QUINTÍ, sant.
 Quisso (Illa), 548.

QUISTRIMIRUS, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
 QUITICANE, *in vinea* (Corbera del Castell), 380.
 QUIXILO, *comitissa*, 107. || QUIXOL, comtessa, filla de Sunifred I i d'Ermesenda.
 QUIXOL, comtessa, esposa de Miró I el Vell, 144. V. CHIXILANES.
 QUIXOL, comtessa, filla de Sunifred I i d'Ermesenda, v. QUIXILO.
 QUIXOL, filla del comte Miró el Jove, 203.
quina, ipsa, 268.

R

RABANUS, *liber*, 189. || RABAN MAUR, abat de Fulda i arquebisbe de Magúncia.
 RABERANNUS, *conspectus* (Arles), 17.
 Rabós d'Empordà (com. Alt Empordà), 439.
 RADAILFUS, *donator* (Cuixà), 507.
 RADEFREDUS, *levita, testis* (Elna), 391.
 RADEMUNDUS, *donator* (Mosset), 387.
 RADEPERTUS, 49; – *iudex* (Elna), 49.
 Radi, Rodadi, Roderadi, Rodesadi, *villa, cui nomen vocant Monte Schapri*, 461; – *villa, que alium nomen vocant Monte Schapri*, 259; – *villare*, 190; – *villaro de, que alium nomen vocant Monte Schapri*, 220. Cf. Monte Schapri.
 RADLINDA, cf. RIDLINDA.
 RADO, *filius Maurecellae* (Sautó), 90.
 RADO, *quondam* (Vilanova de Raó), 228. || Raó.
 RADULF, abat de la Grassa, 449, 450.
 RADULF, bisbe d'Urgell, 345. V. RADULFUS.
 RADULF, comte de Rosselló, fill de Sunifred I i d'Ermesenda, 148, 455. V. RADULFUS.
 RADULF, fillol de l'abat Sunifred d'Arles, 148.
 RADULF, marit de Guilla (Cuixà), 471.
 RADULF I, rei de França, 219, 222, 224, 239. V. RADULFUS.
 RADULFUS, RODULFUS, RODULPHUS, *comes*, 107; – *comes, filius domni Suniefredi vel domnae Ermesindae*,

144; – *comes, vir Ridlindes*, 171; – *condam, genitor Olibane*, 193; – *vir Ridlinde* (Rosselló i Conflent), 97.
 || RADULF, comte de Rosselló.
 RADULFUS, *episcopus*, 231. || RADULF, bisbe d'Urgell.
 RADULFUS, *frater Landrici* (Ribesaltes), 202.
 RADULFUS, *monachus* (Arles), 238.
 RADULFUS, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
 RADULFUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 RADULFUS, RADULPHUS, *rex*, 202, 227-230, 232-238, 240, 242, 243, 244, 248. || RADULF I.
 RADULFUS, *testis* (Elna), 495.
 RADULFUS, *testis* (Vila-seca), 216.
 RADULPHUS, cf. RADULFUS.
raficae, 151.
 RAGAMBERTUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
 RAGANBALDUS, *diaconus, Dunensis vocatus episcopus*, 1.
 RAGANFREDUS, *testis* (Fonollar), 93, 94.
 RAGESINDA, *uxor Enrici monachi* (Eixalada), 88.
 RAGESINDUS, *testis* (Elna), 188.
 RAGO, *qui fuit condam, in terra* (Argelers), 205.
 RAGUEL, *testis* (l'Albera), 168.
 RAIMUNDUS, *excellentissimus dux*, 249.
 || RAMON III, duc d'Aquitània.
 RAIMUNDUS, *filius Leudovini et Arsin-des* (Rosselló i Conflent), 165; – *filius Leuduini et Arsin-des* (Rosselló i Fenollet), 204.
 RAIMUNDUS, *levita* (Elna), 647.
 RAIMUNDUS, *levita, testis* (Arles), 611.
 RAIMUNDUS, *presbiter, testis* (Elna), 288.
 RAIMUNDUS, *testis* (la Torre d'Elna), 251.
 RAINALDUS, *episcopus*, 249. || RAINAL, bisbe de Nîmes.
 RAINARDUS, *levita, scriptor* (Elna), 394.
 RAINARDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 RAINARDUS, *presbiter* (Vila-seca), 216; – *presbiter, advocatus et elemosinarius de condam Oppiliani* (Vila-seca), 215; – *presbiter, testis* (Elna), 174, 197, 204, 224, 252.

- RAINARDUS, *qui fuit condam* (Fullà), 385.
 Ralleu (com. Conflent), v. Eralice.
 RAMARICUS, *testis* (Rosselló), 259.
 RAMIO (Malloles), 169.
 RAMIO, *testis* (Conflent), 262.
 RAMNÓ, bisbe d'Elna, 21. V. RAMNO.
 RAMNO, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
 RAMNO, *episcopus*, 15, 21, 92. || RAMNÓ, bisbe d'Elna.
 RAMOARDUS, *quondam, pater Gairoardi* (la Torre d'Elna), 251.
 RAMON, bisbe d'Elna, fill dels comtes Hug I i Guilla d'Empúries, 449, 450.
 RAMON II, comte de Roergue i marquès de Gòtia, v. RAYMUNDUS.
 RAMON III, dit Ponç, duc d'Aquitània, comte de Tolosa, v. RAYMUNDUS.
 RAMON ESTRUC (any 1256), 218.
 RANCULFUS, *sacerdos, testis* (el Bèrcol), 208.
 RANDEMIRA, *qui fuit condam* (Estoer), 618.
 RANDO, RANDONE (Ocenyas), 103.
 RANDO, *testis* (Illa), 350.
 RANEMIRUS, *donator* (Llotes), 362.
 RANEMIRUS, *presbiter, scriptor*, 573, 613, 614.
 RANESINDUS, RANESSINDUS, *in terra de* (Hortolanes), 418; – *in vinea de* (Hortolanes), 360.
 RANESINDUS, *vir Ferriolae* (En), 57.
 RANGARDIS, *femina, venditrix* (Elna), 358.
 RANILDE, *ad campo* (Peracalc), 418.
 RANIMIRUS, *donator* (Illa), 466.
 RANIMIRUS, *presbiter, donator* (Cuixà), 436.
 RANLLO, cf. RANLO.
 RANLÓ, abadessa de Sant Joan de Ripoll o de les Abadesses, 345.
 RANLO, *femina, filia Ansemundi et Kixol, emprix* (Rosselló), 259.
 RANLO, RANLLO, *femina, manumissora de homine condam Isarno nomine* (Aiguatèbia), 482; – *vicebo-mitissa, emprix* (Estoer), 483, 501. || RANLÓ, vescomtessa, esposa del vescomte Isarn de Conflent.
 RANLO, *femina, vinditrix* (Espirà de Conflent), 560; – *in terra* (Estoer), 513, 529; – *in vinea* (Espirà de Conflent), 546.
 RANLO, *filia Wantildes, vinditrix* (Vernadell), 292.
 RANOALDUS, RANUALDUS, *iudex*, 93, 94.
 RANOALDUS, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
 RANOSINDA, *signatrix* (Cuixà), 127; – *uxor Sion* (En), 115.
 RANOVIGA, *femina* (Corbera del Castell), 585.
 RAÓ, germà de Guimerà (Vilanova de Raó), 6, 7, 18. V. RADO.
 RAPTARDUS, *consector* (Arles), 17.
 Rard (mun. Bages de Rosselló, com. Rosselló), cella i església de Sant Joan de, 13, 62, 112. V. RIVUS ARIDUS.
 Rard, el, riu del Rosselló, v. RIVUS ARIDUS.
 Rasès, el (reg. Llenguadoc, França), comtat de, 79, 147; – comte de, 3, 4, 79 (v. ACFRED, BERÀ); – pagus de, 30, 132. V. Redensis.
 RASIMIR (Riuferrer), 619.
 RASO, *uxor Didoni* (Palaldà), 80.
 Rasti, *termines de* (vers Pollestres), 461.
 RATEFREDUS, *presbiter, donator* (Torrelles de la Salanca), 569.
 RATEFREDUS, RATFREDUS, *vir Richildes, donator* (el Soler), 394.
 RATFREDUS (Torrelles de la Salanca), 588.
 RATRAMNUS, *consector* (Arles), 17.
 RAUNERO, *monachus, signator* (Cuixà), 125.
 RAUTEFREDUS, *bonus homo* (Vernet), 81.
 RAUTICUS, RAUTICUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
 RAUTRUDES, cf. ROTRUDES.
 RAUTRUDES, *femina, in terra* (Vilanova de Raó), 228.
 RAVELLA, cf. REVELLA.
 RAVELLUS, cf. REVELLUS.
 RAYMENARIUS, *presbiter* (Argelers), 205.
 RAYMUNDUS, *comes*, 423. || RAMON II, comte de Roergue.
 RAYMUNDUS, REGIMUNDUS, *soboles Rogarii comitis et Adalaise comitissae, donator* (Carcassona), 535.
 Rebedes, *ipsas* (vers Fetges), viii.
 RECAMUNDUS, *abba*, 140. || RECAMON, abat de Sant Hilari de Carcassona.
 RECAREDUS, *iudex* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 RECEMIR, abat de Santa Maria de Vallespir, 11. V. RECIMIRUS.
 RECEMIRUS, *filius Lidingae feminae*, 141.
 RECEMIRUS, RICEMIRUS, *filius Witi-gisi et neptus Wadamiri* (Tresmals), 49.
 RECEMIRUS, *testis* (Espirà de Conflent), 515, 546; – *testis* (Estoer), 521.
 RECESENDUS, *filius Elperici et Fachilones* (Cuixà), 37.
 RECESINDUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
 RECESSINDUS, *presbiter, scriptor* (Ortafà), 183.
 RECESVINDUS, cf. RECOSINDUS.
 RECESVINDUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 188.
 RECEVERGA, *femina, uxor Segarii, donatrix* (Elna), 476.
 RECHAREDUS, *auditor, subscriptor* (Fonollar), 93; – *bonus homo* (Fonollar), 93, 94.
 RECHILA, *auditor* (Elna), 49.
 RECIMIRUS, *abbas condam*, 93; – *abbas, frater Ressendi abbatis*, 61. || RECEMIR, abat de Santa Maria de Vallespir.
 Reconchum (vers Celrà), 596.
 RECOSINDUS (Ceret), 58.
 RECOSINDUS, RESENDUS, *abbas*, 61; – *abbas condam*, 93. || REQUESSENS, abat de Santa Maria de Vallespir.
 RECOSINDUS, *donator* (Saorla), 340.
 RECOSINDUS, *iudex*, 97.
 RECOSINDUS, RICOSINDUS, *mandatarius Salomonis comitis*, 60; – *missus comitis*, 60.
 RECOSINDUS, *manumissor vel elemosinarius de condam Mironi* (Fullà), 586.
 RECOSINDUS, RECESVINDUS, RICOSIN-

- DUS, *presbiter* (Eixalada), 55; – *presbiter, scriptor* (Eixalada), 75.
- RECOINDUS, *presbyter, frater Ildiger-ni presbyteri* (Llec), 41.
- RECOINDUS, *testis* (Elna), 416.
- RECOINDUS, *testis* (l'Albera), 174.
- RECOINDUS, *testis* (Pladecorts), 575.
- RECOINDUS, *vir Aulo, vinditor* (Tanyà), 209.
- rector, 126.
- RECUSINDUS, *vir Bereldes* (Cuixà, Fan-gà), 70.
- Redensis, Reddensis, Redesis, Redessus, *comitatus*, 79, 356, 370, 617; – *gradus*, 107; – *pagus*, 34, 158, 1; – *quadus*, VII; – *territorium*, 140. || Rasès, el.
- Regii, *quaternio super*, 189.
- REGIMUNDUS, cf. RAYMUNDUS.
- REGINARD, bisbe de Besiers, 185.
- regla, de sant Benet, 74, 345. V. *regula*.
- Reglèlla (mun. Illa, com. Rosselló), 557. V. Regulela.
- Regnum, 10.
- regula (=statuta), 126, 506, 558; – *almi patris Benedicti*, 620; – *dilecti domni Benedicti*, 642; – *monastica patris Benedicti*, III; – *patris nostri Benedicti*, 61; – *sancti Benedicti*, 340, 456, 506; – *sancti Benedicti abbatis*, 558.
- Regulela, *locus*, 632. || Reglèlla.
- Reims (dep. Marne, reg. Xampanya-Ardenes, França), 335-337, 402. V. Rhemensi.
- REIMUNDUS, *levita, testis* (Arles), 635.
- REIMUNDUS, *presbiter, scriptor* (Vilanova de Raó), 228.
- REINARDUS, *in vinea* (Ribesaltes), 418.
- REINARDUS, *monachus* (Agusà), 347.
- REINARDUS, *testis* (Vallventosa), 277.
- Reiners (com. Vallespir), v. Rio Ni-gro.
- reines, v. ADELAIDA, EMMA.
- Reirós, abans Roirós (mun. Oms, com. Rosselló), 553. V. ROVOROSOS.
- reis, v. CARLES I, CARLES II, CARLES III (el Gros), CARLES III (el Sim-ple), CARLOMAN, HUG I, LAMBERT I, LLUÍS I, LLUÍS II (el Ger-mànic), LLUÍS II (el Tartamut), LLUÍS III, LLUÍS IV, LLUÍS V, LLUÍS VII, LOTARI I (de França), LOTARI I (d'Itàlia), LOTARI II, ODÓ, PIPÍ I, RADULF I, ROBERT II.
- REKENANDA, *uxor Teobaldi, venditrix* (Sobrequers), 207.
- Reliano, Relano, Rellano, Rexano, Riliano, 259, 326, 361, 607; – *locus ubi dicitur*, 128. || Rellà.
- relias, 619.
- reliquiae, 561, 579, III; – *sancti Marti-ni*, 93, 122, 123; – *sancti Petri*, 49; – *sancti Stephani*, 26, 120, 121; – *sanctorum*, 338.
- reliquies, 446. V. *reliquiae*.
- Rellà (mun. Cameles, com. Ros-selló), 557. V. Reliano.
- Rellano, cf. Reliano.
- REMESARI, vescomte, marmessor del comte Miró el Jove, 203.
- REMESARIUS, *testis* (Elna), 190.
- REMESARIUS, *testis* (la Roca d'Albe-ra), 92.
- REMESULFUS, REMESULPHUS, *Christi famulus sacerdosque, testis* (Elna), 190, 224.
- Remonivello, *villare* (Vallespir), 142.
- RENANTUS, *presbiter, testis* (Elna), 190.
- REQUESENS, abat de Santa Maria de Vallespir, 11, 31. V. RECOINDUS.
- REQUESENS, almoier de Guillem, 640.
- Resolionense, cf. Rossilione.
- RESENDUS, *abbas*, cf. RECOINDUS.
- Ressolionensium, cf. Rossilione.
- REVELLA, RAVELLA, *femina, uxor quon-dam Protasii* (Baó), 26, 27.
- REVELLUS, *advocatus et elemosinarius de condam Adroarii* (Rosselló), 275.
- REVELLUS, RAVELLUS, *testis et hono-rabilis vir* (Baó), 26, 27.
- rex, pàssim; – *excellentissimus*, 126; – *Franchorum*, 191, 257, 485, 547, 584, 586, 590, 647, III (cf. CAROLUS, HUGO, LEUTARIUS, LUDOVICUS, ROBERTUS); – *Franchorum atque Gotorum*, 191; – *precellentis-simus*, 126; – *serenissimus*, 409. Cf. *reis*.
- Rexago, *alode que vocant (in suburbio Menarbense)*, 211.
- Rexano, cf. Relano.
- Rhemensi, Rhemorum, *provincia*, 51, 52. || Reims.
- Rià (mun. Rià i Cirac, com. Con-flemt), v. Arrianum.
- Riardo (vers Celrà), 596.
- Riardus, cf. RIVUS ARIDUS.
- Riba, la (mun. Sant Feliu d'Avall, com. Rosselló), v. Ripa fracta.
- Riba Alta, *ipsa* (vers Pladecorts), 575.
- Riba fracta, *ipsa* (vers Pontellà), 469.
- Ribas Altas, Ribes Altas, 202, 418; – *villa*, 333. || Ribesaltes.
- Ribelles (mun. Albanyà, com. Alt Empordà), 295.
- Ribera, *ipsa*, 607. || Ribera, la, plana del Rosselló dita també el Riberal.
- RIBERA, M., 205.
- Ribesaltes (com. Rosselló), v. Ribas Altas.
- RICARIUS, RICHARIUS, *bonus homo* (Es-toer, Clerà), 120, 121, 122, 123.
- RICCIMIRUS, *presbyter*, 1.
- RICEMIRUS, cf. RECEMIRUS.
- RICHARIUS, cf. RICARIUS.
- RICHELMUS, *testis* (Baó), 496.
- RICHELMUS, *testis* (Ceret), 58.
- RICHELMUS, *testis* (Pesillà de la Ribe-ra), 193.
- RICHELMUS, *vicecomes*, 49. || RI-QUELM, vescomte de Rosselló.
- RICHILDES, *femina* (el Soler), 394; – *uxor Rafefredi, donatrix* (el Soler), 394.
- RICHILDES, *vicecomitissa, filia Borrelli comitis et filia Garsindis comitissae, condam qui fuerunt*, 242, 243. || RIQUILLA, vescomtessa de Nar-bona.
- RICHULFUS, cf. RICULFUS.
- RICHULFUS, *presbiter, testis* (Vilanova de Raó), 228.
- RICILANUS (Agusà), 26.
- RICOLFFUS, cf. RICULFUS.
- RICOSINDUS, cf. RECOINDUS.
- RICUARAS (Cuixà), 96.
- RICULF (difunt, Cameles), 404.
- RICULF, abat de Sant Esteve d'Agusà, v. RICULFUS.
- RICULF I, bisbe d'Elna o de Rosselló, 148, 156, 160, 167, 170, 176, 179, 180, 185, 187, 190. V. RICULFUS.
- RICULF II, bisbe d'Elna, 504. V. RI-CULFUS.
- RICULF, got, fill d'Alfons i fidel del rei Carles el Calb, 45.

- RICULFUS, *abbas*, 601. || RICULF, abat de Sant Esteve d'Agusà.
- RICULFUS, *clericus et monachus* (Agusà), 347.
- RICULFUS, RICHULFUS, RICULPHUS, *Elenensis episcopus*, 150, 155, 166, 174, 188, 189; - *episcopus*, 162, 168, 184, 188, 191; - *episcopus Elenensis*, 173; - *episcopus Rossilionensis*, 151; - *Helenensis praesul*, vi; - *sanctissimus episcopus*, 151; - *venerabilis episcopus*, 150, 155. || RICULF I, bisbe d'Elna.
- RICULFUS, RICHULFUS, RICOLFFUS, RICULPHUS, *Elenensis episcopus*, 319, 328, 338, 340, 347, 348, 394, 397; - *episcopus*, 297, 319, 328, 340, 347, 348, 360, 391, 393-395, 397; - *episcopus Elenensis*, 410; - *presbiter*, 297; - *presul*, 298, 340. || RICULF II, bisbe d'Elna.
- RICULFUS, *filius Ansemundi et Kixol, emptor* (Rosselló), 259.
- RICULFUS, *in terra* (Tresmals), 328.
- RICULFUS, *in terra* (Tuïr d'Avall), 413; - *testis* (Tuïr d'Avall), 413.
- RICULFUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- RICULFUS, *roborator* (Arles), 620.
- RICULFUS, *subdiachonus* (Agusà), 347.
- RICULFUS, *testis* (Cuixà), 418, 458.
- RICULPHUS, cf. RICULFUS.
- RIDLINDA, RADLINDA, RIDLENDES, RIDLINES, 193; - *mater Olibane*, 193; - *uxor Radulfi* (Rosselló i Conflent), 97; - *uxor Radulfi comitis* (Pesillà), 171. || RIDLINDA, comtessa, muller del comte Radulf de Rosselló.
- Rigardà (com. Conflent), 55, 254, 261, 352.
- Rigardà, ribera afluent de la Tet, v. Gardanus, *rivus*.
- RIGARDANE (Llotes), 547.
- Rigolisa (mun. Puigcerdà, com. Baix Cerdanya), 313. V. Aragoliza, *rigus*, 17.
- Riliano, cf. Relano.
- RIMALLUS, *testis* (Fillols), 388.
- Rio Nigro, 636. || Reiners.
- Rio Torto (*in valle Bocoranense vel Lilitense*), 558. || Riutort.
- Ripa, *infra terminio de villa Gotorum, ubi dicunt ad ipsa*, 395.
- Ripa fracta, 259. || Riba, la.
- Ripoll (com. Ripollès), 337; - abat de, 553 (v. SUNIFRED); - cenobi o monestir de, 255, 283, 365, 417, 470, 503, 580 (v. Santa Maria de Ripoll); - vall de, 143. V. Rivipullus.
- RIQUELM, vescomte de Rosselló, v. RICHELMUS.
- RIQUILLA, vescomtessa, esposa del vescomte Odó I de Narbona, 426. V. RICHILDES.
- RISPETA (Estoer), 136.
- Riuferrer (mun. Arles, com. Vallespir), Sant Pere de, v. Rivus Ferrarius.
- Riu Ferrer, el, afluent del Tec, 11. V. Ferrarius, *rigus*.
- Riunoguers (mun. Morellàs i les Illes, com. Vallespir), 481, 594.
- rius*, v. Argelers, Aude, Bassa, Bellagre, Bellaguarda, Bolquera, Busac, Eina, Fagessus, Ganganell, Lentillà, Llec, Lliterà, Merder, Montdony, Nyer, Oleta, Orbièu, Orosina, Perduro, Pinya, Rard, Rigardà, Riu Ferrer, Riu Sec, Saorra, Segre, Tatzó, Tec, Tet, Valltorta, Vernet.
- Riu Sec, riu que, unit al torrent de Calbell, forma la ribera de Sant Marçal, v. Siccus, *rivus*.
- Rius Ferrarius, cf. Rivus Ferrarius.
- Riutort (mun. la Pobla de Lillet, com. Berguedà), 514. V. Rio Torto.
- Rivipullus, *monasterium*, 586. || Ripoll.
- Rivo Malo (Conflent), 580.
- rivulus, rivulus, rivus*, pàssim. Cf. *rius*.
- Rivus Aridus, Riardus, 228, 376, 469; - *rivus*, 35, 210. || Rard, el.
- Rivus Aridus, Rius Aridus, 469; - *alode quem vocant*, 293; - *locus ubi vocant*, 432; - *villare*, 293. || Rard.
- Rivus Ferrarius, Rius Ferrarius, Rivulus Ferrarius, 635; - *subterior, rivulus*, 94; - *subterior, villare quem nuncupant*, 93; - *superior*, 611; - *villa que nuncupant*, 619. || Riuferrer.
- ROBERT, fidel del rei Carles el Simple, 154.
- ROBERT II, rei de França, dit el Pia-dós, v. ROBERTUS.
- ROBERTUS, RODBERTUS, RODOBERTUS, ROTBERTUS, 632, 638; - *filius Ugoni*, 635, 646; - *Franchorum rex*, 647; - *in Francia*, 620; - *rex*, 630, 633, 636, 642-645; - *rex, filius Ugoni regis*, 637. || ROBERT II.
- ROBERTUS, *levita, scriptor* (Campardon), 278.
- ROBORATUS, *auditor* (Estoer), 120.
- Roca, *inferiori* (vers Arles), 611.
- Roca d'Albera, la (com. Rosselló), 15, 20, 92, 93, 156, 160, 197, 209, 468. V. Rocha.
- Rocavella (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), 197.
- Rocha, *illa*, 135; - *ipsa*, 135, 275, 448, 495. || Roca d'Albera, la.
- Rocha, *ipsa* (*in comitatu que dicitur Redensis*), 370.
- Rocha Pededera (vers Estoer), 610.
- Rodadi, *villare*, cf. Radi.
- RODALDUS, *archiclavus, testis* (Cuixà o Tolosa), 456.
- RODALDUS, *levita, testis* (Pesillà de la Ribera), 193.
- RODALL, bisbe de Besiers, v. RODOALDUS.
- RODALLUS, RODOALDUS, *Bitarrensis*, 297; - *episcopus*, 249. || RODALL, bisbe de Besiers.
- Rodas, *ad* (vers Estoer), 479; - *locus que vocant* (vers Estoer), 545; - *locus ubi dicitur* (vers Estoer), 589.
- Rodas, *cenobium Sancti Petri apostoli ad*, 448; - *domus Sancti Petri que est sita in*, 261; - *Sanctus Petrus de*, 423. || Rodes.
- RODBERTUS, RODOBERTUS, cf. ROBERTUS.
- RODBERTUS, *presbiter, testis* (Elna), 150.
- RODEMUNDUS, *testis* (Cuixà), 349.
- Roderadi, cf. Radi.
- RODERICHUS, *auditor, subscriptor* (Fonollar), 94.
- Rodes, monestir de Sant Pere de (mun. el Port de la Selva, com. Alt Empordà), 352, 452, 477, 517, 554, 572, 594, 596, 605. V. Rodas.

- Rodesadi, cf. Radi.
 RODESENDUS (Codalet), 42.
 RODESINDUS, *filius Recusindi et Bereldes* (Cuixà, Fangà), 70.
 RODESINDUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
 RODOALDUS, *episcopus*, cf. RODALLUS.
 RODOBERTUS, cf. RODBERTUS.
 RODULFUS, *donator* (Fullà), 354.
 RODULPHUS, cf. RADULFUS.
 Roergue (regió històrica occitana), comte de, 423 (v. RAMON II); – vescomte de, 148 (v. BERNAT).
 ROFINA, *condam, genetrix Danielis* (Vallespir), 200.
 ROGER I, dit el Vell, comte de Carcassona, v. ROGERIUS.
 ROGERIUS, ROGGARIUS, *comes*, 506; – *comes, vir Adalace comitissae, donator*, 535; – *comes, vir Adalais*, 506. || ROGER I.
 Roirós, v. Reirós.
 Roma, Romana, Romanus, 333, 455, II, III, VI; – *ecclesia*, 151, 326, 356, 617; – *liber legis*, 189; – *mater ecclesia, sancta*, 454; – *pontifex*, VI; – *sancta ecclesia*, IV; – *sedes*, 617. || Roma (Itàlia), 462, 463, 517, 568, 572, 594.
 ROMÀ, papa, v. ROMANUS.
 Romana, cf. Roma.
 Romaniano, *villa*, 97. || Romanyà.
 Romanus, cf. Roma.
 ROMANUS, *episcopus, servus servorum Dei*, 151. || ROMÀ, papa.
 ROMANUS, *presbiter, frater Chillione* (Montoriol), 162.
 Romanyà (mun. Pontós, com. Alt Empordà), v. Romaniano.
 ROMELDES, ROMELLES, *femina, mater Adalberti levitae* (Vilamulaca), 472.
 ROMILA, *uxor condam Berani comitis*, 35. || ROMILA, 134.
 roquos, 189.
 Roscellensium, cf. Rossilione.
 Roses (com. Alt Empordà), monestir de Santa Maria de, 492.
 Rosiliolense, Rosoliense, Rosolionense, cf. Rossilione.
 ROSSA, *filia Morekati et Wilisindae* (Cuixà, Taurinyà), 38.
 Rosselione, Resolionense, Ressonionensium, Roscellensium, Rosiliolense, Rosoliense, Rosolionense, Rosselgo, Rossiliense, Rossilione, Rossilione, Rossolionense, Rusilione, Rusione, Russilione, Russilione, Russulionense, Russulionense, 96, 151, 165, 218, 340, 356, 372; – *castellum*, 210 (cf. Castellrosselló); – *castrum*, 184 (cf. Castellrosselló); – *comitatus*, 58, 66, 73, 95, 162, 165, 166, 169, 171, 172, 188-190, 193, 196, 202, 204, 205, 208-211, 213, 216, 217, 219-221, 224, 228, 229, 232, 236-238, 242, 243, 247, 251, 252, 259, 265, 266, 268, 273, 275, 277, 280, 284, 288, 291, 293, 294, 299, 304, 314, 319, 326, 328, 333, 341, 347, 348, 350, 358, 360, 366, 373, 376, 379, 380, 386, 391, 393-397, 402, 407, 410, 413, 416, 418, 424, 425, 428, 431, 432, 448, 454, 455, 457, 458, 461, 468, 469, 472, 476, 484, 486, 494-496, 540, 542, 547, 550, 556, 567, 575, 581, 582, 588, 597, 599, 601, 602, 604, 607, 608, 611, 627, 632; – *ecclesiae*, 151, 155, 174, 188-190, 197, 224, 228, 232, 237, 276, 277, 288, 328, 391, 393, 394, 407, 424, 448, 461, 468, 469, 472, 475, 494; – *episcopus*, 51, 151 (cf. AUDESINDUS, RICULFUS); – *pagus*, 34, 36, 184, 523, 647; – *territorium*, 27, 97, 130, 140, 270. || Rosselló, el.
 Rosselló, el, 6, 9, 18, 39, 160, 421, 426, 480, 548; – bisbe de, 156, 160 (v. RICULF); – castell de (v. Castellrosselló); – comtat de, 45, 62, 112, 133, 148, 154, 161, 239, 255, 295, 320, 323, 324, 328, 361, 399, 427, 441, 443, 481, 516, 539, 557, 591, 594, 609, 616; – comte de, pàssim (v. BERNAT, GAUCELM, GAUSBERT I, GAUSFRED I, MIRÓ, SUNYER I, SUNYER II); – comtessa de, 602 (v. GUILLA); – duc de, 532, 533 (v. GAUSFRED I); – pagus de, 25, 32, 44, 62, 64, 133, 336, 532, 533; – vescomte de, 49, 452 (v. ORUÇÓ, RIQUELM). V. Rosselione.
 Rossiliense, Rossilione, Rossilione, cf. Rosselione.
 ROSSINDE, *donatrix* (Illa), 287.
 Rossolionense, Rossolionense, cf. Rosselione.
 ROSTANY, arquebisbe d'Arle, 167.
 ROTBERTUS, cf. ROBERTUS.
 ROTBERTUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 Roter, *Villa nova que vocant*, 604. Cf. Villa nova.
 Rothomagensi, Rothomagensium, *provincia*, 51, 52. || Rouen.
 ROTRUDES, *femina, mater Gondovarae et Emmo, vinditrix* (Costoja), 240.
 ROTRUDES, RAUTRUDES, ROTRUDIS, *filia Berani comitis*, 60; – *filia condam Berani comitis et Romilae* (Trullars), 35; – *mater Annae*, 60; – *uxor condam Alarici*, 97. || ROTRUDA, esposa del comte Alaric d'Empúries, 134, 171, 190.
 Rouen (dep. Sena Marítim, reg. Alta Normandia, França), v. Rothomagensi.
 ROVIRA, M., 231.
 ROVOROSOS, ROVEROSO, *locus que nuncupant*, 584; – *villares que dicunt*, 219. || Reirós.
 Rubiario, *in locum qui dicunt ad ipso* (vers Llar), 67.
 RUBIÓ, J., 553.
 Rudundo, *subtus gurgite quem vocant* (vers Arles), 17.
 RUNA, donada, difunta (Vilallonga dels Monts), 214.
 RUPIDARIA, *ad ipsos bennales de* (Illa), 350.
 RUSIANO, *ipsa condemina qui est ad* (vers Tanyeres), 237.
 Rusilione, Rusione, Russilione, Russilione, Russolionense, Russulionense, cf. Rosselione.
 RUTRICUS, *in terra* (Vila-seca), 213.

S

SABARICHUS, cf. SAVARICUS.
 SABICELLUS, cf. SAVICELLUS.
 saccos, 55.

- sacramentum*, 26.
sacrarius, 284, 495.
sacratio, 125.
sacrilegium, 475, 485.
sacrista, 338.
 SADURNÍ, sant, v. SATURNINUS.
 SAGARIUS, *testis* (Elna), 191.
 SAGO, *saio*, 26, 27, 49, 56, 60, 81, 91, 92, 93, 94, 120, 121, 122, 123, 164, 561, 620. Cf. AGUARDUS, ARGEFREDUS, ENALARIUS, GINTILE, GODEFORTE, GODESCALCUS, HISSELMUS, NAZARIUS, SALAMON, TRACTIMIRUS, VALAFONSUS.
 SAHORIA, cf. SAORIA.
 Saint-Denis (dep. Sena Saint-Denis, reg. Illa de França, França), 62, 63, 64.
 Saint-Vaast d'Arràs (dep. Pas-de-Calais, reg. Nord, França), monestir de, 25, 56.
 SAIO, cf. SAGO.
 SALAMON, cf. SALOMON.
 SALAMON, *filius Alafiae feminae*, 227.
 SALAMON, *saio* (Castellnou), 620.
 SALAMON, *testis* (Cuixà), 499.
 SALAMON, *testis* (Pesillà), 171.
 Salanca, 588; – *locus ubi vocant*, 475. || Salanca, la (com. Rosselló).
 SALBIRICUS, *filius Mascarani* (Fullà), 23.
 Salellas, Sallellas, 30, 132, 147, 210, 211. || Salelles (com. Rosselló), 161.
 SALICUS, *Arausiensis episcopus*, 1.
 Saliforas, 454. || Sentfores.
 SALINAE, 151, 173, 542, 588.
 SALLA, SANLA, *archidiaconus*, 479; – *archidiaconus, filius Isarni*, 482; – *episcopus*, 627; – *episcopus, frater Bernardi vicecomitis*, 561, 573; – *presul*, 573, 627. || SALLA, *archidiaconus* i bisbe d'Urgell, 526.
 SALLA, *frater Isarni vicescomiti, vindictor* (Aiguatèbia), 434. || SALLA, fundador del monestir de Sant Benet de Bages.
 SALLA, *manumissor vel helemosinarius de homine condan nomine Leudevino* (Vallestàvia), 499; – *levita*, 499.
 Sallagosa, *villa*, 326. || Sallagosa (com. Alta Cerdanya).
 SALLAMANHO, *iudex*, 134.
 Sallix, *que alium nomen vocant Sancti Cipriani*, 601. Cf. Sanctus Ciprianus.
 SALMO (Moncles), 76.
 SALMON, *monachus* (Balaguer, Llo), 48.
 SALOMÓ, comte de Cerdanya-Conflent, v. SALAMON.
 SALOMÓ, bisbe d'Elna, 19, 20, 21. V. SALOMON.
 SALOMÓ, personatge bíblic, v. SALOMON.
 SALOMON, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
 SALOMON, SALAMON, *comes*, 56, 60. || SALOMÓ, comte de Cerdanya-Conflent.
 SALOMON, *donator* (Fullà), 412.
 SALOMON, SALAMON, *episcopus*, 15, 17, 21, 92. || SALOMÓ, bisbe d'Elna.
 SALOMON, SALAMON, *filius Poncii et Ermegonciae, frater Malagaici presbiteri* (Vila-seca), 216.
 SALOMON, *in terra de* (Sobrequers), 207.
 SALOMON, *levita, condan* (Bula d'Aumunt), 266.
 SALOMON, *liber*, 189. || SALOMÓ, personatge bíblic.
 SALOMON, *manumissor de homine nomine Sintilane* (Fullà), 430.
 SALOMON, *monachus* (Cuixà), III; – *signator* (Cuixà), III.
 SALOMON, *testis* (Elna), 472.
 SALOMON, *testis* (Tanyeres), 237.
 SALOMON, *vir Sesenandae, vindictor*, 230.
 Salselas (al comtat de Besalú), 514.
 Salses (com. Rosselló), v. Salsinas.
 Salsinas, Salsanis, *villa*, 273, 333. || Salses.
 Salt, País de (reg. Llenguadoc, França), v. Saltus.
 Saltèguet (mun. Alp, com. Baixa Cerdanya), 629.
 Saltone, 454, II; – *villa*, 90, 340; – *villare*, 59. || Sautó.
 Saltus, *locus ubi dicitur*, 34. || Salt, País de.
 SALUSTRIUS (Ecterre), 55.
 SALVIOLUS (el Soler), 105.
 SAMARELLUS, *levita, testis* (Sobrequers), 207.
 SAMSON, *testis* (in iudicio Salomonis comitis), 60.
 SAMUEL, *monachus* (Cuixà), III.
 SAMUEL, *presbiter, testis* (Cuixà), 125.
 Sanagix, *villa* (vers Sant Cebrià de Rosselló), 601.
 SANCIOLOUS, SANCOLUS, SANZOLUS, *presbiter* (Eixalada, Cuixà), 55, 125; – *presbiter et monachus* (Cuixà), 125; – *presbiter, scriptor* (Eixalada), 55, 59.
 SANCIOUS, *testis* (Aiguatèbia), 482.
 SANCIOUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 SANCIOUS BELLUS, *testis* (Vilella), 254.
 SANCOLUS, *alia [terra] de* (En), 115.
 SANCOLUS, cf. SANCIOLOUS.
 Sancta Cecilia, *ecclesia*, 454, VII. || Santa Cecília de Bolvir.
 Sancta Cecilia, *locus que dicitur (infra fines de villa que vocant Valle Ventosa)*, 484.
 Sancta Crux, *ecclesia*, 454. || Santa Creu de Virà.
 Sancta Crux, *valles*, 382. || Santa Creu, vall de (com. Fenolleda).
 Sancta Eugenia, 328; – *domus*, 328. || Santa Eugènia de Tresmals.
 Sancta Eugenia, 581. || Santa Eugènia de la Riba.
 Sancta Eulalia, 15, 92, 190, 221, 298, 358, 394, 407, 494, 588, 619; – *altare*, 476; – *diocesis*, 504; – *domus*, 150, 155, 173, 174, 188-190, 197, 224, 228, 232, 236, 237, 270, 276, 277, 288, 294, 328, 334, 360, 376, 391, 393-395, 397, 407, 410, 416, 424, 428, 432, 448, 461, 468, 469, 472, 475, 476, 486, 494, 495, 567, 601, 602; – *ecclesia*, 155, 174, 188-191, 197, 224, 228, 232, 236, 237, 276, 277, 288, 328, 347, 391, 393, 407, 432, 469, 472, 475, 584, 620; – *Elenense sedis, ecclesiae*, 92; – *Helenensis sedis*, 150; – *in ipsos ortos de* (Elna), 397; – *in ortis qui sunt de beneficio* (Elna), 53; – *in terra, in vinea* (Peraçalç), 418; – *in terra de* (Elna), 397, 424; – *in terras vel in vinea de* (Fontcoberta), 401; – *sedes*, 338, 504. || Santa Eulàlia d'Elna.

- Sancta Eulalia, *ecclesia*, 458. || Santa Eulàlia de Vilella.
- Sancta Eulalia, *in ipso Rivo Arido, ubi fundata esse dinoscitur ipsa ecclesiola cui dicunt nomen*, 469. || Santa Eulàlia de Rard.
- Sancta Maria, cf. Sanctus Genesius.
- Sancta Maria, 56, 72, 171, 193, 304; – *abba* (cf. SUNIEFREDUS); – *alodis*, vii; – *cenobium*, 193, 329, 547; – *congregatio*, 144, 273; – Crassa, 386; – Crassa, *cenobium*, 171, 193, 273, 450; – Crassa, *domus*, 56, 171, 431, 550; – *domus*, 56, 144, 171, 193, 202, 299, 304, 373, 450, 518; – Grassa, 620, 628; – Grassa, *monasterium*, 518; – *in alode*, 326, 454; – *monasterium*, 56, 158, 202, 273, 299, 329, 373; – Urbionensis, *monasterium*, 144. || Santa Maria de la Grassa.
- Sancta Maria, 79; – *domus*, 79; – *ecclesia*, 79. || Santa Maria de Formiguera.
- Sancta Maria, 620; – Arlas, *cenobium*, 611; – Arles, *coenobium*, 376; – Arularum, *coenobium*, 575; – Arularum, *monasterium*, 95; – Arulas, *coenobium*, 94, 238, 448, 579, 620, 635; – Arulas, *domus*, 77, 523, 579; – *coenobium*, 93, 504; – quae nuncupant Arulas, 93. || Santa Maria de Vallespir o d'Arles.
- Sancta Maria, *domus*, 197, 236; – *ecclesia*, 151, 197; – *in terra de*, 319. || Santa Maria, església d'Elna.
- Sancta Maria, *domus*, 205. || Santa Maria de Cotlliure.
- Sancta Maria, *domus*, 448. || Santa Maria de Malloles.
- Sancta Maria, *domus* (vers Nils), 567.
- Sancta Maria, *ecclesia*, 138. || Santa Maria, a Narbona.
- Sancta Maria, *ecclesia*, 259. || Santa Maria, a Sant Feliu d'Amunt.
- Sancta Maria, *ecclesia*, 268. || Santa Maria de Fontcoberta.
- Sancta Maria, *ecclesia*, 393. || Santa Maria de Brullà.
- Sancta Maria, *ecclesia*, 456, 464. || Santa Maria de Tramesaigües.
- Sancta Maria, *ecclesia* (*infra fines et termines de villa Prunedello superiore*), 486.
- Sancta Maria, *in campos de* (Vila-seca), 216; – *in orto de* (Vila-seca), 216; – *in terra de* (Vila-seca), 216. || Santa Maria de Montescot.
- Sancta Maria de Costoga, *parrochia de*, 619; – *ecclesia*, 578, 579. || Santa Maria de Costoja.
- Sancta Maria de Moledo, *parrochia de*, 619; – *domus*, 252; – qui est in villa Moletto, *domus*, 252. || Santa Maria de Mollet.
- Sancta Maria Electensis, *monasterium*, 617. || Santa Maria d'Alet.
- Sancta Maria et Sanctus Ioannes et Sanctus Petrus et Sanctus Benedictus, *ecclesia*, iv. || Santa Maria del Córrec.
- Sancta Maria que est in Coronulas, *ecclesia* (donada al monestir de Sant Martí de Les), 356.
- Sancta Maria Rivipullo, *monasterium*, 586. || Santa Maria de Ripoll.
- Sancta Maria Venantiannum, *ecclesia* (al Carcassès), 535.
- Sancti Iustus et Pastor, *basilica*, i. || Sants Just i Pastor, a Narbona.
- SANCTIO, SANTIO, *iuxta campum* (Tresmals), 49; – *testis* (Elna), 49.
- Sancti Petrus et Paulus, in insula Litia, *cella*, 72. || Sants Pere i Pau, a l'illa de Lec.
- SANCTIUS, SANCTUS, *presbiter, scriptor*, 53, 54, 66, 92, 120, 121.
- SANTULUS, SANTULUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- Sanctus Acisclus, *domus*, 169. || Sant Aciscle (mun. Perpinyà).
- Sanctus Acisclus, Troliars, *ecclesia*, 469; – villa Truliales, *ecclesia*, 97. || Sant Aciscle de Trullars.
- Sanctus Andreas, 60, 104, 107, 123, 125; – *cenobium*, 60, 82, 127, iii; – *congregatio*, 82; – de Exalata, viii; – *domus*, 23, 60, 120, 127, 164; – *ecclesia*, 55, v; – locum Exalata, *ecclesia*, 47, 55; – *monasterium*, 55, 68. || Sant Andreu d'Eixalada.
- Sanctus Andreas, 209; – *abbas* (cf. ADDALA); – *coenobium*, 252, 328, 347, 448, 469; – *monasterium*, 155. || Sant Andreu de Sureda.
- Sanctus Andreas, *cum ipsa cella*, 302; – *ecclesia*, 302, 454; – *ecclesia*, que est fundata in villa Castellano, 326. || Sant Andreu de Catllà.
- Sanctus Andreas, *ecclesia*, 202. || Sant Andreu de Ribesaltes.
- Sanctus Andreas, *ecclesia*, 326. || Sant Andreu de Llar.
- Sanctus Andreas et Sanctus Martinus de Palaciadan, *parrochia de*, 619. || Sant Andreu i Sant Martí de Paladà.
- Sanctus Augustinus, *serra* (entre Pi i Coborriu, a la Cerdanya), 482.
- Sanctus Benedictus, cf. Sancta Maria.
- Sanctus Christophorus, *ecclesia*, 165. || Sant Cristòfol de Vernet.
- Sanctus Ciprianus, 188, 347, 397, 601; – *villa*, 251, 288, 347, 458. || Sant Cebrià de Rosselló.
- Sanctus Clemens, *domus*, 385.
- Sanctus Cyprinus, vilare Asinario, *ecclesia* (al Carcassès), 535.
- Sanctus Felix, 56, 326, vii; – *villare*, 111. || Sant Feliu de Codalet.
- Sanctus Felix, 259, 326, 454; – *villa*, 171, 193, 259. || Sant Feliu lo Vell (mun. Sant Feliu d'Amunt).
- Sanctus Felix, *cellula*, 151; – *claustra*, 92; – *domus*, 448; – *locus*, 15, 92. || Sant Feliu de la Roca d'Albera.
- Sanctus Felix, *ecclesia*, 171. || Sant Feliu de Pesillà de la Ribera.
- Sanctus Felix, in villa Donacanum, *basilica*, 34. || Sant Feliu de Donasà.
- Sanctus Felix, *locus quem vocant*, 391. || Sant Feliu de Calmella.
- Sanctus Felix ad Gironda, 423. || Sant Feliu, església de Girona.
- Sanctus Felix subterior, *villare qui dicitur*, 607. || Sant Feliu d'Avall.
- Sanctus Felix superior, *villa quae dicunt*, 413. || Sant Feliu d'Amunt.
- Sanctus Fructuosus, vii; – villa Tauriniano, *ecclesia*, 326, 454. || Sant Fruitós de Taurinyà.
- Sanctus Genesius, *alodis*, vii.
- Sanctus Genesius, Sanctus Genesius, *cenobium*, 328, 448; – de Fontanis, 212; – et Sancta Maria

- et Sanctus Michael, *coenobium*, 597. || Sant Genís de Fontanes.
- Sanctus Genesius, *domus*, 370; – *in terra*, 370. || Sant Genís d'Er.
- Sanctus Genesius, *ecclesia*, 165. || Sant Genís de Tanyeres.
- Sanctus Germanus, Sanctus Iermanus, 107, 123, 125, 298, 314, 340, 388, 389, 400, 413, 430, 456, 484, 624; – *baselica*, 458; – *coenobium*, 120, 123, 126, 128, 131, 164, 271, 298, 300, 302, 309, 341, 349, 350, 370, 372, 374, 558; – *congregatio*, 120, 305, 427; – Coxiani, *monasterium*, 516; – *domus*, 78, 96, 111, 250, 340, 372, 417, 418, 445, viii; – *ecclesia*, 125, 126, 127, 340; – *ecclesiola*, 340; – *locus*, 125; – *monachi*, 59, 98, 104, 123; – *monasterium*, 42, 122, 126, 298, 309, 326, 454; – *servientes*, 83. || Sant Germà de Cuixà.
- Sanctus Hilarius, *monasterium*, 140, 617. || Sant Hilari de Carcassona.
- Sanctus Iacobus, 79; – *abbas* (cf. GULFARICUS); – *monasterium*, 79. || Sant Jaume de Jocó.
- Sanctus Iacobus, *ecclesia*, 251. || Sant Jaume de la Torre d'Elna.
- Sanctus Iacobus, *ecclesia*, 454. || Sant Jaume de Rigolisa.
- Sanctus Iermanus, cf. Sanctus Germanus.
- Sanctus Ioannes, cf. Sancta Maria.
- Sanctus Ioannes Baptista, *appendix et boratorium*, 79. || Sant Joan, a Santa Maria de Formiguera.
- Sanctus Iohannes, cf. Sanctus Vincentius.
- Sanctus Iohannes, 123, 125; – *ecclesia*, 127. || Sant Joan d'Entrevalls.
- Sanctus Iohannes, 495; – *in terra de* (Vila-seca), 213. || Sant Joan la Cella.
- Sanctus Iohannes, *ecclesia*, 210. || Sant Joan d'Anglars.
- Sanctus Iohannes, *ecclesia*, 328. || Sant Joan de Paça.
- Sanctus Iohannes, *ecclesia*, 393. || Sant Joan de Brullà.
- Sanctus Iohannes, villa Aquis, *ecclesia*, 628. || Sant Joan, a Ax dels Termes.
- Sanctus Iohannes Puellarum, *monasterium*, 298. || Sant Joan de les Abadesses.
- Sanctus Iohannes que est in Combreto, *ecclesia* (donada al monestir de Sant Martí de Les), 356.
- Sanctus Iulianus, 588. || Sant Julià de Torrelles de la Salanca.
- Sanctus Iulianus, *cellula*, 151. || Sant Julià de Tanyà.
- Sanctus Iulianus, *domus*, 284. || Sant Julià de Vallentosa.
- Sanctus Iulianus, *ecclesia*, 432. || Sant Julià del Vilar.
- Sanctus Iustus, cf. Sancti Iustus et Pastor.
- Sanctus Mametus, Sanctus Mammetus, 169; – *ecclesia*, 347. || Sant Mamet (mun. Sant Esteve del Monestir).
- Sanctus Martinus, 620; – *ecclesia*, 280, 620. || Sant Martí de Forques.
- Sanctus Martinus, vii; – *ecclesia*, 454; – de Clerano, *ecclesia*, 326. || Sant Martí de Clerà.
- Sanctus Martinus, *domus*, 431. || Sant Martí dels Puits.
- Sanctus Martinus, *domus*, 634, 641, 649. || Sant Martí de Canigó.
- Sanctus Martinus, *ecclesia* (Teixonarías), 456.
- Sanctus Martinus, in loco qui vocatur Valle Vitriaria, *ecclesia*, 36. || Sant Martí del Forn del Vidre.
- Sanctus Martinus, in locum qui dicitur Fullonichas, *basilica*, 93; – in locum qui dicitur Fullonichas, *domus*, 94. || Sant Martí de Fonollar.
- Sanctus Martinus, in monte Furcato, *ecclesia*, 36. || Sant Martí d'Albera.
- Sanctus Martinus, in villa Rivo Ferrario, *ecclesia*, 619. || Sant Martí de Cortsaví.
- Sanctus Martinus, villa Buacano, *ecclesia*, 97. || Sant Martí de Boaçà.
- Sanctus Martinus, *parrochia*, 448. || Sant Martí de Palaldà.
- Sanctus Martinus que vocatur Lenis, *monasterium*, 356. || Sant Martí de Les.
- Sanctus Mauritius, *ecclesia*, 454. || Sant Maurici de Sautó.
- Sanctus Michael, Sanctus Mikael, Sanctus Mikahel, 309, 340, 388, 389, 396, 400, 413, 430, 456, 484, 520, 588, 624, 628, 639; – *baselica*, 458; – *coenobium*, 271, 314, 341, 349, 350, 370, 372, 374, 448, 456, 499, 504, 520, 544, 556, 558; – *congregatio*, 349, 396, 419, 427; – Coxani, 530; – Coxani, *coenobium*, 456, 540, 549, 581, 599, 642, ix; – Coxani, *congregatio*, 305; – Coxani, *domus*, 540, 588, 592, 600; – Coxiani, *monasterium*, 516; – *domus*, 250, 260, 300, 302, 372, 385, 396, 413, 417, 418, 445, 458, 473, 502, 540, 581, 586, 608, 632, viii; – *ecclesiola*, 485; – *monasterium*, 326, 454, 542, 582, 586, 617. || Sant Miquel de Cuixà.
- Sanctus Michael, Barancianello, *ecclesia* (al Carcassès), 535.
- Sanctus Michael, cf. Sanctus Genesius.
- Sanctus Michael, *ecclesia*, 259. || Sant Miquel, abans al cementiri de Sant Feliu d'Avall.
- Sanctus Michael, *ecclesia*, 293; – in loco ubi vocant Rio Arido, *ecclesia*, 432. || Sant Miquel de Rard.
- Sanctus Michael, in villa Sauriniano, *ecclesia*, 454. || Sant Miquel de Sornià.
- Sanctus Pastor, cf. Sancti Iustus et Pastor.
- Sanctus Paulus, *ecclesia*, 437; – de Pinu, *ecclesia*, 437. || Sant Pau de Pi.
- Sanctus Paulus, *monasterium vocabulo Monisaten*, 642. || Sant Pau de Monisat.
- Sanctus Petrus, 123, 125. || Sant Pere Serola.
- Sanctus Petrus, ad Rodas, *coenobium*, 448; – de Rodas, 423; – *domus*, 254, 261; – *ecclesia*, 254; – qui est situs in vertice montium quem dicunt Viridaria, *domus*, 352. || Sant Pere de Rodes.

- Sanctus Petrus, *appendix et boratorium*, 79. || Sant Pere, a Santa Maria de Formiguera.
- Sanctus Petrus, Campi Rotundi, 278; – Campi Rotundi, *coenobium*, 574; – Campi Rotundi, *domus*, 574; – Campi Rotundi, *monasterium*, 437; – *chintana* (a Saorra), 278. || Sant Pere de Camprodon.
- Sanctus Petrus, cella quae vocatur Paterno, in suburbio Petra pertusense, *ecclesia*, 158. || Sant Pere, a Padern.
- Sanctus Petrus, cf. Sancta Maria.
- Sanctus Petrus, *domus*, 197, 236; – *ecclesia*, 197. || Sant Pere, església d'Elna.
- Sanctus Petrus, *ecclesia*, 328; – Paciano, 620. || Sant Pere de Paça.
- Sanctus Petrus, *ecclesia*, 338; – Serra, 391, 416. || Sant Pere de la Serra.
- Sanctus Petrus, in rivulo Rivo Ferrario subteriore, *domus*, 94; – in villare quem nuncupant Rivulo Ferrario subteriore, *ecclesia*, 93. || Sant Pere de Riuferrer.
- Sanctus Petrus, in territorio Reddenese, in alode de Teria, *domus*, 140.
- Sanctus Petrus, Merengos, *ecclesia*, 628. || Sant Pere, a Mérens.
- Sanctus Petrus, *mons*, 261. || Sant Pere de Bell-lloc.
- Sanctus Petrus, *parrochia*, 584; – sita in vico villa Ceriseto, *parrochia*, 584. || Sant Pere de Ceret.
- Sanctus Petrus, que est in Petra lata, *ecclesia*, 356. || Sant Pere de Pèiralada.
- Sanctus Petrus, Quenciago, *ecclesia* (al Carcassès), 535.
- Sanctus Petrus de Inforcato, *parrochia*, 454; – in portu Inforcatos, *ecclesia*, 107; – *parrochia*, 107; – que est fundata in Infurcatos, *ecclesia*, vii; – que est fundata in villa Inforcadis, *ecclesia*, 326. || Sant Pere dels Forcats.
- Sanctus Petrus de Taleto, *ecclesia*, 576. || Sant Pere de Tellet.
- Sanctus Petrus de Tuir, 367; – *ecclesia*, 413. || Sant Pere de Tuïr.
- Sanctus Petrus Garnensis, *monasterium*, 617. || Sant Pere de Garnier o de Mas-Garnier.
- Sanctus Petrus Lesatensis, *monasterium*, 617. || Sant Pere de Lesat.
- Sanctus Petrus Montis Maioris, *coenobium*, iv. || Sant Pere de Montmajor.
- Sanctus Quiricus, *cenobium*, 448. || Sant Quirze de Colera.
- Sanctus Quiricus, *ecclesia*, 602. || Sant Quirze de Pià.
- Sanctus Quiricus, *ecclesia quae vocant*, 449, 450. || Sant Quiric de Cànoes.
- Sanctus Salvator, in villa quae dicitur Pratas, *ecclesia*, 144. || Sant Salvador, a Prada.
- Sanctus Salvator de Sponna, *ecclesia*, 454. || Sant Salvador d'Espona.
- Sanctus Saturninus, *cimiterium*, 418; – *ecclesia*, 418. || Sant Sadurní d'Hortolanes.
- Sanctus Saturninus, *ecclesia*, 171. || Sant Sadurní de Pesillà de la Ribera.
- Sanctus Saturninus, *ecclesia*, 391. || Sant Sadurní de Tresserra.
- Sanctus Saturninus, in villa Verneto, *ecclesia*, 81. || Sant Sadurní de Vilallonga.
- Sanctus Saturninus, Nonnone, *ecclesia* (al Carcassès), 535.
- Sanctus Stefanus, cf. Sanctus Stephanus.
- Sanctus Stephanus, 60, 496; – *cenobium*, 347, 348, 496, 601; – in loco Acutiano, *ecclesia*, 27. || Sant Esteve d'Agusà.
- Sanctus Stephanus, 432, 581, 582. || Sant Esteve del Monestir.
- Sanctus Stephanus, 456, 464; – *in urbe Tolosa*, 456; – *sedis Tolosae*, 456; – *urbis Tolosae*, 456. || Sant Esteve, catedral de Tolosa del Llenguadoc.
- Sanctus Stephanus, Sanctus Stefanus, *ab ipso semitario qui venit de*, 620; – *ad ipsas Nitolaras*, *cellula*, 140; – *in Nidolaras*, *ecclesia*, 36; – *subtus iamdicto semitario qui pergit a*, 620. || Sant Esteve de Nidoleres.
- Sanctus Stephanus, *castrum*, 56, 123; – *ecclesia*, 56. || Sant Esteve de Pomers.
- Sanctus Stephanus, *domus*, 216. || Sant Esteve de Vila-rasa.
- Sanctus Stephanus, *domus*, 236; – *in terra de* (Elna), 424; – que est in villa vicho, *domus*, 448. || Sant Esteve, església d'Elna.
- Sanctus Stephanus, *ecclesia*, 97. || Sant Esteve de Bompàs.
- Sanctus Stephanus, *ecclesia*, 204. || Sant Esteve de Baixàs.
- Sanctus Stephanus, *ecclesia*, 210. || Sant Esteve de Salelles.
- Sanctus Stephanus, *ecclesia*, 454. || Sant Esteve d'Ocenyas.
- Sanctus Stephanus, *in terra*, 540. || Sant Esteve del Pedreguet.
- Sanctus Stephanus, *in vinea*, 513. || Sant Esteve d'Estoer.
- Sanctus Stephanus, *villa*, 184. || Potser Sant Esteve del Pi.
- Sanctus Stephanus in villa Rivo Ferrario, *ecclesia*, 619. || Sant Esteve, església d'Arles.
- Sanctus Stephanus qui est in Bolorda, *ecclesia* (donada al monestir de Sant Martí de Les), 356.
- Sanctus Thomas, Sanctus Tomas, 123, 125; – *cella*, 326; – *ecclesia*, 454. || Sant Tomàs de Balaguer.
- Sanctus Thomas qui est in Ventegiola, *parrochia*, 454. || Sant Tomàs de Ventajola.
- Sanctus Vincentius, *cella*, 326; – *cella vel ecclesia*, 86; – *ecclesia*, 107. || Sant Vicenç de Campllong.
- Sanctus Vincentius, *ecclesia*, 165; – et Sanctus Iohannes, *ecclesia*, 496, 581, 582. || Sant Vicenç de Baó.
- Sanctus Vincentius, *ecclesia*, 454. || Sant Vicenç de la Llaguna.
- Sanctus Vincentius, *in terra de* (Vilaseca), 213, 216, 238. || Sant Vicenç d'Avalrí o de Valric.
- Sanctus Vincentius, villa Aquis, *ecclesia*, 628. || Sant Vicenç, a Ax dels Termes.
- Sanctus Ypolitus, 432. || Sant Hipòlit de la Salanca.
- SANIULDUS, *qui fuit condam, in terra* (Elna), 186.

SANLA, *alia [terra] de* (En), 115.

SANLA, cf. SALLA.

SANLA, *testator* (Arles), 630.

SANLA, *testis* (Cuixà), ix.

SANLA, *uxor Levani, donatrix* (Fullà), 330.

Santa Cecília de Bolvir (mun. Bolvir, com. Baixa Cerdanya), v. Sancta Cecilia.

Sant Aciscle (mun. Perpinyà, com. Rosselló), v. Sanctus Acisclus.

Sant Aciscle de Trullars (mun. Trullars, com. Rosselló), v. Sanctus Acisclus.

Santa Coloma de Conjunta, v. Santa Coloma de Tuïr.

Santa Coloma de Tuïr (com. Rosselló), antigament anomenada de Conjunta, 481, 594.

Santa Creu, vall de (com. Fenolleda), v. Sancta Crux.

Santa Creu de Barcelona (mun. Barcelona, com. Barcelonès), església de, 177.

Santa Creu de Narbona (mun. Narbona, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), 426.

Santa Creu de Virà (mun. Virà, com. Fenolleda), 383. V. Sancta Crux.

Santa Eugènia de la Riba (mun. el Soler, com. Rosselló), v. Sancta Eugenia.

Santa Eugènia de Tresmals (mun. Elna, com. Rosselló), església de, 186. V. Sancta Eugenia.

Santa Eulàlia d'Alenyà (mun. Alenyà, com. Rosselló), 195.

Santa Eulàlia de Fullà (mun. Fullà, com. Conflent), església de, 177.

Santa Eulàlia d'Elna (mun. Elna, com. Rosselló), església i seu de, 156, 160, 222, 344, 421, 426, 443, 591. V. Sancta Eulalia.

Santa Eulàlia de Rard (mun. Trullars, com. Rosselló), v. Sancta Eulalia.

Santa Eulàlia de Vilella (mun. Rigardà, com. Conflent), v. Sancta Eulalia.

Santa Maria d'Alet (comuna d'Alet, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Sancta Maria Electensis.

Santa Maria d'Arles (mun. Arles, com. Vallespir), abat de, pàssim

(v. Arles); – d'Arles, cenobi o monestir de, 95, 175, 233, 234, 244-246, 253, 269, 279, 377, 411, 415, 433, 440, 443, 446, 465, 489, 514, 557, 559, 562, 563, 566, 570, 577, 593, 603, 606, 615, 643. V. Sancta Maria.

Santa Maria de Besalú (mun. Besalú, com. Garrotxa), 401.

Santa Maria de Costoja (mun. Costoja, com. Vallespir), església de, 514. V. Sancta Maria.

Santa Maria de Cotlliure (mun. Cotlliure, com. Rosselló), v. Sancta Maria.

Santa Maria de Fontcoberta (mun. Queixàs, com. Rosselló), v. Sancta Maria.

Santa Maria de la Grassa (dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), casa o monestir de, 214, 272, 333. V. Sancta Maria.

Santa Maria del Buc (mun. Castelnou de Bages, com. Bages), 525.

Santa Maria del Córrec (mun. Perpinyà, com. Rosselló), v. Sancta Maria.

Santa Maria de lo Puèg (dep. Alta Loira, reg. Alvèrnia, França), 537.

Santa Maria de Malloles (mun. Perpinyà, com. Rosselló), v. Sancta Maria.

Santa Maria de Mollet, ara de Montferrer (mun. Montferrer, com. Vallespir), v. Sancta Maria.

Santa Maria de Montescot (mun. Montescot, com. Rosselló), v. Sancta Maria.

Santa Maria de Ripoll (mun. Ripoll, com. Ripollès), cenobi o monestir de, 203, 365, 488, 503. V. Sancta Maria.

Santa Maria de Riquer (mun. Catllà, com. Conflent), v. Beata Maria.

Santa Maria de Roses (mun. Roses, com. Alt Empordà), monestir de, 492.

Santa Maria de Tramesaigües (comuna de Cintegabelle, arr. Murret, dep. Alta Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Sancta Maria.

Santa Maria de Vallespir (mun. els Banys d'Arles, com. Vallespir), abat de, pàssim (v. BABILÀ, CASTELLÀ I, CASTELLÀ II, HILPERIC, RECEMIR, REQUESENS, SUNIFRED); – de Vallespir, monestir de, 5, 10, 11, 13, 17, 31, 62, 112, 133. V. Sancta Maria.

Santa Maria d'Orbièu, v. Santa Maria de la Grassa.

Santa Maria d'Urgell (mun. la Seu d'Urgell, com. Alt Urgell), 203, 625, 626.

Santa Maria la Mar (com. Rosselló), 457.

Sant Andreu de Bigaranes (mun. Santa Maria la Mar, com. Rosselló), 594.

Sant Andreu de Catllà (mun. Catllà, com. Conflent), 336, 383. V. Sanctus Andreas.

Sant Andreu d'Eixalada, abat de, pàssim (v. Eixalada); – d'Eixalada, monestir de, 38, 41, 74. V. Sanctus Andreas.

Sant Andreu de Llar (mun. Canavelles, com. Conflent), v. Sanctus Andreas.

Sant Andreu de Pesillà (mun. Pesillà de Conflent, com. Fenolleda), 481, 594.

Sant Andreu de Ribesaltes (mun. Ribesaltes, com. Rosselló), església de, v. Sanctus Andreas.

Sant Andreu de Sobre-roca, a la Barroca (mun. Sant Aniol de Finestres, com. Garrotxa), 568.

Sant Andreu de Sureda (com. Rosselló), abat de, pàssim (v. ADALÀ, FRIDISCLE, JOAN, MIRÓ, SÈSGUT); – de Sureda, cenobi o monestir de, 14, 29, 63, 421, 443, 591. V. Sanctus Andreas.

Sant Andreu de Vilallobent (mun. Puigcerdà, com. Baixa Cerdanya), 629.

Sant Baldiri de Tavellera (mun. el Port de la Selva, com. Alt Empordà), 477.

Sant Cebrià de Rosselló (com. Rosselló), 173, 216, 334, 494. V. Sanctus Ciprianus.

Sant Cebrià de Saorra (mun. Saorra,

- com. Conflent), cella i església de, 112, 133.
- Sant Climent de la Serra (mun. Cornellà, com. Conflent), església de, 488, 553.
- Sant Climent de Reglella (mun. Illa, com. Rosselló), monestir o cella de, 32.
- Sant Cristòfol de Cogolls (mun. les Planes d'Hostoles, com. Garrotxa), 568.
- Sant Cristòfol de Vernet (mun. Perpinyà, com. Rosselló), església de, 161. V. Sanctus Christophorus.
- Sant Cugat, dit Sant Colgat (mun. Soanyes, com. Conflent), cella de, 533.
- Sant Cugat del Vallès (com. Vallès Occidental), monestir de, 255.
- Sant Esteve, castell de, v. Sant Esteve de Pomers.
- Sant Esteve d'Agusà (mun. Sant Esteve del Monestir, com. Rosselló), abat de, pàssim (v. ELDEBERT, ELISEU); - d'Agusà, cenobi de, 591. V. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve d'«Attilianus» (cantó de Moussan, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), 167.
- Sant Esteve de Baixàs (mun. Baixàs, com. Rosselló), v. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve de Bompàs (mun. Bompàs, com. Rosselló), v. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve del Monestir (com. Rosselló), 347. V. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve del Pedreguet (mun. Illa, com. Rosselló), v. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve del Pi (mun. Vilallonga de la Salanca, com. Rosselló), v. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve de Nidoleres (mun. Tresserra, com. Rosselló), cella de, v. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve de Pomers (mun. Clerà, com. Conflent), v. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve de Salelles (mun. Salelles, com. Rosselló), v. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve de Vila-rasa (mun. Sant Cebrià de Rosselló, com. Rosselló), v. Sanctus Stephanus.
- Sant Esteve d'Ocenyas (mun. Orellà, com. Conflent), v. Sanctus Stephanus.
- Sant Feliu d'Amunt (com. Rosselló), v. Sanctus Felix.
- Sant Feliu d'Avall (com. Rosselló), v. Sanctus Felix.
- Sant Feliu de Codalet (mun. Codalet, com. Conflent), v. Sanctus Felix.
- Sant Feliu de Donasà, entre Quera-gut i Carcanieres (com. Donasà, dep. Arieja, reg. Llenguadoc, França), v. Sanctus Felix.
- Sant Feliu de la Roca (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), cella de, 20, 156, 160; - de la Roca, església de, 21. V. Sanctus Felix.
- Sant Feliu de Pesillà (mun. Pesillà de la Ribera, com. Rosselló), església de, 161. V. Sanctus Felix.
- Sant Feliu lo Vell (mun. Sant Feliu d'Amunt, com. Rosselló), v. Sanctus Felix.
- Sant Fruitós de Taurinyà (mun. Taurinyà, com. Conflent), 383. V. Sanctus Fructuosus.
- Sant Gèli (dep. Gard, reg. Llenguadoc, França), monestir de, 110.
- Sant Genís de Fontanes (com. Rosselló), abat de, pàssim (v. ADULF, GUIMERA, SENTIMIR); - de Fontanes, cenobi o monestir de, 12, 19, 145, 443, 463, 533, 591, 597. V. Sanctus Genesius.
- Sant Genís d'Er (mun. Er, com. Alta Cerdanya), v. Sanctus Genesius.
- Sant Genís de Tanyeres (mun. Perpinyà, com. Rosselló), v. Sanctus Genesius.
- Sant Germà de Cuixà (mun. Codalet, com. Conflent), abat de, pàssim (v. Cuixà); - de Cuixà, cenobi o monestir de, 38, 263, 267, 336, 383, 440, 443. V. Beatus Germanus, Sanctus Germanus.
- Sant Hilari de Carcassona (arr. Limós, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), abadia o monestir de, 36, 535. V. Sanctus Hilarius.
- Sant Hipòlit de la Salanca (com. Rosselló), v. Sanctus Ypolitus.
- SANTIO, cf. SANCTIO.
- SANTIO, *subdiachonus, scriptor* (Cui-xà), 367.
- Sant Iscle, v. Sant Aciscle.
- Sant Jaume de Jocó, al País de Salt (dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), abat de, 79 (v. GULFARIC); - de Jocó, monestir de, v. Sanctus Iacobus.
- Sant Jaume de la Torre d'Elna (mun. la Torre d'Elna, com. Rosselló), v. Sanctus Iacobus.
- Sant Jaume de Rigolisa (mun. Puigcerdà, com. Baixa Cerdanya), v. Sanctus Iacobus.
- Sant Joan d'Anglars (mun. Salelles, com. Rosselló), v. Sanctus Iohannes.
- Sant Joan de les Abadesses (com. Ripollès), cenobi o monestir de, 137, 143, 159, 176, 177, 200, 203, 207, 345, 511, 522, 571, 576. V. Sanctus Iohannes Puellarum.
- Sant Joan d'Entrevalls (mun. Toès, com. Conflent), v. Sanctus Iohannes.
- Sant Joan de Paçà (mun. Paçà, com. Rosselló), v. Sanctus Iohannes.
- Sant Joan de Rard (mun. Bages de Rosselló, com. Rosselló), cella i església de, 13, 62, 112, 133.
- Sant Joan de Ripoll, monestir de, v. Sant Joan de les Abadesses.
- Sant Joan la Cella (com. Rosselló), cella de, 12, 533. V. Sanctus Iohannes.
- Sant Julià de Buçac (mun. Reiners, com. Vallespir), cella de, 13.
- Sant Julià del Vilar (mun. Queixàs, com. Rosselló), v. Sanctus Iulianus.
- Sant Julià de Ramis (com. Gironès), 572.
- Sant Julià de Ribelles (mun. Albanyà, com. Alt Empordà), 295.
- Sant Julià de Tanyà, al Mas Sant Julià (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), cella de, 20, 156, 160. V. Sanctus Iulianus.
- Sant Julià de Torrelles de la Salanca (mun. Torrelles de la Salanca,

- com. Rosselló), v. Sanctus Iulianus.
- Sant Julià de Vallventosa (mun. Corbera del Castell, com. Rosselló), v. Sanctus Iulianus.
- Sant Julià de Vilamulaca (mun. Vilamulaca, com. Rosselló), 591.
- Sant Llorenç de Galícia (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), cella de, 533.
- Sant Llorenç de la Salanca (com. Rosselló), 426.
- Sant Llorenç de Puillorenç (mun. Puillorenç, com. Fenolleda), 383.
- Sant Llorenç de Torrents, v. Sant Llorenç de Galícia.
- Sant Llorenç prop Bagà (mun. Guardiola de Berguedà, com. Berguedà), cenobi de, 557.
- Sant Mamet (mun. Sant Esteve del Monestir, com. Rosselló), v. Sanctus Mametus.
- Sant Martí d'Albera (mun. l'Albera, com. Vallespir), cella de, v. Sanctus Martinus.
- Sant Martí d'Aquisgrà, església de, v. Aquisgrà.
- Sant Martí de Baussitges (mun. Espolla, com. Alt Empordà), església de, 505.
- Sant Martí de Boaçà (mun. Alenyà, com. Rosselló), v. Sanctus Martinus.
- Sant Martí de Canigó (mun. Castell de Vernet, com. Conflent), v. Sanctus Martinus.
- Sant Martí de Clerà (mun. Clerà, com. Conflent), 336, 383. V. Sanctus Martinus de Clerano.
- Sant Martí de Cortsaví (mun. Cortsaví, com. Vallespir), v. Sanctus Martinus in villa Rivo Ferrario.
- Sant Martí de Fonollar (mun. Morellàs i les Illes, com. Vallespir), cella i església de, 31, 62, 112, 133. V. Sanctus Martinus.
- Sant Martí de Forques (mun. Forques, com. Rosselló), 161. V. Sanctus Martinus.
- Sant Martí de la Riba (mun. Millars, com. Rosselló), 171, 193.
- Sant Martí de la Vall, cella de, v. Sant Martí de Montbram.
- Sant Martí de Les (com. Fenolleda), cenobi de, 443. V. Sanctus Martinus.
- Sant Martí del Forn del Vidre (mun. la Jonquera, com. Alt Empordà), cella de, v. Sanctus Martinus.
- Sant Martí dels Puits (cantó de la Grassa, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Sanctus Martinus.
- Sant Martí de Montbram (mun. Surede, com. Rosselló), cella i vall de, 14, 29, 63.
- Sant Martí de Palaldà (mun. els Banys d'Arles, com. Vallespir), v. Sanctus Martinus.
- Sant Martí de Pollestres (mun. Pollestres, com. Rosselló), 481, 594.
- Sant Martí d'Escaró (mun. Escaró, com. Conflent), cella de, 533.
- Sant Maurici de Sautó (mun. Sautó, com. Conflent), v. Sanctus Mauricius.
- Sant Medir de Cartellà (mun. Sant Gregori, com. Gironès), abat de, 16 (v. DEUDAT); - de Cartellà, monestir de Sant Medir i Sant Genís, 16.
- Sant Miquel, altar de l'església de Santa Maria d'Arles, 446.
- Sant Miquel de Cuixà (mun. Codalet, com. Conflent), casa, cenobi o monestir de, 263, 267, 325, 330, 331, 336, 339, 343, 346, 357, 359, 361-364, 378, 383, 385, 390, 398, 399, 403-406, 408, 409, 412, 414, 421, 422, 425, 435, 438, 443, 447, 451, 453, 460, 466, 467, 471, 474, 478, 480, 487, 490, 491, 500, 507, 509, 510, 514, 519, 520, 525, 534, 536-539, 541, 543, 548, 551, 552, 555, 565, 568, 569, 585, 587, 595, 598, 606, 612, 629, 632, 633, 637, 638, 640, 644. V. Beatus Michael, Sanctus Michael.
- Sant Miquel de la Cirera (mun. Cabañelles, com. Alt Empordà), cella de, 62, 112, 133.
- Sant Miquel de Llotes (com. Rosselló), 329.
- Sant Miquel de Rard (mun. Bages de Rosselló, com. Rosselló), v. Sanctus Michael.
- Sant Miquel de Riunoguers (mun. Morellàs i les Illes, com. Vallespir), 481, 594.
- Sant Miquel de Sornia (mun. Sornia, com. Fenolleda), v. Sanctus Michael.
- Sant Nazari de Solsà (mun. Sant Nazari, com. Rosselló), 160.
- Sant Pau de Fenollet (com. Fenolleda), cenobi de, 443. V. Sant Pau de Monisat.
- Sant Pau de Monisat (mun. Sant Pau de Fenollet, com. Fenolleda), v. Sanctus Paulus.
- Sant Pau de Pi (mun. Pi, com. Conflent), v. Sanctus Paulus.
- Sant Pere, altar de l'església de Darnius, 557.
- Sant Pere, serra de, v. Sant Pere de la Serra.
- Sant Pere d'Albanyà (mun. Albanyà, com. Alt Empordà), cella de, 62, 112, 133.
- Sant Pere d'Argelers (mun. Argelers, com. Rosselló), 533.
- Sant Pere d'Arles, cella de, v. Sant Pere de Riuferrer.
- Sant Pere de Bell-lloc (mun. Vinça, com. Conflent), v. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Besalú (mun. Besalú, com. Garrotxa), monestir de, 649.
- Sant Pere de Camprodon (mun. Camprodon, com. Ripollès), monestir de, 335, 368, 444, 508. V. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Ceret (mun. Ceret, com. Vallespir), església de, 7. V. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Garnier o de Mas-Garnier (arr. Castelsarrasin, dep. Tarn i Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Sanctus Petrus Garnensis.
- Sant Pere de la Serra (mun. Prunet i Bellpuig, com. Rosselló), 161.
- Sant Pere de Lesat (arr. Pàmies, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Sanctus Petrus Lesatensis.
- Sant Pere dels Forcats (com. Alta Cerdanya), 336, 580. V. Sanctus Petrus.

- Sant Pere de Montmajor, monestir prop d'Arle (dep. les Boques del Roine, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. Sanctus Petrus Montis Maioris.
- Sant Pere de Paçà (mun. Paçà, com. Rosselló), v. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Pèiralada (mun. Sant Pau de Fenollet, com. Fenolleda), v. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Riuferrer (mun. Arles, com. Vallespir), cella de, 13. V. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Rodes (mun. el Port de la Selva, com. Alt Empordà), abat de, 481, 517, 554, 596, 605 (v. HILDESIND); – de Rodes, monestir de, 254, 261, 452, 477, 572, 594. V. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Roma (Ciutat del Vaticà), seu de, 572, 594.
- Sant Pere de Tellet (mun. Tellet, com. Rosselló), v. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Tesà (mun. Tesà, com. Rosselló), església de, 161.
- Sant Pere de Torrelles (mun. Torrelles de la Salanca, com. Rosselló), església de, 459, 481, 524, 594.
- Sant Pere de Tuïr (mun. Tuïr, com. Rosselló), v. Sanctus Petrus.
- Sant Pere de Vic (mun. Vic, com. Osona), església de, 446.
- Sant Pere Serola (mun. Canavelles, com. Conflent), v. Sanctus Petrus.
- Sant Policarp de Rasès (arr. Limós, dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), monestir de, 30, 132, 147.
- Sant Ponç de Tomeres (dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), monestir de, 249, 257.
- Sant Quintí dels Banys (mun. els Banys d'Arles, com. Vallespir), cella de, 62, 112, 133.
- Sant Quirc de Cànoes (mun. Cànoes, com. Rosselló), v. Sanctus Quiricus.
- Sant Quirze de Colera (mun. Rabós d'Empordà, com. Alt Empordà), monestir de, 439, 527, 532. V. Sanctus Quiricus.
- Sant Romà de Casamor (mun. Cabanelles, com. Alt Empordà), cella de, 62, 112, 133.
- Sant Sadurní de Pesillà (mun. Pesillà de la Ribera, com. Rosselló), església de, 161. V. Sanctus Saturninus.
- Sant Sadurní de Vic (mun. Vic, com. Osona), església de, 421.
- Sant Sadurní de Vilallonga (mun. Vernet, com. Conflent), v. Sanctus Saturninus.
- Sant Salvador de Llec (mun. Estoer, com. Conflent), 383.
- Sant Salvador d'Espona (mun. la Llaguna, com. Capcir), v. Sanctus Salvator.
- Sant Salvador de Vilarmilà, antigament vers el mas de Sant Salvador (mun. Llupià, com. Rosselló), 481, 594.
- Sant Serni de Tolosa (comuna de Tolosa de Llenguadoc, dep. Alta Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), 28, 29, 31, 32, 33.
- Sant Tiberi, prop d'Agde (dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), monestir de, 179.
- Sant Tomàs de Balaguer (mun. Fontpedrosa, com. Conflent), cella de, 336, 383. V. Sanctus Thomas.
- Sant Tomàs de Ventajola (mun. Puigcerdà, com. Baixa Cerdanya), v. Sanctus Thomas.
- SANTULUS, cf. SANCTULUS.
- Sant Vicenç d'Avalrí o de Valric (mun. Montescot, com. Rosselló), v. Sanctus Vincentius.
- Sant Vicenç de Baó (mun. Baó, com. Rosselló), església de, v. Sanctus Vincentius.
- Sant Vicenç de Campllong (mun. Vernet, com. Conflent), cella o església de, 2, 336. V. Sanctus Vincentius.
- Sant Vicenç de Jonquièras (comuna de Jonquièras, cantó de Gignac, dep. Erau, reg. Llenguadoc, França), església de, 182.
- Sant Vicenç de la Llaguna (mun. la Llaguna, com. Capcir), 267. V. Sanctus Vincentius.
- Sant Vicenç de Lluçà (mun. Lluçà, com. Osona), església de, 587.
- Sant Vicenç de Tatzó d'Amunt (mun. Sant Andreu de Sureda, com. Rosselló), cella de, 14, 63.
- SANZOLUS, cf. SANCIOIULUS.
- Saorla, Savorla, 326, 340. || Saorla (mun. Vinçà, com. Conflent).
- Saorra, Sahorra, Savora, Savorra, 429, 451, 454, 467, 543; – *valles*, 326; – *villa*, 231, 278, 340, 385, 396, 590, 595, 623. || Saorra (com. Conflent), 383, 444, 641; – església de Sant Cebrià de, 112.
- Saorra, riu afluent de la Tet, v. Savorriscus.
- SAPORELLUS, *bonus homo* (Llar), 164.
- SAPORONUS, *in terra* (Ecterre), 55.
- SARAGAS, *in terra* (Elna), 188.
- SARGISIUS, *donator* (Paçà), 344.
- SARGISUS, *auditor* (Estoer), 120.
- SARGISUS, SERGISUS, *vir Balaschitae* (Talaú), 89.
- SARGIUS, *vinditor* (Argelers), 205.
- saricles, 55.
- SARIGISUS, *testis* (Elna), 146.
- SAROARDUS (Mata), 56.
- SATANA, 504. || SATANÀS, príncep dels diables.
- SATURNINUS, *beatus*, 535. || SADURNÍ, sant.
- SATURNINUS, *testis* (Cuixà), 127.
- SATURNINUS, *testis* (Torrelles de la Salanca), 542.
- SAUDILA, *femina* (Terrats i Forques), 34.
- Saugo, *ad ipso* (vers Teulís), 607.
- Sauriniano, cf. Sorniano.
- SAURUS, *vinea quem tenet, in Arengo* (vers Toès), 113.
- SAURUS, *vinea qui fuit (ad Castello)*, 115, 117.
- Sautó (com. Conflent), 74. V. Sal-tone.
- Sauvarigus, *rivus*, cf. Savorriscus.
- SAVARICUS, SABARICHUS, SABARICUS, 49; – *iudex*, 17, 49.
- SAVARICUS, *bonus homo* (Estoer i Clerà), 120, 121, 122, 123.
- SAVARICUS, *testis* (Cuixà), ix.
- SAVARIGUS, *in terra* (Vallespir), 200.
- Savatichos, *villare que dicunt* (vers Montboló), 448.
- SAVICELLUS (Balaga), 65.
- SAVICELLUS, SABICELLUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *monachus* (Cuixà), 125.

- SAVICELLUS, *cognatus Amarellae* (En), 117.
- SAVINUS, *vir Fachilae*, 152.
- Savora, Savorra, cf. Saorra.
- Savorla, cf. Saorla.
- Savorricus, Sauvarigus, *rius*, 231; – *rius*, 396. || Saorra, riu.
- Scalas, *ad illas* (vers Eixalada), 104.
- SCAMARANE, *in casa de* (Er), 370.
- SCHRÖDER, I., vi.
- scindalias*, 189.
- SCLUA, cf. ESCLUA.
- SCLUA, *iudex* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- SCLUA, *manumissor de homine condam Isarno nomine* (Aiguatèbia), 482.
- SCLUVA, *emptor* (Conflent), 262.
- SCLUVA, *presbiter, testis* (Pesillà de la Ribera), 193.
- SCLUVA, *testis* (Elna), 224.
- Scortegada, *ipsa riba* (vers Baó), 582.
- scriba* (=scriptor), 38.
- scriniarius*, 326; – *sanctae Romanae ecclesiae*, 151, 617; – *sedis apostolice*, 454, 455.
- scrinios, ad vestimenta sacra salvandum*, 189.
- scriptor* (=scriba), cf. ADALANGEICUS, ADALBERTUS, ADALGARIUS, ADALUS, ADAULPHUS, ADEMARIUS, ADROARIUS, AFINARDUS, AGANUS, AIGO, ALARICUS, ALLO, ANTONIUS, ARDUINUS, ARGIMIRUS, ARMENTARIUS, ARRICO, ASPERIUS, ASTROVARIUS, ATTILES, ATTO, AUDGARIUS, AURIOLUS, AUSINDUS, BARNARIUS, BARO, BELLUS, BENEDICTUS, BERESINDUS, BETERICUS, BLARICUS, BONEFILIUS, BONISSIMUS, COMPARATUS, DACHO, DANFI, DANIEL, DAVID, DODUS, DOMENICUS, DONADUS, DURANDUS, EBULUS, EIGOFREDUS, ELDEBONUS, ELDESINDUS, ELLOFREDUS, ERIFREDUS, ERMENISCLUS, EROIIGIUS, EUMENIUS, FLORESINDUS, FREDARIUS, GALAFREDUS, GEESEINDUS, GELDEMIRUS, GISCHAFREDUS, GISCLAMIRUS, GOLTEREDUS, GREGORIUS, GUALDEBERTUS, GUIEREDUS, GUIFREDUS, GUISTRIMUNDUS, GUITIZA, HILDERICUS, IGELA, INGILELMUS, IOHANES, IROIGIUS, ISARNUS, IULIONUS, LAURENTIUS, LEO, LEOBESINDUS, LEUDEVINUS, LUCHANUS, LUPERIUS, MALANGEICUS, MARGARITUS, MIRO, MUNNITUS, NANTELMUS, OBULUS, OLIBA, PATERNUS, PETRUS, PISCHLAMIRUS, PROTASIVUS, RAINARDUS, RANEMIRUS, RECESINDUS, RECESVINDUS, REIMUNDUS, RICOSINDUS, ROBERTUS, SANCIOULUS, SANCTUS, SANTIO, SENDEREDUS, SENIOFREDUS, SICARDUS, STEPHANUS, SUNIARIUS, SUNIULLUS, SUNNARIUS, TAREDUS, TEUDEFREDUS, TEUDERICUS, TRASEVIRUS, TRASOARIUS, TRUCTARAUS, TRUIGIUS, UDILA, VALERIUS, VIATARIUS, VITALIS, VIVES, WIFREDUS, WILIELMUS, WITARUS, WITICA, WITIRICUS, YGELA.
- SCUARIO, *in orto de* (Torrelles de la Salanca), 588.
- scutum*, 448.
- Seca, Secca, Secci, Secha, *villa*, 172, 190, 196, 213, 215, 216, 218, 220, 224, 229, 238. || Vila-seca.
- SECHOFREDUS, *presbiter, testis* (Estoer), 479.
- Secundianum, Securiniانو, Securniano, 454; – *villa, cui alium nomen vocant Palatio Rodegario*, 461; – *villa que nuncupant, et aliut nomen vocant Palatio Rodegario*, 157; – *villa, que vocant Palatio Rodegario*, 495. Cf. Palatio Rodegario.
- Sedales (entre el Conflent i el Ripollès), viii.
- sedes*, pàssim; – *apostolica*, 52, 454, 455; – *regia*, 10 (cf. Aquis).
- SEDETRUNDES, *femina, soror Nimberti, vinditrix*, 248.
- segale*, 109.
- SEGARIUS, *abbas*, 356. || SEGUER, abat de Sant Martí de Les.
- SEGARIUS, *in terra* (Elna), 358.
- SEGARIUS, *levita, testis* (Sant Genís de Fontanes), 597.
- SEGARIUS, *procer* (Castellnou), 620.
- SEGARIUS, *testis* (Bula d'Amunt), 266.
- SEGARIUS, *testis* (Costoja), 240.
- SEGARIUS, *testis* (Elna), 191, 224.
- SEGARIUS, *testis* (Elna), 424.
- SEGARIUS, *testis* (Ribesaltes), 202.
- SEGARIUS, *vir Goldregodo, emptor* (Reirós), 219.
- SEGARIUS, *vir Recevergae feminae, donator* (Elna), 476.
- SEGARIUS, *visor aut auditor* (Castellnou), 620.
- Segdinano, 326. || Serdinyà.
- SEGOBERTA, *que alium nomen vocantur Bona* (Cornellà de la Ribera), 299; – *qui fuit condam* (Cornellà de la Ribera), 299.
- SEGOFREDUS, *testis* (Elna), 237.
- SEGOINUS, *condam qui fuit, genitor Ailone feminae* (Moniano), 328.
- SEGOINUS, SEGOVINUS, *laicus nobilis* (Elna), 647.
- Segonano, *villa* (in valle Confluente), 262. || Serdinyà.
- SEGONDANNUS, *donator* (Illa), 296.
- SEGOINIUS, *testis* (Elna), 224.
- SEGOVINUS, cf. SEGOINIUS.
- SEGOVINUS, *donator* (Cameles), 324.
- Segre, el, riu afluent de l'Ebre, v. Seguer.
- SEGUER, abat de Sant Martí de Les, v. SEGARIUS.
- SEGUER, germà d'Amell i d'Acfred levita (Ribelles), 295.
- Seguer, *albeus*, 482. || Segre, el.
- SEGUINUS, *presbiter, testis* (Elna), 237.
- SEGUINUS, *testis* (Montner), 550.
- SEIENANDUS, *donator* (Vallventosa), 487.
- SELVA, *testis* (Cuixà), 413.
- semitarius*, 209.
- SENANDA, *femina, in terra de* (Elna), 166.
- Senatoris, *villa* (al Rosselló), 468.
- senatus, Francorum*, 10.
- SENDEBADUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
- SENDERADUS, *levita, testis* (Vilella), 261.
- SENDEREDUS (Balaguer, Llo), 48.
- SENDEREDUS, *bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
- SENDEREDUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
- SENDEREDUS, *levita, testis* (Elna), 397.
- SENDEREDUS, *presbiter, scriptor* (la Grassa), 547.
- SENDEREDUS, *subdiachonus, testis* (Elna), 391.

- SENDEREDUS, *testis* (Aiguatèbia), 573.
SENDEREDUS, *testis* (Bajoles), 196.
SENDEREDUS, *testis* (Costoja), 579.
SENDEREDUS, *testis* (Eixalada), 55.
SENDEREDUS, *testis* (Tanyeres), 237.
SENDEREDUS, *testis* (Vilella), 261.
SENDEREDUS, *vir Teudeviraie, comutator* (Fontcoberta), 268.
SENDRED, jutge (Vilallobent), 629.
SENDRED, sacerdot, almoïner de Guillelm, 640.
SENDREDUS, *donator* (Paçà), 556.
SENDREDUS, *levita, testis* (Arles), 635.
SENDREDUS, *manumissor de homine nomine Adroario, qui fuit condam* (Cuixà), 544.
SENDREDUS, *testis* (Bages de Roselló), 393.
SENDREDUS, *testis* (Baó), 581, 582.
SENDREDUS, *testis* (Ceret), 58.
SENEGILDES, *testis* (Bages de Roselló), 393.
SENEGILDUS, *testis* (la Torre d'Elna), 251.
SENÉN, sant, v. SENNEN.
SENGULADUS, *in terra* (Illa), 540.
SENIOLFREDUS, 448.
SENIOLFREDUS (Riuferrer), 619.
SENIOLFREDUS, *comes*, cf. SUNIEFREDUS.
SENIOLFREDUS, *donator* (Pladecorts), 411.
SENIOLFREDUS, *filius Ermesindae* (Sant Cebrià), 458.
SENIOLFREDUS, *frater Adalberti presbiteri* (Torrelles de la Salanca), 542.
SENIOLFREDUS, SONIEFREDUS, *frater Garsias presbiteri, in terra de* (Tuïr d'Avall), 413; – *testis* (Tuïr d'Avall), 413.
SENIOLFREDUS, *in terra* (Torrelles de la Salanca), 588.
SENIOLFREDUS, *in vinea* (Vilella), 254.
SENIOLFREDUS, *iudex* (Arles), 635.
SENIOLFREDUS, SIGNEFREDUS, *levita* (Elna), 448; – *levita, filius Arcedoniae feminae, donator* (Terrats), 407; – *levita, testis* (Elna), 210, 328, 360, 391, 468. Cf. IOHANNES.
SENIOLFREDUS, *levita, scriptor* (Sant Genís de Fontanes), 597.
SENIOLFREDUS, *manumissor de homine nomine Sintilane* (Fullà), 430.
SENIOLFREDUS, *presbiter* (Illa), 612.
SENIOLFREDUS, *presbiter, donator* (Fíllols), 538.
SENIOLFREDUS, *subdiaconus, testis* (Torrelles de la Salanca), 542.
SENIOLFREDUS, *testis* (Aiguatèbia), 573.
SENIOLFREDUS, *testis* (Baó), 581, 582.
SENIOLFREDUS, *testis* (Costoja), 240.
SENIOLFREDUS, *testis* (Costoja), 578, 579.
SENIOLFREDUS, *testis* (Elna), 334.
SENIOLFREDUS, *testis* (Pesillà de la Ribera), 547.
SENIOLFREDUS, *testis* (Rosselló), 275.
SENIOLFREDUS, *testis* (Vila-rasa), 173.
SENIOLFREDUS, *vicecomes*, 192. || SUNIFRED, *vescomite de Conflent*.
SENIOLFREDUS, *vicecomes*, 619.
SENIOLFREDUS, *vir Emmone*, cf. SUNIEFREDUS.
SENIOL, fidel i almoïner d'Ingilrada (Castellfolli de la Roca), 537.
senioratio, ix.
seniorivum, x.
SENIULFUS, *levita, testis* (Elna), 397, 469, 486.
SENIULFUS, *testis* (Cornellà del Bèrcol), 270.
SENIULLUS, *presbiter* (Elna), 647.
SENIULLUS, SENNULLUS, *presbiter* (Riuferrer), 619.
SENNEN, *sanctus martir*, 620. || SENÉN, sant.
senobium, cf. *coenobium*.
Senonica, Senonensium, *provincia*, 51, 52. || Sens.
SENOVESI, *uxor Guifredi* (Illa), 303.
Sens (dep. Yonne, reg. Borgonya, França), v. Senonica.
SENTA, *testis* (Conflent), 262.
SENTELE, *nepos Ermesindae feminae* (Peracalç), 418.
SENTILL, abat d'Arles, v. SINTILLUS.
Sententiarum, liber, 189.
Sentfores (mun. Vic, com. Osona), v. Saliforas.
SENTILDUS, *testis* (Palol d'Amunt), 134.
SENTILLE, *in ipso verdegario de* (Illa), 540.
SENTILLES, SINTILLE, SINTILLES, *filius Ansemundi et Kixol, emptor* (Rosselló), 259; – *vir Adalai, commutator* (Pesillà de la Ribera), 547; – *vir Adaleiz, donator* (Teulís), 607. ||
SENTILL, fill d'Ansemon, senyor del castell de Cameles.
SENTIMIR, abat fundador de Sant Genís de Fontanes, 12.
SENTAMUNDUS (marmessor d'Alba, Illa), 384.
SENTAMUNDUS, *donator* (Llotes), 362.
SENTAMUNDUS, *testis* (Cuixà), 341.
SENTREDUS, *bonus homo* (Vernet), 81.
septelarios tapites, 55.
Septimania, 10, 33, 108. || Septimània (reg. Llenguadoc), 1, 6, 7, 8, 10, 21, 64, 129, 130, 131, 154.
sepulchrum, 506.
Sera, *castrum (in comitatu Rusione)*, 431.
Serdinyà (com. Conflent), 359. V. Segdinano.
SERGI II, papa, v. SERGIUS.
SERGI IV, papa, 381, 382.
SERGISUS, cf. SARGISUS.
SERGIUS, cf. PAULUS.
SERGIUS, *episcopus, servus servorum Dei*, iv; – *papa secundus*, iv. || SERGI II.
SEROIGIUS, SEROVIGIUS, *monachus* (Arles), 238; – *presbiter et monachus* (Arles), 238.
Serola (mun. Canavelles, com. Conflent), v. Erola.
Serra, 338; – *Sancti Petri*, 391, 416. || Serra, la (mun. Prunet i Bellpuig, com. Rosselló), 339.
Serrallonga (com. Vallespir), v. Serra longa.
Serra longa, 17, 58, 240, 578; – *locus que dicunt*, 574; – *valle vocata*, 615. || Serrallonga.
Serras, *ad ipsas* (vers Elna), 397.
SERVEDEI, *donator* (Cameles), 608.
servilis conditio, 81.
servitium, pàssim; – *regale*, 92; – *regis*, 92.
servulus, 494.
servus, 35, 81, 97, 126, 165, 448, 454, 455, 586, 617; – *fiscalis*, 81.
SERVUSDEI (Agusà), 26.
SERVUSDEI, *Barcinonensis episcopus*, i.
SERVUSDEI, *presbiter, donator* (Pladecorts), 575.
SERVUSDEI, *testis* (Eixalada), v.
SESEGONTIA, *uxor Argilane* (Elna), 181.

- SESEGOTES, cf. SISEGUTUS.
 SESEGOTUS, SISICUTUS, *subscriptor* (Cuixà), 127; – *vir Lucilo* (Talau, Ocenyes), 114.
 SESEMUNDUS, SISEMUNDUS (Agusà), 27; – *iudex* (Agusà), 26, 27.
 SESEMUNDUS, *in terra* (Vila-seca), 213.
 SESEMUNDUS, SESSEMUNDUS, *levita, quem alio nomine vocant Domnucio, filius Ailo feminae deodicatae, donator* (Calmella), 391; – *qui vocant Domnucio, filius Ailo feminae devotae* (Elna), 475.
 SESEMUNDUS, *testis* (Bajoles), 196.
 SESEMUNDUS, *testis* (Fontcoberta), 268.
 SESENANDA (Malloles), 169.
 SESENANDA, *filia domni Suniefredi vel domnae Ermesindae*, 144. || SENANDA, filla de Sunifred I i d'Ermesenda.
 SESENANDA, *uxor Aitoni* (Codalet), 111.
 SESENANDA, *uxor Lonchovardi, vinditrix* (Estoer), 501.
 SESENANDA, *uxor Salomonis, vinditrix*, 230.
 SESENANDUS (marmessor de Mauri, a Vallventosa), 398.
 SESENANDUS, *donator* (Cuixà), 403.
 SESENANDUS, *donator* (Vallventosa), 435.
 SESENANDUS, SESENNANDUS, *mandatarius de Mirone comite* (Vernet, Campllong), 81, 86.
 SESENANDUS, *testis* (Elna), 49.
 SESENDOARA (Campllong), 86.
 SESGUT, abat de Sant Andreu de Su-reda, 14.
 SESMON, captiu, germà del vescomte Sunifred de Girona, 616.
 SESNANDA, filla dels comtes Sunifred I i Ermesenda, v. SESENANDA.
 SESNANDA, filla del comte Miró el Jove, 203.
 SESOIGA, SESOIGIA, *femina, donatrix* (Elna), 424, 461; – *femina, mater Adalberti et Ugoni* (Elna), 461.
sestariatas, cf. *sextariatas*.
 SESULDUS, *signator* (Cuixà), 125, 126.
 Seu d'Urgell, la (com. Alt Urgell), AC, 136, 402, 434, 457, 479, 482, 483, 498, 501, 512, 513, 515, 521, 529, 531, 545, 546, 560, 561, 564, 573, 589, 610, 613, 614, 618, 627, 639, 646; – catedral de, 479.
sextariatas, sestariatas, sexteradas, 101, 131, 232.
 SICARDUS, *presbiter, scriptor*, 273.
 SICARDUS, *roborator* (Arles), 620.
 SICCUS, *rivus*, 607. || Riu Sec.
 SICFREDUS, *vicecomes*, 140. || SIGFRID, vescomte de Carcassona.
 SICLOADUS, *iudex*, 122.
 SICLOD, cf. SIGLOD.
 SIDILA, *donator* (Salses), 273.
 SIDILA, *presbiter, emptor* (Palau Rotger), 157; – *presbiter, testis* (Elna), 150.
 SIGEBODUS, *archiepiscopus*, 79; – *Narbonensis archiepiscopus*, 79, 108. || SIGEBOD, arquebisbe de Narbona.
 SIGFREDUS, *testis* (Ribesaltes), 202.
 SIGFRID, vescomte de Carcassona, v. SICFREDUS.
 SIGIMUNDUS, *testis* (Vila-seca), 229.
 SIGLOD, SICLOD, *ipsa* (vers Baó), 581, 582.
 SIGMUNDA (Elna), 66.
 SIGNEFREDUS, *condam* (Peracalç), 394.
 SIGNEFREDUS, *condam* (Torrelles de la Salanca), 432.
 SIGNEFREDUS, *levita*, cf. SENIOFREDUS.
 SIGNEFREDUS, *presbiter, testis* (Elna), 266, 319, 391, 397.
 SIGNULDUS, *infans, signator* (Cuixà), 111.
 SIGNULFUS, SUNGULFUS, SUNIULFUS, *bonus homo* (Estoer, Clerà), 120, 121, 122, 123.
 SIGUINUS, *testis* (Estagell), 518.
 SIGUINUS, *testis* (Pesillà de la Ribera), 171.
 SIGUINUS, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
 SILA, *testis* (Vilanova de Raó), 228.
 SILIDIA, SILICIA, *uxor Primi, vinditrix* (Espirà de Conflent), 512.
silva, passim; – *que vocant Berchale*, 35.
 SIMPLICI, *levita* (la Grassa), 272.
 SIMPLICIUS (Moncles), 76.
 SIMPLICIUS, *frater Danielis* (Vallespir), 200.
 SIMPLICIUS, *testis* (Ortafà), 183.
 SIMPRONIANUS, *bonus homo* (Tanyà), 93.
sinados, ipsos, 328.
 SINDILÀ (Vallespir), 295.
 SINDILA, SINDALA, *iudex*, 92, 93, 94.
 SINDILA, *presbiter*, cf. EUMENIUS.
 SINDILO, *uxor Olibani, donatrix* (Nils), 567.
 SINGERICUS (Ecterte), 55.
 Singorano (vers Campllong), 107.
 SINGORUS, *testis* (Toès), 131.
 SINIGILDUS, cf. SUNIEGILDUS.
 SINIULDUS, SUNIULDUS, *donator* (Vilanova de Raó), 228.
 SINIULDUS, *presbiter et monachus* (Agusà), 347.
sinodus, 338, 391, 619; – *sacra*, 297.
 SINOFREDUS, *comes*, cf. SUNIEFREDUS.
 SINOFREDUS, *testis* (Forques), 620.
 SINTILA, SINTILLA, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
 SINTILA, *qui fuit condam* (Fullà), 430.
 SINTILLE, SINTILLES, cf. SENTILLES.
 SINTILLUS, *abbas*, 621; – *abbas, dominus*, 620; – *abbas Arulensis*, 645; – *abbas cenobio Sancte Marie Arulas*, 620. || SENTILL, abat d'Arles.
 SINTREMON, preposit de Sant Climent de Reglella, 32.
 SINTRICUS, *visor aut auditor* (Castellnou), 620.
 SION, *signator* (Cuixà), 127; – *vir Rannosindae* (En), 115.
 SION, cf. SYON.
 SIRIRICUS, *testis* (Anglars), 210.
 SISEGUTUS, *bonus homo* (Vernet), 81.
 SISEGUTUS, SESEGOTES, *testis* (Estoer), 120.
 SISENANDUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 SISICUTUS, cf. SESEGOTUS.
 SISILO, *uxor Adalgrini, donatrix* (Elna), 222; – *uxor Adalgrini, vinditrix* (el Bèrcol), 208.
 SISULFUS, *testis* (Elna), 66.
 SIVISLEDIS, *presbiter, testis* (Elna), 150.
 SMARAGDUS, [liber], 189. || ESMARAGDE, abat.
 Soanies, Sovanias, *villa*, 88, 597. || Soanyes.
 Soanyes (com. Conflent), 317, 533, 634. V. Soanies.
 Sobernico, Supernico, *alode de* (vers Ax dels Termes), 628; – *in ministerio* (in pago Tholosano), 628.

- Sobrequers (mun. Montferrer, com. Vallespir), v. Super Keiros.
- Sobre-roca, ara la Barroca (mun. Sant Aniol de Finestres, com. Garrotxa), 568.
- soccas, 55.
- SOGARIUS (Cavanac), 304.
- Sograno, *ad ipso* (vers Peracalç), 418.
- solarum (=solariorum) parilia, 55.
- soldata, cf. solidata.
- Soler, Solarius, *de Orzone*, 496; – *de Oruc vicecomite*, 582; – *de Orucio vicecomite*, 581. || Soler, el (com. Rosselló), 96, 105, 394.
- SOLESTINUS, *in terra* (Tresmals), 328.
- solidata, soldata, 35, 38, 42, 75, 95, 215, 251, 259, 265, 291, 293, 366, 545.
- solidus, pàssim; – *argenti*, 55, 356; – *auri*, 273.
- SOLMUS, *testis* (Sobrequers), 207.
- SONEGILLE (Ralleu), 561.
- SONIARIUS, *abbas*, cf. SUNIARIUS.
- SONIARIUS, *episcopus*, cf. SUNIARIUS.
- SONIARIUS, *levita*, cf. SUNIARIUS.
- SONIARIUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- SONIARIUS, *religiosus presbiter et monachus* (Cuixà), 326.
- SONIEFREDUS (Ralleu), 561.
- SONIEFREDUS, *alius* (Ralleu), 561.
- SONIEFREDUS, SONIFREDUS, *comes*, cf. SUNIEFREDUS.
- SONIEFREDUS, *levita, testis* (Cuixà), 340.
- SONIEFREDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- SONIEFREDUS, *presbiter, comutator* (Torrelles de la Salanca), 637.
- SONIEFREDUS, *sacer et iudex* (Aiguatèbia), 561.
- SONIEFREDUS de Boxedeira, *testis* (Conflent), 627.
- SONIERIUS, *presbiter, scriptor* (Estoer), 646.
- SONIFREDUS, *iudex*, cf. SUNIFREDUS.
- SONIFREDUS, *iudex* (Castellnou), 620.
- SONIFREDUS, *testis* (Ceret, Elna), 584.
- SONIFREDUS, *vicecomes Cerdaniense*, 647. || SUNIFRED, vescomte de Cerdanya.
- SONNADIE, *in terra de* (Fullà), 298.
- SORELLA, *uxor Ennegonis, vinditrix* (Estoer), 589.
- Sorniano, Sauriniano, 445; – *villa*, 454. || Sornià (com. Fenolleda), 443.
- Sovanas, cf. Soanies.
- Spani, 49. Cf. *hispanis*.
- Spania, cf. Hispania.
- spaniscos, *flavellus*, 189.
- SPANILA, *subscriptor* (Cuixà); – *vir Sussannae* (Canavelles), 116.
- SPANILA, ISPANULA, *testis* (Estoer), 120, 121.
- SPANLA, *frater Davine* (Torrelles de la Salanca), 588.
- SPECIOSA, *femina* (Elna), 166.
- Spedula, 151.
- SPERAINDEUS, *maliola I quod plantavit* (Torrelles de la Salanca), 432.
- SPERAINDEUS, *presbiter* (Arles), 238.
- SPERAINDEUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- SPERANDEU, *testis* (Pladecorts), x.
- SPERANDEUS, *consector* (Arles), 17; – *vigarius* (Arles), 17.
- SPERANDEUS, *in alode de* (Costoja), 240.
- SPERANDEUS, *in vinea* (Vilella), 254.
- SPERANDEUS, *testis* (Vilanova de Raó), 228.
- SPERANDEUS, *testis* (Vila-seca), 213.
- SPERANDUS, *presbiter, testis* (Rosselló i Conflent), 165.
- SPOLIUS (Llotes), 547.
- Spongiola, 454. || Espunyola, l'.
- Sponna, 454. || Espona.
- Spungia (al comtat de Berga), 625.
- STABILES, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- Stagello, *locus*, 394; – *villa*, 333, 518. || Estagell.
- Stagnario, *ipso* (Vallespir), 295.
- Stagneolus, Stagnolus, Staniol, Staniolar, *ipse*, 26, 27, 581; – *de Baso*, 582. || Estanyol, l'.
- stagnolus, *ipse* (vers Vila-seca), 216.
- stagnum, stagnium, 210, 213, 216, 228, 229, 238, 458; – *maiore*, 542. Cf. Avalrinum, Baiolas, Barrianum.
- Stalag, *locus ubi vocant (infra terminio de Ortafano)*, 495.
- Stallo (entre Fullà i Serdinyà), 590; – *locus ubi dicitur* (vers Serdinyà), 262.
- statuta (=regula), *almi Benedicti*, II. Stavia, 499. || Vallestàvia.
- STEFANUS, *commutator* (Estagell), 518.
- STEFANUS, *presbiter, scriptor* (la Grassa), 550.
- STEFANUS, *testis* (Forques), 620.
- STEFREDUS, STOFREDUS, STROFEDUS, STROFREDUS, *mandatarius de Gontefredo abba*, 164.
- Stella, *locus vocitatus*, VII. || Estella, puig de l'.
- STENERGA, *femina, venditrix* (Elna), 186.
- STEPHANUS (Illa), 350.
- STEPHANUS, *auditor* (Estoer), 120.
- STEPHANUS, *avunculus Domenici et aliorum* (Cuixà), 38.
- STEPHANUS, *clericus, frater Senderedi* (Fontcoberta), 268.
- STEPHANUS, *condam qui fuit, vir Annane et pater Atonis*, 211. || ESTEVE.
- STEPHANUS, *elemosinarius de homine nomine Bernardo* (Bulaternera), 600.
- STEPHANUS, *elemosinarius de homine nomine Bernardo, alius* (Bulaternera), 600.
- STEPHANUS, *ferrarius* (l'Albera), 197.
- STEPHANUS, *in orto* (Tanyeres), 291; – *in terra* (Tanyeres), 291.
- STEPHANUS, *in terra* (Torrelles de la Salanca), 588; – *in vinea* (Torrelles de la Salanca), 588.
- STEPHANUS, *in terra de filiis* (Illa), 540.
- STEPHANUS, *iudex (in iudicio Mironi comitis)*, 81.
- STEPHANUS, *levita, testis* (Elna), 486.
- STEPHANUS, *martir Christi, sanctus*, 120, 121; – *sanctus*, 26. || ESTEVE, sant.
- STEPHANUS, *nomenclator sanctae sedis apostolicae*, 151.
- STEPHANUS, *notarius regionarius et scri-niarius sancte sedis apostolice*, 454.
- STEPHANUS, *presbiter* (Illa), 500, 540.
- STEPHANUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 391, 397, 424, 461, 468, 469, 472, 475, 486, 494, 495; – *presbiter, testis* (Elna), 432.
- STEPHANUS, *presbiter, testis* (Elna), 291.
- STEPHANUS, *testis* (Anglars, Salelles), 210, 211.
- STEPHANUS, *testis* (Cuixà), 604.

- STEPHANUS, *testis* (Elna), 428.
 STEPHANUS, *testis* (Illa), 540.
 STEPHANUS, *testis* (l'Albera), 174.
 STEPHANUS, *testis* (Salses), 273.
 STEPHANUS, *testis* (Tolosa), 456.
 STEPHANUS, *testis* (Vila-seca), 216.
 STEPHANUS, *vir Annae, vinditor* (Tanyeres), 265.
 STEPHANUS, *vir Ermille, donator* (Llores), 480.
 STEVANA, *uxor Belaschi, vinditrix* (Estoer), 610.
 stipendia, estipendia, monachorum, 193; – monacum, 273.
 STOFREDUS, cf. STEFREDUS.
 stolla, stolla, francisca, 55; – cum auro, 189; – polimita, 55.
 strada, cf. strata.
 STRADARIUS, in campo de (Bajoles), 196.
 STRADARIUS, *testis* (Cuixà), 341.
 STRADREDUS, *testis* (Pladecorts), 575.
 strata, istrada, strada, 26, 27, 55, 262, 291, 370, 501, 564; – de Monte Albo, 350; – francisca, 56; – francisca superior, 107, vii; – publica, 302, 326, 347, 350, 454, 540, 588, vii; – quae pergit de vico Elnae ad Berchale silva, 208; – que vadit per ipsa plana usque in ipso Staniol, 581; – qui pergit de vico Helna ad ipsa Turre, 397; – subterior, viii.
 stratum, 202.
 STOFREDUS, STOFREDUS, cf. STEFREDUS.
 SUGARIUS, abbas, cf. SUNIARIUS.
 Sugrano (vers Prats de Balaguer), 417.
 SUNDURLA, *genitor Guimarani, donator* (Brullà), 495.
 SUNEFRÉDUS, abbas, cf. SUNIEFRÉDUS.
 SUNEFRÉDUS, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
 SUNEGELDES, *testis* (Rosselló), 275.
 SUNEGILDE (Torrelles de la Salanca), 441.
 SUNEGILDUS, SUNIGALDUS, *mandator Aitoni* (Codalet), 111.
 SUNGULFUS, cf. SIGNULFUS.
 SUNIARIUS, SONIARIUS, SUGARIUS, abbas, 193, 273, 299, 329, 366. || SUNYER, abbat de la Grassa.
 SUNIARIUS, ante ipsa porta que fuit de (vers Torderes), 620; – de ipso campo qui fuit de (vers Torderes), 620; – de ipso maso qui fuit de (vers Torderes), 620.
 SUNIARIUS, bonus homo (la Roca d'Albera), 92.
 SUNIARIUS, comes, 26, 27, 49; – senior meus, 27. || SUNYER I, comte d'Empúries-Rosselló.
 SUNIARIUS, comes, vir Ermengaudis, 224. || SUNYER II, comte d'Empúries-Rosselló.
 SUNIARIUS, donator (Cuixà), 290.
 SUNIARIUS, eleemosinarius vel manumissor avocatus de condam Ava comitissa, 416; – manumissor vel avocatus de condam Ava comitissa, 417.
 SUNIARIUS, SONIARIUS, SUGNERIUS, Elenensis episcopus, 469; – Elenensis episcopus, dominus, 468, 486, 495; – Elenensis, presul, dominus, 494; – Elenensis presul, filius Avae comitissae, 469; – Elenensis theologus, 469; – episcopus, 449, 450, 469, 475, 476, 504; – episcopus Elenensis, 463, 485, 504; – episcopus, dominus, 486, 494, 495; – presul, dominus, 468, 486. || SUNYER, bisbe d'Elna.
 SUNIARIUS, filius Ansemundi et Kixol, emptor (Rosselló), 259.
 SUNIARIUS, helemosinarius Lingis feminae (Finestret), 510.
 SUNIARIUS, in maso (Torrelles de la Salanca), 588.
 SUNIARIUS, in terra (Peracalc), 418.
 SUNIARIUS, in terra (Tresmals), 328; – mansus unus ubi habitat (Tresmals), 328.
 SUNIARIUS, in vinea (Malloles), 217.
 SUNIARIUS, in vinea (Ventenago), 540.
 SUNIARIUS, SONIARIUS, levita (Elna), 647.
 SUNIARIUS, monachus et presbiter, scriptor (Cerret, Elna), 584.
 SUNIARIUS, SUNNARIUS, presbiter, scriptor (Vilella), 254, 352.
 SUNIARIUS, presbiter, testis (Elna), 228, 237.
 SUNIARIUS, qui est condam, vir Guinidille (Illa), 374.
 SUNIARIUS, sacer, scriptor, 431.
 SUNIARIUS, subdiaconus (Vilella), 254, 352.
 SUNIARIUS, testis (Elna), 237.
 SUNIARIUS, testis (Estoer), 483.
 SUNIARIUS, testis (in iudicio Salomonis comitis), 60.
 SUNIARIUS, testis (in iudicio Salomonis comitis), alius, 60.
 SUNIARIUS, testis (Sant Genís de Fontanes), 597.
 SUNIARIUS, vir Virgiliae (el Soler), 105.
 SUNEFRÉDUS, testis (Elna), 190.
 SUNEFRÉDUS, SUNEFRÉDUS, SUNIFREDUS, 144; – abbas, 142. || SUNIFRED, abbat d'Arles.
 SUNEFRÉDUS, SUNIFREDUS, abbas, 140, 144; – venerabilis abba Sanctae Mariae, 72. || SUNIFRED, abbat de la Grassa.
 SUNEFRÉDUS, SUNIFREDUS, advocatus vel eleemosinarius de condam Tobias presbiteri (Argelers), 205.
 SUNEFRÉDUS, SUNEFRÉDUS, clericus, filius Ansemundi et Kixol, emptor (Rosselló), 259.
 SUNEFRÉDUS, comes, 56, 81; – dominus, genitor Senandae, Suniefredi, Wifredi, Radulfi et Mironis, 144. || SUNIFRED I, comte d'Urgell-Cerdanya.
 SUNEFRÉDUS, SENIOFRÉDUS, SINEFRÉDUS, SONIEFRÉDUS, SONIFREDUS, comes, 254, 261, 266, 298, 329, 340, 352, 370, 381, 382, 388, 389, 402, 418, 437, 454, 547; – comes, filius Mironis, 271; – comes, filius Mironis comitis, 263, 317; – comes, filius Mironis comitis et Avae comitissae, 260; – comes, filius Mironi et Avane, 418; – comes, frater Guifredi, vii; – comes, frater Olibani, 280; – comes, frater Olibe comitis, 454; – comes, princeps terre buius, 446; – comes, senior Isarni [vicecomitis], 482; – inlustrissimus comes, 340; – princeps quondam, 485. || SUNIFRED II, comte de Cerdanya-Conflent i Besalú.
 SUNEFRÉDUS, condam, in vinea filiis (Espirà de Conflent), 560.
 SUNEFRÉDUS, SUNEFRÉDUS, donator (Tanyeres), 237.
 SUNEFRÉDUS, in vinea de (Hortolanes), 360; – qui fuit condam, filius Ermesindae (Hortolanes), 360;

- SUNIEFREDUS, *iudex*, 120, 121, 122, 123, 164; – *subscriber*, 121, 123.
 SUNIEFREDUS, *levita, testis* (Elna), 224.
 SUNIEFREDUS, *presbiter* (Mollet), 252.
 SUNIEFREDUS, *testis* (Anglars), 210.
 SUNIEFREDUS, *testis* (Elna), 224.
 SUNIEFREDUS, *testis, alius* (Elna), 224.
 SUNIEFREDUS, *testis* (Elna), 495.
 SUNIEFREDUS, *testis* (Estoer), 564, 610.
 SUNIEFREDUS, *testis* (Tanyeres), 291.
 SUNIEFREDUS, *testis* (Vilella), 254.
 SUNIEFREDUS, SENIOFREDUS, *vir Emmone* (Arles), 227, 248, 258; – *et alio nomine vocant Bonofilius, vir Emo* (Arles), 230.
 SUNIEFREDUS, SENIOFREDUS, *vir Leudebergae, donator* (Illa), 308, 372.
 SUNIEGILDUS, SINIGILDUS, *archipresbiter, condam qui fuit*, 319; – *archipresbiter, in terra* (Palol d'Avall), 232; – *archipresbiter, testis* (Elna), 190, 208, 224, 237, 251, 252. || SUNIGELL.
 SUNIEGILDUS, *vinditor* (Tanyeres), 265, 291.
 SUNIEGILLUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 SUNIULDUS, *presbiter, testis* (Vila-seca), 229.
 SUNIEMIRUS, 49; – *iudex* (Elna), 49.
 SUNIERUS, *presbiter, scriptor* (Aiguatèbia), 434.
 SUNIFRED, abat de la Grassa, v. SUNIEFREDUS.
 SUNIFRED, abat de Ripoll, 553.
 SUNIFRED, abat de Santa Maria de Vallespir o d'Arles, 108, 133, 148, 238, 455. V. SUNIEFREDUS.
 SUNIFRED, almoier del difunt levita Otger (Vic), 421.
 SUNIFRED, clergue, almoier d'Ingilrada (Castellfolit de la Roca), 537.
 SUNIFRED I, comte de Cerdanya-Conflent, 40; – comte d'Urgell i Cerdanya-Conflent, fidel del rei Carles, 25; – marquès d'Urgell i Cerdanya-Conflent, 28, 148. V. SUNIEFREDUS.
 SUNIFRED II, comte de Cerdanya-Conflent i Besalú, 267, 283, 337, 365, 392, 440, 443-445. V. SUNIEFREDUS.
 SUNIFRED, donador (Enveig), 343.
 SUNIFRED, jutge, 463.
 SUNIFRED, vescomte de Cerdanya, v. SONIFREDUS.
 SUNIFRED, vescomte de Conflent, v. SENIOFREDUS.
 SUNIFRED, vescomte de Girona, 616.
 SUNIFREDUS, SONIFREDUS, SUNIEFREDUS, 27; – *iudex*, 26, 27.
 SUNIFREDUS, cf. SUNIEFREDUS.
 SUNIGALDUS, cf. SUNEGILDUS.
 SUNIGELL, arxipreste d'Elna, v. SUNIEGILDUS.
 SUNIGELL, pare d'Alfons i avi de Sunyol i de Riculf, 45.
 SUNILARE, *alia terra de* (En), 115.
 SUNIULDES, *levita, testis* (Montoriol), 162.
 SUNIULDUS, cf. SINIULDUS.
 SUNIULDUS, *presbiter, testis* (Elna), 166.
 SUNIULDUS, *testis* (Elna), 150, 191.
 SUNIULDUS, *testis* (Elna), 328.
 SUNIULFUS, cf. SIGNULFUS.
 SUNIULLUS, *presbiter, scriptor* (Castellnou), 620.
 SUNLO, *uxor Abboni, vinditrix* (Estoer), 498.
 SUNNARIUS, cf. SUNIARIUS.
 SUNYER, abat de la Grassa, 214. V. SUNIARIUS.
 SUNYER, almoier de Sunifred de Lluçà, 587.
 SUNYER, bisbe d'Elna, fill dels comtes Gausfred I i Ava d'Empúries-Rosselló, 439, 446, 452, 462, 463, 477, 481, 492, 503, 504, 505. V. SUNIARIUS.
 SUNYER I, comte d'Empúries-Rosselló, 28, 29. V. SUNIARIUS.
 SUNYER II, comte d'Empúries-Rosselló, 147, 182, 190. V. SUNIARIUS.
 SUNYER, difunt (Saorra), 467.
 SUNYER, monjo de Cuixà, 336.
 SUNYOL, got, fill d'Alfons i fidel del rei Carles el Calb, 45.
 Super Keiros, 207. || Sobrequers.
 Supernico, cf. Sobernico.
 Sureda (com. Rosselló), 206; – monestir de Sant Andreu de, 443. V. Suvereta.
 Surribas (al comtat de Cerdanya), 606.
 SUSANNA, *signatrix* (Cuixà), 127; – *uxor Spanila* (Canavelles), 116.
suscinta parata, 55.
sutolares, 55.
 Suvereta, Suverata, *infra terminio de*, 275; – *locus*, 155. || Sureda.
synagoga, 504.
synodus, sancta generalis, 52; – *universalis*, 108.
 SYON, SION, *testis* (Estoer, Clerà), 120, 121, 123.

T

- tabula, argentea*, 191; – *eburnea*, 189.
 Tacido, *subteriore, villa*, 448. || Tatzó d'Avall.
 Tacio, Hatzó, *superiore, villa*, 162; – *villare*, 486. || Tatzó d'Amunt.
 Tacxonarias, Taxonarias, Texnarias, Texonarias, *ipsas*, 418; – *villa*, 165, 236, 237, 265, 291, 395, 410. || Tanyeres.
 Tagnane, Tagnano, *villa*, 93, 189, 209, 468. || Tanyà.
 TAIREDUS, *condam, in orto de* (Tanyeres), 237; – *condam, in terra de* (Tanyeres), 237.
 TALASIA, *filia Daculinas et nepta de Odesinda* (Canavelles), 46.
 Talatio, Talacio, Talaz, Talaze, Talazo, Thalacho, 100, 114, 402, 454; – *serra de*, 482, 573; – *villa*, 89; – *villare*, 98. || Talau.
 Talau (mun. Aiguatèbia i Talau, com. Conflent), 383. V. Talatio.
 Talaz, Talaze, Talazo, cf. Talatio.
 Taletus, Talledus, cf. Telledus.
 Talltorta, *locus (in comitatu Cerdania)*, 259. || Talltorta (mun. Bolvir, com. Baixa Cerdanya).
 Tanyà (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), v. Tagnane.
 Tanyeres (mun. Perpinyà, com. Rosselló), 557, 609. V. Tacxonarias.
 Tapia, *ipsa*, 360, 604. || Tàpia (mun. Pià, com. Rosselló).
 Tapias, *villa*, 620. || Tàpies (mun. Forques, com. Rosselló).
 TAREDUS, THAREDUS, *presbiter, scriptor* (Codalet, Canavelles), 42, 46.
 Tarerac (com. Conflent), 383. V. Taresagius.

- Taresagius, Teresagus, *valles*, 326; – *villa*, 454. || Tarerac.
targa, 448.
 TARICONUS, cf. TAURICONUS.
 Tarraca, *kastrum*, 55. || Terraça (mun. Rigardà).
 Tarragona (com. Tarragonès), seu de, 462.
 TASSIUS, *abbas* (Eixalada), III.
 TASSIUS, cf. DOMENICUS.
 TASSIUS, *in orto de* (Tanyeres), 237; – *in terra de* (Tanyeres), 237.
 TASSIUS, *testis* (Bajoles), 196.
 Tatzó, riu, ara dit la Ribereta o ribera de Sant Andreu, 14, 63.
 Tatzó d'Amunt (mun. Sant Andreu de Sureda, com. Rosselló), 14. V. Tacio.
 Tatzó d'Avall (mun. Argelers, com. Rosselló), v. Tacido.
 TAUBERCA, *uxor Laudesindi, vinditrix*, 199.
 TAURELLUS, *bonus homo* (Fonollar), 93, 94.
 Tauriano, cf. Tauriniano.
 TAURICONUS, TARICONUS, *in terra* (Malloles), 169.
 Tauriniano, Tauriano, Toriniano, 38, 96, II; – *villa*, 50, 55, 85, 125, 326, 454. || Taurinyà.
 Taurinyà (com. Conflent), 74, 336, 383. V. Tauriniano.
 Tavellera (mun. el Port de la Selva, com. Alt Empordà), 477.
 Tavernolis, Tavernulas, 445; – *villa*, 326. || Tavèrnoles (mun. Sorrià, com. Fenolleda), 443.
 Taxonarias, cf. Tacxonarias.
 TEBETUS, *monachus* (Sant Pere de Montmajor), IV.
 Tec, el, riu del Vallespir i del Rosselló, v. Tech.
 Tech, Tecchus, Teccus, Techus, Tecus, Thecus, Tixus, *alveus*, 238, 240, 251, 252, 288, 597; – *flumen*, 36, 155, 186, 358, 455, 458, 475, 575, 611, 635; – *fluviu*, 135. || Tec, el.
 Tecorio, cf. Tuir.
 Ted, Tede, Tedo, cf. Tete.
 TEDARIUS, *donator* (Llotes), 362.
 TEDBERTUS, *filius Honoratae deodictae* (Estoer), 639.
 TEDLÈN, filla de Gerberga (Olivars), 572.
 TEIREDUS, *testis* (Lineirolas), 373.
 Teixonarias, *ipsum alodem quem dicunt* (vers Tramesaigües), 456.
 Telledus, Taletus, Talledus, Teletus, 97, 219, 576; – *locus vocatus*, 576. || Tellet (com. Rosselló).
teloneum, 151.
 TEOBALDUS, TEUBALDUS, *vir Rekenandae, vinditor* (Sobrequers), 207.
 TEODEMIRUS, TEUEMIRUS, *presbiter, advocatus vel elemosinarius de condam Ansilani presbiter* (Ceret), 221.
 TEODERICUS, *iudex* (Elna), 92.
 TEODERICUS, *testis* (Vallespir), 200.
 TEODILDES (Ocenyes), 103.
 TEODOFREDUS, *iudex* (Elna), 92.
 TEODOSI, fidel del rei Carles el Simple, 154.
 TEOFEREDUS, TEUTFREDUS, *caputscolis et levita* (Elna), 647; – *levita, qui et coripanta* (Elna), 647.
 TEORICUS, *signator* (Cuixà), III.
tercias, tercios, 328, 347, 619.
 Teresagus, cf. Taresagius.
 Teria, *alode, in territorio Reddense*, 140.
 Ternera, coll entre Bulaternera i Rodès, v. Terra Nera.
 Terraça (mun. Rigardà, com. Conflent), v. Tarraca.
 Terradas, *ipsas* (vers Corbera del Castell), 380.
 Terrados, Terrenum, *termines de*, 469; – *villa*, 34; – *villare*, 407. || Terrats.
 Terraga (vers Fullà), 586.
 Terra Nera, 372. || Ternera.
 Terra Nigra (vers Ocenyes), 91.
 Terrats (com. Rosselló), v. Terrados.
 Terreia, *isola de* (al Conflent), 340.
 Terrenum, *villa*, cf. Terrados.
 TERRER, T., escrivà del Vallespir (any 1324), 578, 579.
 Tesà (com. Rosselló), villa, 161. V. Tezanium.
 TESSIER, G., 24, 30, 36, 72, 108.
testamentum, 126, 191, 416, 448.
 Tet, la, riu de l'Alta Cerdanya, del Conflent i del Rosselló, 32. V. Tete.
 Tete, Ted, Tede, Tedo, 457, 581, 582, VIII; – *alveus*, 56, 105, 144, 347, 540, 601, VII; – *aqua*, 540; – *flumen*, 164, 165, 350, 413, 454, 581, 582, II; – *fluviu*, 120, 121, 122, 326, 454, II, III, VII; – *in ponte*, 417; – *ipsa*, 107. || Tet, la.
 TEUDALECIUS, *testis* (Baó), 26.
 TEUDARD, arquebisbe de Narbona, sant, v. THEODARDUS.
 TEUDEBERGA, *uxor Godeforti* (Carnelles), 425.
 TEUDEFREDUS, *presbiter, scriptor* (Ceret), 58.
 TEUDEFREDUS, *presbiter, testis* (Rosselló), 293.
 TEUDELENNIS, *femina, donatrix* (Illa), 500.
 TEUDELERDES, *femina, vinditrix* (Arles), 332.
 TEUDELINNES, TEUDELANNES, *uxor Teuderici, donatrix* (Lineirolas), 373.
 TEUEMARE, *in vinea de* (Riuferret), 93.
 TEUEMARE, *testis* (Espirà de Conflent), 512.
 TEUEMARES, *donator* (Illa), 301.
 TEUEMARES, *testis* (Elna), 461.
 TEUEMIRUS, cf. TEODEMIRUS.
 TEUDERADA, TEUDEREDA, *uxor Desiderati, venditrix* (Reirós), 219.
 TEUDEREDUS, *testis* (l'Albera), 168.
 TEUDERICUS, *in vinea* (Estoer), 479.
 TEUDERICUS, *abbas, manumissor vel belemosinarius de homine nomine Mironi episcopi qui fuit condam*, 558. || Toderic, abat de Camprodon.
 TEUDERICUS, *frater Guadalli* (Torrelles de la Salanca), 588.
 TEUDERICUS, *monachus* (Arles), 238.
 TEUDERICUS, *presbiter, manumissor Seniofredi levitae* (Elna), 448; – *presbiter, scriptor* (Elna), 407, 448; – *presbiter, testis* (Elna), 432.
 TEUDERICUS, *presbiter* (Tramesaigües), 456.
 TEUDERICUS, *presbiter, testis* (Vernadell), 292.
 TEUDERICUS, *testis* (Clerà), 122, 123.
 TEUDERICUS, *testis* (Fontcoberta), 401.
 TEUDERICUS, *testis* (Reirós), 219.
 TEUDERICUS, *testis* (Vilanova de Raó), 228.
 TEUDERICUS, *vir Argilae* (Reirós), 219.

- TEUDERICUS, *vir Teudelinnes, donator* (*Lineirolas*), 373.
- TEUDESINDUS, THEODOSINDUS, *monachus* (Santa Maria de Vallespir), 93, 94.
- TEUDEVIGIUS, *testis* (Elna), 237.
- TEUDEVIRA, *uxor Senderedi, comutatrix* (Fontcoberta), 268.
- TEUDINARS, *testis* (Bages de Roselló), 242.
- TEUDINUS, *presbiter, signator* (Cuixà), 125.
- TEUDIVARES, *testis* (Elna), 468.
- TEUDO, *presbiter, elemosinarius vel manumissor de condam Mironi comiti*, 150.
- TEUDO, *vinditor* (Vallventosa), 613.
- TEUDOSIUS, *testis* (Elna), 191.
- TEUDREDUS, *testis* (Elna), 186.
- TEUDULFUS, *in terra* (Elna), 319.
- TEUDUS (Riuferri), 619.
- Teulís (com. Rosselló), 44. V. Teulícius.
- Teulícius, Tevolici, 607; – *flumen*, 338. || Teulís.
- TEUMUNDUS, *presbiter, testis* (Elna), 407.
- TEURICUS, *testis* (Eixalada), v.
- TEUTELMUS, *conductor* (Arles), 17.
- TEUTFREDUS, cf. TEOFREDUS.
- Tevolici, cf. Teulícius.
- Texano, *locus vocatus* (vers Cameles), 324.
- Texnarias, Texonarias, cf. Tacxonarias.
- textus, 189; – *evangelicus*, 189.
- Tezanium, *villa*, 165. || Tesà.
- Thalacho, cf. Talatio.
- Thecus, cf. Techus.
- THEOBALDUS, THEUDEBALDUS, *abbas*, 559, 570. || TUBAU, abat d'Arles.
- THEODARDUS, *sanctus ac beatissimus*, 138. || TEUDARD, arquebisbe de Narbona, sant.
- THEODEMARUS, THODEMARUS, *diaconus vel monachus* (Cuixà), 125; – *levita, signator* (Cuixà), 125; – *monachus* (Cuixà), 96.
- THEODERICUS, *episcopus*, 249. || TORDERIC, bisbe de Lodeva.
- THEODESINDUS, cf. TEUDESINDUS.
- THEODILA, THEUDILA, *monachus* (Cuixà), 96; – *signator* (Cuixà), 125.
- theologus, Elenensis, 469 (cf. SUNIARIUS).
- thesaurus, III.
- THÉVENIN, M., 60, 81.
- THOBIAS (Cuixà, Fangà), 70.
- THODEMARUS, cf. THEODEMARUS.
- Tholosanus, *pagus*, 628.
- TIBURTIUS, *levita*, 61. || TIBURCI, sant.
- TIDILA, *testis* (*Lineirolas*), 373.
- Tiniago, 628. || Tignac (cantó d'Ax dels Termes, arr. Foix, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França).
- Tino (vers Aiguatèbia), 561.
- tintinnabulum, 189.
- Tiraculs, Tiraculis, *guad de* (a la Tet, vers Baó), 581, 582.
- titulus, 297; – *donationis*, 340, 558; – *dotis*, 340; – *traditionis*, 340, 464.
- Tixus, cf. Techus.
- toallia, 189.
- Tobecale, Tovegale, Tovegalle, 57, 326; – *villa*, 99. || Toévol.
- Tobese, Tovete, *villa*, 113, 131. || Toès.
- TOBIAS, *presbiter, condam* (Argelers), 205.
- TOBIE, *liber*, 189. || TOBIES, personatge bíblic.
- TODA, comtessa, esposa de Bernat I de Besalú, v. TOTA.
- TODALEC, v. BONUÇ.
- TODALECUS (marmessor de Riculf, a Cameles), 404.
- TODEMON, fidel del rei Carles el Calb, 44.
- TODERIC, abat de Camprodon, v. TEUDERICUS.
- TODERIC, anomenat Bonsom, difunt (Illa), 315.
- TODERIC, bisbe de Barcelona, 185.
- TODERIC, bisbe de Lodeva, 185. V. THEODERICUS.
- TODESÈN, monjo de Santa Maria de Vallespir, 11. V. TEUDESINDUS.
- TODESERA, *filia Sargisi* (Talau), 89.
- TODISCLUS (Ralleu), 561.
- Toès (com. Conflent), v. Tobese.
- Toévol (mun. Aiguatèbia i Talau, com. Conflent), v. Tobecale.
- Tollensis, Tullensis, *parochia*, 52; – *territorium*, 51. || Toul.
- Toló (mun. Peralada), castell de, 439.
- Tologias, Tologis, 633; – *villa*, 247, 333, 347, 348. || Toluges.
- Tolosa, *infra muros*, 456; – *sedes*, 456, 464; – *urbs*, 456. || Tolosa (de Llenguadoc, dep. Alta Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), 30, 132; – comte de, 249 (v. RAMON PONÇ); – comtessa de, 426 (v. GARSEDA).
- Tolosanus, Tolosana, Tolosanensis, 10; – *comitatus*, 617; – *episcopus*, 485, 1 (cf. ARRICO, ISOLUS); – *pagus*, 456; – *sedes*, 485, 1. || Tolosà, el, regió a l'entorn de Tolosa de Llenguadoc (dep. Alta Garona, reg. Migdia-Pirineus, França).
- Toluges (com. Rosselló), v. Tologias.
- tonna, 55, 131; – *maior*, 448; – *minor*, 448.
- Tor (vers Torrelles de la Salanca), 637.
- Torcularias, *villare* (vers Trullars), 35.
- Tordarias, 620; – *alode*, 211, 620; – *locus*, 280. || Torderes.
- Torderes (com. Rosselló), *villa*, 161, 443. V. Tordarias.
- Torelias, cf. Torrellias.
- Torèn (mun. Saorra, com. Conflent), 641. V. Toresin.
- Toresin, Toresindo, Toresinno, 165, 326; – *in rigato qui discurrit de*, 231. || Torèn.
- Toriniano, cf. Tauriniano.
- Torn, el (mun. Rabós d'Empordà, com. Alt Empordà), 439.
- Toro (vers Torrelles de la Salanca), 588.
- Toropilado (*infra fines de villa Saborra*), 623.
- Torre del Bisbe, ara dita la Torre d'Elna (com. Rosselló), 186.
- Torre d'Elna, la (com. Rosselló), v. Turre.
- Torrelles de la Salanca (com. Rosselló), 184, 441, 481, 491, 493, 524, 530, 534, 569, 594, 637. V. Torrellias.
- Torrellias, Torelias, Torrelgas, Torrellias, Torrellias, Turrillas, *villa*, 360, 422, 432, 442, 457, 542, 588. || Torrelles de la Salanca.
- Torrendum, cf. Torrente.

- Torrent (mun. Eus, com. Conflent), 383. V. Torrente.
- Torrente, Torrendum, 454; – *villa*, 326. || Torrent.
- Torrente, Torrentis, *villa*, 151, 454; – *villare*, 275. || Torrents.
- Torrents (mun. la Roca d'Albera, com. Rosselló), *villa*, 20, 156, 160. V. Torrente.
- Torrillias, cf. Torrellias.
- Torroella (mun. Navars, com. Bages), 625.
- Tortellà (com. Garrotxa), 443, 444. V. Tortelliano.
- Tortelliano, 445. || Tortellà.
- Tortoria, *in via qui discurrit de villa Turrillias a*, 360.
- Tosindus, *testis* (Palau Rotger), 157.
- TOTA, *comitissa, nurus Ermengardis comitissae* (Castellnou), 620. || Toda.
- TOTADONNA, *uxor Frugani* (Torrelles de la Salanca), 457.
- TOTALDUS (Elna), 17.
- Toul (dep. Meurthe i Mosella, reg. Lorena, França), v. Tollensis.
- Tours (dep. Indre i Loira, reg. Centre, França), monestir de Sant Martí de, 52. V. Turonensi.
- Tours-sur-Marne (dep. Marne, reg. Xampanya-Ardenes, França), 158, 159, 160, 161, 198.
- Tovegale, Tovegalle, cf. Tobecale.
- Tovete, cf. Tobese.
- TRACTIMIRUS, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
- TRACTIMIRUS, *saio* (Ocenyas), 91.
- Traditiones Evangelii et Epistolas, liber*, 189.
- tragina, antiga, qui pergit de monte Albarie ad ipsa Olivella de nos emptores*, 209; – *ipsa*, 407; – *qui discurrit de monte Albarie ad plano*, 197.
- Tramesaigües (comuna de Cintegabelle, arr. Muret, dep. Alta Garona, reg. Migdia-Pirineus, França), 464. V. Ambas Aquas.
- TRANSEMIRUS, *testis* (Elna), 237.
- TRASAIBADO, *donator* (Saorra), 451.
- TRASBADUS, TRASEBADUS, *iudex (in iudicio Salomonis comitis)*, 56, 60.
- TRASEMIRUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
- TRASEMUNDUS, *frater Asenarii* (Tallau), 100.
- TRASEMUNDUS, *presbiter, subscriptor* (Cuixà), 125.
- TRASEMUNDUS, *presbiter, testis* (Illa), 540.
- TRASERICUS, *testis* (Paçà), 95.
- TRASERICUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- TRASEVIRUS, *presbiter, scriptor* (Reirós), 219.
- TRASGONÇA (Gorguja), 408.
- TRASILA, *clericus, venditor* (Vila-seca), 213.
- TRASOARIUS, *presbiter, scriptor* (Tanyà), 209.
- TRASOARIUS, *presbiter, testis* (Elna), 475.
- TRASOARIUS, *testis* (Elna), 494.
- TRASOARIUS, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
- TRASOVADUS, TRASSOVADUS, *filius Elbones condam, vinditor* (Saorra), 396.
- TRASOVADUS, *vir Celsae feminae* (Vilarasa), 494.
- TRASOVARIUS, *in terra* (Peracalç), 418.
- TRASOVARIUS, *venditor* (Elna), 186.
- TRASOVERUS, *testis* (Estoer), 564.
- TRASSEBADUS, *condam, in terra* (Estoer), 531.
- Trasserra, *ipsa parrochia quam vocant*, 391. || Tresserra.
- TRASSIGA, *uxor Caroli*, 129.
- TRASSIVICHUS, *bonus homo* (Fonollar), 94.
- TRASSOARIUS, *monachus, vinditor* (Estoer), 521.
- TRASVARIUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- TRASVER, *testis* (Estoer), 646.
- TRAZORIUS, *presbiter, testis* (Elna), 188.
- Trecassina, *urbs*, 110. || Troyes.
- TRENCANUS (Ralleu), 561.
- TRENCANUS, *testis legitimus* (Aiguatèbia), 561.
- Tres Frases, punta dels (mun. el Port de la Selva, com. Alt Empordà), 477.
- Tresmales, Tresmalos, 186, 358; – *villa*, 49, 328. || Tresmals.
- Tresmals (mun. Elna, com. Rosselló), *villa*, 22. V. Tresmales.
- Tresserra (com. Rosselló), 140. V. Trasserra.
- Tresvalles, Intervalles (vii), Tresvallos, 60, 125, 326, ii, vii; – *villare quod dicitur*, 47. || Entrevalls.
- Trevirensi, Trevirensium, *provincia*, 51, 52. || Trèveris (*Land de Renània-Palatinat*, Alemanya).
- triticum*, 126.
- Troliars, cf. Truliars.
- Troyes (dep. Aube, reg. Xampanya-Ardenes, França), 108, 110, 112. V. Trecassina.
- TRUCTARIUS, *presbiter, donator* (Illa), 539.
- TRUCTARIUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 567.
- TRUCTEBERTUS, *in terra* (Sant Cebrià), 347.
- TRUCTERANDUS (Torrelles de la Salanca), 432.
- TRUCTERIUS, *homo condam Suniarii comitis* (Tresmals), 49.
- TRUCTILLE, *uxor Einardi, vinditrix* (Estoer), 513.
- TRUCTULFUS (Entrevalls), 47.
- TRUCTULFUS, *clericus, signator* (Cuixà), 125; – *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *monachus* (Eixalada, Cuixà), 23, 111.
- TRUCTURANNUS, *donator* (Torrelles de la Salanca), 493.
- TRUDEGARDIS, TRUDGARDS, TRUGARDIS, *comitissa*, 196; – *comitissa, uxor Gauberti comitis*, 196, 205. || TRUDGARS, comtessa, muller de Gausbert I de Rosselló.
- TRUIGIUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 174.
- truliare, ad ipso*, 328.
- Truliars, Troliars, Truliares, 293; – *ipse alodius nomen*, 469; – *villa*, 35, 97. || Trullars.
- Trullars (com. Rosselló), 376, 432. V. Truliars.
- TRUTEMIRUS (la Roca d'Albera), 135.
- TRUTERICUS, *in ortum vel terra* (Tresmals), 49.
- tualias*, 55.
- TUBAU, abat d'Arles, v. THEOBALDUS.
- TUDERICUS, *bonus homo* (Fonollar), 93.
- TUDISCLUS, *presbiter* (Torrelles de la Salanca), 432.

TUDISCLUS, *testis* (Fontcoberta), 268.
 TUDULFUS, *testis* (Estoer), 501.
 Tuir, Tecorio, Tugurio, Tuvorium, 454; – *Sanctus Petrus de*, 367; – *subteriore, villa*, 413; – *villa*, 341. ||
 Tuir (com. Rosselló), 481, 594.
 TULGAS, *belemosinarius Lingis feminae* (Finestret), 510.
 Tullensis, cf. Tollensis.
 TURIBIUS (Cuixà), 37.
 Turonensi, Turonensium, *provincia*, 51, 52. || Tours.
 Turre, *de ipso alode Adiliacho que vocant ipsa*, 347; – *ipsa*, 397; – *ipsum alode que vocant Aziliaco, que alium nomen vocabulo dicitur ipsa*, 288; – *villa que nuncupant, quae alium nomen vocant Aziliaco*, 251. || Torre d'Elna, la.
 Turrillas, cf. Torrellias.
 Tusey (cantó de Vaucouleurs, dep. Mosa, reg. Lorena, França), v. Tusiaco.
 Tusiaco, Tussiacum, *villa*, 51, 52. || Tusey.
 TUTILDUS, *iuxta campum* (Tresmals); – *testis* (Elna), 49.
 Tuvorium, cf. Tuir.

U

Ucenias, cf. Ocenias.
 Uctinensis, *episcopus*, 1 (cf. ARIMUNDUS). || Usès.
 UDALGAR, arxipreste d'Elna, v. UDALGARIUS.
 UDALGARDA, vescomtessa de Roergue, esposa de Bernat, fill del comte Radulf, 148.
 UDALGARIUS, UTALGERIUS, *archipresbyter, testis*, vi; – *filius Sintilles et Adaleiz*, 607; – *presbiter* (Elna), 647. || UDALGAR, arxipreste d'Elna.
 UDALGARIUS, *testis* (Tanyà), 209.
 UDANGARIUS, *in terra* (Nils), 567.
 UDILA, *presbiter, scriptor* (Saorra), 231.
 UDINA, F., 200, 207, 218, 522, 571, 576.
 UGO, cf. HUGO.
 Ugó, abat de Mas-Granier, v. HUGO.
 Ugó, bisbe de Tolosa, v. HUGO.

UGO, *monachus* (Agusà), 601.
 UGO, *qui fuit condam, filius Sesoigae feminae* (Elna), 461; – *testis* (Elna), 424.
 Uixes (mun. Cortsaví, com. Vallespir), v. Uxas.
 ULDOCUS, ULDOCUS, *advocatus vel elemosinarius de condam Tobias presbiteri* (Argelers), 205.
 ULIBANUS (Llotes), 547.
 Ulmos, Hulmos, *locus ubi vocant*, 259; – *villa*, 475. || Oms.
 'UMAR ibn 'Umar, valí de Narbona, 23. V. AUMAR ibin Aumar.
 UNDELA, *testis* (Pesillà), 171.
 UNDILA, ONDILA, *in casa* (Tanyeres), 237; – *in terra* (Tanyeres), 291; – *testis* (Tanyeres), 291.
 UNDILA, *in terra* (Elna), 319.
 UNIAS, *testis* (Pesillà), 171.
 UNIFORTES, UNFORTES, *iudex*, 120, 121, 122, 123, 134, 164; – *subscriptor*, 120, 121, 123.
 UNIFRED, vescomte de Conflent (v. GUIFRÉ), 203, 337. V. UNIFREDUS.
 UNIFREDUS, *testis* (Baó), 581.
 UNIFREDUS, *testis* (Estoer), 501.
 UNIFREDUS, HUNIEFREDUS, *vicecomes*, 402; – *vicecomes, filius Guadamiri*, 561. || UNIFRED, vescomte de Conflent.
 UNOVINUS (el Soler), 105.
 UNUFREDUS, *que vocant Marcucius, testis* (Aiguatèbia), 573.
 UPILA, *laicus* (Cuixà), iii.
 Ur (com. Alta Cerdanya), *villa*, 571.
 URANUS, *agius stratiotes*, 506. Cf. MICHAEL, *sanctus*. || URÀ, el Cel en la mitologia.
 Urbione, Urbionensis, *alveus*, 550; – *flumen*, 202, 547; – *fluvius*, 56, 171, 193, 273, 304; – *monasterium*, 144 (cf. Grassa, la); – *rivulus*, 373; – *rivus*, 144. || Orbièu, l'.
 urbs, 110, 456. Cf. Tolosa, Trecasina.
 urceolus, 189.
 urceus, *magnus argenteus*, 191.
 Urdexio, *alode de*, 628. || Orgeix.
 Urgell, 74; – bisbe d', pàssim (v. GUISAD I, GUISAD II, RADULF, SALLA); – comtat d', 255, 526, 626; – comte d', 25, 28, 79, 144

(v. GUIFRÉ, SUNIFRED); – *pagus d'*, 25; – seu d', 526, 625, 626. V. Urgellensis.
 Urgellensis, Orgellitanus, Orgellus, Oriheletane, Urgellitana, Urgellitanus, Urgilensis, 218; – *ecclesia*, vi; – *episcopus*, 51, 485, i, ii (cf. FELIX, WISADUS); – *sedes*, 485, i, iii. || Urgell.
 Urgeres, cf. Orgarese.
 Urla, *alode de*, 628. || Orlu.
 Urriolos, *aulode que vocant*, 573. || Orriols.
 Urús (com. Baixa Cerdanya), 443, 460. V. Oruz.
 USENGAC, *donator* (Fullà), 598.
 Usès (dep. Gard, reg. Llenguadoc, França), v. Uctinensis.
 usibilia *ligni et ferri*, 55.
 USILA (Codalet), 42.
 utres, 55.
 uvantos, *paria*, 189.
 Uxas, *locus ubi vocant*, 259. || Uixes.

V

vaca, vacha, vaka, 55, 83; – *maior*, 448; – *minor*, 448.
 VADALINUS (Vilella), 254.
 vadelincos, 55.
 VAISSETTE, J., 108.
 vaka, cf. vaca.
 VALAFONSUS, *saio* (Elna), 92.
 Val-de-Daigne, al Carcassès (dep. Aude, reg. Llenguadoc, França), v. Valle Equitania.
 VALDEFREDUS, *iudex*, cf. BALDEFREDUS.
 Valells (mun. Vinçà, com. Conflent), v. Valillos.
 Valentina, *episcopus sedis*, 1 (cf. BONITUS). || Valença (dep. Drôme, reg. Roine-Alps, França).
 VALENTINUS, *vineas qui fuerunt de* (Torrelles de la Salanca), 432.
 VALERICUS, *monachus* (Arles), 238.
 VALERIUS, *diachonus, scriptor* (Eixalada), 23, 47.
 Valillos, *ipsum alaudem de*, 458. || Valells.
 Vallatarios, *ad ipsos* (vers Peracalç), 418.

- Valledequers (mun. Prats de Molló i la Presta, com. Vallespir), v. Valle de Cheiro.
- Valle Agra, 350; – *rivus*, 350. || Bellagre.
- Valle Asperi, Valle Aspera, Valle Asperii, Valle Aspirane, Valle Aspirensium, Valle Aspirii, 10, 58, 77, 93, 94, 189, 200, 207, 219, 221, 238, 240, 252, 259, 266, 268, 275, 282, 292, 338, 380, 391, 401, 454, 474, 475, 504, 522, 575, 576, 607, 611, 613, 619, 627, 636; – *comitatus*, 435, 504, 574, 578, 579, 584, 620; – *ecclesiae*, 376, 424, 461, 468, 469, 472, 475, 494; – *locus*, 455; – *territorium*, 17. || Vallespir, el.
- Valle Crosa, 604, 607. || Vallicrosa.
- Valle de Cheiro, 292. || Valledequers.
- Valle Equitania, *pagus qui nuncupant*, 273. || Val-de-Daigne.
- Valle Fecunda (*in valle Bocoranense vel Lilitense*), 558. || Vallfogona.
- Valle Magna, 302, 326, 340, 454. || Vallmanya.
- Vallespir, el, 5, 6, 7, 10, 11, 62, 96, 112, 133, 203, 295, 335, 368, 427, 553, 615, 616; – comtat de, 440, 481, 557, 594, 609; – comte de, passim (v. BERNAT I, MIRÓ, OLIBA I); – monestir de (v. Santa Maria de Vallespir); – pagus de, 336; – vescomte de (v. GUILLEM SENTILL). V. Valle Asperi.
- Valle Stavia, 317, 326. || Vallestàvia.
- Vallestàvia (com. Conflent), 349. Cf. Stavia, Valle Stavia.
- Valle Torta, 374, 401; – *in ipso riu de*, 401. || Valltorta.
- Valle Ventosa, Valle Ventuosa, Vall Ventuosa, 284, 294, 323, 324, 326, 380, 448, 454, 487; – *locus vocatus*, 399; – *villa*, 277, 435, 484. || Vallventosa.
- Valle Vitraria, *locus qui vocatur*, 36. || Forn del Vidre.
- Vallfogona (mun. la Pobla de Lillet, com. Berguedà), 514. V. Valle Fecunda.
- Vallicrosa (mun. Cameles, com. Rosselló), 481, 557, 594. V. Valle Crosa.
- Vallmanya (com. Conflent), 336, 383. V. Valle Magna.
- Vallòria (mun. Banyuls de la Marenda, com. Rosselló), v. Vassa Auria.
- Valltorta (mun. Sant Miquel de Llores, com. Rosselló), v. Valle Torta.
- Vallventosa (mun. Corbera del Castell, com. Rosselló), 316, 318, 357, 364, 398, 478, 552, 555. V. Valle Ventosa, Ventuosa.
- Valric (mun. Montescot, com. Rosselló), v. Avalrí.
- Valrinum, cf. Avalrinum.
- Valurtii (vers la Bastida), 349.
- Vantenago (vers Formiguera), 79.
- vasa, sacra*, 455.
- Vasa, cf. Vassa.
- Vasalice, *ad ipso* (vers Torrelles de la Salanca), 432.
- vascula*, 126; – *argentea vel deaurata*, 35.
- Vassa, Vasa, *ipsa* (vers Elna), 188.
- Vassa, *ipsa, locus ubi vocabulum est* (vers Terrats), 469.
- Vassa Auria, *ipsa*, 494. || Vallòria.
- Vassella, *ipsa (infra fines et terminos de vicho Elna)*, 348.
- VASSO, cf. ERMENGARDUS.
- Vaticà, Ciutat del (Roma), Archivio Segretto, 454.
- Vaychis (cantó d'Aix dels Termes, arr. Foix, dep. Arieja, reg. Migdia-Pirineus, França), v. Vexis.
- vellatas*, 55.
- VELLEMARE, *testis* (Cuixà), 586.
- Venaissi, comtat amb capital a Carpentràs (dep. Valclusa, reg. Provença-Alps-Costa Blava, França), v. Vendiscensis.
- Venant, *in ponte* (vers Cameles), 608.
- Venantiannum (al Carcassès), 535.
- Venario, *locus qui dicitur ad illo* (Taurinyà), 50.
- VENATOR (Mallòles), 169.
- VENCEMALUS, *vir Grostrelde, vinditor* (Conflent), 262.
- Vendiscensis, *pontifex*, 191 (cf. ERI-FONS). || Venaissi.
- VENEALAS, *filius Crimae* (Taurinyà), 85.
- VENRELLUS (Elna), 166.
- Ventajola (mun. Puigcerdà, com. Baixa Cerdanya), v. Ventegiola.
- Ventegiola, 454. || Ventajola.
- Ventenago, 540; – *locus quod dicunt (in Coniliarias)*, 540.
- Ventolano, *villa*, 590. || Ventolà (mun. Ribes de Freser, com. Ripollès).
- Ventuosa, *villa*, 276. || Vallventosa.
- Ver (cantó Nanteuil-le-Haudouin, dep. Oise, reg. Picardia, França), 13.
- Verdaria, Viridaria, *in vertice montium quem dicunt*, 254, 352. || Verdera.
- Verdera, castell de (mun. Palau-saverdera, com. Alt Empordà), 477.
- Verdera, cim trifini amb el Port de la Selva, la Selva de Mar i Palau-saverdera (com. Alt Empordà), v. Verdaria.
- Vernadell, coll de (entre el Vallespir i el Ripollès), v. Avenaledello.
- Vernedese, *rivus*, 586, 590. || Vernet, dit ara riu de Cadí (al Conflent).
- Verneto, Vernedo, 326, 454; – *castrum*, 107; – *villa*, 54, 81, 264, 271, 298. || Vernet (com. Conflent), 2, 263, 383.
- Verneto, *in terminio de*, 169; – *in via qui pergit ad*, 237; – *medio*, 333; – *villarum, quae alio nomine vocatur Agarani*, 165. || Vernet (mun. Perpinyà, com. Rosselló), 161.
- vescomtes*, v. ADALBERT, ALFONS, ARNAU, BERNAT (de Cerdanya), BERNAT (de Conflent), BERNAT (de Roergue), ELLESÈN, FRANCÓ, GUANDALGOT, GUILLEM SENTILL, ISARN, MATFRED, MIRÓ, ODÓ, OLIBA, ORUÇÓ, PERE, REMESARI, RIQUELM, SIGFRID, SUNIFRED (de Cerdanya), SUNIFRED (de Conflent), SUNIFRED (de Girona), UNIFRED.
- vescomtesses*, v. ADELAIDA, RIQUILLA.
- Vesontionensi, Vesontionensium, *provincia*, 51, 52. || Besançon.
- vestas*, 55.
- vestimenta, vestimentum*, 55, 126, 418; – *sacra*, 189.
- vestitus blavus*, 83.
- vexella*, 448.
- Vexis, *alode de*, 628. || Vaychis.

- via*, pàssim; – *antiqua*, 169; – *publica*, 205, 216, 237, 326, 347, 401, 454, 540; – *publica, que dicitur francisca*, 95.
- VIATARIUS, *in vinea de* (Estoer), 136.
- VIATARIUS, *sacerdos* (Fonollar), 93, 94.
- VIATARIUS, *scriptor* (Elna), 34.
- VIATARIUS, *testis* (l'Albera), 174.
- Vic (com. Osona), AE, 283, 470; – església de Sant Sadurní de, 421; – seu de, 631.
- Vicaranas, 457. || Bigaranes.
- vicarius, II.
- viccus, cf. *vicus*.
- vicecomes, *vicecomes*, pàssim; – *Cerdaniense*, 647. Cf. *vescomtes*.
- vicecomitissa, *vicecomitissa*, pàssim. Cf. *vescomtesses*.
- vicedominus, 26, 27 (cf. WITIZA).
- VICENÇ, sant, 446.
- VICENÇ PISA, monjo de Cuixà (s. xv), 485, II, v, VII, IX.
- vichus, cf. *vicus*.
- VICIFREDUS, *presbiter, testis* (Elna), 486.
- Vicinus, *locus* (vers Entrevalls), 47.
- VICISULFUS, *testis* (Elna), 247.
- VICTOR, *bonus homo* (la Roca d'Albera), 92.
- VICTOR, *presbyter* (Eixalada), 55.
- victus, 126.
- Vicuiliensis, *episcopus*, I (cf. ASINARIUS).
- vicus, *viccus, vichus, vigus*, 7, 35, 49, 53, 58, 66, 134, 146, 150, 155, 189, 190, 208, 210, 219, 221, 229, 236, 238, 247, 319, 348, 358, 397, 407, 413, 424, 428, 443, 448, 461, 475, 476, 584, 647. Cf. Atsat, Cereto, Elna.
- VIDAL, *vir Avae, donator* (Vallventosa), 555.
- VIDALE, *testis* (Estoer), 614.
- VIDALES, *testis* (Ribesaltes), 202.
- VIDRIUNDUS, *testis* (Elna), 66.
- Viena (dep. Isère, reg. Roine-Alps, França), v. Viennensi.
- Vienne-la-Ville (cantó de Ville-sur-Tourbe, dep. Marne, reg. Xampanya-Ardenes, França), 154, 156.
- Viennensi, *Viennensium, provincia*, 51, 52. || Viena.
- VIFREDUS, *testis* (Salelles), 211.
- vigarius, 17. Cf. SPERANDEUS.
- VIGILA, *testis* (Elna), 328.
- vigus, cf. *vicus*.
- Vilada (com. Berguedà), 625.
- Vilafranca de Conflent (com. Conflent), 177.
- Vilallobent (mun. Puigcerdà, com. Baixa Cerdanya), 629.
- Vilallonga de la Salanca (com. Rosselló), 184. V. Villa longa.
- Vilallonga dels Monts (com. Rosselló), 214. V. Villa longa.
- Vilamulaca (com. Rosselló), 591. V. Mulaca, *villa*.
- Vilanova de la Ribera (com. Rosselló), v. Villa nova.
- Vilanova del Mont (mun. Montequiu d'Albera, com. Rosselló), *villa*, 45. V. Villa nova.
- Vilanova de Raó (com. Rosselló), 6, 18. V. Villa nova.
- Vilanova de Roter, v. Vilanova de la Ribera.
- Vilar, el (mun. Bula d'Amunt, com. Rosselló), v. Villareto.
- Vilar, el (mun. Clairà, com. Rosselló), v. Villare.
- Vilar, el (mun. Torderes, com. Rosselló), v. Villare.
- VILAR, J., notari de Prada (any 1670), 454, II.
- Vila-rasa (mun. Sant Cebrià de Rosselló, com. Rosselló), v. Villa rara.
- Vilarcello, x. || Vilargell (mun. Sant Joan de Pladecorts, com. Vallespir).
- Vilarmilà (mun. Llupià, com. Rosselló), 481, 594.
- Vila-roja (mun. Costoja, com. Vallespir), v. Villa rubia.
- VILAROJA, J., notari de Perpinyà (any 1679), 454.
- Vila-seca (mun. Montescot, com. Rosselló), v. Secca, *villa*.
- Vilauba (mun. Porqueres, com. Pla de l'Estany), v. Alba, *villa*.
- Vilella, *locus*, 254, 352; – *villa*, 261, 458. || Vilella (mun. Rigardà, com. Conflent), 481, 594.
- Villa longa, 236, 556. || Vilallonga dels Monts.
- Villa longa, 237. || Vilallonga de la Salanca.
- VILLANA, *qui fuit condam, in vinea de* (l'Albera), 197.
- Villa nova, Vila nova, 26, 27, 496, 581, 582; – *que vocant Roter*, 604. || Vilanova de Roter.
- Villa nova, 213, 220, 229, 238; – *quae vocant Radoni quondam*, 228. || Vilanova de Raó.
- Villa nova, 448, 486. || Vilanova del Mont.
- VILLANUEVA, J., 16, 639.
- Villa rara, 216, 334, 494; – *villa qui dicitur*, 173. || Vila-rasa.
- Villare, 333. || Vilar, el (mun. Clairà).
- Villare, *ipsum*, 620. || Vilar, el (mun. Torderes).
- Villareto, *locus ubi vocant*, 266. || Vilar, el (mun. Bula d'Amunt).
- Villa rubia, 240, 578. || Vila-roja.
- villicus, 619.
- VIMARIA, cf. WIMARA.
- Vimeagi, *villa* (vers Porqueres), 458.
- Vinça (com. Conflent), v. Vinçano.
- Vinçano, Vinsano, 340; – *castrum*, 254, 352; – *villa*, 326. || Vinça.
- VINCENTIUS, *clericus vel monachus* (Cuixà), 125; – *signator* (Cuixà), 125.
- VINCENTIUS, *filius Morekati et Wili-sindae* (Cuixà), 38.
- VINCIO, *testis* (Estoer), 120.
- vinea, pàssim; – *dominica*, 266.
- Vineal (vers Vilella), 458.
- VINEDARIUS, *episcopus*, 15, 21, 92. || VINEDER, bisbe d'Elna.
- VINEDELDE, *genitrix Garsias presbiteri*, 413.
- VINEDILLES, cf. GUINEDILLES.
- Vinsano, cf. Vinçano.
- VINULIUS (Codalet), 42.
- vinus, 55, 109, 391.
- Virà (com. Fenolleda), 383.
- VIRGÍLIA, amistançada del comte Miró el Jove, 203.
- VIRGILIA, *uxor Suniarii* (el Soler), 105.
- VIRGILIUS, *testis* (Elna), 237.
- Viridaria, cf. Verdaria.
- viri onorabiles, 56.
- VISCAFREDUS, *archidiaconus, testis*, VI.
- VISCAFREDUS, *iudex, quem alium nomen vocant Lobatone*, 611.
- VISCAFREDUS, *frater Adifonsi, servus Seniofredi levitae* (Elna), 448.
- VISLA, cf. GUILLA.

- VISLANE, *qui fuit condam, in molinare de* (Elna), 166.
vistitos, 55.
 VITALIS, *sacer, scriptor* (Elna), 191.
Vita sancti Theodardi, 138.
vitulus, 55.
 VIVAZANE, *testis* (Pladecorts), x.
 Vivel (vers Campllong), 107.
 VIVENDUS, *in vinea* (Vilella), 254.
 VIVENDUS, *testis* (Cuixà), 370.
 VIVENDUS, *testis* (Rosselló), 259.
 VIVENTIUS, *condam homo nomine* (Finestret), 447.
 Vivers, *in termino de*, 575. || Vivers (com. Rosselló).
 VIVES, bisbe de Barcelona, 503.
 VIVES, *presbiter, scriptor* (Baó), 496.
 VIVES, *presbiter, testis* (Estoer), 513.
 VIVES, *sacer, scriptor* (Camprodon), 574.
 Volo, Volone, x; – *ad ipso*, 495. || Voló, el (com. Rosselló).
 Volono, cf. Bula.
 Volpillera (mun. Sant Feliu d'Avall, com. Rosselló), v. Vulpileira.
 VOLVERADUS, VOLVERALDUS, WOLVERADUS, *archilevita* (Elna), 647; – *archilevita* (Torrelles de la Salanca), 588; – *archilevita, donator* (Montner), 550; – [*archilevita*], *donator* (Vallventosa), 552; – *archilevita, emptor* (Montner), 379; – *archilevita, testis* (Elna), 469. || VOLVERAD, ardiaca d'Elna.
 VOLVERADUS, VOLURADUS, *levita* (Elna), 397; – *levita, excommunicatus*, 504; – *levita, testis* (Cuixà), 340; – *levita, testis* (Elna), 391, 469; – *levita, testis* (Fontcoberta), 268.
 VOLVERADUS, *presbiter, testis* (Mollet), 252.
 VUDISILO, *testis* (Cuixà), 586.
 VULAMIRUS, *testis* (Rosselló), 293.
 Vulcaria, cf. Bolcaria.
 VULEFONSUS, *testis* (Palol d'Amunt), 134.
 VULFEGARIUS, *Biterrensis episcopus*, 1; – *episcopus Biterrensis*, 1.
 VULO (Fullà), 23.
 VULO, *presbyter* (Canavelles), 43.
 Vulpileira, *ipsa*, 607. || Volpillera.
 Vulturaria, *ipsa turre que vocant*, 206. || Oltrera.
 Vulverri, cf. Bulvir.
 VURILIO (Fullà), 23.
- W
- WADALDUS, *clericus, testis* (Elna), 277.
 WADALDUS, GUADALDUS, WADALUS, WALDALDUS, WUADALDUS, *Elenensis episcopus*, 197, 204, 208, 210, 211, 213, 216, 220, 224, 228, 229, 232, 237, 238, 243, 247, 252, 265, 268, 288, 291, 294; – *episcopus*, 210, 211, 216, 224, 228, 229, 235, 236, 237, 247, 249, 251, 252, 257, 266, 268, 272, 276, 277, 288, 294, 297, 348; – *episcopus condam*, 376, 395; – *episcopus, condam qui fuit*, 347; – *episcopus, qui fuit condam*, 468, 475; – *episcopus Elenensis*, 266; – *presul episcopus*, 221; – *qui fuit condam, senior Amalrici archipresbiteri*, 432. || GUADALL, bisbe d'Elna.
 WADALDUS, *levita, testis* (Elna), 391.
 WADALDUS, *testis* (Nils), 567.
 WADALLUS, *testis* (Estoer), 501.
 WADAMARUS, *auditor* (Estoer), 121.
 WADAMIRUS, WADMIRUS, 26, 27; – *iudex*, 26, 27.
 WADAMIRUS (Brullà), 393.
 WADAMIRUS, *avus condam Ricemiri* (Tresmals), 49.
 WADAMIRUS, *bonus homo* (Estoer), 120.
 WADAMIRUS, *filius Alidini* (Cuixà), 106.
 WADAMIRUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
 WADAMIRUS, *presbiter, testis* (Elna), 53.
 WADAMIRUS, *presbiter, testis* (Elna), 205, 265.
 WADAMIRUS, *testis* (Cuixà), 127.
 WADAMIRUS, *testis* (Elna), 191.
 WADAMIRUS, *testis* (Estoer), 483.
 wadello, *ad ipso*, 328.
 WALAFONSUS, *auditor*, 93; – *iudex*, 93.
 WALAFONSUS, cf. GUALAFONSUS.
 WALAONSUS, *testis* (Torrelles de la Salanca), 457.
 WALARICUS, *presbiter, testis (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
 WALAVONSUS, *pater Durandi monachi et Linguis* (Fullà), 590.
 WALDALDUS, WALLALDUS, *donator* (Cavanac), 304.
 WALDALDUS, *episcopus*, cf. WADALDUS.
 WALDAMARE, cf. WANDALMARES.
 WALDEFREDUS, *presbiter, testis* (el Soler), 105.
 WALDO, *testis et honorabilis vir* (Baó), 26, 27.
 WALTARIUS, *testis* (Anglars), 210.
 WAMAURANTE, *in molino* (Saorra), 396.
 WANALGAUDE, *vicecomes, testis* (Cuixà), viii.
 WANDALFREDUS, *condam, avunculus Danielis* (Vallespir), 200.
 WANDALGAUDE, *in terra* (Vila-seca), 216.
 WANDALGAUDE, *testis* (Elna), 191.
 WANDALMARES, WALDAMARE, *testis* (Fonollar), 93, 94.
 WANTA (Bula d'Amunt), 266.
 WANTANE, *in vineas* (Vallespir), 401.
 WANTILDES, *mater Ranlone, vinditrix* (Vernadell), 292.
 WANZA, *testis (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
 Wappincensis, *episcopus*, 1 (cf. DONADEUS). || Gap.
 Wardia, cf. Guardia.
 WARDINA, *mandatarius de Witizane abbat*, 60.
 WARINUS, *abbas*, cf. GARINUS.
 WARNEBERTUS, *testis* (Fonollar), 93, 94.
 WARNELLUS (Ocenyes), 91.
 WASALFREDUS, *donator* (Cavanac), 304.
 Wasconia, 10. || Gascunya.
 WASQONES, *in terra* (Sobrequers), 207.
 WEIFARIUS, *presbiter* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 WENEDURIUS, WINEDURIUS, *Hele-nensis episcopus*, 1.
 WERMINGHOFF, A., 1.
 WIBERTUS, *testis* (Vallventosa), 276.
 WIBERTUS, *vir Gondovarae, vinditor* (Costoja), 240.
 WICTICA, cf. WITICA.
 WIDARIA, *femina, donatrix* (Illa), 406.
 WIDISCLUS, *presbiter, testis* (Elna), 265, 391.
 WIFREDUS (Terrats i Forques), 34.
 WIFREDUS, *abbas*, cf. GUIFREDUS.

- WIFREDUS, *agnomen Bonushomo, testis* (Costoja), 579; – *testis* (Costoja), 578.
- WIFREDUS, *archilevita, testis* (Elna), 190; – *archipresbiter, testis* (Elna), 224, 251, 252. || GUIFRÉ, ardia-ca i arxipreste d'Elna.
- WIFREDUS, *comes*, 107; – *comes, filius domni Suniefredi vel domnae Ermesindae*, 144; – *comes, frater Mironi comitis*, 79. || GUIFRÉ I, dit el Pelós.
- WIFREDUS, GUIFREDUS, *comes*, 292; – *comes, filius Avae comitissae*, 278; – *comes, filius Mironi comitis et Avae comitissae*, 260; – *comes, frater Mironis archidiaconi*, 367; – *frater Seniofredi comitis*, vii. || GUIFRÉ II, comte de Besalú.
- WIFREDUS, GUIFREDUS, WIFRIDUS, *comes*, 381, 644, ix; – *comes, filius Ermengardis comitissae*, 611; – *comes, frater Olibani comitis*, 642; – *filius Olibani comitis et Ermengardis comitissae*, 583. || GUIFRÉ II, comte de Cerdanya.
- WIFREDUS, *filius Paraparias* (Cuixà), 106.
- WIFREDUS, *in vinea de* (l'Albera), 197.
- WIFREDUS, *levita, scriptor* (Arles), 575.
- WIFREDUS, *levita, scriptor* (Cuixà), 418.
- WIFREDUS, *levita, scriptor* (Elna), 602.
- WIFREDUS, *monachus, testis* (Cuixà), 604.
- WIFREDUS, *monachus, testis alius* (Cuixà), 604.
- WIFREDUS, *monachus, testis alius* (Cuixà), 604.
- WIFREDUS, *presbiter*, cf. GAUFREDUS.
- WIFREDUS, *presbiter* (Ralleu), 561.
- WIFREDUS, *presbiter, bonus homo* (Aiguatèbia), 561.
- WIFREDUS, *presbiter, scriptor* (Elna), 360.
- WIFREDUS, *presbiter, scriptor* (Estoer), 483; – *presbiter, testis* (Estoer), 513.
- WIFREDUS, *presbiter, subscriptor* (Cuixà), 125.
- WIFREDUS, *presbiter, testis* (Cuixà), 604.
- WIFREDUS, *presbiter, testis* (Elna), 277.
- WIFREDUS, *testis* (Ceret), 58.
- WIFREDUS, *testis* (Elna), 191.
- WIFREDUS, *testis* (Estoer), 498, 529, 646; – *vinditor* (Estoer), 531.
- WIFREDUS, *testis* (Illa), 374.
- WIFREDUS, *testis* (l'Albera), 174, 197.
- WIFREDUS, *testis* (Pesillà de la Ribera), 547.
- WIFREDUS, *testis* (Prada), 144.
- WIFREDUS, *testis* (Rosselló), 97.
- WIFREDUS, *testis* (Rosselló i Conflent), 165.
- WIFREDUS, *testis* (Saorra), 396.
- WIFREDUS, *testis* (Vila-seca), 213.
- WIFREDUS, *vir Crudilles, venditor* (Torderes), 280.
- WIFREDUS, *vir religiosus adque timoratus Deo, donator* (Bages de Rosselló), 393.
- WIGILA, *bonus homo* (Llar), 164.
- WIGILA, *presbiter, auditor* (Elna), 49.
- WIGILA, *presbiter, testis* (Elna), 236.
- WIGO, *Gerundensis episcopus*, 191; – *pontifex Gerundensis*, 191. || GUIGÓ, bisbe de Girona.
- WIGO, *in orto* (Tanyeres), 291.
- WIGO, *testis* (Tanyeres), 265.
- WILAFREDUS, *presbiter, testis* (Elna), 360.
- WILAFREDUS, *testis* (Palol d'Avall), 232.
- WILERANNUS, cf. GISLERANUS.
- WILIELMUS, *donator* (Llotes), 362.
- WILIELMUS, *levita, scriptor* (Elna), 647.
- WILIELMUS, *tutor vel elemosinarius de condam Gauchzefredi comiti* (Elna), 602.
- WILIELMUS, *tutor vel elemosinarius de condam Gauchzefredi comiti, alius* (Elna), 602.
- WILIEMUNDUS, *diachonus, testis* (Montoriol), 162.
- WILIEMUNDUS, *presbiter, testis* (in iudicio Salomonis comitis), 60.
- WILISINDA, *mater Domenici et aliorum* (Cuixà), 38.
- WILLA, cf. GUILLA.
- WILLABERTUS, *levita, testis* (Tolosa), 456.
- WILLELMUS, *testis* (Estoer), 545.
- WILLELMUS de Leutria, *testis* (Tolosa), 456.
- WILLISCLUS, *presbiter* (Elna), 53; – *testis* (Elna), 53.
- WILLISCLUS, WILISCLUS, *testis* (Cuixà), 341.
- WILLISCLUS, *iudex*, 140.
- WIMAR, *testis* (Elna), 191.
- WIMARA, *abbas*, 597. || GUIMERÀ, abat de Sant Genís de Fontanes.
- WIMARA, *bonus homo* (Fonollar), 93, 94.
- WIMARA, *condam qui fuit, in terra de* (Elna), 319.
- WIMARA, *in casas de* (Montescabre), 220.
- WIMARA, *in casas* (Vila-seca), 229; – *in terra* (Vila-seca), 213, 216, 229.
- WIMARA, *in vinea* (Estoer), 589.
- WIMARA, WIMAR, WIMERA, *mandatarius de femina nomine Ravella* (Agusà), 26, 27.
- WIMARA, *monachus* (Arles), 238; – *presbiter et monachus* (Arles), 238.
- WIMARA, *presbiter, testis* (Elna), 224.
- WIMARA, WIMARIA, *signator* (Cuixà), 125, 126.
- WIMARENUS, *quondam, in terra de* (Vilanova de Raó), 228.
- WIMERA, *advocatus vel elemosinarius de condam Ansilani presbiter* (Ceret), 221.
- WIMERA, *presbiter, testis* (Mollet), 252.
- WINEDURIUS, cf. WENEDURIUS.
- WINIDILLES, WINILLES, *que alio nomine vocant Doda, manumissora vel belemosinaria de homine condam nomine Leudevino* (Vallestàvia), 499.
- WINTIMIRUS, GUINTIMIRUS, *condam qui fuit* (Bula d'Amunt), 266.
- WIQUALAMIRUS, *testis* (la Roca d'Albera), 135.
- WIRGANUS, *testis* (Elna), 54.
- WISADUS, GUIADUS, WISSADUS, 360; – *archipresbiter* (Elna), 397; – *archipresbiter, in ipsa terra de* (Tàpia), 360; – *archipresbiter, in terra de* (Elna), 319; – *archipresbiter, testis* (Elna), 224, 251, 252, 288, 391. || GUIAD, arxipreste d'Elna.
- WISADUS, GUIADUS, *episcopus Urgelensis*, 485; – *Urgilensis antistes*, 485. || GUIAD II, bisbe d'Urgell.
- WISADUS, *in terra* (Peracalc), 418; – *in vinea* (Hortolanes), 418.
- WISADUS, *levita, testis* (Elna), 376, 469.

- WISADUS, WISSADUS, *manumissor vel belemosinarius de homine condam nomine Leudevino* (Vallestàvia), 499.
 WISADUS, *Orgellitanus episcopus*, 51. || GUIAD I, bisbe d'Urgell.
 WISADUS, *subdiachonus, testis* (Elna), 391.
 WISANDUS (Trullars), 35.
 WISANDUS, GISANDUS, WUISANDUS, *abbas*, 226, 238, 245. || GUIAD, abat d'Arles.
 WISANDUS, *auditor* (Estoer), 120.
 WISANDUS, *bonus homo* (Llar), 164.
 WISANDUS, GISANDUS, *Carcasensis*, 297; – *episcopus*, 249, 297; – *presul*, 329. || GUIAD, bisbe de Carcassona.
 WISANDUS, *in vinea* (Malloles), 169; – *testis* (Malloles), 169.
 WISANDUS, *presbiter, testis* (Elna), 237.
 WISANDUS, *testis* (Estoer), 120, 121.
 WISCAFREDUS, cf. GUISCAREDUS.
 WISCAFREDUS, *clericus, testis* (Arles), 611.
 WISCAFREDUS, *in vinea de* (Hortolanes), 360.
 WISILO, *femina, in terra* (Vila-seca), 216; – *in terra* (Vila-seca), 213.
 WISIMODA, WISMODA (Llar, Coma), 67, 68, 69, 71; – *condam mater Laurentii* (Llar), 164.
 WISINDUS, *testis* (Estoer), 120, 121.
 WISKAFREDUS, cf. GISCHAFREDUS.
 WISLA, cf. GUILLA.
 WISLA, *comitissa, tutora vel elemosinaria de condam Gauchzefredi comiti* (Elna), 602. || GUILLA, comtessa, muller de Gausfred I.
 WISTRILDES, *in terra* (Malloles), 169.
 WISTRILLUS, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 WISTRIMIRUS, *testis* (Cuixà), 127.
 WISTRIMIRUS, *testis* (Pladecorts), 575.
 WISTRUARA, *filia Alidini* (Cuixà), 106.
 WISUS, *vir Linguis, donator* (Cuixà), 363.
 WITARDUS (Carcassona), 140.
 WITARDUS, *presbiter, quondam* (Vilanova de Raó), 228.
 WITARDUS, *presbiter, scriptor* (Espirà de Conflent, Estoer), 479, 498, 501, 513, 515, 521, 529, 531, 545; – *presbiter, testis* (Espirà de Conflent), 546.
 WITARDUS, *testis* (Elna), 191.
 WITARDUS, *testis* (Elna), 394.
 WITAFREDUS, *bonus homo* (Llar), 164.
 WITERICUS, *testis (in iudicio Salomonis comitis)*, 60.
 WITERINGUS, *Nemausensis episcopus*, 1.
 WITESINDUS, GUITESINDUS, *testis* (Vernet), 81; – *vir Emiro* (Llar), 71.
 WITICA, *monachus*, cf. WITIZA.
 WITICA, GUITIZA, WICTICA, WITIDA, *presbyter, cancellarius* (Talau), 89; – *presbiter, scriptor* (Eixalada), 67, 68, 69, 76, 104, 107.
 WITICA, *testis* (Elna), 191.
 WITICA, *testis* (Pesillà de la Ribera), 193.
 WITIDA, *abbas*, cf. WITIZA.
 WITIDA, *frater Atilani* (Eixalada), 55.
 WITIDA, *presbyter*, cf. WITICA.
 WITIGISUS, *pater condam Ricemiri* (Tresmals), 49.
 WITIRICUS, *presbiter, scriptor* (Conflent), 262.
 WITIRICUS, *presbiter, testis* (Elna), 150.
 WITIRICUS, cf. WITTERICUS.
 WITISCLUS, *presbiter, testis* (Elna), 432.
 WITIZA, WITICA, WITIDA, *abbas*, 57, 59, 60, 71, 75, 82. || GUITIZA, abat d'Eixalada.
 WITIZA, *iudex* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 WITIZA, WITICA, *monachus* (Arles), 238.
 WITIZA, *testis* (Sant Esteve de Pomers), 56.
 WITIZA, *vicedominus, qui est missus de Suniario comite* (Agusà), 26, 27.
 WITTERICUS, WITIRICUS, WITTHERICUS, *auditor*, 93; – *iudex*, 49, 56, 93, 94.
 WIVINUS, *genitor Garsias presbiteri*, 413.
 WOLVERADUS, cf. VOLVERADUS.
 WUISANDUS, cf. WISANDUS.

Y

- YGELA, *presbiter, scriptor*, 627; – *presbiter, testis* (Aiguatèbia), 573.
 Ynicium, 537. || Puèg, Santa Maria de lo.
 YPOLITUS, *monachus* (Agusà), 347.
 YSMAEL, *qui fuit condam* (Torrelles de la Salanca), 432.
 YSOLUS, cf. ISOLUS.

Z

zonas, 189.

TAULA GENERAL

PREFACI, per Anscari M. Mundó	5-26
INTRODUCCIÓ, per Ramon Ordeig	27-77
Llista d'abreviacions	29
Bibliografia	31-40
Projecció històrica i geogràfica	41-45
Els elements d'informació	47-77
La historiografia	47-55
Les fonts diplomàtiques	55-72
Arxiu i cartorals dels comtes de Rosselló	56-57
Arxiu dels vescomtes de Conflent	58
Arxiu i cartorals de la catedral d'Elna	58-60
Arxiu i cartorals de Santa Maria d'Arles	60-61
Arxiu i cartorals de Sant Miquel de Cuixà	61-66
Arxiu de Sant Genís de Fontanes	67
Arxiu de Sant Andreu de Sureda	67-68
Arxiu i cartorals de Sant Martí de Canigó	68-69
Arxius de monestirs forans	69-72
Les falsificacions	72-77
Els falsos d'Elna i de Perpinyà	72-74
Els falsos de Cuixà	74-75
Els falsos de la Grassa	76
Falsos de diversa procedència	76-77
DIPLOMATARI	79-526
Nota introductòria, per Ramon Ordeig	81-84
Documents. Primera part: 1-328	85-309
Documents. Segona part: 329-649	313-509
Apèndix. Documents falsos	511-526
MAPES, per Jordi Bolòs i Víctor Hurtado	527-536
ÍNDEX ALFABÈTIC DE NOMS, per Ramon Ordeig	537-620

IECentanys19072007

ISBN 84-7283-878-1

9 788472 838789

